Malleck

orgonakészítő

Gentmüeml

209. l.

Sürgönycim: „MENETJEGYIRODA"
TELEFON: Aut. 818-10, 828-80.
A. B. C. CODE (6th EDITION)

SI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLITÁSI R.-T.

r.P.

zni.

1931. nov. 6.

Budapest,

Postafiók 169.

"Eseménynapló"t.

nt minden évben, ugy ez év végével is
nynaplónkat, mely a következő évben Buda-
ve Magyarországon lezajló minden olyan
ptári dátumát közli, mely esemény az ide-
rdeklődéssel birhat /szinházi ünnepségek,
, sportesemények, kongresszusok, kiálli-
közi vásár, müvészi ünnepségek, tudományos,
ciók stb.stb./

naptári anyag adatait most gyüjtjük össze
ük t. Cimet, hogy amennyiben saját rende-
z olyan akciót, mely alkalmas arra, hogy
rdeklődését szolgálja, azt velünk mielőbb
ztassék.

Malleck, Leopold
bécsi orgonakészítő
a Kismartoni plé-
bánia templom ro-
koko orgonája
1778.
ivad
z
Dehio-Ginhart
186 l.

Fa, méretei 69 : 52·5 cm.

— 1873: V. (II. 36.) — 1876: IV. 77. — 1878: V. 46. — 1880: V. 46. — 1881: V. 46. — 1883: V. 194. — 1884: VII. 235. — 1885: VII. 235. — 1886: VII. 235. — 1887: VII. 235. — 1888: VII. 235. — 1889: VII. 270. — 1890: VII. 270. — 1891: IV. 209. — 1892: IV. 209. — 1893: IV. 247. — 1894: IV. 34. — 1895: IV. 34. — 1896: IV. 34. — 1897: IV. 34. — 1898: IV. 34.

~~Erny Mihály hagyománya 1871. Magy. Képt. 234. ltsza 141.~~

— 1900: IV. 34. — 1901: IV. 34. — 1903: IV. 34. — 1904: IV. 34. — 1905: IV. 34.

— Magy. Képtár 234. — Uj lelt. sz. 141. — 1905. átv. jegyz. 298. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1943. és a leltárban 2921. — Erny Mihály hagyománya 1871-ben.

Kifüggesztésére vonatkozo adatok a Nemz. Muzeumban.

Erny Mih. hg. 1871

M 234
Ujl 141

281

Malleck, orgonacsinál

Csatsopronkörnyék 67, l.

Bécsi mester. 1793 (?) Készitette az ágfalvai (Sopron m.) protestáns templom orgonáját. Ugyanő Készitette a a Kismartoni plébánia templomát is.

Malleck

orgonarészitő

l.

Csatkai Soprkörny

67. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Malleck, Leopold

orgonakészítő

l.

Csat-Frey Öst Kunstt

XXIV k

11,23-l.

Gyüjt

A hely neve	A tárgy megnevezése
Esztergom,	Lakóház a vár-hegy szélén

Malleck

---

bécsi orgonakészítő alkotta 1778-ban az Eisenstadt-i plébániatemplom orgonáját.

Allgemeine Londeskapographie der Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet

415-16

Leopold Malleck

1778-ban készítette az Eisenstadt-i orgonát a pléboniatemplom számára.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien 1935.

635-676 l

641 l

M D K

Maller Joan, Óbuda.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1838-ban. Művt. Krt. 1952. 1.sz. 138 l.

Maller József nagyza

Ketten

Igor Sió 69/2 287.0

M

MDK

Petrus Maller épitész
Grác,1553 ápr.5. IV.134.
Egyben értesiti,hogy Petrus Maller architectus utiköltségei megtéritésére, aki Bécsből kocsin szokott lejárni a pozsonyi vár épitkezéseinek ellenőrzésére, csupán az olcsóbb dunai hajóut költségei számithatók fel.

Müvészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz. 49 l.

Maller, Petrus, építész MDK

A pozsonyi vár építkezéseinek ellenőrzésére kocsin szokott Bécsből lejárni, de csak hajóut költségei számithatók fel. 1553 ápr. 5.

Kapossy János, Müvészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. I. XVI. század (Közzéteszi: Bánrévi György).
Müv. Ért. 1956. Vévf. I. sz. 47-53.

49.o. 43. adat.

MALLER Sebastian szobrász

Pajštur vára, Palffyakut, 1646

Ars 1996/1-3. 235.

szű, primitív

l 1693-ból.

gványokkal.

ezen szintén

háromoldalú

hornyolt élű

ajó. Szentélye

Maller Tóbiás

ötvös Bécs.

Pozsonyból, 1672–1678. Borg bécsi mesternél dolgozott.

wád

Hörvmagyötv Bécsben

5. l.

M.D.K.

Mallery Karel van ? /1571-1635/

497. Albert főherceg halála. Olajf. 86.5x106 vászon.

/A név után kitett kérdőjel a füzetben is igy szerepel/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 35. 1.

Mallet

Catmedagingh

Veduta di Buda e di Pest da oriente.

9. Da »Description de l'Univers« di Mallet. Franco forte, 1686. (incisione su rame)

TÓTH, GYULA

Medaglie fuse

254. Attila (placchetta)
255. Luigi Ákom, 1923
256. Martino Luther
257. San Cristoforo, 1932 (placchetta)
258. L'eroe Toldi
259. Tiberio Zsitvay
260. Testa virile (Tony), 1923
261. Testa virile (Walter), 1923
262. Testa virile (Dori), 1923
263. Testa virile (Karl), 1923
264. Testa di un soldato Kuruc

Magyar Kulturszemle

1939. 1. 7. 52. l.

Mállik József

épitész

BÉRHÁZAK.

SINGER HÁZ A RÁKÓCZI-ÚTON.

Budapest. Tervezte *Mállik József.* A hatalmas, lépcsőházzal összekötött két tömbből álló épület a Rákóczi-út és Dohány-utca között terül el s pincéjében, földszintjében, I. emeletén és részben a II. emeleten nyert elhelyezést a Singer Varrógép Rt. üzlethelyisége, javítóműhelye, raktára és központi irodája. A többi emelet bérlakásokat tartalmaz. Tekintve azt, hogy pincéjét a varrógépüzem raktára foglalja el, a lakók számára szükséges pincék és az üzemi pincehelyiségek, valamint az előírt légvédelmi óvóhely a pinceraktár alatt lévő mélypincébe kerültek. A ház tehát a talajszín alatt két emelet mélységig terjed. Az ilyen mélypincék nemcsak a talajvíz szempontjából jelentenek problémát az építés alkalmával, hanem gondoskodni kell a tervezőnek arról is, hogy a mélypince állandóan friss levegőt kapjon, mert természetes szellőzése nincsen. Ezesetben is légbeszívó és szűrő berendezések szállítják a mélypincébe a szükséges levegőmennyiséget.

földszintes. Minél több a magas ház, annál városabb a város. Kulturális »városi« színvonala egyenes arányban van a homlokzatok magasságával. Mások ehhez még a forgalom mérvét fűzik második kritériumul. Nagyváros az, ahol nehéz a gyalogjáró élete. Ahol sok az autó és a közlekedési baleset . . . Mások ezek mögött a naív meghatározások mögött közgazdasági, szociológiai okokat keresnek. A magas házak, a pezsgőbb forgalom mögött az elevenebb kereskedelemre, nagyobb gazdagságra mutatnak rá. Csakhogy ez nem kritériuma a városiasságnak. Vannak szerte a világon nagyon jól élő, tőkében duskáló, mozgalmas falvak és fülig eladósodott városok, sőt a legtöbb milliós nagyvárosban van a legtöbb proletár s a legmagasabb pótadó. Viszont »Bruges-*la-Morte*« feltétlenül város!

Málik József

építész

l. életr.

Karczagmagyallam

70.9. h.

égfelé tekint, kezeit karba téve
kön áll, jobb lábát pedig fel-
i körül, kibontott szőke haja
szárnyai barnák, piros ruhája
ik nyakkal.

m. — Lelt. sz. 1207. — Vétetett
itől 1000 lirán (906 K). — El-
31-én (246–95). — Az elszámo-
5 és az 1895 november 28-iki
et. — Az elszámolást elfogadta az
(635–900) és az 1901 augusztus
4–901).

i lajstr. 11. l. — Verzeichniss

III
52 (1207)
657 (484).

III : 52

Málik József

épitész

tervezte a sorokszár-
péteri ref. paplakot

Repr.

Karczag magyállam

220 C.

Mallinovich Ádám

és

Müller Henrik

kir. segédmérnökök

tervezték a varasdi

kincstári postaépületet

1901-ben.

Bierbpostа

83. l.

Mallisnarich Antal,
Silbergrundi

cs. k. őrnagy, a végbelyi
építészeti igazgatóság igaz-
gatója

Hol.? Zagráb v. Károlyvár?

Neutország 1845. 293. l.

Vasárnap **22** Már. Magd.		**Protestáns** Már. Magd. **Görög** Már. Magd. **Izraelita** J. puszt. b.
Hétfő **23** Apollin. pk. vt.		**Protestáns** Lenke **Görög** Fókasz vt. **Izraelita** Ab 11
Kedd **24** B. Kinga Kriszt		**Protestáns** Krisztina **Görög** Krisztina **Izraelita** Ab 12
Szerda		**Protestáns** Jakab

Mallitsch Ferdinand, 182o-?

Vihar elől menekülő csorda, olaj

Pihenés szántás közben, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2.rendk. sz.
1.

MDK

Mallitsch Ferdinánd, festőm.
1820-?

Vihar elöl menekülö csorda. Olf. Jelz.
Pihenés szántás közben. " "

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 44.l.

Málik József
építész

Magyar Építőművészet
1941. 105. l.
(A Budapest II.
Gyorskocsi utca
17/19. sz. bérház
ismertetése, képekkel
és alaprajzzal.)

4 emeletes
korszerű
Terverte fentő

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Málik József

Építész

Magyar Építőművészet.

1942. 208, 209. l.

(Bérház a Hattyú- és Csalogány-utcában, rajzokkal és alaprajzzal.)

Tervezte fenti.

A négy évtized alatt — hangsúlyozzuk íro templomot, kolostort alapítanak, építenek. M kező építési kedv összefügg a fiatal szerzetesre de mindkettő a kor lelkiségében leli magyará kor hajnalán mégegyszer visszatér a közép Élén a királlyal, aki ebből a szempontból másra alapítja a szerzetesi templomokat, kolos sége, hogy Nagy Lajos két kedvenc alapít karthauzi kolostort a király lovagvárainak k

A másik figyelemre méltó körülmény, templom. Az Árpádok korában olaszföldről e korban lép fel mindhatározotabban a csar magasságú hajók által tagolt térérzék helyét egységes belső tere lép, oly kezdeményezés e építészetben főként Zsigmond uralkodása al bár a szerkezet és a formák még teljesen gó mintha egy kissé már a reneszánsz tágasságár bek, nálunk ismeretlen a francia gótika mag

Málik József

épitész

Magyar Épitőművészet

1942. 206, 207. l.

(Damjanich-utcai

berház, keppel és

alaprajzzal.)

Tervezte pentő.

5 emeletes korszerű

épület.

leg még Lajos uralkodása előtt épült ki (
várat is említenek. Az egyik a királynő vá
ki Lajos, a másik a káptalan vár, melyet ma
csak a helyét sem ismerjük biztosan. Va
állott, vagy Óbuda szegényes házai alat

Szerencsésebbek vagyunk a negye
győrött már a honfoglalás korában föld
birtokába, a tatárjárás után az Ákos-ne
század végén síkföldi várrá építi ki. Ebb
falai. 1325-ben már Szécsi Miklósé, ak
vasmegyei 73 falút magába foglaló uradal
Ambrus mestert (Ambrosius muratort)
elvégzésére. A nagyszabású építkezések
arról értesíti a király Eperjes városát, h
építésére Diósgyőrből Eperjesre küldi.

Nagy Lajos 1369-től az ott kiadott o
tartózkodott Diósgyőrött, uralkodásának
ott töltötte. Említettük már, hogy fény

Mally Gusztáv

festő

szül. 1879. Bécs

Prágában és 1898-ban Drezdában tanult. Megjárta Amerikát, majd Pozsonyban telepedett le, hol 1911-ben festőiskolát nyitott.

Számos, főleg pozsonyi vonatk. műve felsorolva.

Toman

402. l.

Mally Gustáv

l

Wagner Profil

42. l. 16, 17. t.

r, Carlo Iusti, der Entwerfer des
ıses /1801-1807/ der ~~Bahnbrecher~~ Wegweiser.
rk dieses mächtigen Eckhauses ver-
ssizisierende ~~Beendigung zeigende~~ Kapitelle
ı ruhigem Rythmus. Grosse Fenster
ihrend den Hof im Erdgeschoss eine
.dete Loggia, im Stockwerke hinge-
ende schlanke Säulen ~~gestaltet~~ gegliedert wird.
nahmen ungarische Meister teil;
tete am Haupttore und an den Säulen
zte das Wappenschild und Stephan
itter. Den Klassizismus bereiten
so Josef Leder~~er~~ mit dem ~~Teleker~~
~~took mit~~ durch Pilastern gegliedert ist,
er endet, nur~~mehr~~ mal das im Zopfstili~~sche~~
r lebte und wirkte Josef Teleki.

Mally Gusztáv

szül. (?) 1879.

A nagyszombati klarissza kolostor belseje (1929), olajf. a pozsonyi városi múzeumban

Repr.

Múzeum mesta Bratislavy.

Bratislava, é. n.

XIII. tábla

at György káptalan templom helyre-
kó disz rögzitése és pótlása ügy é-
zottsága helyszinére kiküldött szak-
következőket van szerencsém közölni.
ékes stukkó disze részben a bomba-
kább azért, mert több mint egy évig
yosan megrongálódott. A stukkók egy-
t, a helyükön maradtak is nagyrészt
al együtt elváltak a boltozattól. A
disze nemcsak Sopronnak, de Magyar-
nemü alkotásai közé tartozik s igy
erválása fontos müemléki feladat.

Mallý Gusztáv

szlovák festő

szül. 1879. máj. 21 Bécs-

Prágában az akadémiai tanult

Megjárta Németországot

Belgiumot, Amerikát

Pozsonyban működött.

4 olajf a túróczszent-

martoni szlovák mú-

zeumban

Sprievodca

27 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Málly Gusztáv

Képzőművészet 1933. 57. sz

40. l.

Pozsonyban él -

MÁLLY GUSZTÁV: TÁNCOL A FALU

STÜHMER MIKULÁS
STÜHMER MIKULÁS
STÜHMER MIKULÁS
STÜHMER MIKULÁS
MIK

Mallý Gustáv

l.

Wagdej

212. l.

Inolyi.

fordul és iróasztalnál áll.
e sötétszürke, arcza és bajusza le-
s teritővel leboritott asztalon lé-
Ó és UJ SZÖV. - EGER 1865. czimü
ő van; balját pedig, melyre piros
ztja. Collaréjának ligulája fehér,
kába vetett kettős lánczon feszületet
ár tünik szemünkbe. A kép hátán ez
egri kanonok arczképe. Természet

cm. (Ltsza. 412.)

tetett át.

Pk 412.

MALLÝ G.

Magániskolájába járt Szokol Kálmán.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 30. l. nélj.

MALLÝ G.

Nevét tanítványával,

Szokol Kálmánnal kapcsolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 52.

Mallý Gusztáv

Iskolájába járt ~~Szo~~ Szokol Kál-
mán.

Ladislav Saučin: Výtvarne umenie na východnom Slo-
vensku ~~dvadx~~ 1918-1938. Košice 1964.

MALLY

Kiállításáról bír jelent meg: Mitrovský M. TH., Výstava Spolku slovenských umelcov v Košiciach. Slovenské pohľady 38, 184, 1922.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava 1966. 36. l. szélj.

MALLÝ

1922. III. 2-án több művészel közös kiállítása volt Kassán.

m. Th. M., Slovenské pohlády 1922. 38. 184.

MALLÝ

Nevét Guerle, Hermely, Galanda, Kernné?, Ruttkay, Kovácsik, Mitrovský és Kern-el kap-csolatban említi.

M. Th. M., Slovenské pohľady 1922. 38. 184.

MALLÝ

1922-ben révstvett a Szlovák művészegyüttes kiállitásán Milan, Mitrovský, Polkoráb, Snehl, Ruttkay-Nedecký, Auguszta, Benk., Gwerk, Hanula, Hermely, Jurkovics, Kern, Kern., Kovácsik művészekkel együtt.

Tomáš Štrauss: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 35. l.

- 57 - M. D. K.

Mally Gusztáv, festő, 1879-1952.

magán festő iskolát tartott fenn, 1941 óta a szlovák „Képzőművészeti főiskolán" tanított és mint pedagogus is kiváló volt. Festői pályájának kezdete óta a szlovák falu a szlovák nép élet, viselete és szokásai és deklik, innen veszi témáit a nép életi és néprajzi motivumokkal kapcsolatos képei a legjobb alkotásai. Impresszionizmusa sokszor már az expresion-

Marian Vaross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

1960 57.-58. és 60. old.

- 59 - m. D. Tk.

Mally Gusztáv, festo, 1879-1952

li. A szlovák népéletből vett zsánu-
képei mellett festett, tájképeket
pertrékat és virágcsendéleteket.
Ilafázsokkal teszi hangulatossá
tájképeit, amelyeken szlovák vá-
rosokat, falvakat, várakat ábrá-
zol előszeretettel, ugyan azzal a
művészi tudással és izléssel

Marian Váross: Slovenské výtvarné
umenie 1918-1945.

1960. 57.-58. és 60. old.

- 58 - m. D. K.

Mally Gusztáv, festő, 1879-1952

izmusta megy át, apró feltokba, kockákba rakja fel élenk szincit és így érzékelteti a fény és árnyék játékát. Vannak képei, ahol vonalakkal fejezi ki ugyan ezt. Nem követi szolgaian a franciákat, tanult tőlük, de mi vészete önálló, szlovák nemzetiségének bélyegét vise-

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

1960. 57. 58. és 60 old.

-60- M. D. K.

Mallý Gusztáv, festő, 1879-1952

festi mit zsánerképeit. Önarcképe és feleségе portréja klasszikus alkotásai a szlovák festészetnek. — „Bazini vásár" olaj 1934. „Dévény" olaj 1938. 61. old. „Vážecí részlet" olaj, 1932 - körül. 62. old. Önarckép, olaj 1924 - körül. 63. old. „Templomtól" olaj, 1925. „Eskövő falun" olaj, 1930. 408. old. „Pasztornő" olaj, 1929. körül. a 408 és 409. old. közötti színes tabla.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

57.-58.- és 60. old.

1960.

Mally Gusztáv, festő", 1879-1952

„Interiér, Ždiari szoba," olaj. 409. old.
„Fejés." olaj 1928. „Szarvasmarha vásár Helpán," olaj, 1934. 410. és 411. old.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

1960 57.-58. és 60. old.

 M. D.-K.

Mallý Gusztáv, festő, 1879-1952.

a XX. sz. első felének kiemelkedő jelen-
sége a slovák festészetben. Prágában
és Drezdában tanult hosszabb időtöl-
tött a amerikai egyesül államokban.
Állandoan kiállitott a magyarországi
szlovák festők egyesületében, 1903-tól
kezdve. Közben önalló kiállitásai is
voltak. Pozsonyban 1911-től kezdve

Marian Váross: Slovenské výtvar-
né umenie, 1918-1945.

1960. 57.-58. és 60. old.

Mally Nándor

rajzlanár a soproni
bencéseknél 1892-5.

Csatkózl.

Malmos

Bereg m.

Gör. Kath. templom

Horang, tilja 30 Eg., 1690-böl

vármegye.

(?)
)m-kastély. (?)

engen), ev templom.
elsberg), ev. templom.
-templom.
ndorf), ev. templom.
ár és ev. templom
árrom. (?)
templom.
tau), templom-kastély.
mplom.
Scheuern), ev. templom.
mplom.
sház.
és falképei.
et ajtaja.
bástyák.

mladozó templom.
lorf), ev. templom.
;en), ev. templom.
)lom.

Malmos (Bereg m)

Gör. kath. templom

l.

Lebereglelkészségek

123, 124. l.

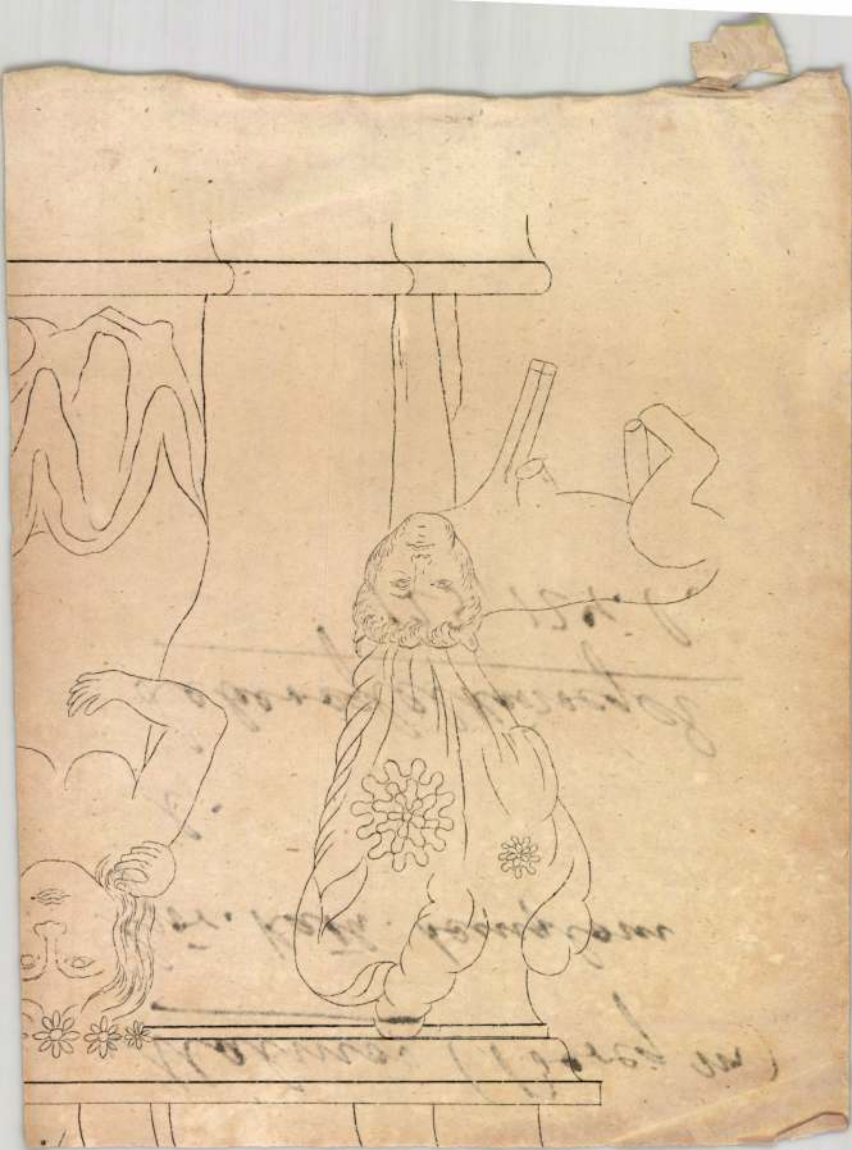

Málnai Dezső

Terveivel nerepelt a negedi építészeti kiállításban.

M. 1931. I. 6.

Vidáman Dezső

szerepelt a szegedi építészeti kiállításon.

V. L. 1931. I. 6.

(Málnai László)

építés (?) című

( ) A. Lurçat [francia építész] Magyarországon. Építés–Építészet 1949.

I. évf. 1–2. sz.

59–60. l.

Ábrával

Málnai László

épitesz

Borb-Fabr. 56.l

ujjáépités terverői

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

MÁLNAI Rita

Málnai Béla, építész, építészeti író (1878–1941).
Ferkai András: Három városi ház Budapesten. – Bpest VI. Eötvös u. 29. Építész: Málnai Béla és Haász Gyula; épült: 1911-ben

Magyar Építőművészet. 1987. 2. 3-old.

dalon oromfallal lezárva, egyenes záródású, osztott ablakokkal, franciaerkélyek-

Málnai Béla, építész, építészeti író (1878-1941).

3–4 Málnai Béla–Haász Gyula: Az egykori Magyar–Cseh Iparbank, 1912, Bp. V., Münnich F. u. 6. számú homlokzata (Mérleg u.–Münnich F. u. sarok)

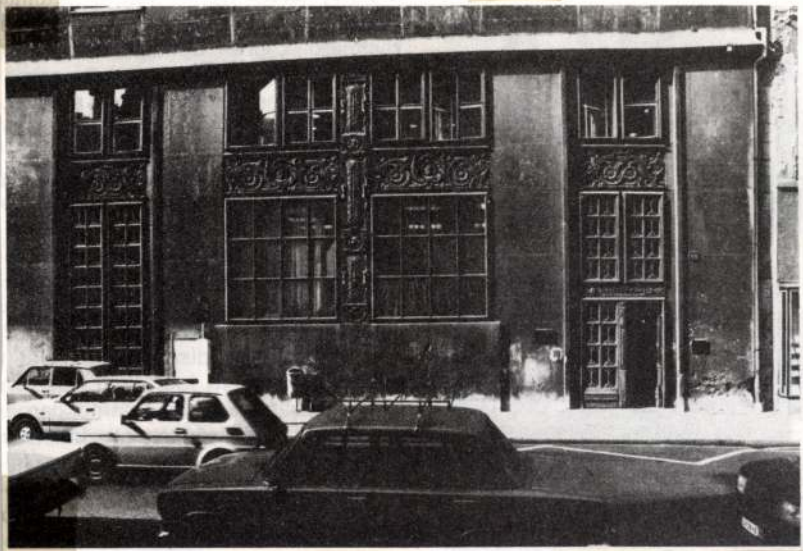

Művészet, 1984. jan. 3-old.

MÁLNAI Béla építész, 1878.XII.14.-1941.VIII.31.

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 132-133.p. és ill.

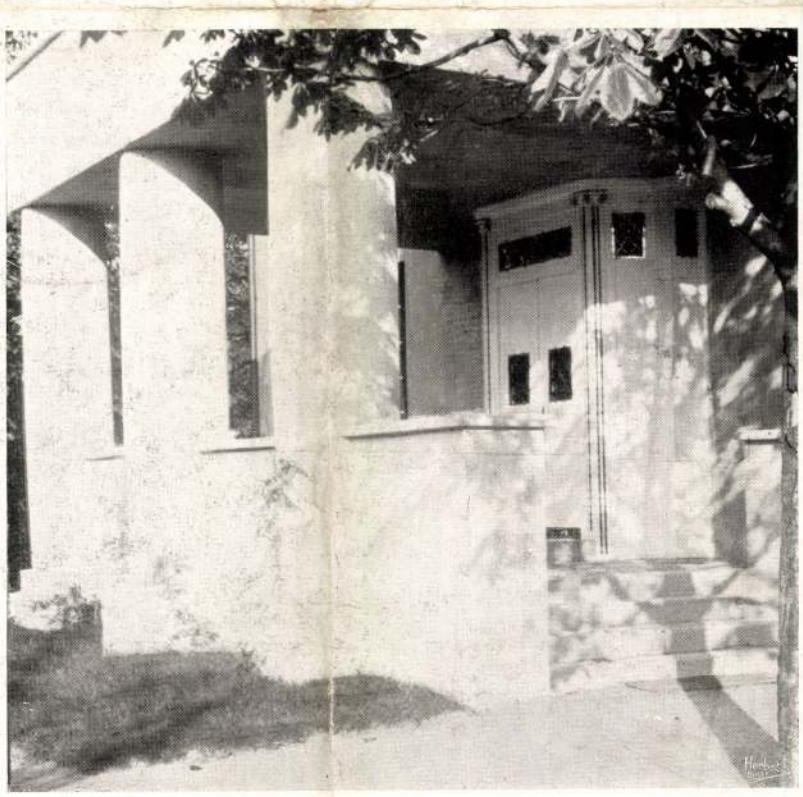

VILLA

HAASZ ÉS MÁLNAI

Málnai Béla

VILLA

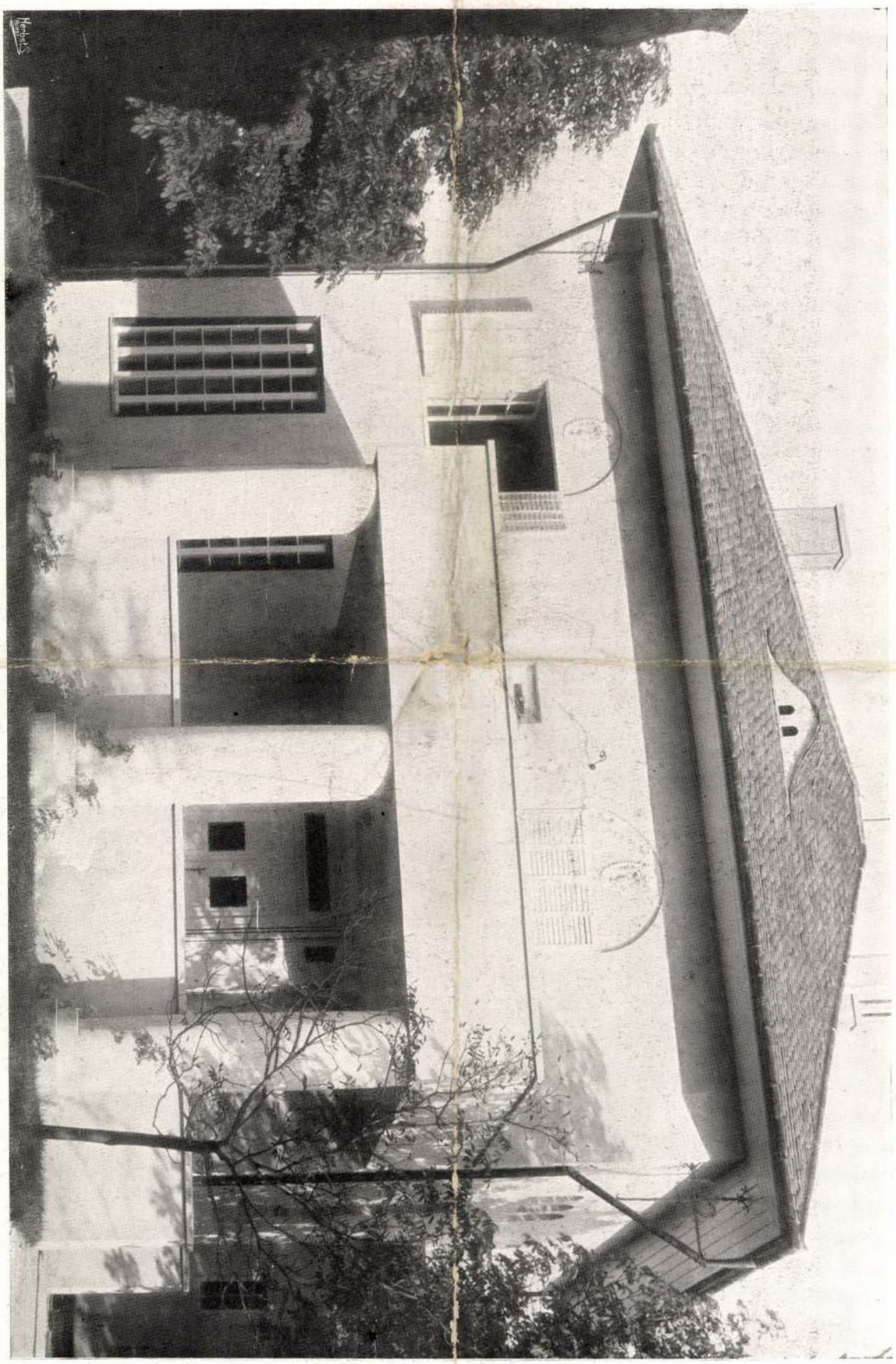

HÁVASZ ÉS MÁLNAI

Gyula

Hadszeo Málnai

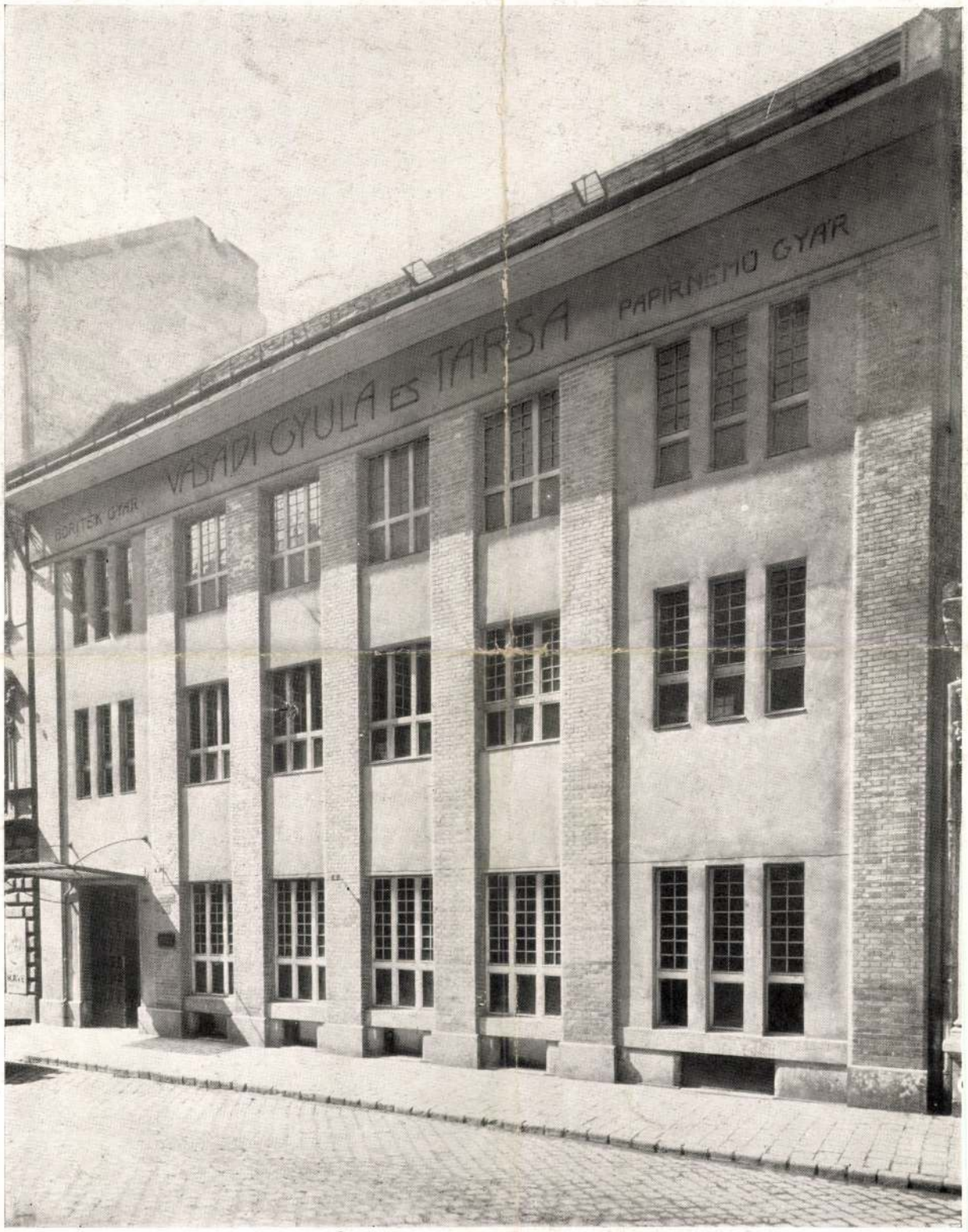

GYÁR

HAASZ ÉS MÁLNAI

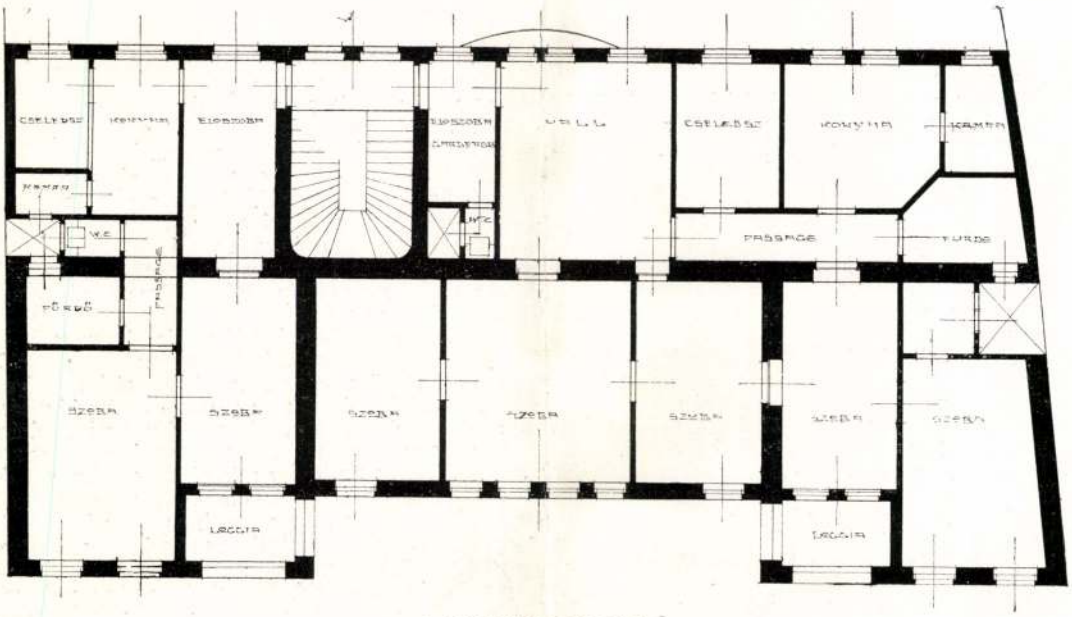

I. EMELETI ALAPRAJZ.

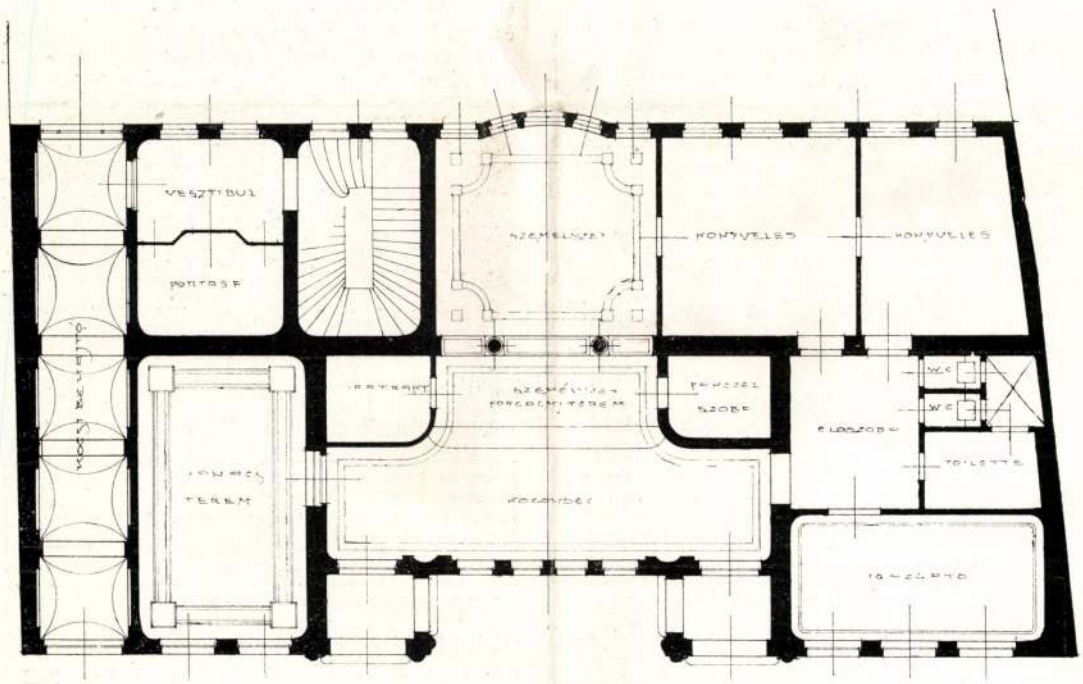

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

AZ Ó-BECSEI TAKARÉKPÉNZTÁR PÁLYATERVE.

I. DIJ.

HAASZ ÉS MÁLNAI BUDAPEST.

beosztása egyszerű és világos; lényegesebb észrevétel nem emelhető.

Az internátust és igazgatói lakást magába foglaló épület egyemeletes, csupán egyik részében kétemeletes, ahol a betegszobák vannak. Az épület hiányai: az igazgatói lakás mellékhelyiségei az utcára néznek; a tanulók dolgozószobája, a szolgalakások az alagsorban vannak; az épületben alakított kicsiny udvar nem előnyös.

A műhelyépület közepe földszintes, két végén egyemeletes. Az asztalosműhely világítása kedvezőtlen; az egyes mellékhelyiségek csoportosítása kedvezőtlen.

A homlokzatkiképzésnek a sarkon tervezett sátorszerű nehéz kis torony, mely az intézmény ellegéhez nem illik, nagy hátrányára van.

Az egész tervezet az önálló gondolkozói és jtakarékosságra való törekvés által tűnik ki.

Háromszög. Az Árpád- és Attila-utcai telekrészen tágas előkerttel tervezett iskola- és internátus-épület magában véve szép gondolat, de nem alkalmazkodik az adott telekviszonyokhoz. A földszinti bejáró és vele szemben tervezett lépcső szép; a a méretek az egész építménynyel arányosak. Az egész alaprajzi beosztást világosság, áttekinthetőség jellemzi. Hiányok: az igazgatói lakás mellékhelyiségei, az iskolai ruhatár az épület legszebb részén vannak; a betegszobák az internátus konyhája mögött célszerűtlenek. A homlokzat egyszerű építészeti alakítással hatásos és a célnak megfelelő.

A tervezett gonddal készült, de alaprajzi előnyei nagyrészt abból következnek, hogy nem alkalmazkodik a telekhez.

Schade. Az elrendezés az Attila- és Árpád-utcai telekrészen képzett zárt udvar és az Attila-utcai részen szabadon hagyott sávon a nyersfaanyagraktárnak az előnyösen fekvő forgalmi út felé való helyezése miatt nem kedvező.

Az iskola és internátus egyemeletes zárt udvari épület. Ez az elrendezés bérházszerű és az adott telken célszerűtlen. Az alaprajzi beosztás áttekinthető. Hiányai: a tantermek közzé árnyékszékek ékelvék; az igazgatói lakás mellékhelyiségeinek csoportosítása célszerűtlen; az emeleten elhelyezett internátus helyiségei szétszórtak és a rajztermeket közbefogják; a betegszobák a rajztermek mellett vannak; az ebédlő világítása hiányos, alakja kedvezőtlen. Az alternatív alaprajzi beosztás némileg szerencsésebb, de ennek is hiánya, hogy az internátus helyiségei szétszórtak. Az alaprajz Árpád-utcai tört határvonala kedvezőtlen.

A Hunyadi-utcára helyezett műhely elrendezése egészben véve megfelel, de az egyes helyiségek csoportosítása nem előnyös; így a gépház a Hunyadi-utca vonalában, a faszárító kamara a művezetőszoba és fafaragóműhely között, a folyosószerű fafaragóműhely célszerűtlenek, utóbbinak világítása kegvezőtlen.

A homlokzatkiképzés ízléses, de idegenszerű.

Magyaros. Az elrendezés alapgondolata: az előnyösen fekvő utcai résznek kihasználása, helyes. Az iskola és internátus az Attila- és Arpád-utcára néző épület. Az alaprajzi beosztásnak némi kárára van, hogy bonyolult és sok tagozás miatt nyugtalan. Az internátus az iskolától elkülönített, de kár, hogy a szépen kigondolt, sarokra tervezett főbejárat tulajdonképpen csak az internátushoz és igazgatói lakáshoz szolgál. Ezen bejárat mellé helyezett ebédlő célszerűtlen. Az iskolahelyiségek csoportosítása megfelelő, észrevétel csupán egy délnek fekvő tanterem ellen emelhető; célszerűen csoportosítvák a keleti oldalon lévő ruhatár és mellette lévő árnyékszékek. A betegszobáknak a kétemeletes sarokkiképzéssel való hangsúlyozásához szó fér. Az alagsorba helyezett szolgalakások célszerűtlenek.

A műhelyépület felül és oldalról világított, nagyrészben földszintes és kisebb részében egyemeletes épület. A faipari munkagépterem a Hunyadi-utca vonalaiban célszerű; kevésbbé szerencsés a gépház és faszárító kamrák elhelyezése; a kocsiáthajtó keskeny.

A homlokzatkiképzés az intézmény rendeltetéséhez képest túlságosan díszes; némi mérséklés és nyugalom előnyére válnék. Az egész tervezet gonddal készült és szakavatottságra vall.

A bíráló bizottság első díjjal az *Orth Ambrus* és *Somló Emil* „Dolgozzunk“ jeligéjű tervét tüntette, ki a II-ik díjat *Földes Ede* és *Scheiber Miklós* „Világosság“ jeligéjű tervének ítélte, a III-ik díjat „Iparoktatás“ jeligéjű tervével *Szeszlér Sándor* nyerte.

Megvették *Lang Adolf* „Gyakorlat“ jeligéjű és *Müller József* „Hermina“ jeligéjű tervét. Azonkívül Szatmár városa megvette a „Háromszög“ jeligéjű tervet

RADÓ I. vízvezetéki-, légszesz- és csatornázási-, closetek, fürdőszobák, mindennemű fűtések és szellőztetések, valamint épület- és horgany díszítményű bádogosmunkák vállalata. **BUDAPEST, VII., Valeró-u. 12., aug. 1-től Hunyadi-u. 43. Telefon 55—15.**

HERZL L. M. épület üvegezési vállalat, BUDAPEST, VII., Károly-körút 7. sz.

REITZER FERENC festő és mázoló. **BUDAPEST, VII., RÓZSA-UTCA 32. SZ.** TELEFON-SZÁM 11—81.

Krisztián és Novák szobrászok Telefon 80-00 műterem: **Budapest, VI., Kmetty-utca 20. sz.** Ajánlják magukat homlokzat, teremdíszítmények s iparművészeti tárgyak kivitelére minden stílben.

WAGNER HERMAN, Budapest, IV., Sütő-utca 6. sz. **Fényképészeti cikkek legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrása.**

Ehrlich L. Ferenc Budapest, VII. ker., Dohány-utca 12. szám. Legjobb fűtési szerkezet minden fűtési anyagra **kályha és tűzhely.** Árjegyzék és költségvetés díjtalan.

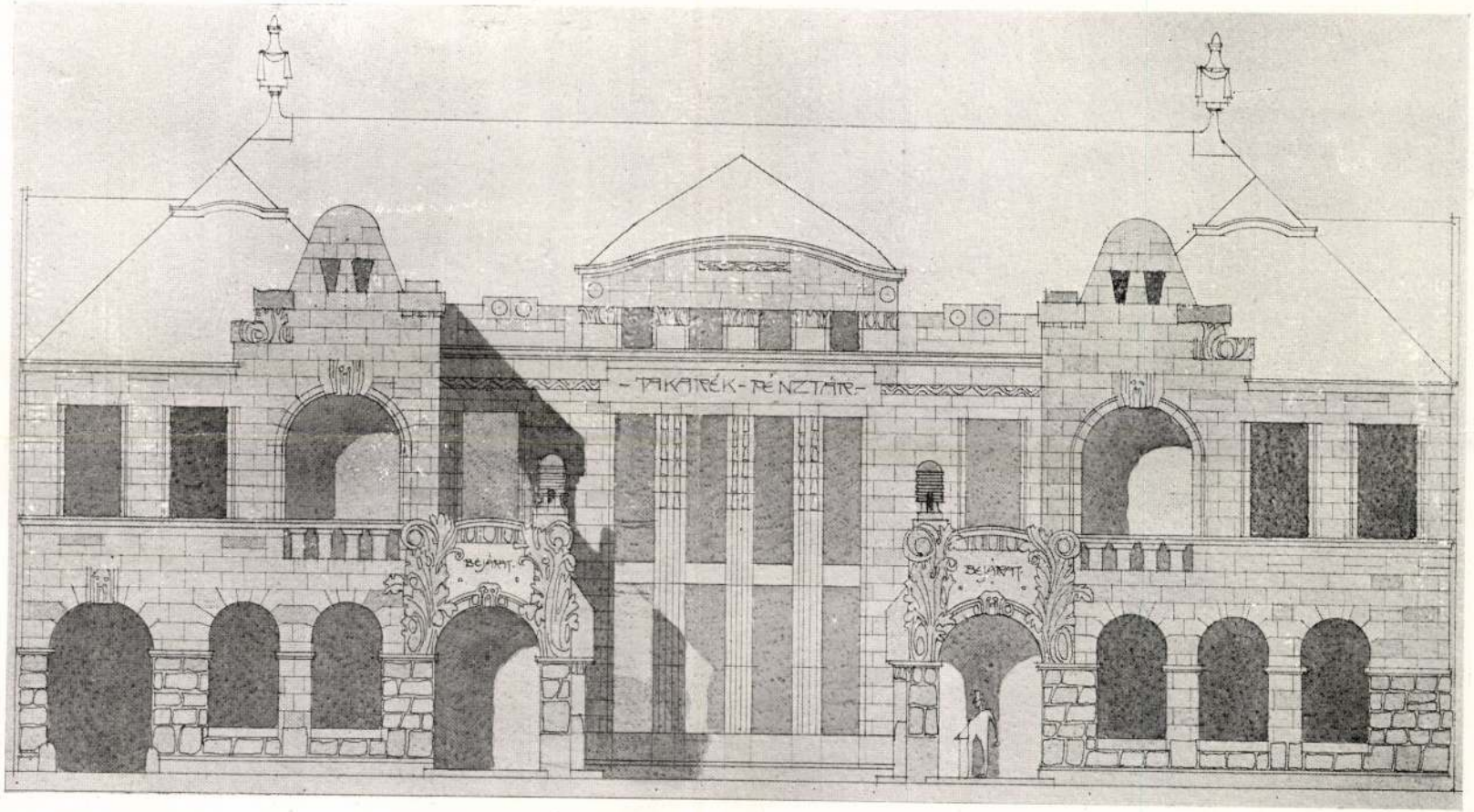

FŐHOMLOKZAT.

AZ Ó-BECSEI TAKARÉKPÉNZTÁR PÁLYATERVE.

I. DÍJ.

HAASZ ÉS MÁLNAI BUDAPEST.

kevés az árnyékszék. A nyersfaanyag-raktárnak kedvezőbb elhelyezése és a Hunyadi-utcai telekrésznek előnyösebb felhasználása még megfontolást igényel.

Ugy az iskola, mint a műhely külső kiképzését a szép arányok és formák ismerete jellemzik. Az egész tervezet építőművészi munka.

Világosság. Az építmények csoportosítását és az egyes épületek alaprajzi beosztását az áttekinthetőség jellemzi. Az iskola és internátus egy közös kétemeletes épületben vannak; a földszintet az igazgatói lakás, hivatalos helyiségek, az I. emeletet a tan- és rajztermek, illetve az iskola, a II. emeletet teljesen az internátus helyiségei foglalják el. Ennek a csoportosításnak alapgondolata igen helyes. Ötletes és művészies megoldás az Attila-utcai főbejárat. Az itt tervezett lépcső méretei három tagra kicsinyek. Az internátus külön bejárója és lépcsője célszerű. Az udvar nyugati részén a folyosók keresztezésénél tervezett hegyes zug megszüntetése a tervezet előnyére válnék. Az igazgatói lakás mellékhelyiségei kicsinyek. A szolgalakás az alagsorban célszerűtlen.

A műhelyépület nagyrészében földszintes és csupán nyugati végén egyemeletes épület, felül és oldalt való megvilágítással. Kár, hogy az épület az oldalvilágítást dél felől kapja; a műhely mellékhelyiségeinek csoportosításában a faszárító kamra, műfaraktár és csiszoló elhelyezése még megfontolást igényelnek. A faragóműhely kedvezőbb hozzáférhetősége hasonlóképpen megoldást kíván. A nyersfaanyagraktar helye csupán általánosságban van feltüntetve. A homlokzat kiképzése művészies; az Árpád-utcai homlokzat kiképzésében az egyes emeletsorok változó ablakállásai nem előnyösek.

Iparoktatás. Az építmények csoportosítása a telek adott viszonyaihoz alkalmazkodik. Az elrendezés alapgondolata helyes, az alaprajzi beosztás áttekinthető. Az iskola és internátus egy közös egyemeletes épületet képeznek. Az internátus és igazgatói lakás külön bejárattal és lépcsővel az iskolától elkülönítvék. Az iskolai épületrész bejárata és vele összefüggő előcsarnok és főlépcső a mellette lévő ruhatárral igen szép példáját adják a csoportosításnak, csupán az kár, hogy a méretek az épület egyéb részleteinek arányain túl mennek. Az iskola- és internátus-épület alaprajzi beosztásának egyik hiánya, hogy a tan- és rajztermek az épület három szárnyában vannak szétszórva és sok a lépcső. A földszinti iskolatermek bejáratai még megfontolást igényelnek. Az igazgatói lakásban tervezett loggia mellőzése kívánatos.

A műhelyépület elhelyezése a célnak megfelelő; az asztalos munkagépterem elhelyezése igen kedvező; az asztalosműhely szép; a faragóműhely jobb világításra szorul. A műhely mellékhelyiségeinek kedvezőbb csoportosítása nagyobb nehézség nélkül egyes helyiségek felcserélésével elérhető.

A homlokzat-kiképzésben a tömegelosztás és arányok szépek. Az egész tervezet gondos munka és elismerésre méltó.

Gyakorlat. Az építményeket a telek Attila- és Árpád-utcai része egész vonalának kihasználásával csoportosítja; ez az elrendezésnek nagy előnye.

Az iskola és internátus egy közös egyemeletes épületben helyezvék el. Az iskolai és internátusi helyiségeknek csoportosítása külön-külön megfelelő, de fogyatkozás, hogy az iskolai helyiségekhez csupán az internátus-helyiségek útbaejtésével lehet jutni. Ez egyébként részben abból következik, hogy az épületnek egyetlen nagyobb lépcsője az Árpád-utcai telekrész végén van.

A főbejárás előtt levő előcsarnok belső alakítása igen szép, de kár, hogy úgy ez, mint az idenyúló főlépcső nincs kellőképpen világítva. Az igazgatói lakás elhelyezése megfelelő, a bejárat ötletes, az előszoba sötét. A szolgalakások az árnyékszékek és enyvező felett a félemeleten célszerűtlenek. A telek déli részén az udvari helyiségekhez vezető folyosó sötét.

A műhelyépület elhelyezése az előtte tervezett 7 méter széles udvarral egészben véve megfelelő, de az egyes helyiségek csoportosítása nem kifogástalan. A nyersanyagraktár, mint zárt építmény, nem felel meg a célnak.

A homlokzatkiképzés keresetlen nyugodt formái hatásosak és az intézmény jellegéhez illők. Az egész tervezet nagy gonddal készült el és építőművészi érzékről tanuskodik.

Hermina. Az iskola, internátus és műhely különkülön épületet képeznek; az előbbi kettő az Attila- és Árpád-utcai, utóbbi a Hunyadi-utcai telekrészen. Az elrendezés a pályatervek között önálló helyet foglal el és ezen szempontból figyelmet érdemel.

Az iskola és internátus födött átjáróval vannak összekötve. Az iskola egyemeletes épület; alaprajzi

Fűtés, szellőztetés, világítás, vízvezeték
Hoffman Miklós és Rohonci Hugó
magánmérnök Telefon 96—96.
Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 14. sz.

SZÁNTÓ ADOLF
szobafestő és mázoló
Budapest, VI., Szív-utcza 53. szám.

BÁNYAY VIKTOR műasztalos
Mintatermek: V., Lipót-Körut 20.
Gyár: V., Váci-út 74. Telefon 65—82.

SOMLÓ JENŐ műasztalos
Budapest, VII., Amazon-u. 6.

MARGITTA IGNÁC
mázoló mester. Budapesten, VII., Dohány-u. 34.

ANTONY és LUX
ácsmesterek.
BUDAPEST, IX. ker., Ipar-utca 15-21. sz.

RÁKOS MANÓ szobrász
Budapest, VII., Rottenbiller-u. 13.
Készít: mindennemű gipsz-, kő-, műkő-, stuccatur-, Rabitz-műmárvany-munkákat. Telefon 52—52.

SZABÓ ANTAL szobrász
VII. KER., VÁROSLIGETI-FASOR 39—41.

Heidelberg Sándor
Málnai Béla

1911. December. Magyar Építőművészet IX. évfolyam, 12. szám.

1-4.P.27
kép és alap.

A Budapesti Bank r.-t. palotájának pályatervei.

Jegyzőkönyv,

felvétetett a Budapesti Bank r.-t. Nádor-utca 6. szám alatti házának építkezésére beérkezett pályamunkákat felülbíráló zsürinek, Budapesten a Budapesti Bank r.-t. tanácstermében 1912. évi január hó 8-án megtartott üléséről.

Jelen voltak: dr. Lukács György v. b. t. t., dr. Glücksthal Samu, dr. Leitner Adolf, Weisz Gyula, a Budapesti Bank r.-t. igazgatóságának tagjai, Steinfeld Sándor és Hosszú István ügyvezető igazgatók, Alpár Ignác és Lajta Béla, a zsüri szakvéleményezésre felkért tagjai. A jegyzőkönyvet dr. Láng Lajos vezette.

Elnök úr megnyitván az ülést, üdvözli a megjelent zsüritagokat és felkéri Alpár Ignác urat szakvéleményének előterjesztésére.

Alpár Ignác úr minden egyes részletre kiterjedő szakvéleményt adott. Felülbírálta a beérkezett pályaterveket, különösen a világítás, a lépcsőzet, az emeleteken elhelyezendő magánlakások, továbbá a bolthelyiségek és elsősorban a tulajdonképeni bank praktikus elhelyezése és felépítése szempontjából. Részletesen elmondotta az egyes tervek előnyeit és hátrányait, és becsatolta a jelen jegyzőkönyvhöz fűzött kimutatást, amelyben az egyes tervek megfelelően klasszifikálva vannak és végeredményben odakonkludált, hogy a beérkezett 7 pályamunka közül a kivitelre abszolut alkalmasnak, minden változtatás nélkül egyiket sem találja.

Ezután Lajta Béla úr tette meg előterjesztéseit, amelyek nagyjában és egészében Alpár Ignácz úr előterjesztésével megegyeztek. Az ő véleménye is odakonkludált, hogy még a legjobb tervek is, a kivitelnél egyes részleteikben változtatásokat igényelnek, mégis a 7 pályamunka közül a Haas és Málnaiét tartja viszonylag a legjobbnak.

A zsüri, összegezve a két szakértő véleményét, azt a kérdést tette fel a szakértőkhöz, hogy viszonylag melyik két pályamunkát tartják a legjobbnak és kivitelre leginkább alkalmasnak.

Szakértők erre a Haas és Málnai és Heidelberg Sándor építészek terveit jelölték meg a két viszonylag legjobb pályamunkának, annak kifejezett hangsúlyozása mellett, hogy a tervek egyikét sem tartják a mostani formájukban kivitelre teljesen alkalmasnak.

A zsüri ezek után azt a kérdést tette fel, hogy a szakértők melyik 4 pályatervet tartják a legjobbnak. A zsürinek szakértő tagjai erre egyhangulag úgy válaszoltak, hogy a Haas és Málnai, Heidelberg Sándor, Pogány és Tőry és Jónás Testvérek tervei a viszonylag legjobb 4 munka.

A zsüri ezek után meghozta határozatát, mely szerint felhívja a két legjobb tervezőt, névszerint Haas és Málnai és Heidelberg Sándor műépítészeket, hogy nyilatkozzanak az iránt, vajjon a zsüri szakértő tagjai által megadott új instrukciók szerint hajlandók volnának-e közösen egy új tervet kidolgozni. Ha nevezett műépítészek közös terv elkészítésére vállalkoznak, úgy a zsüri a szakértők által megadott utasításoknak megfelelően elkészült ezen közös tervet fogadja el kivitelre, ha ellenben nevezett műépítész urak a közös terv elkészítésére nem vállalkoznának, az esetben a zsüri a 4 viszonylag legjobb pályázó között, tehát Haas és Málnai, Heidelberg Sándor, Pogány és Tőry és Jónás Testvérek között egy szűkebb pályázatot hirdet és az így elkészítendő új tervek fölött egy később kitüzendő határidőben dönt.

Más tárgy nem lévén, elnök úr az ülést bezárja.

Haasz és Málnai

29

Haasz és Málnai. A két tér felőli útvonalat építik be. A Kossuth-Lajos-tér felől helyezik el a bejáratot, az előcsarnokot és a háromkarú főlépcsőt. Ezen elrendezéssel nyilvánvalóan az volt céljuk, hogy a városház-, valamint a vármegyeháztelek sarkainak egymáshoz való kedvezőtlen helyzetét enyhítsék. Ezt a kitűzött célt művészi szempontból sikerült is elérniök, amennyiben architekturájuk úgy önmagában, saját tömegeinek csoportosításában, valamint a vármegyeházhoz való helyzetében rendkívül festői képet nyujt és a művet elsőrangú művészi alkotássá avatja. Kár, hogy architekturájuk érdekében az alaprajzban több koncessziót voltak kénytelenek tenni. Igy a Kossuth-Lajos-tér felől tervezett loggia, a mögötte levő helyiségeket másodviiágításúakká teszi. A közgyülési terem alatt másodrangban megvilágított előszobákat kénytelenek beigtatni. Minthogy a folyosót helyenként kétoldalt is beépítik fényforrások nyerése céljából, a folyosók ezen helyeken kibővíttettek, amely körülmény kétségtelen költségtöbbletet okoz.

25

szerű eszközökkel, művészi kézzel van megtervezve és ezzel a program követelményeinek megfelelőleg a takarékosság és célszerűség tényezőjét betartotta. Az épület rendeltetésének megfelelő előkelő benyomást kelt.

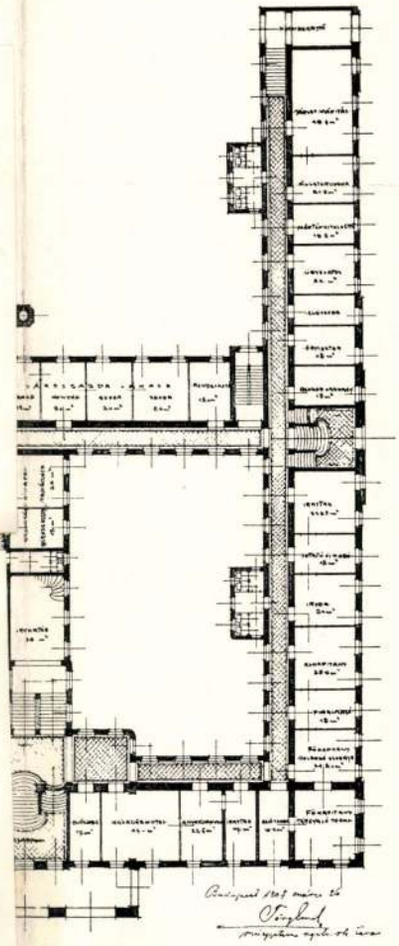

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ. TŐRY EMIL, BUDAPEST.

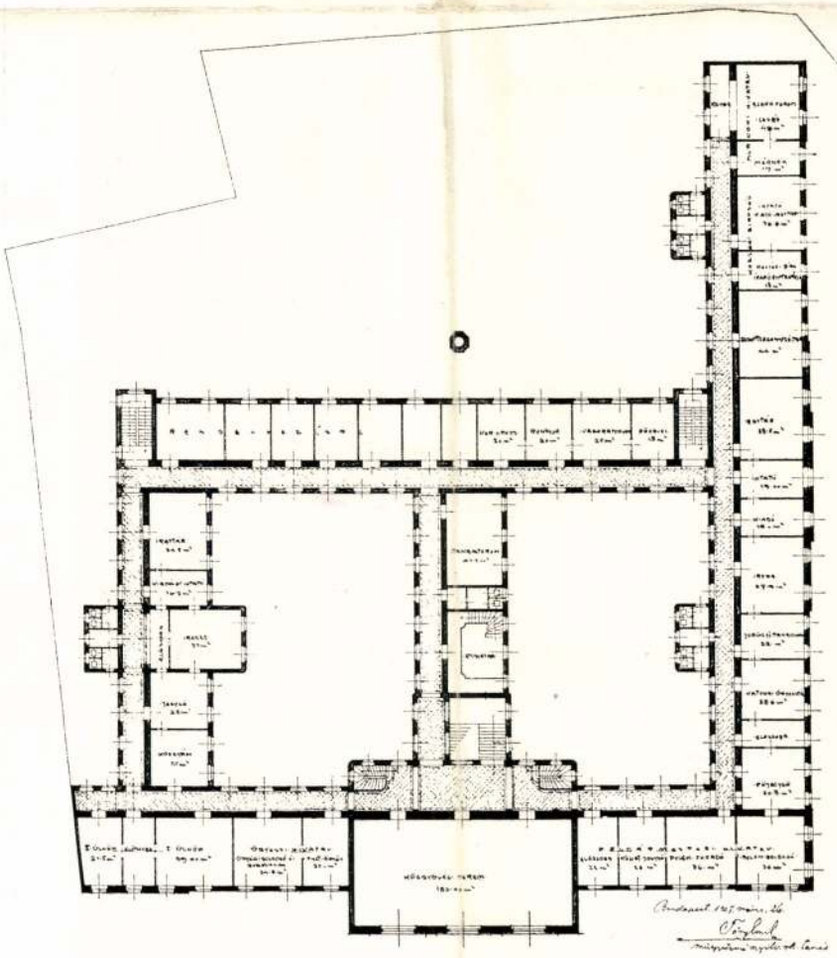

II. DÍJ. EMELETI ALAPRAJZ. TŐRY EMIL, BUDAPEST.

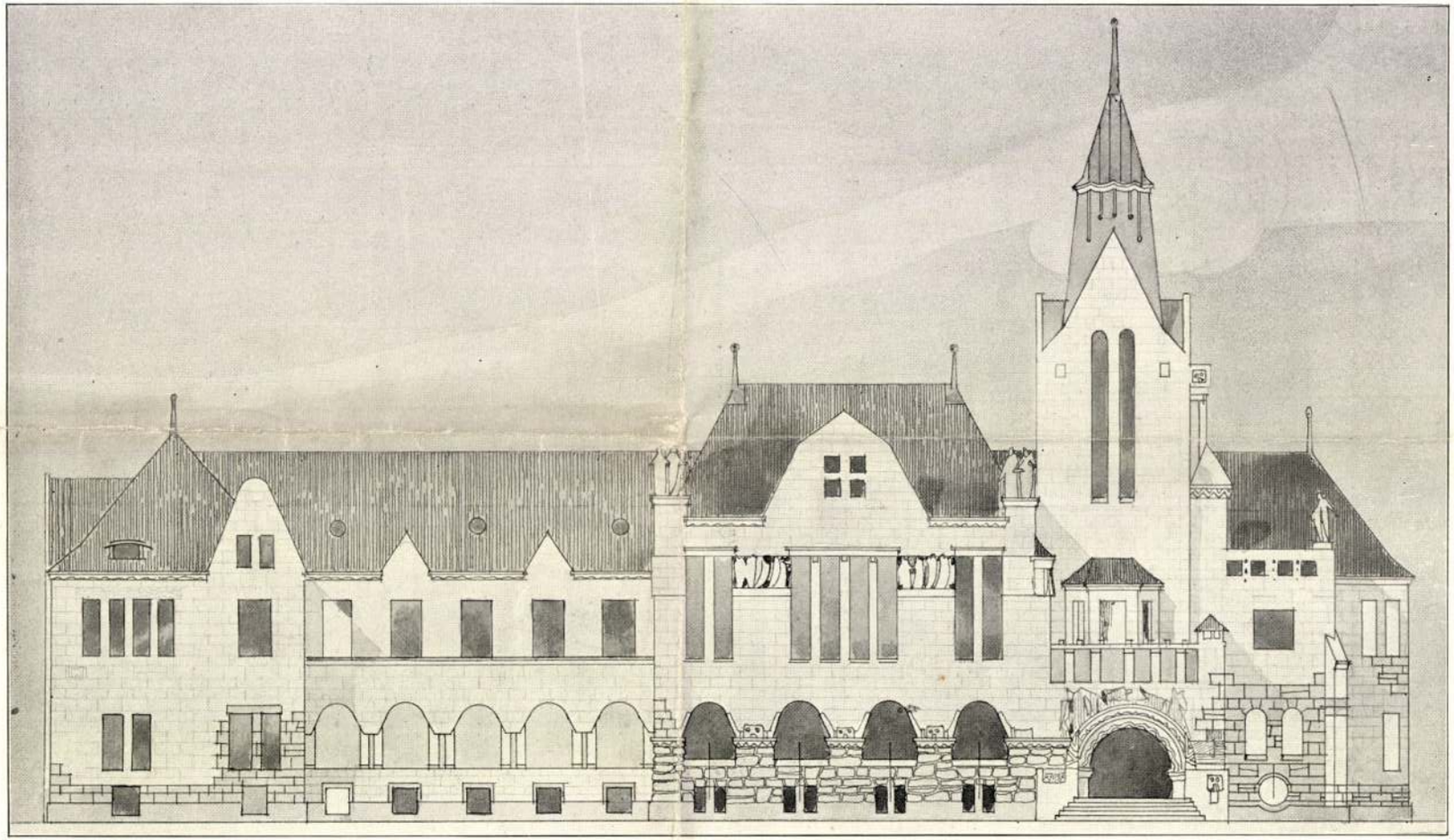

HOMLOKZAT.

I. MEGVÉTEL. HAÁSZ ÉS MÁLNAI, BUDAPEST.

Málnai Béla
Töry Emil

A nemtesi vásárhár terepáljárata
Magyar Építőművelőzet
1907. 9. x. 30. p. 34
25

1909. II. 82.

237/932

INTERIEUR

MÁLNAI BÉLA

A Kéve második kiállításának
interieurje

OLVASÓ-SZOBA

MÁLNAI BÉLA

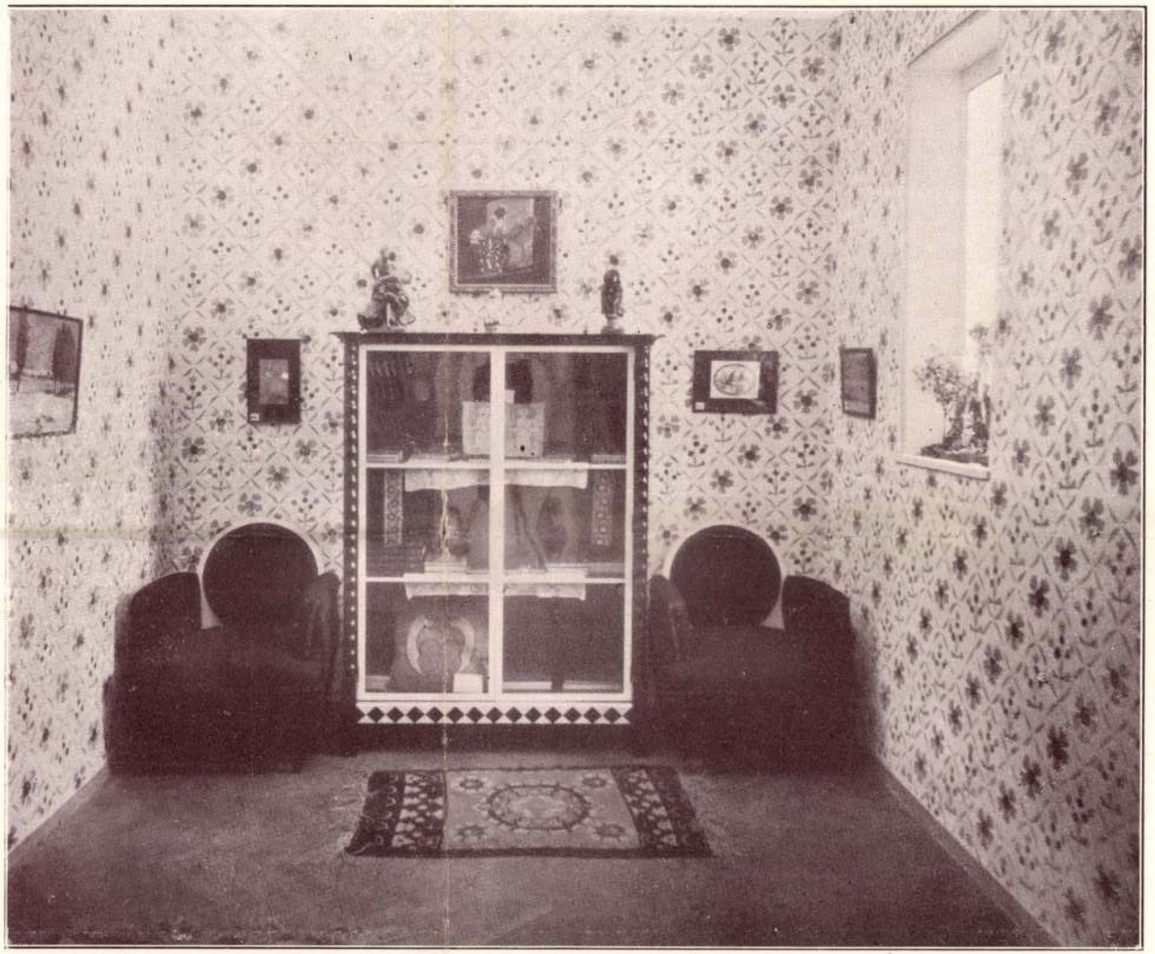

OLVASÓ-SZOBA

MÁLNAI BÉLA

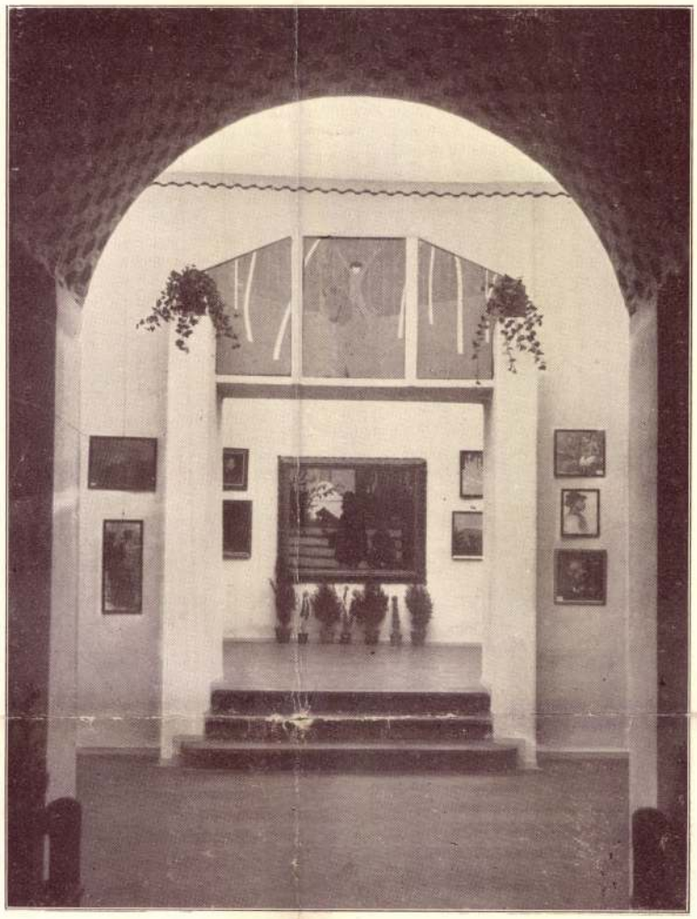

INTERIEUR MÁLNAI BÉLA

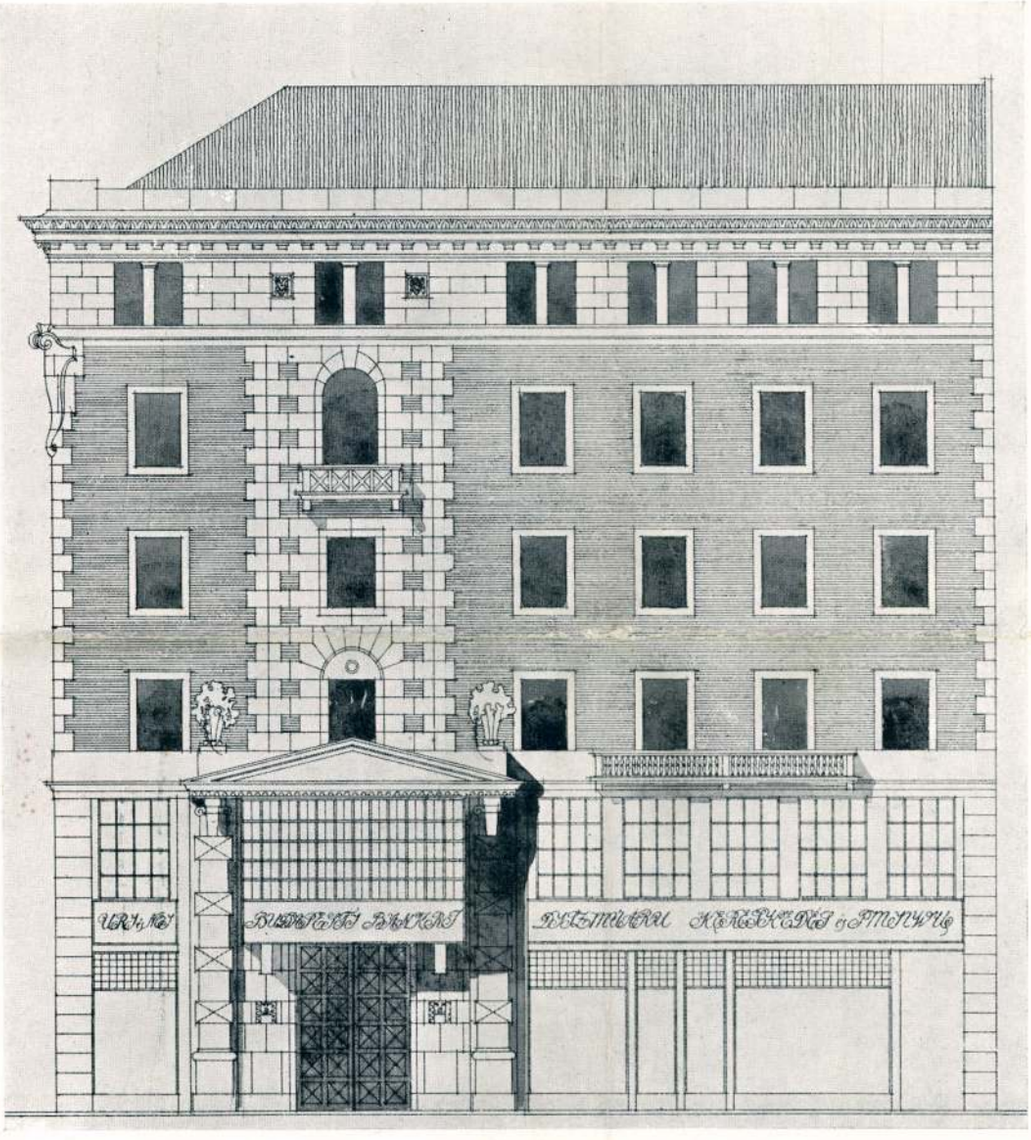

HOMLOKZAT.

I. DÍJ. HAAS ERNŐ ÉS MÁLNAI BÉLA, BUDAPEST

4 – 5 l.

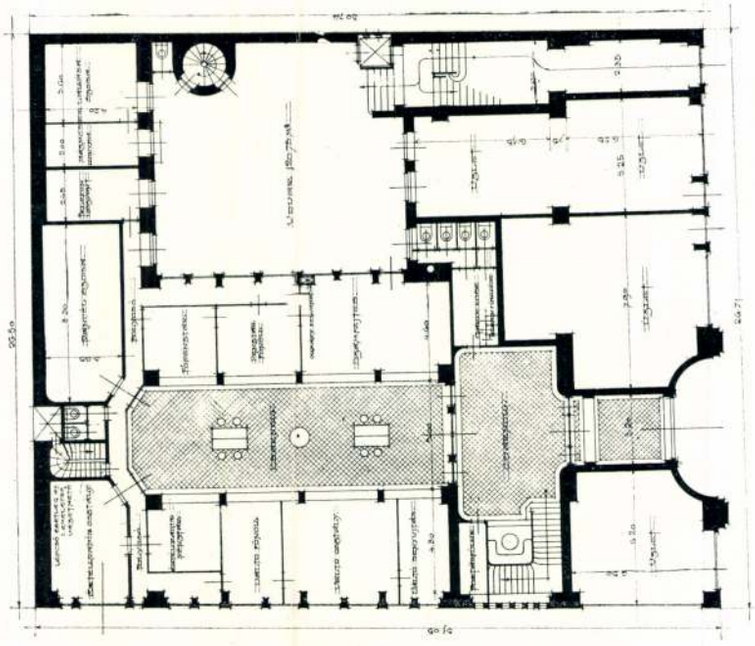

FÖLDSZINT.

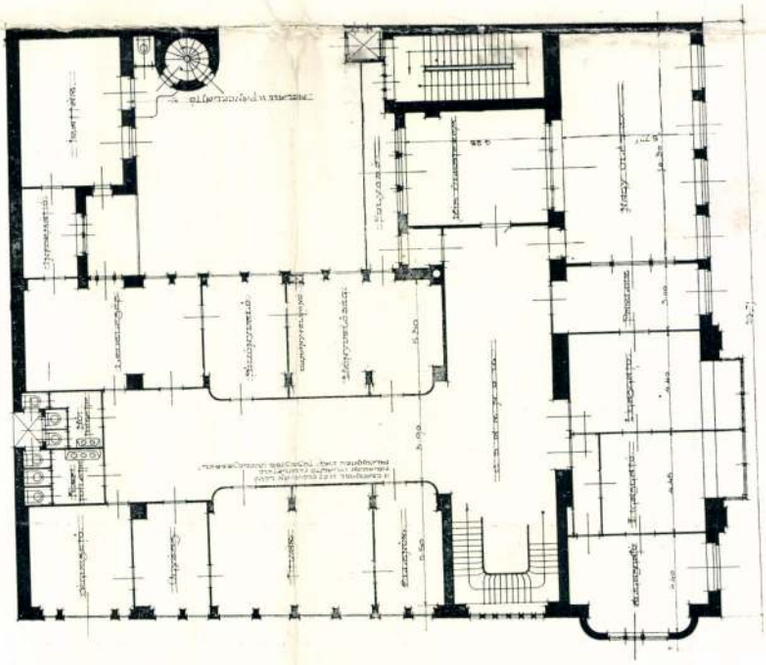

I. EMELETI ALAPRAJZ.

I. DÍJ.

HAAS ERNŐ ÉS MÁLNAI BÉLA, BUDAPEST.

HAAS ERNŐ ES MÁLNAI BÉLA

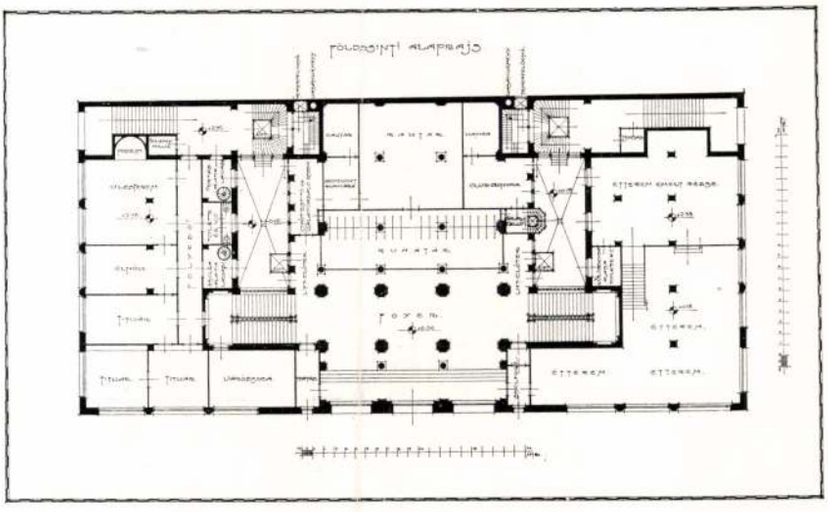

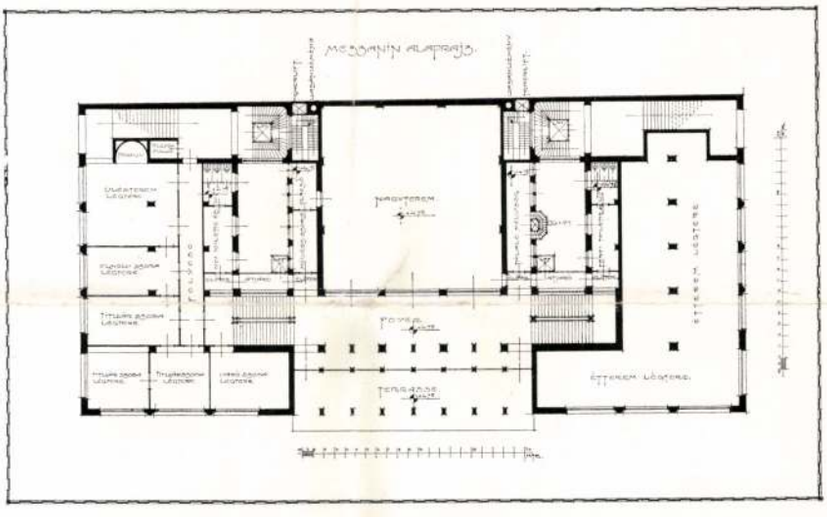

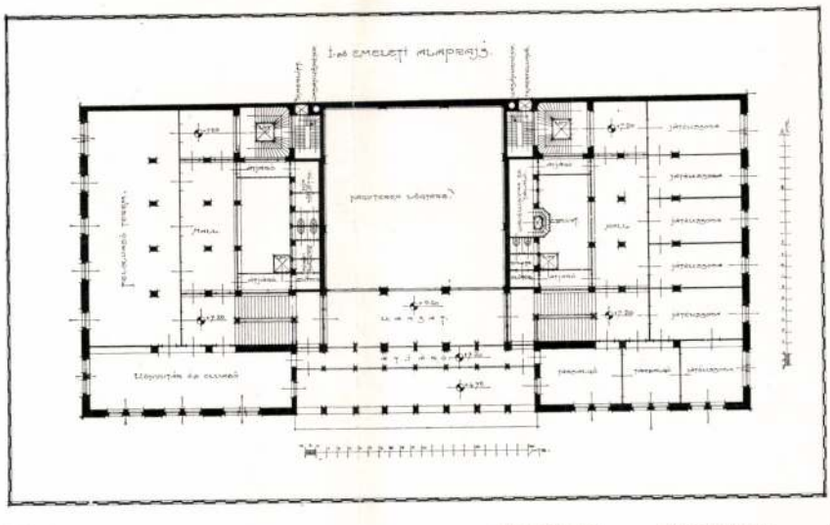

DÍJAZOTT TERV

FÖLDSZINT — FÉLEMELET — I. EMELET

∠ 7 képpel

~~HAAS ERNŐ~~ ÉS
MÁLNAI BÉLA

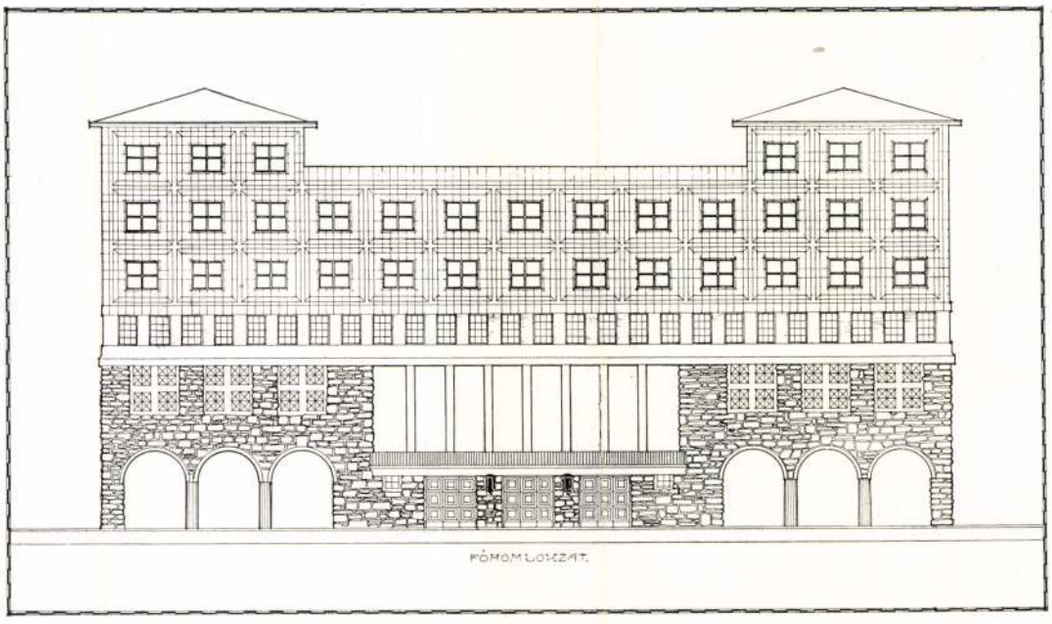

HOMLOKZAT

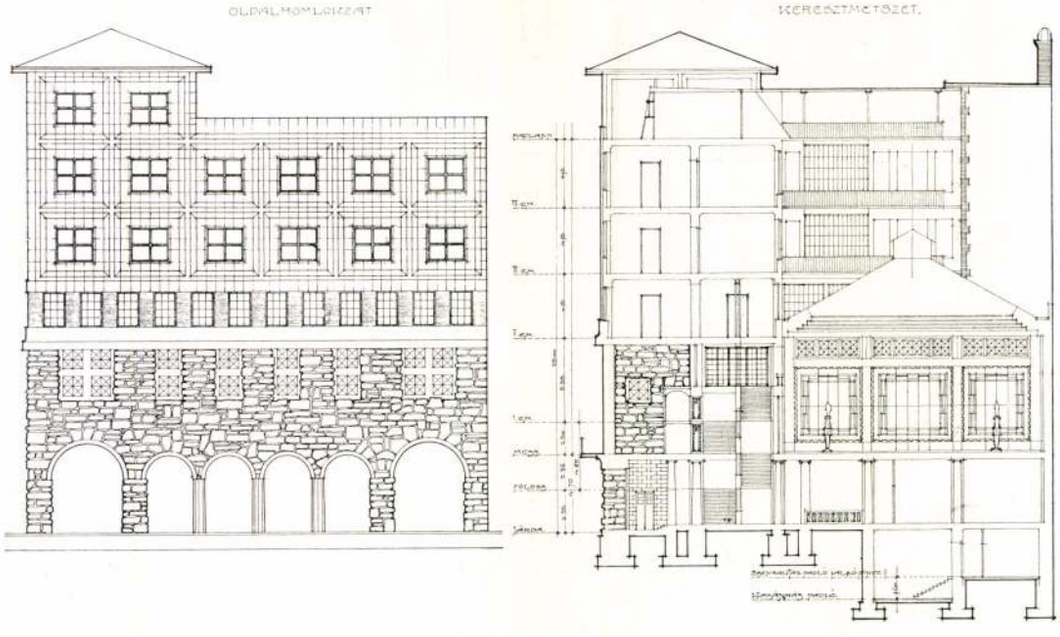

OLDALHOMLOKZAT

METSZET

Magyar Kereskedelmi Csarnok
tervpályázata

HAAS ~~ERNŐ~~ ÉS MÁLNAI BÉLA

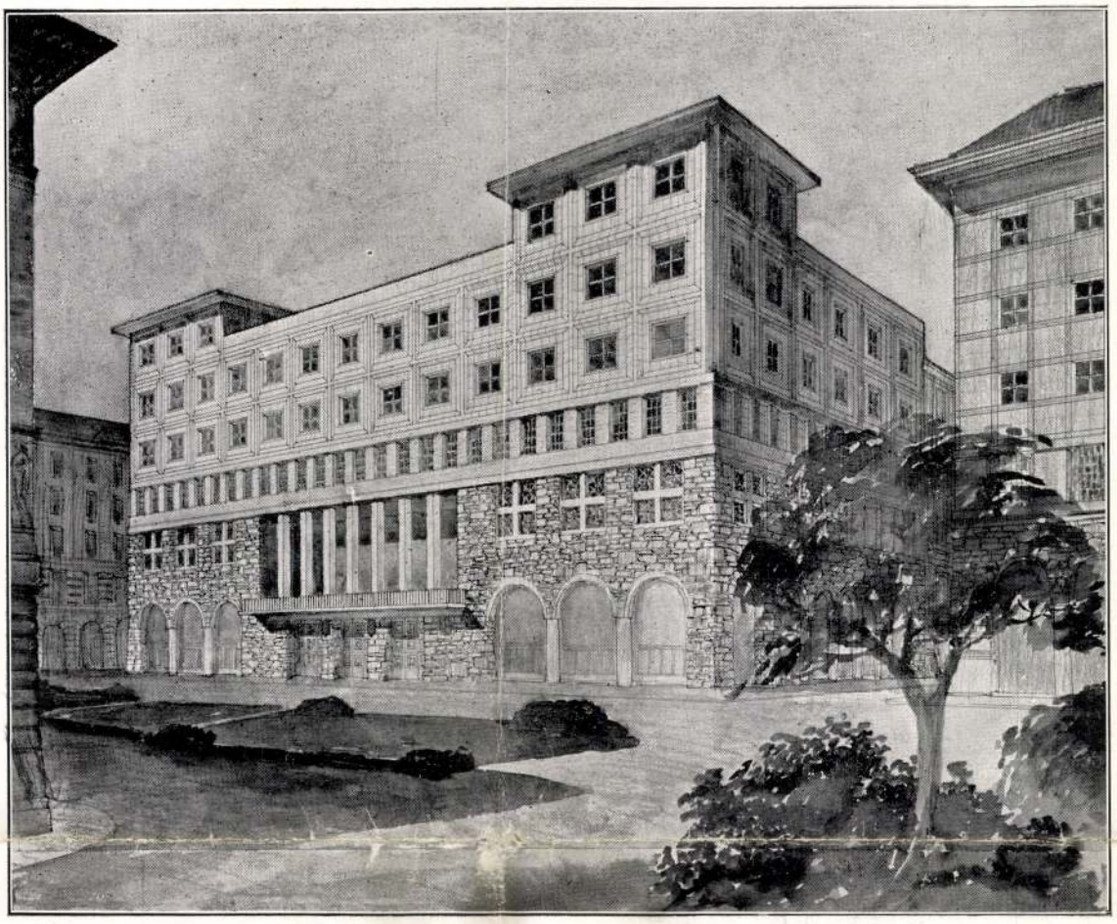

DÍJAZOTT TERV

TÁVLATI KÉP

HAAS ERNŐ ÉS MÁLNAI BÉLA

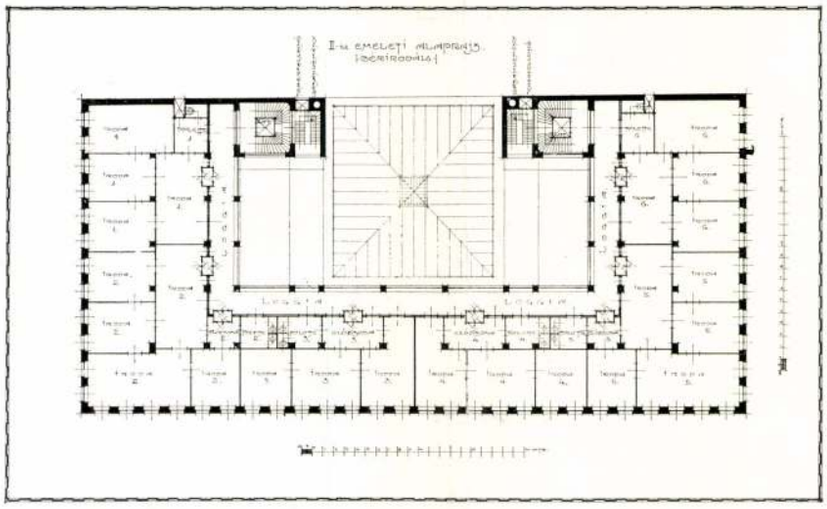

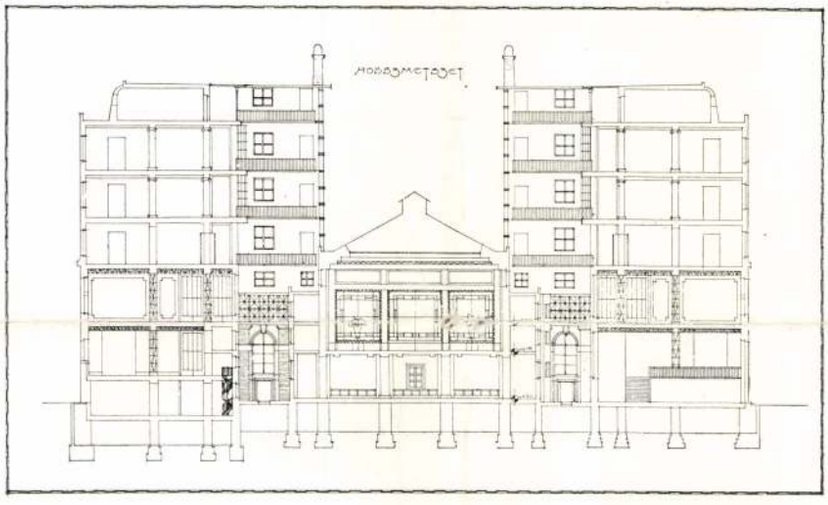

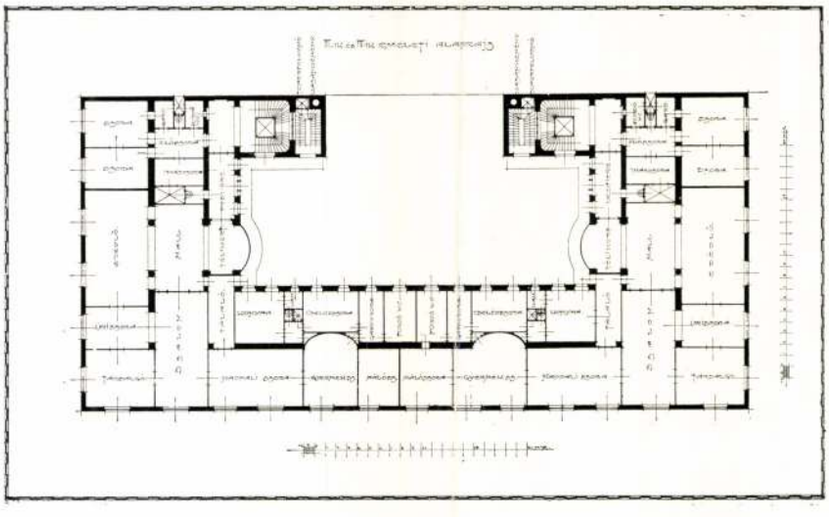

DÍJAZOTT TERV

II. EMELET — III. EMELET — METSZET

MDK

Málnai Béla építész

Építési eng. MIÉM 1931. aug. 1. á 12o. l.

Málnai Béla, építész

Mendöl Emma mutatja be Málnai munkásságát ↓

[Az architektúra - sorozat új kötetei.]

Bodri Ferenc: Művészeti könyvszemle 348-352.

JELENKOR, Pécs, 1974. április

XVII
4.

K.-D. K

MALNAI Béla épületei

Bp. V. Nádor u. 6. (volt Cseh-Magyar Irodaház) (1912-1913)
Társtervező: Kaán Gy.

Gerő László: Építészeti stiluskor
Bp. 1957. 132. l
136. l

Málnai Béla, építész M.D.K.

cseh-magyar iparbank szék-
házának tervei és fényrepei sze-
repeltek a XII. nemzetközi építész-
kongresszus műcsarnoki terv-kiálli-
tásán. 1930. szept. 8-15.

Magyar Vilmos: A XII. nemzetközi
építészkongresszus terv-kiállitásának
mérlege

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1930. 64. kôt. 380. old.

M. D. V.

MÁLNAI Béla építész

Bp. Nádor u. 6. ötemeletes iroda-
ház (1912-13.)

Társtervező: Haász Gyula

Gerő László: Magyar építészet hola-
dó hagyományai Bp. 1951. 63. l.

Málnai Béla

Bp. I. Táncsics Mihály utca 22. sz. ház homlokzatát 1939-ben tervezte.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

52.1.

MDK

Málnai Béla

Dr.B.V.: A Liége-i nemzetk. épitészeti tervkiáll. Tér és Forma 1930. 7. sz. 302.l.

MDK

Málnai Béla, ép.

A legérdekesebb, legjelentősebb mai anyagot ezuttal az épitészek hozták a kiállitásra.
A modern magyar épitészet java alkotásai láthatók szebbnél-szebb fotografiákban.

K.A.: A Képzőművészek Egyesületének jubiláris kiállitása.
Pesti Napló. 1934 dec.3. 12.1.

-1.- M.D.K

MÁLNAI Béla építész

Győr iparkamara székháza

Bp. bérházak ügynök u. Irányi

u. Virányos úti nyaraló

Bp. Csek-Magyar Iparbank (Nádor u. Rev.

Kubinszky Mihály: Gondolatok ....

Magyar Építőművészet 1961-1. sz. 44. l.

./.

-2.- M. D. U.

MÁLNAI Béla építész

Bp. Visegrádi utcai lakóház Repr.

a fiszta Kubuszt építő irányzat

képviselője

Kubinszky Mihály: Gondolatok a

századelési magyar építészetről

Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. - 44. l. -

45. 46. l.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Törvénykezési palota bajárója. Építészeti rajz

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 34.l.

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

Családi ház tervének fényképfelvételeit bemutatja a lap.

Simon Blanka: "Az otthon müvészete" c. rovat
Szinházi Élet. Bp. 1933. febr. 19-25. XXIII. év
9. sz. 80. lap.

MDX

Málnai épitész

Munkájával részt vett az 1933-ban Párisban rendezett nemzetk.kiállitáson. Az épitészeti kiállitást a L'Architecture d'Aujourd'hui c. francia épitészeti folyóirat rendezte.

Sz.: Magy.épitészek kiáll.Párisban.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 185.l.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Beregszászi törvénykezési épület homlokzata. Építészeti rajz

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 33.l.

MÉK

Málnai Béla műépitész

Több műépitészmel készitette a székesfővárcs kislakás-épitkezéseinél a terveket.

Liber Középitk. 24.lap

MDK

Málnai Béla

Bérház a Pozsonyi-uton. Repr.

Györgyiújmagyép, II. 96.lap.

M.D.K.

Málnay Béla, építész

terve nyerte el a kitűzött 500 p-ös díjat az ügyvédi otthon székházának átépítésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1937. LVIII. évf.

jan. 28. sz. 9. old.

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

Székállványtervet készitett a Greco-gobelin müterem számára. Fényképrepr.

Képzőmüvészet rovatban "Magyar gobelin" c. Szinházi Élet. Bp. 1923. márc. 4-10. XII. évf. 10. sz. 50-53. lap.

MDK

Málnai Béla

Lakóépület homlokzata, vf.

Villatanulmány, tollrajz

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 43.l.

MDK

Málnai Béla

A Dohány-utcai templom épitésére kkirt pályázaton 2ooo pengős jutalommal tüntették ki

Zsidó épitőművészet. Mult és Jövő. 1928. dec. 419.l.

MDK

Málnai és Haasz

bérház

Müvészet, XIII. évf. 1914. 199 l. kép

MDK

Málnai Béla

Andrényiülak Siófokon./Épitészeti rajz/. Tollrajz

Családi lak Bogláron. /Épitészeti tanulmány/. Pasztell

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 43.l.

Molnai Béla, épitész M.D.K.

és Haas Károly tervei az öt egyenlő 2000 K-ás díjas épületet nyerték el a Magyar Kereskedelmi Csarnok pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.
nov. 6. sz. 14. old.

M.D.K.

Málnai Béla : épitész

tervei szerint felépült a Kossuth Lajos-tér északi lezárásában, a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. bérházra, melyek a lap egyik oldalon, 3 fényképpel ismertet. A homlokzati képen látható Horvay János Kossuth-szobra.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

épv. 18. sz. 17. ols.

Málnai Béla, [ ]

L: Fesl Frigyes

dr Vámossy Ferenc: Az építészeti kritika korai történetéből 16-19

Magyar, építőművészet, Bp. 1983 83/1

MÁLNAI Béla építész

Erdei 1991 53,67,

ETI SZEMLE.

ber hó. 11. szám.

Málnai MDK

épitész 42. sz. tervét tartották jónak

A szentesi városház pályázata.
Vállalkozók Közlönye 19o7. máj. 1.

MÁLNAI Béla épitész

diszletei ld.OSZK Szinháztörténeti Tár

OSZK Évk. 1973 (1976) 173-174.p.ill.

1962 " 10. " 2.
1963 " 11. " 1

M. KIR. Kertészeti Akadémia Közle

1940-1942 Vol. 7-8 12.548 T
1943-1944 Vol. 9-10 6.618 T

Kertészeti és Szőlészeti Főiskola

1953-1956 Vol. 17-20 12.557 T
1957-1959 Vol. 21-23 T
1960-1961 Vol. 24-25 15.278,

ÉPÍTÉSZETI BARANGOLÁSOK ERZSÉBETVÁROSBAN

Az IBUSZ Rt. háza

A múlt számban bemutatott Diana-házzal szemben, a Dob utca torkolatának másik oldalán áll az a sarokház, melyet mindenki az IBUSZ főirodájáról ismer. A historizáló stílusú épület kőbábos erkélykorlátaival, barokkos épületdíszeivel jóval korábbinak tűnik társánál. Idősebb is nála – legalább két évvel. *Tervét 1926-ban készítette Málnai Béla* a „Magyar Konfekcióművek Rt. ezelőtt Ungár Lipót" fura nevű cég számára, s az épület *1928-ra már állt.*

A Károly körúti üzletház homlokzata

Annak a korszaknak a terméke, amikor a szecesszió szertelenségétől megcsömörlött közönség valami megnyugtatóra vágyott, és *újra előtérbe kerültek a tradíciók.* A művészi szabadság híveinek nagy megbotránkozására, a főváros konzervatív vezetése – a városkép védelmében – rendeletben akarta előírni, hogy a főbb útvonalakon csak „megállapodott", „nemesebb" stílusban lehessen építeni. A közhangulat ma is hasonló, de a mai, *posztmodernnek* vélt házak korántsem olyan kulturáltak, mint Málnai épülete (pedig az első világháború előtt százszor jobb házakat tervezett!). Hiába, a ma praktizáló építészek nem tanultak stílusban tervezni, mint az régen szokás volt.

A ma újra Károly körút 3/c. címet viselő épület hátsó frontján átjáróudvar nyílik (hajdan üzletsorral), mely *a Diana-ház passzázsát folytatta* a szomszéd ház kapualján keresztül egészen a Weselényi utcáig (ma lefalazva). A belvárosi passzázsrendszerrel egyenértékű *gyalogos üzletutcát lehetne itt létrehozni* minimális ráfordítással, ha megvalósulna a múltkor említett Asbóth utcai összeköttetés.

Nem hagyhatom szó nélkül az IBUSZ-iroda kapcsán folyó rekonstrukciót sem. Az alsó két szint hatvanas évekbeli „modernizálásával" ez a ház is *félbevágott ház* lett (*Ráday Mihály* kifejezése). Emlékszünk még az alumíniumvázas, akváriumszerű portálokra és az első emelet gyorsan piszkolódó mészkőburkolatára, buta négyzetes ablakaira. Ebben az esetben helyes döntés volt az eredeti architektúra helyreállítása.

De vajon tényleg az eredeti homlokzatot rekonstruálják? Szó sincs róla. Elég egy pillantást vetni az archív fotóra, hogy észrevegyük: *a rekonstrukció tervezője boltívben túlteljesítette a tervet.* Málnai annak idején az üzleti szintet változatosan alakította ki: a boltíves nyílások között egyenes záródásúakat is elhelyezett, sőt a körúti homlokzat közepére két karcsú vaspillérrel kiváltott hármas tagolású nagy portált illesztett. Helyükön ma monoton ritmusú, egyforma nyílások sorakoznak.

A ház legérdekesebb része – anno – a sarok megoldása volt. A robusztus kváderek itt ugyanis megálltak, s a lekerekített sarkot a három üzleti szinten *hatalmas hajlított üvegfelület nyitotta fel.* A hatás a kontraszton alapult. Most ez nem működik, mert a *sarokra helyezett faablakok vaskossága* a falpillérekével vetekedik.

A mai állapot

(Fotó: Tyukodi László)

A Károly körúti üzletház homlokzata (Építették: Fejér és Dános építőmesterek)

Kifogásaim apróságoknak tűnnek, de ahogy a régiek mondták: *Isten a részletekben van.* Nem szeretem a félmegoldásokat. Vagyis, ha rekonstrukció készül, az *legyen valóban hű helyreállítás,* még akkor is, ha nem műemlékről van szó. Vagy pedig legyen bátorsága a tervezőnek egészen mást csinálni, de csak akkor, ha az jobb lesz, mint az eredeti volt.

Ferkai András

Az erzsébetvárosi
Ikonfestő Kör
kiállítása
az Almássy téri
Szabadidő
Központban
június 22-től június 28-ig
tekinthető meg.
Szeretettel várjuk
olvasóinkat.

1992/6

KERÜLETÜNK KINCSEI

A görögkeleti egyház kápolnája

Az ortodox keleti egyházat hazánkban hivatalosan görögkeleti egyháznak hívják. A görögkeleti felekezeten belül, Budapesten, nemzet, illetve nemzetiség szerint megkülönböztetünk görögkeleti szerb, orosz, román, bolgár és magyar egyházközségeket. A szerb felekezet a szentendrei püspökséghez, a román a bukaresti patriarkátus, az orosz és a magyar a moszkvai, míg a bolgár a szófiai patriarkátus fennhatósága alá tartozik.

A VII. kerületben a Holló utca 8. szám alatt található a görögkeleti román – vagy más néven – az ortodox román egyház épülete. Az utcában sétálót erről csupán a falon elhelyezett tábla tájékoztatja. A görögkeleti román felekezet 1888-ig a Petőfi téri görög és macedón egyházközséghez tartozott. A különválást követően, 1900-ban itt, ezen a helyen alakult meg a gyülekezetük és létesült a kápolnájuk. A gyülekezet tagjait az akkor hazánkhoz tartozó erdélyi román nemzetiségűek alkották. Az akkor még 3000 főt számláló gyülekezet napjainkra nagyon megkevesbedett. A felekezet a Gozsdu Alapítvány tulajdonát képező épületek egyikét kapta meg működéséhez.

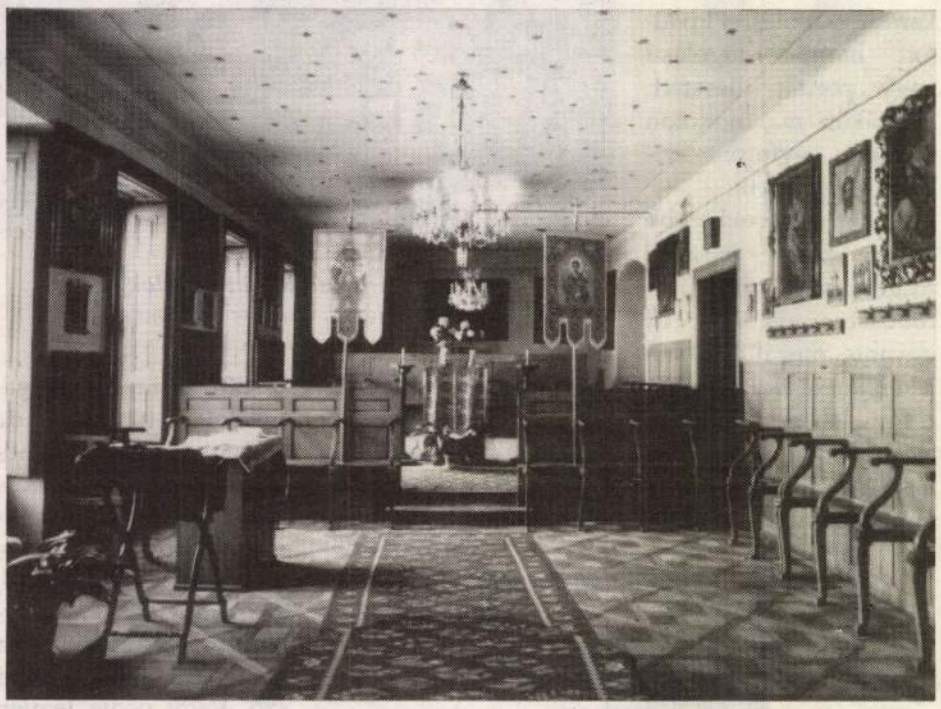

Görögkeleti kápolna

A Holló u. 8. szám alatti kápolna beázott belső falai

Az alapítvánnyal kapcsolatban *Gozsdu Manó* (1802–1870) nevét kell megjegyeznünk, aki román nemzetiségű, legfőbb ítélőszéki bíró volt, s kivívta többek között azt, hogy a hazai görögkeleti román egyház könyveit magyarul írják. Halála előtt egy évvel hozta létre az alapítványt azzal a céllal, hogy vagyonának nagy részét hazai román nevelési célokra fordítsák. Alapítványának összege meghaladta a kétmillió koronát.

A Gozsdu Alapítvány épületét 1952-ben államosították. Ezt a tényt az egyház kulturális életének leépülésén kívül *a kápolna jelenlegi „műszaki állapota"* is szemmel láthatóan bizonyítja. A beázás nyomai nem csupán az esztétikai látványt rontják, hanem *veszélyeztetik a kultúrtörténeti szempontból ritkaságszámba menő berendezési tárgyakat, képeket is.*

Abban bízom, hogy ma is léteznek Gozsdu Manóhoz hasonlóan, kulturális kincseink megmentése érdekében tenni tudó és akaró erzsébetvárosi polgárok, illetve vállalatok, és segíteni fognak e nemes lelkű kis gyülekezetnek.

dr. Buda Györgyné
közművelődési
csoportvezető

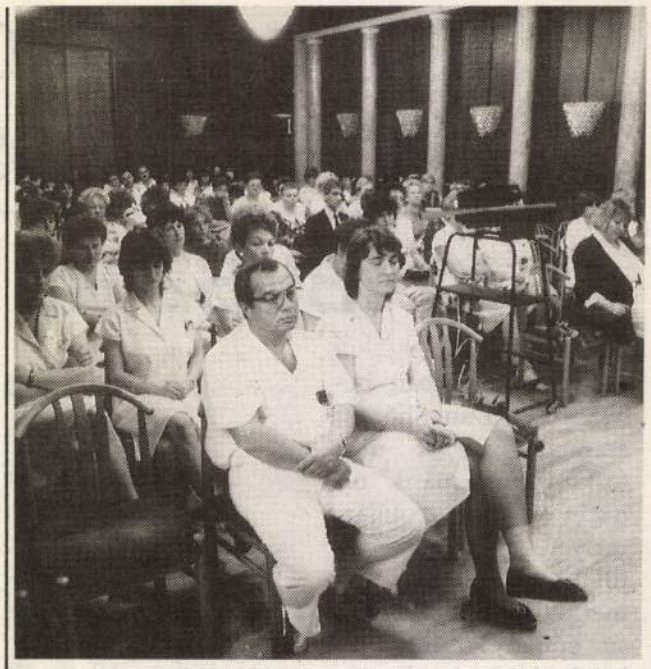

Az ápolónők Nemzetközi Napja alkalmából május 14-én a Péterfy Sándor utcai Kórház és Rendelőintézet nagy tanácstermében ünnepséget tartottak. *Dr. Harmath Zoltán* főorvos mondott ünnepi beszédet, majd *Gruncsity Jánosné* ápolási igazgató kitüntetéseket adott át. Több előadás is elhangzott: köztük Kuna Zsuzsanna nővér a baleseti sebészetről „Nővéretika a gyógyulásért" címmel, míg *dr. Reisz Györgyné* főnővér „Az egészségügyi dolgozó szerepe és feladata az új egészségügyi finanszírozás és rendszer működtetésében" címmel tájékoztatta kollégáit.

Lapzárta után érkezett

Betörő járt az óvodában

Betörtek a VII., Holló u. 5-9. sz. alatti napközi-otthonos óvodába június 6-án hajnali három óra körül. Nem először látogatta meg betörő ezt az épületet.

Czibula Jánosné óvodavezető elbeszélése szerint eddig már elvitték a fűnyírójukat, a színes televíziót, a videomagnetofont, a sztereórádiójukat, a villanyszámológépet, úgy, hogy jóformán semmijük sem maradt. Csak éppen pénzt nem találtak a próbálkozók.

A mostani betörés annyiban különbözik az eddigiektől, hogy *ezúttal elfogták a tettest.* Éjjel háromkor megszólalt a riasztóberendezés, s az óvoda karbantartó dolgozója, aki a szomszédban lakik, kiugrott az ágyból. Magára kapott valamit, és a helyszínre sietett. A szomszéd házból még egy lakó érkezett erősítésként. Szemmel tartották a helyszínt, s közben egyikük telefonon riasztotta a rendőrséget.

A kiérkező rendőrök az óvoda háta mögötti bokros részen megtalálták a tettest, aki hátul *a kazánház ajtaját felfeszítve jutott be az épületbe.* Húsz év körüli férfi az illető, aki őrizetbevétele után közölte a rendőrökkel, hogy fertőző tüdőbeteg. Így aztán nem engedték beülni a rendőrautóba, hanem a gépkocsi mellett gyalogosan ballaghatott a kapitányságra.

Az esettel kapcsolatban *Knézi Tamás* a Polgármesteri Hivatal művelődési osztályának illetékes munkatársa elmondta, hogy *évente 10-12 betörést* regisztrálnak a kerület óvodáiban, iskoláiban. Vannak intézmények, így a Holló utcai, az István utcai óvoda és a Hernád u. 3. sz. alatti iskola, ahová vissza-visszajárnak a betörők. A Hernád utcából például már a teljes számítógépparkot elvitték. Éppen ezért az önkormányzat *valamennyi intézményét riasztóberendezésekkel látták el.* (Egy-két helyen még folyik a szerelés.) Ennek is köszönhető, hogy a legutóbbi esetben a tettest sikerült elfogni.

t. m.

amely munkájával magának és hazájának megbecsülést szerez. Ezért nemzetgazdasági, kultúrális, etikai, sőt politikai szempontból egyaránt fontos kötelességünk, hogy megragadjunk minden eszközt, amely iparunk, illetve iparművészeti termelésünk nemesítésére alkalmas és ne sajnáljunk semmiféle áldozatot az előbb jelzett célok elérésére. Az eszközök ismeretesek. Részben meg is vannak, ámde nem használjuk, nem gondozzuk és nem fejlesztjük eléggé. Ilyen az iparművészeti iskola, amely még most sem rendelkezik elég műhellyel és anyagiakkal. Ipari szakiskoláinkat elrabolták tölünk, az az egy-két intézet, amely még megmaradt nekünk, túlzsúfolt és alig bírja a jelentkezők egy részét befogadni; tehát elengedhetetlen az iskolák bővítése és szaporítása. A munkástanfolyamokban is visszaesés van. Alapos reformokra szorul a tanoncok nevelése is, úgy az elhanyagolt inasiskolák, mint a tanoncok műhelyoktatása sürgős intézkedéseket kívánnak. Szakoktatásunk egész rendszerébe pedig bele kell vinni a jellemerősítést, a munka tiszteletét, hogy az iskolákból kikerülő fiatal iparművész- és iparosnemzedéket nem csupán szakképzettségre megbízható és pontos emberekké neveljük.

A nagy nevelő- és buzdítóhatású iparművészeti kiállítások ügye évek óta holt ponton van megfelelő helyiségek híján és egyetlen iparművészeti folyóiratunk, mely pedig derekasan töltötte be oktató, tájékoztató és propagáló hivatását, összezsugorodott és képek nélkül tengődik. Ezeken a bajokon sürgősen és gyökeresen segítenünk kell, mert csak így bízhatunk iparművészetünk fellendülésében és megerősödésében. Az isteni Gondviselés népünket jeles tehetségekkel áldotta meg. Ha hazánkat talpra akarjuk állítani, akkor mindent el kell követnünk a magyarságban rejlő értékes képességek kiaknázására.

Ha pedig iparunkkal érvényesülni akarunk a világpiacon, akkor oda kell törekednünk, hogy a magyar műhelyekből csupán oly árúk kerülhessenek a vevők szeme elé, amelyek jók, tartósak, célszerűek és szépek. A „made in Hungary" jelentsen választékos ízléssel készült, kifogástalan, becsületes munkát.

SZÍNPAD, FILM- ÉS IPARMŰVÉSZET

ÍRTA MÁRKUS LÁSZLÓ

A magyar iparművészet mostani nehéz helyzetében minden munkaalkalom drága és jelentőséges. Önkénytelenül gondolunk a színpadra és a film új művészetére, de rögtön adódik az a lemondó megállapítás, hogy itt nincs most sok keresnivalónk több, nagyon nyomós okból.

A színpad, bár egyre-másra nyílnak az új színházak, meglehetősen letarolt terület, ahol az eszkimók és a fókák aránya végképpen az eszkimók kárára alakult. Minden színháznak van tervező művésze és a dolog természetéből következik, hogy a színház nehezen nélkülözné ezt az egy bedolgozott emberét és nem szívesen kísérleteznék azzal, hogy mondjuk, minden darab kiállítását más művészre bízza. Ne következtessünk semmit abból, hogy a Vígszínház most pályázatot hirdetett díszlettervekre, mert ebből legfeljebb az fog kisülni, hogy a Blumenthal-tröszt új színháza, a Fővárosi Színház szerződtet egy külön tervezőt, hogy a Vígszínház kitünő Málnai Béláját tehermentesítse. De állandóan nyitott tér iparművészeknek a színháznál nem kínálkozik.

Még békeviszonyok között is úgy volt, hogy a színház nagyon használta meglévő díszlet- és kosztümanyagát és a tervező munkája túlnyomórészben abból állott, hogy a régi dolgokat megfejelte, újra csoportosította és átalakította. Ma pedig, amidőn egy új kiállítás milliókba kerül és minden anyag kincseket ér, még a legpompázatosabb új díszletek és kosztümök tervezésénél is számításba kell venni, hogy hátha van a színház raktáraiban egy váza, egy fal, egy lépcső, egy ballusztrád, egy ajtó, egypár függöny, miegymás, amiket be lehetne komponálni az új műbe, s ami rögtön százezres differenciákat jelent. Már pedig ahhoz, hogy így dolgozzék a tervező, a meglévő anyagnak olyan aprólékos ismerete kell, ami kiterjed a hulladéklécek és felhasználható vászondarabok ismeretéig. Most aztán csak azt

Magyar Iparművészet

1923.

Málnai Béla

gondoljuk meg, hogy egy négyzetméter díszletvászon, ami annakidején 40 fillér volt, ma 600, 800, sőt 1000 korona, rájövünk, hogy látszólag apró megtakarítások is jelentékenyek, ilyenekre pedig csak teljesen otthonos tervező képes. Nem is szólva arról, hogy a kiviteli munkának folyamatosságához, tehát gazdaságosságához mennyire kell az olyan otthonos tervező, aki a műhelyek munkatechnikáját ismeri, aki a legcélszerűbb egymásutánját az egyes darabok munkába vételének tudja, aki, hogy úgy modjam, össze van dolgozva a műhelyekkel.

Itt tehát nincsen más lehetőség, mint várni az esetleges, de oly valószínűtlen keresletet állandó tervezői alkalmaztatást illetőleg és lesni, hogy nem nő e ki a földből új színház, amely új embert keres és ezt megostromolni szerencsésen. A színpadon a díszlet, kosztüm és a berendezési tárgyak egyetemén kívül nem akad egyéb alkotnivaló és ez legalább nálunk az esetek 99 százalékában nem jelent többet, mint többé-kevésbé díszes interieuröket vagy kertrészleteket pingálni mindig naturális valószerűséggel, amiben nem lehet a stílusoknak és egyéni kifejezésmódoknak azt a változatosságát produkálni, hogy az ne telnék ki egyetlen művész egyéniségéből és a színház szükségképpen különböző művészegyéniségeket lenne kénytelen keresni.

Valamivel kedvezőbb talán a helyzet a színpadi munka exekutív részében. Jó díszletfestő, aki a tervező szubtilisabb szándékait megérzi, aki a kisméretű tervet a színpad óriási méreteibe transponálni tudná a stílus hiánytalan átmentésével, aki tudna valamit a kezelési módok különbözőségéről és a naturalista sablonokon túl a folt és a vonal kimeríthetetlen rithmusáról is sejtene valamit, ilyen díszletfestőnk alig van, pedig éppen ez egyik oka annak, hogy tervezőink nagyjában kénytelenek a pesti színpadokon elharapódzott snob kávéházi pompához menekülni és nem merik megpróbálni azt a művészi leegyszerűsítést, aminek már a kivitel is egyenrangú tényezője az elképzelés mellett. Aki a díszletfestés modern technikáit ismerné és aki művész lenne maga is, az ilyen díszletfestő, azt hiszem, tudna boldogulni és jó kassirozó szobrászok és mindenekfelett olyan kosztümszabászok, akik a rajzok lendületét és rithmikáját követni tudnák, ezek igen keresett segéderői lehetnének a színpadok művészetének.

Aztán a film! Igen, különösen Németországban, ahol az úgynevezett monumentalfilmek dühöngenek, — de úgy látszik, ott is végsőt rúgnak már — ott nagy konjunktúrája van a tervező művésznek, ott a Berlin külső telkein Egyptomot, Indiát, Inkapalotákat, Khinát, régi Londont és Párist, Afrikát és bagdadi tündérálmokat építenek, természetes, tehát kolosszális méretekben, ami azonban inkább speciális építészfeladat, mert ezek a kolosszusok emberek ezreit hordozzák és ideiglenes voltuk mellett is nagyon alapos konstrukciót kívánnak és ennek a szurrogatumépítkezésnek pontos ismeretét igénylik. De itt van ezenkívül kosztüm- és kellék-tervezés rogyásig és itt egy kis szerencsével el lehet helyezkedni kiadósan, illetve lehetett, mert ez a műfaj túlfejlődött önmagán, megrokkant saját pompájának terhe alatt és ma már arra mutat minden jel, hogy a jövő az úgynevezett játékfilmeké.

Ezeknél is van aztán bő módja a tervező művésznek és az a körülmény, hogy ilyen filmet a nagy gyárak évenként annyit termelhetnek, hogy három-négy tervező se sok hozzájuk, paralizálja azt hátrányt, hogy az ilyen filmek termelése egészen színházszerű módon történik és itt is egészen áll az, amit előbb a színháznál láttunk: az állandó tervező célszerűsége. Itt díszletekről van szó, színházi értelemben (persze más méretek szerint, más célból és más anyagszerűségi elvekkel) és nincs szükség arra a rengeteg segédapparatusra ami a monumentalfilmek építkezését olyan kincsesbányává teszi az iparművészek számára. De itt is adódik sok alkalom, fájdalom azonban, hogy ez az „itt" Németországot jelenti, míg nálunk, ezt mindenki tudja, ebben a pillanatban filmgyártás nincs és ennélfogva munkalehetőség annyi sincs, mint a színházaknál.

Ám reméljünk egy jobb kort, amelynek már talán vannak is előhírnökei a láthatáron. Talán kedvet kap a külföldi tőke a világ legfilmrepredesztináltabb városához, Budapesthez is, miután az olcsó bécsi termelésnek bealkonyult, mióta az ottani árak túlemelkedtek a világparitáson és mivel Berlinen is kezd betelni a bécsi végzet. Az ott dolgozó sok amerikai kon-

E cikk folytatását lásd a Komplett példányban.

Málnai Béla: Arany alapon festett szekrény. Készítette Kramer Henrik. — Mit auf Goldgrund gemalten Ornamenten gezierter Schrank. — Armoire peinte sur fond doré.

Magyar Iparművészet
1928.

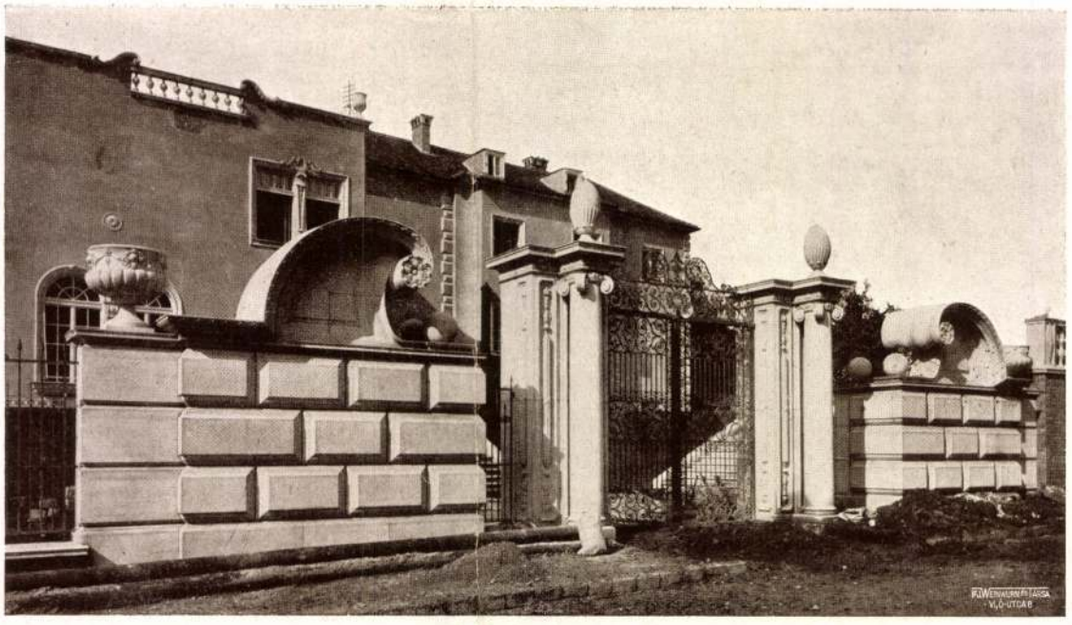

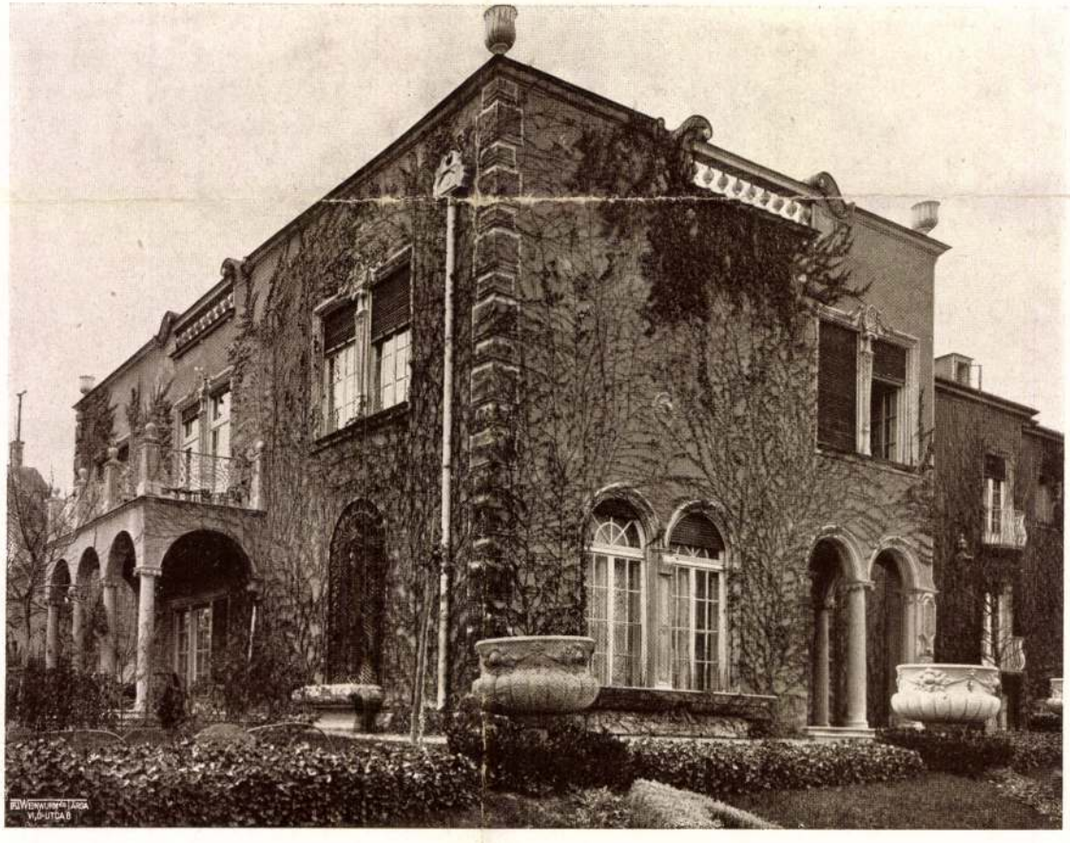

Málnai Béla: Családi ház kerítéskapuzata és homlokzata. — Gittertor und Ansicht einer Villa. — Porte du jardin et façade d'une villa.

 1909. II. 4-5 sz.

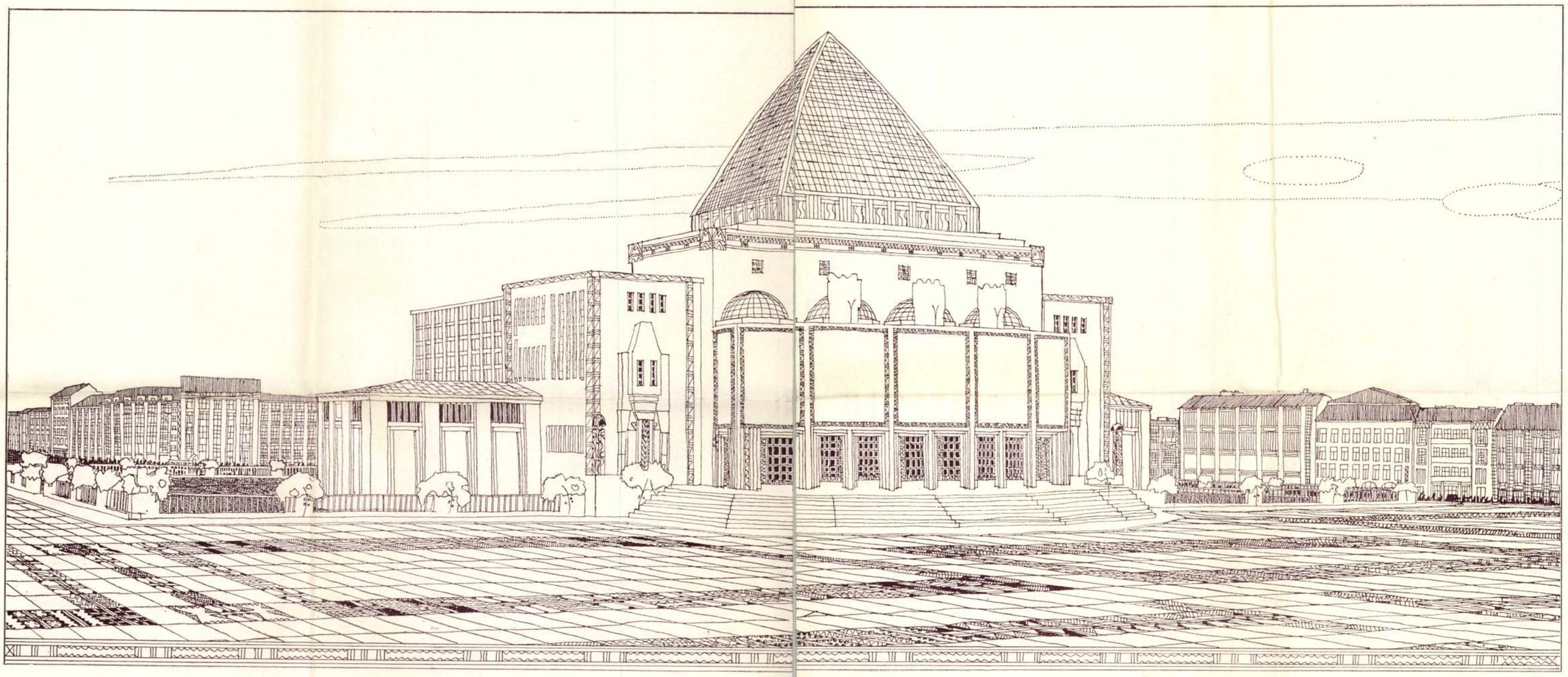

FŐVÁROSI KÖNYVTÁR

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET 1909. ÉVI NAGYPÁLYÁZATA

I. díj: az egyesületi aranyérem és a vallás- és közoktatásügyi miniszter utazási díja

TERVEZTE MÁLNAI BÉLA

Málnai Béla

Málnai Béla

Tér és Forma

1939. 71.–75. l.

(Az „Elysée"-kávéház, képekkel.)

Terverte fenti

IV.

KELET

Málnai Béla

Masirevich György

Münnich Aurél

Preisich (József?)

Placsek

Román

Quittner

Vágó József

Vágó László

Részt vettek a L'Architecture d'Aujourd'hui c. francia lap 1933. évében Párizsban rendezett II. nemzetközi modern építészeti kiállításán

[illegible] держат. сажать.

2, На лугах. в лесах скоро пламень-
ную пионеров лето. Они только
лежали лежали а работали тож
Пионерки на колхозных нивах помог-
ли сену грабли. . Мальчики спал
сложили в бабки. То-то. все ходи-
ли в лесу за дрибами. В августе.
Жарко стане побежили.

3, учиться я учусь ты учишься учит
я, учится, учитесь учитья, учится

~~Haász és~~ Málnai

Béthár terve, repr.

A Lakás 1914 –

4. 7.

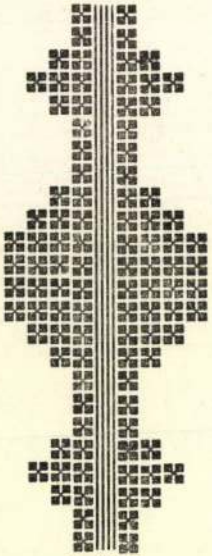

H. T. B.

Hatvan ——, 1936

Lát után egy hor

—— váltónál fogva ——

—— Kétezé

értéke áruban te

Bodrossy Ernő" ú

—— Budapest

fizetendő —— Pécsett ——

Málnai Béla

Magyar főuri kastély-tervével, a Magyar Mérnök és Épitési Egylet nagy pályázatán a második dijat nyerte,-közli a Müvészet c. rovat "Kitüntetés" cimmel.

A HÉT, Bp. 1908. ápr. 5. XIX. évf.
14. sz. 223. lap.

Mólnai Béla

Számos családi házat épitett: Szarvas úti, a Garas uti villát. Színházi díszleteivel is pikert aratott.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

781

Málnai Béla

Servezte a bp-i Vörösmarty utcai gyárépületet 1910. 504. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867.–1967. Budapest 1970.

1481.

Mólnai Béla

teroezte a bp-i Attila körúti bérházat

1932. 164. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967 Budapest, 1970.

771

Málnai Béla épitész

A KÉVE kiállitásáról a Müvészet c. rovat számol be, sign. nélkül, s igen nagy elismeréssel méltatja a müvész munkáját, az izléses, kicsit magyarosan artisztikus belső elrendezéseket, s teljesen egyenrangunak tartja "ama metropolisok müvészi mérkőzéseivel, melyek hol a Balkánon, hol Bécsben kezdődnek."
Külön dicséret illeti a kiváló vezetőséget, hogy tagjait nem befolyásolta és a legellentétesebb müvészi felfogás is szabadon fejlődhetett.

A HÉT, Bp. 1909. nov. 14. XX. évf.
46. sz. 762. lap.

Molnar Béla

Művei: a Nádor u. 6. sz. a épület.
(Hadúr Gyulával közösen építette);
a Bp-i Hungária úti lakótelep bér-
házai.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

781

MDK

Málnai Béla, épitész

ezüst érmet érdemelt ki.

MMÉE.közgyülése. Vállalkozók Közlönye. A lapban ismertetett nagypályázat jeligés leveleit felbontották. Bp.1908 márc.25. 4 old.

Málnai Béla

Az Élet és Irodalom 39. számában megjelent, -Major Máté: "Nagypanel és tulipán" c.- vitát kiváltó cikkéhez Vadas József is hozzászól: "Ellenség-e a panel?" címmel. A cikkiró Major Mátén kivül, megemliti még Lechner Ödön, Kós Károly és Málnai Béla épitőművészeket, ismerteti munkásságukat, s ezzel kapcsolatban rövid összefoglalást ad a különböző épitészeti stilusok egymásra való hatásáról.

Vadas József cikkét lásd: Lechner Ödön nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 18. XIX. évf. 42. sz. 5. lap.

Málnai Béla

tervezte a bp-i Nádor utcai egykori Cseh-Magyar Sparbank épületét. 1912.
161. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

771

Málnai Béla, építész

M.D.K.

Lajta, Kós, Medgyaszay „századelejei munkái felölelik a népit, az európai haladót, a konstruktív újat és az absolut puritánságot. Ilyen együttes Európában sinte páratlan ... s ezért ezt nekünk a megfelelő periodizációval is meg kell illetnünk ... javasolom a ‚premodern' elnevezést."

Kubinszky Mihály hozzászólása a MTA ankétján "Az ujkori magyar müvészet periodizációjának problémái"-ról

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz. 21. old

Málnai Béla, építész

Az Kötvös utca 24 sz. házzal
kapcsolatban „elmélkedés"
Málnairól és műveiről.

Rózsa Gyula: Az Kötvös utcai mester M.S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 12.

Málnai

NDK

épitész

Tervkiállitás.
Vállalkozók Közlönye 1967. máj. 15. 5.o.

Molnai Béla

tervezte a Bp. XII. Vérhalom u. 7/a villát

1910-ben.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Málnai Béla MDK

A magy.orsz.ref.convent székházának homlokzata, dijazott terv,rajz

Micsarnok 1907/8. téli kiáll.

MÁLNAI Béla

JURECSKÓ László: A Malonyay-vállakozás kalotaszegi kötetének létrejötte. = Etnographia, 100. évf. 1/4. sz. 1989 255-256.p.

Müvészek XX.sz.

M a l n a i /B é l a/ épitész
/:és Haasz Gyula:/ 1878-
á Kép -

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
193.

MDK

Málnai és Haász épitészek

Magánépitési eng. Bpesten. Vállalközók Közlönye,
1909. márc. 10. 4. l.

Málnay Béla építész M.D.K.

Eredeti , esetleg meg nem valósult tervei kerülnének a muzeumba

Baleg János:Uj lakó költözik a "kiscelli kastélyba" az építészeti muzeum

Magyar Nemzet 1964. február 9. 11.1.

Málnai Béla MDK

Dr. Misner J. ercsii nyaralója, vizf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Málnai és Haas, építész

Magánépitések. Épitő Ipar, 1912. szept.1. 2
343. l.

Málnai Béla, építész

M.D.K.

a Magy. Mérnök és Építész egylet hadicinlék pályázatán egyike volt ama 10 építésznek, akik tervvázlatukat az „Isten Kardja" motivum köré csoportositották és a legkülönbözőbb anyagokból különböző helyeken megvalósitandó terveket hoztak javaslatba.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jan. 19. sz. 3. old.

M.D.K.

Mólnai Béla, építész

Tervét megvételre javasolták a beregszászi törvényhozési épület pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

jan. 16. sz. 10. old.

11

Málnai Béla

1908 - 11 a Ház c. műnéstéti lapnak a sterkesztője.

(Akadémiafh

Mendöl 25. Málnai B.

8

Málnai Béla

1908-ban a Magyar Mérnök és Építész egylet Nagypályázatán „kastélytervével" ezüst érmet yer.

(Akadémia 74

Mendöl Zs: Málnai B.

18

Kálnai Béla

A TK. alatt a Népbiztosok Tanácsa művésti direktoriumá-vak tagja, a Kügyetem rendes tanára.

(Akadémia 74.)

Rendől 2s.: Kálnai Béla 20. okt.

Málnai Béla 16

1911 - ben tervezte legismertebb
művét a Magyar - Cseh
Iparbankot.

Akadémia 74

Rendil Zs.: Málnai Béla 16.

15

Málnai Béla

A Ház c. folyóiratát Málnai 1911-ben megszüntette. Erre az időre esik második külföldi utazása.

(Akadémia 74)

Mendöl Zs.: Málnai B. 16. d.

19

Malnai Béla

A TK bukása után
díszlettervezéssel foglalkozik.
1925-ben a budapesti Építészeti
Kamara felvesti Málnai Béla
tagjai sorába.

(Akadémia 74)

Mendil Zs. Málnai Béla 22. d.

Málnai Béla 17

Az utolsó közös terve Haósszal a Tiszai Állami Főgimnázium.

(Akadémia 14

Rendőb Zs.: Málnai Béla

14

Málnai Béla

1910 - ben tagja lett az
Magyar Iparmüvészeti
Társulatnak

(Akadémia 74)

Mendöl Zs.: Málnai B.

Málnai Bélát

nevezte ki a Tanácsköztársaság közoktatásügyi népbiztossága az építészkaron az ipari és gazdasági épületek tanszékre egyetemi tanárnak.

Major Máté: A százéves Építész Kar tanárai és a magyar építészet. - Magy.Ép.műv. 1972.4.sz.58-61.l.

Makovecz Béla, építész

Megjelent Mendöl Zsuzsa
Makovecz Béláról írt könyve.

– : Az Akadémia Kiadó újdonságai

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 16.

Kálnai Béla

építész.

Művének részletes jegyzékét

lásd...

(Akadémia 74)

Rendül: Kálnai 36–47 old.

23

Málnai Béla
építész

Műveinek fotóit (51 db)
lásd.

(Akadémiatt)

Mendöl: Málnai 47 old-tól

21

Málnai Béla

1931-től szerkesztője a Magyar Építőművészet c. folyóiratnak.

1934-39 már csak munkatársa a lapnak (Akadémia 74 25. ott.)

Mendöl 2s.: Málnai Béla

20

Málnai Béla

A 20-as évektől egyre gyakrabban jut villaépítésekhez.

(Akadémia 74)

Mendel Zs.: Málnai Béla 24. old.

Málnai Béla, építész

Mendöl Zsuzsa tanulmányt
ír Málnai Béla életútjáról,
műveiről. (Akadémia kiadó)

—: Jókai-drámák 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. ápr. 23.

Málnai Béla

építész építette át a VI. Lenin krt. 97 s. a. lakóházat szállodává.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

1011

Málnai Béla?

1919 ápr. 15-én a közoktatásügyi népbiztosság kinevezte a Müegyetem ipari épgard. építéneti tanszékének élére

Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. - Éptud, 1971, /III/, 4.sz. 439-465.l.

457.l.

Málnai Béla és Haász Gyula

tervezte a Bp. V. Münnich Ferenc u. 6. sz.

egykor a Cseh-Magyar Iparbank épületét 1912-ben.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Mátnai Béla, építész

Megemlítve.

↓

Pomogáts Béla: Sztána és a nagyvilág

45 – 49.

TISZATÁJ, Szeged, 1973. december XXVII/12.

Málnai Béla

tervezte a Magyar-Cseh Iparbank Bp. V.
Münnich Ferenc u. 6. sz. épületét.

Koch István: A pénz egyszeri templomai.
Budapest, 1972. 7.sz. 42-43.l.

MDK.

Málnai Béla
építő művész

Tervei a Tavaszi Tárlaton

Bálint Aladár. Művészek köréből
Grafikai Szemle 1914 évf 4 z. 86 l.

Málnai Béla és Román Miklós

terveste a Bp. VI. Hajós u. 32. lakóházat 1904-ben. – Itt volt Málnai irodája és A Ház c. művészeti folyóirat szerkesztősége 1908 és 1911 között.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Malmai Béla és Hady Gyula

tervezte a Bp. XIII. Sallai u. 3. lakóházat
1912-ben, valamint ugyanebben az utcában
a 4. sz. házat is.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Málnai Béla

KÉVE - tag

→ Korma Lajos

MŰVÉSZET 1985/2/24

Malmai Béla és Hadry Gyula

tervezte a Bp. VI. Székely Mihály u. 10. sz.

lakóházat 1912-ben

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Malinai Béla és Haász Gyula

terveszte a Bp. VI. Eötvös u. 29. v. lakóházat

1911-ben.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Mólnai Béla, építész

L: Kozma Lajos

-: A harmincas évek építészetének kronológiai táblázata 6-8

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/2

MDK

Málnai műépítész

Haasz és ő tervezték a X. ker. Juranics utca 30/32. sz. alatti, három háromemeletes épületből álló bérházcsoportot. A házcsoport 1910. augusztus 1-én vált lakhatóvá.

Dr Sidó Zoltán: Budapest főváros lakásügyi intézményei.

Városi Szemle, Bp. 1912. V. évf. 727. l.

MÁLNAI Béla épitész

LEHNE, Andreas - PINTÉR, Tamás: Jugendstil in Wien und Budapest. Wien,: Edition Wien, 1990 30,85,128.p. ill.

le. D-11

MÁLNAI építész

Haász Vársa a Nádor u. 6. sz.

ház építésénél

Budai Aurél. Adalékok a szecessziós

építészet helyesebb értékelésére

Magyar Építőművészet 1961. 3. sz. 58. l.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

Szabadonálló könyvtár-épületre kiírt egyetemi nagy-pályázaton 1909-ben aranyérmet nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Évkönyve, Bp. 1912. XII. évf. 37. old.

MÁLNAI Béla

Moravainzky 1988 b

101, 104, 114, 207, 212, 227, 231

M.D.K.

Málnai Béla épitész

37545.Özv.Rosenfeld Miksáné, Eötvös-u.3401.hrsz. négyemeletes ház; terv.Haasz és Malnai.

Cikk: A magánép.biz.ülése.

Epitő Ipar, 18 sz. 1910.maj. 1. 193.1.

M.D.K.

Málnai épitész

Csapó épitésszel együtt tervezte az uj Nagy Endre-kabaré termeit, fülkéit és szinpadát.

Szinházi Élet. Bp. 1921. okt. 23.- 29. X. évf. 43. sz. 26. lap.

M.D.K.

MDK

Málnai Béla és Himler Dezső

A hódmezővásárhelyi Fekete Sas vigadó-és szálló-épület tervpályázatára beadott pályamunkája megosztott dijat kapott.

Kitüntetések. Müvészet 1903. 64.l.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

Román (Rennberg) Miklós-
sal közösen készített tervét meg-
vették a hódmező vásárhelyi
Sas szállóra kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI évf.
márc. 7. sz. 7. old.

Málnai Béla

Vród

Bierbauer Virgil dr:

The Japanese Architect.

1931. okt. Keppel-

asárn. **23** uasimodo		Protestáns: Béla Görög: György Izraelita: Nisan 27
Hétfő **24** György	Ujhold 19 óra 38 pk	Protestáns: György Görög: Szaba Izraelita: Nisan 28
Kedd **25** Márk		Protestáns: Márk Görög: Márk Izraelita: Nisan 29
zerda **26** Kilit		Protestáns: Ervin Görög: Vazul Izraelita: Nisan 30
sütört. **27** n. Peter		Protestáns: Arisztid Görög: Simeon Izraelita: Ijar 1
éntek **28** er. Pál		Protestáns: Valéria Görög: 9 vt. Izraelita: Ijar 2
zomb. **29** Péter	1933 **ÁPRILIS** 30 nap	Protestáns: Albertina Görög: Szozipater Izraelita: Ijar 3

-ik hét. Nap kelte 4 ó. 58 pk. — Nyugta 19 ó. 00 pk.

Málnai Béla

épitész

Életrajz.

Wannenmacher Fábián:

Málnai Béla.

MAGYAR ◦ EPITOMUVESZET

1930. 4. szám. Képekkel és műszaki rajzokkal

E cikkben emlitve és képekben bemutatva: a Magyar Ált Köszénbánya RT. nyugdijintézetének bérpalotája, a Garas-utcai villa, a Károly-körúti üzletház, a Sebő-villa, a Virányos-uti villa Vida Jenő Városmajor utcai palotája, Retek utcai bérházcsoport

Szemere-utcai bérház, a Dr Schreiner-család Kohárny utcai bérpalotája.

Málnai Béla MDK

épitész
Bankpalota
Bérház az Attila utdában
Eötvös utcai bérház

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Málnai Béla

építészeti szakbizottság tagja lett

Az Orsz.M.Képzőm.Társ.választmánya... Építő Ipar Építő Művészet 1916.máj.7.

116.l.

MDK

Málnai Béla építész

A Szabadság tér rendezésére kiirt pályázat nyertese.
Épitő Ipar Épitő Müvészet 1930.jul.1.

M.D.K.

Málnay Béla, épitész

műve egyik harmadik dijat nyert az Erzsébet-emlékmű pá-
lyázaton.

Épitőipar - Épitőművészet, Bp. 1916. évf. 27 sz.
162. old.

MDK

Málnai Béla

Éber L.: Erzsébet királyné emlékszobra. MI 1916. 219.l.

M.D.K.

Málnai Béla épitész

Magánép.eng. VI.Hajós-utca 32. az I.Viranyos dülő 8689 hrsz. a. emeletes nyaraló.
Ep. Haász és Málnai.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

Vállalkozók Közlönye 1909 szept.15. 4.o.

Málnai Béla

építész
Garas utcai villa

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Málnai Béla műépitész

VI.Hajós-u.32.sz. és I.Budafoki-ut 13476/3.hrsz
4 em. ház épitéseHaasz Gyula műépitésszel.

Cikk: Magánépitési engedélyek Budapesten.

Vállalkozók Közlönye,Bp.1909.jun.2.17.o.

MDK

Málnai Béla építész

A m. építőművészet Párisban és Milanóban.
Vállalk. Lapja 1933. máj. 11.

Málnai Béla MDK

épitész
Kislakásos bérház
Családi ház

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Málnai és Haasz építész

magánép.eng. Bp. Vállak. Közl. 1907. márc. 20.
4.l.

MDK

Málnai és Haasz

kép

Müvészet, XIII. évf. 1914. 193.

MDK

Málnai és Haasz

Kereskedelmi csarnok pályaterve, repr.

Művészet XIII.évf.1914.193.l.

~~Haász és~~ Málnai és Haász építészek. mDK

A Szék.Föv.megbizásából: Kislakásos bérház a Hungária -uton.
Egy másik kislakásos bérház. Repr. és tanulmányok. homlokzat.

13.db.mellékleten képek, alaprajzok,stb.

A Ház. -1911. IV. 9-10.sz.

MDK

Málnai és Haas

bérház

Müvészet, XIII. évf. 1914. 199.

MDK

Málnai és Haasz

Bérház, repr.

Müvészet XIII. évf.1914.199.l.

MDK

Haász és Málnai, építészek
Budapest.

IV.díj.

Különös érdemet lát a biráló bizottság abban, h. a tervezők a modern vasbeton-technika szerk.tanulságait iparkodtak az ép. megoldása keretében érvényesiteni.

A fiumei áll. fögymn. tervpályázata.- M.Ep.müv. 1913. 8.sz. 1o,11.12.1. képek :alaprajzok.

Málnai, ép. MDK

Egesti Bank rt. Bádor-utcai 4 em. házat harmadmagával tervezte.

Epitö Ipar.1912. 229. /Magánépitési engedélyek./

MEK

Málnai,

. sz. Epitészi rész: 1500 K.

Alapgondolat és stilus nem egységes. Kertész és Spiegel szerint teljesen eredeti felfogásu és meggondolt törmegoldást nyujt.
A szobor hasonlóság hiján van.

Hermann-Czmann: A pályázat eldöntése. Erzsébet-emlékmü. -Magyar Iparmüvészet. 1916. 258-262.l.

MDK

Haas és Málnai, épitészek

a Hungária-körut és Juranics-utca sarkán létesitendő bérház épitésénél müvezetők.

Épitő munkálatok a fővárosban.
Vállalk. Közlönye. 1909.okt. 6. 7.1.

Haász és Málnai Béla, épitészek MDK
Epest.

Dijazott terv.

13-16.1. Homlokzat, metszet. alaprajzok.

Magyar Kereskedelmi Csarnok tervpályázata. - Magyar Epitömüvészet. 1913. 5. sz.

MÉK

Málnay építész

Pogány Ö: Vándorúton kiállok és épületek között.
Pesti Napló 1939. jun.16. 39.l.

Haász és Málnai, építészek

Díjat nyertek.

A Borsodmegyei Tak.pénzt. miskolci palotájának terv-pályázata. - M.Ép.művészet. 1909. 4.sz. 32.l.

MDK

Haász és Málnai ép.-k.

A szentesi városház tervét megvették.

A szentesi városház tervpályázata. -M.Kp.müv. 1907. 9.sz. 25-30.l.

MDK

Haász és Málnai, müép.-k

4 repr.-ját mutatja be: A Ház IV.évf. 1-2.sz. 1911. - Három villa, egy gyár, Egy kerítés, egy bárház.

A Ház. IV.évf. 1-2.sz. 1911. képek.

Málnai Béla.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társaság negyvenéves jubileumát színpad-dekoráláu kiállítással ünnepli meg, melyen „Katalin cárnő" díszlet-maketjei szerepelnek. (ennlítve.)

Magyarság, 1925. Máj. 26.

MDK

Málnai, ép.

közös terve Haas ép.-el az egyik legjobb pályamü

A Budapesti Bank rpt.lotájának pályatervei.
Magy. Epitömüvészet. IX.évf. 12.sz. 1-4.8.kép és alapr.

Haász és Málnai, építészek MDK
Budapest.

I.dijat nyeretek.

Az ó-becsei takarékpénztár pályaterve.- Magy.épitömüvészet. 1907.11.sz.

Málnay Béla, díszlettervező MDK

reá is vonatkozik mit R.P.mond a magyar szinpadmüvészet fejlödéséröl. / fantázia, izlés, alkalmazkodo képesség európai szinvonalra emeli a m. szinpad müvészetet./

Relle Pál: A magy. szinpadmüveszet utja.
Iparmüvészet. 1-2.l. 1936.

M.D.K.

Málnay Béla

"A kiváló szcenikus" tervezte a Vigszinház „Zaza" c darabjának bemutatójára a szinpadképeket.

Szinházi Élet. Bp. 1921. nov. 27.- dec. 3.
X. évf. 48. sz. 21. lap.

M.D.K.

M.D.K.

Málnay Béla

A Vigszinház "Zaza" c. előadásához készitett dekoráció-terveit a kritika kiemeli.

Heltai Jenő a Zazáról c.
Szinházi Elet. Bp. 1921. dec. 4-10.
X. évf. 49. sz. 14. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatott "Kék frakk" c. darab diszleteit tervezte.

Szinházi Élet. Bp. 1922. juni. 4-10.
XI. évf. 23. sz. 14. lap.

MÁLNAI BÉLA

"Diszlettervező" cimszó alatt.

MAGYAR SZINMŰVÉSZETI LEXIKON Bp.1929.I. 358.l.

M.D.K.

Málnay Béla

Tervezte a "Zaza" c. darab szinpadképeit, amelyekről a kritika igen nagy elismeréssel nyilatkozik.
Vigszinház előadása.

Zaza c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1921. dec. 18-24.
X. évf. 51. sz. 12. lap.

M.D.K.

Málnay Béla

Tervezte a "Zaza" c. darab szinpadképeit,
amelyekről a kritika igen nagy elismeréssel
nyilatkozik.
Vigszinház előadása.

Zaza c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1921. dec. 18-24.
X. évf. 51. sz. 12. lap.

M.D.K.

Málnai Béla és Vágó László épitészek

A Fővárosi Szinház nézőterét tervezték át ujjá. A beszámoló megdicséri a müvészi munkát.

Kinek köszönhető a Fővárosi Szinház c. Szinházi Élet Bp. 1923. január 14-20. XII. évf. 3. sz. 50. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

Tervezte Robert Stolz, Jakobson és Bodansky:
"A kis grizett" c. operettjének diszletteit.
A vigszinház előadása.

A kis grizett c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1921. Bp. 1921. juni. 26-juli.
2. X. évf. 26. sz. 2-7- lap.

M.D.K.

Málnai Béla

Szép Ernő: „Vőlegény" c. darabjához készitett diszletterveket.

Vőlegény c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1922. május 14-20.
XI. évf. ~~19.-sz.~~ 20. sz. 1-8. lap.

M. I. K.

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatott Szomory Dezső: Glória c. darabjához készített -a kritika szerint-gyönyörü diszleteket.
A szinpadképek közül egyik/fényképrepr.-t közli a lap.

Glória c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1923. febr. 4-10. XII. évf. 6. sz. 3-11. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

A Fővárosi Operett Szinházban bemutatott "Marinka a táncosnő" c. darab diszleteit tervezte.

Szinházi Élet. Bp. 1923. márc. 4-10. XII. évf. 10. sz. 12. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

Armont és Gerbidon: Gyémántköszörüs c. vigjátékához tervezett a kritika által magasra értékelt szinpadképeket. /A lap 18. számának 2. lapján repr/ Vigszinház előadása.

/Egy későbbi kritika a szerzők nevét igy irja: Armont és Gerbidoux 1921. május 1-7. 18. sz. 3. lapján./

A Gyémántköszörüs c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1921. ápr. 24-30. X. évf. 17. sz. 27-28. lap.
A következő 18. szám 2. lapján hozza a szinpadkép repr.-ját.

M.D.K.

Málnai Béla

Lakatos László: "Négy frakk" c. darabjá-
hak Vigszinház-i bemutatójára készitett
-a kritika által elismet- diszletterve-
ket.

Négy frakk c.
Szinházi Élet Bp. 1923. juni 3-9. XII.
évf. 23. sz. 35-40. l.

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatott "A csábitó" c. darab diszleteit tervezte, amelyeket a kritika elismerésben részesit.

A legellenállhatatlanabb csábitó c. Szinházi Élet. Bp. 1922. nov. 12-18. XI. évf. 46. sz. 40. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

A Fővárosi Operett Szinház "Olivia hercenő" c. előadásához tervezett diszleteiről és kosztümjeiről "Az Olivia hercegnő diszlet- és jelmezpróbái" cimmel cikket hoz a müvész munkájáról s nagy elismeréssel nyilatkozik müvészetéről.

Szinházi Élet. Bp. 1922. dec. 3-9.
XI. évf. 49. sz. 17. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatásra kerülő Ibsen: „John Gabriel Borkmann" c. darabjának diszleteit tervezte.

- - -

Egy másik kritika egyik későbbi számban szintén igen nagy elismeréssel beszél a müvész szinpad terveiről.

- - -

John Gabriel Borkmann c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. ápr. 29.-május 5.
~~12.~~ XII. évf. 18. sz. 16. lap.
1923. május 13-19. XII. évf. 20. sz. 20. l.

B.D.A.

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatott Csehov:„Három nővér" előadásához készitett szinpadképterveket.

Szinházi Élet. Bp. 1922. okt. 22-28.
XI. évf. 43. sz. 15. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatott "A kis cukrászda" c. darabhoz készitett -a kritika által kiemelt- diszletterveket.

A kis cukrászda c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1922. dec. 24.-30.
XI. évf. 52. sz. 2-6. lap.

Mólnai Béla

Született Budapesten 1878. december 14-én meghalt ugyanott 1941. augusztus 31-én; építész, díjnyertes pályázó. 1922-ben részt vett a Somassy Orfeum átépítésében. A 20-as években a Vígszínház díjnyertes pályázója.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

278 l.

Mólnai Béla.

asszisztense 1923-tól Gora Zoltán.

Hont Ferenc - Staud Géza: Kinházi kislexikon, Budapest, 1969

152 l.

M.D.K.

Málnai Béla

Rudolf Lothar: Der Werwolf c. darabjához készitett szinpadképterveket.
A darabot "A zsivány" cimmel a Vigszinház mutatta be.

Szinházi Élet. Bp. 1923. juli. 1-7.
XII. évf. 27. sz. 10-14. l.

Málnai Béla.

Az Iparművészeti Társulat szinpadművészeti kiállításán díszlettervei szerepeltek.

Pesti Hirlap, 1925. máj. 31.

Málnai Béla

Pierre Berton és Charles Simon: "Zaza" c. szindarabjának a Vigszinházban bemutatott előadásához tervezett "ujszerüségükben kitünően ható" szinpadképeket, -közli a lap .

Szinház és Divat, Bp. 1921. dec. 15.
VI. évf. 44. sz. 3-6. lap

Málnai Béla

"Nagytehetségü müvészetét dicséri a gyönyörü szinpad, diszleteinek káprázatos szépségéhez foghatót magyar szinpadon még sohasem lát-tunk."-irja /j./

"A Falu rossza" diszleteiről" cimmel a lap külön cikkben foglalkozik a müvész munkájával, melyek a Vigszinház előadásához készültek, s "..valósággal kábulatba ejtik a nézőt" -mondja a kritika.

Szinház és Divat, Bp. 1921. szept. 22.
VI. évf. 32. sz. 1-3, 5. lap

M.D.K.

Málnai Béla

A Vigszinházban bemutatott "Kék frakk" c. darabhoz tervezett diszleteit az azonos cimü kritika igen magasra értékeli.

Szinház és Divat, Bp. 1922. juni. 1. VII.évf. 22. sz. 6. lap

MDK

Málnai és Haász

a miskolci zenepalota tervpályázatán I. dijat nyertek

Tervpályázati hirek. Magyar Épitőmüvészet 1907. 10. sz. 18.1.

Málnai Béla, építész M.D.K.

Haasz Gyulával közös terve első díjat nyert a miskolci rencsiskola és női ipariskola pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII.évf.

szept. 11. sz. 11. old.

M.D.K.

Málnay Béla

Az Ipovművészeti Társulat tavaszi kiáb lításának egyik része a szinpadművészeti csaport lesz, melyen tervei szerepelni fognak.

Nemzeti Ujság, 1925. Máj. 20.

Márkai Béla

Az Iparművészeti Társaság jubileumi kiállítása színpadművészeti részén Nagy Katalin-hoz készített díszletei szerepeltek. (említve.)

Magyarság, 1925. jún. 3.

Márkus Béla.

Az Iparművészeti Társulat működésének 40. éves jubileumát tárgyművészeti kiállításával ünnepelte, melyen tervei szerepelnek.

Az Újság, 1925. Máj. 31.

Málnai Béla, építész (1878–1941).

Az eddig felsorolt művészek néhány kivétettől eltekintve, – mint a gödöllőiek, vagy az építészként és grafikusként ismert Kozma Lajos; az építész Málnai Béla és a magyar aktivizmus egyik előfutáraként számontartott Dénes Valéria – újdonságot jelentenek még a művészettel foglalkozók számára is. – Elmérgynyújtottak, friss szellemet hoztak az egyesület kiállításai. A képző- és iparművészeti alkotásokat a társaság belsőépítészettel is foglalkozó művészei – Szablya Frischauf Ferenc, Kozma Lajos, Málnai Béla – által tervezett tapétákkal, növényekkel díszített intérieurökben mutatták be. (emlitve).

S. M.: Századeleji művésztársaság kiállítása a Kecskeméti Galériában.

Petőfi Néke, 1984. júl. 1.

MÁLNAI Béla

MÁLNAI Béla

W. Blomér: Akseli Gallen-Kallela. = Budapest, 1983/7.
9.

vett az Országos Kaszinó épületében 1908 május 7-én nyilt
ón a finn művészek tiszteletére.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

és Himler Dezső közös terve a kódmezővásárhelyi „Fehete Sas" vigadó pályázatán a három egyenlően díjazott között volt, s azok szerzőivel ujabb pályázatra kapott felszólitást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII, évf.

dec. 10. sz. 6. old.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

Himlerzel közös terve az egyik első díjazást nyerte el a hódmezővásárhelyi szálloda-vigadó pályázatáni

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV évf.
jan. 14. sz. 9. old.

Málnai Béla, építész M.D.K.

és Haász Gyula körös terve szerint épül fel a miskolci „városi zene- és női ipar-iskola".

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

febr. 10. sz. 9. old.

MDK

Málnai és Haász

első dij

A miskolci zenepalota tervpályázatánx...
Vállalkozók Közlönye, 19o7. szept. 11. 6.1.

MÁLNAI BÉLA, műépitész

Ujabban használják a premodern épitészet fogalmat,amin az első világháboru előtti évek máig előremutató,a későbbi fejlődés jellegzetes vonásait már jelző épitészetet értjük.Hazánkban az ide,de a századforduló hoz is sorolható Lajta Bélaán kivül főleg Árkay Aladár,Málnai Béla.Persze többen masik is. 10.old

GRANASZTÓI PÁL: Művészet-e ma az épitészet ? 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6.sz. Bp.

Málnai

A XX. század első évtizedeiben a nyugati utkereső nagymesterek alkotó tevékenysége és tanulságai nyománill. a magyar épitőhagyományok és a nép sajátos szemlélete alapján indult el a korszerü magyar épitészet keresése./Pogány,Málnai,Medgyaszay,Lajta,Wigand ill Jánszky,Zrumeczky,Györgyi, Mende,Kozma,Kós/.

Koczogh Ákos:A modern müvészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972 55.old.

Málnai Béla

A lkotó tevékenysége a korszerű magyar építészet ily tartalmi és formai keresés irányában indult meg.

Pál Balázs: Kós Károly, Budapest

1971 351

161

Malnai Béla

Irod: Mendöl Zsuzsa: Malnai Béla
A Zadémiai Kiadó, Bp. 1974. 47 l. 24 t.
23 x 20 cm.

A magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája
1974

Művészettörténeti Értesítő 1977/1

Málnay Béla

Sárkány István az építésztársa volt.

Vadászi Erzsébet - Sárkány István emlékére; Mügyüjtő ,1971. 4. sz. 54. l.

Málnai Béla

További tervezései: a bp-i Eötvös utcai, Irányi utcai, Budafoki úti, Kiss József utcai bérházak.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

781

Málnai Béla

Méltatás

Koczogh Ákos: Ház a fellegvár oldalában
Művészet, 1978. augusztus – 8. lap.

Mólnai Béla

tagja az 1907-ben alakult M. Képző-
művészek és Iparművészek Egyesületé-
nek.

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973. 1335 l

553 l

Mólnai Béla

Seroezte a bp-i Hungária úti fővárosi kislakásos bérházcsoportját. 162. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

771

Málnai Béla
építén

Az 1910-es évek racionalizmusának
képviselője.

Sábor Enter: A CIAM magyar csoportja 33.
Akadémiai Kiadó 1972.

Molnár Béla

a „Lechner Ödön Társaság" tagja.

Kerényi Ferenc: A magyar építészet

1867–1967. Budapest 1970.

750

Málnai Béla

tervezte a bp-i Kossuth Lajos téri volt MÁK székházat. 148. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970-

741

Mól nai Béla

tervezte a bp-i Pozsony úti bérház lépcsőházát. 1936. 163. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

771

Málnai Béla

Hikisch Rezső, Lajta Béla, Árkay Aladár, Ágoston Emil, Pogány Móric, Ifj. Gyenes Lajos. Ezeknek az épitészeknek a jelenléte "a kiállitás legfőbb ékessége. Legjava épitészeinknek legjava dolgaival találkozunk"-a "Tavasz a Mücsarnokban c. kiállitáson.
A "Képzőmüvészeti Társulat győztes csoportjának" neveit mellőzi a kritikus, mint megállapitja, csak a müvészeket sorolja fel.

A HÉT, Bp. 1913. márc. 23. XXIV. évf. 12. sz. 195. lap.

Rónai Béla

A TK alatti dekorációjából

Falus Elek: Válasz Pór D.:
Emlékezés 1919-re
c. cikkére

Napkelet 69/2 273.o.

Málnai Béla

építész, Lechner Ödön és Lajta Béla voltak tanítómesterei; a modern magyar építészet jelentős utőrője. Díszlettervező is volt.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Sexikon, Budapest 1973. 13351

7171

Málnai Béla, építész

Mendöl Zsuzsa: Málnai Béla c. kötetének ismertetése.

— : Ú; Könyvek 1919.

Élet és Tudomány, Bp. 1974. okt. 4 XXIX/40.

Molnár Béla 1

1878. dec. 14-én született Budapesten.
1901-ben mérnöki diplomát szerzett a Műegyetemen.

Mendel 25: Molnár B. 10. old
(Akadémia 74)

Mátnai Béla

és Halász Gyula tervei szerint épült
/1912-13:/ az V. Münnich F. u. 6. sz. épület.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest
1973. 13351

8091

Málnai Béla építész

Az egykori magyar-cseh iparbank az első világháborút megelőző években épült. Jó arányú, egyszerű, szinte a következő évtizedek formálását előre vetítő homlokzatait a sima kőburkolat és az összefogott nyílásnárok díszítésének ellentéte jellemzi.

(említve)

Új építészet Magyarországon II.

1974. VIII. 31. TV. 18.20 Gyé.

6

Málnai Béla

1907 körül alkotja első fontosabb műveit, amelyekben társa Haász Gyula

(Akadémia 74)

Mendel Zs.: Málnai B. 11. dd.

4

Málnai Béla

1903 - tól vidéki pályázatokon ér el sikereket. Ebben az időben tervezőtársai Himler D., Román M., Scheiber M.

Mendöl 25: Málnai B. (Akad. 74

Kölcsei Béla

Tanulmányúton jár Olasz-, Franciа- és Németországban, valamint Angliában és Belgiumban is.

Rendtől 25: Kölcsei B. 10. dd.
(Akadémia 79)

Málnai Béla 7

Haász Gyulával közös
irodát nyitnak.

(Akadémia 74)

Mendel Zs: Málnai B.

5

Mólnai Béla

Tajta Béla irodájába
lép be dolgozni.

(Akadémia)

Mendöl Zs.: Mólnai B.

5

Málnai Béla

Sechner mellet kezd gyakorolni

Mendöl 25: Málnai B. [0. dó
(Akadémia. 74)

Málnai Béla 12

1909-től a KÉVE vezetőségében működik, résztvesz és szervezi a kiállitásait

Akadémia. 74

Mendel Zs.: Málnai B. 13. old.

10

Málnai Béla

1909 - 14 fokozatos egyszerű-
södés figyelhető meg műveiben.
Ez a legtevékenyebb-korszaka

Akadémia 74

Kendál 25 - Málnai B. 12. old.

9

Málnai Béla

és egy könyvtárépület tervével elnyeri 1909-ben az 1200 aranykoronás utazási ösztöndíjat is.

(Akadémia 74)

Mendöl. Zs: Málnai B.

17

Málnai Béla

1909-ben a Hungári
körúti kislakás-építésére
kap megbízatást.

Akadémia 14

Mendöl Zs.: Málnai B.

Málnai Béla

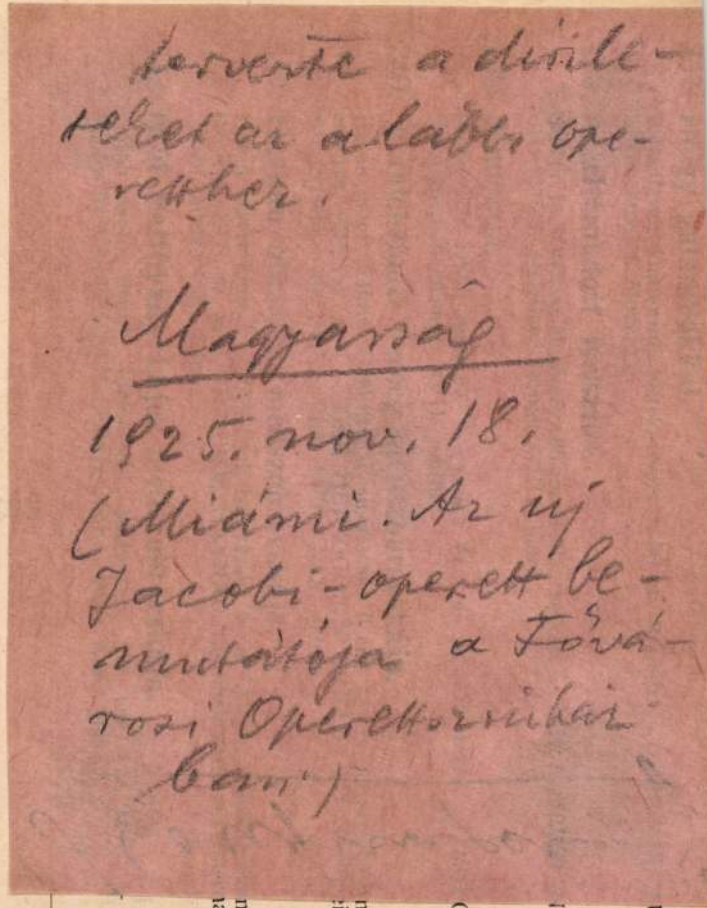

terverte a díszleteket az a lábbi operettben.

Magyarság

1925. nov. 18.

(Miámi. Az uj Jacobi-operett bemutatója a Fővárosi Operettszínházban.)

Elefántcsontszobrocska. Magassága ...
DER TAUFER. Elfenbeinfigurchen. Vlämisch, XVI. Jahrh.

224. **Vénus és Ámor.**

Márványcsoport, festett diszü fatalapzaton. Magassága 19 cm. XVIII. század. — VENUS UND AMOR. Marmorgruppe auf bemaltem Holzpostament. XVIII. Jahrh.

225. **Krisztus Emausban.**

Fadombormü, aranyozva. (Oltártabernakulum ajtaja). 45—31 cm. XVIII. század. — CHRISTUS IN EMAUS. Holzrelief, vergoldet (Thür eines Altartabernakels). XVIII. Jahrh.

226. **Két db. rokokó-kartus,**

aranyozott keretben szines dombormüvü képek. Fa. — ZWEI ROKOKO-KARTUSCHEN, in vergoldeten Rahmen bemalte Reliefs. Holz.

227. **Filozófus.**

Bronzdombormü. Ovális, 15—12 cm. Modern. — PHILOSOPH. Bronzerelief. Modern.

228. **Beszédes László** (1874—1922):

TÜNŐDÉS. Bronzszobrocska. Magassága 44 cm. Jelezve: Beszédes. — SINNENDE FRAU. Bronzestatuette. Bezeichnet: Beszédes.

229. **Egyiptomi férfi.**

Bronzszobrocska, aranyozva. Magassága. 37 cm. Modern. — ÄGYPTER. Bronzestatuette, vergoldet. Modern.

A TÁRSULAT A TÁRSULAT KÖRÉBŐL

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya 1911. évi március hó 17-én gróf HADIK-BARKÓCZY Endre elnöklésével ülést tartott. Jelen vannak: ÁGOTAI Lajos, ALMÁSI BALOGH Loránd, dr. CZAKÓ Elemér, GAUL Károly, GERSTER Kálmán, KOPERLY Döme, KÖRÖSFŐI Aladár, MENYHÉRT Miklós, MIHALIK Gyula, NÁDLER Róbert és VAS Béla választmányi tagok, GYÖRGYI Kálmán igazgató és SZÉCSÉN Ferenc titkár, aki a jegyzőkönyvet vezeti.

Elnök megnyitja az ülést, üdvözli a megjelenteket és jelenti, hogy elmaradásukat kimentették ZSOLNAY Miklós alelnök, BALLAI Lajos, dr. BARTÓKY József, BECK Dénes, báró FORSTER Gyula, KÁNTOR Tamás, dr. MAJOVSZKY Pál és VIG Albert választmányi tagok.

A jegyzőkönyv hitelesítésére az elnök Ágotai Lajos vál. tagot kéri fel.

1. Igazgató a legutóbbi ülés óta előfordult ügyekről a következő jelentést terjeszti elő:

a) Bemutatja Vaszary Kolos bíbornok, hercegprimás leiratát, amelyben közli, hogy a folyó évben az esztergomi főegyházmegye papsága számára tartandó egyházművészeti konferencia fővédőségét készséggel elvállalja és felhatalmazza a Társulatot az előkészítő munkálatok megkezdésére.

Köszönettel tudomásul szolgál.

b) A kereskedelemügyi miniszter köszönőlevele a legfelsőbb kitüntetése alkalmából hozzá intézett üdvözlő feliratért tudomásul szolgál.

c) Bemutatja a kereskedelemügyi miniszter leiratát, amelylyel a Technológiai Iparmúzeum első emeleti helyiségeit folyó évi szeptember hó 1-től december hó 31-éig lakásberendezési kiállítás céljára a Társulat rendelkezésére bocsájtja.

GAUL Károly bejelenti, hogy a lakásberendezési kiállítással egyidejűleg a Technológiai Iparmúzeum által tervbe vett technikai kiállítás elmarad, minthogy az erre szükséges költségfedezetet a minisztérium nem engedélyezte.

A választmány a miniszter leiratát köszönettel fogadja. Gaul Károly bejelentését sajnálattal veszi tudomásul.

d) Igazgató jelenti, hogy a turini kiállítás magyar bizottsága részéről a Társulat a rendelkezésére bocsátott 2 m² hely betöltésére kisebb kollekciót állított össze és azt a bizottságnak átadta. A biztosítás költségei mintegy 34 koronára rúgnak. Ezt a költséget a Társulat fedezi.

A választmány a tett intézkedéseket jóváhagyólag tudomásul veszi.

e) Igazgató bemutatja a kereskedelemügyi miniszter leiratát, amelyben értesíti a Társulatot, hogy a tárgysorsjátékok rendezése alkalmával a hazai ipar védelme szempontjából a pénzügyminiszterrel további tárgyalásokat folytatott, miknek eredményeképpen a pénzügyminiszter elfogadta azt a javaslatot, hogy a nyereménytárgyak hazai eredetét a m. kir. Kereskedelmi Múzeum, mint a legilletékesebb szakorganum bírálja el és ellenőrizze. A múzeum érintkezésbe lép az illető tárgysorsjátékok intézőségével oly célból, hogy a nyereménytárgyak hazai eredete felől biztosítást nyerjen. Ha a vizsgálat nemleges eredményre vezetne, a múzeum jelentése alapján a pénzügyminiszter a jogosítvány megvonása iránt intézkedhetik, esetleg a belügyminiszter a politikai biztost megfelelő eljárásra utasítja. Kisebb méretű, csekély jelentőségű sorsjátékoknál, tombolajátékoknál ez az eljárás mellőzendő, mert ezt idő hiánya miatt sem lehetne gyakorlatba venni.

A kereskedelemügyi miniszter ezzel az intézkedésével a hazai iparnak a Társulat részéről már régebben szóvátett sérelmét orvosolta.

ALMÁSI BALOGH Loránd kívánatosnak tartja, hogy ez az intézkedés az állami fürdőkön szokásos tárgysorsjátékokra is kiterjesztessék. Kéri, hogy a Társulat erre nézve tegyen a miniszternek előterjesztést.

A választmány a miniszter leiratát örömmel és köszönettel veszi tudomásul. Almási Balogh Lóránd észrevételét figyelemreméltónak véli és illetékes helyen javasolni fogja a megfelelő intézkedések elrendelését.

f) Igazgató jelenti, hogy a választmány határozatához képest a Társulat előterjesztést tett a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az iskolai fali szemléltető képeknek kiadása tárgyában. Az előterjesztés sikerrel járt, amennyiben a miniszter értesítette a Társulatot, hogy az ügy előkészítő munkálataival az Orsz. Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum tanácsát megbízta és utasította, hogy a munkálatokat előkészítő bizottságba a Társulat képviselőit is meghívja. Egyben elhatározta a miniszter a Társulat javaslata alapján, hogy a faliképek tárgykörét az esztétikai nevelést szolgáló művészi alkotásokra is kiterjeszti. A Tanszermúzeum tanácsa a miniszter utasításának megfelelően meg is hívta a Társulat képviselőit az előkészítő bizottságnak folyó hó 27-én tartandó ülésére.

A választmány a miniszter leiratát köszönettel veszi tudomásul és a Társulatnak az előkészítő bizottságban való képviseletével az elnököt, vagy helyettesét és dr. Czakó Elemér vál. tagot bízza meg.

g) A földmívelésügyi miniszter a „Virágos Budapest Bizottság"-nak dologi kiadások fedezésére 3000 korona államsegélyt engedélyezett. Ezzel és a főváros által már kiutalványozott 2000 korona segéllyel együtt összesen 5000 korona áll a bizottság rendelkezésére a kiírandó virágdíszítő pályázatokon pályadíjak gyanánt szolgáló plakett, valamint pénzdíjak céljára.

Köszönettel tudomásul vétetik.

h) A Társulat előterjesztésére a székesfőváros tanácsa elhatározta, hogy a leányok kézimunkatanításának fejlesztése céljából az iskolákat népművészeti munkákból álló gyűjteményekkel látja el. Mintegy 140 ilyen gyűjteményre van szükség, amelyeket a tanács a Társulat készletéből szerez be.

Örvendetes tudomásul szolgál.

i) Igazgató jelenti, hogy Kassa városa a kassai kiállítás költségeihez való hozzájárulás címén 1000 koronát szavazott meg a kiállítás céljára.

Köszönettel tudomásul vétetik.

j) Igazgató jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából a Társulat szűkebb pályázatot írt ki a miniszter által kijelölt 6 művész közt az Erkel Ferenc születésének 100-ik évfordulója emlékére verendő plakett mintájára.

Tudomásul szolgál.

k) Elnök jelentést tesz a társulati ház ügyében a kereskedelemügyi miniszterhez intézett és küldöttségileg átadott fölterjesztésről, amelyben a Társulat a kérdés megoldásának módjára konkrét javaslatot tesz és kéri, hogy ennek tárgyalására a miniszter az érdekeltek bevonásával tanácskozást hívjon össze. A miniszter jóindulattal fogadta a kérést és megígérte, hogy a Társulat javaslatát ankéten fogja tárgyaltatni.

Köszönettel tudomásul szolgál.

l) Igazgató jelentése a lendamaszt szövésű abroszok, asztalkendők és törülközők terveire kiírt pályázat eredményéről tudomásul szolgál.

Magyar Iparművészet
1911. évf. 4. szám

m) Igazgató bemutatja az Országos Magyar Kiállítási Központ megkeresését, amelyben az 1917-re tervezett világkiállítás kérdésére nézve a Társulat véleményének közlését kéri. A kérdéssel a Társulat kiállítási bizottsága foglalkozott, mely javasolja, mondja ki a választmány, hogy a kiállítás eszméjét a maga szempontjából mérlegelve, osztozik azokban a megokolt aggodalmakban, a melyeket Gelléri Mór az Országos Iparegyesület február 23-iki ülésén elfogadott előterjesztésében a felvetett eszmével szemben felhoz és ezért a tervezett kiállítás megvalósítását ez idő szerint kívánatosnak nem tartja.

GAUL Károly és KOPERLY Döme felszólalása után a választmány a kiállítási bizottság javaslatát egyhangúlag elfogadja.

2. Igazgató bemutatja az 1910. évi zárszámadásokat és az 1911. évi költségvetés tervezetét. Utóbbit a gazdasági bizottság tárgyalta és elfogadásra ajánlja a választmánynak. A gazdasági bizottság részéről Koperly Döme bizottsági tag indokolja meg a költségvetésnek a tisztviselők fizetésemelésére vonatkozó tételét.

ALMÁSI BALOGH Loránd elfogadja a zárszámadásokat és a költségvetést, kéri azonban, hogy a jövőben ezeket előzőleg küldjék meg a választmányi tagoknak áttanulmányozás végett.

A választmány ezt elrendeli. A zárszámadásokat, melyek a folyó évre áthozandó 18.396 korona 04 fillér egyenleget mutatnak ki, továbbá a költségvetést, amely szerint 117.600 korona kiadásokkal szemben 119.046 korona 04 fillér fedezet áll, a választmány változatlanul elfogadja és jóváhagyás végett a közgyülés elé terjeszti.

3. A folyó évi közgyűlést a választmány április hó 2-ának délelőtti 11 órájára tűzi ki. A közgyűlés előkészítésére az elnökségből és a bizottságok elnökeiből álló ad hoc bizottságot küld ki.

4. Igazgató bemutatja Szalay Imre választmányi tag levelét, amelyben a választmányi tagságról, hivatkozással arra, hogy elfoglaltsága miatt a tagsággal járó kötelezettségeknek nem tehet eleget, lemond.

A választmány a lemondást sajnálattal veszi tudomásul és Szalay Imrének, a ki mint éveken át volt alelnök és mint a választmány régi tagja, érdemes munkát fejtett ki a Társulat érdekében, jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Kéri egyúttal, hogy mint a Társulat tagja, a Társulat törekvéseit a jövőben is támogatni szíves legyen.

5. Igazgató bejelenti, hogy a legutóbbi ülés óta 43 új tag jelentkezett a Társulat kötelékébe való felvételre.

A választmány a jelentkezetteket a rendes tagok sorába fölveszi.

6. GAUL Károly utal arra, hogy a most forgalomban levő 5 koronás ezüst pénzek a művészi követelményeknek egyáltalában nem felelnek meg. A Társulat már régebben tett előterjesztést illetékes helyen új, művészi öt koronások veretése iránt, de eredmény nélkül. Tekintettel arra, hogy a közkézen forgó pénz egyik legalkalmasabb eszköze a művészi ízlés terjesztésének, helyénvalónak véli, hogy a Társulat most újból tegyen előterjesztést a művészietlen öt koronásoknak bevonása és új művészi becsű pénzeknek veretése érdekében. Javasolja továbbá, hogy egyidejűleg írjon ki a Társulat pályázatot a szóban levő pénzek művészi mintájára.

A választmány a javaslatot elfogadja és megbízza az elnökséget, hogy ennek értelmében illetékes helyen előterjesztést tegyen. A javaslatnak a pályázat kiírására vonatkozó részét a végrehajtó-bizottság elé utasítja.

7. MIHALIK Gyula javaslatára a választmány kimondja, hogy minden olyan pályázat eldöntésénél, ahol technikai szempontokat is kell mérlegelni, a bíráló-bizottság tájékoztatása céljából technikai szakemberek is meghivandók.

Ezután az elnök az ülést bezárja.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1911. évi április hó 2-án tartotta XXVI. évi rendes közgyűlését ALPÁR Ignác társulati alelnök elnöklése mellett.

Jelen vannak: ZSOLNAY Miklós alelnök, ÁGOTAI Lajos, dr. BALLAI Lajos, dr. BARANSKI Gyula, dr. CZAKÓ Elemér, FARAGÓ Ödön, dr. FIEBER Henrik, GAUL Károly, GELLÉRI Mór, GERSTER Kálmán, GYÖMRŐI Manó, HAJTS Jakab, HAVRANEK Ferenc, KÁNTOR Tamás, KOPERLY Döme, MARÓTI Géza, NÁDLER Róbert, RADISICS Jenő, RIPPL-RÓNAI József, RÓTH Miksa, TELCS Ede, THÉK Endre, VAS Béla és VIG Albert választmányi tagok; a társulat tisztikara részéről: GYÖRGYI Kálmán igazgató, SZÉCSÉN Ferenc titkár, LIPCSEY József pénztáros és KOMÁROMY Árpád irodatiszt. Jelen van továbbá a társulatnak mintegy 200 tagja.

1. Alelnök a következő szavakkal nyitja meg a közgyűlést: Tisztelt közgyűlés! Társulatunk elnökének, gróf Hadik-Barkóczy Endrének távollétében nekem jutott az a feladat, hogy a mai közgyűlést vezessem. — Mielőtt a közgyűlés napirendjének tárgyaira áttérnénk, rá kell mutatnom arra, hogy az elmult évben a Társulat életének különösen fontos eseményei nem voltak, kiválóan nagy alkotásokról, eredményekről az ismeretes és évi jelentésünkben is részletesen kifejtett gátló körülmények miatt nem emlékezhetünk meg. Egyszerűen annak a konstatálására szorítkozom, hogy Társulatunk a mult évben is buzgón, a rendelkezésére álló összes erkölcsi és anyagi erők felhasználásával munkálkodott iparművészetünk érdekében. Konstatálom azt, hogy a kormány, nevezetesen pedig a kereskedelemügyi és a vallás- és közoktatásügyi miniszterek, valamint a székesfőváros jóvoltából a Társulat olyan anyagi támogatásban részesült, amely a viszonyokhoz képest megadja nekünk a módot a továbbműködésre, de nem elég ahhoz, hogy ennek segítségével az igényeket minden irányban ki tudjuk elégíteni, nagyobb munkateret tudjunk felölelni. A Társulat főereje tagjaiban kell hogy legyen. Örömmel állapitom meg, hogy a tagok száma jóval meghaladja a háromezret. Mégis csupán a tagsági díjakból elért jövedelem nem biztosítja a Társulat anyagi függetlenségét. Az az áldozat, amelyet a tagok a tagsági díj fizetésével hoznak, nekik bőségesen megtérül a Társulat lapja, a Magyar Iparművészet révén, amelynek költségei azonban a tagdíjjövedelmet felemésztik. Egyéb iparművészeti célokra a Társulat elsősorban az állami segélyeket használta fel, de tetemes összegeket áldozott más oldalról elért jövedelmeiből is. Minthogy a választmánynak a lefolyt évre vonatkozó jelentését a Társulat vezetősége minden tagnak megküldötte, minden érdeklődő a Társulat munkásságának részleteiről tudomást vehetett. Ezért nem kívánok erre most bővebben kiterjeszkedni.

Nem mulaszthatom el azonban, hogy a Társulat nevében köszönetet ne mondjak a kormánynak és a székesfőváros hatóságának azért a jóakaratért és áldozatkészségért, amelylyel a Társulat tevékenységét az elmult évben is támogatta.

Ez alkalommal szomorú kötelességet is kell teljesítenem, amikor megemlékezem arról a veszteségről, amely a Társulatot a választmány két kiváló tagjának, Fittler Kamillnak és Pap Henriknek halálával érte. Mindketten nagy érdemeket szereztek különösen iparművészeti oktatásunk fejlesztése körül és kötelességet rovunk le, ha emlékeiket a közgyűlés jegyzőkönyvében megörökítjük. (Helyeslés.)

Annál a szoros kapcsolatnál fogva, amely Társulatunk és az Iparművészeti Iskola közt fennáll, megelégedéssel látjuk, hogy az iskola vezetése olyan kézbe jutott, amely ezt a fontos hivatást szintén méltón fogja betölteni. Melegen üdvözlöm dr. Czakó Elemért, a választmány tagját, akinek egyéniségében biztosítékát látjuk az iskola további sikeres működésének.

Végül köszönetet mondok a Társulat tisztikarának, amely nagy buzgalommal, szakavatottsággal, a vezetőség intencióinak megértésével végezte a Társulat ügyeit.

Amidőn a Társulat ezidei közgyűlését ezennel megnyitom, teszem ezt abban a tudatban, hogy mindannyian azzal a szándékkal jöttünk itt össze, hogy a magyar iparművészet ügyét szeretettel felkaroljuk és érdekeit előmozdítsuk. (Élénk éljenzés.)

A jegyzőkönyv vezetésével a társulati titkárt bízom meg, a hitelesítésre pedig Littke Jenő és Róth Miksa társulati tagokat kérem fel.

Megállapítom, hogy a közgyűlést az elnökség az alapszabályokban előírt alakiságok megtartásával hívta össze. A közgyűlési meghívót a napirenddel együtt a hivatalos lap március hó 19-iki számában és a napilapokban közzétette, úgyszintén a meghívót a választmányi jelentéssel egyetemben az alapszabályszerű időben a Társulat összes tagjának megküldette.

A közgyűlés az elnök megnyitó-beszédét tetszéssel fogadja és az elnökségnek a közgyűlés összehívása tekintetében tett intézkedéseit egyhangulag tudomásul veszi.

2. Igazgató előterjeszti a választmánynak a Társulat 1910. évi működéséről szóló jelentését.

Dr. NÁDAI Pál: Azt hiszem, valamennyi jelenlevő nézetének adok kifejezést, amidőn azt javasolom, hogy az évi jelentést a tisztelt közgyűlés felolvasottnak tekintse. A jelentést a Társulat minden tagnak idejekorán megküldötte és így mindannyiunknak módunk volt ebből meggyőződést szerezni arról, hogy a Társulat vezetősége valóban érdemes, elismerésre méltó munkát végzett iparművészetünk fejlesztése érdekében. Munkásságával a társulat vezetősége teljes mértékben rászolgált a tagok bizalmára. Javaslom, hogy a tisztelt közgyűlés ennek kifejezést adjon azzal, hogy az évi jelentést tudomásul veszi és a Társulat vezetőségének, az elnökségnek és a választmánynak, tevékenységéért köszönetet és elismerést szavaz.

Elnök: Miután a most előterjesztett javaslat ellen senkinek észrevétele nincs, ezennel határozatképen kimondom, hogy a közgyűlés a választmány jelentését a Társulat mult évi működéséről felolvasottnak tekinti, azt egyhangulag tudomásul veszi, a Társulat vezetősége irányában bizalmát fejezi ki és munkásságáért köszönetét nyilvánítja. (Zajos helyeslés.)

3. Igazgató bemutatja az 1910. évi zárszámadások megvizsgálására a mult évi közgyűlés által kiküldött számvizsgálók jelentését, mely szerint a Társulat zárszámadásait megvizsgálták és rendben találták. Ennek alapján a számvizsgálók javasolják, hogy a közgyűlés a választmánynak a felmentvényt az 1910. évre adja meg.

A választmány a számvizsgálók jelentését egyhangulag tudomásul veszi és a választmánynak a felmentvényt minden irányban megadja.

4. Igazgató előterjeszti és részletesen ismerteti a választmánynak az 1911. évi költségvetés megállapítására vonatkozó javaslatát.

VÁGÓ József az évi jelentéshez kíván szólni és ennek kapcsán a Társulat működéséről véleményt mondani.

Elnök figyelmezteti szólót, hogy a napirendnek ezt a pontját a közgyűlés már letárgyalta, ahhoz tehát hozzászólni most már nem lehet.

VÁGÓ József a költségvetéshez szól és kijelenti, hogy bár a Társulat 100.000 koronás büdzsével dolgozik, tulajdonképeni iparművészeti célokra a legminimálisabb összeget fordítja. A jövedelem legnagyobb részét az adminisztráció emészti fel. (Élénk ellenmondások.) Például pályázatokra 8097 koronát fordított a társulat, de ebből 8000 koronát a kereskedelemügyi miniszter adott, míg a Társulat a magáéból csupán 97 koronát áldozott. Kiállításokra szintén nem költötte el a Társulat az előirányzott összeget. Iparművészeti kezdeményezésekre egy fillért sem fordított a Társulat. (Zajos ellenmondások egyfelől, helyeslés más oldalról.) Nem számbeli szempontból bírálja ezt a dolgot, hanem bizonyítani kívánja, hogy a Társulat vezetősége nem teljesíti feladatát.

Elnök: Kíván-e valaki még a tárgyhoz szólni? Ha nem, úgy a magam részéről megnyugtatni kívánom a felszólaló tagtárs urat, hogy a Társulat vezetősége mindenkor megtette a kötelességét, amit a közgyűlés is elismert azzal, hogy az évi jelentést tudomásul vette és a vezetőséget bizalmáról biztosította. Szavazásra bocsátom a kérdést, elfogadja-e a közgyűlés a választmánynak az 1911. évi költségvetésre vonatkozó javaslatát? Akik elfogadják, nyujtsák fel kezüket. (Megtörténik.) Többség. (Felkiáltások: ellenpróbát kérünk!) Elrendelem az ellenpróbát. Akik a javaslatot nem fogadják el, kézfelnyujtással szavazzanak. (Megtörténik.) Kisebbség.

Kimondom tehát határozatképen, hogy a közgyűlés a választmánynak 1911. évi költségvetésre vonatkozó javaslatát túlnyomó többséggel elfogadja. (Élénk helyeslés.)

5. Elnök: Következnek a választások. A napirend 5. pontja értelmében választandó az 1911. évi számadások megvizsgálására kiküldendő 3 tag és 2 póttag, a 6. pont értelmében a lelépő alelnök helyébe alelnök 3 évre és a 7. pont értelmében 23 választmányi tag. Javasolja, hogy mindhárom választásnak egyidőben való megejthetése céljából három szavazatszedő bizottság alakíttassék. És pedig az alelnökre a szavazatok az 1. számú bizottságnál adandók le, amelynek tagjaiul ajánlja Koperly Döme, Fischhof Jenő és Vas Béla tagtársakat; a választmányi tagokra a 2. számú bizottságnál lehet szavazni, amelynek tagjaiul ajánlja dr. Czakó Elemér, Helbing Ferenc és Mitterszky József tagtársakat, végül a számvizsgálóbizottságra a 3. számú bizottságnál lehet szavazni, amelynek tagjaiul ajánlja Róth Miksa, Csányi Károly és Szőnyi László tagtársakat.

Minthogy pedig az alapszabályok 22. §-a szerint a közgyűlésen szavazati joguk csak azoknak a tagoknak van, kik már a közgyűlést megelőző évben is tagjai voltak a Társulatnak, arra az évre esedékessé vált tagdíjukat a közgyűlés napjáig befizették és ezt tagsági jegygyel igazolhatják, a szükség esetére való igazolás céljára igazoló-bizottság kiküldetését javasolja, amelynek tagjaiul Lipcsey József és Komáromy Árpád társulati tisztviselőket ajánlja.

Kérdi a közgyűlést, vajjon a szavazásnak ilyen módon való megejtéséhez hozzájárul-e?

VÁGÓ József nem fogadja el ezt a javaslatot, mert nem alapszabályszerű. Az elnökségnek nincs joga ilyen intézkedésre. Sajnálja, hogy a közgyűlés elején nem volt jelen, mert már akkor tiltakozott volna a közgyűlés megtartása ellen, amennyiben a tagok közül többen nem kapták meg a közgyűlésre szóló meghívót az alapszabályokban megállapított időben, 8 nappal a közgyűlés előtt. Ezért törvénytelennek mondja a közgyűlés megtartását, tiltakozik az elnök javaslata ellen és követeli a közgyűlés elhalasztását. (Hosszantartó élénk ellenmondás. Elnök többször csenget.)

Elnök: Csendet kérek tisztelt közgyűlés, méltóztassanak a felszólalókat csendben meghallgatni. A szóló ama megjegyzésével szemben, hogy a közgyűlés nem hivatott volna össze az alapszabályok értel-

mében, kijelentem, hogy ez igenis szabályszerűen történt. A közgyűlés ezt már tudomásul is vette, az elnökségnek idevágó intézkedéseit jóváhagyta, ez tehát felszólalás tárgya most már nem lehet.

Elnök: Kíván-e még valaki az elnökség javaslatához hozzászólni?

MÁLNAI Béla szintén tiltakozik a közgyűlés megtartása ellen. Az elnökségnek nincs joga a szavazatszedő bizottságot tisztán a választmány híveiből összeállítani. Követeli és javasolja, hogy a bizottságokba az ellenzék bizalmi férfiait is belevegyék. (Nagy zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek tisztelt közgyűlés, tessék a szónok érdekes szavait meghallgatni.

MÁLNAI Béla hevesen tiltakozik az elnök megjegyzése ellen.

VÁGÓ József: Komiszság! Nem tűrjük! Komiszság! (Felkiáltások: Rendre, rendre!) Az egész közgyűlés törvényellenes, meg fogjuk föllebbezni és megsemmisítését kérjük.

MÁLNAI Béla (szólni akar).

Elnök: Málnai úr már befejezte beszédét, javaslatot tett, azóta más is beszélt, nincs joga tehát beszédét folytatni. (Hosszantartó nagy zaj. Elnök csenget.)

Elnök: Két javaslat áll egymással szemben. Az elnökség javaslata a szavazatszedő bizottságok megalakítására nézve és Málnai Béla javaslata, hogy a bizottságokba az ellenzék bizalmi férfiai is bevétessenek. Fölteszi a kérdést, elfogadja-e a közgyűlés az elnökség javaslatát. Akik elfogadják, nyujtsák föl kezüket. (Megtörténik.) Akik nem fogadják el, szintén kézfelnyujtással szavazzanak. (Egyes felkiáltások: nem szavazunk!)

Elnök: Minthogy a javaslat ellen senki sem szavazott, határozatképen kimondom, hogy a közgyűlés az elnökség javaslatát egyhangulag elfogadja. (Zajos helyeslés és éljenzés.) Bejelentem, hogy az Athenaeum részvénytársaság Ranschburg Viktor urat, a m. kir. technológiai iparmúzeum pedig Egry István urat bízta meg képviseletével és tagsági jogának gyakorlásával. Az erre vonatkozó felhatalmazást az elnökség kellő időben megkapta.

Felkérem ezek után a szavazatszedő bizottságokat és az igazoló bizottságot működésük megkezdésére és a közgyűlést a szavazás tartamára felfüggesztem.

A szavazatszedő bizottságok működésének befejeztével elnök a közgyűlést újból megnyitja és felhívja a bizottságokat a szavazásról fölvett jegyzőkönyvek beterjesztésére.

A 3. számú bizottság nevében Róth Miksa jelenti, hogy a bizottság a számvizsgálókra leadott szavazatokat vette át. Beadatott összesen 147 igazolt szavazat, amelyeket kivétel nélkül Benke Gyula, Czettel Gyula és Emich Gusztáv mint rendes számvizsgálók, Csuka Lajos és Ország Róbert mint pótszámvizsgálók kaptak.

Elnök a jelentés alapján kimondja, hogy a közgyűlés egyhangulag megválasztotta a jövő közgyűlésig terjedő megbízatással rendes számvizsgálókká Benke Gyula, Czettel Gyula és Emich Gusztáv, pótszámvizsgálókká Csuka Lajos és Ország Róbert társulati tagokat.

Az 1. számú bizottság nevében Koperly Döme jelenti, hogy az alelnökre beadatott összesen 169 igazolt szavazat, amelyek közül 168-at Alpár Ignác, 1-et Rippl-Rónai József kapott.

Ennek alapján elnök kimondja, hogy a Társulat alelnökévé 3 évi időtartamra újból Alpár Ignácot választotta meg a közgyűlés.

A 2. számú bizottság nevében dr. Czakó Elemér jelenti, hogy a választmányi tagokra összesen 177 igazolt szavazat adatott le. Ebből mint 3 évre választott tagok: dr. Ballai Lajos 173, almási Balogh Loránd 137, dr. Czakó Elemér 177, Csányi Károly 176, Gaul Károly 177, Gelléri Mór 174, Glück Frigyes 173, dr. Gregersen Endre 144, Gróh István 174, Kántor Tamás 175, Lajta Béla 175, Maróti Géza 175, Matlekovics Sándor 175, Menyhért Miklós 137, Micseh Endre 173, Pogány Móric 174, Rippl-Rónai József 112, Róth Miksa 173, Szterényi József 175, Thék Endre 135 szavazatot, mint 2 évre választott tagok: Hauswirth Ödön 177 és Kölber Dezső 177 szavazatot, végül mint egy évre választott tag Helbing Ferenc 177 szavazatot kapott.

Szavazatokat kaptak még Simay Lajos, Radócz János, Kiss József, Mérő Jenő, Vágó József, Málnai Béla, Vesztróczy Manó és Hajts Jakab.

Ennek alapján elnök kimondja, hogy a választmány tagjainak megválasztották:

3 évre: dr. Ballai Lajos, almási Balogh Loránd, dr. Czakó Elemér, Csányi Károly (új), Gaul Károly, Gelléri Mór, Glück Frigyes, dr. Gregersen Endre (új), Gróh István, Kántor Tamás, Lajta Béla, Maróthi Géza, dr. Matlekovics Sándor, Menyhért Miklós, Micseh Endre, Pogány Móric (új), Rippl-Rónai József, Róth Miksa, Szterényi József és Thék Endre,

2 évre: Hauswirth Ödön (új) és Kölber Dezső (uj),

1 évre: Helbing Ferenc (új) társulati tagokat. A választások eredményének kihirdetését a közgyűlés zajos éljenzéssel fogadja.

Ezzel a közgyűlés a napirendre tűzött ügyeket letárgyalván, elnök kéri a Társulat tagjait, hogy a vezetőségnek a magyar iparművészet nagygyá fejlesztésére irányuló munkáját bizalmukkal továbbra is támogassák.

A közgyűlést a jelenlevők éljenzése közben berekeszti.

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya 1911. évi április hó 18-án ülést tartott gróf HADIK-BARKÓCZY ENDRE elnöklésével. Jelen vannak: ÁGOTAI LAJOS, dr. BALLAI LAJOS, dr. BARANSKY GYULA, dr. CZAKÓ ELEMÉR, dr. FIEBER HENRIK, GAUL KÁROLY, GLÜCK FRIGYES, HAJTS JAKAB, HAUSWIRTH ÖDÖN, MARÓTI GÉZA, RÓTH MIKSA, STEINER FERENC, TELCS EDE, VAS BÉLA és VIG ALBERT választmányi tagok, GYÖRGYI KÁLMÁN igazgató és SZÉCSÉN FERENC titkár, aki a jegyzőkönyvet vezeti.

1. Elnök megnyitja az ülést, melegen üdvözli a jelenlevőket és különösen a választmánynak új tagjait, Csányi Károlyt, dr. Gregersen Endrét, Hauswirth Ödönt, Helbing Ferencet, Kölber Dezsőt és Pogány Móricot. A jegyzőkönyv hitelesítésére Glück Frigyes vál. tagot kéri fel.

Jelenti, hogy elmaradásukat kimentették Alpár Ignác és Zsolnay Miklós alelnökök, dr. Ary Pál, Almási Balogh Loránd, dr. Bartóky József, Csányi Károly, Helbing Ferenc és Koperly Döme vál. tagok.

Tudomásul szolgál.

2. Igazgató bemutatja Rippl-Rónai József levelét, amelyben közli, hogy miután a közgyűlés nézete szerint nem volt szabályszerűen összehíva és az eljárás, amelyet a vezetőség részéről tapasztalt, megerősíti őt abban a hitében, hogy a választmányban való működése a közte és a vezetőség közt levő elvi ellentéteknél fogva nem járhat eredménnyel, a választmányi tagságról lemond.

A választmány a lemondást egyhangulag elfogadja.

2. Igazgató felolvassa Tarján Oszkár és Dékáni Árpád leveleit, amelyben kijelentik, hogy az ellenzéki párt részéről történt jelölésük tudtuk és beleegyezésük nélkül történt. A választmány ezt tudomásul veszi.

3. Elnök az alapszabályok 31. §-ára való hivat-

kozással javaslatot terjeszt elő, hogy a választmány művésztagokat hívjon meg, akiknek megbízatása a jövő évi közgyűlésig tart és ez idő alatt a választott tagokkal egyenlő jogokat gyakorolnak.

Ballai Lajos, Baranski Gyula, Telcs Ede és Ágotai Lajos hozzászólása után a választmány Ballai Lajos és Ágotai Lajos javaslatára kimondja, hogy az elnök javaslatát elvben elfogadja és a meghívandó művészek jelölésére háromtagú bizottságot küld ki, amelynek tagjai Maróti Géza, Róth Miksa és Telcs Ede. Ezenkívül a választmány bármelyik tagjának joga van a jelölésre nézve javaslatot tenni. A jelöltek névsorát a bizottság a jövő választmányi ülésen terjeszti elő.

4. Igazgató a legutóbbi választmányi ülés óta előfordult ügyekről a következő jelentést terjeszti elő:

a) A kereskedelemügyi miniszter pályázatok kiírására, tervek és minták vásárlására 8000 korona segélyt utalványozott. Köszönettel tudomásul szolgál.

b) A székesfőváros tanácsa a Társulat részére a folyó évre engedélyezett 4000 korona segélyt folyósította. Köszönettel tudomásul szolgál.

c) Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság eddigi 2400 koronás alapítványát újabb 200 koronás adománnyal 2600 koronára emelte fel. Köszönettel tudomásul vétetik.

d) A kassai iparművészeti kiállítás folyamatban levő munkálatairól szóló jelentés tudomásul szolgál.

e) A kiállítási bizottság az őszi lakásberendezési kiállítás tervét aképpen módosította, hogy tekintettel a jelentkezett tervező művészek és műiparosok nagy számára, nem egy, hanem két egymásután következő kiállítás rendezését tervezi, ami lehetővé teszi, hogy valamennyi arra érdemes jelentkező a kiállításon szóhoz jusson. — Ezt az elnökség be is jelentette a kereskedelemügyi miniszternek és kérte, hogy a 2000 koronás állami nagydíjat, valamint az iparművészeti érmeket mindkét kiállításra külön-külön engedélyezze.

Vig Albert a jelentést kiegészíti azzal, hogy a kiállítási bizottság módot talál a művészi erőknek egyenlő arányban való elosztására, amivel mindkét kiállítás nívóját biztosítani kívánja.

A választmány a jelentést tudomásul veszi és a kiállítási bizottság intézkedéseit jóváhagyja.

f) A Társulat az Iparművészeti Múzeummal és az Iparművészeti Iskolával együttesen mindhárom intézmény birtokában levő népművészeti gyűjtemény javának fölhasználásával kiállítást rendezett, amelyre fölhívja a választmányi tagok figyelmét.

Tudomásul szolgál.

g) Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat elnöksége megküldte a Társulat ötvenéves jubileuma alkalmából vezetett emlékplakett egy példányát. — A választmány a plakettet köszönettel fogadja.

h) A vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából az Erkel Ferenc születésének századik évfordulója emlékére verendő plakett mintájára hirdetett szűkebb pályázat lejárt. A pályázatra meghívott hat művész pályamunkáit bemutatja és kéri a választmányt, hogy a miniszterhez fölterjesztendő véleményes jelentés megszövegezésére szűkebb bizottságot küldjön ki.

A választmány a bizottságba az elnököt, dr. Czakó Elemér, dr. Fieber Henrik, Maróti Géza, Telcs Ede és Vig Albert vál. tagokat küldi ki.

5. Igazgató jelenti, hogy a legutóbbi ülés óta alapító tagul, 200 koronás alapítvánnyal belépett dr. Hültl Hümér, továbbá 19 rendes tag jelentkezett fölvételre. A választmány a jelentkezetteket a társulati tagok sorába fölveszi.

6. Elnök bemutatja Szterényi József, Kölber Dezső, Gregersen Endre dr., Kántor Tamás és Gelléri Mór levelét, amelyben választmányi taggá történt megválasztásukat köszönettel elfogadják.

Tudomásul szolgál.

7. Elnök előterjeszti, hogy az alapszabályok 41—44. szakaszai értelmében a Társulat állandó bizottságai, és pedig a bíráló, végrehajtó, kiállítási és gazdasági bizottságai megalakítandók.

A választmányi tagok sorából választandó:

a) a bíráló bizottság 5 tagja,

b) a végrehajtó bizottság 4 tagja,

c) a kiállítási bizottság 18 tagja és

d) a gazdasági bizottság 5 tagja.

Elnök erre elrendeli a titkos szavazást és ennek tartamára az ülést felfüggeszti.

A szavazás befejeztével elnök kihirdeti, hogy beadatott összesen 14 szavazat. A választmány megválasztotta:

a) a bíráló bizottság tagjaivá gróf Hadik-Barkóczy Endrét, Körösfői Kriesch Aladárt, Lajta Bélát, Radisics Jenőt és Telcs Edét;

b) a végrehajtó bizottság tagjaivá Alpár Ignácot, Ágotai Lajost, Mihalik Gyulát és Róth Miksát;

c) a kiállítási bizottság tagjaivá Árkay Aladárt, Csányi Károlyt, Czakó Elemér drt., Faragó Ödönt, Fiedler Ernőt, Helbing Ferencet, Huszka Józsefet, Körösfői Kriesch Aladárt, Lajta Bélát, Maróti Gézát, Menyhért Miklóst, Mihalik Gyulát, Nádler Róbertet, Pogány Móricot, Radisics Jenőt, Telcs Edét, Vas Bélát és Vig Albertet;

d) a gazdasági bizottság tagjaivá Beck Dénest, Gregersen Endre drt, Koperly Dömét, Steiner Ferencet és Zsolnay Miklóst.

8. Elnök felhívja a választmányi tagok figyelmét arra, hogy a tagok gyűjtése ügynökök útján igen költséges és nem is jár a kívánt eredménnyel, mert az így szerzett tagok nagy része rövid időn belül kilép a Társulat kötelékéből. Minthogy a tagok számának növekedése nagy érdeke a Társulatnak, felkéri a választmány tagjait, hogy a maguk körében szerezzenek híveket a Társulatnak.

Tudomásul szolgál.

9. Baranski Gyula dr. indítványára a választmány kimondja, hogy az ülések márciustól szeptember végéig délután 6 órakor, októbertől február végéig délután 5 órakor kezdődnek.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

HIRDETÉSEKET FELVESZ
A MAGYAR IPARMŰVÉSZET
KIADÓHIVATALA
IX., ÜLLŐI-ÚT 33—37. SZÁM

FESTÉKEK ÉS LAKKOK

MEGBIZHATÓ, SZOLID ÉS OLCSÓ BESZERZÉSI FORRÁSA KRAYER E. ÉS TÁRSA BUDAPEST, FESTÉK-, KENCE- ÉS LAKKGYÁRA, CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓK, Ő CSÁSZ. ÉS KIR. FENSÉGE, JÓZSEF FŐHERCEG UDV. SZÁLLÍTÓJA. A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK, ÁLLAMI GÉP- ÉS VASGYÁRAK, AZ ÖSSZES WAGGONGYÁRAK, BUDAPEST FŐVÁROS SZÁLLÍTÓI.

FŐRAKTÁR ÉS IRODA: V., VÁCI-ÚT 34. „KRAYER FESTÉKUDVAR"

SZEMERE ÉS LÁSZLÓ BUDAPEST

KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-, IRÓ-, RAJZ-, FESTŐSZEREK ÉS FESTŐVÁSZNAK KERESKEDÉSE

VIII., ÜLLŐI-ÚT 34. AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMMAL SZEMBEN

Építési anyagok raktára, padló, falburkolás és betonépítkezési vállalat. - Márványmozaiklapok, mintázott cementlapok, karmantyus betoncsövek, Különféle műkőmunkák, granit-terazzo, betonmunkák, csatornázások, falburkolások, mettlachi-lapok, keramit- és klinkerlapok, fayence-lapok. — Kőagyag- és cementcsövek.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET

régebbi évfolyamai

1900. és 1903. évfolyamok kivételével

6 koronáért kaphatók

a Magyar Iparművészeti Társulat titkári hivatalában, IX., Üllői-út 33. sz.

Ugyanitt megvétetnek az **1900.** és **1903.** teljes évfolyamok és egyes füzetek, füzetenkint 1 K.-ért.

STEINER ÉS SZIMPER

:: SZOBAFESTŐK, :: MÁZOLÓK, DÍSZ- ÉS TEMPLOMFESTŐK TELEFONSZ. 66–55

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 57. SZ.

Műasztalos

Vukovics Vladimir

Budapest, VIII., Gólya-utcza 25.

Málnai Béla: Bankterem. — Banklokal. — Salle d'une banque.

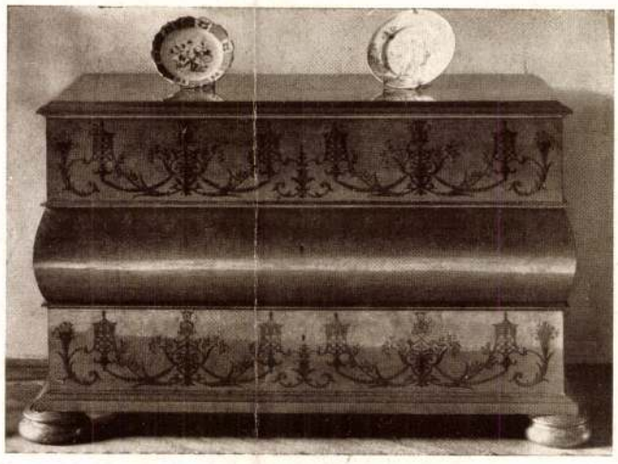

Málnai Béla: Aranyalapra festett fiókos szekrény, képkeret és pamlag. Készítette Kramer Henrik. — Schubladenkasten, Bilderrahmen und Kanapee. — Pièce à tiroirs, cadre et canapé.

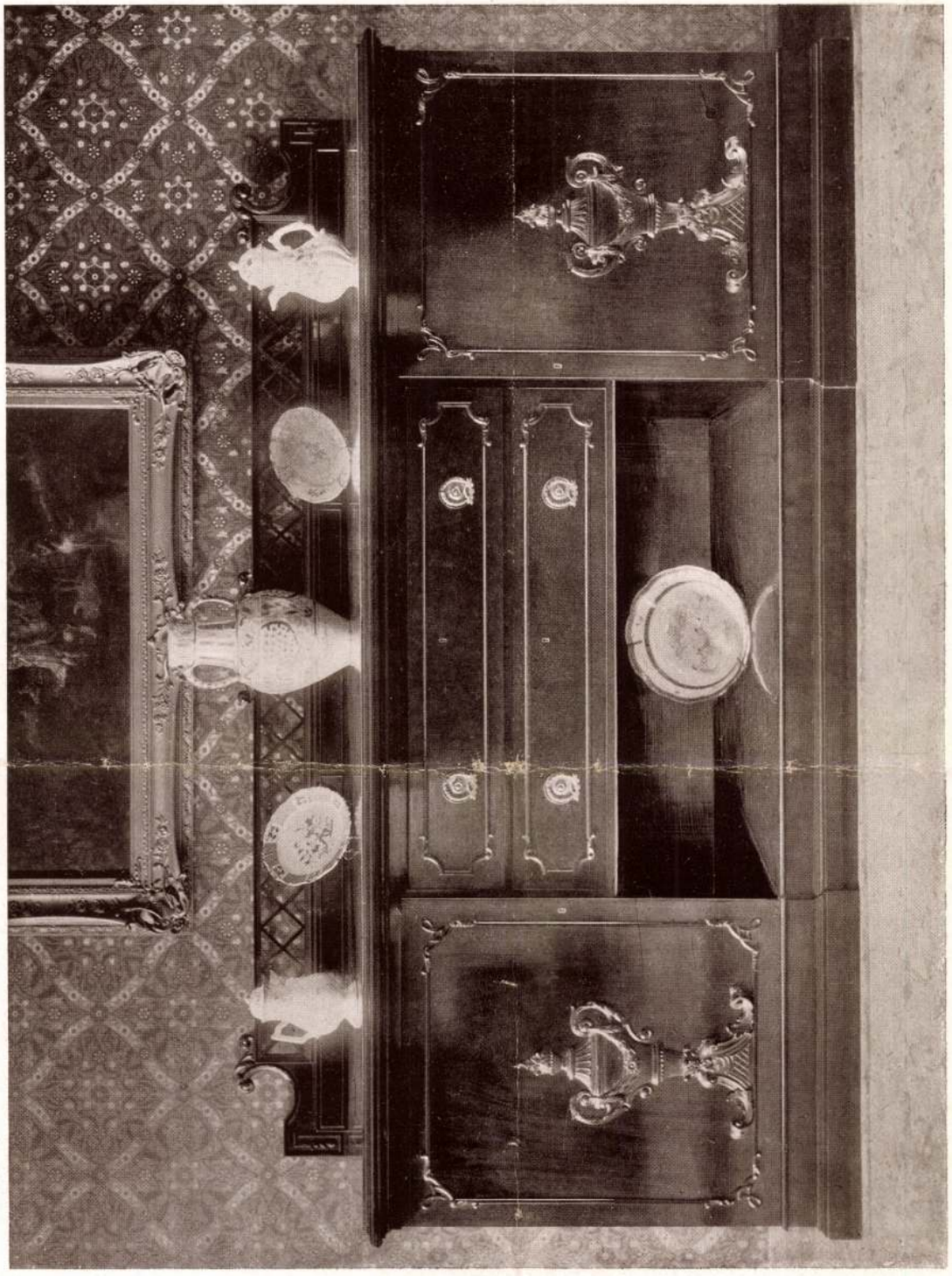

Málnai Béla: Ebédlőszekrény. Készítette Kramer Henrik. — Speiseschrank. — Buffet.

László Pál (Stuttgart): Hálószoba-ruhaszekrény. Széria-bútor. — Schlafzimmer-Kleider- und Wäscheschrank. Serien-Möbel. — Armoire.

MÁLNAI BÉLA: BÉRHÁZ
A POZSONYI-ÚTON

B. MÁLNAI: MIETHAUS
MAISON DE RAPPORT
BLOCK OF FLATS

96–97 l.

Grőrgyi ny magyar II.

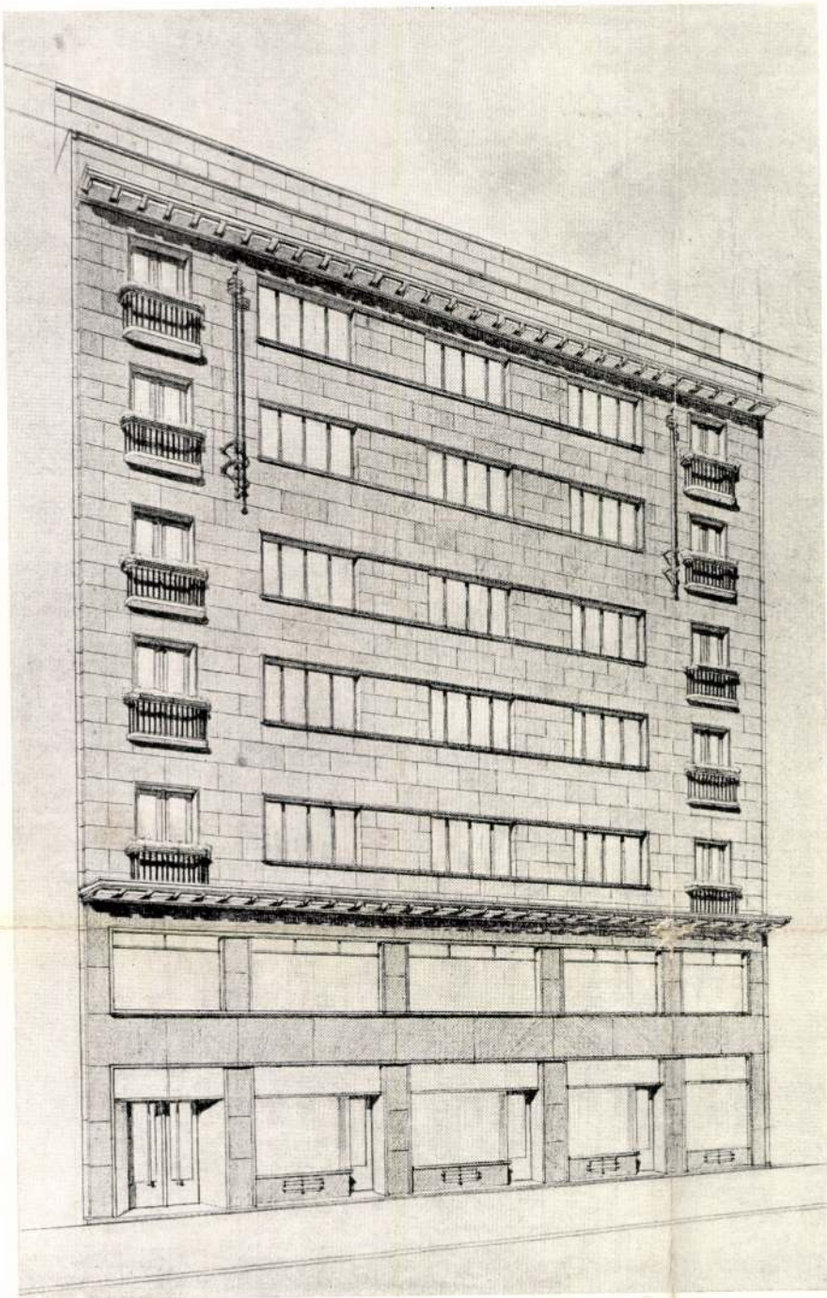

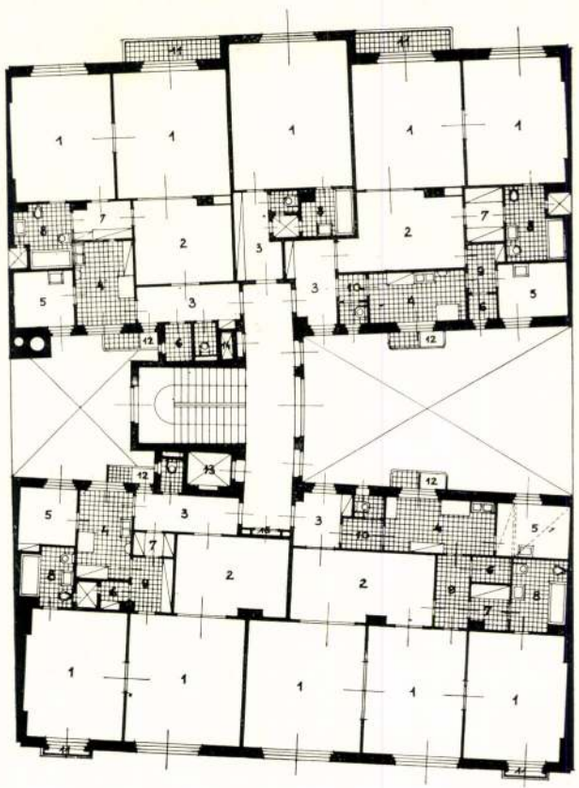

MÁLIK JÓZSEF: BÉRHÁZ TERVE
J. MÁLIK: MIETHAUS-ENTWURF — PROJET D'UNE MAISON DE RAPPORT — PLANS OF A BLOCK OF FLATS

Málnai Béla

A német épitészet válsága

Vannak, akik a mai építészetet rohamos fejlődésében nem tudják követni és a pillanatot meg akarják rögzíteni, mert csak így tudják áttekinteni az új építészet mozgalmát, ezek okvetlenül nevet adni, definiálni akarnak. Igy születtek meg inkább az ellenfelek, mint a barátok táborában a „neue Sachlichkeit" és a „Bauhausstilus" elnevezések, amelyekről jót-rosszat mondani ma divat Budapesten. De inkább rosszat mondanak róla azok, akik műpenészt rakatnak „stílbútoraik" faragványai közé és „antik" kandelábert csináltatnak, amelynek villanygyertyái alatt felháborodva bélyegeznek futuristának mindent, ami a Benczuroknál és Szinyeiéknél tovább mer menni. „Neue Sachlichkeit" és „Bauhausstilus" ma már beidegződött fogalmak, beskatulyázások, csodálkozni csak azon lehetne, hogy mindkét elnevezés német eredetű. De Németország irányadó volt, a német építészek vitték az új építészet mozgalmában a vezetőszerepet. Ott egyremásra épültek a német Werkbund kísérleti telepei, a dessaui Bauhaus műtermeiben és műhelyeiben olyan új gondolatok születtek, amelyek a birodalom határain túl is termékeny talajra találtak. A német városok abban versenyeztek, hogy melyikük épít több és korszerűbb kertvárost, a nagyipar nemcsak új gyártelepeket és adminisztrációs épületeket emelt, hanem kitűnő építészeket bízott meg azzal, hogy tisztviselők és munkások részére többszázezer egészséges lakást építsenek. Az infláció utáni korszak építészeti célokra csak úgy ontotta a pénzt; iskolák, kórházak, közigazgatási épületek, áruházak, mind az új építészet jegyében épültek és a főiskolák építészeti katedráit lassanként elhagyták a mult visszakísértő ornamentikájának kései prófétái, hogy helyet adjanak az új irány követőinek. A német szakirodalom jegyzéke vastag könyvvé dagadt, e könyvek és az építészeti folyóiratok kedvéért nagyon sokan szótárt vettek a kezükbe és 1931-ben a berlini Bauausstellungra, az építészet Mekkájába, a külföldiek tízezrei zarándokoltak, hogy tanuljanak.

Érdi Zsigmond: Bérház — Foto: Bánó
Kivitelezte: vitéz Darvas Lajos

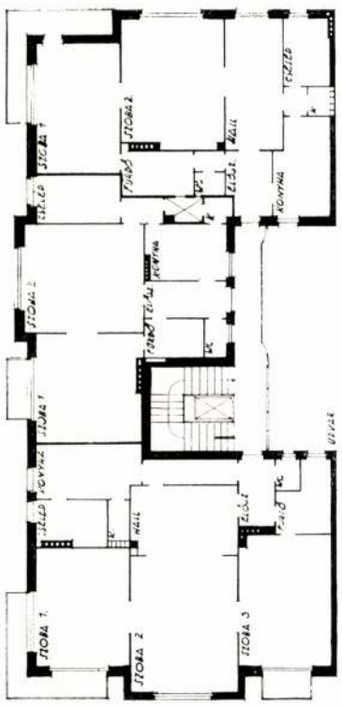

Német alapossággal és német lelkiismeretességgel lett Németország az új építészet hazája és úgy látszott, hogy a gondolat meghódította a 65 milliós köztársaságot.

Csak nagynéha zavarták meg a lelkesedés produktív harmóniáját a náci Schulze—Naumburg zavaros előadásai, hangos csatakiáltása, amelyeket a komolyan soha nem vett „Kampfbund für die deutsche Kultur" szerénykeretű rendezvényeinek szószékéről dörgött az acél, vasbeton és üveg építészete, a napfény, levegő és egészség lakásai ellen és a stuttgarti Schmitthennerrel együtt megálljt szeretett volna parancsolni a fejlődésnek, hogy Goethe weimari kertházának architekturájához bűnbánóan visszatérjenek és biedermeyeri hangulatot és romantikát építsenek újra. Ők nem akartak tudomást venni arról, hogy száz év alatt nagyot fordult a világ, hogy a céhek és manufakturák helyét egy hatalmas ipar foglalta el, amely nemcsak a hadi-

Málnai Béla: Bérház Foto: Bánó
Építette: Katona, Székely és Molnár

ipar termékeivel dicsekedhetik. Elképzelhetetlen nem felismerni a náci rendi állam álmának szimbolumát ezekben a biedermeyeri házakban és a „stílbútorokban", amelyek egyszerre újra nagy divat lett, mihelyt a Harmadik Birodalom hajnalán a Schulze—Naumburgék oldalára billent a mérleg a nyelve.
Göbbels egy romantikus, patétikus és heriokus művészetet parancsolt és a naumburgi Lovast plántálta eszményképül a művészek elé, de azért Barlach és Noldé képviselték az ifjú Németországot a chicagói világkiállításon. A gleichschaltolt művészek nagyhirtelen felfedezték, hogy az ő műveik egyesítik a propagandaminisztérium művészeti szentháromságának minden tulajdonságát. És a cserépiparosok központi irodája a brosúrák százezreiben hangoztatja, hogy a csúcstető a legtermészetesebb, mert hiszen a legprimitivebb négerfajok is ilyet építenek Afrikában és Ausztrália felé, másrészt azt, hogy a csúcstető az északi faj felsőbbrendűségének ékes bizonyítéka. A Werkbund természetesen szintén bevezeti a „Führerprinzip"-et és a Weissenhofsiedlung ellenpéldájaként 1933 tavaszán tudatosan a középkori háztelekviszonyokból kifejlődött zeg-zugos sváb falvak mintájára megépíti a „Kochenhof"-i telepet.
Csak nagyníha próbálgatja bizonyítani egy-egy párttag-építész, mint legutóbb is a „Baumeister"-ben, hogy jó náci lehet az is, aki modernül és lapostetővel épít házat, aki abban lakik.
Ma is két építészeti irány áll egymással szemben Németországban. Két irány, két ellentétes felfogás, amelyeket át nem hidalható szakadék választ el egymástól. Formalizmus és funkcionalizmus. Az egyik tábor vezérei, Führerjei, a Schulze—Naumburgok, Schmitthennerek, a mult nagyszerű alkotásainak szerénytelen és többé-kevésbbé tehetséges utánzói. Támaszuk a reakció, a szellemi maradiság, fegyverük a tekintély, segédhadaik a rohamcsapatok és mecénásuk a Harmadik Biradalom. Ezek az építészek az épületet egy formális, ideológiai elgondolásnak alárendelik, tervezési kiindulópontjuk egy félreismert esztétikai elképzelés, amelynek szabályai a tervezőt már eleve megkötik. Ezek az építészek nem házakat, hanem politikát építenek. Épületeik nem az egészséges lakást, hanem faji kiválasztottságot, a család, a népközösség új, nemzetiszocialista értelmezését akarják kifejezni. Ez az építészet formalista és szimbolikus és éppen olyan zavaros, mint a politikai gondolat, amely szülte, amelynek szolgálatában áll. Ezekkel szemben áll az építészek másik csoportja, akik úgy az egyes épületet, mint az egész várost, a régiót fontos funkciók összeségeként fogják fel. Az új, a modern építészet alapgondolata tehát a formális felfogás merő ellentéteként a ház funkcióinak mondhatnánk éllettanilag természetes, szerves mellérendelése. Ezek nem tagadják a gépet és

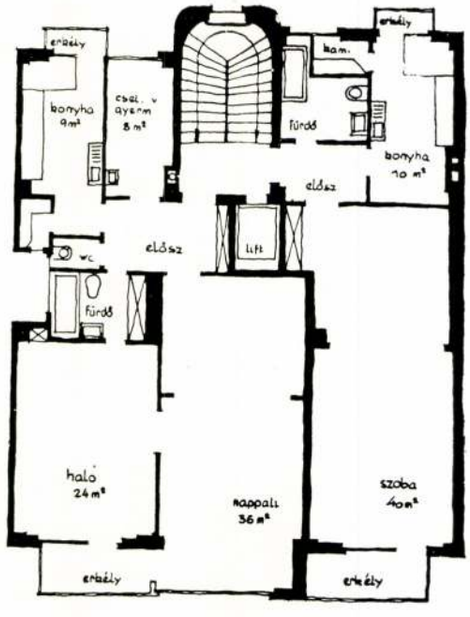

Tér és Forma
1934. 10. 7.

MÁLNAI Béla építész

Moravánszky 1988 148, 149, 175-177, 183, 184, 195, 197. p. és ill

KAI KÖZÉPKOR 300 - 1000 Késoantikvitás, korai középkor

ítészet
ertművészet
árostervezés, urbanisztika
obrászat
stészet, könyvművészet, rajzművészet
arművészet
ém
erámia,üveg
útor
extil és viselet
ismővészeti technikák
művészet határterületei
inház és látványosságok

ZÉPKOR 1000 - 1500 (1526) /romanika, gótika, korareneszánsz - Mátyás és Jagelló k

ítészet
ertművészet
árostervezés, urbanisztika
obrászat
stészet, könyvművészet, rajzművészet, sokszorosított grafika
arművészet
ém
erámia,üveg
útor

MDK

Málnai Béla, épitész

az I. irodalmi és vitarendező bizottság előadójává megválasztották.

A Magyar Épitömüvészek Szövetségének közgyülése. Vállalkozók Közlönye. Bp. 1907. máj. 29. 4.old.

Málnai Béla

építész

MDK

A Magyar Kőszénbánya Rt. épület /Kossuth L. tér/

296.o.

Borsos-Sódor-Zádor:Budapest. Bp. 1959.

Málnay Béla

építész

MDK

Az Irodalmi és Művészeti Szaktanácsnak 1918. dec. 23-iki határozatát /a szakminisztérium létesítésének szükségességéről/ aláírta.

M.T. Képz. Műv. Lap. 1960.

21.o.

MDK

Málnai Béla müépitész

Retek-utca 79.sz. bérpalota

Modern épitőművészet. Pesti Hirlap nagy naptára, 193o. 99 l. képek.

MDK

Málnai Béla

VII. bécsi épitészeti kongresszuson vett részt.

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése

Vállalkozók közl. 23.sz. 1908. jun. 3. 4 l.

MDK

Málnai Béla

különböző épitkezések tervpályázatának zsüritagja

Magy. Épitőművész Szövetség közgyülése

Vállalkozók Közl. 1908. jun. 3. 23.sz.

4 l.

MÁLNAI Béla

Vesztibül képe
Reprodukálva „Nemzeti művészet"
Bp (1934?) 11-12 sz.-ba

Málnai Béla

tervezte a Bp. II. Mártírok u. 7. sz. lakóházat

1907-ben

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

MÁLNAI Béla épitész

rövidideig Scheiber Miklóssal dolgozott

+ közös munkáik

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar épitészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 53.p.

Málnai Béla

M. sign.-val /Margitay Ernő/ "A KÉVE kiállitása cimmel három müvészt emlit meg:

Málnai Béla "ötletes installációját"
Lohwag Ernesztin "néhány vásznát"
Lénárd-Lévy Róbert "pár elsőrangu karcát" érdemes megnézni,-mondja a kritika.

ÉLET, Bp. 1909. nov. 14. I. évf. 47. sz.
657. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

"A jó lakósberendezést éppen ugy meg kell komponálni, akár egy szimfonikus zenemüvet" cimmel ir cikket és közöl egy fényképet egy kisszekrényről, melyet Málnai Béla tervezett.

- - -

Fényképfelvétel "Ebédlőszekrény" cimmel, melyet szintén Málnai Béla tervezett.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1928. aug. 4-11. XVIII. évf. 32. sz. 1o6. lap.

110.

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

A lap fényképfelvételen mutatja be a müvész által tervezett villát és rövid beszámolóban méltatja munkásságát "Két modern épitész" cimmel.

Szinházi Elet. Bp. 1937. jan. 31. febr. 6. XXVII. évf. 6. sz. 78. lap.

Málnai Béla, építész M.D.K.

é Haasz Gyula közös terve első díjat nyert az Elpusztult Óbecsei Takarékpénztár székházának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

jul. 31. sz. 13. old.

М. Д. К.

Vállalkozók lapja. Bp. 1907. XXVIII. évf.

22. 13 old.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

Haasz Gyulával közös
terve megvételt nyert
az Ersz. ref. Egyetemes Kon-
vent székházának pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

okt. 2. sz. 12. old.

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

Tervezte a "MÁK" palotát, amelynek képét fényképen közli a lap "A "MÁK" palota" c. közlemény keretében. A cikk méltatja "a zseniális tervező kőben.." megörökitett alkotását.

Szinházi Élet. Bp. 1928. juli 8-14. XVIII. évf. 28. sz. ~~xxxxxxxxxxxx~~ 1o8. lap.

M.D.K.

Málnai Béla

"Villa a Garas utcában" cimmel fénykép „Az otthon művészete" c. rovatban, melyet Málnai Béla tervezett.

Szinházi Élet. Bp. 1928. aug. 4-11. XVIII. évf. 32. sz. 99. lap.

Málnai MDK

Bérház, repr.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

egyenes vonalban hosszabitja meg a bástyahomlokzatot. Alul olaszos arányu árkádot tervez, a templom alaprajza orientális karélyos formákat mutat.

R-Z: A Dohányuccai "Hősök temploma" tervpályázat. Tér és Forma. 1929. II. évf. 1. sz. 35-44. l.

Málnai Béla MDK

Szentesi városháza homlokzata, vizf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Magyar Épitőművészet 1914. 2 sz.

Málnai Béla (1878-1941)

Lajta első munkatársa volt. 1900-ban végezte a műegyetemet. 1904-körül megvált Lajtától. Többszörjárt Angliában

Vámos Ferenc: Lajta Béla
Bp. 1970

333 old.

Hálnar: Béla, építész

A XX. század elején mint Ködött

Vámos Ferenc: Lajta Béla

Bp. 1970

41 old.

Mátrai Béla

Nem emlékszem.

Magyar Nemzet 1968 nov. 19

– Naplé –

Málnai Béla

Lechner Ödönre vonatkozó közléseit felhasználja:

Vámos Ferenc: A szegedi városháza építéstörténetéről.
Művtört.Ért. 1969.4.sz. 317-322.l.

32o.l.

Málnai Béla

tervezte a bp.-i volt MÁK székházá-
nak lépcsőrácsát; kivitelező Jungfer
Gyula 1929.-ben: reprodukció.

Sárádi Kálmán: Művészi kovácsolás,
Budapest, 1970. 239 l

175 l

Málnai Béla

tervezte a bp-i volt MÁK. székházának kovácsoltvas rapuját. "Kivitetező": Jungfer Gyula, 1928. Reprodukció.

Sárádi Kálmán: Műcézi kovácsolás, Budapest, 1970. 2391

1951.

Málnai Béla

a Lipesti Hitelbank terveczője, az elsők közzé tartozott, ki betonnal épitkezet.

Rheims Maurice: L'art 1900 ou le style Jules Verne, Paris, 1965.

181

Málnai Béla, építész M.D.K.

és Haas Dezső közös terve 500 K-ás Magyar díjat nyert a fiumei állami főgimnázium pályaraján.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 25. sz. 15. old.

Molnai Béla

tervei alapján épült a jelenlegi OTP épület (V. Münnich F. u. 6.)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2871

Málnai Béla, építés M.D.K.

és Gárdos Aladár hőrös pályaműve az Erzsébet-műcsarnok elegáns, ízléses kerti architektura formájában javasolja a Városligeti köröndre

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jul. 19. sz. 3-4. old.

Málnai Béla, MDK

A magyar kiállítás rét termének/a berendezését Tátray Laj és rajzolta/ - dekorálását és elrendezésén Balogh Lóránt, Wälbach Kálmán és Málnai Béla fáradoztak.

Málnai Béla: a wieni nemzetközi építészkiállítás.
A Ház.- építőm. folyóirat. 1908. I. 4.sz. 79-80.l.

Málnai Béla

MDK

Bp. V. Mádor u. 6.

Tervezte Haász Gyula és Málnai Béla.
Épült 1912-1913.

Repr. 208. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

115.1.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

tervei szerint felépült Országos Ugyvéd Otthont (Szemere u. 8. sz.) hosszú cikkben és egy fényképpel ismerteti:

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jan. 5. sz. 6. old.

mdk

Málnai Béla építész

A MMÉE könyvtárpályázatán 1. díjat nyert

Kép a 96 és 97 l között

Málnai Béla: Ujabb magyar könyvtárepületek.
Népművelés 1911, 6. évf. 95–99 l.

Müvészek, XX.sz.

M a l n a i Béla épitomüvész

1878 -

M Ü V E S Z E T
XIII.évf.1914.
230.
"Az Orsz.M.Képzőmüvészeti Tarsulat közgyülése"

MDK

Málnai, müépitész

Bérpaloták,stb. tervezoje.

Pipics Zoltán dr.:A képzőművészek egyesületének jubileu kiállitása. -U.M. 1936 dec.8. 21.l. Műcsarnok.

MDK

Málnai Béla

Beck Ö. Fülöp: Emlékezései. Bp. 1957.

351.l.

Málnai Béla MDK

Elek Artur: Erzsébet királyné emlékének pályázata.
Az Ujság 1916. jul. 5.

M.D.K.

MÁLNAY Béla építész

Magyar-Csek Sparbank (Nádor és Mérleg u. sarok) Társkerező: Haász 1919.-ben a közoht. nérbiztosi rendelettel felállított 7. műegyetemi tanszék egyikének professzora

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961.

299, 314, 315, 316. l

M.D.K.

P.D.

Rados Jenő:

dr. D. K.

MÁLNAI Béla építész

Bp. V., Nádor u. 6. ötemeletes irodaház, 1912–13. Haász Gyulával

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l.

Málnai Béla †
építész

— **Málnai Béla építőművész halála.** A magyar építőművészek sorából a legfinomabb tehetségek egyike dőlt ki *Málnai* Bélával. A világháboru előtt, a század első évtizedében tünt fel egyéni izü bérházaival, melyeken a technika ujitásait izlésesen igyekezett összeegyeztetni az építészeti hagyományokkal. Korai stilusa ujszerüen hatott a gipszdiszitésü homlokzatokkal zsufolt Pestbuda utcáin már azzal is, hogy nemes anyagokat használt önmaga érvényesitésére. A Horthy Miklós-uton, az uj Lipótvárosban, az Eötvös-utcában (29. számu ház), a Nádor-utában (Magyar-Cseh Iparbank) épültek mindig előkelő izléssel harmonizált bérházai, Buda dombjain pedig számos villája. Ezek a munkái a modern építészeti törekvések képviselőjének mutatták Málnait és egyéni stilus keresőjének. A modern építészet törekvéseinek és eredményeinek ismertetésére szerkesztette és adta ki *Haasz* Gyula építésztársával a „Ház" cimü folyóiratot, amelynek 1908—1911 között megjelent négy évfolyama közül az utolsó kettő a legmüvészibb megjelenésü magyar folyóirat volt. A háboru után a történeti stilusok felé kanyarodott vissza Málnai s diszitő formáiért a barokkba és XV. Lajos stilusába nyult vissza. Akkor tervezett épületei a Károlykörut és Dob-utca sarkán épült bérház, továbbá a MÁK bérháza a Kossuth Lajos-téren. A legujabb építészeti törekvéseknek áldozott utolsó nagyobb munkáival: a Szent Istvántéri MÁK-nyugdijintézeti bérházzal és

1941. szept. 5.

a Madách Imre-téri épületkomplexus egyik toronyházával. Ezen a két utóbbi épületén azonban már kötött marsrutával dolgozott, a Közmunkák Tanácsától előírt szabvány szerint. Ezek a munkái azért nem jellemzők művészetére, amelynek főtulajdonsága a részletek finom és ízléses képzése volt. Mint külön érdemére kell rámutatnunk arra, hogy nem úgy, mint építészeink tulnyomó többségének, volt szive, kedve és ízlése legjobb szobrászművészeink foglalkoztatására. Nem egy nemesen ható homlokzatot, nem egy kitünő épületdiszitő szobrot és művészi kutfigurát köszön neki a főváros. *(e. a.)*

e Du Paquier. XXXIV. tábl.

rt, a királyné endliche Franz 4.

ény. Bécs, Du orzellangruppe. XXXIII. tábl.

helyzetben. Q mintázójegy. Bécs, rzellanfigur, stehend. Wien, um 1775.

orcellánszobor, fatörzsre támaszkodva, kecses moz- *Corporal.* Bécs, 1770—80. — Die Schlittschuhläu- in anmutiger Bewegung. Bezeichnet: Schneider Illusztr. XXXIII. tábl.

álló helyzetben, piros térdnadrágban, szőlőtő mel-. — Winzer, farbige Porzellanfigur, in roter Knie- Becher. Wien, um 1760. Illusztr. XXXIV. tábl.

ines porcelláncsoport, ovális talapzaton, leveles fa n Wildschwein verfolgend, farbige Porzellangruppe, Illusztr. XXXIV. tábl.

Málnai

MDK

építész

A volt Cseh- Magyar Iparbank /Nádor utca/

Haas és Málnai

303.o.

Borsos Sódor-Zádor: Budapest. . Bp. 1959.

MDK

Málnai Béla

M.Mérnök és Épitész Egyl. ellenőrző bizottságában vett részt.

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése.

Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3.

4 l.

Málnai Béla

Magyar-Cseh Takarékbank (1912-1913, Budapest). (fénykép).

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak építészete. Bp. 1960. Műszaki k., 589 l., 388 kép.

496. l.

MDK

Málnai és Haasz épitészek

beregszászi törv. épület terv-pályázat

Magyar Pályázatok, 1907. V.évd. 1.sz. 28 l.

MDK

Málnai és Haász

építész

[illegible]

Építő Ipar, 1909, 7.sz. 62 l.

Málnai Béla építén M.D.K.

Nádor u. 6 n. ház építője

Kampis, hag. mův. Bp. 1960 551

Málnai Béla

1 rod
2

Kar Ernő

12. C.

Málnai Béla

az alábbi terv p.

II. megnétellel

pitalmazva

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1930. 7-8. n. (A

Szabadság-tér homlok-

zati kiképzésének terv-

pályázata.)

A pályaterv repr.

35. l.

Málnai Béla és

Román Miklós

épületek

nincs
ted

Magyar Pályázatok

1906. 5. n. (A győri
kereskedelmi és ipar-
kamara épülete,
kappel.)

Málnai Béla

Gárdos Aladár-

Erzsébet Királyné szobor pályázat.

III. díj: 2000 K
építészeti részéről

Repr.
Magyar Iparművészet

1916. 250. l.

ARAGÁS:

illárra való fából faragott csüngők... 124, 125
on Károly: Faragott fabetét..... 133, 135, 136, 137, 138
„ Tölgyfa friz 139, 149
„ Falburkolat faragott részlete... 148
isch Gy.: Pieta 32
lti Lajos: Sírban fekvő Krisztus 32
vig: Betlehem a tullni plébániatemplomban 33

STÉSZET:

sfői Kriesch Aladár: Freskóvázlat a le-csvári szeminárium díszterme számára..... 1
y Kálmán: Virágcsokor. Színes aquatinta 102
„ Sárga ákác. „ „ 102
„ Meseképek, akvarell 103
sfői Kriesch Aladár: A váci örökimádás polnájának menyezetfestése 317
sfői Kriesch Aladár: Az Orsz. Színművé-eti Akadémia egyik falának festése..... 319

GYESEK:

n sablonok..... 24, 25
ó Dezsőné: Silhouettek..... 26, 27, 28
ol sablonok..... 28
n Gyula: Játékkatonák fából..... 36
n Gyula: Szemelvények a magyar hadvi-eletet feltüntető sorozatból 51
gyarország címere 66
n Gyula: Útszéli keresztek 100, 101
Műhely" egyik kirakata 128
a Béla: Miniatür színpad Sába királynője operához 153, 154, 155, 156
ia- és peddig-munkák 198
nbássy Mária: Magyar babák 338

~~Dr. Szentiványi Gyula urnak,~~

Bp.

~~MOB~~

Málnai Béla

rod 2

Műlépirod

591.l.

immár hét évtized óta tartó munkáját. Tagjaink részvétlensége esetén ellenben Társulatunk elvesztené anyagi bázisát és működésének folytatásában zavarok állhatnak be.

Reméljük, hogy Választmányunk és Elnökségünk kérése meghallgatásra talál t. Tagtársainknál és Társulatunk a jövőben is zökkenők nélkül folytathatja munkásságát.

Budapest, 1946 március 31.

Tagtársi üdvözlettel

az Elnökség

F. k.: dr. Dercsenyi Dezső. Pestvidéki Nyomda, Vácon.

Málnai Béla

lásd

Szefeltlex. 323, 324. l.

Málnai Béla +

és Málnai László

építészek

Tér és Forma

1943. 3. sz. 43, 44, 45. l.

(Bérházcsoport Budapesten az Ürömi-úton és a Daru-utcában; képekkel.)

Szemvertéki fentiek

XXII.

A műegyetemi menzák működése az 1938/39. tanévben.

I. Mérnöki és építészmérnöki, valamint gépész- és vegyészmérnöki karon.

a)	Államsegély. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium által a „Technikus Ebéd" 1938/39. tanévi élelmezési segélye címén engedélyezett összeg	7.000·— P
b)	A hallgatók által az 1938/39. tanévre fizetett közjótékonysági díjakból befolyt összeg	6.720·— „
c)	A Diákjóléti Alapból menzasegélyek megtérítésére engedélyezett összeg	5.612·— „
	Összesen ...	19.332·— P

Az 1938/39. tanévben kiszolgáltatott ebédek száma :

1938 szeptember 16-tól 1939 június 26-ig ..... 107.219.
Ezekből 9.352 egész ingyenes, 18.886 féldíjas volt.

II. Mezőgazdasági és állatorvosi karon.

Málnai Béla

Irod.

Györgyi Denés:

A Szabadságtéri építészeti Terepályázat.

Tér és Forma

1930. 347. l.

		Kikiáltási ár pengőben
2126.	TERÍTŐ, KÉZIMUNKABETÉTTEL, tüll	40
2127.	DÍSZMAGYAR RUHA, hozzá ÉKSZER és KARD, türkiszekkel díszítve. Tokban. (Mente, nadrág, dolmány, kalpag és csizma.)	300
2128.	FÜGGÖNYSZÁRNY 4 drb és KÉT DRAPÉRIA. Kézimunka	120
2129.	ASZTALTERÍTŐ, vászon, torockói	80
2130.	LEPEDŐVÉG, vászon, torockói	30
2131.	TÖRÜLKÖZŐVÉG, vászon, torockói	15
2132.	TÖRÜLKÖZŐVÉG, vászon, torockói	15
2133.	TÖRÜLKÖZŐVÉG, vászon, torockói	15
2134.	TÖRÜLKÖZŐVÉG, vászon, torockói	15
2135.	PERZSA INGUJJ, vászon, selyemmel hímezve	30
2136.	DÍSZTÖRÜLKÖZŐ, hímzett, népies selyem	35
2137.	DÍSZTÖRÜLKÖZŐ, hímzett, vászon. Montenegró	35
2138.	ASZTALTERÍTŐ, brokát. Velence	250
2139.	BROKÁT. Orosz	200
2140.	BROKÁT. Orosz	180
2141.	RETIKÜL. Gyöngyhímzés	45
2142.	TERÍTŐ, kézirece- és horgolt csipkebetétekkel, batiszt	38
2143.	ASZTALTERÍTŐ, vászon, kalotaszegi hímzés	20
2144.	SZENT CECILIA. Gyöngyhímzés	8
2145.	PLUVIALE. XVIII. század. Brokát	150
2146.	ALBÁN MELLÉNY, gazdagon hímezve	18
2147.	STOLA. Brokát. 2 darab	8
2148.	RETIKÜL. Gyöngyhímzés	25

Málnay Béla
építész

A Tanárskoztársaság idején a Mű-
egyetem tanára.

Rados: Magyar építészettört. 326.
Műszaki Kiadó 1971.

Málnay Béla
építész

~ – Haas ... : Magyar-Cseh Iparbank
/ Nádor és Mérleg u. sarkán /

Rados: Magyar építészettört. 324.
Műszaki kiadó 1971.

Málnai Béla

vrsd

Architectura

61. l.

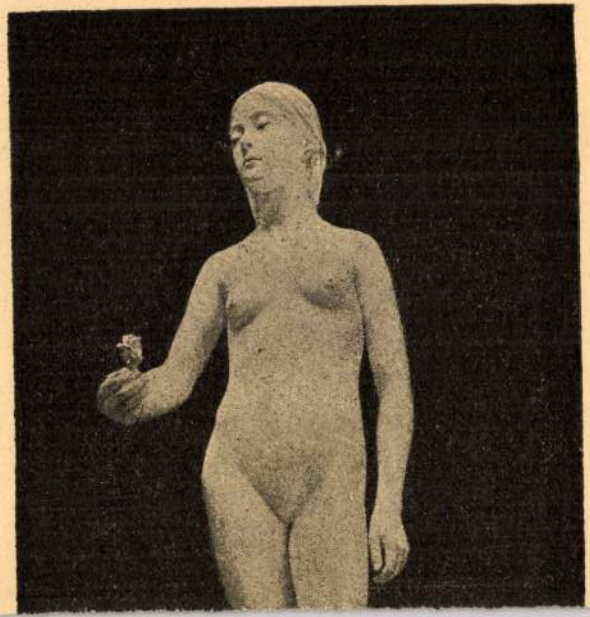

Málnai Béla

Kévé IV. kiáll. 1913

MÁLNAI BÉLA BÉRHÁZFOTOGRÁFIA

Málnai Béla

vélemény-Lajta-terveszte Malonyay-villáról

emliti Czagány István recenziója Vámos Ferenc: Lajta Béla c. könyváról.

Művtört.Ért. 1971.1.sz. 60-66. l.

61. l.

MDK

Málnai Béla épitész

A beregszászi törvényszéki épület tervpályázata...
Vállalkozók Közl. 1907. jan. 16. 5 l.

Molnár Béla

Tér és Forma 1941. 162. l.
(Szabadonálló bélyár a
Bimbó-utcában, képpel.)
163.–164. l. (Bérvilla
Budapesten a Ritaybel-
utcában, képpel.)

Fenti sorozat.

		Kikiáltási ár pengőben
2317.	*Gordonka vonóval.* Vászontokban	45
2318.	*Pianino.* Neumayer	700
2319.	*Útigramofon 5 lemezzel*	40
2320.	*Pianola.* Körülbelül 240 kottával	720
2321.	*Zenélődoboz.* 6 darabot játszik	40
2322.	*Gordonka vonóval.* Tokban	400
2323.	*Zenélőszekrény,* kéthangú, 18 darabot játszik	130
2324.	*Villamos pianino 30 kottával.* Kuhl és Klatt, Berlin. (Hibás)	500
2325.	*Hegedű vonóval.* Tokban	300
2326.	*Viola*	100
2327.	*Hegedű.* Tokban	120

Málnai Béla

Bpest-Magyar-cseh Iparbank
palotája
Fenti terveszte
Repr.-
Karczagmagyállam

lapszám nincs -

Nagyságos
dr.Szentiványi Gyula urnak,
MOB.főtitkárának.
B u d a p e s t .XI.

Lágymányos utca 16.

Málnai Béla

épitéz

vrád

z

Romerszivemi

képpel

Málnai Béla

építész

I. Medvey 58. l
62 l.

laid Bereck alatt
is

Málnai Béla

Nádor utcai bank-
épület
kepe repr.
Újszín
1930.1.n. 34.l.

Egységár	Pengő	fill.	Pengő	fill.
nett			40	
				80
		P.	40	80

Fizetendő Budapesten.

18396. Cz-D.

Málnai Béla

1.

A Pesti Városháza

1938. 2. n. 7 l.

Malmai Béla

l.

ÉIÉM. 1930. 108. 1.

Kiváló tisztelettel

elnök.

e papirneműgyár r.-t. Budapest.

Málnai Béla

.....

Erőd
2

Isten Kardja

Szervázlatokkal

.....

pontos cim.

130×160 cm.

1484. ERDÉLYI SZŐNYEG, vörös tükrél sz. — Siebenbürgerteppich, in rot bürger Bordüre. Uschak, XVII. Jh

1485. NAGY AUBUSSON-SZŐNYEG, vö Louis Philippe. — Grosser Aubuss Philippe. 540×435 cm.

1486. PERZSASZŐNYEG, kék alapon sür dekor. XIX. Jh. 123×177 cm.

1487. SERABEND-SZŐNYEG, vörös tük im rotem Spiegel Palmettenreihen.

1488. SZUMÁK-SZŐNYEG, színes sávokk 170×200 cm.

1489. JORDES IMASZŐNYEG, vörös im Anf. XIX. Jh. 95×155 cm

barnásvörös sürü rajzzal. XIX. sz. — Beludshistan-Teppich.

ében stilizált virágdisz, rozettás fehér sarkokkal és erdélyi
nbürger-Teppich, mit rotem Spiegel. Uschak, XVII. Jh.

kével, sárga tulipános kerettel. XVIII. sz. v. — Ladik-
. XVIII. Jh. 190×100 cm.

YEG, vörös tükörrel, nagyleveles kerettel. XVIII. sz. —
, der Spiegel rot. XVIII. Jh. 192×120 cm.

örös tükrében három rozetta, széles haratirajzu kerettel.
ich, im schmalen roten Spiegel drei Rosetten. XVII—XVIII

három medaillon. XIX. sz. e. — Kasakteppich. Anf. XIX.

krében négy sor meanderdisz. XIX. sz. e. — Kasakteppich.

alapszinnel. XIX. sz. e. — Bcccharateppich, mit rotbrauner
185. cm.

Málnai Béla

Vestibül

repr.

Lehel i Neuvreti

Nuvészet. 11-12.

7.

1901

Sopron (Oedenburg), 1928 március 5.

U r !

,mennyire röstellem,hogy már egy fél év
. és sem elszállitani nem tudtam eddig,
esen kielégiteni.Méltóztassék mentsé-
n a hibás,hanem mostoha viszonyaim.
,hogy időt és pénzt szerezzek magamnak
ézzem,hogy néz ki a kép a restaurálás
enni,hogy nagyon kiváncsi vagyok rá.
ép eladása érdekében,jelenleg Nagy Elek

MDK

Málnai, épitész

Medgyessel és Scheiberrel, ök a 3. csoport s a Nagykörutat diszitették.

Sokoldy József: Epest diszitése május 1.-én.

[illegible]. 1919 máj. 4. 11e.1. Budapest diszitése máj.1.

Budapest 1925 December hó 23-án

Saláth Ferenc
Kezelő altiszt

Málnai Béla

épitész

Gentmüeml

55. 1-

Málnai Béla
építész

l.
Exp Bruxelles 1935.

144. l.

g, új paedagogiai rendszerre volt
, melyet a hieronymiták terem-
urm János és Trotzendorf Bálint
z új oktatás- s nevelésügyi szer-
ozzánk Wittenbergből, a Palatina-
ég, de meg a nagyon is szűkre
ügy rendszeres épületét; hanem
bb mozzanatait.

II. A magyarországi
SCHREMMEL ÁBRAHÁM 1574-be
osztály (curia) volt. Ezek szán
felső. Sturm rendszere tehát é
születésű és tanítványa Sturm
vezet teljes keresztülvitelét. A
A vallást és a bölcseséget az
Vallásoktatás minden vasár- és
az evangéliumok magyarázata
tásnak. A vallásgyakorlatokra
énekeket énekelnek. Miként St
és választékos latin beszédre m
nemzedék gyakorlati és ne elm
és Medler kivonatából (compe
nyelvet. Az iskolában és ezenki
rendeleten senki se tegye magát
és Mosellanus dialogusait hasz
forrását, Cicerónak «De officüs
Virgilius műveit olvassák. Eras
nyelvet Cleonardus Miklós gra
két első könyvét, Hesiodostól a
Demonikos elleni beszédét. Ais
hogy így a szentírást az ered

Málnai Béla

l.

Siklóssy FKT tört.

278. l.

Málnai

Fényképen bemutatott épülete, a Budai Szépműv. Társ. képzőműv.kiáll.-án.

P.H.934.XII.20.

Málnai Béla (1878-1941)

fontos műve a Magyar-Cseh Gyár-
bank épülete (1912-1913, Budapest,
Vador utca). 2 utcára néző, 5 emeletes
épület, sarkán toronyszerű ívben törő
fogja össze.

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocia-
lizmust építő társadalmak építészete. Dp. 1960.
Műszaki k., 589 l., 388 kép. 492-494.l.

Tér és Forma 1930. 9. sz.

Málnai Béla: Bankpalota, Budapest
Bankgebäude
Palais d'une banque
Bankpalace, 1913

The XII. International Congress of Architects in Budapest

On a sumy afternoon of August 1927, in the historical Riddersaal in Hague, the XI. International Congress of Architects was inaugurated, and the Hungarian Architects handed over to the Congress the compliments and the invitation of the city of Budapest for the year 1930. A few days later, in this work of art of modern architecture, in the Exchange hall of Amsterdam, the resolution was formed to accept the invitation. Since this day the Hungarian architects are deeply engaged in the preparaty works of a reception, deserving to our colleagues and friends, and they hope very much that our guests would remember for a long time of the beautiful days of Budapest.

The éditors of the modern Hungarian Architectural Review: „Tér és Forma" (Space and Form) think to offer the best present to the members of the Congress, in giving a short summary about the modern tendencies in the Hungarian architecture, and they intend to convince them of the fact, that the Hungarian architects — in spite of all the colossal economical difficulties — have taken also share of the struggle for a new architecture.

In the first illustrations, we will show you some edifices of the year before the war, to demonstrate, that as early as the begin-

Málnai Béla

Lajta Béla: Üzletház — Geschäftshaus — Maison de commerce — Businesshouse, Budapest

Málnai Béla

(Foto Seidner)

(Foto Seidner)

Braun

lakásberendező
által tervezett
és készített
interiőrök

Budapest, V.,
József-tér 5. sz.

(Foto Kozelka)

Egy modern dunaparti bérpalota

Mintha álomból ébredne a mai ember, amikor az Új-Lipótváros százszámra kiugró bérpalotáit meglátja. Mert **ma: a világosság, a napfény, a tiszta levegő és a kényelmes otthon** gondolatával indultak meg az építkezések, egyszerű vonalak a homlokzaton, emberi életnek szánt lakások és mellékhelyiségek. Függetleníteni a lakásokat a klímától, s a tökéletes fütő- és hütőszerkezetek minden raffinériájával ellátni a lakásokat! Levegőt a lakásba, levegőt a tágas udvari kertekbe!

A Mák Nyugdíjintézetének itt közölt dunaparti bérpalotája **Málnai** Béla müépitészünk mesteri elgondolásának karcsú épülettestté merevülése s meg-

Tervezte: Málnai Béla müépitész

Az épület összes festő, mázoló és tapétázó munkálatait HANTOS TESTVÉREK RT. cég szakavatottsággal és ízlésesen végezte

(Foto Bánó)

valósítja azt a pompás gondolatot, hogy a Dunapartra a bérházakban meg lehet valósítani a **villalakás** minden előnyét, amely **egészség, használhatóság** és **esztétikai** követelmények szempontjából egyesíti magában mindazt, ami a mai ember életének megvalósításához okvetlenül szükséges.

Tiszta levegő frissíti itt föl az elpetyhüdött tüdőt, napsugár tolul be a széles ablakokon és a legragyogóbb panoráma tárul a szemlélő elé; a Duna és a Margitsziget tiszta levegője cirkulál a szobákban, a terraszokon és az épület körül.

A dunaparti új Mák-palota színes és előkelő foltja az Ujpesti-rakpart mozaikszerűen tarka épületkolosszusainak.

*

Az épület üvegezési munkálatai a Seller Ármin cég megbizhatóságát dokumentálják.

*

Az épület fütési és szellőztetési berendezési munkálatait a jóhirnek örvendő MAGYAR FÜTÉSI ÉS SZELLŐZTETÉSI BERENDEZÉSI VÁLLALAT budapesti cég végezte kiváló szakértelemmel

(Foto Seidner)

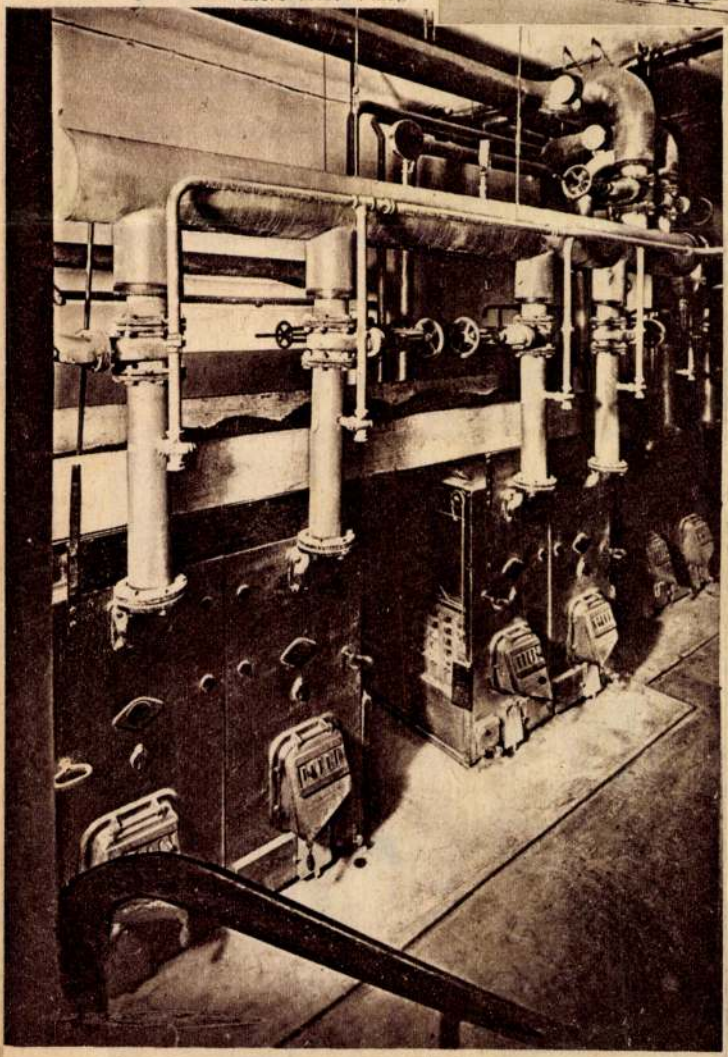

Málnai

ejtész

A miskolczi zenepalota pályázatán az első díjat Haász és Málnai ejtészek nyerték.

Kitüntetések. Művészet. 1907.

339. l

ORSZÁGOS SZINHÁZI ÉLET

SZERKESZTI: GELLÉRI ANDOR

Az első lépés a vidéki színészet szanálása felé

Egybe olvad a győri és a soproni szintársulat

Felesleges e helyen ismét hangsulyozni, hogy a vidéki színészet válságos idejét éli. Tanácstalanul állnak a kisebb-nagyobb társulatok igazgatói a rettenetes gazdasági viszonyok között és csak ritkán merül fel egy egy keresztülvihető ötlet, amely a vidéki színészetet szanálni tudná. Első ilyen egészséges terv a

nagyobb szintársulatok fuziója.

Győr, Sopron és *Szombathely* városok színügyi bizottságai tették meg az első lépést, hogy szintársulataik egyesüljenek. A napokban Győrben tanácskoztak ilyen irányban és a tanácskozás eredménye a legjobbal kecsegtet. A három város együttesen egy

egységes szinkerületet képezne, mely közösen foglalkoztatna egy szintársulatot.

Természetesen a három város színügyi kérdése nem ilyen egyszerü, mert eddig ezekben a városokban két különböző nagy vidéki társulat müködött. Bodonyi Béla társulata Sopronban és Szombathelyen, mig Somogyi Kálmán társulata Győrben. Most tehát a két szinigazgató békés megegyezésével és a legjobb tagok kiválasztásával egy olyan szintársulatot kellene szervezni, mely a három nagy vidéki város kulturnivóját elérné. A tervezet szerint az uj szinházi együttes *Sopronban novembertől februárig, Győrben februártól május végéig, a nyári hónapokban pedig Szombathelyen játszana.* Ez a három főállomás mellé természetesen a kisebb városok egész sora kerülne. Igy a társulat két-három napig vendégszerepelne Pápán, Körmenden, Csornán és Magyaróvárott. Meg kell emlitenünk, hogy a két igazgató a legnagyobb optimizmussal néz az egységesitett társulat működése elé.

MISKOLCI SZINHÁZ: „HALLÓ MISKOLC"
három görlje: Harcos Irén, Feleky Klára, Timár Kató
(Sagmüller fv.)

IPAR * MŰVÉSZET

Szerkeszti: FALUDI JENŐ

Iparmüvészet a kiállitásokon

Ha összegezzük az utóbbi évek kiállitásainak iparmüvészeti alkotásait, sajnálattal kell megállapitanunk, hogy bizonyos mostohasággal foglalkozott a hivatalos fórumoktól a közönségig mindenki a modern iparmüvészet ujabb kérdéseivel. Volt idő, mikor hatalmas törekvésekkel és célokkal tömörültek müvészek, iparosok, gyárosok, kereskedők oly célból, hogy minden ipari terméket és kereskedelmi cikket a lehetőség határain belül technikailag legjobban, külsőben a legmüvésziesebben készitsék és árusitsák, és ezzel kiszoritsák a piacról a silány, müvészietlen, izléstelen termékeket és utánzatokat. Ezek nem elméleti tervek voltak, hanem gyakorlati, komoly gondolatok, melyek számos müvészeti törekvés előmozditását idézték elő. Az a mozgalom, mely oda irányult, hogy az élet szükségleteit kielégitő ipari és gyári termékekben is bizonyos izlést, müvésziességet vigyen, mely nem költségesebb, mint a silányabb cikk, nemzetgazdaságilag is fontos volt. Lehetővé tette egyrészt azt, hogy a gyenge külföldi árut az ország belterületéről kiszoritsuk, másrészt a kivitel révén müvészi hirnevet szerzett a hazai munkának.

Mindannak ellenére, hogy müvészeink a legnagyobb törekvéssel dolgoztak a cél eléréséért, az általános izlés még mindig a régi. Ha megtekintünk egy átlagos lakást, pl. egy ügyvéd, orvos várószobáját, a legszomorubb eredménnyel találkozunk. Az a rettenetes sivár izléstelenség, aminőt itt látunk olyan hangulatot teremt, amely a legvidámabb embert is elszomoritja. A nagyobb hiba nem a termelőben, nem az iparosban van, hanem a közönségben, mely a megszokott, de izléstelen formákhoz ragaszkodik, akkor, amikor jobbat, izlésesebbet tudna ugyanaz áron vásárolni. A propaganda az egyetlen ut, mellyel a közönséget meg lehetne nevelni. Sajtó és kiállitások szolgálják ezt a célt.

Az idei tavaszi vásár nem karolta kellő erővel fel ezt a gondolatot. A kiállitók, gyárosok, iparosok és kereskedők mellékes szerepet juttattak az iparmüvészetnek. A kiállitás egész elrendezése nélkülözte az egységet, melyet ilyen kiállitás az áttekinthetőség miatt megkiván.

Sajnos neves iparmüvészeink közül egyetlen egygyel sem találkozunk a kiállitáson. Érthető is ez a visszahuzódás akkor, amikor a méltánylás legkisebb jele sem nyilvánul meg azok részéről, akiknek ez a feladata.

A párizsi iparmüvészeti kiállitáson minden nemzet résztvesz rajtunk kivül. Amikor alkalom volna bemutatni kulturális értékeinket e téren, melyek nemzetközi viszonylatban is első helyen állnak, a hivatalos forumok a megértés legkisebb jelét sem mutatják. A franciák óriási erővel készülnek erre a kiállitásra, mely a legnagyobb szabásu lesz minden eddigi kiállitásnál. Fantasztikus ötletek és müvészi produktumok kerülnek itt bemutatásra. Csak egy példával szolgáljunk. Poiret mester a divat királya három hajóval vesz részt. A hajókon minden látható, amit ember a divat, illatszer, lakásberendezés stb. terén tökéleteset produkált.

Az osztrákok sem állnak az anyagi jólét magas fokán, az állam mégis a legnagyobb előzékenységgel támogatja iparmüvészeit és kiállitóit.

Mindaddig, mig nálunk jelentékenyebb és nagyobb érdeklődés a közönség és a hivatalos helyeken iparmüvészeink irányába nem mutatkozik, nem remélhető, hogy egyhamar komoly eredmények mutatkozzanak.

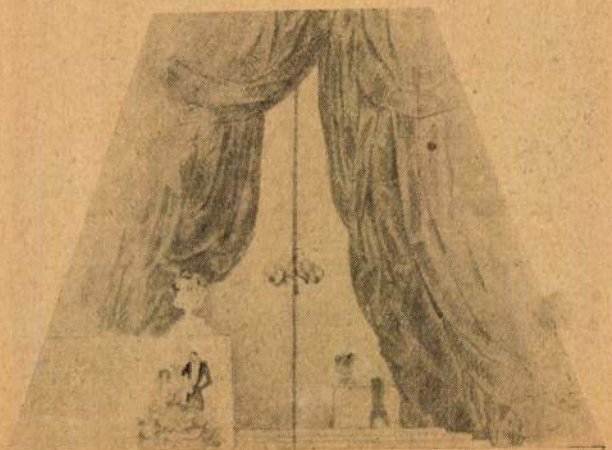

Diszlettanulmány, Málnai Béla terve.

Málnai Béla

Málnai Béla műépítész, V. Pozsonyi-út 44/46. 291-792
Nyári lakása (Nyári áll.) II. Szilfa-u. 5. 364-101

Bptávb 1940 szept.

falúba 203
Juhász Gyula: Talán 367
Vallomás az életnek 367
Koronghi Lippich Elek: Szent tavasz 244
Kosztolányi Dezső: Pléhkoszorú..... 596
Kozma Andor: Az ötödik hadtest... 835
Lampérth Géza: Az élet országútján 367
Lányi Sarolta: A Margitszigeten.... 223
Lányi Viktor: A fakir 587
Lenkei Henrik: Nagy napon..... 73
Útközben 434
Lévay József: Noé galambja..... 622
Korszerű dal 675
Észak ura 739
Majthényi György: Téli este..... 188
Régi hárfán 607
Mezey Sándor: Beszámoló..... 143
Molnár Jenő: Nagy falak rabszolgája 266
Oláh Gábor: Elköltözött a nyár..... 143
Laura elment 547
Örök harczosok 613
Pásztor Árpád: Ének Andrásról..... 487
Peterdy Andor: Ha két szemem..... 89
Petri Mór: Hangulatok 132
Radó Antal: Hazasírók 124
Pittsburg..... 467
Rédey Tivadar: Férfi-szívvel 313
Tengerszem 427

4. Történelem, régészet és rokontárgyúak.

Egy magyar szabadsághős ünneplése Palermóban (arczképpel és képekkel). *Hendel* Ödön 44
Török rabok szabadulása. *Takáts* Sándor 52
A világ legöregebb huszárja..... 64
Régi fürdők Pest-Budán (képekkel). *Iván* Ede 72
Mikor a Lánczhíd megszületett (képekkel). *Paál* Jób..... 88
Tőzsde jubileuma 90
Magyar szalon-viselet (képekkel). *Zuboly* 130
Régi malmok (képekkel)..... 166
Német előadások a Nemzeti szinházban. *Palásthy* Géza..... 168
Jerikó falai (képekkel) 169
Kossuth és a hatvanharmadiki lengyel fölkelés. *Divéky* Adorján..... 172
Nádasdy Tamás házassága. *Takáts* Sándor 192
Gül Baba legendái (képekkel)..... 205
Reinhold Lubenau utazásai Magyarországon a XVI. század végén.

M. D. V.

MÁLNAI Béla építész

1919-ben a műegyetem építész-
karán ny. r. tanár

major máté: Negyven esztendő
magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 3. l.

MÁLNAI BÉLA

MENDÖL Zsuzsa:

Málnai Béla
Bp. 1974. Akadémiai Kiadó, 47.old. 51 kép, ARCHITEKTURA
/Kimeritő oevre-katalógus és bibliográfia/
Általános bevezető után élétét és munkásságát három periódusban - 1914-ig, 1915-19-ig és 1919 után - tárgyalja

MDK

Málnai Béla

előadó

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése.
Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3. 4 l.

Mólnai Béla

1904. be már megvált Lajta irodájából. Vissza-emlékezéseit említi:

Csagány István recenziója Vámos Ferenc: Lajta Béla c. könyvéről. - Művtört.Írt. 1971.1.sz. 60-66.l.

65.l.

Málnai Béla

cród

=

Wasmuths Monatshefte

1930. Sept.

ILLUSZTRÁCIÓK

Málnai Béla

cród

Tér és Forma

1943. 1. sz.

(Visszapillantás.)

sanité publique. Pour commencer la , projetée sur la route Maglódi (X. arr.) ues et le groupe d'hôpitaux, aux frais capitale a créé, au bord du lac Balaton, secours des employés municipaux, a nt de récréation pour 300 personnes. membres se récrutent parmi les employés le Hármashatárhegy. La première parmi blic de la rue Dandár. Très remarquables n à la lame). Joint aux eaux Széchenyi et des bains publics ont été construits. ital Saint Jean et l'hôpital de nourrissons La capitale a créé plusieurs dispensaires nstitut bactéorologique.

l'alimentation publiques : le port local erts. élargissement des abattoirs et des nd marché de denrées alimentaires est

constructions publiques de la capitale : s Travaux de gaz (III. arr.), la colonie route Hengermalom) et la construction galement par les Travaux électriques ; des ordures ; la création de la coupole

Kossuth. Statue et pierre tombale du ommée le »rossignol de la nation«, du érigée à l'endroit du martyre du comte nt et responsable de la Hongrie. Sur la

Málnai Béla

Thieme Becker

XXIII. 578-l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

M. D. K.

Málnai építés

A kossuth szobor mögött épülő bérházára 2 dekorativ szobrot mintáz.

Beck Ö. Fülöp Emlékezései. Bp. 1957
351.

MÁLNAI Béla

Mendöl Zsuzsa, Bp, 1974. Akadémiai Kiadó,
47 l, 51 k. 23 cm. /Architektura/

(~~[illegible]~~ Általános bevezető után életét és munkásságát 3 periódusban – 1914-ig, 1915-19 és 1919 után – tárgyalja.
Bő jegyzetapparátus mellett bibliográfia is; ezt az elméleti munkásság és művek jegyzéke egészíti ki.

Szécsey katalógus
alapján kitöltve

Megnézni!

Málnai, Béla

Lelle, Paul: Béla Málnai

8°, K, 45 L Gent, 1931.

Mábnai Béla

Verlag „Meister der Baukunst" Aktien-Ges. Genf c. vállalat kiadásában kulön Estet jelent meg fentirol.

Lechner Jenő dr. közlése

Málnai Béla

építész

Irodalom

Tér és Forma

1943. 3. sz. 42. l.

(Művészet az idő sodrában.)

Zalán Vince I. II.

Simon László I. II.
Simonyi Irma I. II.
Sövény Aladár dr. I. II.
Spiller Béla II.
Szabados Lenke I. II.
Szabó László I. II.
Zala Júlia I. II.
Zavagyák László II.
Zemplényi Erna I.
Zimányi Alajos I. II.
Zivuska Alfonz I. II.
Zsigmond Adél I. II.

b) *1938/39. tanévi pótfélév hallgatói:*

Balmaz József
Csabina János
Halmay István dr.
Kovács László József
Spiller Béla
Szentkirályi József
Szidarovszky János
Zavagyák László

D) **Egyéves közgazdasági tanfolyam**

a) *Rendes hallgatók:*

Bárdos Tamás I.
Bertóty István I.
Farkas Gábor I.
Fischer Béla I.
Fellner Tibor I.
Juhász Jenő I.
Karafiáth László I. II.
Király György I.
Klein Béla I.
Kneffel Sándor I.
Kopácsy József II.
Lentz Nándor I. II.
Madas Imre II.
Marnó János I.
Salusinszky A. László I.
Szarvas Béla I. II.

b) *1938/39. tanévi pótfélév hallgatói:*

Kásás Andor
Kopácsy József
Madas Imre

Málnai Béla

szupad-dekoráló tehetséget a Vigszínhaz számára készült diszlettervei bizonyítják. Ezeknek a terveknek, maquettéknek nagyrésze már az 1923. évi monzai nemzetközi iparművészeti kiállitáson is szerepelt.

Ybl Ervin: Az Iparművészeti Társulat tavaszi kiállitása.

Budap. Hirlap

Datum levágva.

1924. v. 1925

A Társulat 40 éves jubkiállitása volt.

A MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM

Málnai Béla

építész

Rella Pál: Béla
Málnai. 8-r, 45 l.
Genf. 1931.

Gent (1877)

MAGYAR MINISTERI VÁSÚGYI *

FIZETTETETT
MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZT IX. ker.
pest, 1913 év v hó 16 n
Germány Lajos

Málnai Béla

1920 után, az akkor előretörő újnak gondolatokban elvesztettük kapcsolatainkat nemcsak Lechnerrel, hanem környezetének nem egy zseniális tagjával is: elsősorban Lajta Béla, Málnai Béla, vagy Györgyi Dénes és Medgyaszay István speciális századelejei műveivel.

Vámos Ferenc: Lechner Ödön emlékezete

Új Írás VII. évf. 1. sz. 1969. jan., 113. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

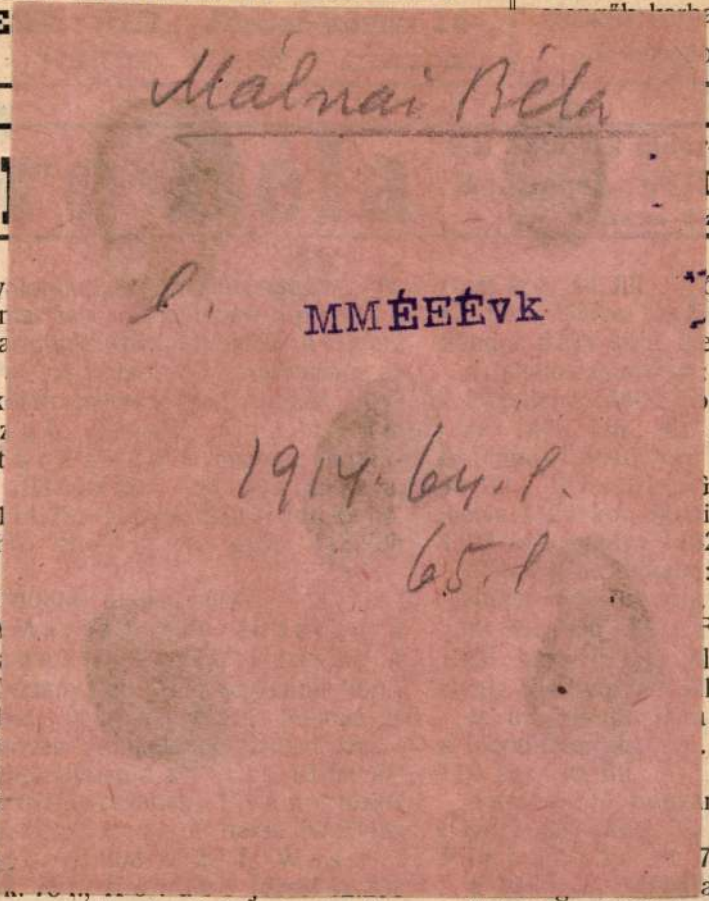

Pinkai Károly 56.989 k. 95 fill.,
gyi Lajos fehér mészszel vagy kőpor
43.985 k. 34 f., Fodor és Rei-
r 58 571 k. 10 fillérrel.

nlatokat átszámitás végett kiadták a
őségnek; a bizottsági határozatot e hó
e. 10 órakor hirdetik ki.

Fehér m.] (Községház épités)
ség előljárósága április 10-én ár-
artott községház épitésére. Ajánlatot

szes munkára: Szabó Ferenc és

a főépületre 2889 kor. 8
1247 kor. 80 fill.;

a vas munkára: W a
épületre 4812 kor. 82
560 kor. 20 fill.;

a padozati munkára
Gusztáv a főépületre 2
melléképületre 325 kor
Ferenc és József 2242
40 fill.;

a cserépkályhák szállit
és fia 1259 kor.;

...gyár R.-T.

és Bokmayer

Főherceg Sándor-tér 4. sz.

o o Gyár: Kőbánya.

ruganyos, meleg, könnyen tis
: : : : : : tartható. : : :

Földfeletti jégvern
sörhütők, borpinc
tervezése.

Műszaki irod
a parafakő anyag célsze.ü a
mazására vonatkozó tervez
. . . . . kivitelére. . . .

Berényi Béla és
ely) 7·7% árengedéssel,
Zalaegerszeg) 5% felül-
Henrik (Zalaszentgróth)

Lázár József keszt-
nlatát fogadták el.

emplom és paplak
vásárhelyi ref. templom
árcius 31-én tartott
pályáztak és pedig:
Kovács József 89001
1725 k 15 f. Katona
József 87329 k 63 f.,
4 k. 15 fill., Szabó
f 87758 k. 78 f.;
zabó Lajos 7127 kor.

Radits István 11153

: Daubner Lajos

Berta Károly 1603
Sámuel 1733 k. 16 fill.,
34 k. 72 fillérrel.

Temesvár. (Uthengerelés.) A
pancsovai áll. közut 4—6, 10—12 km
szán és a debrecen—fehértemplomi á
201—204, 301—306 és 316—320 km
szán a folyó évben eszközlendő he
munkálatokkal kapcsolatos munkákra
tásokra a temesvári m. kir. államépítés
tal március 31-én árlejtést tartott.
tettek: Szőllősy József (T.-Ságh)
hordáshoz kettős fogatra 10 kor., Má
Henrik (Temesvár) a hengerelésre 46
Gábris János (Versec) kettős fogatra
Kovács Mór (Temesvár) a kő és f
szállitására 10.000 kor. 80 fill., Neu
Ernő (Temesvár) a vizhordáshoz kettős
10 kor., Kádár és Bőhm (Arad) a
fedanyag szállitására 11.132 kor., Cl
István (Temesvár) a vizhordáshoz kettős
15 kor.-val.

A kő- és fedanyag szállitására K
Mór, a hengerelési munkára Manche
a fogatok szolgáltatására Neuhau
kapott megbizást.

Lőcse. (Fedlapok és szegély
szállitása.) A rozsnyó—lőcse—szan
közut 46—135 km. szakaszán levő 24

Málnai Béla

építész.

l. Jánszky 1929

56.1.

102, 103 l.

TELEFON JÓZSEF 312-16

DIDALD
GRAFIKAI MŰINTÉZET.
FÉNYNYOMATOK, SZÍNNYOMATOK, MŰLAPOK,
KÉPESLEVELEZŐLAPOK, KLISÉK, NAGYÍTÁSOK.

POSTA TAKARÉKPÉNZTÁR CLEARING 29287

BUDAPEST, VIII. JÓZSEF UTCA 16-18.

Tekintetes

Műemlékek Országos Bizottságának

B u d a p e s t

IX. XX Rákos-u. 10.

Málnai

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 4. sz. 174. o.

Emlékezés 1919-re.

Hírek.

MDK

Málnai építész

Modern nagy.építőműv.i kiáll. Párisban. Vállalk.
Lapja 1933. ápr. 6. 4.l.

MDK

Málnai Béla

Interieur. A Kéve bécsi kiáll. Hagenbundban. Repr.

Interieur. A Kéve bécsi kiáll. a Hagenbundban. Repr.

Tervezte fenti

A "Kéve" Bécsben. A Ház. Modern müvészeti folyóirat. 1910. 35.l. Repr. 38,39.l.

MDK

Málnai Béla

Magyar Iparművészet 1916.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

tagja lett az 1918. dec. 8-án
alakult „Művészet és tudósok
Kulturszövetségének".

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1918 évf. 43. sz.
343. oldal.

MDK

Málnai Béla épitész

Bierbauer Virgil: A háboru előtti Bp.épitészete.
Évk. KMT. 1929. 184. l. Képek.

Málnai Béla, építészt M.D.K.

a Közoktatásügyi Népbiztos a műegyetemen újonnan szervezett ipari és gazdasági építészet tanszékére nyilvános rendes tanárrá nevezte ki.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1919.évf. 15. sz.
121. old.

Málnai Béla MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

Málnai Béla

MDK

Képzőművészet, 1955. 12.o. kép

MDK

Málnai Béla

A Képzőm. Társ. közgyülése. Művészet 1911. 164.l.

MDK

Málnai Béla: A Fővárosi Könyvtárpalota. A magyar mérnök- és épitészegylet által aranyéremmel kitüntetve.
Részletrajz
Távlatrajz

Nemzeti Szalon, 1909. KÉVE II. kiáll.

Málnai Béla. MDK

az Iparm.Társ.-nak az Iparm.Muz.-ban rendezett 50 éves jub.kiállitásnak résztvevője.
M.B. a szinpadművészeti teremben dr.Németh Antal rendezésében láthatóak szinpadtervei és kosztümrajzai.

Magyar.Iparmüvészet. 1938. 264.l.

Málnai Béla.

Ha nem is sikerült elfoglalnunk az első helyet, nem maradtunk el, főleg megjelenésünk alakjánál fogva.
A magyar terem dekorálásán és elrendezésén Balogh Lóránd, Löllbach Kálmán, Málnai Béla /e sorok írója/ -fáradoztak.

Málnai Béla: A Wieni Nemzetközi Épitészkiállitás Blumensale hatalmas csarnokai.
A Ház. 1908 I. 4.sz. 79,80.l.

MDK

Málnai Béla épitész

A német épitészet válsága. Tér és Forma, 1934. lo.sz.
199-3oo. l. képek és tervrajzok

MDK

Málnai Béla

Művészet 1914. 231-232 l. Kép.

MI

Málnai Béla ép.

Müvészet 1914. 232.l.

Málnai és Haas

Magyar Építőművészet

1907. 9. sz. 23. l.

Ed

Az óbecsei Takarékpénztár székházának tervpályázatán az első díjat *Málnai és Haasz* építészek, a másodikat *Baumhorn Lipót* építész, a harmadikat *Müller J.* építész nyerte el, megvették *Reich József Jenő* építész tervét.

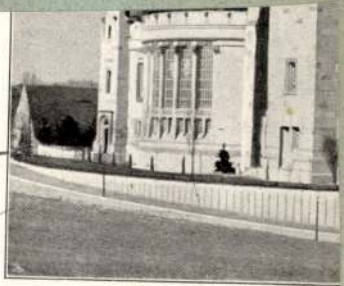

A DREZDAI KR
TERVEZTÉK: SCHILLING

Nyomtatvány

Európa

film-, könyv-, lapterjesztő és –

könyvkiadó rt.

Budapest

V., Vörösmarty-u. 36 IV. em.

MDK

Málnai Béla

A "Kéve" müvészegyesület közgyülése. A Ház 1909. II. 4-5. sz. 151.l.

M. D. K.

MÁLNAI Béla építész és díszletfestő

(1878–1938)

Művészettörténeti A B c Bp. 1961. 104. 554. c.

MDK

Málnai Béla

Művészet 1915. 276.l.

Málnai Béla

Többekkel együtt a Werkbünd (1907) magyar részvevője.

Ernyey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 13.l.

M á l n a i Béla építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
187.
"Képzőmüv.Társulat bizottságai"

Málnai Béla

d.

Szabad Művész

1949. 174. l.

apr. 22

IR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

Gyula urnak,

sz.bizottsága elnökének,

Budapest.

r hó 9-én, 737 szám alatt kelt

ssal van szerencsém Sztehló Ottó bizott-
i, martonyi, zólyomi, késmárki,
rnahosváti és ócsai

Málnai Béla

Nód

Bierbauer Virgil dr.

Modern építészeti tö-
rekvések Magyarországon.

Karczagmagyálkam

94 - 96. l.

Málnai Béla

Lajta Béla első munkatársainak egyike volt.

Vámos Ferenc könyvismertetése /Boke László – Varga Zsuzsa: Kozma Lajos/ – Művtört.Ért.1970.3.sz. 241-244. l.

243.l.

Molnai Béla

áprilisában
1919 ~~márciusában~~ kinevezést kapott a Miegyetem építészeti szakosztályán ujonnan szervezett ipari és gazdasági építészeti tanszék vezetésére.

MÉK Major Máté: Építészetünk ügye a Magyar Tanácsköztársaság idején. - Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 50-51. l.

Málnai Béla

Major Máté publikálja a "Magyar Mivészi Munka" társaság alapitó iratát, melynek fotokópiáját Vágó Pétertől kapta meg. Az irat aláirói: Lechner Ödön, Kozma Lajos, Vágó József, Jonas Zsigmond, Földes Ede, Málnai Béla, Schreiber Mihály, Fémes Beck Vilmos, Lajta Béla, Janszky Béla. A végrehajtó bizottság tagjai Jonas, Lajta, Málnai, Vágó és Neuschloss Kornél Kelt 1913. júl. 23.

Magyar Épitőmüvészet, 1969. 2.sz. 53. l.

MDK

Málnai Béla

építész

A Nemzeti Tanács meghivására 1918 doc 23-án összejött Irodalmi és Müvészeti Szaktanácsnak tagja.

9.o.

M.T. Képz. El. Bp. 1960. 9.o.

Málnai Béla épitész.

Művészet.1907.268.l.

Márkus Béla épített

Terv: Forma 1939. 71-75

A "Elysée" kávéház

Málnai Béla építén

Tér és Forma, 1928

I. évf. 313-316.
Somogyi károly: A vasszerkezetek szerepe a modern architektúrában.

Málnai Béla épitén

Tér és Forma, 1930. III. évf.

392-420. o.

A XII Nemzetközi Épitész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Málnai Béla épitész.

Művészet.1907.339.l.

Málnai Béla

MÁLNAI BÉLA építész széleskörű építészeti tevékenysége mellett csak ritkán foglalkozhatik iparművészettel. Pedig fegyelmezett szerkezeti érzéke, finomult ízlése és a célszerűségi követelmények érvényesítésére irányuló törekvése hivatottá teszik őt arra, hogy az iparművészeti tervezők első sorában legyen helye. Egy ideig a Vígszínház színpadán szerencsés kézzel oldott meg szcenikai feladatokat, ámde ezt az érdekes munkakört is el kellett hagynia, mert építészeti megbízásai egész idejét és energiáját veszik igénybe. Örvendünk, hogy e jeles művész néhány — bár régibb — alkotásait mutathatjuk be olvasóinknak.

Magyar Iparművészet
1928. 136. l.

Málnai Béla

A HÁZ. Málnai Béla és Székely Dezső szerkesztésében áprilistól fogva új művészeti havi folyóirat jelenik meg, mely kizárólag építőművészettel foglalkozik. Első cikkét Lippich Elek írta, azt ajánlva építészeink ifjú gárdájának, hogy szorgosan tanulmányozzák a népművészetet s a jövő számára úgy teremtsenek magyar építészetet, hogy az a multtal is organikus kapcsolatban legyen. Málnai Béla Lechner Ödön élete-művét s programmját ismerteti, Czakó Elemér Pasteiner Gyula előadását ismerteti középkori építészetünk topografiiájáról. Apróbb cikkek rovata rekeszti be a számot. A reprodukciók nagyon sikerültek, a lap összeállítása, tipografiai elrendezése is művészkézre vall. Megérdemli, hogy építőművészetünk barátai szivesen fogadják és pártolják.

Művészet 1908. 215. l.

Szentmihály-pusztai ásatás

VIII. 185.

MÁLNAI *Béla*, építész, * 1878, az újabb magyar építészgeneráció egyik eredeti tehetsége. Fiatalabb éveiben Lajta és Lechner műtermében dolgozott. Főbb művei: a győri kamara palotája, a Magyar-Cseh Iparbank érdekes nádorutcai székháza, több bérház és villa. Újabban, sok sikerrel, színházi díszlettervezéssel foglalkozik. 1908—1911-ben szerkesztője volt a „Ház" c. művészeti folyóiratnak.

Bővebben közölve
l.
E. Gy. II. 771

8596.

, viselő vadász az előtérbeli
lra, jobb kezében szuronyos pus-
, tartja. Öltözete: tollas kalap,
öld hajtókával, gamasche és czi-
tő vadászok élénkitik. Felirata
ester. Armee 1850.

k. 16.1:10.3 cm.

-27

Málnai Béla.

A "KÉVE" müvészegyesület tagjai a megalakulás idején 1908-ban.

Bende J: a Képzőművészeti Egyesületek története.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

63 éves korában meghalt. Kezdetben Lecrner Ödön kö-
„rébez tartozott, később az uj-
szerű, európai építészetnek
hozzáúr is eljutott magyar or-
szági úttörői köze tartozott."

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

Sept. 4. sz. 3. old.

M.D.K.

Málnay Béla, építész

2

második díjat nyert a Tordai épitendő fő- és alispáni lakásra kiirt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.
márc. 5.sz. 7. old.

Chaussée de l'Etang. Zúzott mészkőborítású út. Meleg kátránynyal első ízben 1908-ban vonták be.

Avenue de la Tourelle. Zúzott mészkőborítású út. 1903-ban ujonnan beterítették és erős nyomással tömörítették. Ezóta évenkint egyszer, tehát eddig hatszor kátrányozták. Naponkint mintegy 300 kocsi, némely vasárnapon 1500 automobil közlekedik rajta.

Pont de la Tourelle. Folyamkavicsborítású út. 1906 óta már három ízben kátrányozták. A forgalom rajta ugyanolyan, mint az előbbi úton.

Avenue des minimes. Zúzott mészkőborítású út. Öt év óta évenkint kátrányozzák.

Avenue de Gravelle. Zúzott homokkőboritású út. 1906-ban és 1907-ben kátrányozták.

Boulevard Carnot à Saint-Maudé. Kisérletképpen 1906-ban kátrányozott zúzott kővel terítették be és azután m^2-kint 1·5 *kg* kátránynyal vonták be a felületét és jól lehengerezték. Miután homokkal beborították, egyik szakaszát kátránynyal, másik szakaszát vízzel öntözték meg.

Cours de Vincennes. Zúzott mészkőborítású út. A congressusi tagok jelenlétében mutatták be itt a kátránynyal való öntözést a *Lassailly*, a *Voisambert—Hédeline* és az *Aitken*-féle kátrányozó gépekkel.

(Folyt. köv.) *Lipthay Ágost.*

VEGYESEK.

Kitüntetés. A király *Pompéry* Elemér mérnök, szabadalmi bírónak, továbbá *Bolla* Mihály, *Bulyovszky* János és *Lovas* Sándor mérnök, min. osztálytanácsosoknak a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

Kinevezések. A király *Kolbenheyer* Gyula királyi tanácsost, a budapesti felső építő ipariskola igazgatóját a VI-ik fizetési osztályba kinevezte, *Nesnera* Aladár és *Fekete* Jakab felső ipariskolai igazgatóknak pedig, az iparoktatás terén szerzett érdemeik elismeréseül, az iparoktatási főigazgatói címet adományozta. — A földmivelésügyi miniszter a vízügyi műszaki üzleti személyzet létszámában *Bukvic* Antal főmérnököt műszaki tanácsossá nevezte ki.

Mai számunk homlokán bemutatunk egy üvegfestményt, mely a budapesti Örökimádás templomában szent Györgyöt ábrázolja. Az üvegfestmény Róth Miksa műterméből való. — Azonkívül bemutatunk a *Fodor* Gyula által tervezett és a mult számunkban már ismertetett *Sas-udvar* kapuját és a kapualj falának diszítését.

Szövetségi elnökök. Szarvason: elnök *Popják* György, alelnökök: *Bányász* János és *Borgula* Mihály; — Trencsén: elnök: *Bleyer* Ödön, alelnök: *Materna* Ferenc; — Pápa: elnök: ifj. *Fa* Mihály, alelnökök: id. *Horváth* József és *Rácz* Gyula; — Csorna: elnök: *Klemens* Antal, alelnökök: *Novák* Dénes és *Németh* György.

Nemzetközi pályázat a hydraulikus kötőanyagok megkeményedése dolgában. A német közmunkaügyi miniszterium 1904-ben nemzetközi pályázatot rendezett a hydraulikus kötőanyagok megkeményedésekor végbemenő kémiai folyamatok kiderítésére. A pályázat eredménytelen maradt és ezért a díjakat most újból kitűzik. A pályadíjak összege 15.000 márka. A megoldandó tételek a következők: Kifejtendő a mésztartalmú kötőanyagok mibenléte, megkeményedési folyamata (levegőn, édes vizekben és sós tengervízben), még pedig synthetikus, analitikai, mikroscopi és ásványtani alapokon. 1. Ki kell mutatni, vajjon a kovasav, aluminiumoxid és vasoxid a mészszel, mint kristalloid anyagok, szabályszerű súlyarányokban vannak-e egyesülve, vagy pedig, mint kolloidok, ingadozó összetételüek-e? 2. Kiderítendő, vajjon a mész alkot-e a kovasavval, aluminiummal és vasoxiddal kettős vegyületeket s ha igen, milyen szerepük van ezeknek a megkeményedésben? 3. Méltatandó az eltérő égetési hőfokok és időtartamok befolyása a hydraulikus kötőanyagokra. 4. Mi a puzzolánföld lényege s miben áll a mészszel való megkeményedése? Kiindulási pont a kovasav, mint leghatékonyabb s legfontosabb puzzolán, az aluminium és vasmangánoxidok, mint önálló puzzolánok és kovasavval vegyülve, mint természetes vagy mesterséges puzzolánok. A pályázók tetszésére van bízva az, hogy mely kérdéseket vonják be vizsgálataik körébe, valamint az is, hogy a föladatot részben, vagy teljesen oldják-e meg? A vizsgálatoknak nem kell okvetetlenül az eddigi elméleti alapokból kiindulniok. — A munkálatokat zárt borítékban (e felírással: „Zum Preisausschreiben, betr. die Erhärtung hydraulischer Bindemittel") 1910 június 30-ikán d. u. 3 óráig kell benyujtani a német közmunkaügyi miniszteriumnak (Berlin W., Wilhelmstrasse 80). A pályamunkákat jeligével kell ellátni; a szerző nevét pecsétes borítékban kell mellékelni, mely ugyanazt a jeligét viseli, mint a pályamű. A pályázat nemzetközi, de a munkákat német nyelven kell benyujtani. A pályabírák: van't Hoff tanár (Charlottenburg), Fresenius W. (Wiesbaden), Martens (Gr. Lichterfelde), Heyn (Gr. Lichterfelde) Leppla (Berlin), Schott Fr. igazgató (Heidelberg), Michaelis W. dr. (Berlin), Cramer E. (Berlin) és Passow H. dr. (Hamburg).

A szabadalmi hivatal bevételei. A magyar királyi szabadalmi hivatal december 28-án érte el az idei bevételben az 1 milliom koronát. Tizenkét éves fönnállása óta ez az első eset, hogy a szabadalmi hivatal évi bevételei meghaladják az egy milliomot. Az 1907. év végén, amikor az engedelmezett szabadalmak a 41.000-et érték el, a bevétel 941.451 korona volt, 1896-ban, a rendszeresítés első esztendejében az összes bevétel 354.510 korona volt, vagyis tizenkét év alatt megháromszorozódott a kért szabadalmakért befizetett összeg. A mai napig engedélyezett szabadalmak száma már meghaladja a 44.000-et és biztosra vehető, hogy a bevételek az előirányzott egy milliom hétezer koronánál többre fognak rugni.

A berlini épitkezés és lakáspiac állása. Berlinben és külvárosaiban jelenleg lakásfölösleg mutatkozik. Hasznavehető 1—2 szobás kis lakásokban ugyan most is nagy szükség van, de átalában 25.000 lakás áll üresen Nagy-Berlinben, ebből 17.000 Berlinben magában, 2000 Charlottenburgban, 3000 Rixdorfban és 1500 Schönebergben, vagyis 1000—1000 lakóra számítva: Berlinben 8·5, Charlottenburgban 8·8, Rixdorfban 20 és Schönebergben 10. Az építkezési tevékenység pang. E körülmények dacára a lakásbérek nem csökkennek. Egyrészt mert az üresen álló lakások legnagyobb része ósdi és sötét, másrészt a tőkeconcentratio útját állja a telekárak megfelelő csökkenésének. A külterületen a telektársaságok egyeduralmat birtak biztosítani maguknak, melyet a szerződött nagy bankok segítségével fenn is tartanak. A charlottenburgi statisztikai hivatalnak megállapítása szerint 1898-tól 1906-ig a beépített telek egy négyzetméterének átlagos értéke 114 márkáról 162 márkára, a beépítetlené 14 márkáról 20 márkára emelkedtek; a rendezett útvonalak mentén az értékek 6—8-szorosan felülmúlják ezt az átlagot. A telkek értékesítésére most a bankok és telektársaságok nagyméretű építőtársulatokat szerveznek. *Sz.*

Az első léghajó-kikötőt a Newyorktól 50 *km* távolságban levő Briarcliff Lodge-ban építik 420.000 márka költséggel a vendéglő tetején, amelyen 165 *m* hosszú indító lejtő is lesz a repülőgépek számára. Az egész tetőt egy sík területté alakítják át, amelynek egyik oldalán a léghajók számára nagy csarnokokat létesítenek. A terveket Gui King filadelfiai építész készítette.

Az eperjesi kórház biráló-bizottsági tagjainak névsorát — a f. é. 9. számban megjelent tervpályázati hirdetmény szövegének helyesbítéseként — ezekben közöljük: A pályázat eredménye fölött fölebbezés kizárásával egy bizottság határoz, melynek elnöke Eperjes szab. kir. város polgármestere, tagjai: 1. *Tahy* József Sáros vármegye alispánja, 2. *Dóbiás* Ede kir. műszaki tanácsos, 3. *Csatáry* Ágost dr. egyetemi m.-tanár, 4. a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet egy tagja, 5. *Ferbstein* Márk dr. tb. főorvos, 6. *Faragó* József okl. mérnök, 7. *Holénia* Gyula Eperjes sz. kir. város főorvosa, 8. *Bretz* Sándor Eperjes sz. kir. város építésze.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A mű- és középitési szakosztályok ülése március 8-án. Elnök *Jakabffy* Ferenc, jegyző *Somló* Emil, jelen volt 120 tag és több vendég. Az ülés főtárgya *Ybl* Ervin (vendég) fölolvasása volt a *Keresztény templom építőművészetének bölcselete* címen. Az előadó a különböző korokon áthaladva, kifejtette, hogy miként alakult a centralis egyházi építményekből eleintén, majd bizanci elemekkel társulva, végső kifejlődésben a legkeresztényibb architektura, a keresztény architektura culminatiója: a gótikus templom. Az előadó előadását azokkal a képekkel illustrálta, melyeket tanulmányútján gyüjtött. Az előadást, melylyel jövőre bővebben foglalkozunk, a nagyszámú hallgatóság tetszéssel fogadta és megtapsolta. Az *elnök* köszönete után megválasztották az építészeti nagypályázat biráló bizottságába *Kab-*

debó Gyulát, *Korb* Flórist, *Pecz* Samut, *Pogány* Mórt és *Sándy* Gyulát, pótló taggá *Balogh* Lorántot és *Hoepfner* Guidót, — a debreceni Kossuth-szobor bíráló bizottságába *Hickisch* Rezsőt, pótló taggá *Fritz* Oszkárt. — Maár Eleknek *Jakabffy* Ferenc ad választ, — a Berényi Ignác által f. hó 9-én rendezett födémpróbaterhelésen résztvenni *Bresztovszky* Bélát, *Schoditsch* Lajost és *Schulek* Jánost kérték föl.

HIVATALOS.

MAGYAR ÉPITŐMESTEREK EGYESÜLETE.

Az építőmesteri szakosztály ülése március 11-én. Elnök: *Sziklai* Zsigmond; jegyző: *Pásztor* Béla.

Az *elnök* megnyitja az ülést és felolvastatja a mult ülés jegyzőkönyvét, amelyet a szakosztály tudomásul vesz. A mai jegyzőkönyvet *Sturm* Károly és *Lukács* Béla fogják hitelesíteni.

Az *elnök* napirend előtt bemutatja a *kereskedelemügyi miniszter* leiratát, melylyel 3 példányban megküldötte az ipartörvény reviziója tárgyában elkészített módosított tervezetet. Tudomásul vétetik.

Az *elnök* bemutatja az egyesület megbizásából kidolgozott memorandumát, amely az építésügyi szabályzat módosítása ügyében a Fővárosi Közmunkák Tanácsához lesz felterjesztendő. A memorandum elküldés végett az Elnökséghez tétetik át.

Dr. *Katona* Fülöp kérdést intéz az építésügyi szabályzat egyik pontjára vonatkozólag. Hasonlóan kérdést intéznek az elnökhöz különböző szakaszok megállapítása tekintetében *Mann* József, *Lukács* Béla, *Pál* L. Leó és *Balázs* Farkas. Az *elnök* a kivánt felvilágosításokat megadja.

Az *elnök* indítványozza, hogy üresedésben levő jegyzői tisztségre a szakosztály válassza meg *Bánhidy* Andort. A szakosztály jegyzőjeül egyhangúlag megválasztja Bánhidy sz. o. tagot.

Miklós Ede folytatólag ismerteti a kőmívesmunkák különleges vállalati feltételeit. A szakosztály *Kunfalvi* Nándor, *Székely* Marcell, *Balázs* Farkas és *Berényi* Ignác hozzászólása után megállapítja kívánságait és már most felkéri *Kunfalvi* Nándor egyesületi elnököt, hogy a most tárgyalás alatt levő összes vállalati feltételek ügyében felterjesztendő kívánságainkat szövegezze meg.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A magánépitési bizottságnak márc. 8-án tartott ülésén

új építkezésre nyert engedélyt:

13964. Polgár Károly és tsa, Wesselényi-u. 4958. hrsz. négyemeletes ház; terv. Ágoston Emil.

17633. Wagner Ferenc és tsai, Budafoki-út 13324. hrsz. két négyemeletes ház; terv. Haasz és Málnai.

18627. Klenovits és Báthory, Üllői-út 9200. hrsz. háromemeletes ház.

17649. Burghardt Antal, Elemér-u. 4289. hrsz. négyemeletes ház; terv. ifj. Nagy István.

16129. Schmaltz Károly, Ráday-u. 9273 hrsz. háromemeletes ház; terv. Bach János.

15751. Bergl József, Fehérvári-út 16/1. hrsz. háromemeletes ház; terv. Fischer és Detoma.

15017. Petersen János, Kiscelli-út 23. emeletes ház; ép. m. Mottl Ferenc.

17226. Havas József, Birsalma-u. 9798. hrsz. nyaraló.

15719. Gottschlig Ágoston, Martinovich-tér 7. toldalék; ép. m. Sorg Antal.

19330. Návay Ernő, Villam-u. 8631. hrsz. földsz. ház.

17038. Doktor László, Albert-u. 3. földszintes toldalék építésére.

Átalakításokra:

16477 Politzer és Holzmann, Hölgy-u. 7364. hrsz.
17634 Dávid János, Múzeum-u. 9. sz.
15277 Klein Samu, Tűzoltó-u. 6.
16713 Hofbauer Károly, Ürömi-u. 8.
15353 Weixler József, Bécsi-út 116.
18312 Bloch és Holitscher, Ferens-körút 46. sz.
17926 Bpest-Lipótvárosi takarékpénztár r.-t. Mészáros-u. 18. sz.
18937 Horling Konrád, József-u. 68.
17789 Politzer János, Vörösvári-u. 17.
17786 Neumann Lipót, Gát-u. 7.
16727 Rácfürdő igazgatóság Hadnagy-u. 1625. hrsz.

Jóváhagyásra ajánltattak:

17235. Berényi Ignác, Pázsit-u. 14.
14041. Zillinger Ferenc, Wahrmann-u. 3.
13945. Sandicz Jenő, Jász-u. 37.
15342. gróf Karácsonyi Jenő, Irányi-u. 27.
16705. özv. Weinet Mórné, Bécsi-út 83.
15753. Az országos tisztviselő szövetség, Átlós-út 13866. hrsz.

Gépekre és felvonókra:

13614. Knuth Károly, Uri-u. 12.
6727. Holubánszky és társai, Bezerédi-u. 20.

Elutasíttatott:

14597. Haszmann György, Szőlőkert 1022. hrsz.
17594. Weisz Miksa, Abonyi-u. 5.
12642. Cifka József, Dessewffy-u. 34.
4554. Első magyar varró- és kerékpárgyár r.-t., Simor-u. 10.
10408. Herczeg Géza, Mária-u. 13.
15326. Biró Adolf, Rézmál-dülő 6161. hrsz.

TERVPÁLYÁZATOK.

márc. 25. Oszivác közs. (Bács-Bodrogm.): az utcák és terek szabályozása.
„ 30. Zombor város fölmérése és szabályozása; bp. 2000 k.
„ 31. Kolozsvári kereskedelmi és iparkamara: székház tervei; díjak: 800, 500 és 300 k.
ápril. 10. Eperjes város tanácsa: Erzsébet-kórház tervei. Építőköltség 400.000 k. díjak: I. 1000, II. 600 és III. 400 k., megvételi ár 250 k. (L. lapunk 9. számát.)
„ 15. Makó város tanácsa: a városház átalakításának tervei; díjak: 1000 és 500 k.
„ 17. Csíkszereda fölmérése és szabályozása.
„ 27. M. Műhely- és Raktártelep R. T. telepének lakóházzá való átalakítása; díjak: 1500, 1000 és 800 k.
„ 30. Keresk. min.: szegedi ipariskola tervei; díjak: 3600, 2400 és 1200 k.
máj. 10. Csíkmegyei alispán: pénzügyigazgatóság épülete (200000 k.) díjak: 2400, 1200 és 600 k. (lásd lapunk 7. számát).
„ 15. Kossuth-szobor Debrecenben (150.000 k.); díjak: I. a megbízás, II. 6000 k., III. 3000 k.
„ 21. Hódmezővásárhelyi ref. egyház: templomterv (orgona és harang nélkül 75,000 k.); díjak: 400 és 200 k.
szept. 30. Vallásmin.: Rákóczi-síremlék (250000 k.); díjak: 6000, 5000, 2×3000 és 2000 korona. (L. lapunk 1908. 39. sz.)
1910. jul. 1. Zalaegerszegi szoborbizottság: Csányi László szobrának tervei (30—50 ezer k.); díjak: I. megbízás, II. 500 k., III. 250 k.

VERSENYTÁRGYALÁSOK.

márc. 14. Kúnszentmártoni vendéglő r. t.: **vendéglő építése** 81000 k.; bp. 5%.
„ 15. Petrozsény község előlj.: **adóhivatal és járásbirósági épület építése.**
„ 15. Módos község előlj.: **óvodaépítés** (11428·98 k.); bp. 600 k.
„ 15. Varjas község (Temes m.) előlj.: **uteakövezés.**
„ 16. Lugosi á. é. hiv.: a **Ballacka-híd újjáépítése, alépítmény és vasfelszerkezet** vagy **vasbéton**; bp. 5%.
„ 16. Mezőhegyes község elülj.: **orvosi lakás és menház építése** (23943·39 k.); bp. 5%.
„ 16. Győri á. é. hiv.: **az utak árvíz ellen való biztosítása**; bp. 5%.
„ 16. Pozsonyi á. é. hiv.: a papéri **híd építése** *a)* alépítmény és *b)* vasszerkezet; bp. 5%.
„ 16. S.-a.-ujhelyi á. é. hiv.: **óvoda építése.**
„ 16. Kaposvári á. é. hiv.: az öreglaki **paplakás helyreállítása** (4572·65 és 1090·30 k. napszám; bp. 5%.
„ 16. Beregszászi á. é. hiv.: **útburkolás**; bp. 5%.
„ 16. Madaras község (Bács m.) előlj.: **vágóhídépítés** (3563·34 k.); bp. 5%.
„ 16. Földmívelésügyi ministerium: **mederrendezés**; bp. 5%.
„ 17. Vallásmin.: a besztercebányai felsőbb **leányiskola kibővítése.**
„ 17. Tiszalök község (Szabolcs m.) előlj.: **óvodaépítés** (15632·81 k.); bp. 5%.
„ 17. Debrecen város közönsége: **csapatkórház építése**; bp. 5%.
„ 18. Mezőhegyesi m. kir. ménesbirtok igazg.: **gazdasági építkezések** Mezőhegyesen (34115·86 k. és 5208·27 k.); Pusztapeklán 14373·66 k.; bp. 5—5%.
„ 19. Nagyenyedi á. é. hiv.: **útépítések** (40407, 21338, 19069, 55113, 26555, 14974, 9500 és 1205 k.); bp. 5%.
„ 20. Tordai á. é. hiv.: **hídépítés** Marosújvár mellett (15187·82 k.).

MÁLNAI BÉLA 1

MAGYAR HI

HEGYI: MÁ

Egyik legkedvesebb budapesti épületem az a négyemeletes, a Münnich Ferenc utca (volt Nádor utca) és a Mérleg utca sarkán álló ház, melyben jelenleg az OTP egyik fiókja található, de amelyet — egykori tulajdonosáról —, ma is inkább „Magyar—Cseh Iparbankként" ismer a magyar építészettörténet. Nemesen egyszerű homlokzatával, tiszta szerkezetével, puritánul falba metsződő ablakainak világos rendszerével az 1912-ben épült ház *a harmincas évek építészetének legkorszerűbb törekvéseit* „előlegezte meg". A sarokrész toronyszerű felfalazása tekintélyt sugároz az épületnek, esztétikus hangsúlyt ad a két utca sarkának, csuklópontjának: a tartózkodóan súlyos felfalazásnak kellemes kontrasztot ad a rajta végigfutó fém-, üvegszerkezetű erkély izgalmasan csillogó eleme.

infarktus, az iduit horghurut,

MÁLNAI BÉLA 2

MAGYAR H

HEGYI: M

A földszinti és a félemeleti irodahelyiségek értékes anyagukkal (mahagóni ablakkeret), díszes, egyéni megmunkálásukkal a hajdani bankfejedelmek anyagi erejét és tekintélyét reprezentálták: feljebb három-négyszobás, előkelő és kényelmes lakások várták szerencsés lakóikat. A századforduló korában épült, történelmi stílusokat utánzó, pöffeszkedően eklektizáló házak tengerében *szép kivétel ez a purián, mégis rangot és ízlést sugárzó épület: példája annak a sajátos progresszió-nak, amely más művészeti ágakban és a gondolkodásban is oly sokat tett tiszta értékeink és a délibábok szétválasztásáért.*

MÁLNAI BÉLA 3

MAGYAR HIRLA

HIRGI: MÁLNA

Málnai Béla, a Münnich Ferenc utcai bankház tervezője éppen *száz éve*, 1878. december 14-én született Budapesten. Akárcsak legtöbb építész kortársa, ő is hosszabb nyugat-európai tanulmányútra indult az egyetem elvégzése után: ekkor ismerkedett meg a századforduló Európájának művészeti forrongásával. *Lechner Ödön* munkatársaként a szecesszió felé fordul érdeklődése — majd *Lajta Béla* körében megismeri a szecesszión túlmutató, a huszadik század építészetét a későbbiekben olyannyira meghatározó új tárgyiasság, a funkcionalizmus törekvéseit. Hungária körúti bérháztömbje elsősorban sima vonalú homlokzatával tűnik ma is korszerűnek: Eötvös utcai

MÁLNAI BÉLA

MAGYAR HIRLAP 1978

HEGYI: MÁLNAI BÉLA

bérháza üvegerkélyeinek függőleges sorozatával máig izgalmas élményt ad: az újszerűség és a romantika keveredik ízléses Székely Mihály utcai épületében. Mint *A Ház* című művészeti szaklap szerkesztője, fórumot is ad az új építészeti törekvéseknek: esztétikai kérdések mellett sokat foglalkozik *szociális kérdésekkel* is. A kislakásos lakótelepek elméletének kidolgozása során elsők között veti fel a közösségi helyiségek máig vitatott gondolatát. Első világháború előtti tevékenységének a már említett Magyar—Cseh Iparbank a méltó csúcsa és megkoronázása.

A Tanácsköztársaság rövid időszakában Málnai Béla — más kiváló építészekkel együtt — sze-

MÁLNAI BÉLA

MAGYAR HIRLAP 197

HÉTFŐ: MÁLNAI BÉL

repet vállal *a művészeti direktóriumhoz tartozó építészeti tanácsadó testületben:* a direktórium nyilvános rendes *egyetemi tanárrá* is kinevezi a Műegyetem építészkarára. A forradalom leverése után egy ideig nem kap építészi megbízásokat: ekkor a Vígszínház megbecsült *díszlettervezőjeként* dolgozik. 1925-ben a budapesti *Építészeti Kamara* felveszi tagjai sorába. Egyike lesz a Horthy-korszak első felére jellemző „neobarokk" stílus kiszolgálóinak: mégha tehetsége persze ezekben az épületeiben is megnyilvánul, egy-egy igényesebb részletében. A harmincas évek elején — a Bauhaus elveinek hatására — a haladó építészet Magyarországon is harcbaszáll a hazug historizálással: e mozgalommal Málnai Béla azonban *már nem tudott teljesen azo-*

MÁLNAI BÉLA 6

Ürömi és a Daru utcai bernáz-csoportot 1941-ben bekövetkezett halála miatt már nem ő, hanem Le Corbusiernél tanult fia, *Málnai László* fejezte be.

Az építészet mindig a lehetőségek művészete: megrendelők és kivitelezők nélkül a legszebb tervek is csak tervek maradnak. Így történhetett, hogy Málnai Béla négy évtizedes alkotómunkájából az utókor *elsősorban 1909 és 1912 között épült munkáira emlékszik.* E rövid periódusban szabadon érvényesülhetett fantáziája, korszerű, előremutató ízlése: *ekkor létrejött alkotásaival* vált a huszadik századi magyar építészet kiemelkedő képviselőjévé.

Hegyi Gyula

MAGYAR HIRLAP 1970/294

MÁLNAI BÉLA

MDK

Málnai

Haasz és Málnai, kerti feljaró architektura. Fénykép. Mgt.
Architektura. Fénykép. Mgt.

Képzőm. Tars. 1913. tav. kiall. kat. 84. l.

MDK

Málnai és Haasz

Architektura, fényk.

KMT 1913. tav. kiáll. 88.l.

Málnai Béla

Munkásságának bemutatása szerepel a magyar képzőművészek egyesületének jubiláris kiáll.-én.

M.934.XII.8.

MÁLNAI Béla

KESERŰ Katalin: Az angol tradicionalista (prganikus) modernizmus utjai Magyarországon a századforduló művészetének tükrében. = Régi és uj peregrináció, I. Bp. - Szeged, 1993
114, 118.

szorú övezik a pillérmagot, addig Chartres-ban az osz
pocskák a pillérmaggal azonos szövetű, beilleszkedő e
mek. A chartres-i megoldást — ha némi kritikával is
hamarosan átvették Reims és Amiens székesegyházár
tervezői. Mindkét esetben felszámolták a „tetszetős,
nem egészen ésszerű különbséget a pillérmag és a kiegés
tő oszlopocskák között".[35] Az 1211 körül tervezett rein
székesegyházban a pillérek fejezete is „rendezettebb".
egységes fejezetzóna kedvéért eltértek attól a módszert
amely szerint a keskenyebb támot alacsonyabb fejezet
illik lezárni, és a kötegpillér összes alkotóeleme, átmérő
től függetlenül azonos magasságú fejezetet kapott.

Ami a pilisi kút pillérének formáját illeti, le kell szöge
nünk, hogy — bár a mellékelt rajz határozottan állást fog
amellett, hogy a pillérmag hengeres idomú volt — e form
váltást csak sejthetjük, bizonyítani a rendelkezésünkre ál
töredékek alapján nem tudjuk.

Nemcsak méretbeli, de figyelemre méltó értelmezé
különbségek is vannak a kútpillér és az említett klasszikı
gótikus pillérforma között. A hasáb formájú kiegészí
támok alkalmazása a kútpillér esetében (feltéve, hogy val
ban azokról van szó, és nem befüggesztett, monolit tö
zsekről, bár ezeknek semmi nyoma nincs) nem magyará
ható olyasféle teherhordó funkciókkal, mint a monumentá
lis pillérek esetében. Nemcsak méreteiben redukált form
a kút pillére, de szerkezetileg sem értelmezhető azono
módon a *pilier cantonné*val. A támasztás szempontjából e
esetben jelentéktelen tényezőnek minősülő melléktámo
leginkább ornamentális jelentőséggel rendelkeznek. Ezzé

MDK

Málnai és Haas

a Borsodmegyei takarékpénztár rt. Miskolcon épitendő bankpalotájának tervpályázatán az első három dijat egyenlő arányban másik két pályázóval együtt nyerték

Magyar Épitőművészet 1909. 4. sz. 32.l.

MDK

Málnai Béla

Vállalkozók Közlönye 1907. dec. 11. 3.1.

MÁLNAI Béla

FERKAI András: Az IBUSZRt. háza. = Erzsébetváros, 1991.6. 9. p. ill.

Málnai Béla1926

Bp.,VII.Károly krt - Wesselényi u. sarok

~~Haas Gyula~~

ning Mábrai Béla

cé

II. Margit-körút 3674
hrsz. 4 emel. ház

Vállalkozók Közlönye

1906. jul. 11.

Magánépítési enge-
délyek Budapesten.)

K.

Málnai Béla

vod

Relle Pál: Béla Málnai. Mit einer Einleitung von —. Verlag „Meister der Baukunst" Aktien-Ges., Genf. 1931.

Képekkel-

Művei:

1. Nádor utcai ~~bank~~ Magyar-Cseh Iparbank épülete 1912.
2. A Mák nyugdíj intézete palotája a Kossuth Lajos-tér.
3. Szarvas úti villa
4. Garas-utca villa.
5. Zugligeti családi ház
6. A Dohány utcai zsinagóga toldalék épitkezésének terve.
7. Eötvös utcai bérház 1911.
8. Kislakásos fővárosi bérház.
9. Bérház 1911.
10. " 1912

fordítás

~~nézve~~ fordultan van ábrázolva. Kucsmáját Tollas forgó
körszakálla hosszú. Lehajtott köpenyege ~~alól~~ alatt
szik. Felirata a kép alatt:

LCH

: „2" és „C".

~~szet, méretei a vonalkeretnek 4:6 : 3:7 cm.~~

11.) Berhaz 1910. 12) A fővárosi kőnyomás épületének vá-
lyatervei. 13) Villaterv. 14) Vá-
~~9396~~.
rosmajori ház kapuzata. 15.
Szarvas uti villa. — Bútor-
és díszlettervek.

140/95 N° 299.

Málnai Béla és

Scheibel Miklós

mincs éjtetőek
cédd
erőd

Magyar Pályázatok

1906. 8. sz. (A nagybányai Vigadó pályatervei, műszaki rajzokkal.)

Megvételre ajánlva

~~Fülönfüggök erüstből VII. 246.~~

M. D. K

MÁLNAI Béla építész

A rov építészetének vizsgálatával nem hiányozhat értékelése

Kubinszky Mihály: A szecesszió értékelésekhez

Magyar Építőmúvészet 1961. 2. sz. 51. l.

MDK

Málnai Béla

Magyar Iparművészet 1908. évf. 136.l.

MDK

Málnai Béla

Háy Gy.: Modern architektura. Korunk /Kolozsvár/. 1930. jan. 54-55.l.

MDK

Málnai és Haas, épitészek

Magyar Épitőművészet, 1907. 11. sz. képek 30, 31 l.

Málnai Béla MDK

Törvénykezési palota bejárója, rajz

Műcsarnok 1907. tavaszi ~~xxxxxxxx~~ kiáll.

MDK

Málnai Béla épitész

Vállalkozók Közl. 1909. máj. 26. 1 B

*

MDK

Málnai és Haasz

építész

Építési engedélyek. Vállalkozók Közl. 1909.
febr. 10. 2-3 l.

MDK

Málnai Béla

Építőművészek közgyülése. Építőipar, 24.sz. 1910. jun. 12. 250 l.

MÁLNAI Béla

FERKAI András: A Madách-házak. = Erzsébetváros, 1991. 3. 9. ill.

Walder Gyula
Málnai Béla

mléletnek. Hát erős vissza
tak a letartóztatások, kis
ult, nem az 56 utáni diss
rről már beszéltünk, hogy
n kivándoroltak, szinte t
azzal, hogy itten van egy
itettem, hogy Tömpe játsz
egy teljes tisztogatást.
harc, ami később se dől
t volna, tehát nagyon s
, az 50-es éveknek a szem
iójából. Ennek ellenére 6
érződött egy erős átalaku
t a képzőművészetben már
zése, az a 60-as Kondor

Málnai Béla épitész M.D.K.

Banképület a budapesti Nádor utában /1913/

Dr. Kubinszky Mihály : A modern magyar épitészet kibon takozása

Magyar Épitőművészet 1963/3. 13.,14.1.

MÁLNAI BÉLA

TKM 481. 13.0.

Bp. XI. ker.

A család Felsőőrből (Oberwart) származik
Szombathelyen, majd Knebel Jenő szomba
Bécs után a müncheni akadémia fotószakát
festett kis miniatüröket, hogy eltartsa magá
rövid ideig operatőrként is dolgozott a ném
/Franiao. forgatott) Az első világháborúban
haditudósítóként fényképezett, kétszer sebe
útja, itt fogságba került, de megszökött. Mu
Zoltánnal közösen, Kiss és Farkas néven. (
majd az Iparos Székház felépülése után 192
nagyméretű üvegműtermet alakított ki. 15 r
1945 március 4-én bombatalálat érte ezt a r
néven Szombathely, Széll Kálmán u. 7.szár
eszközeivel együtt a szövetkezetbe. A husz
tevékenységének java. Több külföldi kiállít
díjat nyert volt. Portrék, női és férfi aktfelv
valmint zsánerfotókat, gyermekeket. Műter
Kiváló portréfotográfus volt. Járt műterméb
kisgyermekként, gróf Mikes János szombe
Erdődy, Sigray, Cziráky, Niczky családok t
kidolgozásához tőle kért segítséget, tanácso
szakvizsgabizottság elnöke, az Ipartestület
Képzőművészek Szövetségének zsüritagja,
Sportegyesület igazgatósági tagja.Valaha a
Képei egyebek mellett megjelentek a Photo

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Beregszászi törvénykezési épület homlokzata, épitészeti rajz

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 33.l.

SZAMOSI
SOÓS
VILMOS

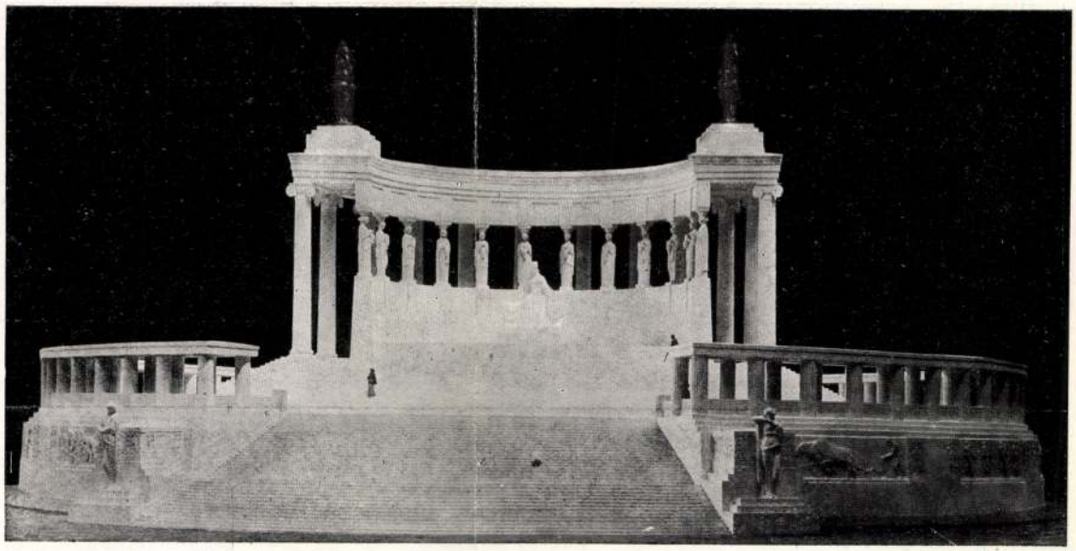

270

MÁLNAI BÉLA
ÉPÍTÉSZ
GÁRDOS
ALADÁR
SZOBRÁSZ

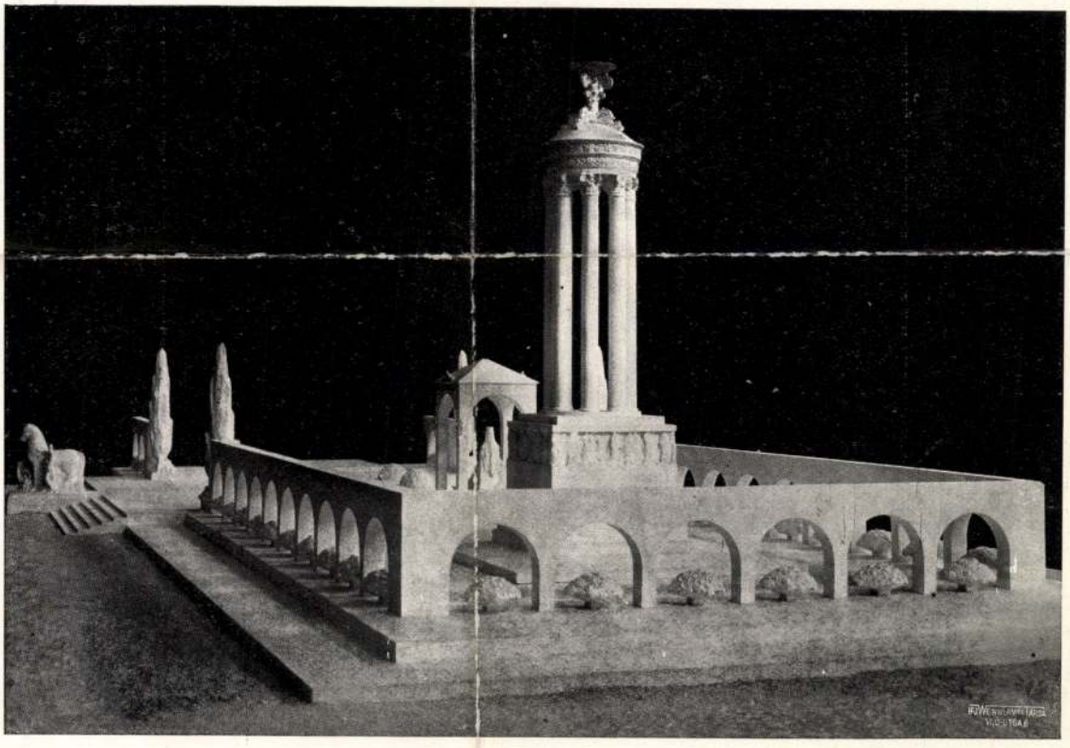

271

270. IV. díj 1500 K (a szobrászati részért). — 271. III. díj 2000 K (az építészeti részért). Városligeti megoldások.

270. IV. Preis. (Betrifft den figürlichen Teil des Projektes.) — 271. III. Preis. (Betrifft den architektonischen Teil des Projektes.) Geplant in das Stadtwäldchen.

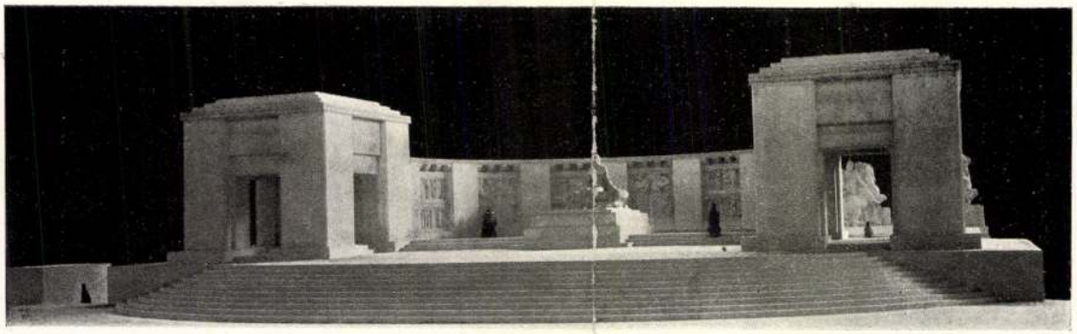

GREFF LAJOS

268

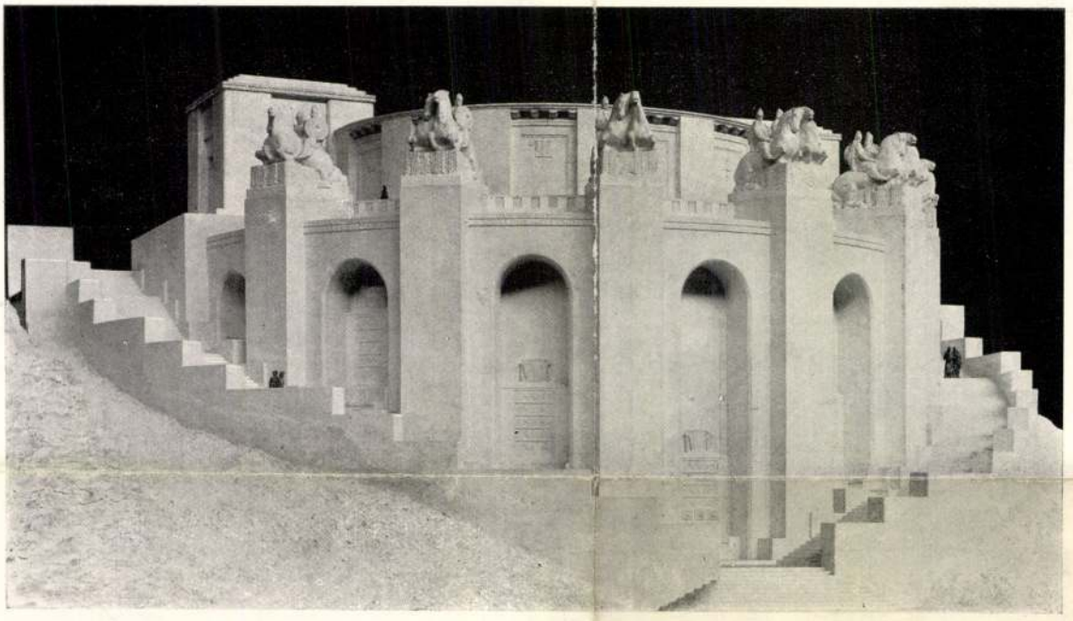

269

268—269. III. díj 2000 K (az építészeti részért). Várhegyi megoldás.

268—269. III. Preis. (Betrifft den architektonischen Teil des Projektes.) Geplant an dem Festungshügel.

Magyar Iparművészet. 1916

249. l.

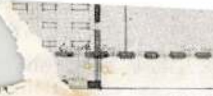

FÖLD

fel,

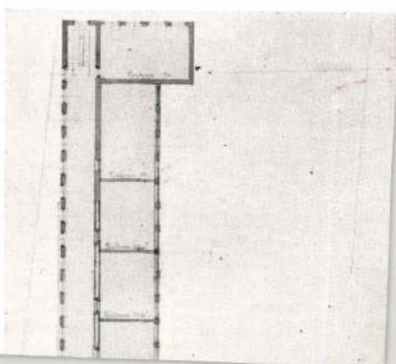

4. *H*

Alapelrendezésb[illegible]or-
tosított tömeget tüm[illegible]melyhez [illegible]egy
tornateremi szárny csatlakozik merőlegesen [illegible] Via Castellora. A torna'eremtől jobbra eső telekrész szolgálna játszóudvarul körülbelül 30—30 m. méretben, ami nem elegendő.

Szerzőknek azon törekvése, hogy a főépülettömb hátratolásával az épület kedvezőbb megjelenés céljából tágasabb teret létesítenek, azt eredményezte, hogy a játszóterül leginkább alkalmas telekrész úgyszólván teljesen beépíttetett.

Sétahelyül a tervezett belső udvar méreteinél fogva nem elegendő.

A főépülettömb közepén elhelyezett és túlméretezett külső vesztibülön át jutunk a szintén túlméretezett belső előcsarnokba, melynek jobb végén van a főlépcsőház elhelyezve. Ennek megvilágítási viszonyai nem kielégítők.

Mosdó és öltöző egyesítése nem programmszerű.

Igazgató-lakás különálló pavillonban, folyosóval kapcsolatosan a főépülettel: távol és más nivóban az igazgató hivatalos helyiségeivel nyert elhelyezést. Az igazgató-lakásnak két emeletsorban való elhelyezése elhibázott, e mellett a „Hall"-nak minősített lépcsőház, mint a megkívánt ötödik szoba szerepel.

Díszterem megoldása sikerült.

Fizikai előadóteremnek kétoldali világítása elhibázott, épp úgy a természetrajzi teremé is.

Külső megjelenésének stílusa a környezethez igen sikerült és egyéni módon alkalmazkodik.

Különös érdemet lát a bíráló-bizottság abban, hogy tervezők a modern vasbeton-technika szerkezeti tanulságait iparkodtak az építészeti megoldás keretein belül, esztétikailag is érvényre juttatni; különösen vonatkozik ez az épület főhomlokzatára.

K1

-13, 16. l.
< 7
bejegyzéssel

~~HAASZ GYULA~~
ÉS MÁLNAI BÉLA

A fiumei állami főgimnázium
terrapályázata

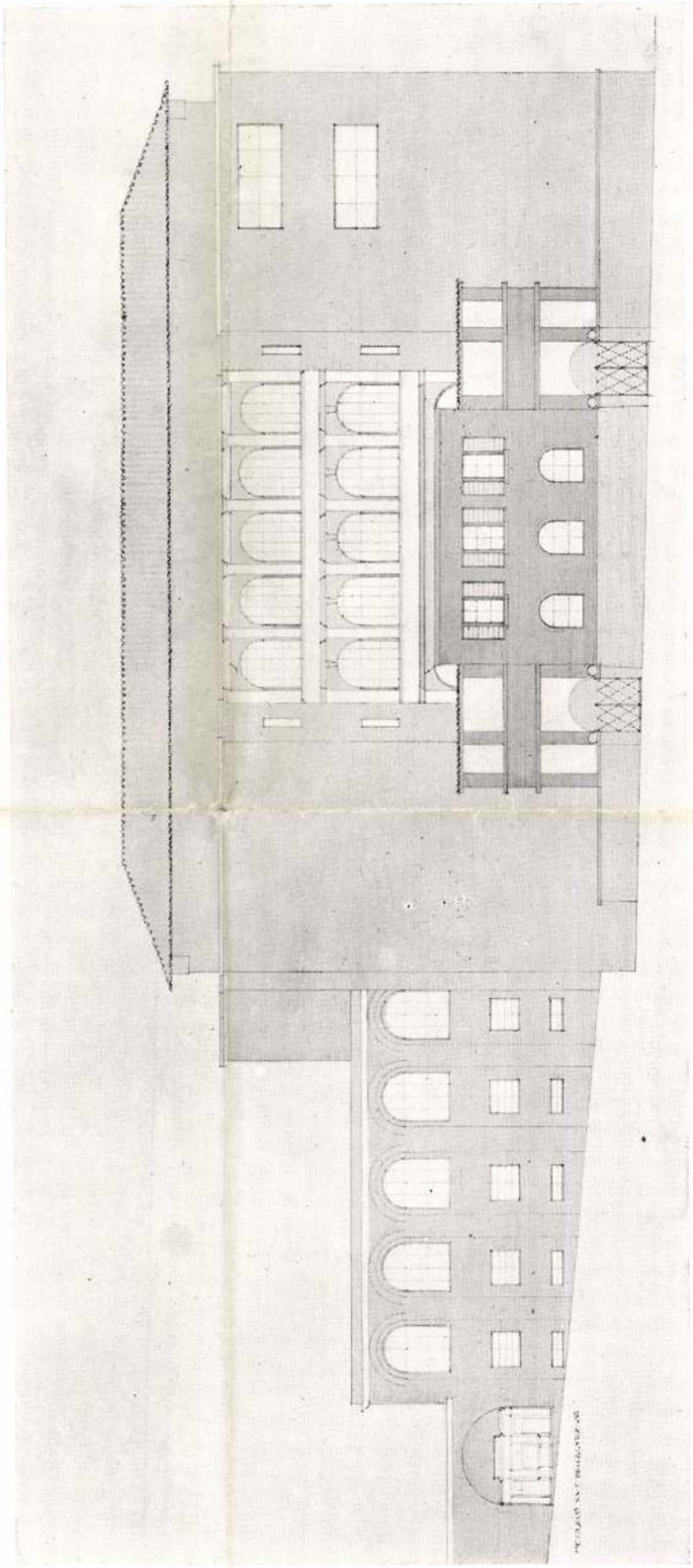

IV. DÍJ

FŐHOMLOKZAT

aasz és Málnai.
en egy zárt udvar körül csop
jobboldalt

WERNER FRIGYES

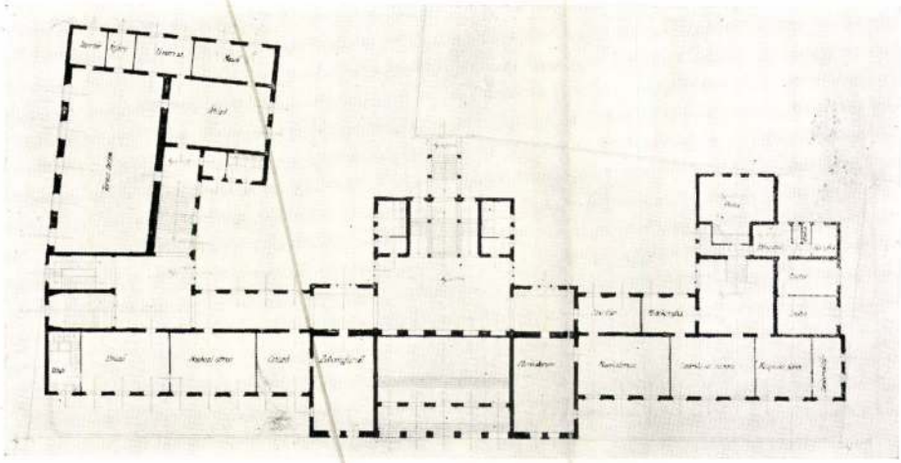

ALAGSOR

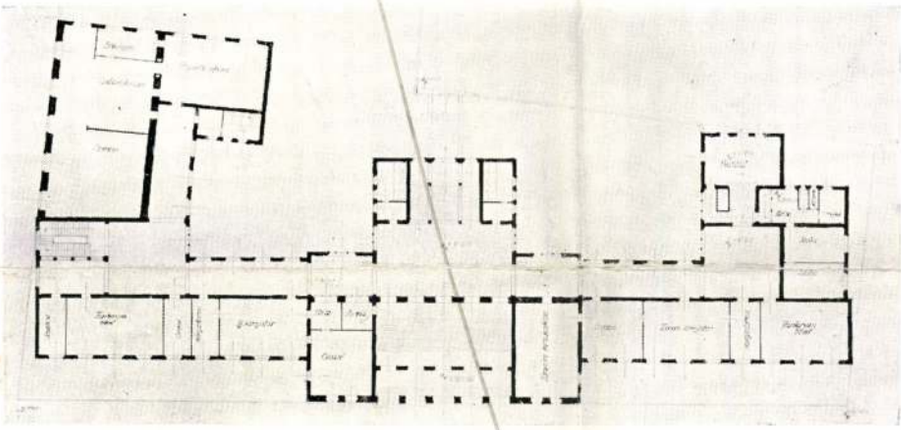

FÖLDSZINT

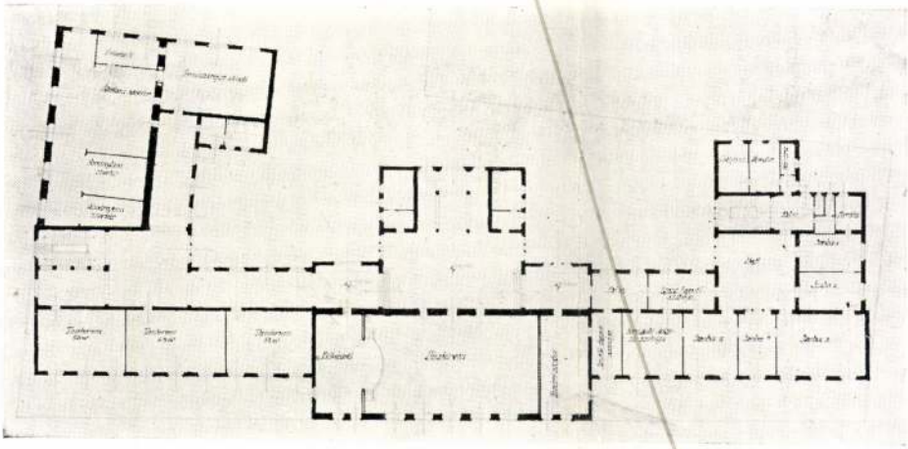

III. DÍJ

I. EMELET

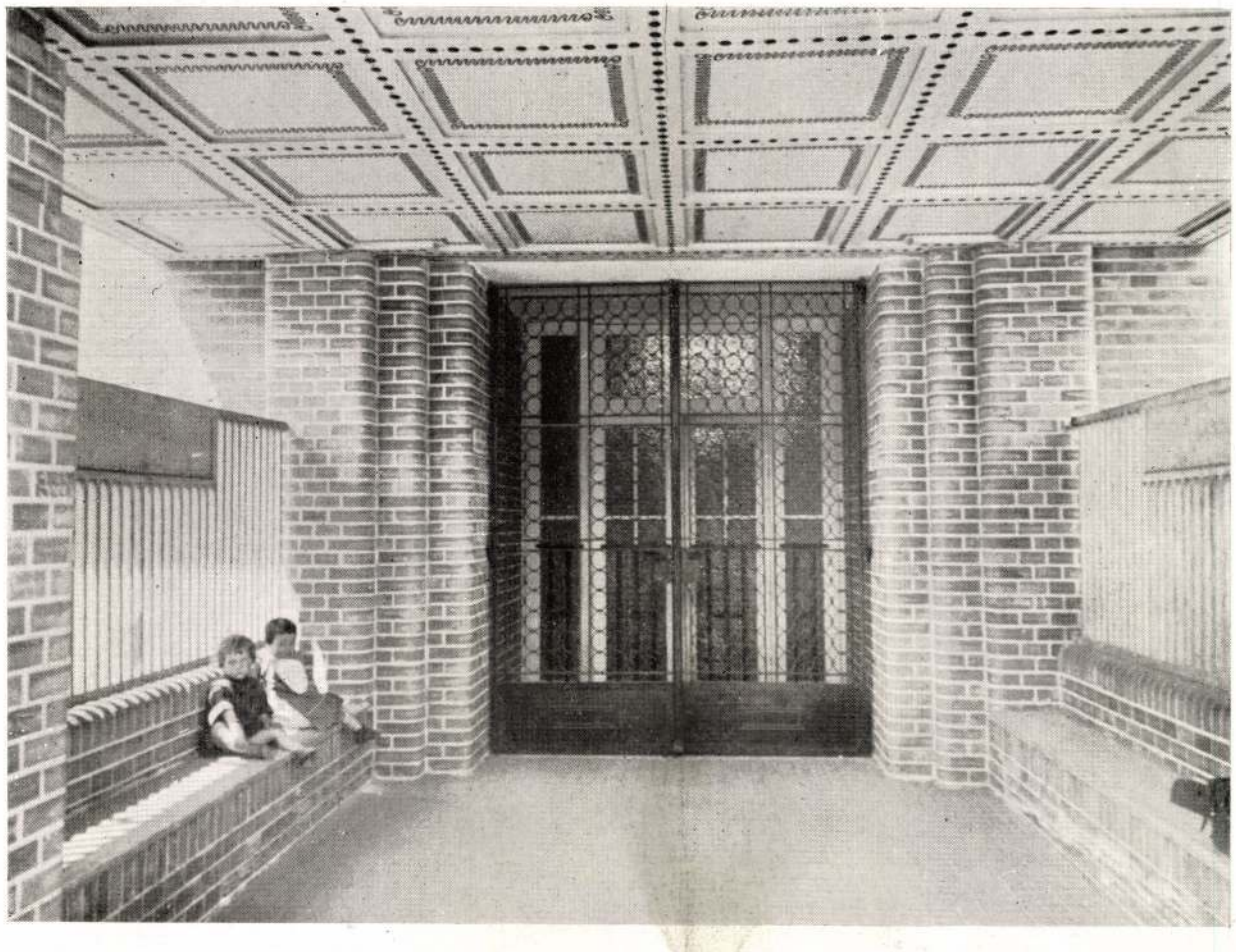

SZÉKESFŐVÁROSI KISLAKÁSOS BÉRHÁZAK

HAASZ ÉS MÁLNAI

A Kár 1911. IV. 9-10 sz.

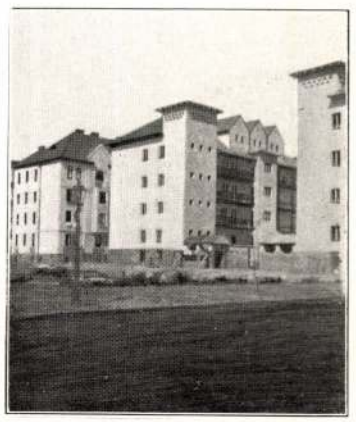

SZÉKESFŐVÁROSI KISLAKÁSOS BÉRHÁZAK

HAASZ ÉS MÁLNAI

~~Hamsé~~, Malnaí

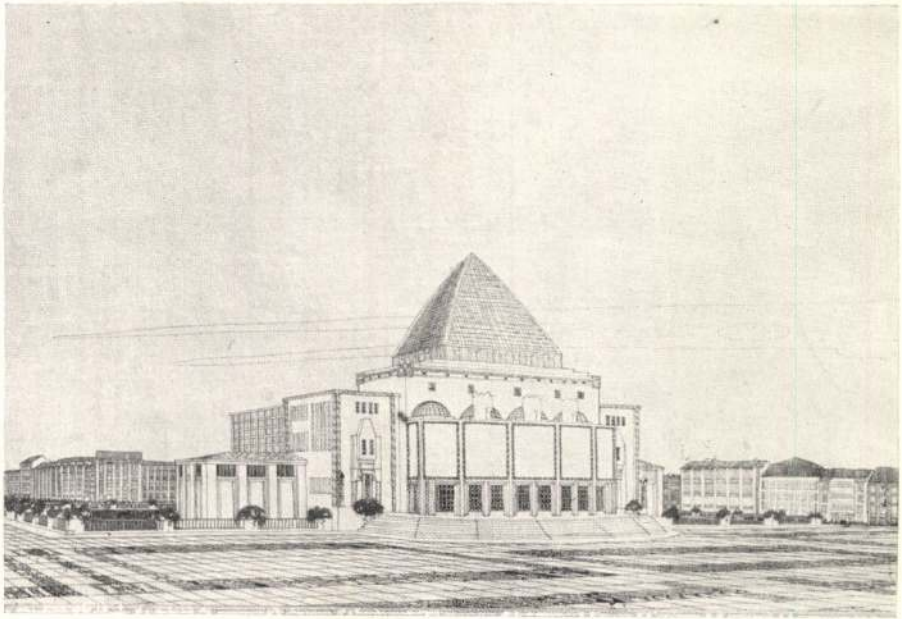

757 Málnai Béla: Fővárosi könyvtár.

457 Szlányi Lajos: Körmöcbányai főtér.

POPPER ZSIGMOND
ácsüzlete és épitési vállalata
BUDAPESTEN.
Iroda: V., Lipót-körut 15. Telep: Dráva-u. 12.

Elvállal minden e szakmába vágó ácsmunkákat, épületek tervezését és kivitelét, — ugyszintén becsléseket és expertiseket.
Telefon 44—73. **Telefon 44—73.**

tói Palotay Rezső és Ödön Kócson uj keserü sósgyógyfürdőt létesitenek és azt Tatatóváros vasuti állomással villamos vasuti vonallal kötik össze. A vonal Tatatóváros főutcáján fog átvonulni és teljes hossza mintegy 19 km. lesz.

Az oravica-németbogsán-resicabányai h. é. vasut engedélyokiratát a kereskedelemügyi minister a napokban adta ki. Ezen engedélyokirat erejénél fogva Brankovits Péter kereskedő, karánsebesi lakos engedélyt kapott arra, hogy a máv. Oravica állomásából kiágazólag a m. kir. államvasutak Zsidovin állomásáig és a m. kir. államvasutak zsidovin-németbogsáni vonalrészének együttes használata mellett, valamint a cs. kir. szab. osztrák-magyar államvasut társaság tulajdonát képező németbogsán-resicai korlátolt közforgalomra berendezett keskenyvágányu bányavasut felhasználásával Resicáig vezetendő h. é. gőzmozdonyu vasutat megépitse. Az engedélyezett vasut megépitéséhez és üzleti megfelelő berendezéséhez szükséges tényleges tőke a németbogsán-resicai keskenyvágányu bányavasut 780.000 kor. értékének beszámitása mellett 1,487.000 koronában állapittatott meg, mely tőkéből forgalmi eszközök beszerzésére engedélyes 636.000 koronát tartozik forditani.

A temesvár—varjasi vasut engedélyokiratát mult héten adta ki a kereskedelemügyi minister. Ezen engedélyokirat erejénél fogva Pallós Ignác budapesti épitési vállalkozó engedélyt kapott arra, hogy a m. kir. államvasutak Temesvár—Józsefváros állomásából, mint forgalmi végpontból kiindulólag, s a máv. temesvár—szentandrási vonalszakaszának együttes használata mellett Szentandrás állomásból, kiágazólag a m. kir. államvasutak valkány—varjasi vonalának Varjas állomásáig vezetendő h. é. gőzüzemü vasutat megépitse. Az engedélyezett vasut megépitéséhez és üzleti megfelelő berendezéséhez szükséges tényleges tőke 2,410.000 koronában állapittatott meg, mely tőkéből forgalmi eszközök beszerzésére engedélyes 172.500 koronát tartozik forditani.

A komárom—érsekujvári vasut munkálatait Grünwald testvérek fővállalkozók foganatba vették. A mintegy 750.000 köbmétert kitevő földmozgósitási munkák Hofbauer és Lehner budapesti cégnek vannak alvállalatba kiadva. A vonalon épülő hidaknak pneumatikus alapozását és a hidfők földmunkáit is megkezdették, ugy hogy az összes munkáknak jelentékeny része még ez év folyamán elkészül

A karánsebes—hátszegi vasut. A kereskedelemügyi miniszter Mandel Gyula és Quittner Vilmos előmunkálati engedélyesek kérelmére a nevezett vasutnak Hunyadvármegye területére eső alsóbancár—hátszegi vonalrészének közigazgatási pótbejárását elrendelte. A Lázár Lajos müszaki főtanácsos vezetése alatt tartandó eljárás szeptember 24-én kezdődik Várhely község községházán, 25-én folytatódik ugyanott és 26-án Hátszeg rend. tan. város városházán.

A Pozsonytól Vaskutacskáig vezető közuti vasut. A kereskedelemügyi miniszter Engyeli Jenő pozsonyi lakos által Pozsony sz. kir. város belterületén a Stefánia és Lamacsi utak találkozásából kiindulólag Vaskutacskáig tervezett közuti vasut közigazgatási bejárását szeptember 19-ére tüzte ki. A város tanácstermében reggel 9 órakor kezdődő tárgyalás vezetője Dubszky Alfréd dr. müszaki tanácsos.

A kézdivásárhely—berecki vasut teljesen elkészülvén, annak mütanrendőri bejárását a kereskedelemügyi miniszter szeptember hó 10-ére tüzte ki. A főfelügyelőség kiküldöttének vezetése alatt megtartandó eljárás nevezett napon reggel 9 órakor Kézdivásárhely állomáson kezdődik.

Iparvasutnak gőzüzemre való átalakitása. A kereskedelemügyi miniszter Baiersdorf és Biach cég kérelmére a marzsina—forazesti keskenyvágányu lóüzemü erdei iparvasutnak gőzüzemre való átalakitására vonatkozólag közigazgatási bejárást rendelt el. A dr. Szüts Andor miniszteri titkár vezetése alatt megtartandó eljárás szeptember 12-én d. e. 9 órakor kezdődik Marzsina állomás felvételi épületében.

A vágujhely—miavai vasut. A tervezett vágujhely—miavai vasut kiépitése érdekében O-Tura község 200 ezer, Miava község pedig 300 ezer korona hozzájárulást szavazott meg.

A Csantavér állomástól Csantavér községbe tervezett vasut. Csantavér község a budapest—zimonyi fővonal Csantavér állomásától mintegy 8 km. távolságban fekszik, minek folytán az állomástól való közlekedése igen nehézkes, különösen téli időben, amikor a ki nem épitett ut igen gyakran járhatlan. Eme bajon segitendő, Bagi Tóth Ferenc és Szokola Gyula csantavéri lakosok, mint előmunkálati engedélyesek megbizására Gerster Béla budapesti vállalkozó elkészitette az állomásról a községbe vezető vonal tervezetét, melynek alapján a közigazgatási bejárás augusztus 31-én tartatott meg. A vonal Csantavér állomás Zimony felőli végéből ágaznék ki és megfelelő kanyarulattal az állomástól a községbe vezető kiépitetlen ut jobb oldalán haladna és közvetlenül a község előtt az ut baloldalán érne véget. A vonal 8·1 km. hosszu, sikföldi, 5‰ legnagyobb emelkedéssel és 300 m. legkisebb kanyarulati sugárral. Az előmunkálati engedélyesek a személyforgalmat motorkocsikkal kivánják lebonyolitani, melyek a fővonal felhasználásával Szabadkáig közlekednének.

Iparvasut Egeresen. Kolozsvármegye közigazgatási bizottsága Kramer J. egeresi gipszgyáros kérelmére az Egeres állomásról a község határában fekvő szénbányáig vezetendő 0·60 m. nyomtávu, lóvonatu iparvasut közigazgatási bejárását szeptember hó 9-ére rendelte el.

Sodronykötélpálya Brádon. A rudai tizenkét apostol bányatársulat a Brád és Muszári között üzemen kivül helyezett sodronykötélpályát a brádi vasuti állomáshoz szándékozik áthelyezni, hogy ezáltal a cebei szénbányák és a bánya vasut között közvetlen összeköttetést létesitsen. Az e részben szükséges közigazgatási bejárást szeptember 12. napjára rendelte el a kereskedelemügyi minister.

A zombor—óbecsei vasut műszaki felülvizsgálatát a kereskedelemügyi minister rendelete alapján szeptember 24-én d. e. 9 órakor kezdik meg Zombor állomáson.

A tótkomlós—hódmezővásárhely—tiszaparti gazdasági vasut. Hódmezővásárhely város közönségének kérelmére ezen vasut közigazgatási bejárása augusztus 27—28-án tartatott meg. A 43 km. hosszu vasutvonal az alföldi első gazdasági vasuthálózat gézamegállóhely—tótkomlósi vonalának végéből folytatódnék, és Békés és Csongrád vármegyék területén nyugatról kelet felé haladva összekötné Tótkomlós és Hódmezővásárhely állomásokat és az utóbb megnevezett állomásból a Tiszapartig terjedő vonallal végződnék. Közben keresztezné az orosháza—mezőhegyesi, a hódmezővásárhely—makó nagyszentmiklósi, a hódmezővásárhely—szentesi h. é. vonalakat és Hodmezővásárhely állomás szeged-rókus felöli végénél a nagyvárad—szegedi fővonalat. Az átrakodó forgalom lebonyolitása Tótkomlós és Hódmezővásárhely állomásokon átrakodó vágányok segélyével történnék. A vonalat 76 cm. nyomtávval, 10.9 kg. nehéz sinekkel, 9% legnagyobb emelkedéssel és 60 m. legkisebb kanyarulati sugarakkal tervezik. Az emlitett csatlakozó állomásokon kivül közben négy kitérő állomás fog épülni. A vasut az alföldi első gazdasági vasut mintájára és motorüzemre rendeztetnék be; üzemét az emlitett vasut társasága kezelné.

A hőlak—trencsénteplici villamos vasut közigazgatási bejárását a kereskedelmi miniszter Bleuer Ödön előmunkálati engedélyes kérelme alapján szeptember 17-ére rendelte el. A dr. Ádám Géza min. titkár vezetése alatt megtartandó eljárás nevezett napon reggel 9 órakor kezdődik Trencsén-Teplic községházán.

Iparvasut épités. A magyar-olasz erdőipar részvénytársaság Nagy-Tolmácstól Fundul-Riulu-ig iparvasutat épittet, melynek tracirozási munkálatait Roessemann és Kühnemann budapesti cég végezte.

A bethlen—kisilvai vasut meghosszabbitása Óradnáig elhatározott dolog, amennyiben az érdekeltek a vonal kiépitését a jövő évre tervezik.

Vizépitészet és szabályozás.

A temeskubin—dubovaci ármentesitő és belvizlevezető társulat dunai védtöltésének épitési munkálatainál $2^1/_2$ millió m^3 földmozgósitást végeztet házi kezelésben s ehhez kordélyosokat korlátlan számban felvesz. Bővebb felvilágositás a társulat igazgatóságánál Temeskubinban szerezhető.

Épitő munkálatok.

A fővárosban.

Kórházi pavillon épitése. Müller Kálmán kórházi igazgató előterjesztést tett a székesfőváros tanácsának, hogy a Szent István kórházzal kapcsolatban az orbáncos betegek számára külön pavillont épitsenek. A tanács elvben hozzájárult a tervhez és felhivta Magyarevits Mladen tiszti főorvost és a mérnöki hivatalt, hogy az ügyben részletes javaslatot tegyenek.

Átalakitás a Szt.-István kórházban. A belügyminiszter jóváhagyta a főváros közgyülésének a Szt-István kórházban alakitandó gyermekosztály költségeire vonatkozó határozatát. A tanács ennek folytán elrendelte, hogy a szükséges átalakitó munkákat kezdjék meg és a berendezés tárgyait szerezzék be.

A belvárosi plébánia-templom tatarozása. A főváros tanácsa elrendelte, hogy a belvárosi plébánia-templom belső helyreállitására szükséges munkákat azonnal kezdjék meg. A munkálatok költsége 17.000 korona.

Burkoló munkák és betoncsatorna épitése. A székesfőváros tanácsa árlejtést hirdetett az I. ker. Budafoki ut és Márvány utca, valamint a X. ker. népligeti utak makadamszerü rendezésére, a II. ker. Niedermayer utca és a VIII. ker. Örömvölgy-utca kövezésére, a VI. ker. István-tér keleti oldalának keramittal való burkolására, végül az I. ker. Hertelendy utcában a II. ker. Orgona utcában, a VII. ker. István tér keleti és déli oldalán és a IX. ker. Gubacsi ut egy részén tervezett betoncsatorna épitésére. Pályázati határidő f. é. szeptember hó 27-ik napjának d. e. 11 órája, mely időpontig az ajánlatok a tanácsi II. ügyosztályban nyujtandók be.

A 9. ker. polgári leányiskola kibővitése iránt a tanács a következő határozatot hozta: A 9. ker. polgári leányiskolának a vele egy épületben levő elemi iskolától elveendő s a mérnöki hivatal készitette terveken feltüntett 5 teremmel való kibővitését szükségesnek tartja. A mérnöki hivatal költségvetése szerint erre a célra megkivántatik 8500 korona. A tanács a munka kivitelét a jövő évre halasztotta.

Tabermann Gusztáv utóda
horgony-diszitmény- és épület bádogos, vizvezeték- és légszeszberendező
Telefon: 40—33 Budapest, II. ker., Margit-körut 18. szám. Telefon: 40—33

„SATORIN"-KŐHABARCS-ANYAG
Olcsó és kitünő épitkezési anyag. fagymentes, szintartó, kökemény, plasztikus.
Több szinben szállitja : SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

A vidéken.

Bankpalota épités Óbecsén. Az Egyesült óbecsei hitelbank és takarékpénztár H a a s z Gyula és M á l n a i Béla budapesti müépitészek tervei szerint bankpalotát épittet és az épitkezés biztositására lapunk mai számában árlejtést hirdetett. Pályázati határidő f. é. s z e p t e m b e r hó 29.-ik napja. Ajánlatok csakis az összes munkákra együttesen tehetők.

Hidépités Nyitra vármegyében. A kereskedelemügyi m. kir. ministerium lapunk mai számában árlejtést hirdet a komárom—kálna—garamberzencei áll. közutnak Nyitra vármegye területére eső 48—49 km. szakaszán ujjáépitendő 6 sz. Cétényke hid munkáira. Az alépitményi és kapcsolatos egyéb munkákra 49306 kor. 20 fill irányoztatott elő, de általános elrendezés és részletes költségvetés csatolása mellett az előirányzattól eltérőleg 3 nyilásu, összesen 50 m. szabadnyilással biró vasbetonhidra is tehető ajánlat. A versenytárgyalás s z e p t e m b e r 26-án déli 12 órakor fog megtartatni és pedig az alépiményi és kapcsolatos munkákra a nyitrai m. kir. államépitészeti hivatalban, a vasfelszerkezetre nézve a kereskedelemügyi ministerium I | c szakosztályában.

Betoncső-átereszek épitése Heves vármegyében. Hevesvármegye alispánja lapunk mai számában árlejtést hirdetett a vármegye területén levő törvényhatósági és vámos közutakon 8 drb. 0·60 m. nyilásu, 1 drb. 1·0 m. nyilásu és 1 drb. 1·5 m. nyilásu betoncső-áteresz épitésére. A f. é. október végéig befejezendő munkálatokra s z e p t e m b e r 18-án d. e. 10 óráig nyujtandók be az ajánlatok Egerben, az alispáni hivatalhoz.

Hidépités Pozsonymegyében A galántai járás főszolgabirája lapunk mai számában árlejtést hirdet a 3322 kor. költséggel engedélyezett s a Dernye patakon át épitendő beton hidfős, vastartós fafelszerkezetü hid épitési munkaira. Ajánlatok s z e p t e m b e r 16-án d. e. 9 óráig nyujthatók be.

Fürdő épités Kaposvárott. Kaposvár város gazdasági ügyosztálya javaslatot terjesztett a tanács elé, hogy a városház melletti városi telken fürdő létesittessék. A tanács legközelebb foglalkozik e javaslattal.

Kutfurás Románpetrén. Torontál vármegyében fekvő Románpetre község egy uj közkut furási munkáira árlejtést hirdetett, de a munkát vállalkozó hiányában nem biztosithatta. A kutfurás költségei 11 563 kor. 54 fillérrel vannak előirányozva s a község árlejtésen kivül is hajlandó lenne már vállalkozóval tárgyalásokba bocsájtkozni.

Laboratorium épités Magyaróvárott. A magyaróvári növénytermelési kisérleti állomás mellé épitendő cukorrépátvizsgáló laboratorium épitési munkáit — melyekre nézve a magyaróvári államépitészeti hivatal 14754 kor. 40 fill. előirányzattal a u g u s z t u s 26-án árlejtést tartott — a földmivelésügyi minister 1¼% árengedés mellett 13797 kor. 32 fill. vállalati összegben N e u w i r t h Joachim és fia győri épitkezési vállalkozóknak itélte oda.

A magyaróvári kórház kibövitése alkalmával végzendő épitési munkákat a magyaróvári államépitészeti hivatalban e hó 9-én megtartott árlejtésen O r o s s István magyaróvári épitőmester nyerte el 7% engedéssel az előirányzott 16.002 kor. 11 fillérből vagyis 14881 kor. 96 fill. vállalati árban. Vállalatnyertesen kivül egyedül N e u w i r t h Joachim és fia győri cég pályázott 2·8% felülfizetéssel.

Magasépitmények Segesvár állomáson. A m. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetősége a Segesvár állomáson létesitendő laktanya épület munkálataival a f. é. a u g u s z t u s hó 24-én megtartott árlejtés alapján H a u s z m a n n és tsa kolozsvári céget bizta meg 50.211 kor. 38 fill. vállalati árban. Vállalat nyertesen kivül még a következők pályáztak: R e i s i n g e r József (Kolozsvár) 52.827 kor. 94 fillérrel, L é t z testvérek (Segesvár) 56.397 kor. 54 fillérrel, H ü g e l János (Segesvár 52.035 kor. 93 fillérrel.

Iskola épités Kassán. A városi törvényhatósági bizottság régebben elhatározta, hogy a Széplaki-soron 100.000 korona költséggel uj elemi iskolát állit föl. S o u k o u p Adolf mérnök mult héten nyujtotta be a tanácshoz az elkészült terveket, melyeket a tanács a ministerhez fog fölterjeszteni.

Árvaház épités Csikszeredán. Csikvármegye törvényhatóságának az árva és szeretetház létesitésére vonatkozó határozatát a belügyminister jóváhagyta s a vármegye közönségét felhivta a további lépések megtételére.

Az Orbaitelek községben emelendő áll. elemi iskola munkálatait a f. é. augusztus 27-én tartott árlejtésen P a p Dezső sepsiszentgyörgyi épiiőmester vállalta el 12.855 kor. 25 fillérért.

A Bácsföldvárott létesitendő artézi kut munkálatait a f. é. szeptember hó 2-án megtartott árlejtésen M o m i r o v Miklós rogendorfi (Torontál m.) kutfurómester vállalta el 12 300 koronáért.

Utcák kiépitése Hatvanban. A Hatvan nagyközség belterületén 47.197 kor. előirányzattal kiépitendő utcák munkálataira az alispáni hivatalnál Egerben e hó 6-án megtartott árlejtésen a következők ajánlkoztak: S z á n t ó Miksa és B l u m e n f e l d Béla (Jobbágyi) selypi kavicscsal 13%, pásztói kavicscsal 7%, S i n g e r Samu (Miskolc) 38·6% felülfizetéssel, R e i n e r Soma és B u z á s Elek (Eger) 58.236 kor. 90 fillérrel. Elfogadásra S z á n t ó Miksa és B l u m e n f e l d Béla társvállalkozók ajánlata került pásztói kavics felhasználása mellett 7% felülfizetéssel a kövezett folyókák elhagyásával.

Gyárépités Aradon. Az a r a d i s z i f o n f e j g y á r r. t., amely 100000 korona alaptőkével alakult, beadványt intézett Arad város törvényhatóságához, amelyben az épitendő gyár céljaira 1000 négyszögölnyi telket és tizenöt évi adómentességet kér. Az uj gyár kérvényét az október havi közgyülés fogja tárgyalni.

Szakiskola épités Miskolcon. Miskolc város 100.000 koronát szavazott meg a létesitendő állami fém- és gépipari szakiskola céljára és ingyen telket ajánlott föl. A kereskedelemügyi minister azonban a szakiskola létesitésének feltételei közt még évente 8000 kor. segitséget kér.

Iskola épités Töltszéken. A töltszéki róm. kath. egyházközség iskolájának épitési munkálataival S z e l é n y i Gyula eperjesi vállalkozót bizta meg 13.080 kor. vállalati árban.

Főgymnasium épités Sátoraljaujhelyen. A vallás és közoktatásügyi ministerium engedélyezte a Sátoraljaujhelyen épitendő főgymnasium költségeit s igy az a jövő év folyamán felépitésre kerül.

Templomépités Szabadkán. A tavankuti templom épitésének előmunkálatai befejezésük előtt állanak. A kalocsai érsek jóváhagyta a terveket s visszaküldte Szabadka város tanácsának azon kérelemmel, hogy hirdesse meg az árlejtést, ami legközelebb meg is fog történni.

Robbantószergyár Trencsénben. T h u r n Taxis Sándor herceg robbantószergyárat szándékozik felállitani Trencsénben, amely gyár a Tinanit nevü robbantószer gyártásával fog foglalkozni. A gyár épitésére 1 millió korona van előirányozva, s a vonatkozó terveket B l e u e r Ödön trencséni mérnökkel készitette, aki az épitéssel is meg van bizva.

Városház épités Szentesen. A szentesi uj városháza tervezője B o h n Alajos épitész beterjesztette a városház az épitendő városház részletes terveit, melyek szerint az épitési költségek 400.000 koronát tesznek ki. A tervezetet a város részéről kiküldött épitési bizottság legközelebb tárgyalás alá veszi.

Gabonaraktár épités Ágostonfalván. Az erdővidéki hitelszövetkezetek által Ágostonfalván létesitendő gabonaraktár épitési költségeinek hozzájárulására a földmivelésügyi ministerium 16667 kor. államsegélyt utalványozott ki a köpeci és miklósvári iparosok és gazdák hitelszövetkezetének.

Villamos világitás Veszprémben. A városi világitási bizottság felhivta a S i e m e n s-S c h u c k e r t céget, hogy a létesitendő villamos központi telep telkének kijelölése végett megbizottat küldjön ki. Ha a cég a felhivásnak rem tesz eleget, akkor a város a szerződés értelmében fog eljárni, miután további halasztásnak nem ad helyet.

Téglagyár épités Székesfehérvárott. P o ó s Emil budapesti lakos a Csikvári-ut mentén 100 hold területet kért Székesfehérvár városától megfelelő áron téglagyár létesitésének céljaira. Az ügygyel a legközelebbi városi közgyülés fog foglalkozni.

Az endrődi Köröshid épitésére Endrőd község képviselőtestülete 80 000 koronát szavazott meg és a kereskedelemügyi minister állami hozzájárulást is helyezett kilátásba. A gyomai járás utbizottsága a vármegyétől engedélyt kért a hid előmunkálatainak megtételére.

Fővárosi hirek.

Bőrneműek szállitása. A máv. igazgatósága a bőrneműek szállitásával — a május 14-én tartott árlejtés alapján — a következőket bizta meg: az E l s ő f i n o m b ő r g y á r Freund S. céget (Pozsony) szattyánbőr 10 kor. és 13 kor. 50 fill., chagrinbőr 10 kor. és 13 kor. 50 fill., szattyán-juhbőr 5 kor. 50 fill. és 6 kor., utánzott őzbőr 2 kor. 10 fill. egységár mellett 3 éven át való szallitásával évi 98007 koronával összesen 294.021 korona összegben; F u c h s és H e r c z o g budapesti céget vékony tehénbőr 6 kor. 90 fill., fényes 2-3 m/m vastag fekete bőr 3 kor. 70 fill., fekete tehénbőr 4 kor. 80. fill. és 5 kor. 10 fill. egységár mellett való szállitásával 1 évi időtartamra 41875 korona összegben; M a r g u l i e s M. és társa budapesti céget természetes szinü 2-3 m/m vastag fényes bőr 6 kor. 20 fill., hosszu ablakhuzó 2 kor. 08 fill., rövid ablakhuzó 10.5 és 16 fill., ülés szegély 50 fill. és ablakhuzó tartó 48 fill. egységár mellett való szállitásával 3 évre évenként 29.843 korona, összesen 89.529 korona vállalati összegben.

Ecset szállitás. A máv. igazgatósága az ecsetek szállitása tárgyában j u l i u s 22-én megtartott árlejtés alapján a következőket bizta meg: W i s z o k y és társa céget fényező és mázoló marokecset, csavarkapocs tisztitó kefe, csőtisztitó és géptisztitó kefe, korong kefe, öntvénytisztitó, reszelő kefe szállitásával 9120 kor., W o l s k y Sándor Bélát (Wolsky Albert fia) mázoló marokecset szállitásával 4710 kor., S m o l k a Arnoldot hegyes, hódszőr, nyest, oszlató, uszályos és vidra ecset szállitásával 2675 kor., K a r t s c h o c k e J. és fia céget mázoló marokecset, vidra ecset, vonalozóecset és óráskefe szállitásával 4590 kor. összegben.

Ócska fektuskok eladása. A máv. igazgatósága a készletben levő 13590 mm. acéllal kevert ócska öntött vas féktuskók megvételére — a j u l i u s 31-én tartott árlejtés

Málnai Béla és Román M.

A győri kereskedelmi és iparkamarai székház tervpályázatára beérkezett művek felett január 21-én döntött a zsüri. A bizottság az első díjjal egyhangulag a „Tágas" jeligéjű tervet tüntette ki, szerzői Málnai Béla és Román Miklós. A második díjat a „Mercur', jeligéjű terv kapta, szerzői Szőts Imre és Paller Ernő. Végül megvételre ajánlotta Hübner Jenő „A" jeligéjű művét.

Művészet 1903. 65. l.

mieszéd.

Gyárfás Tihamér IV. 174

Málnai Béla

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet idei nagypályázatán, melynek tárgya egy könyvtárépület tervezése volt, a nagy aranyérmet és a kapcsolatos 1200 korona utazási ösztöndíjat Málnai Béla kapta.

Művészet 1909-136.

32. Fr.

I.
450.

32. Fra Giovanni Angelico da Fiesole.

Sz. 1387-ben. † 1455-ben.

Aquinoi szt. Tamás.

Templomban, oltár előtt, összetett kezekkel és balra fordultan térdel az imádkozó szent, kinek az Úr angyaloktól környezve jelenik meg. Feléje galamb repül. Fejét dicsfény veszi körül, köpenye fekete. Szemben egy íven át kertre nyerünk kilátást, hol hatszegletű kútmedencze látszik. Jobbról kápolna nyilik, a melynek padjain nyitott és csukott könyvek fekszenek.

Fa, méretei 23·6 : 39 cm. — 1880: IV. 2-iki jegyzék 22. *Ramboux J. A.:* 103, pag. 21. Altitalienischer Meister: Der heil. Thomas von Aquino in seinem Oratorium im Gebet hört die Worte Christi: »Bene scripsisti de me Thoma«.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1873: 49. *Florentiner,* Anfang des XV. Jahrh.: St. Thomas Agnius. — 1876, 1878, 1879: III. 78. *Florenczi,*

Málnai Béla

Sárkány István

A Hét 1909. II. 4–5. sz. 145. l.

FŐVÁROSI KÖNYVTÁR.

A Magyar Mérnök- és Építészegylet évente rendezett nagypályázatán feladatul mindig aktuális témát tűz ki. Így az ez évi nagypályázatul egy nagyszabású fővárosi könyvtár volt tervezendő, mely kérdés a minisztériumot és a Nemzeti Múzeum igazgatóságát erősen foglalkoztatja, amennyiben a Nemzeti Múzeum új könyvtárépülete számára már különféle telkek felépítését vették kombinációba. A tervezett könyvtár 800.000 kötet könyv számára elegendő. Az épület tartalmaz egy 600 m² nagyságú olvasótermet, külön hirlap- és folyóirattermeket. Két kiállítási terem, speciális dolgozószobák, igazgató lakása, előadóterem és irodák foglalják el az épület különféle részeit. A souterrain kezelőhelyiségek, szolgalakások, csomagoló- és ládaraktár részére volt kihasználandó. A díjat nyert terveket e számunkban mutatjuk be. Az első díjat, mely a Magyar Mérnök- és Építészegylet aranyérme és a vallás-közoktatásügyi miniszter díja, Málnai Béla építész nyerte el, az ezüstérmet pedig Sárkány István építész.

annyira rabja maradt a már me
szen megkoncipiált felépítésbe
vaspillérek, melyek el akarják hi
nyelmsüéggel a letűnt korok öss
ablakcsipkék, csavart oszlopos co
nyezet, római falak, mór arabeszk
mesteri ízléssel vegyítve, hogy ne
az önálló, csupán az anyag term
nem adatott neki. Lehet, hogy
tudatosan elhanyagolta, de az is
elvi ellenszegülés volt azon elhar
feltünési vágyból mindenáron csa
ízléstelenségekig fajult. Ez utóbbi
épült munkái, mint például a W
akadémikus pedanteriával ragasz
észrevétlenül még a feladat másik
időben vagy még később épült m
szerüen, ízléses olasz palazzokká
Mindent egybevetve Messel nem
művészet fejlődésében, mint Böck
folytatása nincsen, amely inkább a
mintsem a jövő rózsás hajnalhasa
pályája csak újabb bizonyíték, hc
melyből még az oly nagy zse

VEGYESEK.

Kitüntetések. A király buzgó szolgálataik elismeréseül *Müller* János, *Stiffson* Emil és *Früchtl* Ede államvasuti főfelügyelőknek a királyi tanácsosi címet, *Décsey* Lajos államvasuti üzletvezetőnek a harmadosztályú vaskorona-rendet, dr. *Polgár* Mihály és *Temesváry* Alajos államvasúti felügyelőknek a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, továbbá *Steiner* Mátyás főművezetőnek, *Csoknyay* János főmozdonyvezetőnek, *Perneczky* Gyula állomási elüljárónak és *Török* Sándor főkalauznak a koronás ezüst érdemkeresztet, s végül *Kozma* Imre államvasuti hivatalszolgának és *Tóth* Sándor pályaőrnek az ezüst érdemkeresztet adományozta.

Ma kezdjük meg a budapesti egyetemi I. számú *szemklinika* ismertetését a főhomlokzat, az alagsor alaprajza, a vizsgáló és a váróterem bemutatásával. A múlt évben a Mária-utcában épült intézet terveit *Korb* Floris és *Giergl* Kálmán készítették.

A kézdivásárhelyi *törvénykező épület* s fogház pályaterveinek a bíráló bizottsága igy alakíttatott meg: 1., az igazságügyministerium részéről: *Dusóczky* Károly ministeri tanácsos és dr. *Záborszky* István ministeri osztálytanácsos; 2. a kereskedelemügyi ministerium részéről: *Berczik* Gyula ministeri tanácsos (pótlótag: *Bierbauer* István ministeri műszaki tanácsos); 3. az igazságügyminister megbízásából: *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanár (pótlótag *Hoepfner* Guidó építész); 4. a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet részéről: *Nagy* Virgil építész (pótlótag *Kommer* József építész).

A földmérő bizottság. A hivatalos lap jelentése szerint a földmérőket vizsgáló bizottság a következőképpen alakult meg: 1. a m. kir. igazságügyminister elnökké kinevezte dr. *Sebes* Dénest, a m. kir. igazságügyiministeriumban alkalmazott budapesti kir. itélőtáblai tanácselnököt; 2. a m. kir. József-műegyetem által kiküldött tagok: *Bodola* Lajos m. kir. udvari tanácsos, *Kovács* S. Aladár és dr. *Zielinski* Szilárd műegyetemi nyilvános rendes tanárok; 3. a m. kir. igazságügyminister által kinevezett tagok: *Avelik* Simon és dr. *Dévai* Ignác kir. kuriai bírák; dr. *Bartha* Rikárd és dr. *Börcsök* Andor kir. törvényszéki bírák; 4. a m. kir. pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. ministerelnök által kinevezett tagok: *Antalffy* Andor pénzügyi főtanácsos, felmérési központi felügyelő, *Dobrovics* Győző háromszögelő hivatali főnök és *Kollár* Dániel felmérési központi felügyelő. A m. kir. igazságügyminister az elnök helyettesévé *Antalffy* Andor pénzügyi főtanácsos, felmérési központi felügyelőt jelölte ki, a titkári tenndők ellátásával pedig dr. *Börcsök* Andor kir. törvényszéki birót bízta meg.

A régi Buda építészetének nehány értékes és kedves maradványát mutatta be f. hó 12-én *Málnai* Béla a M. Építészek Szövetségében. Többedmagával bebarangolta a Várat, a Vízivárost és a Rácváros maradékrészeit és olyan szép gyűjteményt állított össze, hogy az *ősi* budaiak is alig hittek szemeiknek, hogy az ő lakóházaik ilyen szép és érdekes építészeti részleteket tartalmaznak, melyek egyszerű igénytelen motivumokkal, de ízléssel csoportosítva nagyon is méltók arra, hogy mielőtt őket a városfejlődés, mely már egészen a küszöbön áll, — proximus ardet Ucalegon — a megsemmisítő feledésbe nem süllyeszti, ha másként nem, hát legalább képben megtartassanak az utókornak – példaadásul. Föl is hívta erre a főváros urainak a figyelmét, kik minthogy már más oldalról kaptak biztatást, remélhetőleg eleget tesznek építészeink óhajtásának.

† **Beck Sámuel** kőipar-tulajdonos Erdőbányán jobblétre szenderült; vállalatát 35 év előtt kezdte és jó hírnevét megalapította. A vállalatot örökösei folytatják.

Pályázat füstemésztőre. Nagyfontosságú nemzetközi pályázatot hirdet a szász pénzügyminister füstemésztőre, melynek sikere esetén megszabadulna a nagyvárosi élet a már tűrhetetlen füsttől és koromtól. Oly füstemésztő szerkezet terveit kívánja, mely egyszerű legyen, könnyen alkalmazható bármely kazán- vagy kemencetüzelésre, bármely egyszerű munkás kezelhesse és a füst és káros égési termények kiküszöböltessenek. A készülék sikerét füstgáz-analysissel fogják eldönteni. Jutalma 10.000 márka, pályázati határidő 1909 december 31. A pályaműveket akár névvel, akár névtelenül, írva vagy nyomtatva, de német nyelven és 7 példányban kell benyujtani Szászország pénzügyministeriumában. A díjat csak akkor adják ki, ha a készülék a gyakorlatban két évig jól bevált. A találmány szellemi szerzői jogát meghagyják a föltalálónak, ki azt később üzletileg értékesítheti. Ezenkívül kitűztek még egy 2000 márkás díjat annak, ki az összes kultúrnépek irodalmában előforduló s a füst eltüntetésére vonatkozó szakértőjavaslatokat oly módon gyüjti egybe, hogy annak révén a nagy fűtőtelep tulajdonosai indíttatva érezzék magukat füstemésztők berendezésére. *D—y.*

Épitőipari kiállítás Londonban. A londoni Olympiában a múlt hét folyamán nyílt meg a tizennegyedik angol építőipari kiállítás. Ezek az évről-évre ismétlődő kiállítások főként arra szolgálnak, hogy az érdekelt cégek bemutassák a szakmabeli ujdonságokat. A kiállítás különösen a házépítésre, házépítési anyagok bemutatására, de egyúttal olyan berendezési anyagokra is kiterjed, amelyek a ház fölszereléséhez tartoznak, például fürdőszoba, konyhafelszerelések stb. Ezen a kiállításon szoktak bemutatásra kerülni a legújabb villák, családi házak és munkásházak modelljei is. Üzleti szempontból ezek az évről-évre ismétlődő kiállítások, mint a tapasztalatok mutatják, igen szép eredménynyel szoktak járni.

Földalatti vasút Bécsben. A francia főváros úgynevezett Metropolitain földalatti vasútjának soha sem sejtett sikere, az a bámulatos forgalom, amely annak immár hét fővonalán, a város minden irányában lebonyolódik és az a váratlan jövedelmezőség, amelyet a még oly kis vitelbér dacára is elérni sikerült, a többi világvárosokat is ilyen földalatti vasutak építésére sarkalja. Amint ismeretes, a párisi Metropolitain vitelbére bárminő hosszú vonalra is tizenöt fillér és ezért az összegért az utas tetszés szerinti vonalakat használhat tetszőleges számú átszállásokkal, mindaddig, amíg valamelyik átszálló, vagy végállomás indóházát el nem hagyja. Ilyenformán a vonatok gyors és sűrű közlekedésével az óriás város bármely pontjára, bárhonnan rövid idő alatt és igen olcsón lehet eljutni- A berlini földalatti vasút bár sokkal szerényebb méretekben épült, mint a párisi, szintén hézagpótló intézménynyé vált és a nagy közönségnek, főleg nagyobb távolságra kedvelt közlekedő eszköze. Mivel azonban igen kevés vonala van, a közúti villamos közlekedéshez képest elenyésző a forgalma, Bécs városa mégis célszerűnek vélte az ő vasútját a berlini mintára megvalósítani, minthogy ez technikailag is kisebb feladat, mint a párisi, amelynek alagútjai több emeletnyi mélységben járnak a föld alatt. A bécsi földalatti vasút csupán a belvároson haladna keresztül, hol az utcák már egyátalában nem képesek lebonyolítani a sűrű forgalmat. A terv szerinr az összes, a belvárost elérő közúti vasutak a belváros területén a föld alá vezettetnének és így mennének azon keresztül és a tulsó oldalon ismét utcai színtre kerülnének. Amint láthatjuk, a bécsi földalatti vasút egészen más elvek szerint épülne, mint a párisi vagy a berlini. Ez a kettő tisztán nagy távolságoknak gyors beutazására van szánva, holott a bécsi csakis a belváros forgalmának csökkentését célozza. Bizonyos fokig tehát a mi andrássyúti földalatti vasútunkkal vethető össze, amely ugyan egyik célját, az Andrássy-út tehermentesítését elérte, mint forgalmi vállalat azonban talán egész Európában a legrosszabb üzleteknek egyike. x.

A régi brémai városháza akármilyen érdekes és becses is történelmi és kulturalis szempontból, a mai igényeknek már régen nem felel meg és sok halogatás után annak újjáépítését el is határozta Bréma városának érdemes tanácsa. Nyilvános pályázatot rendezett, melyen Gabriel v. Seidl müncheni építész kapta meg az első díjat. Ugyancsak neki ítélték oda az építést is, mely célra a tanács utólag 1,800.000 márkát szavazott meg. *—gri.*

Az ipari titok. Dr. Dóczy Sámuel ily című, a napokban megjelent könyve küldetett be hozzánk. Hasznos tájékoztató az ipari titok joganyagát megismerni kívánók számára. Megrendelhető 6 koronáért Benkő Gyula könyvkereskedésében (Budapest, Dorottya-utca 2. sz.).

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A mű- és középitési szakosztály ülése május 10-én. Elnök *Nagy* Virgil, jegyző *Rerrich* Béla; jelen volt 100 tag. Választások vannak napirenden; a működő bizottság tagjai lettek: *Báthory* István, *K. Császár* Ferenc, *Fleischl* Róbert, *Fritz* Oszkár, *Havas* Sándor, *Jakabffy* Zoltán, *Janszky* Béla, *Kabdebó* Gyula, *Kertész* K. Róbert, *Kotál* Henrik, *Lechner* Jenő, *Málnai* Béla, *Novák* Imre, *Reisz* Zoltán, *Román* Miklós, *Sándy* Gyula, *Sváb* Gyula, *Sziklai* Zsigmond, *Szuchy* János és *Wälder* Gyula. — A Hollán-pályadíjakat odaítélő bizottságba *Berczik* Gyulát és *Fittler* Kamillt, az Erzsébet-emlék bíráló bizottságába *Schulek* Frigyest, pótló tagul *Fritz* Oszkárt választották meg. — Végül *Führer* József és az elnök indítványára fölkérik a választmányt, eszközölje ki, hogy az I. Hazai Takarékpénztár palotája tervpályázatának bírálati jegyzőkönyvét közölje, valamint a tervek közzétételét ne akadályozza meg.

Berlin új állati hullafeldolgozó intézete.

Berlin város a m. évi június hónapban adta át a közhasználatnak új állati hullafeldolgozó intézetét.

Az intézet a Berlintől $1^1/_2$ órányira fekvő Rüdnitzben létesíttetett (1 óra vasúton Bernauig, onnan fél óra kocsin Rüdnitzig). Nagyszabású, hatalmas gyártelep ez, teljesen különálló lakóház-teleppel. A hullafeldolgozás a Hartmann-féle gépezeti rendszer szerint, az ú. n. thermochemiai eljárás útján történik. A gépezet nyolc, egyenkint 3000 *kg* befogadó képességű hullafőzőkazánnal (desinfectorral) dolgozik, amelyekben a hullaanyag párolása (extractioja) és szárítása történik. Mindegyik desinfector egy nagy vízszintes, cilindrikus tartó, belsejében a nyers anyag felvételére egy rostadobbal van felszerelve, mely géphajtás útján forgatható. Itt párolják a hullaanyagot és extrahálják s végül eladásra alkalmas húsliszttó szárítják. A párolt anyagból kivont zsír és enyvlé egy csövön a zsírválasztóba folyik le, ahol a zsír az enyvlétől különválasztódik. A zsír a zsírelválasztó legmagasabb, kúpalakú részében gyülemlik össze, ahonnan egy szellentyű megnyitása után a zsírgyüjtőtartóba jut, az alsó enyvlé pedig önműködőleg az enyvgyűjtőbe (recipiens) folyik. A recipiens egy csővezeték által a desinfectorral áll összeköttetésben, minélfogva a két tartó ugyanazon nyomás alatt állván, elősegíti, hogy a közbeiktatott zsírelválasztóból csakis teljesen zsírtalanított enyvlé kerülhessen a recipiensbe. A recipiensből azután az enyvlé egy csap megnyitásával periodice az ú. n. párolgatóba kerül, ahol enyvkocsonyává sűrűsitik. Az e közben az enyvléből keletkező gőzök a desinfectorhoz visszavezettetnek s így a főző és szárító folyamathoz felhasználtatnak. Abban az esetben, ha enyvet nem akarnak gyártani, a besűrített enyvlét ismét a desinfectorba vezetik s ott a hullaanyaggal enyvtartalmú húslisztté dolgozzák fel.

A húsliszt elevátorral a padlásra kerül, ahol őrlés és szitálás után mint kész árút zsákolják és elszállítják.

A bőrök sózására és raktározására, továbbá a zsír és enyvlé hordókba lecsapolására a pincehelyiségekben berendezett külön helyiségek vannak.

Külön épületben nyert elhelyezést a javítóműhely és az istálló.

A szennyvizet előzetes sterilizálás után, az intézet körül fekvő és a város tulajdonát tevő földek öntözésére használják fel.

A hullaanyagot Berlinből egy központi gyüjtőtelepről vasúton szállítják, külön e célra épített, légmentesen zárható és az intézet tulajdonában levő vasúti kocsikban. A feldarabolt hullaanyagot előbb nagy, szintén légmentesen zárható, cinezett vaspléhből készült tartókba helyezik s csak úgy kerül a vasúti kocsiba; közvetetlenül csak a fel nem darabolt egész állati hullák kerülnek a vasúti kocsikba. A közvágóhídról származott állati hulladékot közvetetlenül onnan szállítják ki az intézetbe.

A Berlin városában lévő hullagyüjtőtelepet közel a közvágóhídhoz helyezték el. A gyüjtőtelep négy épületből áll, ezek az iroda- és lakásépület, a feldolgozó, boncoló helyiségek, állatorvosi laboratorium és fürdőszobák épülete, a megfigyelés alatti és a fertőzésre gyanús állatok vesztegistálló-épülete s végül egy kocsiszin. A hullákat két zárt automobil-kocsi gyüjti össze.

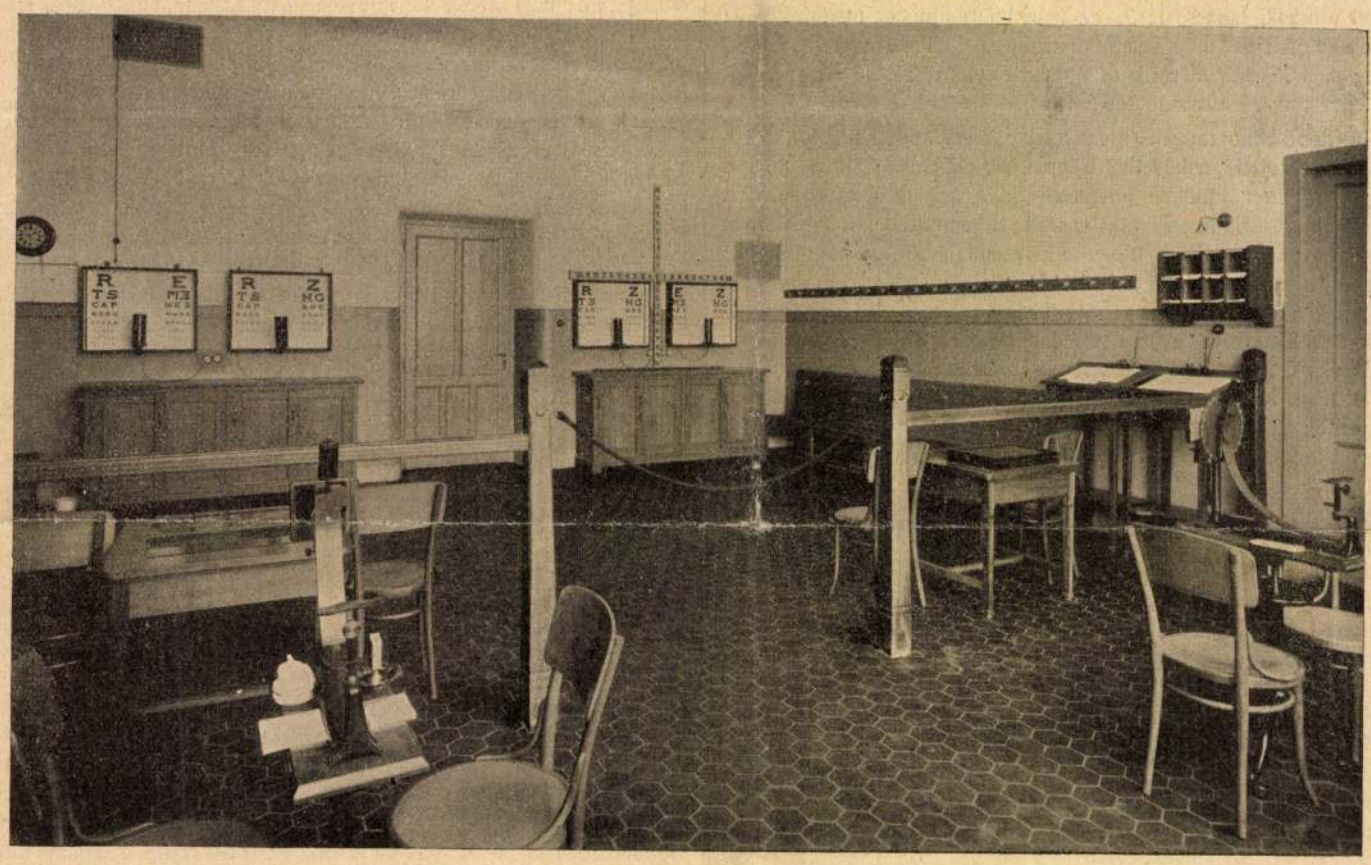

4. ábra. A szemklinika vizsgálóterme.

A Rüdnitzben lévő gyártelep személyzete: 1 felügyelő, 1 irodatiszt, 1 főgépész, 2 gépész, 2 fűtő, 1 lakatos és 18 munkás; a berlini gyüjtőtelep személyzete pedig: 1 intéző, 2 írnok, 2 automobil-fűtő („soffőr"), 1 pecérlegény, 1 vágólegény és 2 munkás. Az egész intézmény a közvágóhídi igazgatóság felügyelete alatt áll.

Az új hullafeldolgozó intézmény $1^1/_2$ milliom márka költséggel létesült. (A budapesti thermochemiai intézet költsége 250.000 k. volt.) Amennyiben el kell ismernünk, hogy úgy a gyártelep, mint a gyüjtőtelep célszerű és modern berendezésével a hozzáfűzött követelményeket teljesen kielégíti, annyira elhibázottnak tartjuk azt a megoldást, hogy a gyártelep messze a várostól van elhelyezve, ami által egyrészt a városban külön gyüjtőtelep felállítása, másrészt a feldolgozandó hullaanyagnak, hosszas és költséges vasúton szállítása vált szükségessé.

Sz.

Málnai Béla

Mikor a lakosság nagyvárosokba tömörül, magas, összezsufolt házak épülnek bérlakásokkal s igy kevés alkalom van zöld felületek létesitésére. A magas házak a város levegőjét rontják és hovatovább az egészségre ártalmassá teszik. Ezen az uj épitészet kétféle módon igyekszik segiteni. Az egyik mód az, hogy a város belsejében nagy területeket akar utólagos városrendezéssel a kertek számára szabaddá tenni és ezekre a zöld területekre egymástól távol sokemeletes, ugynevezett magas házakat épiteni, melyek igy elég levegőt és világosságot kapnak. Ez a reform még utópisztikus, sok akadályba ütközik, mert igen nagy rombolással jár. A másik mód, hogy kihelyezik a lakásokat a város perifériáira, miáltal családiház-telepek és települések keletkeznek. Itt a rendelkezésre álló terület aránylag olcsó és egy-egy család vagy kevésszámu lakó számára olcsón létesithetők hajlékok. Ez utóbbi törekvés, mely ma mindinkább tért hódit és közvetlenül oldja meg az egészséges lakás elhelyezésének feltételeit, éppen Budapesten például igen jól beválik, mert városunk környéke: a budai hegyvidék és a pesti oldalt körülvevő sikság is ilyen családiházak létesitésére kiválóan alkalmas. A lakosság kitelepitése egyébként összefügg természetesen a közlekedési eszközök fejlődésével is.

Itt meg kell mindjárt jegyeznünk, hogy a város külterjes, helyes és egészséges települése csak ugy létesülhet, ha az nem tisztán üzleti alapon történő parcellázással megy végbe, hanem *előre megállapitott városrendezési terveknek alapján* tagoltatnak fel az egyes területek és ezeken a területeken előre elkészülnek az utak, közmüvek: vizzel, csatornával, gázzal és mindazzal, ami a modern lakáshoz szükséges. És bár — mint emlitettük — fővárosunk legközelebbi környezete a budai hegyvidék egészséges fekvése és a városhoz való közelségé-

ADRIAI BIZTOSITÓ TÁRSULAT

BUDAPEST, V., ERZSÉBET-TÉR 9—10. SZÁM, SAJÁT HÁZ

A társulat budapesti bérpalotája

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 9-11. (VOLT NEW-YORK PALOTA)

ALAPITÁSI ÉV 1838 ◆ ALAPTŐKE 100 MILLIÓ LIRA

A TÁRSULAT GARANCIATARTALÉKAI
827,000.000.— LIRÁT TESZNEK KI

A társulat elfogad a legujabb módozatok és a felek részére a legelőnyösebb feltételek mellett:

tüzbiztositásokat,
életbiztositásokat,
betörésbiztositásokat,
szállitmánybiztositásokat,
üvegbiztositásokat,
jégkárbiztositásokat,
üzemszünetelési biztositásokat.
(chomage).

nél fogva ilyen településre alkalmas, viszont olcsó családiházak részére nehezen szerezhető meg, mert a telek ezekben az övezetekben, az építésügyi szabályzat szerint, *minimum* 600, illetve 300 négyszögölben van megállapitva, ami kisebb családiházak részére tulságos nagy.

Ezzel mindjárt el is jutottunk a települési kérdés egyik sarkalatos pontjához: a telek nagyságának megállapitásához. Szükséges volna egészen közel a városhoz olyan területek kijelölése, amelyen a telek-minimum fel volna függesztve és olyan beépitési módot kellene engedélyezni a hatóságnak, mely zöld területek kihagyását kötelezővé tenné. Igy zárt sorban 4-es, 6-os csoportokban kis családiházak épülhetnének. A középosztály részére ezeken a kis telkeken további épitési könnyitések nyujtása volna szükséges, hogy a házak olcsón megépithetők legyenek. Mert habár a budai hegyvidéken tömeges épitkezés indult meg és igen sok családiházat létesitettek, ezeknek épitési költségei a középosztály részére még mindig igen magasra rugnak.

Ami pedig magát a családiházat illeti, ne gondoljuk, hogy annak épitése olyan egyszerü feladat, hogy azt tervek nélkül egy kőművesmester vagy vállalkozó elvégezheti, mert éppen tökéletesen megoldott családiház, dacára a

Családi ház *Pogány Móric terve*

feladat könnyüségének, a legmagasabb tervezői feladatok közé tartozik. Jó ház létesitéséhez feltétlenül a legjobb épitészre van szükség. Egy ilyen családiháznak ezer csinja-binja van: hogy abban a szükséges butorok jól elhelyezhetők legyenek, a helyes égtáj megválasztása, hogy a lakóhelyiségek naposak legyenek, a ház jól legyen szigetelve és megépitve az időjárás viszontagságai ellen, hogy minél kevesebb gonddal legyen fentartható és hogy minél kevesebb gondot okozzon a háztartás. Mindezek olyan problémák, amelyekkel a legkiválóbb épitészek a legbehatóbban foglalkoznak és a ma kialakuló lakásalaprajz legpraktikusabb formáit produkálják. Feltétlenül szükséges, hogy ha valaki családiház épitésére gondol, először az épitészhez forduljon, annak jótanácsait hallgassa meg, vele a legnagyobb bizalommal és körültekintéssel tárgyalja meg a legapróbb részleteket. Ha az épitész a szokásos sablonoktól eltérő megoldást ajánl, gondolkozzék rajta s engedje meggyőzetni magát, mert csak igy lesz képes az épitész megfelelő olcsó és nem a sablónokon alapuló házat és lakást tervezni.

Az *ilyen* lakásban jól fogja magát érezni a lakó. Egészsége meg lesz védve,

123034. Balázs Farkas, Soroksári-út 9509. hrsz.
119034 Farkas Ödön, József-körút 63.
123793. Eidelesz Manó, Gergely-u. 23.
124856. Princz és társai, Hunyadi-u. 41.
124138. Hübner Antal, Kemény-Zsigmond-u. 4.
117233. Dr. Halász Frigyes, Vadász-u. 9.

Jóváhagyásra ajánltattak:

120.778. Münczer Vilmos, Dobozi-u. 6495. hrsz.
123 796. Goldhammer József, Bánya-u. 7412. hrsz.
120.748. Dörnfelder Antal, Hegedüs Sándor-u. 33.
119.501. Erős Arnold, Károly-körút 28.
120.535. Scheiber Béla. Tavasz-u. 10.
119.336. Wippler és tsa, Mohács-u. 1750 hrsz.
119.879. Széll Géza, Lónyay-u. 7.
119.338. Gr. Széchényi Lászlóné, Andrássy-út 3041. hrsz.
119.844. Dréher Antal, Előd-u. 8446. hrsz.
118.802. Schleisz Mihály, Alkér u. 8717. hrsz.
119.059. Kirchknopf István, Bornemissza-u. 13782. hrsz.
122.530. Párvy Lajos, Liget-u. 5.
120.779. Münczer Vilmos, Dobozi-u. 39.
122539. Somogyi Sándor, Vértes-u. 7.
122071. Szondi József, Mohai-út 13761/32. hrsz.
121650. Haas és Somogyi, Erzsébet-körút 42.
121562. Hubert József, Vág-u. 1341. hrsz.
124103. Knoll Béla, Otthon-u. 13015. hrsz.
114004. Ast Ede, Hentes-u. 9601. hrsz.
122079. Klein Ödön, Thököly-út 2858. hrsz.
121659. Polerszky Irma, Amerikai-út 1853. hrsz.
119860. Uhri Imre, Bálint-u. 3.
119864. Semsey József, Só-u. 210. hrsz.
121074. Özv. Olle Györgyné, Retek-u. 18.
121494. Just Sándor, Király-u. 101.
123031. Balogh József, Kútvölgy 8959.
116475. Dr. Keleti Gyula, Margit-körút 3.
114155. Dérei József, Margit-körút 3511. hrsz.
111974. Bauer és Gyulai, Hajtsár-út 1957. hrsz.
113565. Tholt István, Zsigmond-tér 4141.
114774. Leopold és fia, Bécsi-út 3036. hrsz.
124110. Sohár Béláné, Selmeci-u. 14.
124440. Nickl Ferenc, Szérüskert-u. 6545. hrsz.
117249. Justus Sándor, Vörösmarty-u. 4014. hrsz.
119500. Tausig és Róth, Erzsébet-körút 4796. hrsz.
117210. Altstock Gyula, Zsigmond-u. 114.
114585. Trenka Mór, Üllői-út 9634. hrsz.

Gépekre és felvonókra:

730. Saját otthon r.-t., Lónyay-u. 38.
727. Kalmár Jakab, Oszlop-u. 10.
122066. Malusik Róbert, Dob-u. 78.
122067. Schlesinger Ávram, István-ut. 41.
123196. Balogh Kálmánné, Mátrai-u. 19.
122787. Gróf Zichy Jenő, Úri-u. 60.
121991. Lohr Mária, Baross-u. 95.
120197. Aivacz B. Dembinszky-u. 32.
120158. Fischer Simon, Bécsi-út 10.
120138. Magyar autoforgalmi r.-t., Páva u. 10.
117774. Reisz Frigyes, Zápor-u. 65.
118803. Steiner Samu, Miklós-u. 13.
122786. Concordia gőzmalom r.-t., Soroksári-út 24.
118451. Berczelli Lajosné, Ferenc-körút 29.
120159. Steiner Béla, Alsóvaspálya-u. 11.
118437. Kovács és tsai, Aréna-út 112.
1130. Gregersen G. és fiai, Ujpesti-rakpart 1359. hrsz.
728. Budapesti építő r.-t., Szalay-u. 4.

Elutasíttatott:

116285. Rappaport Józsefné, Hunyadi-u. 6805. hrsz.
99564. Fischer Miksa, Márga-u. 8003. hrsz.
119849. Lindwurm testv., Aréna-út 4294. hrsz.
118813. Gonda Márk, József-u. 8.
118237. Wozák Jánosné, Elemér-u. 32.
121284. Freund Dezső, Arany-János-u. 33.
123027. Székely Bernát. Vámház-körút 4.

122809. Fekete Gyula, Budafoki-u. 13486. hrsz.
121538. Scheier Samu, Szabolcs-u. 10.
123864. Özv. Klein Józsefné, Fecske-u. 3.
117454. Havas József, Hungária-út 1838. hrsz.

TERVPÁLYÁZATOK.

jan. 30. Orsz. Iparműv. Társ.: abroszok, kendők, törülközők mintái; díjak: 400 és 200 k.
„ 31. Budapesti (Budai) Tornaegylet: korcsolyacsarnok tervei; díjak: 1500, 1000 és 500 k. (Lásd lapunk 51. számát.)
febr. 1. Budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár: négyemeletes székház tervei; díjak: 3200, 2000 és 1200 k.
„ 10. Igazságügymin.: Besztercén törvényszék és fogház (650000 k.) tervei; díjak: 2000, 1500 és 1000 k. (l. lapunk 50. számát).
febr. 15. Brassó város tanácsa: villamos mű tervezése. Pályanyertesnek 5700 k. tiszteletdíj.
„ 28. Szolnok város polgármestere: csatornahálózat tervezése. Díjak: 2000, 1500 és 1000 k.
„ 28. Nyíregyházai szoborbizottság: Kossuth-szobor tervei; díjak: I. a megbízás, II. 2000 és III. 1000 korona.
márc. 1. Gyula város tanácsa: városház tervei (300.000 k.); díjak: 2500, 1500 és 1000 k.; megvétel 500 k.
„ 18. Pozsonyi ev. egyház: templom és kétemeletes bérház tervei (300000 k.); díjak: 1000 és 500 k.
„ 15. Szeged város: III. emeletes vasutas palota tervei (1,100.000 k.); díjak: 3000, 2000 és 1000 k.
„ 16. Budapest tanácsa: nyilvános könyvtár és közművelődési intézet vázlatai; díjak: 3000, 2000 és 1000 k.
„ 20. Brassó város tanácsa: városbeépítő terv. Pályadíjak: 8000, 4000 és 2000 k.
ápr. 10. Modern Olympia tervei (nemzetközi pályázat) (lásd lapunk folyó évi 3. számát).
„ 30. Magyar Építőművészek Szövetsége nagypályázata: vidéki állandó színház. Díjak: I. aranyérem és 1000 k. II. bronzérem. (L. lapunk 49. számát.)
máj. 1. Pozsonyi ág. hitv. egyházközség diakonissza-épület, árvaház és kórház tervei (400000 k.).
nov. 1. II. Sándor cár szobra Szentpétervárt (nemzetközi pályázat); díjak: 5000, 4000, 3000, 2000 és 1000 rubel (lásd lapunk 51. számát).

VERSENYTÁRGYALÁSOK.

jan. 15. M. Á. V. szegedi üzletvez.: **mosókonyha fölszerelése** (l. a hirdetések közt).
„ 15. Szatmárnémeti város tan.: **bérházak építése.**
„ 15. Temesvári postaigazgatóság: **épületbontás és új postaépületek építése** Resicán.
„ 15. Mikola közs. elüljárósága: **járdafektetés.**
„ 15. Iparbank, Debrecen: **kétemeletes bérház építése.**
„ 15. Imely község (Komárom m.) elülj.: **kántorlakás építése.**
„ 16. Budapest szfőv. tanácsa: **burkolatkőanyagszállítás.**
„ 16. Péterréve község elülj.: **artézi kútfúrás.**
„ 16. Miskolci törvsz. elnöke: Mezőcsáton **járásbirósági épület és fogház építése.**
„ 16. M. kir. pénzügyminiszterium: **422 lakóház építése** a kispesti munkástelepen (lásd a hirdetések közt).
„ 16. Rachó község elülj.: **közvágóhid építése.**
„ 16. Bél község (Bihar m.) elülj.: **mélykút-fúrás.**
„ 16. Alispáni hiv. Máramarossziget: **útfölemelés.**
„ 18. Szombathelyi á. é. hiv.: **elemi iskola építése** Vidorlakon.
„ 18. Fülöpszállás község elülj.: **melléképületek építése.**
„ 18. Szefkerini g. kel. szerb egyház: **templomtorony.**
„ 18. Matonya község (Bars m.) elülj.: **iskolaépítés.**
„ 19. Alispán, Budapest: 21881 *m* **útépítés.**
„ 19. M. Á. V. igazg.: **vill. világítás berendezése** Vác állomáson.
„ 19. Pozsony város mérnöki hiv.: **kőfaragó munkák.**
„ 20. Jászberény polgármestere: **a főtér aszfaltozása és csatornázása** (210000 k.).
„ 20. Trencséni á. é. hiv.: **csatornázás és épület-átalakítás és villanyos világítás** (5398·00 k.).
„ 21. Tordai főszolgabíró hiv.: **kaviesszállítás.**
„ 21. Versec város tanácsa: **átereszek építése.**
„ 21. Rimaszombati á. é. hiv.: **kaviesszállítás** az 1911—13. évben.
„ 22. Bágy község (Torda m.) elülj.: **körjegyzői lakás és iskola építése.**
„ 22. Perzsány község (Fogaras m.) elülj.: **koresma és jégverem építése** (17742 k.).
„ 23. Nyitrai á. é. hiv.: **iskolaépítés** Ribéken.
„ 23. Vallásmin.: a sárospataki új tanítóképző **építése** és a régi **átalakítása.**
„ 23. Debrecen város tanácsa: **gépberendezés szállítása** a villamos telepre.
„ 23. Balony község (Győr m.) elülj.: **iskola, tanító- és jegyzőlak építése.**
„ 23. Dévai á. é. hiv.: **iskola-átalakítás.**
„ 24. Szepetk község (Zala m.) elülj.: **iskolaépítés** (29006 k.).
„ 26. Brassói á. é. hiv.: **épület-átalakítás.**
„ 26. Naszód nagyközség elülj.: **közvágóhid építése.**
„ 26. Radnóti takarékpénztár: **intézeti ház építése** (32270 k.).

Haasz
Málnai Béla

Thék Endre, az ipartestületek országos szövetségének elnöke megköszöni az irányában kifejezett bizalmi nyilatkozatot.

A szegedi ipartestület értesít, hogy *Bakay* Nándornak, a magyar kézműipar régi előharcosának síremlékét felállította és november 1-én felavatta, megküldi a síremlék képét, egyben az ipartestületnek adományáért köszönetet mond.

Bejelentetett a IV. kerületi elüljáróság rendelete, melylyel a tanoncok nyilvántartásának rendszerét megváltoztatja. Az elüljáróság tudomásul vette, elrendelte, hogy az iroda a tanoncok bejelentését ennek megfelelően kezelje; de a tagokat is figyelmezteti, hogy a büntetések elkerülése végett el ne mulaszszák, hogy a felfogadandó tanoncokat 14 nap alatt az ipartestület helyiségében szerződtessék, akár megvannak a szükséges okmányok, akár nincsenek meg.

A főjegyző jelentést tett az Iparostanonc Otthon Országos Egyesületének alakuló közgyűléséről, melyet az elüljáróság tudomásul vett.

Olvastatott a VII. ker. elüljáróság ítélete, melylyel egy építőmestert azért, mert egy segédet az ipartestületnek bejelenteni elmulasztott, megbüntetett. Tudomásul szolgált.

Koch Richárd indítványozza, hogy az ipartestület hivatalból járjon el az idős tanoncoknak az iskolalátogatás alól fölmentése tárgyában. Az elüljáróság az indítvány felett napirendre tért, mert az iskolai hatóságok a tanoncok személyes jelentkezését követelik és a fölmentés dolgában minden egyes esetnek mérlegelésével határoznak.

Tudomásul vette az elüljáróság, hogy a III. ker. elüljáróság *Móricz* Bálint vállalkozót az iparkihágás vádja alól fölmentette.

Az elnök előterjesztést tett a *Magyar Építőmesterek Házá*-nak építése ügyében. Emlékezteti az elüljáróságot, hogy már az 1907. évben tervbe volt véve az ipartestület házának olyan kibővítése, hogy abban az ipartestületen kívül az építőmesterek szövetségei és a Magyar Építőmesterek Egyesülete egy tető alatt elférjenek. Erre a célra az ipartestületnek 48 tagja 1000—1000 koronát, mint kamattalan kölcsönt rendelkezésre is bocsátott, de a közbejött rossz pénzügyi viszonyok következtében a terv megvalósításáról le kellett mondani. Most azonban úgy alakultak a körülmények, hogy a félretett terv az azóta változott viszonyok figyelembe vételével megvalósíttassék. Erre nézve már bizonyos előző tárgyalások folytak, melyek arra az eredményre vezettek, hogy a terv az ipartestület, a Budapesti Építőmesterek Szövetségének, a Magyar Építőmesterek Egyesületének és a Magyar Építőmesterek Anyagtermelő Szövetkezetének együttes közreműködésével megvalósítható. Ebben az irányban az anyagtermelő szövetkezet részéről felhívás érkezett az ipartestülethez, melyre minél előbb válasz adandó. Határozatot kér az elüljáróságtól arra nézve, helyesli-e ezt a tervezetet s elvben hozzájárul-e? Ha az elüljáróság hozzájárul, akkor ebben az ügyben érdemleges határozathozatalra rendkívüli közgyűlést kell összehívni, mert vagyonszerzés és elidegenítés fölött csak a közgyűlés határozhat. Az elüljáróság a „Magyar Építőmesterek Házá"-nak megszerzését helyesli és ebben az ügyben f. hó 29-ének délelőtti 11 órájára az ipartestület helyiségébe rendkívüli közgyűlést hív egybe, hogy a házszerzést határozza el s a szükséges intézkedésekre az elüljáróságot hatalmazza fel.

Újévi üdvözléseink. Újév napján tagjaink nagy számban jelentek meg helyiségünkben, hogy vezéreiket, *Jakabffy* Ferencet, mint az ipartestület elnökét és mint építőmester-országgyűlési képviselőt, *Kauser* Gyulát, mint a magyar építőiparosok országos szövetsége és a magyar építőmesterek egyesülete elnökét, és *Pucher* Istvánt, mint a budapesti építőmesterek, kőmívesmesterek és építővállalkozók szövetsége elnökét az újév alkalmából köszöntsék. Impozáns csapat gyűlt össze, mely dr. *Erős* Sándor és *Gerenday* Béla alelnökök vezetésével fölkereste lakásán *Jakabffy* Ferencet. Itt dr. *Erős* Sándor alelnök meleg szavakkal ecsetelte *Jakabffy* Ferenc elnöknek fáradságot nem kímélő, odaadó tevékenységét, melyet az ipartestület tagjai érdekében kifejt; azt a sikert, melyet az ipartestület az elnök által kezdett és vezetett munkavezetői tanfolyammal és az eddig 26 kötetre szaporodott munkavezetők könyvtárának kiadásával elért. Ez volt az oka annak, hogy építőiparosok osztatlan szeretete és áldozatkész lelkesedése segítette *Jakabffy* Ferenc elnökünket az országgyűlés képviselőházába, ahol az ipar érdekének hathatós védelmét várja tőle. — *Koch* Károly a magyar anyagbeszerző és termelő szövetkezete nevében üdvözölte *Jakabffy* Ferenc elnököt. Kiemelte, mily nagy szükségük van az iparosoknak, hogy a feldolgozásra szükséges anyagok beszerzése és szállítása tekintetében függetlenítsék magukat és ez csak tömörüléssel érhető el. Ezért sorakoztak *Jakabffy* Ferenc körül, akinek buzgóságától, erélyétől és gyakorlati leleményességétől a nehézségek leküzdését remélik. *Jakabffy* Ferenc meghatottan köszönte meg a tagtársak ragaszkodásának megnyilatkozását. Hivatkozott arra, hogy az elnöki tisztséget annak idején nem kereste, sőt elhárítani igyekezett s csak a tagtársak pressziója alatt vállalta el. De amikor magát erre elhatározta, egész erejét arra fordította, hogy maradandó értékű alkotást hozzon létre. Még nem teljes a munkavezetők tanfolyama, befejezetlen a munkavezetők könyvtára is. Ezeket óhajtaná befejezni s reméli, hogy a tagok hozzájárulásával ezt el is fogja érni. Az országgyűlésen pedig majd az ipart és az építő ipart érdeklő ügyekben lesz kötelessége felszólalni. Eddig is a tagokkal összeforrva érezte magát, akiknek buzgó támogatása mellett tudta csak az eredményeket elérni. Ezért jövőben is csak a tagtársakkal és a tagtársakért akar dolgozni. — Innét *Kauser* Gyula lakására vonult a tisztelgő csapat, akit a magyar építőiparosok országos szövetsége nevében *Bloch* Leó ügyvezető-alelnök, a magyar építőmesterek egyesülete nevében pedig *Miklós* Ede titkár üdvözölt. *Bloch* Leó utalt a szövetség ügykörében a budapesti építőmesterek szövetségének és az országos szövetségnek vezetésében történt kettéosztásra. Ezt a kettéosztást az a cél vezette, hogy mind a két szövetség teljes erejét a saját ügyeire központosíthassa és nagyobb eredményt érhessenek el. *Miklós* Ede annak az örömnek adott kifejezést, hogy *Kauser* Gyula újra a magyar építőmesterek egyesületének élére került, amelyet kezdettől fogva vezetett. *Kauser* Gyula köszönetet mondott a tagoknak ragaszkodásukért és azokkal a kilátásokkal szemben, melyek a következő építő évadra mutatkoznak, kéri a tagokat, hogy a szövetség iránt már most erősen érdeklődjenek, hogy ha a szükség parancsolni fogja, már mindenki ismerje kötelességét és azzal meg legyen barátkozva. — *Pucher* Istvánt, a helyi szövetség elnökét kereste fel ezután a lelkes csapat, ahol *Koch* Károly ügyvezető-alelnök köszöntötte a szövetség új elnökét. *Pucher* István szerényen magáról el-, *Koch* Károly kipróbált tetterejére és ügyességére hárította a szövetség működésének súlyát, a maga részéről igérvén, hogy ami erejéből telik, azt a szövetség érdekében teljes odaadással meg fogja tenni.

Iparengedélyt nyertek s a testületbe tagokul beléptek: *Boldog* Gyula k. kőmíves iparos, IX. Gróf Haller-u. 4. *Pewny* Gyula építőmester, V. Alkotmány-u. 5. *Szarka* Lajos k. kőmíves iparos, IX. Liliom-u. 38. *Grundmann* Vilmos építőmester, X. Nyitra-u. 4.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A magánépítési bizottságnak jan. 9-én tartott ülésén

új építkezésre nyert engedélyt:

125.256. Haasz Gyula és Málnai Béla, Tátra-u. 1236. hrsz. négyemeletes ház.

119.485. Özv. Höbinger Antalné, Curia-u. 292. hrsz. négyemeletes ház; terv. Novák és ~~Góth~~.

124.851. Cs. k. szab. osztrák „Phönix" életbiztosító társaság, Bécsi-u. 524. hrsz. négyemeletes ház; terv. Quittner Zsigmond.

125.255. Bäck Adolf, Tátra-u. 1236/3. hrsz. négyemeletes ház; terv. Haasz és Málnai.

124328. Grünfeld Jakab, Práter-u. 28. háromemeletes ház; terv. Orbán Jenő.

118269. Lukács Ignácné, Németvölgyi-út 10345. hrsz. emeletes ház; terv. Varsa Pál.

123028. Tudor accumulator r.-t., Agyag-u. 1527/2. hrsz. emeletes ház; terv. Strum Károly.

118439. Tihanyi Józsefné, Zalán-u. 2237. hrsz. földszintes ház.

120369. Prohászka János, Bécsi-út 203. földszintes ház; terv. Nagy Károly.

122497. Vellay István, Harmat-u. 8260. hrsz. földszintesház.

88727. Müller Albert, Petneházy-u. 31. földszintes ház.

119893. Balázs Farkas, Forgách-u. 11. földszintes ház.

124425. König György, Kövér-Lajos-u. 2292. hrsz. földszintes ház.

106935. Sándor Mór F., Ujlaki-rakpart 4698. hrsz. gyári műhelyek; é. m. Schädl Károly.

109159. Nagy Mihály, Csévi-u. 5698. hrsz. földszintes ház; é. m. Schaffer Ferenc.

Átalakításokra:

121283. Freund Dezső, Váci-körút 78.

123029. Erényi Béla, Fehérvári-út 11.

225211. Bossányi Istvánné, Thököly-út 46.

M.D.K.

Málnai Béla épitész
1878-1941.

Bp.v., Nádor u.6 / Mérleg u. 8. / épület, 1912-13.

Műemlékvédelem 1967/1. 60. l.

MDK

Málnai és Haas

a beregszászi törvényszéki épület pályatervei

Magyar Pályázatok. Müvészet 19o7, 216 l.

Málnai Béla

Alkotásával szerepelt a XII. Nemzetk. Építészkongresszus alkalmából rendezett építészeti tervkiállításon.

N.U.930.IX.7.

Málnai Béla, építész

M.D.K.

1919 áprilisában tanszék vezetést vállalt a Műegyetemen

Dercsényi Balázs: Árkay Aladár,
Bp. 1967. Akadémiai Kiadó

15. old.

Málnai Béla (Bp., 1878. ?? -- Pp., 1941. aug. 31.): épitész. Lechner Ödön, majd Lajta Béla tanitványa volt. Az első világháboru előtt Haasz Gyulával közösen tervezte legjelentősebb müvét, a Nádor u.-i volt Cseh-Magyar Iparbank (ma OTP) épületét, amely a modern m. épitészet egyik uttörő müve. 1919-ben a Tanácsköztársaság idején müegy.-i tanárrá nevezték ki. Ké-

KSné

sőbb a korszerü formaalakitástól elfordulva, eklektikus müveket alkotott (volt Britannia, ma Béke-szálló; Kossuth L. tér északi oldalán álló bérház stb.). 1908--11 között a Ház c. lap szerk.-je volt. A 20-as években a Vigszinház díszlettervezője. Különösen a korabeli polgári lakáskulturát tükröző enteriőrjeivel illeszkedett jól a szinház játékstilusához. Néhány diszlettervét az OSZK Szinháztörténeti Osztálya őrzi. -- Irod. Relle Pál: B. Málnai (Genf, 1931)

Málnai Béla épitész

Magyar Életrajzi Lexikon

TOST és MOLNÁR BUDAPEST,
mű- és tájkertészek VII., István-út 50. sz.
Elvállalnak: **Kertek, parkok** tervezését, **alakitását,** rendezését és fenntartását, alkalmi és állandó **növénydiszitést, balkonok** kiültetését stb. stb.
Telefon 88-75. sz.

KERTEK alakitását terv és költségvetés szerint, valamint **gyümölcsfák, diszfák, diszbokrok, rózsák** szállitását árjegyzék szerint elvállal: **Pecz Ármin** kir. udvari műkertész és faiskola tulajdonos
BUDAPEST, VIII., Kálvária tér 8 sz.

46582. lajstromsz. Brüder Urbach Nachfolgerin Aktiengesellschaft Porzellanfabrik Triptis cég Tum-Teplitzben. — Ujitás árnyékszékcsészéken. (Képv.: Schön.)

—

46583. lajstromsz. Varsányi Dezső gyárigazgató és Öntő Gyula magánzó Budapesten. — Készülék gázömlésnek önmüködő jelzésére. (Képv.: Adler.)

—

46584. lajstromsz. Weisz Károly magánzó Temesváron. — Készülék vasuti összeütközések elháritására, drótnélküli villamos átvitel segitségével.

—

46585. lajstromsz. Waliszko József bányatulajdonos és Krateil Jan üzemvezető Tustanowiceben. — Nyersolaj fütőszerkezet kályhák stb. számára. (Képv.: Harsányi és Messinger.)

—

46590. lajstromsz. Bende Imre mechanikus Budapesten. — Javitás Bunsen-lángzókon. (Képv.: Kalmár.)

—

46591. lajstromsz. Benedek Gábor kisiparos Szolnokon. — Kutfurókészülék. (Képv.: dr. Áron Géza.)

—

46593. lajstromsz. Schrauben- und Schmiedewaarenfabriks-Aktiengesellschaft Brevillier & Co. und A. Urban & Söhne cég Wienben. — Eljárás és gép mélyitések behengerelésére, különösen csavarmenetek hengerlésére. (Képv.: Schön.)

—

46594. lajstromsz. Gewerkschaft Eduard cég Langenben. — Eljárás kötőanyag előállitására. (Képv.: Weisz Sándor.)

—

46595. lajstromsz. Fuchs Ottó gépköszörülő Braunschweigben. — Sik tömör födém. (Képv.: Török.)

—

46596. lajstromsz. Fuchs Ottó gépköszörülő Braunschweigben. — Parallelogramalaku födémkő. (Képv.: Török.)

—

46597. lajstromsz. Friedmann Miksa gyáros Wienben. — Fütőkályha folyékony tüzelőanyag számára. (Képv.: Schön.)

—

46600. lajstromsz. Krotky Ferenc épület- és műlakatos Pozsonyban. — Készülék felső világitásu ablakok nyitására és zárására. (Képv.: Schön.)

—

46586. lajstromsz. Ifj. Zaboreczky Ferenc középiskolai tanuló Kecskeméten. — Kapcsolós ólombiztositék.

—

46545. lajstromsz. Seibt Richard mechanikus Liegnitzben. — Dinamógép. (Képv.: dr. Wirkmann, Meller és Bérczi.)

—

46546. lajstromsz. Amstutz Levin & Co. cég Rorschachban. — Önmüködő csavarvágógép. (Képv.: Schön.)

—

46485. lajstromsz. Lentz Hugó mérnök Berlinben. — Berendezés rudak, orsók, tengelyek és effélék tömitésére. (Képv.: Neufeld.)

—

46509. lajstromsz. Fischer Rudolf bádogos Wienben. — Biztonsági gömbcsukló légszesz és hasonló csillárok részére. (Képv.: Ambrust György.)

—

46514. lajstromsz. Kaufmann Lajos mérnök Aachenben. — Fütőtest előmelegitőkhöz, elpárologtatásokhoz és oldóedényekhez. (Képv.: Kalmár.)

—

46497. lajstromsz. Commandit-Gesellschaft für Tiefbohrtechnik und Motorenbau Franzl & Co. vormals Fauck & Co. cég Wienben. — Utánmunkáló furó. (Képv.: Schön.)

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

Murphy Tamás gépészmérnök Detroitban

„Automatikus tüzelési berendezés“

cimü 27450. számu, 1902. julius 22-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Horton James Alexander magánzó Providenceben

„Javitás dróthuzó gépeken“

cimü 32447. számu, 1904. szeptember 7-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9.

Treuhand Vereinigung-Aktiengesellschaft cég Berlinben

„Üvegfuvó eljárás és az eljárás foganatositására szolgáló gép“

cimü 27725. számu, 1902. szeptember 20-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Fl. Pojatzi & Co. deutschlandsbergi cég 42670. számu

„Mártóberendezés gyujtógyártógépekhez,“

41972. számu

„Berendezés a felesleges mártóanyag lehuzására és az épen mártott gyujtófejek alakitására,“

42925. számu

„Berendezés töltőgépeknél a kidobott gyujtók gyüjtőtartályainak kiváltására,“

24800. számu

„Gép gyujtó gyártására,“

27136. számu

„Berendezés gyufagyártógépeknél a kilökött kész gyufaszálak összegyüjtésére,“

és a 27491. számu

„Berendezés gyufaszálaknak egymástól való elválasztására,“

továbbá **Schuster Albert** berlini lakos a 27826. számu

„Gép gyujtódobozok töltésére“

cimü magyar szabadalmak tulajdonosai szabadalmaik gyakorlatba vétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keresnek, esetleg szabadalmaikat eladják, vagy gyártási engedélyeket adnak.

Bővebb felvilágositással szolgál **Kalmár J.** mérnök, hites szabadalmi ügyvivő Budapest, VII., Rákóczi-ut 44.

Serpollet Leó mérnök Párisban

„Berendezés gőzmotoroknál a fáradt göz összes melegmennyiségének kondenzálására és hasznositására“

cimü 35312. számu, 1905. október 12-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9.

Serpollet Leó mérnök Párisban

„Javitás kettős müködésü oszlopos vezérmüves gőzmotorokon“

cimü 35380. számu, 1905. augusztus 26-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, Eötvös-utca 9.

GÁLLIK LAJOS Raktár és műhely: Budapest, VII., Kertész-u. 8.
RÉZMŰVES-MESTER Telefon 13—06. Telefon 13—06.
Ajánlja magát szesz-, cognac-, likör-, törköly és borseprő lepároló-készülékek, vörös-rézcsövek és vaskarimák elkészitésére, :: elvállal mindennemü gyári berendezést és felszerelést. :: Szállit: Szállodai és vendéglői vörösréz edényt, kávéházi konyha- :: tüzhelyt, kávéfőző-edényt, mosó- és takaréktüzhely-üstöket. :: — Javitás és cinezés pontosan, jutányos áron számittatik. —

HANTOS Testvérek festő, mázoló munkák modern kivitelére vállalkoznak. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Nagyobbitott külön osztály ércfényezésben és kávéházi terasz festésre. Specialista kádzománcozók.
TELEFON 16—34.

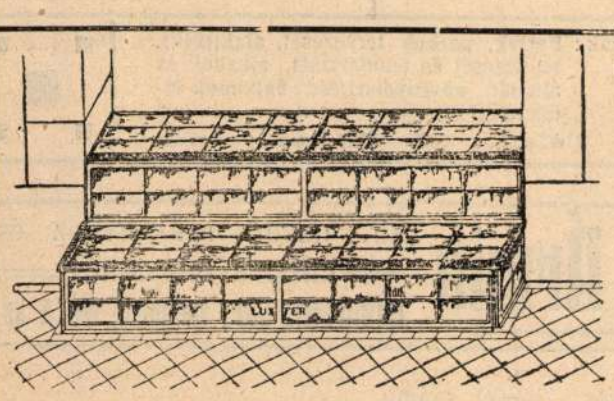

TELEFON 72—44.

Világos pinceket csak **Luxfer-felülvilágitókkal** lehet elérni. Szabad. öntöttvaskeretbe ágyazott felülvilágitóink a járdába helyezhetők. 1200 kg. m²-kinti megterhelésig készülnek, absolut vizmentes kivitelben. Csúszás kizárva.

Osztr.-Magyar **Luxfer-Prisma-Gyár** k. f. t. **(Haas és Somogyi mérnökök)**

Budapest, V., Visegrádi-utca 14.

KOSTYÁL JÓZSEF

magyar villamos műszaki vállalata

BUDAPEST, II., Zsigmond-utca 11. sz. vagy Báró Liptay-utca 12. sz.

Közvetlen a Margithid-fönél. Telefon 16—96.

Elvállal: Villamos világitás és erőátviteli berendezések szerelését. Csillárok és lámpák átalakitását. Villamos csengő, telefon és jelző készülékek szerelését. Villámháritók, tűz, viz, biztonsági és ellenőrzési készülékek berendezését. Házak és lakások évi jókarbantartását.

Raktáron tartom az összes szerelési anyagokat, üveg-függőket gyöngy-rojtokat és a 70% árammegtakarítású Dr. Just-féle Wolfram-lámpákat.

Váltakozó-áramot egyenárammá átalakitó készülékeket készitek

Magánépitési engedélyek Budapesten

A fővárosi magánépitési albizottság 1909. szeptember hó 13-án Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

74009. Fabricius Károly nev. Ágoston Emil (VI., Dessewffy-utca 6.) a VI., Király-utca 3822. hrsz. a. 3 em. ház.

73550. Kirchknopf István nev. Szeletzky Lajos (IX., Kinizsi-utca 23.) az I, Bornemissza-utca 13782. hrsz. a. 2 em. ház.

73501. Kerekes Endre nev. Holtzspach Aurél (I., Hidegkuti-ut 107.) a IX, Szvetenay-utca 8755 hrsz. a. 3 em. ház.

76934. Wellisch Alfréd (VI, Nagymező-u. 49.) az V., Zápolya-utca 1295. hrsz. a. 4 em. ház.

76959. Szedő Gáspár (VI., Hajós-utca 32.) az I., Virányos dülő 8689. hrsz. a. emeletes nyaraló, ép. Haász és Málnai

76339. Hofstätter Guttmann nev. Krausz Gábor (VII., Damjanich-u. 54.) a VII., Ilka-utca 2879. hrsz. a. 2 em. ház.

75212. Kováts Gyula (II., Nyul-u. 17.) az I., Tárogató-ut 7845. hrsz. a. nyaraló.

76967. Vimmer Jenő (II. Erőd u. 12.) az I., Mártonhegyi-ut 10452. hrsz. a. emelet ráépités.

74801. Tücsök István (I. Krisztina-közut 32.) az I, Zsolt-utca 1349/2. hrsz. a. földsz. ház, ép. Wastel Ferenc.

77289. Teichner Manó (VII. Thököly-ut 2814. hrsz.) ugyanott földsz. ház, ép. Reiss Zoltán.

72339. Gaube Vilmos (VI. Agyag-utca 55.) ugyanott földsz. ház.

71462. Goldberger S. F. és fiai (III. Kiskorona-utca 1396. hrsz.) ugyanott raktár ép.

75229. Gruninger József (III. Ürömi-utca 51.) ugyanott toldalék, ép. Bauknecht Tamás — épitésére vonatkozó tervei jóváhagyattak;

b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra:**

73553. Özv. Domonkos Jánosné (III., Vörösvári u. 39.) ugyanott.

72133. Ziegler János (III. Kis Celli-utca 40.) ugyanott.

75644. Őrgr. Pallavicini Edéné (I. Verbőczy-utca 25.) ugyanott

75427. Dr. Békés Gyula (I. Lágymányos-u. 5.) ugyanott.

75469. Neues Pester Journal (V. Váci-körut 34) ugyanott.

74799. Kainrath Lajos (V., Lipót körut 24.) ugyanott.

74798. Sturm Károly (VI., Podmaniczky-u. 1.) a VII., Kertész-utca 6. sz. a.

74813. Freyler Gyula (X., Füzér-utca 11.) ugyanott.

76036. Klötzl János (X., Zalán-utca 6) ugyanotti házra vonatkozó tervei jóváhagyattak;

c) **jóváhagyásra ajánlttattak:**

75032. Sztenicska Ágost a VII., Bosnyák-u. 13. sz. a.

72343. Weinberger Dávid a VII., Erzsébet-királyné-ut 16. sz. a.

76350. Ringer Géza a III., Lőpormalom dülő 7708. hrsz. a.

74568. Lebhardt Ferenc a III., Zöldmáli-ut 5888. hrsz. a.

75657. Prosz Gábor a II., Lövőház-utca 7. sz. a.

73759. Szeyfert nőv. a Márga-utca 8121. hrsz. a.

72808. Prinzhausen Gusztáv a X., Üllői-ut 8631/29. hrsz. a.

74726. Dr. Wagner Géza az I., Istenhegyi-ut 9570/1. hrsz. a.

75656. Khudy József az I., Tulipán-utca 6242. hrsz. a.

76345. Réti Hermann a VIII., József-körut 55. sz. a.

75197. Friss és Havass a VIII., Rákóczy-ut 17. sz. a.

75214. Tagyi Gábor az I., Bercsényi-utca 13634/21. hrsz. a.

73281. Farkas Józsefné az I. Királyhágó-utca 4. sz. a.

70631. Fritz István a III., Szőlő-utca 1514. hrsz. a.

61217. Szabó Gábor a II, Oszlop-utca 19. sz. a.

75788. Müller Albert a VI., Petneházy-utca 31. sz. a.

74035. Supka Jánosné az I., Kőbánya dülő 10491. hrsz. a. házra vonatkozó tervek;

d) **gépekre és felvonókra:**

76373. Szilas Nándor (V., Visegrádi-utca 1275. hrsz.)

74796. Népszava szerkesztősége (VIII., Conti-utca 4.)

72794. Haverland Antal (I.. Apród-utca 5.)

72359. Weisz Fülöp (VII., Wesselényi utca 41.)

71634. Bermann Aladár (VI., Dalnok-utca 20.)

e) **elutasittattak:**

77318. Wottava Mihályné a X., Indóház-utca 7445. hrsz a.

67854. Fischer Bernát a VII., Rákóczi-ut 30. sz. a.

76935. Halász Hubert a VII., Thököly-ut 2356 hrsz. a. házra vonatkozó tervei.

Pályázatok tervkészitésre.

Zeneiskola tervezés. Szeged szab. kir. város közönsége az épitendő zeneiskola terveinek elkészitésére pályázatot hirdet. A pályatervek lepecsételve aláirás nélkül, a tervező nevét tartalmazó zárt jeligés levél kiséretében Szeged szab. kir. város tanácsához nyujtandók be 1910. február 1-én déli 12 óráig. A tervek 1:200 mértékben készitendők és pedig minden emeletsor alaprajza, 2 homlokzat s a tervezet megértéséhez szükséges metszet. Ezenkivül készitendő műleirás köbtartalom szerint, költségvetés a pincefenéktől, illetőleg a járdaszintől számitva a főpárkány felső éléig, 1 köbm. 18 k egységárral számitandó. Épitési költség 300.000 korona. Távlati képek és a tervek üveg alá helyezése, vagy diszes keretezése mellőzendők. A részletes épitő programmot és a telek helyszinrajzát a szab. kir. város IV. tanácsi ügyosztálya az érdeklődőknek kivánatra dijtalanul megküldi, egyéb felvilágositásokat a mérnöki hivatal ad. A pályaterveket 8 tagból álló biráló bizottság birálja el, melynek tagjai: dr. Lázár György polgármester, vagy helyettese, mint bizottsági elnök, dr. Gaál Endre tanácsnok, Ligeti Béla épitész, mint a th. bizottság kiküldött tagja, Tóth Mihály városi főmérnök, König Péter, a zeneiskola igazgatója, Csernovics Agenor főmérnök, mint a zeneiskolai bizottság kiküldött tagja, dr. Lőw Immánuel főrabbi, mint a zeneiskolai bizottság kiküldött tagja, Fittler Kamill épitész, a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet kiküldött tagja, helyettese Korb Flóris épitész. A pályatervek a biráló bizottság teljes első ülésén fognak felbontatni s a benyujtási határidőtől számitott egy hónapon belül elbiráltatni. Pályadijak: I. dij 1500 korona, II. dij 1000 korona, III. dij 500 korona. A városi tanácsnak jogában áll a biráló bizottság javaslatára 400 koronáért bármely tervet megvásárolni. A tervek az elbirálás után a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet

:: Tanczer József Budapest, V., Alkotmány-utca 27. szám. ::

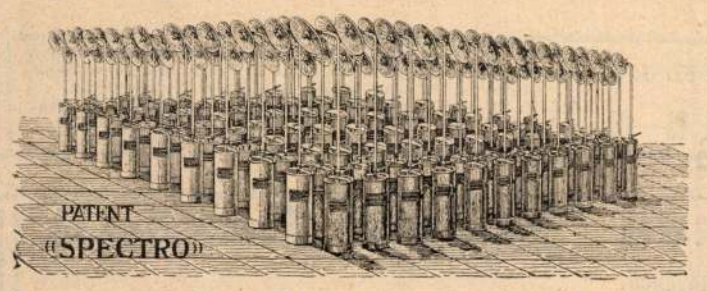

Spectro-világitás telefon 28—32. Bizonylat: egyike a számos utánrendeléseknek, melyek **bizonyságot** tesznek arról, hogy az első eredeti acetylen **„Spectro"**

viharfáklyák

:: :: **a legjobb hordozható világitást szolgáltatják!** :: ::

Utánzatok visszautasitandók! Legjobb épitési világitás! **Kérjen eredeti szab. „Spectro"-t.**

Málnai Béla

építész

Az Architecteur d' Aujordhui folyóirat rendezésében megnyilt Párisban a II.modern nemzetközi építészeti kiállitás.Általános elismerést és tetészést arattak a magyar kiállitók,xxx akiknek csoportjában külön-külön vagy pedig együttes tervekkel szerepelt.

Nemzeti Ujság
1933.IV.4.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

„ízléssel és ötletesen rendezte át a Művészház kiállítási helyiségeit tetszetős szalonná."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 228. old.

/a cikk megj.: „Világ" 1911. márc. 12. /
„Rippl-Rónai kiállítása

M.D.K.

Málnai Béla, épitész

Modern stilusu épülete a Nádor u 6.sz.ház.550.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

a Kultúra Világa.III.köt.- képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1965.-Pest

M.D.K.

Málnai Béla, építész

Beck Antallal együtt munkálatra volt Lechner Ödönnek a Postatakarékpénztár tervezésénél.

BUDAPEST, 1967. Bp. V. évf. sz. old.

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

"Tavasszal lerakják az uj templom első köveit..." cimmel cikk az Izr. Egyház pályázat-hirdetményéről, amelynek keretében fényképfelvételen közli a lap Málnai Béla tervét, amellyel kétezer-pengős dijat nyert.

Szinházi Élet. Bp. 1929. január 13-19. XIX. évf. 3. sz. 86-87. lap.

MDK

Málnai és Haász

a magyar református konvent székházának tervpályázatán pályamunkájukat megvásárolták

Tervpályázati hírek. Magyar Építőművészet 1907. 10. sz. 18.l.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Törvénykezési palota bejárója, épitészeti rajz

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 34.1.

Málnai Béla

Bérházai (fénykép) a Magy.Képzőművészek Egyesületének kiáll.-án.

Ujság, 934.XII.8.

Málnai Béla épitész M.D.K.

agyar-Cseh Iparbank épülete Nádor utca

árstervező: aász Gyula

reisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 101.l.

Málnai Béla épitész M.D.K.

Magyar-Cseh Iparbank épülete, Nádor u. 6. sz.

1912-13/

Preisich Gábor: Bp. városépitészének története
a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

1 33.1.

Málnai Béla, építész M.D.K.

Román Miklossal hőrösen első díjat nyert a győri heres-hedelmi- és iparhamara pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

jan. 28. sz. 9. old.

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

Tervezte a MÁK egyik bérpalotáját. Hosszu cikk számol be Mánai Béla alkotásairól: legelső munkája 1901-ben a Győri Kereskedelmi és Iparkamara pályázatával tünt fel. Számos páylázatán nyert dijakat. A Fővárosi Könyvtár pályázatával elnyerte a Magyar Mérnök-egylet aranyérmét. Számos magán és bérházat, a Cseh Iparbank palotáját épitette és az Izr. Egyház nagy épietkezéséhez készitett terve "általános föltünést keltett"- irja a lap. Nyolc fényképfelv. a MÁK palota épültének részleteiről.
Szinházi Élet. Bp. 1929. febr. 10-16. XIX. évf. 7. sz. 106-110. lap.

MDK

Málnai és Haasz, építészek.

Megvételre ajánlották közös tervüket.

Tervpályázati eredmények.

A szentesi városház tervpályázata.

?. 21.1.

Málnai Béla.

A Müvészház müvészeti tanács tagja 1909-ben.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Málnai és Haász

bérház

Müvészet, XIII.évf. 1914. 199.

MDK

Málnai Béla

A Magy. Épitő és Ipmüv. Rajzolók Orsz. Egyesülete 1909 ápr. 3.-án tartott évi rendes közgyülésén alelnöknek választotta.

Vállalkozók Közlönye, 1909. ápr. 14. 6. l.

MDX

Málnai és Haasz

a beregszászi törvényszéki ép. pályatervei

Művészet 1907, 216 l.

Málnai és Haasz

Kereskedelmi csarnok pályaterve

Müvészet, XIII.évf. 1914, 193.

MDK

Málnai és Haász

A szentesi városház tervpályázata.
Magyar Épitőművészet 1907. 9. sz.

MDK

Haász Gyula és Málnai Béla.

Esposizione Internazionale di Belle-Arti Roma. Ungheria. Bp.1911. 235.l.-tól.

Római nemzetk. kiáll. Kat.1911. 235-237.l.

Málnai Béla építész

MŰVÉSZET
II. évf. 1903.
65.
"Kitüntetések"

Építénet - világi

Bérhér, 1912. - Bankpalota 1913. -

Málnai Béla.

Tér és Forma, 1928

I. évf. 313-316.

Somogyi Károly: A vasszerkezetek szerepe a modern architektúrában.

Müvészek, XX.sz.

M a l n a i B é l a
építömüvész
1878-

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
231-232.
"A Társulat uj vezetősége"

Málnay Béla

Bőest, bérház terv

Tér és Forma, 1933 VI. 126

Építészet - világi

Bankpalota, Málnai Béla

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-420. o.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Müvészek XX.sz.

M á l n a i / B é l a / épitész
/:és Haasz Gyula:/ 1878 -

- Kép -

/:Bérház:/

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
199.

MDK

Málnai és Haasz

Architektura

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 88.l.

MDK

Haász Gyula és Hálnai Béla, ép.-k.

125.256. Tátra u. 1236 hrsz. négyemeletes ház.

125.255. Bück Adolf. Tátra u. 1236/3 hrsz.
négyemeletes ház.

Uj épitkezésre nyert engedélyek. - EP-IP 3.sz. 1911.
jan.15. 27.l.

MDK

Málnai Béla

Fővárosi könyvtár. Az MMÉE aranyérmének nyertese, rajz.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 88.l.

M.D.K.

Málnai Béla, építész

tervei szerint a Szemere utcában felépült Országos Ügyvéd-Otthon épületét ismerteti a lap egy

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LIX. évf.

jan. 3. sz. 6. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. XIX. évf.

32. old.

MDK

Málnai Béla

Fővárosi könyvtár, az MMÉE aranyérmének nyertese, rajz

KMT 1913. tav. kiáll. 88.1.

MDK

Málnai és Haas

Pályamunkájukat megvásárolták

A szentesi városház tervpályázata. Művészet 1907. 198.l.

Málnai Béla

A modern irányzat egyik úttörője az építészetben a két világháború között.
(Iroda épület a Nádor u. 12-ben)

Gerő László: „Magyar Építészet"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 10. 1963

166 l.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

A magy.orsz.ref.convent székházának hom-
lokzata /Dijazott terv/. Épitészeti rajz

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat.
49.1.

INTERIEUR MÁLNAI BÉLA

A KÉVE BÉCSI KIÁLLITÁSA A HAGENBUNDBAN

titkos oka ez volt. Itt tehát egy nagyon fontos élettitok előtt állunk. Ez a kulcsa annak a könyvnek is, melyet egy fiatal festő, Lehel Ferenc adott ki A művészet bölcselete címmel. Ezt a könyvet egyhangulag, nehézkesen írt, homályosan megszólaló munkának mondja mindkét irány képviselője. De hát Lehelnek a filozófiai kritika terén ez az első kísérlete. Majd megjavul a stílusa. Elvégre is az a fő, hogy mit mond. Ebben aztán eltérnek a vélemények. Akik abstrakcióra hajlanak, okoskodását figyelembe tudják venni. Ellenben a konkrét képzeletű, a monistikus hajlamú, a természettel magát egynek érző filozófus, laikus és művész egyaránt, visszautasítja és temperamentuma szerint hülyének, zavarosnak vagy butának nevezi. Egyáltalán nem is állhat vele szóba. Mert alapvető gondolataiban nem ért egyet vele. A világot egészen másként látja. Aminthogy Lehelnek sincs joga Schopenhauerrel vitázni, mert minden egyes tételük kizárja egymást. Itt adott természeti ösztönök, gondolkozási hajlamok, képzeletstruktura különbségek állanak fenn. A konkrét képzeletű művész ugyanis a természet keltette érzések hatása alatt az érzés által átalakított képzeleti képet festi meg. Az érzés minősége, foka, ereje lehet különböző. Az átalakítás intenzitása lehet különböző. Az így kialakított képzeleti kép lehet különböző. Lehet új, más által még észre nem vett szépség felfedezése. Akkor genie. Stb. stb. Így — ezen az alapon — felépülhet egy esztétika. De mi köze mindehhez Lehelnek? Ő úgy érzi, hogy benne harmóniák keletkeznek, viszonylagos, relatív érzelmek, melyek egymással relációba kerülnek, s ez melódiát hoz benne létre. Ez az érzés az, amit ő ki akar fejezni. Ennek az érzésnek nincs optikai képe. Ez az érzés [illegible]g a misztikum. Ennek az érzésnek a melódiáját kifejezve valamely anyaggal, csakis ennek az anyagnak a követelésével kell számolnia. Egyébbel nem. Az érzéseket, azok harmóniáit az anyag törvényeivel kifejezve, mindentől elvonatkozik, valami csak az érzés melódiáját nem szolgálja. Semmi köze a levegőhöz, mert ő nem levegőbe állított természeti képet akar kifejezni, csak e kép keltette érzést, magát az érzést, az elemezhetetlen, pillanatnyi érzést, amelyet vagy sikerül visszaadnia vagy nem sikerül, de a természethez nincs más köze, minthogy maga az érzés onnét való, de annak nincs objektív képe, tehát nem is lehet azt a természetből venni. Csak a képzeletből. Igen, akinek ilyen képzelete van! De mit csináljon a más képzeleti strukturával biró művészember? Annak Lehel filozófiai esztétikája szerint csak egy dolga marad: akassza fel magát. Mert nem művész. Ha ő érzéseit a természettől kapja és érzései elemzése révén erre rájön és optikai képeket ábrázol, melyek korrespondálnak az érzéseivel, Lehel szerint nem művész, — mert nem az absztrakt érzést (amit ő relatív érzésnek nevez), hanem a természetszeletben lappangó érzést, vagy mondjuk az érzést viselő természetképet merészelte ábrázolni, az igaz, hogy abból indult volt ki, hogy akad olyan furcsa emberalakra, aki a művészi forma láttán esztétikai gyönyört érez, ami azt teszi, hogy képzeleti érzések ébrednek benne, melyek vitális érzéseit emelik, beleélve magát — képzeletében — azokba az érzésekbe, amelyeket benne a műalkotás felkeltett. Lehel szerint erre nincs jogunk. Csak absztrakt érzések ábrázolatai jogosak erre. Csakis akkor szabad esztétikai gyönyörködésben részesülnünk, ha ennek tárgya az absztrakt érzések anyagszerűen kifejezett harmóniája, mely értelmi és érzésbeli gyönyöröket kelt és megnyugtat. A másik fajtájú emberek képzeletműködését nem ismeri el jogosultnak, előtte sem a naturalisták, sem a szimbolisták nem jogosultak, a fő a harmónia megtalálása, önmagában, a munkában, a keret határai közt, viszonya a természethez mellékes szempont, mellékes a világítás, mellékes a relief stb. stb., a naturalista hűség mesterkéltség, ő abstrahál a természettől — mint egy gúnyos ellensége írta, őt „nem érdekli" a kapcsolat a természethez — ő csak egy lelkében élő, elvonatkoztatott harmóniát keres. Ezen a harmónián belül lehet aztán a művész naturalisztikus is, de nem lehet abszolut szabad, köti a stílusosság, az, hogy a stílus szabta törvényeknek (szóval a törvényszerűségnek) engedelmeskedjék. Ezek a korlátok: „a szépség irányítja a természetet" — írja p. 176 — azt akarva mondani, hogy a stílus korlátai irányítják a művészt a természet feldolgozásában, ezen korlátok szerint látja a természetet, ettől a stílustól függ a „művészi naturalizmus", — azaz a művész viszonya a természethez, melyből csak annyit vehet át, amennyit a stílus megenged. A többitől absztrahál. Mert ezt parancsolja természete, ilyennek mutatja be neki a világot képzelete. Ez a stílusos, hideg, nyugodt, sok mindenről lemondó, absztrakciókban élő, klasszikus nyugalomra törő szépségideál az ő ideálja, művészet pedig az, amely ilyen formában jelentkezik. Kész van-e már ez a művészet? Vagy csak képzeletében él? Ilyen műveket akar teremteni? Ki tudja? Bizonyos, hogy ezen az úton is lehet szépet alkotni. De lássuk a munkát! Az azonban bizonyos, hogy nem ez az egyedüli út. Tiziano nem ezen az úton haladt és mennyi szépet alkotott. Michel Angelo ezen az úton haladt és igazán sok szépet alkotott. Lehel is alkothat még sok szépet, a maga szépségét s neki az lesz egyedül a szép... S abban igaza is lesz. De nekünk, — műélvezőknek? Elég, a példa fáj... nemcsak kísértetekről, de fátumokról, meg nem festett álmokról sem szabad beszélni.

Plane — előre.

DR. LÁZÁR BÉLA.

Málnay Béla Lestő

8 órai Nyszg.

1925 máj. 31. 4 l.

Málnai Béla építész

Tér és Forma, 1929

II. évf. 35-44.

R.Z.: A Dohány utcai „Hősök Templo-
loma" Versenyéről.

M á l n a i B é l a építész

M Ű V É S Z E T
II. évf. 1903.
64.
"Kitüntetések"

JEGYZETEK

Illusztrációk. Jelen számban közöljük Lajta Béla építőművész néhány munkáját. Működését a következő számunkban fogjuk részletesebben ismertetni.

Címlapunk. A füzet címlapját Gara Arnold festőművész rajzolta.

A „KÉVE" Bécsben. Néhány évvel ezelőtt a „KÉVE" ügyvezetősége egy körülbelül negyven-ötven képből álló kis kollekciót küldött ki Németország fővárosába, Berlinbe. A rendkívül szerény keretekben tartott próbálkozás meglepő sikerrel járt. Amit a nagy nemzetközi kiállításokon a hivatalosan támogatott magyar megjelenések nem tudtak elérni, azt néhány fiatal művészember kvalitásos munkája és elszántsága megszerezte a számukra. Ez idén a „KÉVE" tagjai Bécsben rendeztek kiállítást. Hogy a „KÉVE" az idén milyen kemény feladatot tüzött maga elé, azt csak akkor tudjuk igazán méltányolni, ha elgondoljuk, hogy az utóbbi időben Bécsben milyen elsőrangú és fenomenális kiállítások voltak láthatók és hogy ennélfogva milyen nagy igényeket kellett az egyesületnek kielégítenie. Hogy ilyen előzmények után a bécsi kritika a lehető legmagasabb mértéket alkalmazta a fiatal magyarok munkáival szemben és hogy ezt a magas mértéket még súlyosbította az a „kitünő" viszony, amely hála politikusaink osztályérdekeket leleplező mesés frazeológiájának, Bécs és Budapest lakosságát rideg ellenség gyanánt helyezi egymással szembe, azon megakadni nem lehet. Azonban a „Kéve" embereinek művészi képességei nagy diadalt ültek e nehézségek felett. S ha a „Künstlerbund Hagen" termeiben rendezett kiállítást a bécsi sajtó nem is kezelte azzal a szeretettel, miként azt egy előtte rokonszenvesebb nemzet fiaival tette volna meg talán, igazságérzete a vak politikai gyülöletet és szenvedélyt maga alá terítette és elismerésének a pálmaágát szívesen nyujtotta át „Ifjú Magyarország" művészeinek. És itt meg kell emlékeznünk arról a nagynevű és nagyképességű bécsi magyarról, aki magyarságának és emberségének, a modern művészet évtizedek óta folyó küzdelmeiben, halhatatlan érdemeket szerzett. Milyen meleg érdeklődéssel, örömmel és őszinte szeretettel nézte Hevesi Lajos ezeket a munkákat. Mi mindannyian, akik körülötte állottunk, egy pillanatig sem sejtettük, hogy rövid időn belül Hevesit már nem fogja magáénak mondhatni a modern művészet. A „KÉVE" kiállításáról a Pester Lloyd-ban és a bécsi Fremdenblatt-ban emlékezett meg ritka elismeréssel és őszinte szeretettel.

Azonban a „KÉVE" tagjai leginkább azzal büszkélkedhetnek, hogy a bécsi modern festőművészek meglepetéssel vettek tudomást a legújabb modern művészetnek nálunk való érdekességéről és fejlettségéről. A kiállítás belső berendezését a „KÉVE" megbízásából Málnai Béla építőművész tervezte, szubtilis ízlésének megszokott erejével.

A „Kéve" tagjai közül a kiállításon a következők szerepeltek: Bálint Rezső, Benkhard Ágost, Dénes Valy, Fejérváry Erzsi, Fischerné Redlich Stefi, Gara Arnold, Konstantin Frida, Kozma Lajos, Kornis Elemérné, Lénárd Lévy Róbert, Lohwag Ernesztin, Málnai Béla, Moiret Ödön, Mihály Rezső, Remsey Jenő, Szablya Frischauf Ferenc, Szőri József, Tichy Gyula. Ezenkívül az egyesület még Göröncsér Gundel János és Máté Ilona hagyatékának a legjobb darabjait is kiállította. A nagy sikert a „Hagenbund" a maga részéről azzal szankcionálta, hogy Benkhard Ágostot, Lohwag Ernesztint és Szablya Frischauf Ferencet tiszteletbeli tagjainak a sorába iktatta. Remélhetőleg a „KÉVE" példája társadalmunk minden rétegében követőkre fog találni és így talán erős és intenzív munkájának idővel talán mégis meglesz az az eredménye, hogy a külföld is tudomást fog szerezni arról, hogy itt erős és lelkes emberek élnek, akik nagy részt kérnek abból a munkából, amely az életet széppé és kellemessé igyekszik tenni.

Elektra. E folyóirat kizárólag azoknak a művészeteknek lévén hűséges szolgálója, amelyek szemeink idegmunkája révén gyönyörködtetik lelkünket, tehát e rövid cikk keretében, az Elektra bemutatásának az alkalmából, csak azokról a hatásokról akarunk szólani, amelyek látóidegeink által foglalkoztatták agyunkat. Ennélfogva itt nem azt a hihetetlen magasságú és mélységű zenét akarjuk dicsérni, amellyel Richard Strauss a huszadik század első tizedének zenei kulturáját tette gazdagabbá és amely muzsikának a pikturában Vincent Van Gogh, Gauguin és Cézanne a pendantja. És amely muzsikáról már ma megállapítható, hogy nagy, úttörő művészet, noha sok apró ember az afölötti kesergésben leli örömét, hogy Strauss a patologikus rútságnak emel oltárt a szent és sérthetetlen esztétika magas boltozatú templomában. Amiről néhány szót kell szólanunk, az ebben az operában az, ami a szemünkre hatott. Díszlet és jelmezek. A bécsi Roller tanár által tervezett mikenéi palota elsőrangú művészi munka. A mohosodó széles kőkockák teljesen azt az illuziót keltik, hogy sokat tudnának mesélni azokról a súlyos és mélységes szenvedésekről, amelyekkel a rossz- és kegyetlen szívű istenek a hatalmas Atreus törzset sújtották. A tektonikus elhelyezés fenséges komorsága azonban azt is érezteti

A Ház 1910. III. 1–2. 27.

velünk, hogy itt, ahol most annyi fájdalom és olyan keserűség lelt otthonra, valamikor napsugaras, dicső, nagy napok is voltak. Ilyennek élt tudatunkban mindig Trója elpusztítójának, a hős Agamemnonnak rezidenciája. És sohasem tudtuk igaznak érezni a régészek által tisztán archeológikus alapokon rekonstruált, művészet nélkül való rajzokat. Roller Elektra-díszlete a modern díszletműveknek egyik legérdekesebb és legharmónikusabb alkotása. A jelmezeket nem Roller tervezte. Hogy ki tervezte őket, nem tudom. A díszlet szellemességét és harmónikus voltát meg sem közelítik. A mikenéi kultura még egészen asszír befolyás alatt állott és ezt a jelmezek megtervezésénél nem igen lett volna szabad szem elől téveszteni. Klitemnesztra és Krizotemisz jelmeze anakronizmus, mivel különösen az előbbinek Pallas Athenaere emlékeztető jelmeze már olyan kulturának a jellegzetes viselete, amely jó néhány évszázzal esik későbbre. A szereplők közül csak az Elektra kiváló személyesítőjének, Krammer Teréznek volt elfogadható öltözéke. Mindenesetre jó volna, ha az operában a stilszerűségre több gondot fordítanának. És végre talán már eljött az ideje annak, hogy operánk igazgatósága magyar művészekkel oldassa meg a díszlet- és jelmezkérdést. Azt hiszem, hogy ami modern képzőművészeink járnak már annyira a maguk lábán, hogy ilyen ritka, érdekes és szép feladatokat önállóan, kizárólag a saját műszészi invenciójukkal tudjanak megoldani. Sz. J.

A Művészet Könyve. A képzőművészetek történeti és technikai fejlődése, írta Lyka Károly. Szerző nem kíván rendszeres műtörténelmet nyujtani, hanem annál talán sokkal nagyobb feladatot vállal magára, talán lehetetlent: a műveltségre vágyó középosztályt akarja kitanítani a művészet befogadására, élvezésére. Ebbeli fáradságában nem az első munkája. Jól ismeri a közönségét és még sem száll alá annak csupán szórakoztatására, nem művel szépprózát mint Muther, akire pedig lényegében hasonlít. Ám Lyka Károly harcoló katona, a modern impresszionizmusnak cseppet sem elfogulatlan, hű szolgája, akinek a kezében a műtörténelem csak fegyver esztétikai ideológiájának a megvédésére. Az ő műtörténelme ugyancsak nem szemérmes filozóf, amely vár, míg észreveszik benne az összefüggést, a rendszert, az igazságot, hanem zajos, agitációs, erőszakos. De ez nem is baj, nem is lehet másképp. Amikor a műtárgyakat válogatni kell bizonyos fajta értékük szerint, már nem lehet számítani elfogulatlanságra. Hanem aztán ne is kívánják a műtörténelmet bizonyíték gyanánt használni. A történelmeket olvasgassuk, mert nagyon érdekesek lehetnek, mulatságosak vagy borzasztók, de hinni nekik, vagy utánuk igazodni nem tanácsos, mert nem őszinték, nem maguk helyett beszélnek, hanem a szerző rángatja őket ott hátul.

A Lyka Károly műtörténelme pedig ezt akarja velünk elhitetni, így szól az ő tanittatta ideologia: A primitív emberek életszükségletük előállítására ipari készítményeket gyártottak, amelyeknek a szerkezetét a szükség irányította, meg az anyag, amelyből készültek, a szerkezeti formák azonban más anyagból készült eszközökön csupa megszokásból funktiv szerep nélkül is megmaradtak és az eszközt díszessé tették. Különösen a textilipar ontja a díszítő formákat. Az ábrázoló művészet keletkezését szerző már nem magyarázza meg, pedig erre talán épen ezért kiváncsiabbak vagyunk. Ezúttal mindjárt ott veszi fel a fonalat, hogy vannak naturalisztikus és idealizáló ábrázolóművészi törekvések és korszakok, nemzetek jellegzetesek egyik vagy másik oldalról. Naturalisztikus vagy idealizáló lesz a művészet az anyag, a természetes és társadalmi környezet (vagy mecénás) és végül a művész egyénisége szerint. A két irány egymással összefügg, a stílus követi a naturalizmust, az idealizálás mindig a természetből megfigyelt nyomokon történik; idővel pedig a természet emlékeinek elmosódásával a stílusból puszta formalizmus lesz, akadémia, hogy aztán a naturalizmus „parasztökle" felrázza és „egészséges" vért öntsön bele. Ez a művészeti váltógazdaság. A művészetek egy-egy körforgása nem mutat emelkedéseket, mindegyik magában befejezett és a többivel egyenértékű jellem.

Ennek az ideológiának az illusztrálására felvonultatja a megtizedelt műtörténelmet olyanformán, hogy a neki kevésbbé tetsző műveket, helyesebben azokat, amelyek nem hasonlítanak a modern francia impresszionistákéira, elnevezi stilizáltaknak, amelyek pedig egyáltalában nem tetszenek, azok akadémikusok; magában pedig azt hiszi, hogy neki ezek azért nem tetszenek, mert stilizáltak, mert akadémikusok. A stílust roppant furcsán határozza meg (egy régebbi könyvében „Kis könyv a művészetről"). Abból az energiafölöslegből jön létre, amellyel a nagy emberek többek közt favágással és repülőgéptervezéssel is kénytelenek foglalkozni. Furcsa talán ettől a stílustól az is, hogy ugyanolyan tulajdonságai vannak, mint a naturalizmusnak. Az még hagyján, hogy míg az asszírokat mindenki tulzó naturalistáknak mondja, Lyka megteszi ideálistáknak, viszont XVII-ik századbeli szobrászok, pl. Maderna, Bernini, Puget stb. naturalisták lesznek. De hogy a stílus „szűkszavú" az egyiptomiaknál, Giottonál, Michel Angelonál stb., körülményes, részletező az asszíroknál stb.; ismét a naturalizmus Egyiptomban „aprólékosabb, szabadabb, mozgékonyabb", ép így a quattrocentoban „krónikázó, kompozíció nélkül való" stb., míg Milletnél szemben a „kellékező" Waldmüllerrel (akadémikus) „nem kutatjuk az öltözetek redőit, az arcok részleteit, mit szólnak ehhez". A lelki affektusok kidomborítása Giottonál és Michel Angelonál stilizáltságot követel, Donattellonál naturalizmust. A naturalizmus, ha akarom, színez (quattrocento, impresszionizmus), ha nem akarom, nem színez (Millet). A naturalizmust vagy stílust nem a mecénás ízlése kívánja meg, hanem az anyag; vagy nem, nem az anyag, hanem a mecénás ízlése.

Mi ez, kérem? Talán a művészet az, amely megint kibujt a megmagyarázhatóság alól? Vagy csak arról van szó, az a baj, hogy egy művésznél sem kemé-

nyedik meg egy-egy jellemvonás; egy kor, nemzet folytonos átmenetekből áll; ezért nem lehet őket egyhangulag osztályozni?

Nem, hanem az ideologia hamis, amely a művészetet a természet hű, vagy nem hű ábrázolásában fogja fel. Az összes szempontok hamisak, az összes jelszavak üresek. Impresszionizmus és neoimpresszionizmus; stilizálás, egyszerűsítés; analizis, szintézis; lényeg, vagy felület; naivitás, vagy kutató művészet, a természetben való elmélyedés stb., stb., mind hallatlan kertelések, amelyeknek a művészethez semmi közük nincs. A természetnek a művészethez semmi köze nincs. Mi már elvesztettük az érzékünket az iránt, hogy ellenőrizhessük, melyik figura szkematikus, melyik individuális, de be akartuk mutatni ennek a természet után igazodó rendszernek a tehetetlenségét; az értékelésünk összeállott erre az egy szempontra, hogy tetszik-e, vagy nem. Akinek olyan rövid idő alatt alakult át az ízlése, hogy egymásután a legkülönbözőbb irányokat tartotta jó művészetnek és vele valamennyit természetesnek a többivel szemben, az nem fog többet veszekedni a természetességről, amely jelleget mindenki, a legszélsőbb ellentétek, magának tart fenn. Szó sincs róla, hogy a természet olyan sokoldalú volna, a természetnek egyetlenegy oldala sincs. A pszichofizikai parallelizmus, amelynek mi épen olyan makacs szolgái vagyunk, mint amilyen hű ágense Lyka a mult századvégi művészeti ideológiának, nem ismer természetet, külvilágot, pláne egy olyan fix természetet, amelyhez bárhonnan is közeledni lehetne. A pszichofizikai paralellizmus megállapításait esztétikai kiindulásnak véve, olyan finom szövetű új esztétikai rendszert eredményez, amely pozitív kulcsot kinál a művészet kapujához. Ezt bármilyen röviden kifejteni nem engedi feladatunk, hogy Lyka Károly könyvét ismertessük.

E fiziológiai esztétika szerint a különböző művészeti irányok vonal- és színkomplexio-rendszereket képviselnek, amelyek egyideig tetszenek és váltakozva helyt adnak más rendszereknek; egészen mint a ruháknak és a betüknek a divatja időnként visszatérnek a maguk okánál fogva. Ilyen rendszerek a perspektivikus, ortogonális, vagy teljesen szabad ábrázolás; a finom átmenetek szeretete, vagy a nagy kontrasztoké; centrikus, szétszórt, vagy semmilyen megvilágítás és árnyékolás; az erős színezést felváltja a barna generáltónus stb. A képzőművészetben nemcsak a modern nagyságok veszíthetik el a trónjukat az utókor előtt és foglalhatják el mások, hanem még a klasszikusok is csereberélik a rangjukat. Ez az, amit Lyka az ábrázoló művészet váltógazdaságának nevez, de az oka semmiesetre sem a szorgos megfigyelés, az energiafölöslegből megszülető sommázás és illetőleg a dekadencia, hanem pusztán bizonyos ábrázolási módok, rendszerek divatos felkapásáról és megunásáról lehet szó. Az a hamis ideológia, amelyet szerző e könyvében tanit, természetesen nem irható fel az ő rovására. Egy egész kor terméke az, Lyka csak magyarul rekapitulálta és pedig nagy tapasztalattal, szabatossággal, hihetetlenül egyszerű stílussal, amilyen egyszerűségre csak az képes, aki vakbuzgó komolysággal fogja fel a tárgyát.

LEHEL FERENC.

A művészet bölcselete. Az esztétika történetében két irány küzdelmével találkozunk, de hozzátehetjük, hogy meddő küzdelmével. Az egyiket az ideális, a másikat a reális iránynak nevezik, ezek néha kompromisszumot kötnek egymással, koncessziókat engedélyeznek egymásnak, kooperálnak, koalicióba lépnek, — csakúgy mint a politikában. Pedig mindez lehetetlen. Mert ez a két irány egymást kizárja. Mindössze az történik, hogy egyszer az egyik, máskor a másik irány jut felszínre, minden attól függ, hogy a kor életérzése melyiknek kedvez. A másik, a mellőzött, hogy egyáltalában létezhessék, kénytelen ilyenkor megalkudni — egyénileg nem mindegyik (a Feuerbachok pl. szenvednek, néha évtizedeken át, mert korukban a vele hasonló érzésű és képzeletű emberek még nem mertek melléje állani.) De általában az esztétikai irányok erre a két csoportra oszthatók, mindegyiknek külön ideálja van, mondhatnók úgy is, hogy két esztétika van, egyik a másikat nem érti meg soha; megnyilatkozik ez a művészeknek egymásról való véleményében, megnyilatkozik ez az esztétikai itéletekben. A két irány egymást kizárja és egymást tagadja és egymást meg nem érti soha, soha egyazon szóval egyet nem jeleznek, ami az egyiknél természet, az a másiknál mást jelent, s mindezre száz példát tudunk s mindennek egy oka van. Az ok az, hogy az embereknek kétféle képzelőerejük van — abstrakcióra hajló, elvonatkozó, matematikai kiszámításokban, értelmi gyönyörökben elmerülő, — másrészt részletbe hatoló, a természettel magát egynek érző; az abstrakt képzelettel biró ember másnak látja a világot, dualisztikus filozófiai hajlammal bir, míg az ellentétje, a konkrét képzeletű, a természettel eggyé válik, monisztikus filozófiájú. Ezek egymást soha meg nem értik. „Monismus und Dualismus sind zwei Denktypen, die gleicherweise im Menschen begründet sind", irja Stein Lajos (Dualismus o d e r Monismus? p. 14), aki aztán azt hirdeti, hogy kössünk békét és olvadjon bele a dualizmus a monizmusba, elárulva, hogy amit a 14. lapon mondott, Lesefrüchte nála, jelentőségét nem értette meg, fontosságát nem fogta föl, mert lehetetlent kíván, azt, hogy bujjak ki a bőrömből, új agyvelőt kérjek kölcsön. Azt például láttam, hogy művészek, akik 40 éves korukig az uralkodó esztétika hatása alatt, koruk művészete szellemében egy irányban dolgoztak, az első hajnalpir láttán, a természetnek megfelelő titkos hajlamuknak engedve, vagy egészen új kifejezési anyagot (Meunier), vagy egész más kifejezési formát (Gauguin, Kernstock) választottak. De az lehetetlen, hogy a dualista monisztikussá váljék, lehetetlen, hogy akinek képzelete abstrakcióra hajlik, konkrét, egységbe olvadó igazi művészi alkotásokat teremtsen. Ez egyet jelentene az öncsonkításal. Lehet, hogy erre is volt példa. Az élet oly gazdag lehetetlennél lehetetlenebb helyzetek teremtésében. De annyi bizonyos, hogy roppant természetellenességnek érezné ezt a művész s ki tudja hány öngyilkosság

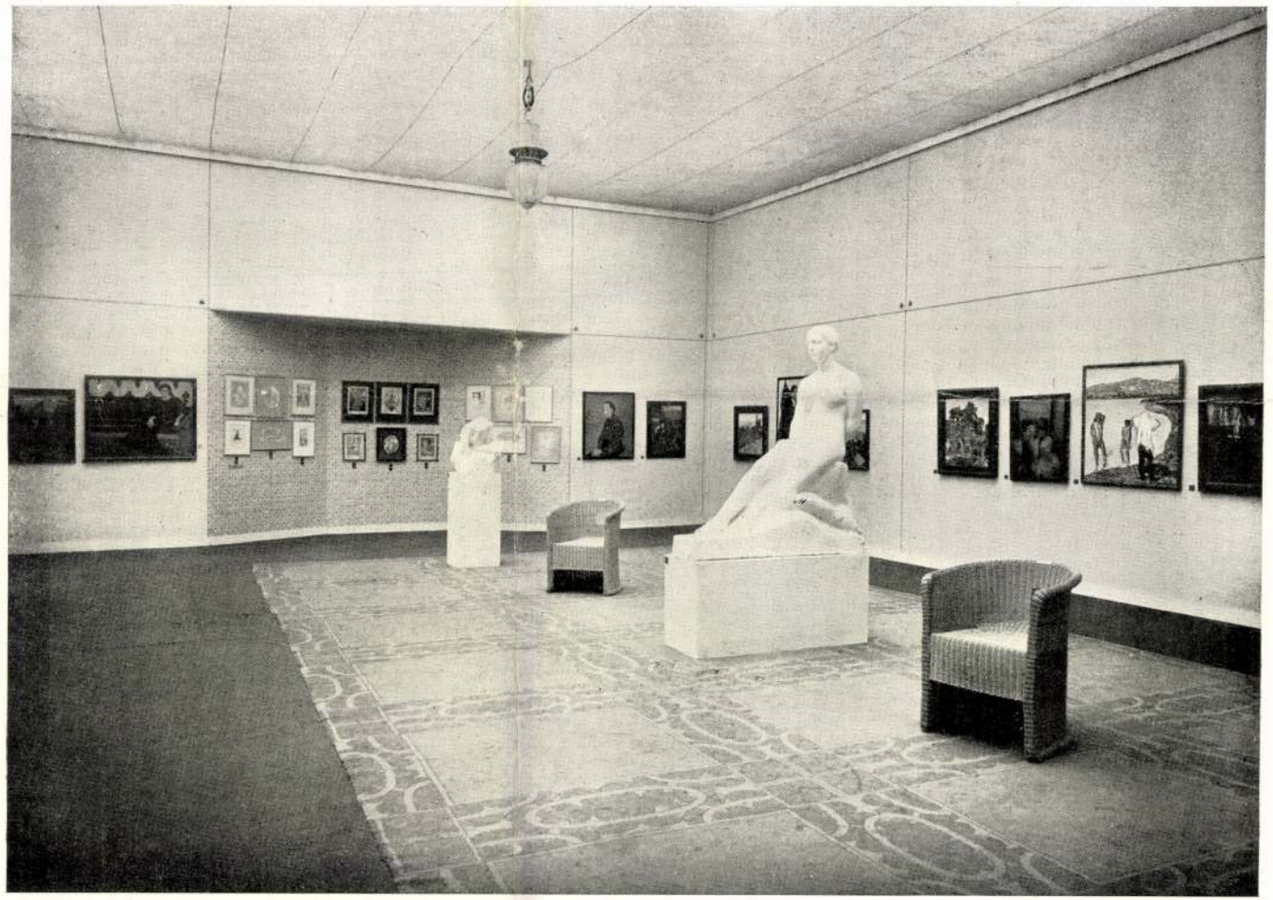

INTERIEUR

MÁLNAI BÉLA

A KÉVE BÉCSI KIÁLLÍTÁSA A HAGENBUNDBAN

MDK

Málnai Béla müépitész

Kőváry Sz. gyüjteményes kiáll. Müvészház 1912. febr.

mdk.

Málnai Béla építész

mint zsűritag szerepel alairásával az oklevélen.

Dévényi Iván. Dokumentumok Medgyessy Ferencről
Alföld, 1963. 10. sz

78. l

M.D.K.

Málnai Béla müépitész

A Retek-u 79. sz. bérházat tervezte, fényképfelvételen bemutatja a lap.

"A Florida-park és bérháza" cimmel méltatja a lap Málnai Béla munkáját s külön megemliti az általa tervezett Florida-kioszkot.

Szinházi Élet. Bp. 1929. szept. 8-14. XIX. évf. 37. sz. 93. lap.

MDK

Málnai Béla

Magyar V.: XII. Nemzetközi Épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Mivészet 1931. jan. 15. 13.1.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Szentesi városháza homlokzata, vf.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 50.l.

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Dr. Misner J. ercsii nyaralója, vf.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 51.l.

MDK

Málnai és Haasz

A Magyar-Cseh Iparbank háza, repr.

Bierbauer Virgil dr.: A háboru előtti Budapest építészete. Évk. KMT. 1929. 184.1.

MDK

Málnai Béla

Lépcsőházrészlet, repr.

Bérház, repr.

Bankpalota, repr.

Tér és Forma 1928. I. 8. sz. 314.l.

Málnai Béla MDK

Fővárosi könyvtár,rajz

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Málnay Béla

A Scheiner-család sirboltja, repr.

Képzőművészet 1934. 159.l.

Málnai Béla

MDK

Fővárosi könyvtár, repr.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Málnai

MDK

Kereskedelmi csarnok pályaterve, vizf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Málnai Béla és Haasz Gyula

Dr. Misner J. ur ercsii nyaralója, vf.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 51.l.

MDK

Málnai Béla, ép.

757. Fővárosi könyvtár. Terve. Repr.

KMT 1913. tav.kiáll. Kat.

MDK

Málnai Béla

Az Erzsébet királyné emlékszobor pályázaton a 4ooo koronával jutalmazott harmadik csoportban 2ooo K-t nyert.

Művészet, 1916, 8o l.

MDK

Haasz és Málnai építészek.

Nádor-utcai uj bank- és irodaházat terveztek. Kerti feljáró és bérház a Tátra-utcába. A régi Pes architekturájának emlékét kelti fel.

Dimitrimo: Budapesti építészet.
Müvészet · 1915. 217.l.

Málnai Béla

Béhár a Tátra-
utcában.
Fenti terverte
Repr.
Tér és Forma
1933. 4-5. sz.

Málnai Béla

Úvod
3

Tér és Forma
1933. 185. l.
(Magyar építészek
kiállítása Párizsban.)

Málnai Béla

vród
z

Pesti Napló

1911 ápr. 16. 4 2. l

(A művészek és Tisza István)

U. 217

2 cm-rel nagyobb, mint az alapkör sugara; mekkora a sugár és a magasság?

88) Az n-oldalú sokszögben az átlók száma $\frac{n\,(n-3)}{2}$; melyek azok a sokszögek, melyekben az átlók száma: 2, 5, 9, 14?

89) Két sokszögben az átlók együttes száma 19; az egyikben az oldalak száma 2-vel több, mint a másikban; melyek ezek a sokszögek?

90) Két sokszögben az átlók együttes száma 29; az egyikben 11 átlóval van több, mint a másikban; melyek ezek a sokszögek?

VIII. 91) Egy fiú az iskolától 2400 m-nyire lakik; ha percenként 20 m-rel többet tenne, 6 perccel hamarább érne haza. Hány perc alatt ér a fiú haza az iskolából és hány m-t tesz percenként?

92) Két egymásra merőleges egyenesen egy-egy pont mozog; az egyiknek sebessége másodpercenként c_1 m, a másiké c_2 m; a keresztezési ponton a második pont t másodperccel hamarább fut át, mint az első. Hány másodperc mulva lesz a

Málnai Béla

MAGYAR MÜVESZET
1928. 462

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Málnai Béla
épitész
szül Budapest 1878
oklevelet nyert 1901.

Névjegyzmüegyetem 13 l.

Konstantinápoly.

A háttérben látjuk Konstant
és előtért a Hellespont és a Má
vel. Felirata:

GEZIGT VAN DE HELLESPO

fölül jobbra: VI. Deel pag. 158.
magyarázó szövegének pedig kezde
fejezése: 16. Lampsace.

Rm., mér. a vk. 12.8: 15.

140-95

Málnai Béla

épülő

laid

Ambrus és Hajnaly

alatt

Tisztelettel

Budafoki Zománcgyár Rt.

Kovács

Málnai Béla

terverte a Magyar Konfekció-
művek R.T. palotáját
Bpesten a VII. Károly Király
ut 3/c. sz. alatt.

Az Est Hármaskönyve
1930. I. lapszám
nincs

változások leírásával foglalkozik.
Feladata az időben előálló térbeli
változások megismerése

Málnai Béla

u. 17

			nen am Dompla Czeruzarajz
10	106/916	19576	Zádor István : Piheno tüzérse ról : Zádor - Tri zépült : Vom Kr genehmigt, és a de Artillerie am Szénrajz, me
11	107/916	19577	Zádor István : A trienti szék Felirata balról Trient - Piazza vr. 16. ; középük quartier genech ján pedig : Der ent . Czeruzarajz 38·9 cm. . . .

Málnai Béla

l.

Művészeti lexikon

472. l.

Felsőmicsinye h. n. III. 214.

Málnai Béla

építész szül. 1878. Budapest.

Élő bő életrajz

irod

Kruck. II. 202. l.

Verona III. 158.

Málnai Béla

Műsorok
1914. tav. füz. 628–633

Szalay Imre VI. 71.

Málnai Béla épilész

Szül. 1878. Budapesten, hol ~~[illegible]~~ tanulmányai végintevét egy ideig Lajta Bélánál és Lechner Ödönnél dolgozott. 1908–11. roskeszette a Ház c. mü-veszeti folyóratott. M. tér-verte a gyori szekhákát ~~kamara~~ és a Magyar Cseh Iparbank bpesti palotájat.

Faszobrocskák, Kólyommegyei III. 214.

Málnai Béla

építész

a Kéve ME ügyvezetőségi tagja 1909. tól.

ez évi kiállítason több tervével szerepelt.

A Kéve Tagja

1913. évi kiáll. u. o. számos művével szerepelt -

Randnitz 4. u. TV. 242.

Mátrai Béla

1. Ser.

U. 1938

~~Kultura~~

~~Aurignaci periódusa X. 45~~

Malmai Béla

ép. Budapest

Lod

Magyar Építőművészet

1908. 10 sz. 18. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

~~Haasz Gyula~~

és Málnai Béla

épitészek

unics
cód
2

lásd
MÉ. 1913. 10 sz.
10 – 20 l.

Könyvtáramban

R.

LVANIA

E MOBILE

ITURAK, IRODAI BUTOROK LEGOLCSOBB
BEN ELSŐRANGU MUNKÁK KÉSZÜLNEK.
MORANDULUI 7

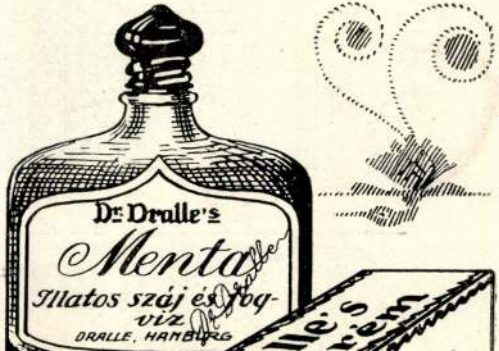

~~Heidelberg~~ —

~~Haas~~ — Málnai

minscéd

Bpesti bank rt.
részére Nádor utca

4 emeletes ház,
terverték fentiek.

Épitő Ipar 1912.

229. l. (Magánépítési engedélyek.)

K

~~Haasz és~~ Málnai

Deutsch Vilmos részére
Mester utca 5 emeletes
ház

Épitő Ipar. 1912. 42. l.
(Magánépitési enge-
dèlyek.)

Málnay építész úr bent ismertetett bérházánál:

Az épület vasmunkáit
GERŐ ÉS GYŐRY
a szegezőlakatosmunkákat
PICK EDE UTÓDAI cég
végezték.

A személyfelvonót
SIMON SÁNDOR mérnök
Budapest, V., Visegrádi-u. 48. — Tel.: 90-0-83
szállította.

Az épületüvegezési munkát
SEILER ÁRMIN
épületüvegezési vállalat
Budapest, VIII., Kőris-u. 19. — Tel.: 30-0-46
végezte.

A műkőmunkákat ízléses kivitelben
SCHMIDT szobrász cége
Budapest, V., Honvéd-u. 15. — Tel.: 24-9-02
végezte.

Az épület fa- és vászonredőnyeit modern, ízléses kivitelben
MAGAZINER LAJOS
redőny- és asztalosárugyára
alapíttatott: 1886
Budapest, V., Lipót-körút 1. — Tel.: 23-7-24
szállította.

Az épület összes fatüzelésű cserépkályháit ízléses, modern kivitelben

HARDTMUTH KÁLYHAGYÁR

Budapest, VI., Andrássy-út 6. — Tel.: 24-8-80

szállította.

A vízvezeték, csatornázás és melegvízellátó berendezés munkáit

HALÁSZ ERNŐ
okl. gépészmérnök és Társa cég
készítette.

BUDAPEST
V., Falk Miksa-utca 26—28. — Telefon: 29-2-61

Az összes épületasztalosmunkákat és a hall berendezését elsőrendű kivitelben

ifj. **LÁNDOR JÓZSEF**
géperőre berendezett asztalosáru üzeme

BUDAPEST
X., Liget-utca 22. — Telefon: 48-2-55
készítette.

Az épület bádogosmunkáit

SÁMUEL GYÖRGY
bádogos, szerelő és egészségügyi berend. váll.

BUDAPEST
VI., Aradi-utca 45. — Telefon: 22-3-62
végezte.

REINITZ
csillár, csőbútor
fémáru műhely
BUDAPEST V,
Lipót-körút 22
Bejárat a Visegrádi-u. oldalon
TELEFONSZÁM 26-8-90

MODERN
ÉPÜLETASZTALOSMUNKÁK,
TOLÓABLAKOK ÉS AJTÓK
HALAMAN JÁNOS
ASZTALOSMESTER
BUDAPEST III,
SZŐLŐ-U. 27
TEL.: 62-2-25

Tér és Forma 1934. 10.

Rumszauer építész úr bérházainál:

Az Attila-utcai bérház összes lakatos- és vasszerkezeti munkáit és a fémportálokat

KAJTÁR LAJOS
lakatosáru és vasszerkezeti gyára
Budapest, IX., Liliom-utca 26. — Telefon 34-5-21
készítette.

Az Attila-utcai bérház festő- és mázolómunkáit elsőrendű kivitelben

ELLBOGEN ZOLTÁN (Gara és Tsa)
festő- és mázolómester cége
Budapest, VII., Kazinczy-utca 3. — Telefon: 30-0-48
végezte.

Mindhárom bérházépület szigetelési munkálatai

„FLINTKOTE"
hidegaszfalt szigetelőanyaggal készültek.

Shell gyártmány.

Az Attila-utcai épület vízvezeték, gáz- és csatornázási munkáit, valamint a bádogosmunkákat

RÓTH JENŐ
épületbádogos, szerelő és egészségügyi berend. vállalata
Budapest, IV., Bástya-utca 2. — Telefonhívó: 23-1-90
végezte.

Az épület etage fűtőberendezését modern kivitelben

SÁGI HERMANN
vízvezeték, egészségügyi és közp. fűtésberendezési vállalata
Budapest, II., Olasz-fasor 45. — Tel.: 51-8-03 *készítette.*

Az Attila-u. 29. sz. épület összes asztalosmunkáit, valamint a kitűnően bevált „Turák" rendszerű, nyolcszárnyas tolóablakait

TURÁK KÁLMÁN épületasztalosgyára
Pestszenterzsébet, Akácfa-u. 14—16. — Telefon: 47-9-59
szállította.

A Paulay Ede-utcai bérház összes lakatos- és vasszerkezeti munkáit

KAJTÁR LAJOS
lakatosáru és vasszerkezeti gyára
Budapest, IX., Liliom-utca 26. — Telefon 34-5-21
készítette.

Az Attila-utcai épület villanyszerelőmunkáit elsőrendű kivitelben **LÁSZLÓ ÖDÖN** hat. eng. villanyszerelővállalat, **BUDAPEST, V., Visegrádi-utca 14 szám. — Telefonszám: 18-6-95** *végezte.*

Kérjük előfizetőinket, hogy esedékes díjaikat beküldeni és a lapot ismerőseiknek is ajánlani szíveskedjenek.

A MAGYAR FÖLD SZÉPSÉGEI és Mongolia rejtelmei egyformán helyet találnak a **Tükör** most megjelent októberi számában, bizonyságául annak, hogy ez a kitűnő folyóirat csakugyan a mai élet tükre. **Lázár** Miklós, Tokaj képviselője, a hegyaljai szüretről ír, dr. **Révay** József a frontharcosokról, **Szepes** Béla a magyar atlétika nagy problémáiról, mellettük **Kárpáti** Aurél, **Sárközi** György, **Balassa** Imre, **Török** Sándor, **Laczkó** Géza és mai irodalmunk legkiválóbb nevei, a magyar fényképezés koszorús mesterei, **Vadas** Ernő, **Haller** F. G., **Wallner** Viktor biztosítják e számnak is magas színvonalát. — Lapunkra való hivatkozás esetén a **Tükör** kiadóhivatala (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) szívesen küld mutatványszámot.

Házi vízellátó berendezések
Etage-fűtési berendezések
Központi fűtési cikkek
Fürdő-berendezések
Szennyvíz-derítőkutak
Armaturák
Szivattyúk
Csövek
Lemezek

ULRICH B. J.
BUDAPEST VI, VILMOS CSÁSZÁR-UT 31

Perl Testvérek bérháza a József körúton. Tervezte: Bauer Emil műépítész. A föld-, kőműves-, vasbeton és elhelyezőmunkákat a Magyar Építő R.-T. készítette

I/15*

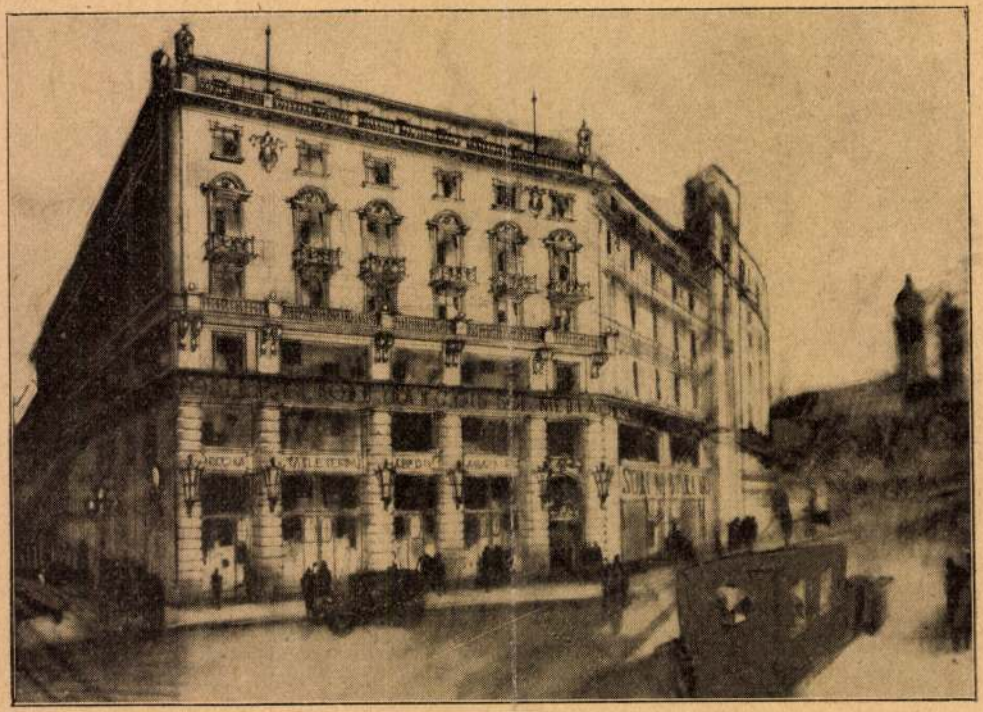

Magyar Konfekciómüvek R. T. palotája. Budapesi, VII., Károly király út 3/c.
Tervezte: Málnai Béla müépitész

Málnay Béla

Vasbeton kilátó-
torony

Repr.

Tér és Forma
1932. 160. l.

M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR
ÁRVERÉSI CSARNOK
BUDAPEST, IX., LÓNYAY-UTCA 30.—32. SZÁM
LEVÉLCÍM: BUDAPEST 90. POSTAFIÓK 40

11339 /Zü. szám.

1943.

Nagyságos

Dr. Sz

Az 1943. évi október hó 22.-
értesiteni, hogy katalogus megrend
május hó 15-i lejárattal előjegyzé
E megrendelés alapján a 107
május hó, a 108 számu aukciónk kat
a most folyamatban levő 109 számu
október hó 22.-én megküldöttük.
Amennyiben t. Cim küldeményü
a mulasztás kizárólag a postát ter
kézbesitési ügyében közvetlenül a m

Megr. 5700/eln. — 1942. XI. 3000 — 1/m. — „Pátria"-nyomda R.-T., Budapest

~~Haas~~ és Máhnai

Lvod

~~Münnich, Ivo~~

Magyar Pályázatok

1907. 2sz 17–18. l

K.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Málnai és Haasz

Az Egyesült Obecsei Takarékpénztár r.-t. székházának terveire hirdetett pályázaton az első díjat Málnai Béla és Haasz Gyula, a második díjat Baumhorn Lipót, a harmadik díjat Müller József építőművészek nyerték.

Művészet 1907. 268. l

nincs cid.

Málnai Béla

Életr. arck.

Váljubal

205. l.

206. l.

BUDAPEST
937 MAR. 13-2
62
Sa

937 MAR 13 11

937 MAR 15
BUDAPEST

Málnai Béla

Műcsarnok.

1907. tav. kiáll. 212, 237

lásd Haasz alatt is –

1913. tav. kiáll. 684, 690, 755,

757

őterében, balra vezető út halad,
oporton innen, korhadó fenyőfa
de kissé feljebb, két férfi pihen,
zik. A pihenők közül az egyik
uckákot) visz, puha kalapot sze-
visel; a másik jobbra fordul, hátán
tó (Kraxen) [illegible] tetején kalap-
iros nyakkendő, szürke kabát,
A völgyben a Königs-See vize
i pásztorkunyhón innen, a lejtős
kék legelnek és nyugszanak. A
lalja el. Az égbolt kissé felhőzött.

892: XII. 3.
r 10.) [illegible]
sz. átirattal érkezett 1900: VI.

T: 686

Málnai Béla

vied

Jánformtörekv

56. l.

B u d a p e s t, VI.,
Arena ut 41.

Málnai Béla

A Kéve bécsi kiállítása a Hagenbundban.

Intérieur terve fentitől

Repr

A Ház ... 38-39 l.

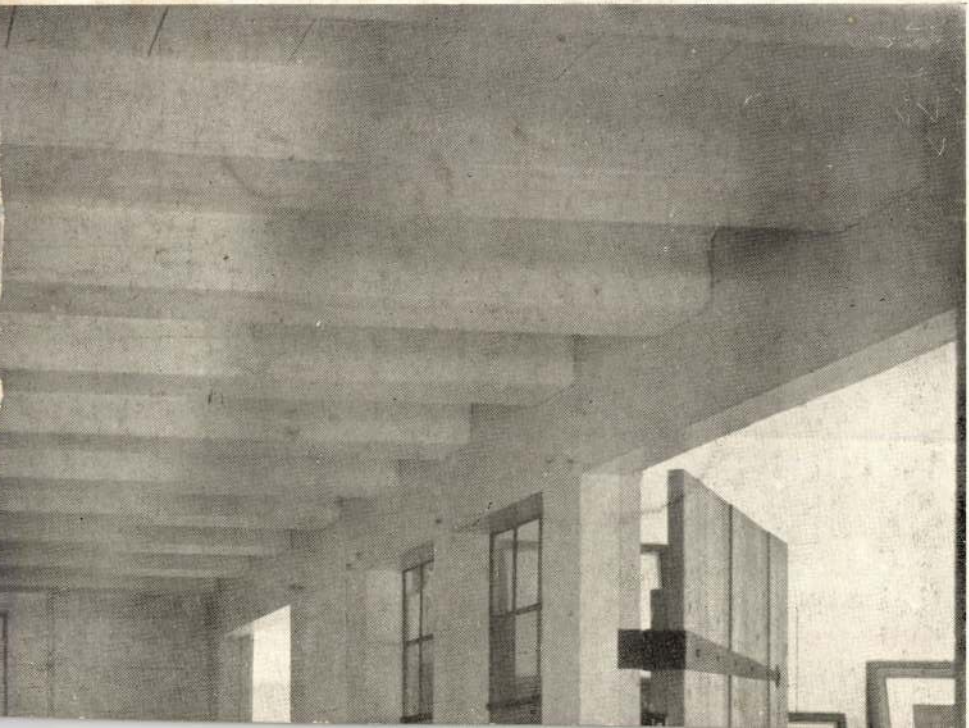

Málnai Béla

Műcsarnok ipolény Bpest

1906. tav. Erdős-

1870. Lotz Károly:

A Tudomány.

Az emberi szellemtől lelk
balra fordulva ül ⊥ és arcz
~~bal lábán~~ fekvő nyitott könyvet
ben ludtollat is tart, mi
lájára nehezedik. Fejét ré
ten viseli és bő lepelje, m
csuszott. Mellette a padon
ján szárnyas Genius le
~~balra~~ a természet titkait
gyelmünket.

⊥, hátra dől

Szénrajz, méretei
A m. tud. Ádemi

Az 1898. XI. 14-dik
sz. leirat alapján vétet
XI. 22-én (18/99), az elsz
fogadta el (III/900).

Málnai Béla

A Scheiner-család sírboltja a rákos-keresztúri temetőben, fenti terverte,

Repr. Képzőművészet

1934. 159. l.

0 —

140. a. Scarsellino (ferrarai festő 1551–1620) Krisztus a keresztfán. Fa, olaj, 36 × 26 cm.

Kerevich: PA, 233 l.
Scarsellino: Kr. a keresztfán. Velencei (Veronese, Bassano) hatás.

—

Masszlagy II. 47. szám
Scarsellino — Bertinelli — gyűjt

Málnai Béla

építészmérnök
Bpest.
felvétetett a Bpesti
Mérnöki Kamarába

MMÉE közl

19.25.150 l

Málnai és Haasz

A Magyar-Cseh Ipar-
bank hára repr.

Bierbauer Virgil dr

A háboru előtti
Budapest épitészete.
Évk Kmt. 1929.
184, 187 l.

THENAEUM LTD. BUDAPEST

M A.-G. BUDAPEST

E ART SOCIETY BUDAPEST

Málnai Béla

Úvod

Z

Magyar Vilmos:

Városrendezési problémák MMÉE Közl

1931. 2. l.

Gyöngyhár

Málnai Béla

vód

Taut, Bruno: Modern Architecture. London, The Studio 62. l.

GOLOP

Vay-Mastély

Kepe VV 1864, 289 l.

~~Haasz~~ és Málnai

építések Budapest.

Magyar Építőművészet

1907. 11. szám. (Az ó becsei takarékpénztár pályatérve)

I. Díj.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Haas és Málnai

A Borsodmegyei Takarékpénztár miskolci palotájának tervpályázatán díjat nyertek.

Magyar Építőművészet

1909. 4. sz. 32. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

~~Haas~~ és Málnai Béla

ép. Bust

Irod

Magyar Építőművészet

1911. 12 sz. (A Budapesti Bank rt. palotájának pályatervei.)

I. Díj. K.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

MÁLNAI BÉLA

munkatársaként dolgozott

TÁLOS GYULA

Barla-Szabó László: Tálos Gyula
terveinek és rajzainak kiállitása

müemlékvédelem, 1974. 4. sz. 58-59. l.

MÁLNAI BÉLA

AZ ÁTTÖRÉS KORA

433.0-

125o. FÜLEP LAJOS

Kedves Barátom,

levelének vétele óta állá
amint látom, keserüséget okoz
éppen Önnek, akit annyira bec
igazolásul beszámol sok minde
tudtam; el se képzelhettem má
vagy munkáltató ugy tett volna
kérdés, osztályharc s[a]t[öb]b.[i]

De hát minderre én nem g
viszonyában munkásaikhoz s[a]t[öb]

Mikor én 3 millió proleta

Málnai Béla

Palota – villa Lépe-
fenstől,
Repr.

Nádai Pál: Ház, Est
napfény. Bp. é. n.
18. l.

A'. 150 (5)

Málnai Béla

Részt vett a vörös május városdiszítő munkálataiban.

Építő Ipar – Építő Művészet 1929. 67. l. (H. T.: A kommunista május elsejének tizeves évfordulóján.)

l a bazilika alapfalairól

ıt húzódó várfal megerősítési mun-
vörösmárványtöredékeket kiemel-
zállították. Ezeket a faragványokat
nak szétrombolásakor falaztatta be
püspök, más részüket pedig Pauer
rból.[1]
sontvázleleteket e célra készített és
stván-mauzoleum előtt épített közös

még egy jelentékeny leletre buk-
közel a mai kerítésfalhoz, megköze-

közli Varju Elemér: *Szent István kopor-*
Továbbá: Székesfehérvári Szemle, 1931,

mincs cíd 2

~~Haasz és~~ Málnai Béla

Pásztor Mihály és Rellepál:

A mi városunk.

Bp. 1913. 70 l.

Néppel

K

a költségek	Összeg		Jegyzet
	P	f	

.....számhoz.

Hivatalos

A kiküldött neve, állása, fizetési osztálya .....

A kiküldetés helye, célja és a rendelet kelte, száma .....

Az elindulás menetrendszerinti ideje .....

A megérkezés menetrendszerinti ideje .....

Tétel	Idő		Az utazás részletezése é felszámítása
	hó	nap	

Málnai Béla

építész

l.

Ki-Kicsoda?

527. l.

Málnai Béla

épitész

Ujv. M. Zs. L.

571. l.

Rákos u. 10

Budapest

VI. állatkerti út 1.

~~Haasz és~~ Málnai

Béhár, repr. 193

Művészet 1914. 199. l.

kép a kez annapterre

K.

Málnai Béla

Szöllösy Zsigmondés
neje V. Szemere u. 17.
5 em. ház, terverte
fenti

Építő Ipar — Építő
Művészet. 1929.
15. l. (Magánépitési
engedélyek.)

Haasz és Málnai

épit.

Lsd

Magyar Építőművészet

1909. 7 sz. 16 l.

18. l

19 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
irása.

i Imre, Szeged.

Málnai Béla

vod

z

Háy Gyula.

Modern architektura.

Korunk V. ér. 1930. 54. l.

GARAMSZENTBENEDEK

Apátsági tűl

Képe VI 1866, 621 l.

Málnai Béla

Művészet 1903. 64, 65
– 1907. 198, 216, 268, 339
– 1908. 204
– 1909. 136, 200
– 1914. 193, 199
– 1915. 209–213, 210–217

Magyar Művészet
1928. 462

4),

55

24i).

lat

a-

406

06

(644),

(273).

rlet

tán

MÁLNAI LÁSZLÓ

5 ZOC 13.0.

MÁLNAI László epita

Kőbanyai út - MÁVAG hidnüvek

1947 Körner Józsefel és Hegedüs Belával

Prakfalvi E.: Szocreál Bp. 1999. 13.

Akinek valami kérdése, problémája van kérjük telef
biztosan elérhetőek vagyunk.
Telefonszámunk: 23/ 414-276

Várjuk a visszajelzést (vagy a pénzt a borítékban, v

Előre is köszönjük az együttműködéseteket.

Szervus

és Munkaügyi Miniszteriumunk

Budapest.

Dr. Pálosi Ervin, egri jog-akadémiai tanárnak a Nagyméltóságú Miniszteriumhoz intézett kérvényét ./. alatt ~~pártolólag~~ a legmelegebb pártolásnak van szerencsém felterjeszteni. Ha ugyanis a kérvényezőnek az egri ásatásokkal kapcsolatosan kiróll járulékokat meg kellene fizetni, az egri tudományos ásatásoknak ügye meghiusulna. Már pedig ezek az ásatások, amelyek a Műemlékek Országos Bizottságának vezetése és ellenőrzése alatt állnak, a legnagyobb figyelmet és a/különleges elbánást érdemlik meg, egyrészt azért, mert a

Málnai László

építész

irgd

Major Máté: A dolgozó ember otthona. Új Építészet. 1948. 5 [Uj Csepel] sz. 172, 174, 178. Dolgozók nátlodája repr.

<Málnai László>

cikke

< > A gyorsforgalmi útrendszer tervezett dunabalparti nyomvonalai. Tér és Forma. 1947.
223-225. l.

tes Országos Bizottságának

Budapest.

esitem a tekintetes Bizottságot, hogy
igyi Minister ur 80.190/1932.I.3.sz.
di Salamon torony alatt elhuzódó várfal
00:/ pengőt utaltam át a tek. Cimnek
zetett 16.136.sz. csekkszámlája javára.
október hó 11.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

~~NYOMTATVÁNY~~

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

K

~~Bentehard Agost~~

tovább

~~Granasztói Pál~~

~~Hönsch László~~

Málnai László

Percel Károly

Tanulmánytero a belső Erzsébetváros újjáépítéséhez, a Főváros Közmunkatanácsa által 1946-ban készített terv.

Rep.

Új Építészet

1948. 293. l.

5

Maradtam kiváló tisztelettel:

Jilmerkfános

(Málnai László)

cikke

( ) Bányászlakások
építése a háromévés
tervben. Uj Epitészet
1947. 180-181. l.

Készült 1630 körül. Lepold Antal ajándéka, 1941.
Lepold Katalogus, 186. sz.

BURSA,
piros bársonyból, ovális és leveles aranyhímzéssel, arany paszománttal és csipkével szegve, alul két, fent egy zárófedővel.
Mag. 19 cm.
Magyar munka 1650 körül.
Pázmány prímás tulajdonából.
Lepold: Adatok 23. l. — Lepold Katalógus 229. sz.

M.D.K

Molnár László
építész

Nagy Budapest általános
rendezési tervének előkészí-
tésének vett részt

Garamantári Pál: Nagy Budapest városrendezése
Városi Szemle, 1948. - 29 lap

MDK

Málnai László

terve második helyen dijazva

Z s.T: A dunaparti és magdolnavárosi lakótelep tervpályázatának ismertetése. Tér és Forma. 1946. lo.sz. müsz. rajzokkal.

Málnai László, ép. MD K

tervezte többedmagával az alábbi épületet, mely a Báthory-u. lo.sz. romosház átépitése volt a miniszterium céljaira.

Borb-Fabr. 48.l./ Az épités- és Közmunkaügyi Miniszterium szérházának épitése.

Málik József

~~Hegedűs Béla~~

Málnai László

Málik József

Takáts Miklós

építészek

tovább

tervezték az alábbi épületet, mely a Báthory-utca 10. sz. rómos ház átépítése volt a minisztérium céljaira.

Borb-Fabr

48. l. (Az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium székházának építése.)

<Málnai László>

cikke

(:) A Népjóléti Minisztérium óvodaváltázata.

Új Építészet

1948. 58-62 l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. OCS. DIROTTÁRA

128 1932

1932. ápr. 30.

* A k
stb'
tbm

mell

8997/1932.szám.

III.

Felhívom a

ség sajtóosztályának kiadásáb
és jogalkotó tevékenysége az
1931.augusztus 31 -től 1932.a
két első kiadása eddigelé a f
nek hivatalból kildetett meg
könyvárusi forgalomba kerülj
általános tájékoztatása és a
népszerűsítése szempontjából

Sajtópolit

ezért a miniszterelnök ur k

<Málnai László>

cikke

<> Beszámoló az Építészek Nemzetközi Egyesületének alakuló gyűléséről Lausanneban.

Új Építészet 1948.

297 – 301. l.

Képekkel.

ORTUTAY
GYULÁNAK
A
MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS.
BIZOTTSÁGA

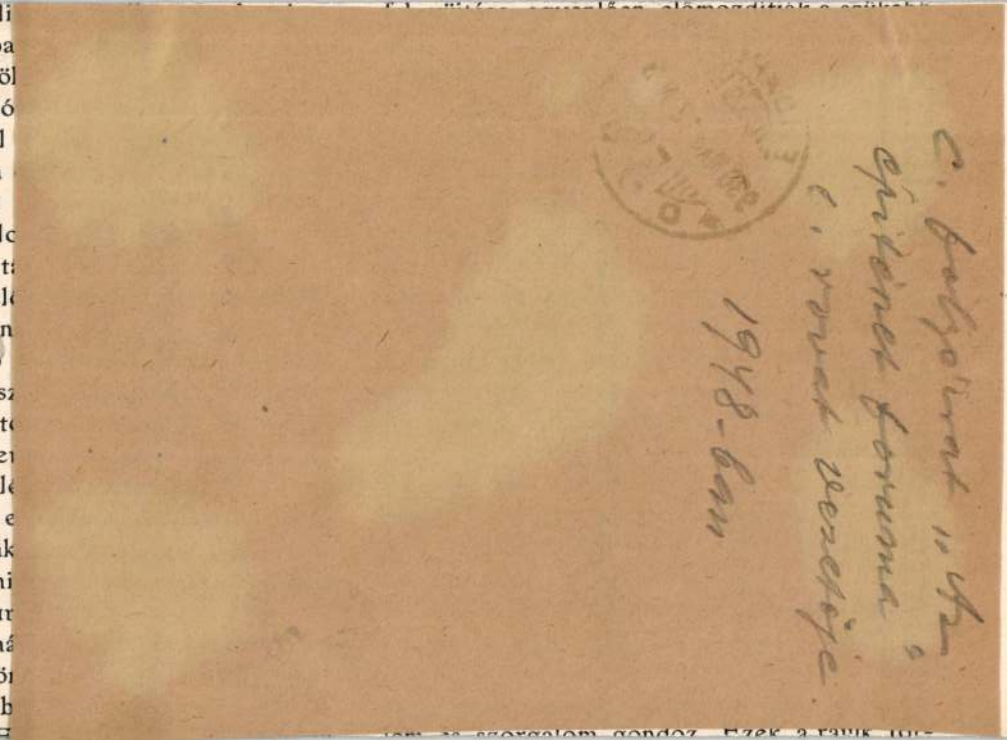

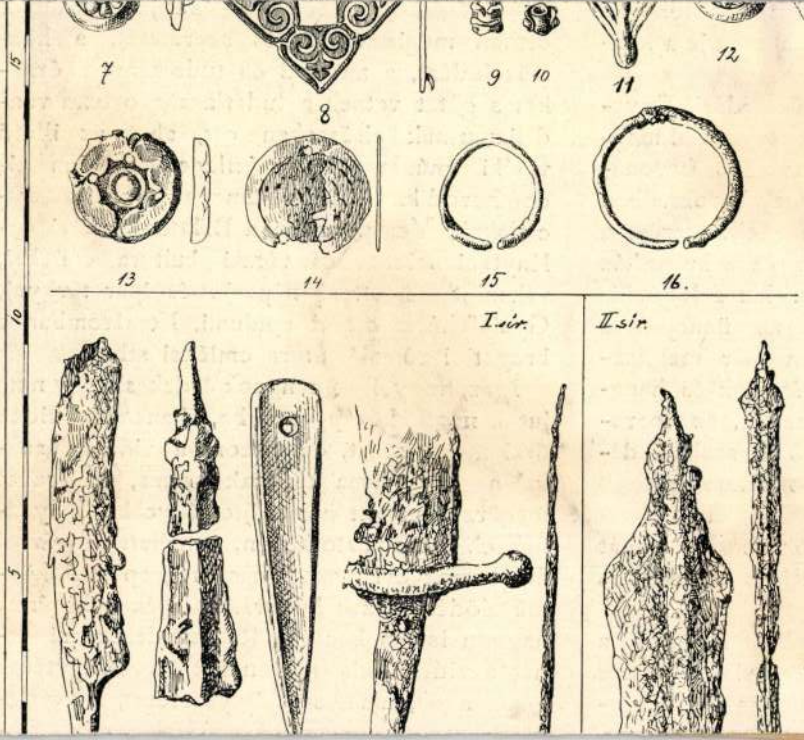

dor 1912 márc
postán küldötte
zám Nyiregyház
nássy a leletnek
jelentőséget tul
az egyenes helyz
lált két kardot
elcsomagolhatás
zépen összahajli
sőbben azonban
azokat tűzben ki
teni.

Az egyik kar
alig görbe, csakr
nes; pengéje tö
mm. széles, 80
szú; keresztvasa
hosszú lehetett
nyodó nyakán
végződött. A ke
nak egyik fele
tövénél le van tö
leges diszítést
miatt észlelni

Málvai Lánló

nevét emliti a Közmunkatanács 1945 utáni tevékenységében részt vevők között Granasztói Pál.

Még egyszer a Közmunkata nácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 1o-12. 1.

Málnai László
építész

M.D.K.

Magasházak és vertikális hangsúlyok szerepe a város építészetében - című ir.

Budapest Városépítészeti Kérdései. (1954)

78 l.

Mitteilung über
Ostia

Ausgrabungen in antikem Seehafen an der
Tibermündung.

Demnächst erscheint ein Buch: (Hein)

MDK

Málnai László megvásárolt terve, repr.

Tervpályázat a bpesti szállodasor uujáépitésére

Tér és Forma 1946. 7-9.sz.

Málnai László

Tanulmányterv a belső Erzsébetváros ujjáépitéséhez, a Főváros Közmunkatanácsa által 1946-ban készitett terv. Rep. Uj Építészet. 1948. 293 l.

Málnai László

Fischer József: Ujjáépités vagy helyreállitás.
Tér és Forma. 1946. 1-3.sz. képekkel.

MDK

Málnai László épitész

MÁVAG Hidműhely, öltöző és mosdó épület.
Uj Építészet 1948. 343-344.o.

Málnai László

neve említve.

Akadémia 7.

Mentől: Málnai Béla. E 6. old.

MDK

Málnai László

Gádoros Lajos, Gerle György, Málnai László, Preisich Gábor közös műve. 3 drb. II.dij, 1 drb. III.dij.

Hegedüs Béla: A telepes ház. Az Orsz.Földbirtokrendező Tanács tervpályázata.

Uj Epitészet, 1946. 1.sz. 10.lap

Málnai László, építész

L: Gerbai Dezső

Polónyi Károly: A Duna-part változásai 12-24

Magyar

Építőművészet BP. 1983 83/3

Málnási Géza
festő

Résztvett a marosvásárhelyi kiáké-
táson

Jánoshózy György: képzőművénetünk seregszemléje
Korunk, Kolozsvár 1958 XVII 294.

Málnássy Béla, segédtiszt

Munkájával szerepelt a rendörtisztv.kiáll.-án.

M.934.V.25.

MALO JÁNOS, csizmadialegény pecsétje

A tokaji csizmadia céh pecsétje a 17.sz.-ból Malo vándorkönyvének/1874/7.lapján maradt fenn. Kerek, 3.5 cm. Körirat: "AZ TOKAI BECSÜLETES CSIZMA CE PECSE+" Középen kiterjesztett szárnyú angyal kerek talpú, csizmával díszített címert tart, két oldalán musta és bicska van.
9.kép. 194.old. 25.jegyz.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúj-i és zemplémi céhpecsétek
189.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, IX. 1970
Miskolc, 1971

MALO JÁNOS,csizmadialegény pecsétje

A tokaji csizmadia céh pecsétje a 17.sz.-ból.Malo vándorkönyvének 7.lapjáról 1874-ben. Kerek,3.5 cm. Körirat:"AZ TOKAI BECSULETES CSIZMA CE PECSE+". 194.old. 9.kép. 25.jegyz. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi,abaúj-i,és zempléni céhpecsétek 189.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE,IX. 1970
Miskolc, 1971

MART. M A L O B I T S K Y, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 333.- Herr MART. M A L O B I T S K Y
Felvétel ideje: 1816. 12. May.
Hová vették fel: Bittsä, /Bit se/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MART. MA

Malocco Miklós

„Ashy" (napr.)

Studió 70

Somogyi Néplap, Kaposvár

1970. ápr. 26. 7. l.

STUDIÓ 70

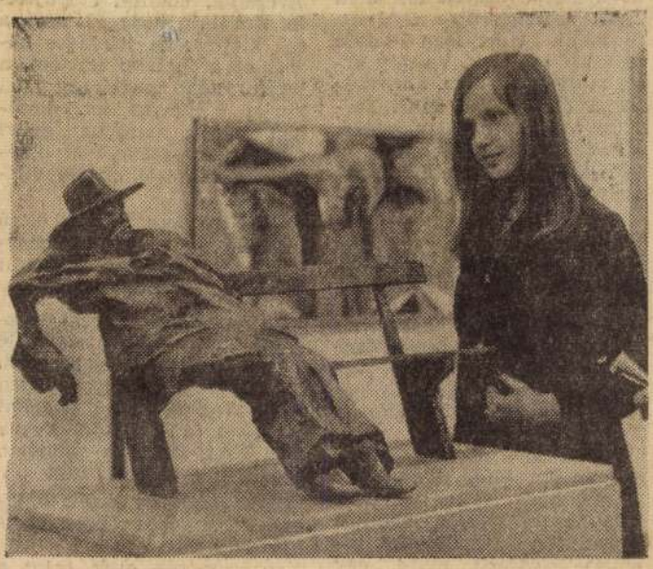

Malocco Miklós: Ady.

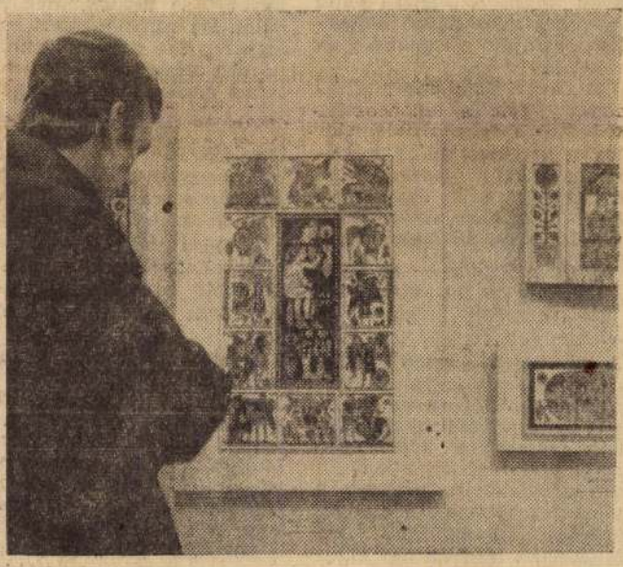

Stefánia Edit zománcmunkái.

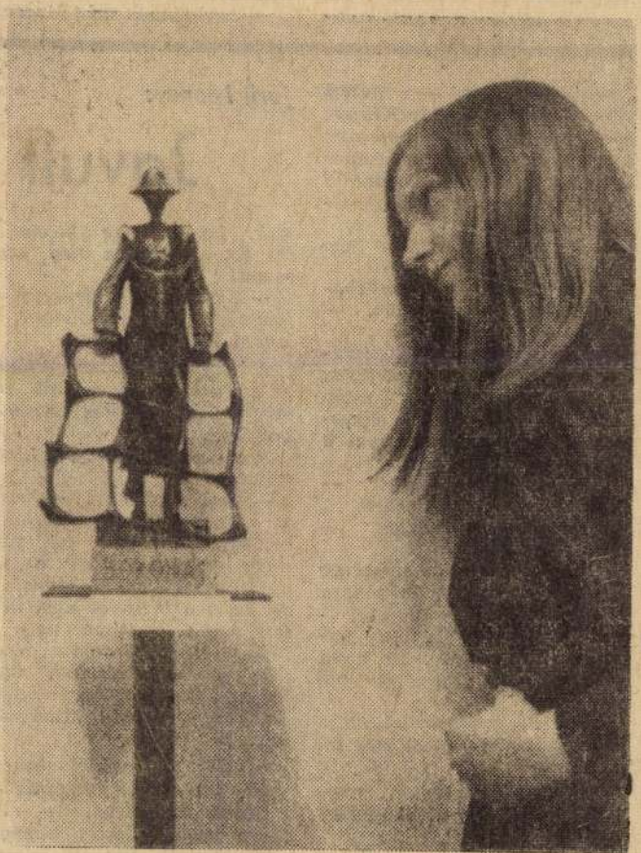

Kő Pál: Boronák.

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

SAJTÓHIRADÓ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 136-068, 337-746, 340-726

között vir-
csiban ül
voltak.

Csenevé
korú ass
lenni a
mosatlan
testetlen
ca, mozg
me a fa
talan vo
Káráló
lurkóka
árnyala
lötte, s
se ma
sokkal
mint a
tak.

Türe
ronázta, s mire
idősebb tagja befejezte járdaszéli toalettjét, a népes had
eleje már tódult is befelé a tejivóba.

Az asszony, miután villámgyors helyzetmegítéléssel felmérte, hogy a boly helyes irányba dúródik, a kocsihoz lépett. Egy mozdulattal kiemelte a kicsit, majd egy még kisebbet vont elő a rongyok közül. A karjára vette és széles mozdulattal betuszkolta az ajtón a leghátsó gyereket is.

Ezalatt a fiatalember túlságosan értelmesnek nem mondható arccal belevizsgálódott a tejeskannába, a maradék vizet a járdára rázta, és épp úgy, mint eddig, senkire ügyet sem vetve, belevegyült a család légkörébe.

Ez a légkör — az igazságnak tartozunk azzal, hogy megmondjuk — nem volt kimondottan üde. A tejivó vendégeinek elhúzódását indokolta ugyan, de túlzásokra azért nem szolgáltatott okot. A hófehér személyzet sem mutatott különösebb meglepetést az egzotikus jövevények láttán, úgyhogy a vendégek többsége a csendes figyelés álláspontjára helyezkedett. Nyilván úgy okoskodtak, hogy ha különösebb kényelmetlenség nélkül tehetik, miért ne borzongjanak kicsit a látvány anakronizmu-

idősebb tagja befejezte járdaszéli toalettjét, a népes had
eleje már tódult is befelé a tejivóba.

Az asszony, miután villámgyors helyzetmegítéléssel felmérte, hogy a boly helyes irányba dúródik, a kocsihoz lépett. Egy mozdulattal kiemelte a kicsit, majd egy még kisebbet vont elő a rongyok közül. A karjára vette és széles mozdulattal betuszkolta az ajtón a leghátsó gyereket is.

Ezalatt a fiatalember túlságosan értelmesnek nem mondható arccal belevizsgálódott a tejeskannába, a maradék vizet a járdára rázta, és épp úgy, mint eddig, senkire ügyet sem vetve, belevegyült a család légkörébe.

Ez a légkör — az igazságnak tartozunk azzal, hogy megmondjuk — nem volt kimondottan üde. A tejivó vendégeinek elhúzódását indokolta ugyan, de túlzásokra azért nem szolgáltatott okot. A hófehér személyzet sem mutatott különösebb meglepetést az egzotikus jövevények láttán, úgyhogy a vendégek többsége a csendes figyelés álláspontjára helyezkedett. Nyilván úgy okoskodtak, hogy ha különösebb kényelmetlenség nélkül tehetik, miért ne borzongjanak kicsit a látvány anakronizmu-

A bámészkodó vagy éppen összemarakodó apróságokat igazgatta, a fejükön fogva meg őket, mint az állogató gyerekek a kuglibabákat.

Egy gondosan kefélt öregember mérgesen megrezegtette a bajuszát:

— Szaporák ezek, mint a tengerinyulak — dohogta. — Egyebet se tudnak. Meg zabálni. Ha van mit. Mert az a legkönnyebb: gyereket csinálni meg zabáni. Az állam meg tartsa el őket a mi pénzünkből. Mert ezek, ha valami pénzhez jutnak, mindjárt a hasukba tömik. Szégyen, kérem, szégyen! Az ilyen szutykos-büdös pereputtyot ki kellene tiltani a belvárosból.

Annyira begőzölt az öreg, hogy elfogyott a lélegzete. Erőtlenül nyomogatni kezdte a gyomra tájékát, és eltotyogott.

Az apró, szurtos markokban ezalatt már ott billegett az üvegkorsó. Bizonytalanul egyensúlyozva emelgették a szájuk felé az emberkék, de közben másfelé bámészkodtak a korsó pereme fölött. Leginkább arra ügyeltek, hogy a szürcsölés után melyikükében mennyi marad. Az anyjuk úgy forgolódott köztük, mint egy bepiszkolódott marionett.

— A vörösnek még nincsen.

Jurij Leonov:

Javult a

— Hüm, hüm — nézett rám Pável Ivanovics Klujev, az igazgató. — Ellenőrnek különleges képességű ember kellene. Egy ideális ember. S nem tudom, maga megfelel-e nekünk...

— Igyekszem majd — húztam ki magam.

— Adok egy hónap próbaidőt — mondta a főnök. — Aztán majd meglátjuk...

Azóta már az egyik járaton dolgozom. Nem is olyan túlságosan nehéz a munkám: megvizsgálom a jegyeket, és igyekszem elcsípni a »tujázókat«.

— Szabad a jegyét? — fordulok egy férfiutashoz.

— Filippin vagyok — mondja tömören.

— Nagyszerű! — mondom élénken. — Akkor bizonyára jegye is van.

— Dehát én Filippin vagyok! — ismétli. A hang azonban most már kissé türelmetlen.

— Jól hallottam — közlöm vele. — De ettől még lehet jegye.

A hájtömeg ekkor megmozdul, s egy ötkopekest nyom a kezembe.

— Itt van, adja a kalauznak, ha ennyire kicsinyes. De ezt nem üssza meg százazon!

— Elnézést, de bírságot is fizetnie kell! — mondom a lehető legvidámabban.

A legközelebbi megállónál ez a Filippin a dühtől remegve és fátyolos szemmel leszállt.

Munka után Klujev hivatott.

— Te... hát ez... — kezdte kissé összefüggéstelenül —, úgy különben jól van, hogy megfizettetted a jegyet ezzel a Filippinnel... de azért a bírságot nem kellett volna... Mert ugye... mégiscsak az apósom... Node rendben van, családi ügy, ugye... Rendes srác vagy! Csak így tovább! Mindenkivel...

— Hát ha valaki buszra száll, jegyet kell váltania — kezdtem szerényen. — Ha nincs jegye, akkor bírságot kell fizetnie. Így áll az uta-

<Málnai László>

építész cikke

<> Egy elpusztult bérház újjáépítése.
Tér és Forma 1947.
156. l. Képpel és minszaki rajzokkal.

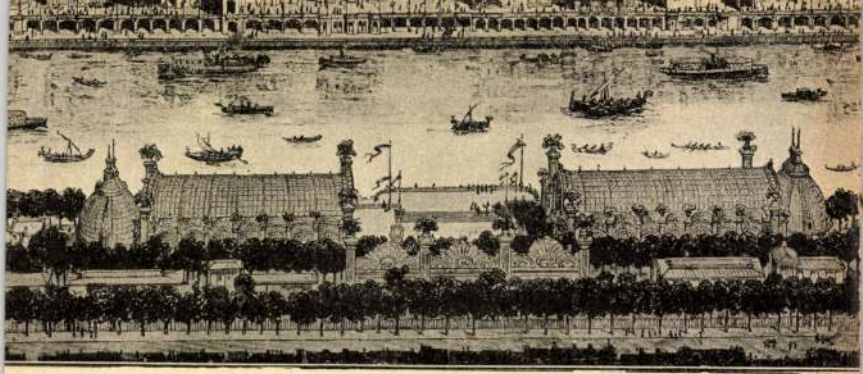

Palais d'horticulture

Esplanade des Invalides

II

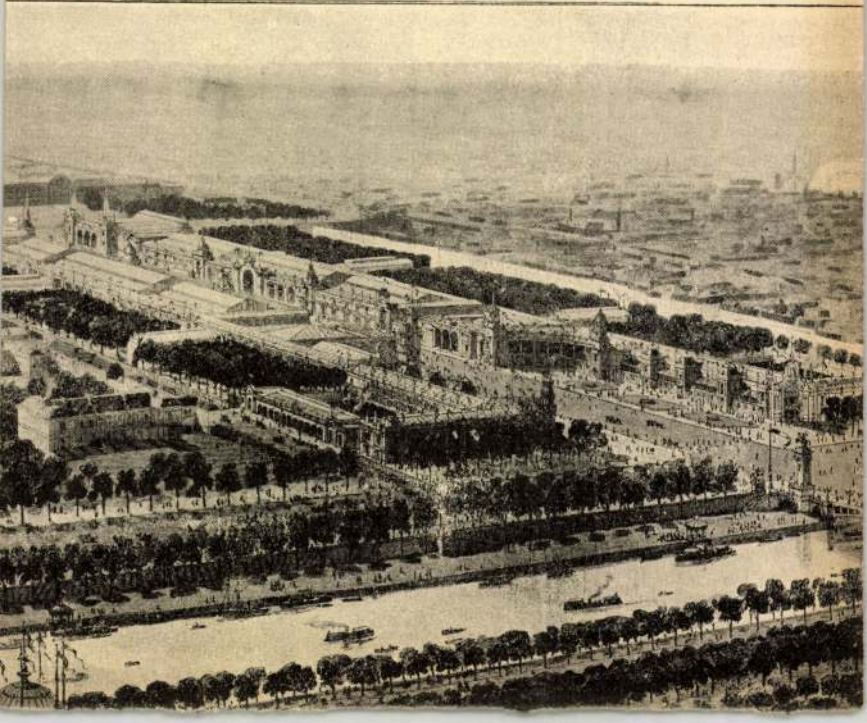

(Málnai László)
építész cikke

( ) A lakásépítés
mai állása Franciaországban.
Új Építészet
1946. 3. sz. 14-15. l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MÜEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

< Málnai László >

építész

cikke

< > A kislakásterveres alapproblémája az északi országokban=egy nagy, vagy több kisebb szoba.

Tér és Forma

1946. 68-70 l.

Málnai László

építész

A Vígszínház egykori, híres díszlettervezőjének, *Málnai Béla* műépítésznek a fia, *Málnai László*, egyik legtehetségesebb fiatal műépítészünk, aki 1937-ben fejezte be tanulmányait Párisban, most a Közmunkatanács főmérnöke lett. Az építőművészek körében nagy reményeket fűznek a fiatal építész munkásságához, amelynek része lesz Budapest újjáépítésében.

Kossuth Népe

1945. jún. 19.

<Málnai László>

cikke

<> A gyorsforgalmi
útrendszer tervezett
dunabalparti nyom-
vonalai. Tér és Forma.
1947. 10. sz. ábrákkal.

Malompataki főoltár mestere MDK

Az oltár mecénása állitólag I. Thurzó János Margit leánya volt.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.136.l.

Malompataki főoltár mestere MDK

Feltehetően e festőtől valók a kisszebeni (1520 körül)
Kálvária oltár/publikálatlan ~~xxxxxxxx~~ belső
~~x~~képei is/képekről csk gyenge régi fényképeink
vannak/. - A malompataki nőiszentek legközelebbi rokonai a szepesszombati és a leibici Anna oltár képein találhatók.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.
Bp.1955.175.l.

Malompataki főoltár mestere MDK

A Szent Antal legenda mesterének műhelyéhez T H mesterrel együtt, de több szállal kapcsolódott a malompataki Szent Margit főoltár festője. /Az 1515-1520 táján festett főoltár két külső szárnylapjának reprodukciója könyvben CCII.tábla./ Szent Antal legenda mesterének és malompataki mesternek művészete közötti különbségek és hasonlóságok.-

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.174-175.l.

Kalompataki főoltár mestere MDK
/Sabinov, v.Sáros vm./

Kisszebeni Kálvária oltár belső képeire vonatkozó adatok az Adattárban:
Festmények: ~~xxSxtxVidxéxxKristóf,xtxSxtx.~~
Szt.Vid és Kristóf, Szt.Dénes és Katalin,Szt. Borbála és Margit.Szt. Pantaleon és férfiszent karddal.
Az oltár külső képei és a predella átfestve.
Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.
~~Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.~~
Bp.1955. 359.l.

Malompataki főoltár mestere MDK

A malompataki /Mühlbach, v. Szepes vm./ főoltárára vonatkozóan Adattárban közölt adatok: Az oltárt feltehetően I. Thurzó János lánya, Margit alapitotta.

Festmények: 1. Nőiszent gyermekkel, 2. Szt. Erzsébet, 3. Nőiszent gyermekkel. 4. Szt. Borbála, 5. Szt. Margit juhokat legeltet, 6. Szt. Margit kinzása. 7. Szt. Margit előtt az ördög meghunyászodik. 8. Szt. Margit lefejezése, 9. Szt. Krisztina lo. A Tizezer vértanu. 11. Szt. Lucia. 12. Szt. Orsolya vértanusága, 13. Szt. Magdolna, 14. Szt. Márta, 15. Szt. Apollónia, 16. Szt. Genovéva, 17. Krisztus és a tiz nőiszent. - az oltárra vonatkozó irodalom Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 386-387 l.

MDK

Malomsoky [épitész]

Ő és Molnár – a Fővárosi tervező iroda dolgozói – tervezték a debreceni Vörös hadsereg útja és Béke utca sarkán épült hivatalházat.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955. tavaszán, VI. évf. 1-2. sz.
46. l.

Malomsoky István ifj

Budapesti Nemzetközi
Vásár 1939.

Budapest székesfőváros
gázműveinek pavillonja,
terv. fenti

Repr.

Tér és Forma
1939. 5. sz. 86. l.

75334. ATHENAEUM

Felelős kiadó: Fränkel József.

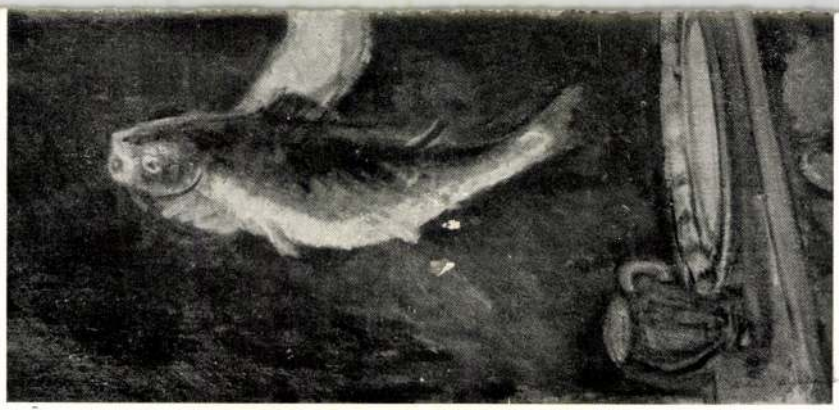

15. A GYERMEK ÉS A HAL

Malomsoky József

asztalos MDK

1876-ban a pesti ferences templom uj sekrestyéje részére szekrényt és három gyóntatószéket készitett.

Szabó Erzsébet: A pesti ferences templom
Bp. 1959. 24.o.

MDK

Malomsoky József

ebédlőbutor terve és készitése

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. jan. 1. 1-28. l. képekkel.

MDK

Malomsoky József

Karácsonyi kiáll. Magyar Iparmüvészet 1903. 16.l.

MDK

Malomsoky

butorok

Meller S: Az Ipm.Társ. karácsonyi kiáll.
Magyar Iparművészet, 1901. 5.sz. dec.

Malomsoky János

építéshallgató

karikaturái

Megfagyott Muzsikus

1930.

2

...omszár pengőről, mely
...istól felvettem arral,
...tus 1-én kifiretem.
...830 április 26-án

Kensiványi Pruly

Malomsoky József

a Népstadion játékosaznokának
építészeként emlétve

Magyar építészet 1975-70
118. old.

Malomsoky József

a XI. ker. Bartók-park melletti
lakóépület építészeti neve említve

Magyar építészet 1945-70
50. old.

Malomsoky József

Siketnémák Országos Tanintézete, Gyógypeeagógiai épület, Vác. - Építész Malomsoky József, statikus Vörös György. - Ism.

Magyar Ép.Ip. 1972.1.sz. 27-3o.l.

MDK

ifj. Malomsoky István

Bpest Székesfőv. Gázmüveinek pavillonja, repr. Tervezte fenti.

Tér és Forma 1939. 5. sz. 86.l.

Malompataki kent

Margit főoltár

XVI. n.

Csánky Denés

MAGYAR MUVESZET

1937. 348. l.

Malompataki

Mária-Oldár.

Gyurkovics István

A régi magyar festő-művészet. Vác, 1932

70. l.

Ezenkívül minden kivett könyvről az ol-

A könyvtár fölött a felügyeletet Sorbelli tanár gyakorolja; az irodai teendőket egy ideiglenesen alkalmazott alkönyvtáros látja el, akinek állását azonban a közel jövőben rendszeresítik.

A könyvtár, mely Bologna egyik forgalmasabb útvonalán fekszik, ekként berendezve 1909 julius 1-én adatott át a nyilvánosságnak csendes ünnepség keretében. A könyvtár nyáron (április—október) d. e. 9—1-ig és d. u. 4—7-ig, télen (november—márczius) d. e. 9—4-ig este 7—10-ig van nyitva. Az első év végéig 3521 olvasó váltott jegyet. Jegyváltásra jogosítottak a kormány-, tartományi és községi hivatalok s az állam által elismert intézetek alkalmazottai kinevezési okmányuk, vagy hivatalfőnökeiktől nyert bizonyítvány alapján; a felső- és másodfokú tanintézetek növendékei, a népegyetem hallgatói és a munkásegyesületek tagjai. Minden más lakos csakis ily jegyváltásra jogosult egyének jótállása mellett kölcsönözhet ki könyveket. A kikölcsönzés időtartama tíz nap, mely egyszer meghosszabbítható. Egyszerre csupán egy mű

[1] Sorbelli tanár szóbeli közlése szerint.

Malompataki templom
Gotdini
alapraja

Focsk Szepenég
1. tábla

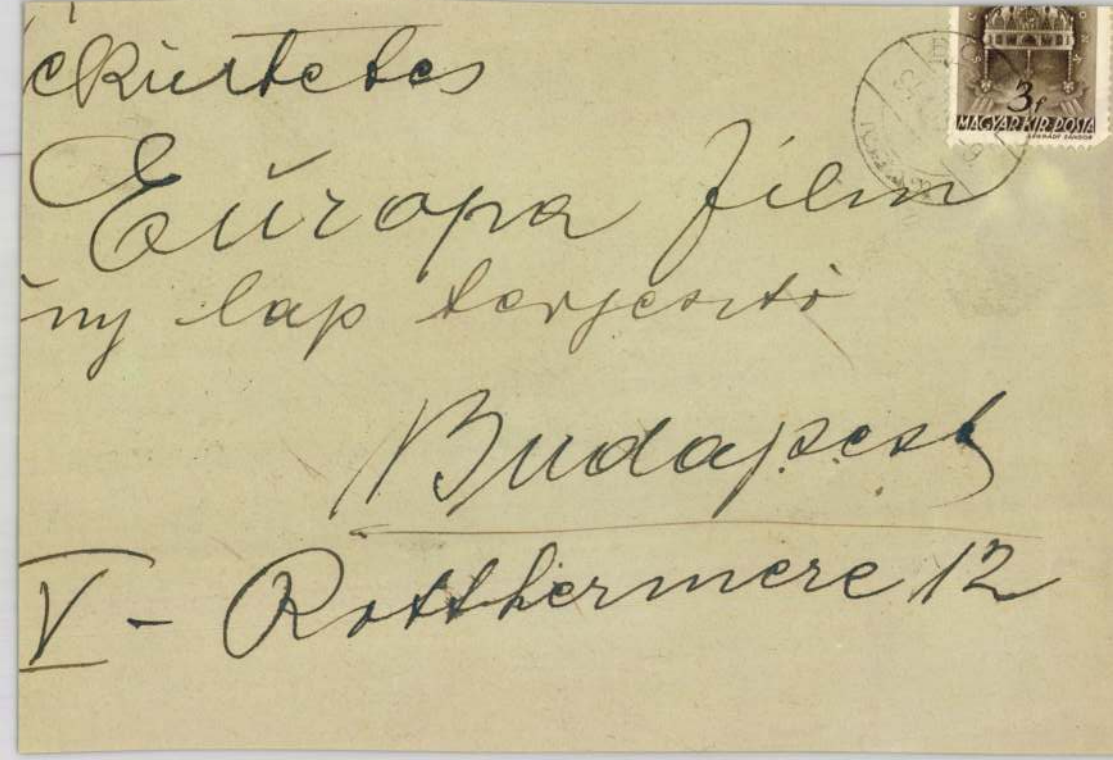
3f
MAGYAR KIR. POSTA
Budapest
V - Rotthermere 12

Malomfalvai
faharangtorony

Távlati képe

Debreczenik. 1928

208. l.

gyes Endre-u. 10.

<Malomfalvi báró Kemény

udvarház>

K. L. A < >

feliratai.

Erdélyi Múzeum

1912. 191. l.

EGER

Régi vrékeseggház oszlopkötege Casagrande szobrával

Eger multja és jelene VV 1868, 405 l.

<Malomfalvi báró
Kemény-udvarház>

K. L.: A < >
feliratai. Erdélyi
Muzeum. 1912. 191. l.

Malomfalvi rk. templom

kępe repr.

Malmagyrépítő II

58. l.

Capparis spinosa
kápri

ALEXANDER MALOM, puskamüves

A Táblázatban szerepel:

Alexander Malom, puskamüvesmester, Származása ismeretlen. Palánkban lakott, háza nem volt. A 16. sz. pajzs tulajdonosa. 1808-ban neve először, ekkor háza sodott 1809-ben ezüstpajzs, Müködésének nyoma 1819 ig. 36. old. után

T. KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX. századi fémtárgyak és mesteremberek 19. old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

ALEXANDER MALOM, puskacsináló mester

16.sz.PAJZS.-Szalaggal átcsavart koszorúban keresztbe tett,domboritott puskák,ezek közt félkörben vésett"Malom rednaxelA/vissza:Alexander/,alatta vésett"Anno 1809"felirat,A kuskák mellett beütve 13-as hitelesitőbélyeg és AG ötvösjegy/Alexander Gabriel/.-H:9 cm.-Sz:7,5 cm.Ip.lsz:54.54.1.-33.old. 16.sz.kép. 32.old

T.KNOPIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

ALEXANDER MALOM, puskacsináló mester

16.sz.PAJZS.-Szalaggal átesavart koszorúban keresztbe tett,domboritott puskák,ezek között félkörben vésett "MalomrednaxelA"/vissza:Alexander/,alatta vésett"Anno 1809"felirat.A puskák mellett beütve 13-as hitelesitőbélyeg és AG ötvösjegy/Gábriel Sándor/.-H:9 cm.-Sz:7,5 cm. Ip.Ltsz:54.54.1.-33.old. 16.sz.kép. 32.old.Fekete repr.

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/7[illegible]. I. Szeged, 1974

ALEXANDER MALOM, puskacsináló mester

16.sz.PAJZS.-Nevével 1808-ban találkozunk először.ez év szept.6-án köt házasságot.27 éves,felesége Milkovits Terézia 22 éves.Neve a polgárok aranykönyvében nincs.Működése nyomát csupán 1813-19-ig őrzik a Gazdaszéki iratok. A Palámkban puskacsináló mester. 33.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.sz ászadi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

Malom Zsigmond

Erdélyből, 1811-ben 20 éves

lásd

Fleischer Bées 66. l.

Malom Zsigmond, Erdélyből, atyja ref. lelkész volt, 20 éves korában, 1811 ápr. 26-án iratkozott be.

Malomsoky Józef

Egyesti asztalos

Kel 1885

III. k. 2. f. 282. l.

Kath. Piroska vt.
Prot. Piroska

CSÜTÖRT.

19

Kath. B. Margit
Prot. Sára

☾ Utolsó negyed 7 ó. 15 p.

Ógörög Január 6. Epifánia

PÉNTEK

20

Kath. Fáb. és Sebes.
Prot. Fáb. és Sebes.

SZOMBAT

21

Kath. Ágnes vt.
Prot. Ágnes

Izr. S. Semoth

3. hét. 1933 Január hó. 31 nap.

Malomsoky József

szimanstalos

Kesztette 1876-ban az alábbi templom sekrestyéjének (faragott díszü) tölgyfa szekrényét és a templom 3 gyöntatószékét

Szabó pesti ferencrendiek

86. P.

DREZDA
RUMBURG
TEPLITZ
REICHENBERG
KARLSBAD
EGER
PRAGA
PILSEN
KRAKKÓ
PARDUBITZ
KUTTENBS
TROPPAU
IGLAU
NEUHAUS
BRÜNNOLMÜTZ
TRENSEN
EPERJES
UNGVÁR
ZNAIM
KASSA
MUNKACS
ROZSNYÓ
LOSONC
NIKOLSBG

Malonsoky

Magyar Iparművészet, 1901

6. sz. 245-248 és 257-259 o.

Lueller Simon: Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása.

Malonsky József építész

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

306. old.

< Malomsoky József Aj.

< ⟩ A jó alaprajz.
Egy családi lakóház
terve. Építőmunka
1933. 1. sz. 14–15. l.
19. l.

Malomsoky József
ifj
épitész

MMÉEÉvk
l. 1937. 227. l.

beadása.) A zalaegerszegi kir. pénzügyigazgatóság a sümegi m. kir. dohánynagyáruda bérbeadására o k t ó b e r 7 ik napjára kitüzött versenytárgyalást hatályon kivül helyezte.

Nomok aranyat ér

padló-iparvállalat
S TÁRSA
i-utca 14. szám.
költségvetéssel szi-
padló és falburkolat.

Maroment a jelenkor legszebb és egyuttal a legjobb hézagmentes o padlója; lábmeleg, o pormentes és tetszetős o minden szinben. o

5881 k.
3462 k.
iskola
enged-
szafizet
éz-utcai
06 f., a
9009 k.
ádogos,
álataira
98 ab-
80 f.,
ősfaragó
il 1736
i isko-
chka
la kár-
erle
a vitéz-
s-utcai
i vitéz-
. 21 f.,
ima-
s mun-

40 kor., Menarek Antal (Miskolc) 32 kor. méterenkénti egységárral.

Dróth Vilmos ajánlata került elfogadásra.

Torda. (Utépités.) A torda—hasadéki községi közlekedési közut 6.231—8.158 km. közti hágó hasadéki szakaszának kiépitésére a tordai m. kir. államépitészeti hivatal október 3-án árlejtést tartott. Mivel ajánlat nem érkezett be, az árlejtés eredménytelen maradt.

Zilah. (Korlát felállitás.) A csucsa-nagykárolyi áll. közút 49·0—50·0 km. szakaszán 220 fm. vaskorlát felállitására (1198 kor. 65 fill.) a zilahi m. kir. államépitészeti hivatal október 2-án árlejtést tartott. Egyedül Kálmán Jakab zilahi vállalkozó tett ajánlatot, melyet jóváhagyás végett felterjesztettek a kereskedelemügyi miniszteriumhoz.

Nyiregyháza. (Utkaparóház épitès.) Szabolcsvármegye alispánja szeptember 29-én árlejtést tartott a sátoraljaujhely—csapmunkácsi th. közut 3—4 km. szakaszán létesitendő egyes utkaparóház épitésére. Egyedül Nagy Benő kisvárdai mérnök pályázott az előirányzott 5423 kor. 45 fillérre 10% felül-

Malomsoky József

Malomsoky József ifj. okl.
építészmérnök, III. Ürömi-u. 34.
158-071

Bptávb 1940 szept.

Malomsoky József

l.

Müvészet (Kende)

1939. 25-26. sz

61. l

Salietti Arturo

Fiatal parasztleány

Virágvázácska

Levantei riviéra

Leány,aki olvas

Virágok palettával

Arckép

Elfonnyadt virágok

Sestri Levante tájképe

Umbriai leányka

Sambo Edgardo

Reggel

Santagata Antonio

Pihenés

Malomsoky József

Teroezte a bp-i Népstadion jótékcsor-
nokót 1966. 424. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1391

Malomsoky József

Népstadion, Játékcsarnok. /Malomsoky József építész, Csekovszky Árpád kerámikus/. - Ism: Magyar Építőipar, 1968. 1.sz. 26. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művészettört.Ért. 1971. 2.sz. 149.182. l./

153.l.

Malomsoky József építész

a szegedi új sportkombinát

tervezője – emlitve

június 25

9. old.

Malomsoky József

M.J.: Siketnémák Országos Tanintézete gyógypedagógiai épülete, Vác. Építész: Malomsoky József, statikus Örös György. /Ismertetés, képekkel/

Magy.Ép.műv. 1972.5.sz. 37-39.l.

MDK

Malomsoky József építész

Villányi-uto lakóházak az 53.III.3.tipusok szerint
repr.

Hámor István:A lakástervezés tiz éve Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.109.l.

Malomsoky József

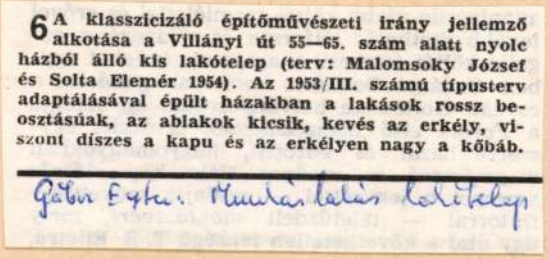

6 A klasszicizáló építőművészeti irány jellemző alkotása a Villányi út 55—65. szám alatt nyolc házból álló kis lakótelep (terv: Malomsoky József és Solta Elemér 1954). Az 1953/III. számú típusterv adaptálásával épült házakban a lakások rossz beosztásúak, az ablakok kicsik, kevés az erkély, viszont díszes a kapu és az erkélyen nagy a kőbáb.

Gábor Eyter: Munkáslakás lakótelep

Gábor Eyter: Munkáslakás lakótelep Budapesten 1945 után

Kritika 1980/1 20-21.o

Malomsoky József

Az átalakított margitszigeti Nagyszállás építésze.

Fekete Judit: Király József belsőépítész; Ipari Művészet, 1973/3. sz. 15. l.

Malomsoky József

Margitszigeti Nagyszálló korszerűsítése /Malomsoky József építész, Király József belsőépítész, Kondor Béla festőművész, Borzsváry László kertterv./ - Ism: Kapusa Miklós, Műszaki Tervezés, 1968.5.sz. 13.16. l. - Kapusa Miklós, Magyar Építőművészet, 1968. 4.sz. 21-25. l.

Az 1966.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-162. l.

154. l.

M. D. K.

MALOMSOKY József építész

A Vidányi úti lakótelep tervezője

Javaslatára helyezik a lakótelep egyik belső lépére Kovács Ferenc „Olvató lányok" c. szobrát

vig István: Szobrok nyugdíjban?

Bürokratikus huzavonák miatt sok alkotás a raktárban hever

Magyar Nemzet 1961. szept. 16. 3. l.

Malomsoky József, építész MDk

Az Építőipari Kutató Intézet
Tass vezér úti épületének
tervezője.

Repr.

–: Ilyen lesz az Építőipari Kutató Intézet

Népszabadság, Bp. 1959. febr. 12. 2. l.

M. D. K.

MALOMSOKY József építész

Lakóházak Sztálinváros nyugati szélén (Rest.)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 8. l.

H. D. K.

MALOMSOKY J. építész

Debrecen Irodaház

Társtervező: Mj: Molnár P.

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 136. l.

Malomsoky József építész M.D.K.

KÖZTI

a tornacsarnok terve , repr.

Modern edzőcsarnok épül Budapesten

Magyar Nemzet 1964. augusztus 23. 6.l.

К.Д.К.

Malomsoky József, ép.

terve: Sztálinvárosi technikum.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 24.l.

Ma lemsoky József épitész M.~.K.

Jav itó-n velő intézet Óbudán

B alog János: Az óbudai San Marco

Magyar Nemzet 1963. augusztus 6. 5.1.

Malomsoky József építész M.D.K.

/KÖZTI/

Bp. XI., Fehérvári ut "Rege" Cukrászda-Eszpresszó építésze.

B első építész: Vasai Béla

repr.

Magyar építőművészet 1965/2. 28.1.

Málomsoky József, építész MDK

Debrecen. Irodaház társtervezője.
(Tervező: ifj Molnár Pál)
repr.

MagyÉp 1945-55.

Malomsoky József, MDK
építész

Bp. Villányi ut , lakóházak egyik tervezője.
repr. (Solta Ádámmal)

MagyÉp 1945-55.

MDK

Malomsoky József épitész

Villányi-uti lakótelep tervezése

Abai György: Épitésvezetők hozzászólása a lakástervezéshez Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz. 34.l.

Malonsoky István élete

Tér és Forma 1939. 83-85.

A Nemzeti Vásárról

Malomsoky Józssf MDK

müasztalos tervét megvételre ajánlották.
Polgári hálószoba.

Eldöntött pályázat.
Magyar Iparművészet 19o1.176.o.

Malomszky József

Vácon a Halásszerültek Kisegítő Iskolája és Nevelő otthona Segesdi György „Kutjá"-nak az építészete részet Malomszky József hérzite.

-------: Köztéri munkák.

MŰVÉSZET, 1976. február - 48.oldal.

Malonsoky József

Cikke:
Megemlékezés két bécsi építészeti iskola jubileumára. (Bécsi Technische Hochschule és Bauschule in Wien.) Magyar Építőművészet. 1966. 15. évf. 2. sz. 64. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

275. l.

Malomsoky Józ sef építész

Villányi-uti lakótelep, távlati kép repr.
Villányi-uti lakótelep beépitési terv. repr.
Villányi uti lakótelep térfelöli homlokzat repr.
Villányi-uti lakótelep lépcsőházi és lakószoba interieur repr.

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Építőművészet 1954.4-6.sz. L04.1.

M. D. K.

MALOMSOKY József építész

Debrecen TBC szanatórium (Repr.)

Benjámin Károly – Gerlóczy Gedeon:
A kórházépítés néhány elvi kérdése
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 5–14.
152.e

M.P.K

MALOMSOKY József építész
és
Solsa Ádám

Bölcsőde-terv (II. dí) Repr.

Pintér Béla: Bölcsődék tervezésének át-
tekintése az első ötéves terv időszaká-
ból
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 6. sz. 174. l.

M. D. K.

MALOMSOKY József építész

Bp. Mélyfúró berendezések gyára,

Vivolaház – étterem Repr.

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 6. sz.

183 – 186. l.

MDK

Malomsoki J.épitész

Villányi uti lakóház

Major Máté:Épitészetünk helyzetéről Csillag,X.évf.
1956.október. 784.l.

Malomsoki J.

A Villányi úti /új/ lakóházakat építette.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 96. l.

Malomsoky József

Kapsza Miklós: Népstadion játékcsarnoka. /Malomsoky József épitész, Csekovszky Árpád keramikus./ Magyar Epitőművészet, 1966. 15.évf. 5.sz. 40-43. Képekkel.

Kapsza Miklós: Népstadion játékcsarnoka /Malomsoky József épitész, Csekovszky Árpád keramikus./ Müszaki tervezés, 1966. 11.sz. 3-5. l. Képekkel.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Írt. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 248. l.

Malomsoky József

Kapsza Miklós: Javító-nevelő intézet, Budapest, III. Szőlő utca /Malomsoky József építész/ - Magyar Építőművészet, 1966,15.évf., 5.sz., 36-39. l.

Kapsza Miklós: Javító-nevelő intézet Budapesten /Malomsoky József építész, Kovács Imre iparművész/. Müszaki Tervezés, 1966. 5. sz., 20-21.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 248. l.

MALOMSOKY JÓZSEF

SZOC 51.0.

Malomsoky József

Malomsoky József: Kórház, Dunaujváros. /Farkasdy Zoltán, Balla Gyula, Halmágyi ~~Farkasdy~~ Károly épitészek, Fesszel Alajos belsőépitész, Mester Sándor képzőművész./ - Magyar Epitőművészet, 1967. 16. évf. 3.sz. 8-17. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

74. l.

M.D.K.

Malomsoky József épitész

Margitszigeti Nagyszálló korszerüsitése,
1966.

Belsőépitész: Király József

Magyar Épitőművészet 1968/4. 21.1.

M.D.K.

Malomsoky József építész

Margitszigeti Nagyszálló átépitése, 1968,

Magyar Építőművészet 1968/4, 9-10 l.

MDK.

Malomsoky József épitész

Sztálinvárosi Technikum repr.

Sai-Halász Antal:Két iskolaépület Magyar Epitőmüvészet 1955. IV.évf.7-8.sz.244.l.

Malomsoky épitész

MDK

Hidasi Lajos:XIII.kerületi rendelőintézet tervpályázata Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.11-12.sz.363.l.

Malomsoky József, építész M Dg

A Villányi út baloldalán, a fenchetlen tó térségének sarkán épült lakóházat tervezte. Műve egyszerű, szép, arányos.

Gramasztói Pál: Séták Budapesten 8. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 13.

Malomsoki József, építész MDK

A fenchetlen tó melletti park Villányi úti oldalán épült ház tervezője.

(Ház - ténykép)

— : Három ház bemutathozik 1.

Bn. 1962. febr. 15.

ESTI HIRLAP

Malomsoki József, építén MDH

A budapesti „Stadthalle", városi csarnok egyik tervezője.

Békés Attila: Tervezte: a KÖZTI 3.

ESTI HIRLAP

bp. 1964. nov. 24.

Malomsoky József, építész MDG

A Csepeli Papírgyár irodaháza építési terveit Készítette.

- : 1963-ban épül 6.1.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. dec. 31.

MDK

Malomsoky József építész

felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 196o.

MDK

Malomsoky József épitész

felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 1960.

M.D.K.

Malomsoky József építész

KÖZTI

Javító-és nevelőintézet, Bp. III. Szőlő u.

repr.

Tervezés éve: 1963.

Fémplasztika: Kovács Imre

Magyar Építőművészet 1966/5. 36-39.l.

Malomsoky József épitész

K.P.K.

KÖZTI

Népstadion játékcsarnoka , repr.

Főépitésvezető: Stefánovics László

Épitésvezető: Labányi Rudolf,

Kerámia: Csekovszky Árpád

Magyar Épitőművészet 196[illegible]/5. 40-43.1.

Malomsoky József

Építő ipari rutató intézet, Diószegi ut, 1959, terve

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. Kiállítás-katalógus 14 l.

Malomsoky József épitész M.D.K.

Kisérleti lakóház a budapesti Bartók parknál. repr.

Tervezés éve: 1960. Kivitelezés: 1961.

Magyar Épitőművészet 1962/1. 40, 41.l.

Malomvízi

Magyar Film

1940. dec. 14.

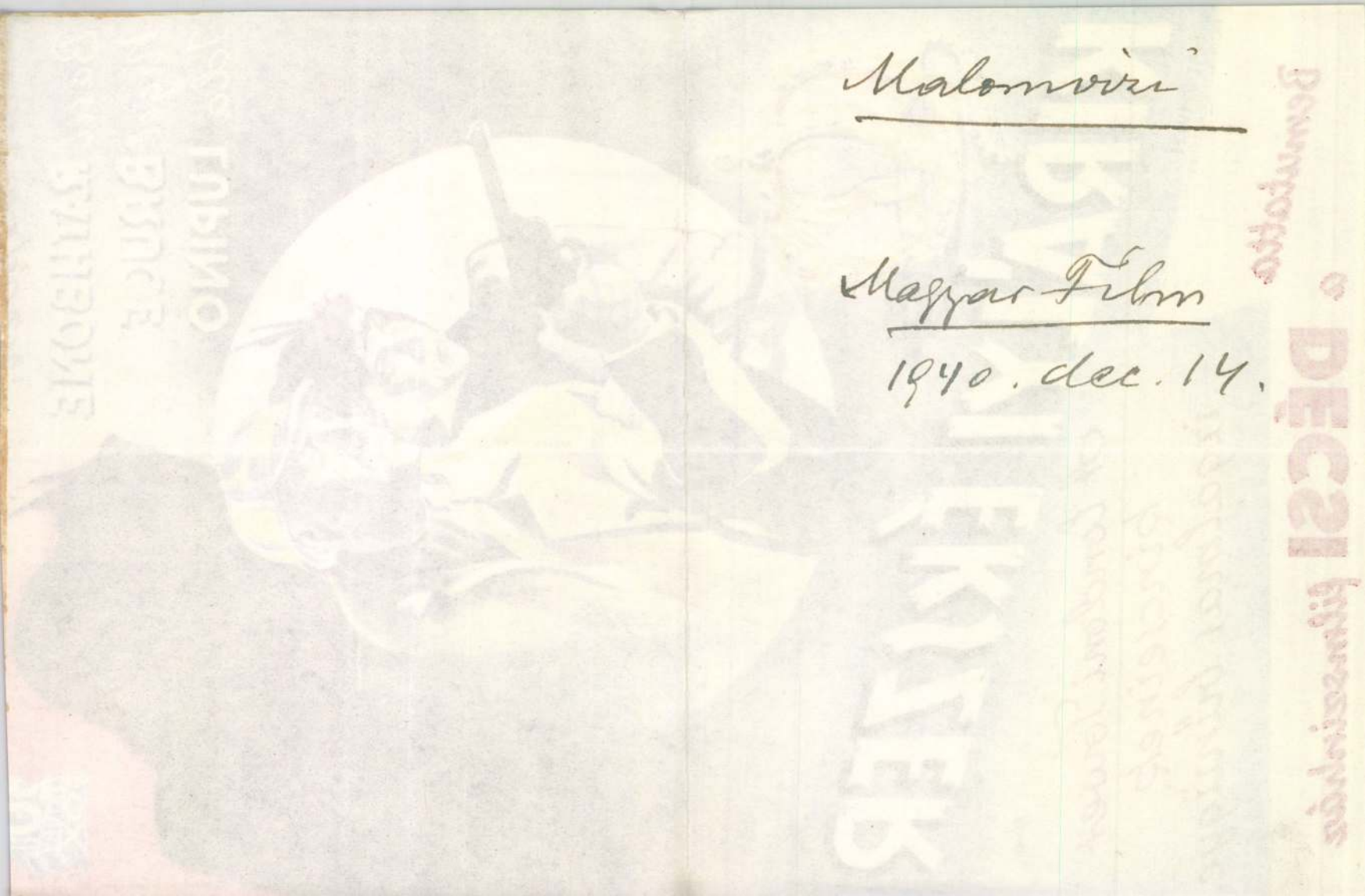

Főszerepben:

Basil RATHBONE

Nigel BRUCE

Ida LUPINO

KIRÁLYI ÉKSZER

RÉVAI

A londoni Tower kincseinek izgalmas bűnügye.

MALOMVIZI
F.K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES

Bemutatta a **DÉCSI** *filmszínház*

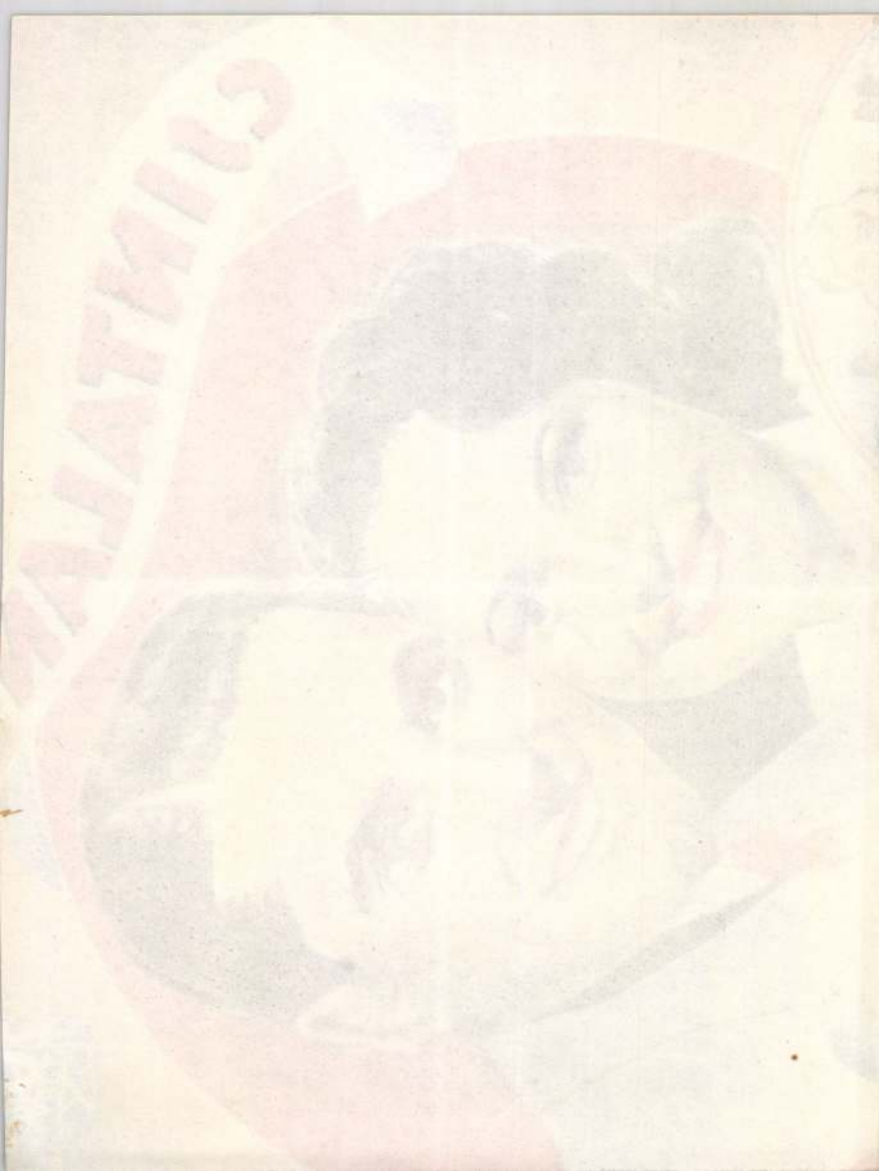

Malomvízi

Magyar Film

1940. dec. 21.

CSINTALAN

FÉRJEK

RÉVAI

MALOMVIZI

F.K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES

Tyrone **POWER**

Linda **DARNELL**

szellemes, franciás, pikáns, csintalan vígjátéka.

Bemutatta a SCALA filmszínház

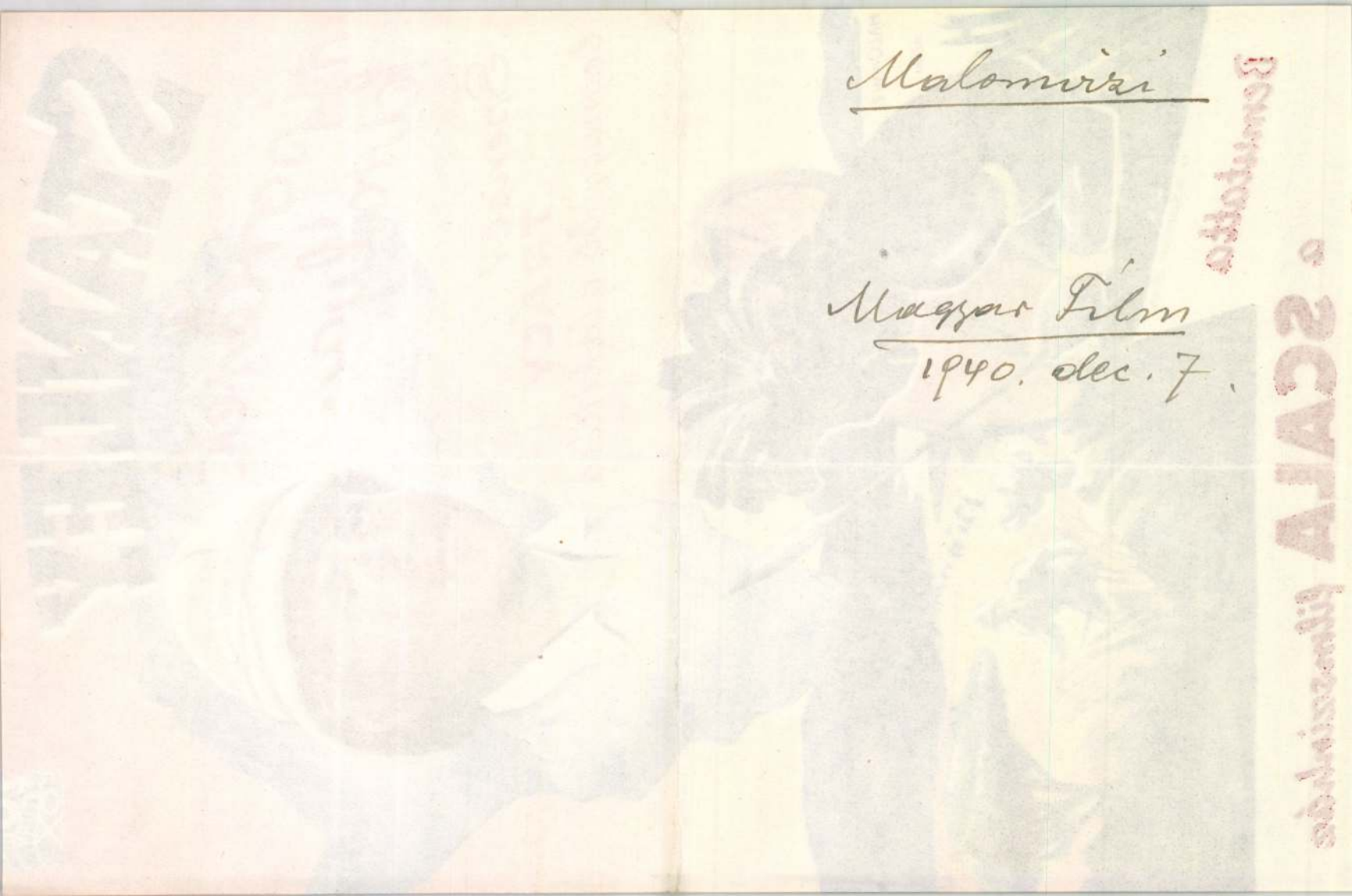

Malomvizi

Magyar Film
1940. dec. 7.

Bemutatta
SCVLA filmszínházak

STANLEY

a riporterek királya.

Spencer **TRACY**
legnagyobb alakítása

MALOMVIZI

RÉVAI

F.K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES

Bemutatta

a SCALA filmszínház

Malomvízi

Magyar Film

1940. nov. 23

Maurice Maeterlinck költői meseJátéka

A KÉK MADÁR

a szezon legnagyobb filmélménye

F.K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES

a TECHNICOLOR csodálatos színeiben

20th CENTURY FOX

Bemutatja a **FORUM**

Malomvízi

Magyar Film

1940. nov. 16.

MYRNA LOY
TYRONE POWER
GEORGE BRENT
grandiozus filmdrámája

KRYIZ INDIÁBAN

LOUIS BROMFIELD REGÉNYE

MALOMVIZI RÉVAI

K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES

Bemutatja a **SCALA** filmszínház

Malomvízi

Magyar Film

1940. dec. 28.

Alice FAYE
Don AMECHE
CENTURY FOX
RÉVAI
Hollywoodi varázs
AZ 50 ÉVES FILMGYÁRTÁS JUBILEUMI FILMJE
TECHNICOLOR
csodás színpompájában
F.K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES
Bemutatta a RADIUS filmszínház

Malomvízi

Magyar Film

1941. márc. 8.

BUNHŐDES...

MAI OMVIZI
F. K.: DR. SZEMERJAY DÉNES
MERKANTIL-NYOMDA (F. V.: HORVÁTH F.)

1941 nagy társadalmi drámája!

Malomvízi

Magyar Film

1941. márc. 15.

Az amerikai kritikusok egyhangu itélete:

1940 LEGJOBB AMERIKAI FILMJE!

F. K.: DR. SZEMERJAY DÉNES

MERKANTIL-NYOMDA (F. V.: HORVÁTH F.)

Malomvizi

Magyar Film

1940. nov. 30.

Alice FAYE
A HOLNAP HAJÓSA
MALOMVIZI
RÉVAI
F.K.: Dr. SZEMERJAY DÉNES
Bemutatja
Richard GREENE
Fred MacMURRAY
a SCALA filmszínház

erkölcsi alapon nyugvó új keletázsiai rendet épít ki és mint baráti viszonyban levő jó szomszédok kívánnak együttműködni.

Ezzel a három állam Kelet-Ázsiában az örök béke tengelyét kovácsolta össze, amely a világbéke magja lesz. A három kormány ezért kölcsönösen kijelenti:

1. Mandzsukuo, Kina és Japán kölcsönösen tiszteletben tartja egymás felségjogait és területét.

2. A három állam megegyezik abban, hogy a kölcsönösség alapján együttműködik, baráti jószomszédi viszonyt tart fenn, gazdaságilag egymást támogatja és közösen jár el, hogy a komintern tevékenységét elnyomja. E közös célkitűzések érdekében minden szükséges intézkedést meg fognak tenni.

3. Mandzsukuo, Kina és Japán e nyilatkozat alapján azonnali megállapodásra jutott. (MTI)

„. . . megállapíthatom, hogy Jugoszláviával a jószomszédi viszony változatlanul fennáll. A megerősödött Magyarország a legnagyobb érdeklődéssel kíséri déli szomszédjának nyugodt államépítő fejlődését. Jugoszlávia meg fog győződni arról," hogy a magyar nép barátsága az elmúlt hónapokban nem valamely célzatos ravaszkodás volt, amely talán Románia izolálására irányult, hanem megbecsülésből és meggyőződésből fakadt. Talán leginkább úgy lehetne kapcsolatunkat jellemezni, hogy a jugoszláv nép érzelmeit a magyar nép mindenben pontosan viszonozza".

Ez a beszéd jugoszláv részről várakozáson felüli visszhanggal találkozott, mert azt a belgrádi félhivatalos *Vreme* november 16-i számának vezércikkében a következőképen kommentálta:

„A magyar parlament nagy terme visszhangzott a képviselők tapsaitól abban a pillanatban, midőn gróf Csáky külügyminiszter kimondotta a fenti szavakat. Ezen kijelentések fontosak úgy az elhangzásuk pillanata, mint azon helyre való tekintettel, ahonnan elhangzottak. Ennek következtében e szavakat üdvözléssel fogadták a mi országunkban is.

Azon események, melyek a mostani háború kezdete óta megrázzák e világot és a háború kezdete előtti események kihatással voltak a Duna-mellékére, ahol a magyar és a jugoszláv népek élnek. Mindez idő alatt mindkét nép vezetőinek minden gondja arra irányult, hogy mindkét ország alkalmazkodjék a nem könnyen áttekinthető és a háború miatt egyáltalán nem normális dolgok folyamatának áramlásához.

Még azon időben, midőn már távolról úgy látszott, hogy az események a nagyhatalmak háborúja irányába fejlődnek, Magyarország és Jugoszlávia részről azt óhajtották és arra törekedtek, hogy egymáshoz közelebb kerüljenek. Ez óhajtásuk mellett az események hatása is mindkét országot a közeledés útja felé irányította. Az 1914—18. évi szerencsétlen múlt rossz emlékeinek kiküszöbölése útja felé. Közeledésükre irányuló törekvéseik számára lényeges alapot nyujtott az úgy a földrajz, mint a gazdaság törvényei szerint is egymáshoz közeleső két nemzet közötti kölcsönös tisztelet és az, hogy úgy az egyik, mint a másik nemzet mértékadó tényezői nem vonatkodtak attól, hogy személyes példaadásukkal törjék meg az utat a közeledés felé. Horthy kormányzó mohácsi beszéde óta, átadván a feledésnek a múlt árnyait, nem hivatalos és hivatalos kölcsönös látogatások után törekedtek, hogy kiküszöböljenek minden olyan kedvezőtlen momentumot, mely képes lenne árnyékot vetni a két szomszéd nemzet viszonyaira. Magyar miniszterek, magas állami tényezők, közéleti férfiak

Malomvízi vár

alatti templom

(Hunyad vm)

Falképek

1.

Gereczefalképek

504-h.

Malomvizi

AZ AFRIKAI EMBEREVŐK KÖZÖTT.

— Hallom kedves szomszéd, hogy egyetlen fiadat, a dali Kikicsumbájt, elvitték az angolok katonának.

— Ahogy mondod kedves szomszédom, dali fiam Kikicsumbáj, a kultúrát védi az európaiak ellen...

KOMOLY VESZEDELEM

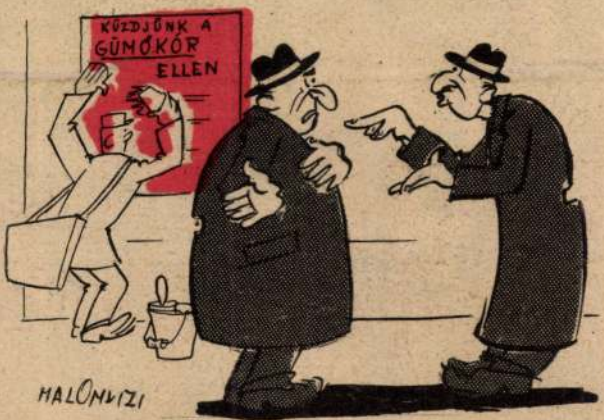

Nézze csak, Grün úr, most a gümőkor ellen küzdenek, még a vegen megérjük, hogy az «angolkór» ellen is küzdeni fognak...

Illusztrációk a Magyar Futár 1943. márc. 10. számában.

(Zrínyi Ilona) Munkács Varaba vonulásáig. A szerelemnek és a Varadagnak

tiszteletére adnak elő egy operát, mely a budai győzelmet dicsőíti. A három felvonásos opera szerzője Francesco Maria Santinelli, címe pedig: Il trionfo di Buda conquistata dall' Armi austriache Opera Musicale.[127])

Érdekes az a szerep, amely a francia szépirodalomban Thökölynek jutott. Míg nálunk Thököly legendás személye a szépirodalomban háttérbe szorult, különösen II. Rákóczi Ferenc mellett, addig Thököly a francia szépliteraturának sokáig kedvelt alakja. Ennek oka jórészt abban keresendő, hogy Thököly harcai nagyjelentőségűek voltak Franciaországra nézve és épp ezért XIV. Lajos udvara és Thököly között az érintkezés benső volt. A Thökölyvel érintkező francia ügynökök, továbbá a Boham vezérlete alatt vele harcoló franciák részletes tudósítást küldtek harcairól a francia udvarnak. Az egykorú könyvek és lapok bőven foglalkoztak vele, mert olyan valakinek tartották, akinek szavára az egész török hadsereg megmozdul. Mindez azonban eléggé nem indokolná, hogy miért foglalkoztatta Thököly oly nagy mértékben a francia nép fantáziáját. Az erős Thököly-szimpátiának oka elsősorban a kurucvezér karakterében keresendő, s miként a Rákóczi-kultusz a magyar nép jellemére vet világot, éppúgy karakterizálja a francia népet a Thököly személyéhez való ragaszkodás. Thököly igen viharosan éli végig életét, amelyben a nagy sikerek a nagy bukásokkal váltakoznak. Jelleme természetszerűleg sok oldalról és néha nehezen idealizálható

Uj Idők 1916 I

Malonyay Dezső. Meghalt április 22-én

Malonyay Dezső

Elkisértük Malonyay Dezsőt utolsó útjára s magunkkal vittük annak a nagy családnak bánatát, amelynek hű fia volt: az egész magyarságét, amelynek életét, érzéseit elbeszélő műveiben lefestette s megszólaltatta, amelynek lelkét és művészetét fáradhatlanul kutatta s elénk tárta. Mindenki, akinek köze van nemzeti irodalmunkhoz és művészetünkhöz: köze van drága halottunkhoz is. Családja mellett az Uj Időket rendítette meg legmélyebben korai eltávozása, hű barátunkat, régi munkatársunkat, céljaink és munkánk megértőjét, segítőjét vesztettük benne. Velünk dolgozott élete végéig, utolsó műve, amelyet még nyomtatásban láthatott viszont, azon a napon jelent meg az Uj Időkben, amelynek estéje életének örök estéjévé lett.

Mintha ezzel akart volna búcsut mondani írótársainak, közönségének.

Azt a végzetes komor estét sugaras élet előzte meg: egy szépséget szomjazó lélek ötven szép esztendeje. Telivér erővel merített a művészet kútjából s volt is hozzávaló varázsvesszeje: Párisban egy évtizeden át Munkácsy Mihálynak volt meghittje s az odavaló írók, tudósok, művészek színe-javának barátja. Idehaza a magyar közélet legjobbjai keresték fel művészi otthonát. Napi életének e környezetén túl a gyönyörűségeknek még egy forrását kutatta ki: az istenadta magyar nép rejtett kincsesházát. Éveken át elegyedett közéje, benne élt munkájában, megérezte szenvedéseit és jókedvét és a szenvedélyes művész lelkével élte át annak naiv művészetét, e drága s hajh, veszendő világot, amelynek nálánál aligha akadhatott fanatikusabb élvezője. Nem a tudós vagy szakember kritikai szerszámaival, hanem a művész biztos intuiciójával közeledett feléje s nem idegenül, hanem mint olyasvalaki, aki itt most végre a saját véréből való remek életet talált. Páris csak finomra csiszolt kultúrát tudott neki adni: a magyar nép azonban egész világot juttatott neki, amelyet nem szünt meg tanulmányokban, elbeszélésekben, regényekben, színdarabokban, hatalmas kötetsorozatokban, irásban, képben, élőszóval tolmácsolni vérei számára. Mintha minden sorával ezt kivánta volna bennünk tudatossá tenni: nézzétek, mily gazdagság van nálunk, mily eredeti, mily mesteri, mily értékes, milyen nagyszabásún emberi, mily páratlan szépséggel teljes a magyar élet, nézzétek, szeressétek, élvezzétek, tartsátok meg és óvjátok, fejlesszétek!

S milyen tősgyökeres, zamatos magyar szóval tudott minket minderre lelkesíteni!

Magyar szépség — ezt szomjazta, ezért vált monografusává három legeredetibb festőnknek: Munkácsynak, Mednyánszkynak és Szinyei Mersének. A magyar nép művészete c. hatalmas kötetsorozatába ezért gyűjtötte atléta-erejének kitartásával népünk eredeti

életét, művészetét, keze-munkáját, ruháját, házát, ékességeit, egy egész múzeumra valót. Csak így születhetett meg a „Virtus" és annyi telivér magyar elbeszélése. A földszagú szépségek zamata vált élete tartalmává. Hogy oly korán, ereje teljében kellett a nemes gyönyörűségek e világából túlra költöznie!

E kemény munkaerejű, acélszemű, szenvedélyes magyar gyermeki örömmel tudott lelkesedni, ha műkritikai munkássága során művészeink fiatalsága körében olyan emberre akadt, akiben értékes magyar tehetséget pillantott meg. Fáradhatatlanul igyekezett annak szekerét előbbre tólni, lótott-futott érdekében. Alig két-három hete nálam járt egy nagy paksamétával s szinte remegő kézzel, mint aki valamely ritka titokról veszi le a fátyolt, tárta elém egy fiatal leány rajzait, a naiv művészet mesterműveit. Az acélszemben meleg láng vetett lobbot s az atléta-ember szinte görnyedten esdekelt, mintha teste mozdulata is ezt kivánná tolmácsolni: nézzétek mily gyönyörű, nézzétek, élvezzétek, ez a mienk!

A mienk — ez volt a szavajárása, ha olyan magyar mesterekről esett szó, mint Mednyánszky. Ez a mienk — ezt a három szót több hévvel senki sem tudta kiejteni, mint ő.

Róla is elmondhatjuk, becsülettel, — a mienk.

A magyar szépség rajongóját lebocsátottuk kis lakásába, a puszta homokjába. Szeressék, akiket annyira szeretett, ebben a pici, szerény, magyar földben továbbra is.

Lyka Károly

Bolygó Pali-Testvér

Elbeszélés

Irta Malonyay Dezső

Malonyay Dezsőnek ez az elbeszélése volt utolsó kézirata, amelyet az Uj Időknek juttatott.

Két szelíd hágású hegyvonulat között, kies harántvölgyben fekszik a Felszegen egy boldog kis falu: Ketesd.

A szomszéd faluból valók, a bikaliak évődnek is a ketesdiekkel:

— Hallók, kigyelmetek mán zsendelyezik a falut!...

Mert, hogy olyan gödörben vannak, akár szarufákat húzhatnának maguk fölé a két hegyhátra.

Csupa, csupa boldog ember. Vannak éppen háromszázkilencvenhárom lélek; derék, takarékos, jó piacos nép, szokásaiban társas, készségesen áll kalákába, s öttornyú kis templomában, a prédikációs szék mellett, ott a nemzeti színű zászló. Kerti gazdálkodással keresik be a kenyérkét; a falu fölött, két hegyoldalban, pozsgás káposztatáblák tarkítják a Borbásgazot, s veteményeseik elnyúlnak Bikal felé a Padszőlőn, Katonacserjén, Kársanálon és a Fáidörgőn. Szeretik, segítik egymást; a temetés közügy Ketesden; nyűni, mosni együtt jár a falu, s télvíz idején is mezítláb sulykolnak, díszesen hímes sulykaikkal a Botos vizében, az edzett szőke menyecskék.

Mert csak a szőkét szeretik Ketesden a magyarok — azt is „ha a nyaka olyan csattanó piros, hogy pálcasuhintásra kiserkedjen a vér!" Az ilyen aztán: „kitűnő szép."

Csupán egy ember, a sárga orcájú Debreceni Pál, Tökmagkoma (nemhiába, hogy csak afajta beszármazott), veve barna asszonyt idegenből, — de csúffá is tevé véle a falut és az eklézsiát.

Bezzeg, meg is járta az esketés után.

Az a szokás e tájt, hogy a menyasszony, a balkarján lógatott sárga-fekete rojtos kendővel, míg a tiszteletes esketi, eltakarja szemérmetesen orcáját és azután amikor vége a szertartásnak és a tiszteletes elmondá: „Segedelmetek pedig jöjjön az Úrtól, aki teremtett, tart és igazgat mindeneket, Amen", — a menyasszony, mintha ostorhegyre vennék, menekül, szalad ki a templomból s a két vőfély nyomában, hogy elfogják...

Hát éppen a sárga orcájú Debreceni Pál Tökmagkoma esketésén esett meg, hogy a két vőfély csak olyan ingósan ballaga a barna menyasszony után, s biz' a csak úgy, a maga jószántából kerülhetett vissza pironkodva, mert a násznép nem igen futott utána, hogy a faluban marasszák.

Pedig, de jó is Ketesden!

Olyan tápláló levegő árad le hozzájuk a hegyekről, hogy olyik familiában négy nemzedék él együtt közös telken: fiú, apa, nagyapa (bópa) és dédapa; a dédapa még fejszével hasogatja a fát s versenyt arat unokáival.

Az egész falu édesapja, a tiszteletes: nagytudományú Elek Lajos urunk, a népet nevelő és szerető magyar pap mintaképe. Ő visel gondot testi-lelki sorukra, hálásak is érte. Ha a tiszteletes sétálni megyen, az a megelégedettebb, akinek a korsójából elfogad egy-egy ital vizet, mert versenyt sietnek le elibe a hegyoldali csorgók mellől, jó forrásvízzel.

Dicsekednek a papjukkal: „A tiszteletes díszíti az utcát, olyan jó szép kövér!"

Ebben a boldog faluban a legboldogabb Bolygó Pali-Testvér.

Az ezermester Kis Lőrinc Ferkő házában álmélkodtunk, hogy mi sok mindent tud itt a magyar emberből egy is!

Kis Lőrinc Ferkő például a házát maga építette, és csinált magának muzsikáló órát, dobot, kemencét, varrógépet az asszonynak, hónap-mutatót a tükör fölé; szekerét is maga építi, cifra butorát maga hímezte s maga festette; tud ácsmunkához és asztalosmunkához; künt a csűrben az esztergapadja s körfűrészt is eszelt ki, olyat, hogy nincsen abban az alkotmányban egyetlen drótszeg sem; a télen tanulta meg a kerekes mesterséget — s olyan örömmel végzi minden dolgát, hogy abból az örömből, amit munkaközben érez, megannyi művészet válik.

A házban beszélgettünk.

Egyszer csak beállít egy mezítlábas, barátságosan mosolygó tömzsi alak. Kurtán bólintott.

Tövig nyírt fehér haja, mint valami drótsipka, mert süvege nem volt — s nem volt egyéb rajta, csak a bő gatya, meg a cipőig érő fodorvászoning. Nem törődött véle a háziak közül senki. Mintha most érkeznék haza: ment a kemence mellé, s a kuckóból elővett egy kurtaszárú kis pipát, — a gazda felesége, Kis Lőrinc Ferkőné nyújtotta néki a dohányzacskót. Rátömött, rágyújtott, leült a padkára s mosolygósan ragyogó szemmel pöfékelt, fülelve, mit beszélünk...

Amikor pipája fenékig égett, kiverte, tette vissza a kemence-padka sarkába, bólintott felénk, mintha száz esztendeje volnánk jó barátságban, s haladt kifelé.

Gondoltam: fajtabéli, a „nyámsághoz tartozik", mint Kalotaszögében mondják.

Jártunk azután Máté János-Jánoska házában, a harangozónál, akinek a legszebb csillagos ucaajtaja van Ketesden.

Alig ereszkedtünk szóba gazd'urammal, — a mezítlábas, a barátságosan mosolygó kis öreg is érkezik ám haza!...

Megyen itt is a miniumos ragasztású kemence mellé, veszi elé a kemence-szögletből a kurtaszárú kis pipát, s a gazda felesége, Máté János Jánoskáné nyújtja néki a dohányzacskót: rátöm, rágyujt, leül a padkára s

Malonyay Dersö

Malonyai Dezső

példáját követve, a magyar i parművészek szorgalmasan gyűjtötték a „magyaros" motívumokat.

Jonó Ákos – Vorák József: Halasi csipke, Kiskunhalás, 1969 65 l

91.

MDK

Malonyay Dezső

/Bpi Napló 1906.szept.8./

Vigilia,1955.XX.évf.jul.-7.sz. 386.l.- Dévényi Iván: Ady és az uj magyar képzőművészet. 385-388.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MALONYAY DEZSŐ művészeti iró

Szabad Művészet 195o.IV.12.49o-95.
Oltványi Imre: Az "Emlékmű" kiadásai.

— Mondja csak, szerkesztő úr, tulajdonképpen milyen szaguk van ezeknek az ibolyáknak?

S a csokrot a férfi orra alá tartotta.

— Alighanem most beretválkoztak, szegénykék és még érzik rajtuk a kölni . . .

Irvin kisasszony bátorítóan nevetett.

— Kérem: bocsásson meg nekem, amiért másnak gondoltam önt, mint aki. Az ilyesmi megeshet. Nem?

— Meg. De ami a Mucus-t illeti . . .

— Nem sértés! Ha nem is volt éppen helyénvaló, de megszólításnak inkább hízelgő és édes, mint sértő. Higyje el. Legyünk megint jóba.

— Egy feltétel alatt.

— Teljesítem.

— Mindig annyi a dolga, mint ma?

— Ó, dehogy.

— Megajándékozna drága idejéből két órával?

— Boldogan.

— Apára nem számíthatunk. Ő egész nap az íróasztala mellett ül, mintha csak otthon lenne, a tervezőműteremben. Egy újfajta, olcsó nyolchengeresen töri ugyanis a fejét. Ezért nem tűri, hogy zavarják és ezért nem fogad ujságírókat.

Steindecker vette a kalapját s a fényképezőgépét és jókedvűen így szólt:

— Ami, más szóval azt jelenti, hogy ön, Jesszi kisasszony, velem akarna kikocsizni Potsdamba.

A leány nagyott nézett.

— Hogyan találta ki?

— Aki idegen Berlinbe jön, először mind Potsdamra kíváncsi.

— Hát igen. Magam is. Hajlandó elkísérni?

— Megtiszteltetésnek tekintem, ha megengedi.

Átnyujtotta a névjegyét:

— Telefonhívásra házhoz jövök. A viszontlátásra, Jesszi kisasszony. Folytatjuk

Elfelejtett írók, elfelejtett írások

Malonyay Dezső.

Malonyay Dezső azok közé a magyar urak közé tartozott, akik szerették mindazt, ami jó, szép és drága.

Malonyay Dezső szerette az életet, szerette a művészetet, szerette a pompát, a nagy és fényes kereteket, a mondaine életformát.

Kolozsvárról származott, ebből a történelmi multú, gyönyörű városból, ahol a sötét tölgyfakapukban, a bástyákon s az öreg házak virágos ablakkönyöklőin a felejthetetlenül nagy századok emléke kísért, abból a Kolozsvárból, amely megőrizte a hatalmas mult kultúráját, de mindenkor be tudott kapcsolódni a fejlődő, eleven törekvésekbe.

Malonyay hamarosan feltűnt stílusának jóízű magyarságával és rendkívüli műveltségével s a nyolcvanas években már Pesten volt, hogy aztán — mint a Budapesti Napló párizsi levelezője — külföldre kerüljön.

Párizsban járta ki az élet magas iskoláját.

Tíz évig élt ott. Munkácsy Mihály közvetlen környezetébe jutott, ahol akkor a születés és a szellem minden arisztokratája megfordult.

Akkor, még sokkal inkább, mint ma, Párizs volt a világ fővárosa. Minden ott forrt, erjedt, készült és tündöklött, amit a tehetség teremteni tud.

A Budapesti Napló abban az időben a nagy párizsi lapokkal egyidejűleg közölte a francia szépirodalom beérkezettjeinek írásait. Malonyay Dezső ezeket a novellákat kéziratból fordította le és juttatta el Pestre. Személyesen ismerte a századvégi nagy francia írókat és az akkori nagy francia piktorokat, szobrászokat, színészeket, milliomosokat, műgyüjtőket, híres modelleket és híres szépasszonyokat, szóval mindenkit, aki a „fény fővárosának" akkori életét mozgatta és színesebbé tette.

Kitünő megjelenésű, síma modorú, érdekes tatárarcú ember volt, aki a legjobb társaságba — s itt nem egy nagy város, hanem a világ szellemi arisztokráciájának legjobb társaságáról van szó — könnyen bejutott. Külsejében kiválasztottan elütő az európai átlagtípustól, kultúrájában teljesen európai, lelkileg pedig mélységesen magyar.

A tíz év alatt, amit Párizsban töltött, kíváló szakemberré képezte magát művészeti kérdésekben. Ijesztően sokat tudott.

Mikor párizsi tartózkodása után hazajött, egy ideig a Budapesti Naplóban, majd élete végéig a Budapesti Hírlapban írta képzőművészeti és színházi kritikáit.

Annak ellenére, hogy ifjúságát — azt az időt, mikor a lélek legfogékonyabb minden idegen benyomásra — külföldön töltötte, cselekedeteiben és gondolkozásában megmaradt tüzesen és elszántan magyarnak.

Kritikai írásaiban mindig a magyar művészet érdekeit védte, mindig a magyar művészet értékeiért harcolt, mindig magyar tehetséget akart érvényesüléshez segíteni.

Erős akaratú, törhetetlen kedvű, harcos egyéniség volt. Amit akart, azt végrehajtotta, amit egyszer megragadott, azt többé nem engedte el.

Rengeteget dolgozott.

Nem volt vagyonos ember, viszont az életet csak fényes és művészi keretek között tudta a maga számára elképzelni és úgyszólván éjjel-nappal írnia kelletett, hogy életmódjának magaszabta magas színvonalát megtarthassa.

Gyönyörű otthona volt, értékes képekkel, híres mesterek vázlataival, régi remek szönyegekkel és bútorokkal és egzotikus néprajzi holmikkal. Műgyüjtő volt a legnemesebb és legáldozatosabb értelemben.

Képzőművészeti és szépművészeti könyvei nagyértékű munkák. Megírta Munkácsy Mihály és Szinyei-Merse Pál monografiáját.

Mednyánszky Lászlónak, a magyar piktúra e legnagyobb lírikusának jó barátja volt és egyik legszebb könyvét Mednyánszky művészetének szentelte.

Több regényt és elbeszélést is írt. A régi Uj Időknek munkatársa volt, nemes magyar ízű, színes meseszövésü írásai leginkább ezeken a hasábokon láttak napvilágot. A „Virtus" cimű utolsó regényét is az Uj Idők közölte. A „Virtus" tehetségének teljében mutatja az elbeszélő Malonyayt. Ennek az élettel teli, pompás regénynek ugyanaz a hangulata, mint egy legényesen duhaj csárdásnak, amit éjszaka járnak el, valahol a Nyírségban vagy Hortobágyon, szabadban a csillagos ég alatt.

Ezerkilencszáztizenhatban halt meg ötvenéves korában, váratlanul, sok munkakedvvel a szívében és sok színes, magyar figurával a fantáziájában, amelyek, fájdalom, mind velehaltak.

Uj Idők 1930. jul 20. (30. szám)

Katóka kegyelmes asszony

— Elbeszélés —

Irta: **Malonyay Dezső**

I.

Andalító júniusi éjszaka volt.

A kegyelmes asszony, — tavaly még: Dobrótzy Sándorné, született Osorhejy Katinka; az idén ismét csak: a szép Katóka, — megint a Margitszigeten korhelykedett a gavallérjaival. Mind az öttel.

Muzsikáltatta magát.

Ma este két nótája volt. Az egyik, — éppen ezt húzza a cigány:

„Ütött, kopott a hegedűm, törött a vonója,
Bomladozik, foszladozik mind a négy hûr róla.
Hej, panaszos a nótája, de kevesen értik,
Csak akinek lelke beteg, vagy a szíve vérzik."

— No még egyszer! . . .

Aztán megint, meg újra, meg még egyszer, — a kegyelmes asszony nem győzött betelni vele, a nótájával. A cigányt se szánta volna megcsókolni érte. Szeretett volna garázdálkodni is egy kicsit. De még sokan voltak a vendéglő teraszán, illedelmes civil népség és Takáts bácsi is megharagudott volna.

Mellette ült legfiatalabb gavallérja: Bezdédy Pistuka.

Éppen olyan fiatal, mint a szép asszony — majdnem huszonnégy esztendős. Pistuka az idén tanul kurizálni, meg monoklit hordani. Egyéb dolga is van a kegyelmes asszony mellett.

— Nos most! — int neki Katóka kegyelmes asszony s Pistuka rögtön földhöz csap egy pezsgőspoharat.

Ez az ő dolga.

Roppant komolyan csapkodja földhöz a poharakat és diszkréten. Ami fő, Pistuka szeméről még egyszer se pottyant le ma este a monokli.

Másik oldalt ült Dobrótzy Sándor, — kamarás, tetszik tudni! — éppen az a Dobrótzy, akinek tavaly ilyenkor még a felesége volt a szép Katóka. Ő most inkább búsul és sóhajtozik is, mert mindegyre szerelmesebb az ő volt feleségébe, s nagyon megbánta már, hogy a multkor beleegyezett a válásba.

Conan Doyle és felesége. Az elmult héten halt meg a világhirű regényíró, akit detektivregényei tettek népszerűvé, bár értékes történelmi regényeket is írt. Fia halála óta a spiritisztamozgalom lelkes harcosa volt és hatalmas vagyonának egy részét spiritiszta célokra hagyta

— Lássa, Sándor, — biztatja őt Katóka kegyelmes asszony, — milyen csacsiságot csinált maga! Annyi szent, egy csöppet se ért az asszonyokhoz. Én, tudja, ha magának vagyok, én el nem váltam volna! . . . Nem én! Ha megköti magát, ma is a felesége vagyok még.

— Katókám! édes Katókám! — könyörög neki a kamarás. Csak még egyszer!

— Szó sincs róla!

— Milyen szamár voltam én!

— De milyen!

Gaál Pali, a harmadik gavallér, ezúttal is becsületszavát adta már, hogy olyan szép asszony, mint a kegyelmes, nem járt a földön a keresztény időszámítás óta.

— Katóka, hallja, magát csak Bernardino Luini tudta volna lefösteni. Az ő Colombinája hasonlít egy kicsit magához. Majdnem olyan hercig, mint maga, profilban.

Gaál Palit, ugyanis, annak idején, igen jól nevelte az édes papája, Gaál Barnabás, a volt nógrádi főispán. Utazni is elküldte. A Pali, hazafelé jövet, hogy komoly tapasztalatait dokumentálja az öregnek, Velencében összevásárolt egy rakás ócska könyvet, meg fotográfiát; az antikvárius a fotográfiák közé pakolta, legfölül, a pétervári műkincs képét, Colombinát is.

Ejnye, de fess talián! — gondolta a Pali s annyira megtetszett neki a gömbölyű vállú, dekoltált menyecske, hogy azért bizony akár ma is visszautaznék Itáliába, ahol csak az a mizéria, hogy az emberek nem tudnak magyarul. Azóta, — van már tíz-tizenkét esztendeje, — a Pali szorgalmasan keresi hát itthon Colombinát.

A negyedik, Bolsa Dani, ő legnyugodtabb az öt között. Csak győzni kell, biztos, mint a kártyában. Aki győzi, annak megjön a maga fertályórája. A fehérnép éppen olyan, mint a kártyaszerencse. Ő nevezte el kegyelmes asszonynak Katókát.

— Miért? — akarta tudni Katóka.

— Hát mert annyira jó volna, ha kegyelmes volna.

— Az attól függ! — mondta jelentőségteljesen a gonosz Katóka.

Az ötödik: Ladók Ferdi.

Hallgat egész este. Neheztel. Ő nem járja tovább a bolondját! Vele ne komédiázzanak tovább! Aki játszik, az fizessen! Látszik rajta, hogy ő nagy dologra készül. A kegyelmes asszony hagyja, hogy készüjön.

Volna ugyan egy hatodik gavallér is, de ő nem is annyira gavallér, ő csak Takáts Mihály dr.

A Takáts bácsi!

Vannak emberek, akik már húszesztendős korukban bácsik: ő ilyen, pedig alig több harminc évesnél. Ő ül a kegyelmes asszony mögött, nála a mantil, ő vigyáz, hogy a kegyelmes asszony meg ne hüljön s egyéb bolondot se cselekedjék. Nála áll ilyenkor a kegyelmes asszony tárcája; a minap is ő váltotta vissza a cigánytól azt a karperecet, amit a kegyelmes asszony a prímás hegedűjére akasztott. Ezért a nótáért:

„Hegedülnek, szépen muzsikálnak.
Jó kedve van az egész világnak.
Ugrándoznak, járják a bolondját . . .
Én nem tudom . . . nekem csak úgy mondják."

10.

JURECSKÓ LÁSZLÓ

Malonyay Dezső Kalotaszeg-kötetének létrejötte

BUDAPEST
1989

KÜLÖNLENYOMAT AZ ETHNOGRAPHIA 1989/1—4. SZÁMÁBÓL

Jurecskó László

A Malonyay-vállalkozás kalotaszegi kötetének létrejötte[1]

Nemzeti művészetet teremteni, ez az óhaj áll a századelő hivatalos művészetpolitikája és a hozzá csatlakozó művészek előtt célként. Ennek a célnak a jegyében született meg *A magyar nép művészete* is, MALONYAY Dezső népművészeti könyvsorozata.

Ha MALONYAY népművészeti vállalkozásának célját, valamint eredményét és utóéletét vizsgáljuk, akkor furcsa paradoxont figyelhetünk meg. MALONYAY első kötetének bevezetőjében „kikéri" a néprajztól a magyar nép művészetét, hogy a magyar művészek számára egy nem tudományos, hanem a magyaros stílus kifejlesztéséhez alapot adó munkát adjon. Ez a célkitűzés kevéssé valósult meg. Ugyanakkor a néprajzkutatók kezdeti ellenszenve (amit MALONYAY kifejezetten néprajz- és tudományellenes kijelentései és a néprajztudományon belül végzett kalotaszegi előmunkálatok ignorálása és talán az anyagi gondokkal küszködő néprajzosokkal szemben a MALONYAY-vállalkozás sejthetően bőséges dotálása válthatott ki) egyre jobban megszűnt a művel szemben. Ma már a tudomány számára is használható alapműnek, adattárnak tekintik. Voltaképp MALONYAY teremtette meg a „népművészeti monográfia" műfaját Magyarországon. Ő alakította ki először egy ilyen munka tartalmi tagolását, műfajok szerinti fejezetrendjét. MALONYAY adott először példát arra, éppen a Kalotaszeg-kötetben, hogy egy regionális műveltség tárgyanyagából hogyan lehet kiválasztani a népművészeti, az esztétikailag értékelhető tárgyakat. MALONYAY – illetve munkatársai – alakították ki, egyelőre kissé irodalmiasan, FÜLEP Lajos megfogalmazása szerint tárcaszerű stílusban[2] a népművészet tárgyalásának azt a rendszerét, amelyik, ahol erre mód van, foglalkozik a díszes tárgyak elkészítésének munkafolyamataival, szerszámaival, technikájával, a mesteremberek műhelyeivel és munkarendjével, azután a szép tárgyak formájával, változataival, díszítésével, tehát a tárgyak, épületek stb. leírásával és helyenként a tárgyaknak a paraszti életvitelben betöltött szerepével, szimbolikus jelentésével. Előtte ilyen munkát Magyarországon nem írtak, hasonló felépítésű munkák viszont mindmostanáig azóta is készülnek. MALONYAY heterogén, csapongó szövegében, ha mai tájékozottságunkkal olvassuk, további, később színre lépő kutatási irányok csíráit is fölfedezhetjük, így az alkotó egyéniségek vizsgálatáét, mint erre KÓSA László rámutatott.[3]

[1] Ez a munka egy nagyobb kutatás részeként, az OKKFT TS 4/5 kutatási főirány (Magyarságkutatás), „A paraszti kultúra képe a XIX. és XX. században" c. témavizsgálatának (MTA Néprajzi Kutató Csoport, témavezető: HOFER Tamás) támogatásával készült. Ezúton köszönöm meg HOFER Tamásnak, hogy néprajzi adataimat kiegészítette és K. CSILLÉRY Klárának, hogy MALONYAY Dezső gyűjtésének a Néprajzi Múzeumba került részére felhívta a figyelmemet, néhány tárgyról fényképet bocsátott a rendelkezésemre.

[2] „. . . könnyű, tárcaszerű, mindenkinek érthető és értékes". FÜLEP Lajos 1907. (= 1974., I. 197.)

[3] KÓSA László 1984.

Valószínű, hogy MALONYAY Dezső sem bánná munkájának ezt az átértékelődését. Vállalkozása ugyanis nem belső kényszer hatására, nem saját elvei következetes megvalósításaként jött létre. Az író szinte csak belecseppent – és ha már vállalta elkészítését, igyekezett tudása szerint a legjobban megoldani a feladatát. Ugyanakkor személyét is igyekezett minél jobban előtérbe helyezni. A címlapon csak a saját nevét szerepelteti, pedig a kötetek nagy része közös alkotás, és MALONYAY része a közös munka előrehaladásával egyre inkább a szerkesztésre korlátozódott.

A következőkben a rendelkezésre álló források, mindenekelőtt MALONYAY Dezső és munkatársai levelezése alapján[4] az első kötet létrejöttének körülményeit kívánom megvizsgálni.

Kalotaszeg felfedezése

Kalotaszeg a századelőn a nagyközönség, a művészek és a néprajzkutatók számára is az egyik legismertebb, magáról legtöbbet hallató vidék volt.[5]

A kalotaszegi magyar faluk viseletét, szokásait már az 1850-es években leírták.[6] Erre a néhány tucat falura mégis elsősorban a vidék szülötte, GYARMATHY Zsigáné nagy szervező egyénisége terelte a figyelmet. Az 1885-ös országos kiállításon bemutatott kalotaszegi szobaberendezés méltán aratott osztatlan sikert.[7] A siker hatására figyelme egyre inkább a háziipar felé fordult. Ügyes szervezőként megindította az eladásra, piacra való varratást, munkát adott vidéke varróasszonyainak, lányainak, még a gyermekeknek is. A varrottasokat sokágú kapcsolatait felhasználva Magyarországon, de Európa számos államában, sőt Amerikában is értékesítette.[8] Ezzel a tevékenységével több célt kívánt elérni: feltámasztani újra a bodorvászonra készített régi hímzések technikáját, másfelől munkát és megélhetést biztosítani a kalotaszegi falvak népének. A nép számára biztosított anyagi hasznon kívül fontos volt számára az erkölcsi siker is, munkájának széles körű elismerése. Ügyének megnyerte még az uralkodó család egyes tagjait is, megszerezte arisztokrata hölgyek barátságát és támogatását. Kalotaszeg megismertetését szolgálta irodalmi munkássága is. Tagja volt a Néprajzi Társaságnak, és fontos szerepet játszott a rövid életű Kalotaszeg című lap megindításában és szerkesztésében.

Nem szakítható el GYARMATHY Zsigáné személyétől Kalotaszeg néprajzi, szaktudományos feltárása sem. Tudományos közlemények helyet kaptak 1890-ben és 1891-ben a Kalotaszeg hasábjain is. Mint TŐKÉS Irénnek az Ethnographia ezen számában megjelent visszaemlékezései rámutatnak, a Kalotaszeg nevű folyóiratot voltaképpen a sokoldalú szervező HERRMANN Antal, a Magyarországi Néprajzi Társaság titkára irányította. Ő bérelte ki a Kalotaszegen fekvő Jegenyefürdőt is, és azt írók, művészek, értelmiségiek nyaralóhelyévé kívánta fejleszteni. Ő hívta Jegenyére az afrikai kutatóútjáról hazatért JANKÓ Jánost, aki ott pihenés helyett rögtön hozzálátott Kalotaszeg néprajzi monográfiá-

[4] Cikkem végén *Dokumentumok* címmel közlöm a *Kalotaszeg*-kötetre vonatkozó legfontosabb levelek szövegét. A szövegben a dokumentumok sorszámával hivatkozom rájuk, tehát így: D. 1., D. 26. stb. A levelek eredetije az OSzK Kézirattárában K. LIPPICH levelei közt találhatók.

[5] Vö. KÓSA László 1984.

[6] KRESZ Mária 1956.

[7] GYARMATHY Zsigáné 1896., vö. JURECSKÓ László 1986.

[8] SYDNEY Carton 1904.

jának előkészítéséhez. Ezt a munkát a GYARMATHY házaspár segítségével tudta tető alá hozni.[9]

JANKÓ János Kalotaszeg-monográfiája[10] szintén úttörő, „első munka" volt, az első szaktudományos néprajzi leírás egy tájegységről. A munka a pozitivizmus jegyében készült, a tények leírására helyezte a hangsúlyt – ideértve pl. a népmozgást tükröző családnevek elemzését és a kultúra különböző területeinek bemutatását.

Nem volt kétséges, hogy 1896-ban, a millenniumi kiállítás néprajzi falujában is föl kell épülnie egy kalotaszegi háznak.[11] A néprajzi falut egyébként JANKÓ János tervezte meg, legtöbb épületét ő maga választotta ki. A néprajzi faluval a nemzeti történelem kiállított emlékei, a királyok, főrangúak, nemesek történelme mellett a parasztság is kapott képviseletet a nemzetről alkotott összképben.

1900-ban az Uránia tudományos színházban VIKÁR Béla egy kalotaszegi asszony felléptetésével, megszólaltatásával tartott előadásokat a magyar népzenéről. Ez az asszony *Tamás Kata, a bánffyhunyadi nótafa*[12] volt. Amikor 1900-ban megindult a budapesti Néprajzi Múzeum kiadványa, a Néprajzi Értesítő, a gyűjteményekről adott számadás megmutatja, hogy Kalotaszeg volt talán a legalaposabban „felgyűjtött", a múzeumban képviselt vidék, összesen 526 tárggyal 12 faluból és 164 fényképpel, 11 községből.[13] Nem csodálkozhatunk azon sem, hogy amikor 1901-ben Kolozsvárt az Erdélyi Kárpát Egyesület megnyitotta Táj- és Néprajzi Múzeumát, abban szintén ki volt állítva egy kalotaszegi szoba és konyha.[14] A Néprajzi Múzeumban dolgozó SEMAYER Vilibald pedig részletes embertani felvételeket végzett Bánffyhunyadon, s ennek eredményét három folytatásban közreadta a Néprajzi Értesítő 1901-es, II. évfolyamában.[15]

A korai híradások után Kalotaszeg első fölfedezése tehát GYARMATHYNÉhoz és a háziiparhoz kapcsolódott. Ezt követte a „második fölfedezés", a szaktudományé, a néprajzkutatóké, amelynek kimagasló teljesítménye JANKÓ János monográfiája volt. Azt lehet mondani, hogy ezután a „harmadik fölfedezésre" az 1902–1903-as években került sor, amikor a gödöllői művészek és a hivatalos művészetpolitikát irányító K. LIPPICH Elek[16] jutottak el Kalotaszegre.

EDVI ILLÉS Aladár, a neves akvarellista erdélyi tájakon motívumokat kereső útján jutott el Kalotaszegre először 1902 augusztusában (D. 1., 2.). Elsősorban tájképeihez keresett megfelelő helyszínt, de első benyomásai alapján figyelme a népművészet legdíszesebb megnyilvánulása, a viselet felé fordult. Ennek színessége, változatossága elbűvölte a festőt, aki szerint ezt leginkább kedvelt technikájával, az akvarellel lehet visszaadni.

[9] TŐKÉS Irén írja ugyanebben az Ethnographia-számban *Gyarmathy Zsigáné és a kalotaszegi háziipar története* c. cikkében, hogy JANKÓ kalotaszegi kutatásához és ahhoz, hogy egy nyelvész munkatársat vihessen magával, Gyarmathy Zsigmond és a bánffyhunyadi takarékpénztár, Sombory Lajos és Semsey Andor adott össze 360 forintot.

[10] JANKÓ János 1892. – JANKÓ szintén a nemzeti kultúra megújítására, gazdagítására tartotta szükségesnek a népi műveltség feltárását és megismertetését – főként az általa jól ismert finn múzeumok és finn néprajzi kutatások példája nyomán. Vö. *Jankó János, m. nemz. múzeumi őrnek jelentése oroszországi tanulmányútjáról.* Fol. Hung. 1799. OSzK Kézirattára.

[11] JANKÓ János 1896.

[12] BÁTKY Zsigmond 1900.

[13] JANKÓ János 1900. 46–48.

[14] SEMAYAR Vilibáld 1902. 146–149.

[15] SEMAYER Vilibáld 1901.

[16] JURECSKÓ László 1982.

EDVI ILLÉS Aladár első útjáról néhány tanulmánnyal érkezett vissza Budapestre, amelyeket barátainak be is mutatott. A jó szemű K. LIPPICH Elek felismerte a vázlatokban megmutatkozó lehetőséget, és a következő évben már konkrét megbízást adott a festőnek, aki az 1903-as év nyarát Kalotaszegen töltötte (D. 3–4., 5–6., 9–11.). EDVI ILLÉS fényképeket készített LIPPICH megbízásából. Megfogalmazódott bennük egy közös kalotaszegi kirándulás ötlete is. Csatlakozásra bírták KRIESCH Aladárt, aki LIPPICH előtt, július 17-én érkezett a terület központjába, Bánffyhunyadra. A kirándulásaikon, különösen a körösfőin szerzett benyomások oly nagy hatással voltak a gödöllői festőre, hogy ekkor már KÖRÖSFŐI KRIESCH Aladár néven írja alá egyik LIPPICHhez írott képeslapjukat (D. 7.). K. LIPPICH Elek végül is július végén utazott el Kalotaszegre, ahol néhány jó hangulatú napot töltött barátaival, mint későbbi leveleikből kiderül, elsősorban Körösfőn (D. 9–11.).

KRIESCH és LIPPICH számára Kalotaszeg mást jelentett, mint a figyelmet felkeltő EDVI ILLÉS Aladárnak. Ők elveik megvalósulását látták ezen a vidéken, számukra nemcsak a motívumokon, a zsánereken, a falurészleteken volt a hangsúly – őket a népművészet egésze, a nép lelke s annak művészi megnyilvánulásai érdekelték. Mindketten jól ismerték a RUSKIN- és MORRIS-féle felfogást a kézművességről, a középkor művészeti elveinek felélesztéséről, a művészet és az élet összekapcsolásáról, az etikai és esztétikai elvek együttes érvényesítéséről.[17] Mindezeknek magyar viszonyok közötti megvalósulását látták Kalotaszeg népe életében és művészetében. Az itt számukra igazoltnak látott elveket hamarosan ki is fejtették, és ebben útmutatást kívántak adni a művészek számára.[18]

KRIESCH és LIPPICH kalotaszegi útja egy lényeges pontban eltért az eddig idelátogató tudósokétól és művészekétől. Számukra nem Bánffyhunyad, a terület központja volt a cél. Nem GYARMATHYNÉ segítségével, szemüvegén keresztül ismerték meg a tájat és annak népét. GYARMATHYNÉ tevékenységével, nevével semmilyen azonosulást nem vállaltak, de valószínű LIPPICH javaslatára még el sem látogattak hozzá. Útjukat előzmények nélküli felfedezésként kívánták beállítani, amely elveik kifejtését jobban lehetővé tette. Ez az elhatárolódás GYARMATHYNÉt joggal megbánthatta. Két társától eltérően EDVI ILLÉS Aladár még 1902-es, első útja alkalmával felkereste GYARMATHYNÉt, segítségét igénybe vette a tájékozódáshoz. 1903-as, barátaival tett kalotaszegi kirándulása után fájlalta, hogy nem mentek el hozzá, mert szerinte kedves ember ő és a férje, és megismerésükkel Kalotaszeget értenék meg jobban (D. 11.). A festő egyébként barátai elutazása után még néhány hetet Katalotaszegen töltött, folytatta a fényképek készítését és a megbeszélt cikkekhez az akvarellek festését.

Kalotaszeg harmadik felfedezésének írásos, illusztrált bizonyítékai 1903 végén a Magyar Iparművészetben jelentek meg. A lap megválasztása érthető. KRIESCH és LIPPICH is az Iparművészeti Társulat választmányának tagja volt, mindketten jó kapcsolatot építettek ki a Társulat lapjának, a Magyar Iparművészetnek szerkesztőjével, GYÖRGYI Kálmánnal. A személyes kapcsolatokon kívül elsősorban az volt a döntő tényező, hogy Magyarországon leginkább az iparművészet támogatta a magyaros stílus létrehozását. LIPPICH és KRIESCH cikke, a kalotaszegi tapasztalatok alapján a magyaros stílus felé vezető utat a népművészetből kiindulva tűzte ki.

[17] Vö. KRIESCH Aladár 1904.
[18] K. LIPPICH Elek 1903. – KRIESCH Aladár 1903.

A két cikk a később megszülető MALONYAY-kötetek számára alapvető tételeket fogalmazott meg. A bennük vázolt gondolatok MALONYAY első kötetében vagy a szerző nevének említésével idézetben – KRIESCH Aladár esetében –, vagy említés nélkül szerepelnek.[19] Ez a két cikk abból a szempontból is újszerű, hogy nem egy-egy technikával, díszítő elemekkel stb. foglalkozik, hanem a népművészet kalotaszegi megnyilvánulásairól – viselet, varrottas, bútorok, épületek, használati tárgyak – viszonylag teljes, komplex képet nyújt. K. LIPPICH Elek fogalmazta meg azt, hogy bár a „kalotaszegi" – elsősorban az áruvá lett varrottas miatt – már elcsépelt jelző, és a tájat bejárták már tudósok, kereskedők, mégis felfedezésre vár, mivel éppen melegvérű emberek, poéták és művészek jártak keveset benne. Az itt élő nép nyílt beszédű, természetes, nagy életbölcsességű és finom érzésű. Szegény, de tisztességesen élő, a gazdagság színét viseli magán, életét szépen éli, kevéssel beéri, józan. Ezek eredményeként a kalotaszegiek életét LIPPICH bátran nevezheti ideális életnek. Ennek következménye, hogy: „Mindent, amit egy kalotaszegi magyar házban látsz, amit ott a kezedbe fogsz, magán viseli a művészi szépség becsét. Amit férfi, nő a testére ölt, minden részében csupa intim szépség."[20]

Ez az idealizált és általánosított kép is mutatja, hogy LIPPICH prekoncepcióval ment erre a vidékre, ahol elvei érvényesülését kívánta bizonyítva látni, ugyanakkor meglévő érvei lényegesen bővültek a Kalotaszegen látottak hatására. Alaptétele: a nép egész környezete, amely életét végigkíséri, csupa stílusos, vérbe átment, öntudatlan becses művészet. Cikke végéről idézem: „ . . . vannak emberközösségek ebben az országban, melyek gyönyörű példáját mutatják a szépen megoldott életnek, melyek művészetünk őselemeiből ideig-óráig még sokat tartanak őrizetben; emlékezetbe akartam idézni, hogy *meg van még a nép,* amelyhez egykor lebocsátkoztak a poéták, s eredményül láthatjuk az újjászületett örökéletű *magyar költészetet,* s amelyhez lebocsátkoznak művészeink, bizonyára ki fog fejlődni a *magyar művészet:* hogy aztán éreztesse nemesítő erejét a magyar munka összességével."[21]

KRIESCH Aladár cikkében inkább az elméleti oldal a fontos. A címben felvetett kérdésre: *Mit jelent hát a kalotaszegi művészet?* – rögtön megadja a választ. „Azt jelenti, hogy az élet minden formai megnyilatkozásának kell, hogy művészi tartalma legyen – ha nincsen,úgy erkölcstelen." Ez a kijelentés egyértelműen a ruskini tanok átvétele és Kalotaszegre való alkalmazása. A modern kultúra, a tömeges termelés és a munkafelosztás elsöpörte az igazi művészetet. A fentiek azt eredményezték, hogy az ember géppé vált, munkájának nem tud örülni. Ezzel szemben állítja KRIESCH a kalotaszegi ember tárgyalkotó tevékenységét, amelyből azt emeli ki, hogy pozitív életszükségletek eredményeként hozza létre tárgyait, amelyeknek jellemzői: a tartósság, a célszerűség, a használhatóság, a díszesség.[22]

LIPPICH és KRIESCH nem táplált illúziókat a kalotaszegi népművészet jövőjével kapcsolatban. Látták pusztulását, ezért javasolták, hogy ha már ezt a népművészetet konzerválni nem lehet, legalább használják fel magasabb törekvéseik erőforrásaiként.

[19] MALONYAY Dezső 1907. A bevezető nagy része 54–55., 156., 168–169., 230.
[20] K. LIPPICH Elek 1903.
[21] K. LIPPICH Elek 1903. 249–250.; Vö. MALONYAY Dezső 1907. 11.
[22] KRIESCH Aladár 1903.

A két cikk alapvető volt MALONYAY programjának összeállításához, a szerző sok esetben ezeket a megfogalmazásokat ismételte első kötete bevezetőjében és számos más helyén is.

A két cikk még meg sem jelent, máris kitűnt a nézetek különbözősége a néprajzkutatókkal. EDVI ILLÉS Aladár tájékoztatta az osztálytanácsost arról, hogy SEMAYER Vilibald, a Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának őre figyelmeztette GYÖRGYI Kálmánt, hogy a kalotaszegi tárgyakról írva ne hirdessenek tévtanokat, miszerint azok eredeti magyar dolgok (D. 15.). Ebben a szűkszavúan és néprajzellenesen referált epizódban arról lehetett szó, hogy SEMAYER utalt rá: a kalotaszegi motívumok az összehasonlító vizsgálatok szerint európai történeti stílusokhoz kapcsolhatók, azok motívumkincsének sajátosan átformált változatai. Ezt a nézetet írta meg a kalotaszegi hímzésekről BÁTKY Zsigmond az *Útmutató néprajzi múzeumok szervezésére* c. kézikönyvében [23] Ez a felfogás szemben állt azzal a nézettel, amelyik a kalotaszegi népművészetben általánosságban, egészében keleti örökséget látott. Ez az ázsiai, keleti interpretáció nem került bele a megjelent kötetbe – talán éppen a fentihez hasonló csipkelődő megjegyzések és MALONYAY jó kritikai érzéke következtében –, ennek ellenére a megjelent munkát a kritikák egy része mint egy ázsiai gyökerű ősi művészet bemutatását ünnepelte.[24]

Az a tény, hogy a korábban kizárólag „néprajzinak" tekintett témákkal egyre inkább foglalkoztak művészeti írók, már korábban is alkalmat adott súrlódásokra. Egy évvel korábban CZAKÓ Elemérnek a magyar temetői fejfákról írt közleménye kapott kritikai megjegyzést a Néprajzi Értesítőben azért, mert a forrás megnevezése nélkül vett át néprajzi kutatási eredményeket.[25] (Az 1902-ben megkritizált CZAKÓ Elemér szorgalmazta utóbb az 1930-as években *A magyarság néprajza* megjelenését, és betöltötte a Magyar Néprajzi Társaság elnökének tisztségét is.)

Az osztálytanácsos, akinek fennhatósága alá tartoztak a múzeumok is, nem riadt meg a kritikai megjegyzésektől és hozzálátott nagy álma, a magyar nép művészetét tárgyaló sorozat kiadási feltételeinek megteremtéséhez.[26]

Malonyay Dezső kiválasztása a munka megírására és szerkesztésére

A legfontosabb kérdés a munka megírására alkalmas személy kiválasztása volt. A tanácsos hamar döntött, ezzel a feladattal MALONYAY Dezsőt bízta meg. Ez általános feltűnést keltett, sőt kiváltotta legközelebbi barátja, KRIESCH Aladár ellenvéleményét (D. 18.). Mindez arra mutat, hogy a kérdésben LIPPICH maga döntött, azaz egyértelműen a maga számára kívánta kisajátítani a vállalkozást. A megírásra a népművészet problematikáját nem ismerő, ezért LIPPICH ezzel kapcsolatos alapelveit, célkitűzéseit átvenni kénytelen személyt kellett kijelölni, erre MALONYAY látszott megfelelőnek.

[23] BÁTKY Zsigmond 1906. 256–257. Vö. HOFER Tamás 1988.

[24] Még FÜLEP Lajos is, lásd A Hét 1907. május 5. számában megjelent ismertetését (FÜLEP Lajos 1974. I. 193–197.) így írt: „Ennek a stílusnak (a kalotaszeginek, J. L.) valahol Ázsiában ringott a bölcsője, s ma itt, Európában, becsülettel, nagy erővel és egészséggel képviseli ma is Ázsiát."

[25] CZAKÓ Elemér 1902. – A néprajzi válasz: (-f.) jelzéssel Néprajzi Értesítő 1902. 61–63. Vö. *Szerkesztői üzenetek*. Magyar Iparművészet 1902. 4. szám 144.

[26] A Nemzeti Szalon Almanachja. Budapest 1912. 236–237.

LIPPICH és MALONYAY ismeretsége néhány évre nyúlt vissza. Kapcsolatukra 1901-től kezdve vannak adataink. MALONYAYt hívévé és lekötelezettjévé az író tulajdonában lévő Munkácsy-kép eladásával kapcsolatos segítségével tette LIPPICH.[27] Kapcsolatuk szorosabbá a Művészeti Könyvtár megindítása után vált. LIPPICH volt a sorozat szerkesztője. Sorozatához MALONYAY személyét is mernyerte, és azt, hogy neki nagyon fontos szerepet tulajdonított, mutatja az író ebben a keretben kiadott több kötete is. 1902 elején a WODIANER Artúrhoz írt levelében említi meg név nélkül az írót: „Mióta nem találkoztunk, tárgyalást kezdtem egy kiváló íróval *a legjelesebb magyar művészek monográfiáinak egész programszerű sorozatára.* Az illető urat egy másik kiadótól kell elhóditanom, s már a siker útján vagyok."[28] Kétségtelenül MALONYAY személyéről van szó. Ezt bizonyítja MALONYAYnak a kiadóhoz írt levele is. „K. Lippich Elek barátommal megbeszéltük az első kötet tartalmát, s már dolgozom.

A kötet címe: A fiatalok.

Tartalma: Szinyei Merse Pál, Katona Nándor, Magyar Mannheimer Gusztáv, Grünwald Béla, Fényes Adolf – de ne tessék publikálni, mert aztán nem lesz nyugtunk az ismertetésre pályázóktól."[29]

LIPPICH tehát 1902-ben közvetlen munkakapcsolatba került az íróval, és tapasztalhatta MALONYAY alakíthatóságát. MALONYAY nézetei gyorsan változnak, néhány év alatt eljutott konzervatívokat támogató írásaitól a modern magyar művészet jelentős alakjainak méltatásáig.

MALONYAYnak a harmadik kötet végén leírt, egyáltalán nem bizonyítható történetén kívül nem volt kapcsolata a magyar népművészettel. Korábbi írásaiban sem szerepelt a nép problémáinak mélyebb megértése, valamint etnografizáló részletek sem. Ezt bizonyítja a témánkhoz legközelebb álló *A tartódi medvehajtás* című regénye is.[30] Talán éppen ezek miatt esett rá a választás. LIPPICHnek nem egy, a témában már hírnevet szerzett, előzetes ismereteit, nézeteit felhasználó emberre volt szüksége, hanem olyanra, aki az ő elképzeléseit veszi át.

A MALONYAYval folytatott megbeszélések során kristályosodott ki a tervezett kötetek száma, a feldolgozandó területek, valamint a kötetek alapvető koncepciója. Ezt a programot MALONYAY közzé is tette a Budapesti Hírlapban egy felhívásban.[31] Mint későbbi leveleiből kiderül, MALONYAY a feldolgozásra szánt területek népművészetét egyáltalán nem ismerte, ezek újdonságot jelentettek számára, így a program elkészítését főleg LIPPICH munkájának kell tartanunk. A program képezi majd – némi változtatással – MALONYAY első kötetének bevezetőjét.

A programnyilatkozat, valamint az írásra kijelölt író személye sem nyerte el LIPPICH barátja, KRIESCH Aladár tetszését. A Kalotaszegen együtt töltött napok, az együtt kidolgozott elvek, a hasonló nézetek alapján azt várta, hogy ezeket a fontos dolgokat

[27] MALONYAY Dezső levele K. LIPPICH Elekhez. Budapest, 1901. július 12. OSzK Kézirattára.

[28] MALONYAY Dezső levele WODIANER Ferenchez. Budapest 1902. III/20. Fond 4/465. OSzK Kézirattára.

[29] MALONYAY Dezső levele WODIANER Ferenchez. Budapest 1902. november 20. Fond 4/465 OSzK Kézirattára.

[30] MALONYAY Dezső 1902.

[31] MALONYAY Dezső 1904.

LIPPICH a publikálás előtt megtárgyalja vele. MALONYAYt „a legrafináltabb dekadensnek" tartotta, „aki nem tud megalázkodni a nemzet elementáris, személyes kultuszt nem ismerő megnyilatkozásai előtt" (D. 18.). KRIESCH egy művészi munkát szeretett volna csinálni járulékos szöveggel. Erre vonatkozó programja nagyon hasonlít a finn néprajzi gyűjtőmunka JANKÓ János által leírt alapelveihez.[32]

KRIESCH megjegyzéseit nem fogadta el LIPPICH. Ez eredményezte azt, hogy a festő a későbbiekben nem vett részt MALONYAY oldalán a munkában. Saját elvei a második kötet Torockót leíró részében érvényesültek.

A gyűjtőmunka megindításának megszervezése, a munkatársak kiválasztása

MALONYAY személyének kiválasztásánál még motiváló tényező volt az író sokrétű kapcsolatrendszere, ügyes szervezőkészsége. Ez hamarosan meg is mutatkozott, olyan nem túl lényeges kérdések megoldásában is, mint a szabadjegy megszerzése a munkatársak számára. A szervezési munka dandárja LIPPICHre hárult. Tisztáznia kellett a kiadót, a könyv kiadásának anyagi feltételeit, elintéznie a munkatársak szabadságoltatását. LIPPICHnek a Kultuszminisztériumban sikerült elfogadtatni programját, de szükség volt bevonni más érdekelt, nagyobb anyagi eszközökkel rendelkező minisztériumokat is. Az I. kötet bevezetőjéből kiderül, hogy a Kereskedelemügyi Minisztérium részéről SZTERÉNYI Józsefet, a földművelésügyi részéről BARTÓKY Józsefet sikerült megnyernie az ügy támogatására. SZTERÉNYI nem állt távol a tématól, a háziipar fejlesztése területén voltak érdemei.[33] Érdeklődésén kívül személyes kapcsolatuk is hozzájárulhatott támogatása, rajta keresztül a minisztériuma anyagi segítségének elnyeréséhez. SZTERÉNYI 1904-ben egy LIPPICHhez írt levelében utalást tesz a Franklin Kiadó vállalkozásának támogatására.[34] Valószínű, hogy már a magyar nép művészetének kiadásával kapcsolatos előzetes tárgyalásokról lehetett szó ebben a levélben. Jó személyes kapcsolatukra SZTERÉNYI egy 1905-ben írt levele világít rá.[35] Ebből kiderül, hogy szerinte ők mindketten a hivatalos életben is egy magasabb állami és nemzeti célt szolgálnak.

Nem tudjuk pontosan, hogy az anyagi feltételek tisztázása, biztosítása hogyan és mikorra sikerült. LIPPICH sürgette a munka megindítását, minél hamarabb szükség volt a munkatársak kiválasztására is. EDVI ILLÉS Aladár és KRIESCH Aladár személye adott volt. EDVI ILLÉS Kalotaszegen készült akvarelljei sikert hoztak számára, ezekre kapta meg 1904-ben az Esterházy-díjat.[36] Alkotásainak kvalitása, valamint LIPPICH támogatása eredményezte azt, hogy az állam az év folyamán 5 Kalotaszegen készült akvarelljét vásárolta meg, de több került magángyűjtők tulajdonába is.[37] Ez a téma különlegességének, keresettségének is szólt.

A csoportból először EDVI ILLÉS érkezett Kalotaszegre, és a program ismeretében megkezdte munkáját is (D. 23.). MALONYAY benne nagyon hasznos társra talált, akit

[32] JANKÓ János levele K. LIPPICH Elekhez. Szent-Pétervár 1897. XI. 20. OSzK Kézirattára.

[33] SZTERÉNYI József egész minisztériumi pályafutása során a háziipar fejlesztését szorgalmazta.

[34] SZTERÉNYI József levele K. LIPPICH Elekhez. Budapest 1904. IV. 8. OSzK Kézirattára.

[35] SZTERÉNYI József levele K. LIPPICH Elekhez. Budapest 1905. VII. 31. OSzK Kézirattára.

[36] *Kitüntetések.* Művészet 1904. 3. szám 187.

[37] *Művásár.* Művészet 1904. 4. szám 279–280.; *Művásár.* Művészet 1904. 5. szám 350.

az elméletek nem különösebben érdekeltek, célja a számára oly kedves terület értékeinek megmentése, az ezekre való figyelemfelhívás volt. A rábízott munkát nagyon lelkiismeretesen végezte el. Jó akvarelljei nagyban hozzájárultak a könyv magas művészi színvonalához.[38]

KRIESCH fenntartásait csak tompítani tudták MALONYAY ügyes szervező egyéniségének eredményei, pl. a szabadjegyek megszerzése, de véleményét nem változtatták meg (D. 22.). Így MALONYAYék hiába várták őt Kalotaszegre, ő inkább a matyókat és Torockót kereste fel. Így MALONYAY az I. kötetben csak 1903-as cikke szövegeit és illusztrációit használhatta fel. Ezt valószínűleg LIPPICH javaslatára tette, ezzel próbálta kiengesztelni barátját. Elsősorban elvi fontosságú kijelentéseit vette át MALONYAY, amelyeket ügyesen illesztette be a mű gerincébe.

JUHÁSZ Árpád barátja, NAGY Sándor ajánlására, LIPPICH közvetítésével került a csoportba (D. 19–20.). Vidéki elzárkózásából ez a munka billentette ki, egyben adott értelmet egész hátralevő életének. Személyét a valósághű rajzi reprodukálás, pontos másolatai, akvarelljei, valamint gyorsíró tudása tette alkalmassá a közreműködésre.[39]

TELEGDY Árpáddal, a bánffyhunyadi rajztanárral LIPPICHék már az 1903-as útjuk során kötöttek ismeretséget (D. 8.). Közte és EDVI ILLÉS Aladár között barátság fejlődött ki. Jól tudták kamatoztatni helyismeretét, személyes kapcsolatait, a néphez való közvetlenségét (D. 23–24.). Néhány tárgyfestménye, technikailag jól kivitelezett, pontos rajza alapján állíthatjuk, hogy jól járt vele MALONYAY. A későbbiekben mintegy összekötő szerepet töltött be a főváros és Kalotaszeg között (D. 38.). Több tárgyat gyűjtött LIPPICH és mások számára is. Leveleiből érzékletes képet kapunk a vidéki rajztanár lehetőségeiről.

A vállalkozásnak nagy nyeresége volt MEDGYASZAY István. A fiatal építész, aki programszerűen, saját elhatározásából foglalkozott a népi építészet feltárásával, még nem tisztázott körülmények közötti csatlakozott MALONYAYékhoz. Csoportjukban nem volt az építészethez értő személy. Így a munka építészeti részeinek megírása elsősorban az ő feladata volt. A szövegekhez nagyon érzékeny, sokszor képzőművészeti igénnyel készült illusztrációkat készített. Az Erdélyben és azon belül Kalotaszegen szerzett tapasztalatait több cikkben publikálta 1905 folyamán a Művészetben és a Népmívelésben.[40] Éppen későbbi cikkei visszatartása miatt került összeütközésbe MALONYAIval, és vált ki a munkából (D. 40.). Őt is személyes jó kapcsolatok fűzték K. LIPPICH Elekhez, valamint a gödöllőiekhez (D. 39.).

GRÓH István egyike volt azoknak, akik a magyaros díszítményekkel, a népművészet tárgyaival rendszeresen foglalkoztak. Vizsgálta a fazekasság termékeit, sőt állami megbízásra foglalkozott azok színvonalának emelésével is.[41] A magyaros motívumokat alkalmazta oktatói tevékenységében is.[42] Kialakult véleménye, elmélete volt a témáról, amelyet több cikkben publikált.[43] Ő sem tudott megfelelően integrálódni a csoportba, leg-

[38] Az I. kötet színes táblái között a legtöbb az ő munkája. LIPPICH és KRIESCH cikkéhez mellékelt reprodukciók közül is sok szerepel a kötetben.

[39] KESERŰ Katalin 1982.

[40] BENKÓ István 1905a, 1905b, 1906. – Vö. KATHY Imre 1979.

[41] *Különfélék.* Magyar Iparművészet 1902. 21–24., 63., 191.

[42] GRÓH István 1904.

[43] GRÓH István 1899a, 1899b, 1901a, 1901b, 1905, 1907a, 1907b.

később érkezett Kalotaszegre, a legrövidebb időt töltötte MALONYAYékkal együtt. Elméletisége nem használt a munka egységének.

Szinte semmit sem tudunk a még említett RÓZSA Miklós közreműködéséről. Sem nevét, sem ez irányú munkásságát nem említik a források. Feltételezhető, hogy az ezzel a témával azelőtt nem foglalkozó kritikus elsősorban a munka megírásánál, főleg stilizálásánál nyújthatott segítséget MALONYAYnak.

A szerző az első kötetben így ír a közreműködőkről: „... föstöttek, rajzoltak, velünk együtt fényképeztek és gyűjtöttek, segítettek a megírásban és szerkesztésben. Együtt hiszünk a dolgunkban."[44]

Ez az együtt hívés, ha nem is kovácsolta egységgé a csoportot, de a közös cél nagyjában-egészében való elfogadásával az I. kötet viszonylagos egységét eredményezte.

A felsoroltakon kívül a források említik UNDI Mariska, valamint HALÁCSY nevét. Az utóbbiról nem tudunk semmi bizonyosat. Az előbbinek a kalotaszegi kályhacsempékről készített rajzai kerültek be a kötetbe.[45] Erről a témáról és az utcaajtókról cikke jelent meg a Magyar Iparművészetben.[46]

MALONYAY – LIPPICH által diktált – koncepcióját tükrözik a munkából elvi okok miatt kihagyott személyek. Elsősorban GYARMATHYNÉt és HUSZKA Józsefet kell megemlítenünk. A GYARMATHYNÉval kapcsolatos álláspontjukra már utaltam. Ezen kívül a háziiparról alkotott, sokszor igazságtalan véleményük, azzal és művelőivel való mindennemű kapcsolat negligálása vezetett még kihagyásához.[47]

Míg az idős GYARMATHYNÉ neve a munkatársak toborzásakor fel sem merült, eredetileg tervben volt HUSZKA bevonása a munkába. A magyar díszítőmotívumok összegyűjtésében úttörő munkát végző tanár kihagyása azzal magyarázható, hogy személye nem illett a kidolgozott koncepcióba. Különösen feltűnő kihagyásának ténye, ha figyelembe vesszük, hogy az eredeti tervek szerint az első kötet egész Erdély népművészetét kívánta feltárni, így nyilvánvalóan kiemelt helyet kapott volna benne a Székelyföld. Ennek a területnek pedig HUSZKA igazán jó ismerője volt. Talán éppen ez volt kihagyásának egyik oka. HUSZKA bevétele konkurenciát jelentett volna MALONYAY és LIPPICH személyének. A másik oka, amit a mű készítése során többször is kifejtettek, hogy az eredet és a hatások kérdésével nem kívántak foglalkozni. HUSZKA sokszor zavaros, egyoldalú, bizonyíthatatlan keleti elméletére nem volt szükségük. A harmadik ok az, hogy míg HUSZKA elsősorban a magyaros síkdíszítmények felhasználásával, azaz a felület kiképzésével kívánta elérni a magyaros stílt,[48] addig MALONYAYék koncepciója sokkal komplexebb volt. Ezek a személyes és elvi ellentétek vezettek oda, hogy bár MALONYAY felajánlotta HUSZKA számára a közreműködést, de olyan megalázóan alacsony honoráriumot akart adni, amelyet HUSZKA nem fogadhatott el. HUSZKÁnak LIPPICH Elekhez írt levele tájékoztat bennünket erről (D. 21.).

[44] MALONYAY Dezső 1907. 15.

[45] MALONYAY Dezső 1907. 218–219.

[46] UNDI Mariska 1904. – Vö. GELLÉR Katalin 1982.

[47] Valamint még azért is, mert GYARMATHYNÉ az úri hímzésből származtatta a népi varrottast. Lásd GYARMATHY Zsigáné 1899.

[48] Vö. HUSZKA József 1885., 1890.

A gyűjtőmunka beindítása, szervezése és koordinálása Kalotaszegen

Először – július 1-jén – EDVI ILLÉS Aladár érkezett a helyszínre, rögtön meg is kezdte a gyűjtőmunkát, valamint LIPPICH megbízásából különböző népművészeti tárgyakat vásárolt (D. 23.). Magyarbikalra ment, ahol az előzetes program alapján három hetet töltve elkészítette feljegyzéseit, rajzait és akvarelljeit (D. 24.). Beszervezte TELEGDY Árpádot, a későbbiek folyamán többnyire vele együtt dolgozott, munkájáról nagyon jó véleménye volt. MALONYAY, feltehetően JUHÁSZ Árpád kíséretében, július 21-én érkezett Hunyadra. Az időpont kiválasztásánál elsősorban a július 25-én Bánffyhunyadon megrendezett országos vásárra voltak tekintettel (D. 26.). Munkájuk szervezéséről, menetéről EDVI ILLÉS és MALONYAY LIPPICHhez írt levelei tájékoztatnak. MALONYAY beszámolóiból kiderül, hogy teljesen újdonságként hatottak rá a Kalotaszegen látottak.

A levelekből rekonstruálni tudjuk munkamódszerüket (D. 27–29.). A munkát MALONYAY osztotta be, tisztázódó programja alapján. A munkatársak maguk dolgozták fel a részükre kiosztott falut, az ott található különféle tárgyakat. Ahol lehetséges volt, MALONYAY is megjelent. A munkatársak megfigyeléseit tartalmazó jegyzeteket, festményeket, rajzokat a főhadiszálláson MALONYAY rendezte, saját jegyzetei egyre szaporodtak. Mindenről személyesen igyekeztek meggyőződni, amit lehet maguk is kitapasztaltak és a gyakorlatban kipróbáltak: korongozás, házépítés, fodorvászon készítése, a szűcsmesterség fogásai stb. Amit lehetett, a mesterség művelőivel meséltettek el. MALONYAYból egyre inkább a magabiztosság sugárzott. „Rájöttem, hogy amit nem magam keresek meg, az nincs megtalálva. Már kezd előttem ki-kiválni a típus, s mindjobban szerelmes leszek ebbe a népbe." (D. 27.).

MALONYAY nagy tempóra késztette munkatársait, az író érkezése után maximum öt napot szánhattak egy-egy falu tanulmányozására, így nagyon jó tempóban haladt a feldolgozás. A szeptember eleji tanévkezdés többük munkájának folytatását veszélyeztette, így MALONYAY saját maga, EDVI ILLÉS és TELEGDY számára is szabadság kieszközlését kérte LIPPICHtől. Az engedélyezése nem érkezett meg idejében, MALONYAY kénytelen volt Budapestre utazni. Itt érte a hír, hogy fél év szabadságot kapott a munka befejezésére (D. 30.). A többiek is – különböző feltételek mellett, pl. EDVI ILLÉSnek helyettesítőjét ki kellett fizetnie – szabadságot kaptak. Így a kalotaszegi munka nagy részét még az ősz folyamán el tudták végezni.

Nagyobb veszedelem is leselkedett a munkára. Augusztus elején BERZEVICZY Albert fel kívánta függeszteni a munkához nyújtott támogatást, holott szóban megígérte azt LIPPICHnek. A negatív határozatot LIPPICH közbelépésére sikerült visszavonatni.

A fentieken kívül még sok fontos információt tartalmaznak a levelek. Ezek közül talán a leglényegesebb az, hogy elméleti felkészülés nélkül mentek le Kalotaszegre. Itt olvasták el JANKÓ János monográfiáját is, amely szinte az egyedüli írott forrás volt feldolgozásuknál.[49] Munkáján kívül csak HENSZLMANN Imre egy kijelentésére, HUSZKA *Székely Ház*ára és PENTSY-SZENTGYÖRGYI *Kalotaszegi varrottas album*ára hivatkozott MALONYAY.[50] A szakirodalmi felkészületlenség egyben vállalt program is volt,

[49] MALONYAY Dezső 1907. 33., 67–83.

[50] MALONYAY Dezső 1907. 65. (HENSZLMANN Imre); 141. (HUSZKA József); 233. (PENTSY-SZENTGYÖRGYI).

mellyel hangsúlyozni kívánták a létrejövő mű eredetiségét, a tudományoktól való elhatárolódását. Ezt tükrözi MALONYAY JANKÓ Jánosról írt megjegyzése is. Könyvét hasznosnak, de minden művészi érzék nélkülinek nevezte, felrótta, hogy rengeteg kincs mellett haladt el közönyösen. Itt egy másik, eltérő szándékkal írt könyv meg nem értéséről volt szó, nem csoda, hogy ez jelentkezett a néprajzosoknál is MALONYAY könyvének értékelésekor.

Meg kell még említeni, hogy MALONYAYék gyűjtéseikben mindenhol a régi módit nyomozták és hangsúlyozták. Ez a kifejezés nála nem stilisztikai különbözőséget jelentett, hanem egyértelműen egy évszámhoz, 1848-hoz volt kötve. Eddig terjedt a régi módi határa. Ebben az egy dologban megértő a könyv is GYARMATHYNÉ iránt. Elismeri, hogy ő is foglalkozik az ősi mintákkal és némileg ebbe az irányba tereli a népet [51]

A levelek alapján még egy ellentmondásra figyelhetünk fel. MALONYAY könyvében sokszor ostorozza a vidéken eluralkodó kereskedői szellemet, amelynek eredményeként egyre kevesebb régi, eredeti népművészeti termék marad Kalotaszegen. Leveleikből viszont kiderül, hogy ők is vásárolnak, gyűjtenek, kapnak tárgyakat elég nagy számban, tehát ehhez a tendenciához, azaz Kalotaszeg kifosztásához maguk is hozzájárulnak. Természetesen ők nem a kereskedelmi forgalomba kívánták ezeket a tárgyakat bejuttatni, céljuk a megőrzés, a saját gyűjteményük gyarapítása volt.

1 2. kép. Karzatmellvéd-táblák, Kispetri ref. templomából. 1745. Umlig Lőrinc műve. Közölve: MALONYAY D. 75. ábra. Ezeket és a további bemutatott tárgyakat MALONYAY Dezső munkatársai gyűjtötték az első kötethez végzett terepmunka során, számos más darabbal együtt. Később az Iparművészeti Főiskolára kerültek oktatási segédanyagnak, majd onnan 147 darab 1960-ban a Néprajzi Múzeumba. Vö.: *A Néprajzi Múzeum 1960. évi tárgygyűjtése.* Néprajzi Értesítő XLIII. (1961.) 55–111.

[51] MALONYAY Dezső 1907. 249.

A Kalotaszegen folyó tárgygyűjtésnek MALONYAYnál személyes háttere és magyarázata is volt. MALONYAY ebben az időben építette a LAJTA Béla által tervezett négyszintes villáját a XIV. kerületben, az Izsó utcában. A lakóház és a tárgyi környezet Kalotaszegen átélt, megtapasztalt egységét meg akarta valósítani a saját lakóházában is. Lelkesen ír erről A Ház 1908-as évfolyamában megjelent beszámolójában: „. . . . Eközben sok szép holmit találtam Kalotaszegen. Kiszemeltük a fejfát: ilyen lesz a lépcsőoszlop; ilyen dongás, gyertyatartó-formára csináljuk a csillárokat: egy kaszanyél, néhány kapatisztító, írás utáni varrottasok, s egy zsoltárszorító, egy dámosi hímes járom, a bikali házak kontyos tetői – valamennyinek módját lelte a házon (Lajta Béla). Nagyon csiricsáré lesz! – vetettem én. Csak nem képzeli, hogy ilyen nyersen beépítjük! Mindez csak arra való, hogy gondolatot adjon. Jó magyarosat. Bízza csak rám!"[52] A villa első terve 1905. május 23-án készült el, de jóváhagyásra, többszöri átalakulás után, csak 1906. október 14-én került. Ez az időszak fordulatot jelentett LAJTA Béla munkásságában is. Ekkor alakult ki népi elemeket és ornamenseket használó stílusa. MÁLNAI Béla ismertetése szerint a felépült házban

> „minden művészi és minden művészet. A legapróbb tárgy is magán hordozza a művészetet. Bizonyos, hogy csakis a ház lakója és a tervező művész együttműködése képes ilyen harmóniát alkotni, megértve egymást és közösen kutatva a kifejezés módjait. Az építőművész a lakó lelkületének szükséges kifejezését kereste, az íróét, ki a magyar népművészetet gyűjti kalászba, természetesen mást, mint magyar, alkotnia nem is volt lehetséges. Amit látunk, az minden a magyar nép művészetének alkotóelemein épült, gondos kutatások és fárasztó keresések alapján . . ."

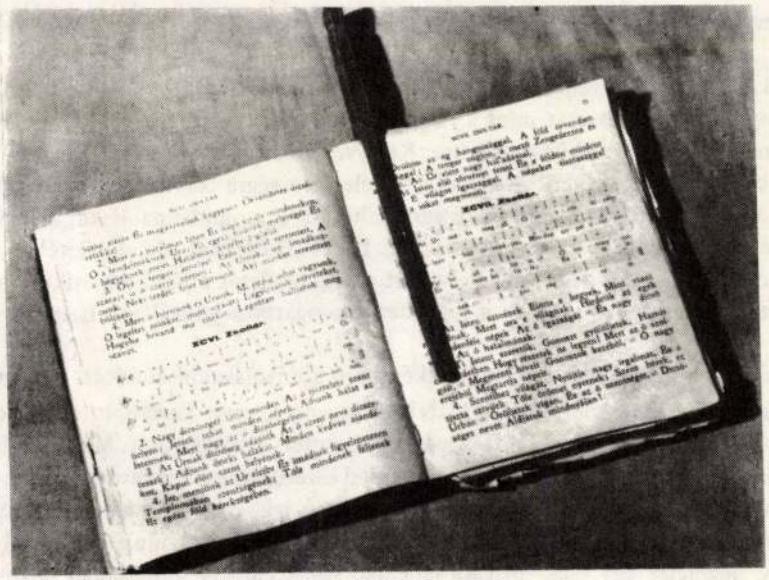

3. kép. Zsoltárszorító, „zsótárfogó" alkalmazásban. Kispetri XIX. sz. Közölve: MALONYAY D. 285. ábra.

[52] Lásd: VÁMOS Ferenc 1970. 76.

LAJTA Béla hagyatékából előkerült és végül a Néprajzi Múzeum gyűjteményébe jutott több kalotaszegi díszes tárgy, festett láda, gyertyatartó, mosósulyok, vászonfeszítő. KRESZ Mária rámutatott, hogy a láda festése egyik ihletője lehetett a Vas utcai iskola méltán híres díszítésének.[53] Ezek a kalotaszegi tárgyak talán éppen a MALONYAYval való kapcsolat révén és a terepen dolgozó munkatársak MALONYAY számára végzett tárgygyűjtése révén kerültek LAJTA Bélához.

A MALONYAY-vállalkozás tárgygyűjtéséből sok, jelentős népművészeti tárgy az Iparművészeti Főiskolára került, pontosabban nem ismert körülmények között. Ott ezeket nem múzeumi gyűjteményként, hanem oktatási segédanyagként kezelték, sok elkallódott közülük. 1960-ban az Iparművészeti Főiskola 147 tárgyat átadott a Néprajzi Múzeumnak. Ezekből mutatok be fényképen ötöt, K. CSILLÉRY Klára szíves segítségével.

A könyv anyaga 1904 végére összeállt. MALONYAY még a női munka tanulmányozását hagyta az év végére, és szeptember második felétől Torda, Aranyos vidékén és a Székelyföldön tervezett utazást (D. 32.). Az összegyűjtött anyag nagy mennyisége, a terjedelmi korlátok azonban azt eredményezték, hogy az eredeti terv megváltozott, és az első kötet csak Kalotaszeg népművészetével foglalkozott. Az egyeztető tárgyalások a Franklinnál, a támogatás mértékének tisztázása a minisztériumokkal 1906 januárjára befejeződött. A végleges forma azonban csak 1906 második felére alakult ki. Ekkor kerülhetett a könyv nyomdába. A könyv borítóját KRIESCH Aladár 1906 októberének végén készítette el, ugyanúgy mint NAGY Sándor a béléspapír terveit (D. 37.).

A kalotaszegi kötet értékelése

MALONYAY könyvének a művelődéspolitikai, művészetpolitikai célja elsődlegesen az volt, hogy a népművészetet mint a nagy művészet lehetséges alapját bemutassa, a magyaros nemzeti stílus kialakítását segítse. Könyve elsősorban művészek számára készült, ezért sok benne az esztétizálás. MALONYAY életszerűségre törekedett, a helyszínek földidézésére, a dolgozó, alkotó parasztok megszólaltatására, a mindennapjaikat átszövő esztétikum érzékeltetésére. Ebben együtt haladt K. LIPPICH Elekkel, aki elméletében, gyakorlati intézkedéseiben nagy hangsúlyt helyezett az egész életet átható esztétikumra, az élet művészetére. Ennek a felfogásnak a jegyében támogatta a gödöllőiek hasonló törekvéseit.[54]

Ebből a felfogásból esztétizáló, életképszerű ábrázolásmód adódott, ami valószínűleg azért is rokonszenvesebb volt MALONYAY számára, mert kevesebb tényt, adatot kívánt, nélkülözhette a történeti összefüggések ismeretét, feldolgozását. MALONYAY nem is él az összehasonlítás lehetőségével, és jó érzékkel elkerüli az eredet kérdését. Nem veti össze a kalotaszegi népművészetet a szomszédos román lakosságéval. Ezeket a problémákat ügyesen azzal kerüli meg, hogy szerinte a nép minden hatást asszimilál, azaz saját képére formál, így hoz létre egy csak magára jellemző stílust, amely önmagában bizonyítja létét. Az asszimiláció körébe vonja a történelem homályba vesző, keleti, de a nyugati hatást is, a történeti stílusoknak a tárgyakon észlelhető hatását, a város, a kastély, a környező népek hatását.

[53] Idézi VÁMOS Ferenc 1970. 80–81.
[54] Vö. SÁRMÁNY Ilona 1977.; GELLÉR Katalin–KESERŰ Katalin 1987.

4. kép. Téka. Nyárszó (v. Kolozs m.) 1904. Viskán László műve. Közölve: MALONYAI D. 219. ábra

5. kép. Kályhacsempe-ütőfa, „forma" Bánffyhunyad (v. Kolozs m.) 1828. Közöletlen

Ez az egységes stílus erejével magyarázott asszimiláció kulcskérdése MALONYAY könyvének. Ez lenne a modellje a megteremtődő magyaros stílus, nemzeti művészet kialakításának is a népművészet asszimilációjával. A két asszimiláció közé azonban nem lehet egyenlőségjelet tenni. Míg az egyik évszázadokon keresztül tartott, természetes folyamat volt, mely a nép szükségleteiből következett – addig a LIPPICHék által szorgalmazott asszimiláció egy többé-kevésbé mesterségesen felkeltett igény, a művészek nagy többségére kívülről rákényszerített program megvalósítása lett volna. A művésztársadalom és a művészeti élet megosztottságát, tagoltságát figyelmen kívül hagyó program nem is tudott érvényt szerezni magának. A népművészetnek mint összművészetnek, mint életművészetnek a mintaképpé választása csak a gödöllőieknél merülhetett föl, akik RUSKIN és MORRIS tanai alapján hasonló élet- és művészetfelfogást képviseltek. Érdekes megfigyelni, hogy MALONYAY programnyilatkozatában még a „népi iparművészet" kifejezést használja. Ezt a kifejezést azonban könyvéből már kihagyta, nyilván azért, mert nem csupán az iparművészet, hanem az egész magyar művészet számára kívánt a megújuláshoz alapot nyújtani. Ennek ellenére a könyv, a népi emlékanyag összetételéből következően, elsősorban az iparművészethez kapcsolható tárgycsoportokat tárgyalt.

MALONYAY személyére visszatérve, ki kell emelnünk a mű megírásánál mutatott asszimilációs, szintetizáló készségét. A különböző elméleteket, igényeket, hatásokat köny-

6. kép. KRIESCH Aladár maga rajzolta képeslapja, K. LIPPICH Elekhez. Mákó, 1911. október 21. (OSzK Kézirattára)

vében – mely igen rövid idő alatt készült el – jól tudta ötvözni, annak tartalma egységesnek mondható. Legtöbbször megtalálta a helyes arányt a leíró, elbeszélő, tájfestő, hangulati elemeket tartalmazó részek közt. Az egység csak akkor bomlott meg, amikor ismeretei hiányában túlságosan is támaszkodott egyes szerzők állításaira. Például kritika nélkül átvette JANKÓ János kalotaszegi monográfiájának egyes részleteit. A másik hely a „cserépügyek" leírása, ahol GRÓH elméletének átvétele, művébe való beillesztése ismétlésekhez vetetett, és egyes részleteket az elméletiesség felé tolt el.[55]

A korabeli kritika az egyik oldalon mint a modern művészeti mozgalom és a nemzeti stílus érdekében tett erőfeszítések nagy fegyverténytét ünnepelte a kötet megjelenését.[56] A Magyar Iparművészet kritikusa kiemelte, hogy a könyv tartalma maga az élet, és előnyként említi, hogy teljesen hiányzik belőle az etnográfusok szaktudományossága.

Közép-Európában többfelé, így Németországban a népművészetkutatásban munkamegosztás alakult ki művészettörténész, művészetelméleti kutatók és etnográfusok kö-

[55] MALONYAY Dezső 1907. 207–217.
[56] MARGITAY Ernő 1907.; FÜLEP Lajos 1907. (=1974.).

zött.[57] Nálunk ilyenre nem került sor – amit talán magyarázhat a népművészeti emlékanyag eltérő jellege, összetétele, datálása is –, és MALONYAY nyomán nem alakult ki egy népművészetet kutató „művészeti", „művészettörténeti" iskola. Így lettek MALONYAY erőfeszítéseinek örökösei végül az etnográfusok, akiktől elszakadni kívánt. Az egykorú etnográfusok érthető fanyalgással nyugtázták a nagy állami dotációval támogatott munka megjelenését, és rámutattak, hogy az abban közölt tárgyi ismeretanyagban alig van olyan, ami a tudományos szakirodalomban és a múzeumi gyűjteményekben már nem lett volna megtalálható.[58] Ez a kritika érthetően fönnakadt MALONYAY impresszionisztikus, irodalmias stílusán is, valamint az illusztrációk és a képanyag hasonló kezelésén.

Mennyiben valósulhatott volna meg a könyv fő célja, vagyis egy új nemzeti stílus kialakítása? Ezt a problémát jól érzékelte és pontosan ki is fejezte ismertetésében FÜLEP Lajos. Ha fontosnak is tartotta a nép pusztuló értékeinek mentését, és elismeréssel szólt is MALONYAY stílusáról és munkamódszeréről, nem hallgatta el kétségeit sem. Ezek közül a legfontosabbak a következők:

> „A mi speciális esetünk jelenleg az, hogy adva van egy kész népies stílus és azzal művészembereknek kellene valamit tenniök. Igazi művészekre gondolok, akiknek mindene a maguk egyénisége, akik annál erősebbek, minél jobban magukban tudnak lenni, annál érdekesebbek, minél kevésbé mérhetők másokkal, mert nem hasonlítanak csak magukra. Ezek az emberek egy kész stílussal kerültek szembe, amelyet nem ők csináltak . . . Gyönyörű szép, gazdag, egzotikus stílus **és b e f e j e z e t t stílus...**"[59] A feloldhatatlannak tűnő ellentétre a következőképpen adja meg a választ: „Csak az a mienk, ami rank hasonlít, legbensőbb énünkből fakad, akár egy egész népről, akár egyetlen egyéniségről van szó. Ha mi csakugyan magunkra ismerünk a nép művészetében, és lassanként, önkéntelenül beszívjuk levegőjét, hogy vérré és hússá váljék bennünk, akkor nem kell mondva csinálni a magyar művészetet, jön az magától, mint ahogy ma is van néhány elszórt eset a népművészet egészséges termékenyítő hatására. Csak merev szisztémákat nem szabad kovácsolnunk ebből a törekvésből."

Mennyire lehetett a *Kalotaszeg*-kötet képeinek, gondolatainak ösztönző hatása ebben az irányban? Ezt a hatást nehezen lehetne filológiailag kimutatni. LAJTA stílusváltásának kapcsolódását már említettük. A munkában részben közvetlenül is részt vevő építészek csoportjában MEDGYASZAYnál, WIGANDnál és a fiatal építészeknél szintén sejthetjük ezt a hatást. Az iparművészet területén is érvényesültek hasonló tendenciák, a szecesszió alapelvei szerint. Más a helyzet a könyv által leginkább célba vett magyar képzőművészetben. A kalotaszegi parasztemberek „kiforrott, befejezett stílusát" kevesen tudták asszimilálni. Erre még leginkább a gödöllőiek, köztük is elsősorban a két vezéregyéniség, KRIESCH Aladár és NAGY Sándor törekedett. Ők néhány kivételtől eltekintve nem a motívumokra, díszítményekre figyeltek, hanem próbálták megkeresni a mélyebben fekvő tartalmat. E törekvéseikkel azonban részben kvalitásbeli, részben elvi korlátaik miatt nem tudtak kapcsolódni a modern magyar művészet fő vonulatához.[60] Nekik is iparművészeti munkáik képviselik legsikeresebben elveiket, a népművészet és a modern művészet követelményeinek összekapcsolását.

[57] Vö. HOFMAN, Werner 1960.
[58] SZABÓ K. János 1907.
[59] FÜLEP Lajos 1974. 195.
[60] Vö. KESERŰ Katalin 1977.; GELLÉR Katalin–KESERŰ Katalin 1987.

DOKUMENTUMOK

Edvi Illés Aladár levelei K. Lippich Elekhez

1. *Segesvár, 1902. május 11.*
Igentisztelt Barátom!

Holnap lesz két hete, hogy Budapestről eljöttem. ... A nyár közepén azután bejárom azokat az erdélyi falvakat, ahol érdekes népviseletet találni (Kalotaszeg, Torockó stb.). Már Kolozsvárott – hol tegnap egy délutánt töltöttem – láttam kalotaszegi népviseletet, s mondhatom, igen festői s érdekes dolgok. Írtam is a Méltóságos Asszonynak. Ő oly szíves volt megígérni, hogy ír egy ajánlólevelet Gyarmathy Zsigánéhoz ha Bánffy Hunyadra megyek . . .

2. *Segesvár, 1902. augusztus 28.*
Kedves Barátom!

Pár napja csak, hogy itt vagyok Segesváron. Bánffyhunyadon három hetet töltöttem, s ott – különösen az utolsó napokban – annyit dolgoztam, hogy szükségem volt egy kis pihenőre.

Kalotaszegen – szegre akasztottam a tájképfestést és figuralista lett belőlem. De hiszen nem csoda, mert olyan artisztikus, olyan festői ott a viselet, hogy az még engem, a megátalkodott tájképfestőt is kihozott a sodromból.

S milyen alkalmas ez a viselet (de ezt ne mond meg kérlek senkinek, mert az olajban festők megharagszanak érte) az *aquarellre*, mintha csak arra lenne teremtve, hogy azt aquarellisták fessék.

Ott járt Kalotaszegen – az alatt, míg én ott voltam – Bruck Lajos is, s egynehány igen kedves képet festett ott – olajban. Nagyon finoman rajzolt dolgok, de nem olyan színes, ragyogó, lángoló – amilyennek én látom ezeket az ünnepi ruhába öltözött alakokat. Dominál itt a piros, (mint ...-nál[61]) s milyen gyönyörű szép, eleven piros szín!

Egy dúsgazdag kincsesbánya az a Kalotaszeg, amely nem egy nyárra, hanem egy emberéletre nyújt kimeríthetetlen anyagot a művésznek; ahol a legváltozatosabb dolgokat festheti – egyénisége szerint – vagy a szabad természetben, kedves idillikus tájképi háttérrel, vagy a komor csaknem Rembrandt világítású kis interieure-ökben.

Én inspirálva voltam, s könnyen-játszva csináltam – egyenlőre csak studiumokat egyes alakokhoz és nehány megfestendő képhez skicceket (18 aquarellt) s az idén még nem szándékozom ezek közül kiállítani . . .

3. *1903. május 19.* (képeslevelezőlap, Bánffyhunyadi népviselet)
Kedves Elek!

Tegnap este ideértem, s címem: Bánffy-Hunyad (poste restante). Kegyetlen hideg szél fúj; a nép téli gúnyában jár, a kendőt is elöl kötik meg, nem hátul. Egyenlőre, míg az idő nem változik itt maradok.

4. *Bánffy-Hunyad, 1903. május 29.*
Kedves Elek!

Ma reggel vett kedves soraidra egy sürgönnyel már válaszoltam, hogy harmadikán otthon leszek.

Szóval sokkal jobban lehet az ilyen fontos dolgot elintézni, mint írásban. Nagyon szépen köszönöm, hogy oly szíves voltál rám gondolni.

Az aquarell-díjról a lapokból értesültem, s azt még Segesvárról egy levélben köszöntem meg Neked. Nem kaptad meg ezt a levelem? De a képvásárlásról eddig még nem tudok semmit.

Aladárnak ma írtam a mi kalotaszegi kirándulásunk ügyében; nem említettem, hogy Te írtál róla, csak úgy, mintha nekem jutott volna eszembe. Talán majd leinti a németet?!

A tőled kapott filmeket mind elhasználtam, újakat is vettem azóta; a héten itt nagy esemény volt: országos vásár, erről nem is tudtam semmit, mert nincs benne a naptárban. Csodás dolgokat lát itt ilyenkor az ember!

[61] Olvashatatlan szó.

Júliusban is lesz egy, mikor ide jövünk; akkor majd jó lesz egy csomó filmmel ellátni magunkat.

A minduntalan záporos, hűvös idő miatt eddig még nagyon keveset dolgoztam; itt voltam Hunyadon, nem mertem elmenni a falukra, olyan primitiv állapotok közé.

No, de majd szóval többet! Még egyszer köszönve szíves figyelmed.

Őnagysága kezeit csókolva, s a gyerekeket üdvözölve, maradok kiváló tisztelőd

E. Illés Aladár

5. *Edvi Illés Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Bánffyhunyad. 1903. július 17. (Tigris Szálloda)
(Képeslevelezőlap. - Kalotaszegi lakodalom, részlet)
Kedves Elek!

Springholzék[62] itt vannak. A szomszédban Jegenyén![63] Jöjj minél előbb; e hó 25-ikén, szombaton lesz *az országos vásár* Hunyadon. Aladár ma este jön. A viszontlátásig üdvözöl igaz tisztelőd

Illés Aladár

6. *Edvi Illés Aladár és Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Bánffyhunyad, 1903. július 18. (Képeslevelezőlap. – Bánffyhunyadi népviselet)
Kedves Elek!

Aladár már itt van, még csak Te hiányzol a kompániából, hogy még jobb kedvünk legyen. Kedden arató vásár, szombaton *országos vásár*. Szívből üdvözöl igaz tisztelőd

E. Illés Aladár
(Kriesch Aladár monogramja) A.

Sürgönyözzél egy nappal előbb!

7. *Körösfő, 1903. július 24.*
Kedves Elek!

Az aratók már hazajöttek Magyarországról, s a jövő héten itt is kezdődik az aratás. Mikor jösz? Az első kalotaszegi . . . [64] is elfogyott már. Üdvözölnek szerető barátaid

Edvi Illés Aladár tigris és Körösfői Kriesch Aladár

8. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Gödöllő, 1903. augusztus 10.
Kedves Barátom!

Tegnapelőtt érkezvén haza utamról, ezennel rövidesen beszámolok róla – bár esetleg részben a drusza által mondottakat fognám ismételni.

Tőled elszakadván, jártunk Nyárszón, Zentelkén, Meleggyón s innen a Retyczeli vízesésnél. Az ezenközben ért kalandokról, úgy hiszem, a professzor már hűségesen referált, valamint arról is, hogy a „pecsételés", azaz a Telegdy rajztanár kollegájával a vacsora-lakoma folyamán gyakorolt barátság megpecsételése boutelliás pecséttel vagyis pecsétes boutelliával – néki két has és fejfájós napjába került, mely bajokból aztán csak a Retyczeli vízesésnél foganatosított jéghideg fürdő s utána paradicsomi napfürdő – tudta őt kigyógyítani.

Mert persze: „hiába inti őt Szentpéteri" –

Ezzel kapcsolatban még egy kérdést vagyok bátor hozzád intézni – ha ugyan ebben is nem előzött már meg a drusza –, hogy tudni illik, van-e tudomásod arról, hogy Magyarország melyik táján őrzik a legszebb s legművészibb cseréppipát!?

Azon túl aztán megjártam a tövisi, diósdi rokonokat, barátokat – békésen szomorodott szívvel álltam szegény Jantyk barátom betegágya mellett (szegény fiú nagyon odavan).

[62] Springholz Mariska utóbb megváltoztatta nevét UNDI Mariskára.

[63] Jegenyefürdő jelentőségére lásd TŐKÉS Irén: *Gyarmathy Zsigáné és a kalotaszegi háziipar története*. Ethnographia jelen számában.

[64] Olvashatatlan szó.

Most aztán egyelőre a gyönyörűen rendbehozott s kicsinosított műteremben álmélkodom, s törprengek az emberi elme – értsd: saját elmém tökéletlensége fölött – amennyiben úgynevezett képeim nagymérvű gyarlóságai (ilyenkor az ember, habár csak rövid időre is de igen tisztán lát) ellenállhatatlanul ilyen nem éppen kellemes lelkiállapotba sodornak. Künn a kertben meg addig az arany glóriás napraforgó, s többi társai nyugodt fenséggel mutogatják tökéletességüket – Ámen. –

Örült-e a kis család napbarnította, világot járt apjának?

Kézcsókom, üdvözletem, Téged szívből ölel

igaz barátod K. Aladár

9. *Edvi Illés Aladár levelei K. Lippich Elekhez*
Körösfő, 1903. augusztus 10.

Kedves Elek!

Mióta a druszа is elment újból Körösfőn vagyok. Olyan érzésem volt, mintha hazajöttem volna ezek közé a kedves emberek közé. Milyen elragadtatással beszéltek Rólad Pálék! „Jajj kedves, kívánás volt hallgatni annak a beszédjét! Fáin egy ember volt!" Azóta megint hallottam új szavakat. Törd rajta a fejed mit jelent: morocsány. punga. geneturácze. Egy kutyát itt Körösfőn „Piktor"-nak hívnak. Tegnap hallottam festés közben. majd lefordultam, nevettem a székről. Valóságos lázzal festek mostanában. Újabban kapu-specialista vagyok, de festek aratási jeleneteket is; ki járok az emberekkel a mezőre; néha ott is ebédelek.

Aladárral voltunk a Retyczeli vízesésnél, bizony szebb volt az mint a Béles! Sebaj, marad jövő évre is valami, ha eljössz.

Most purgó nélkül is fenomenális frissnek érzem magam. Micsoda anyagcsere! Lehet, hogy az utolsó kitünően sikerült grémnek köszönhetem. Házi asszony dagasztotta, szomszédasszony sütötte, üveges tóth vághatna bele ablakot, olyan keményre átsült. A gyertyatartót megrendeltem. Pál Erzsikét tegnapelőtt kilelte a hideg, de most már semmi baja. Isten Veled! Őnagysága kezeit csókolva szívből üdvözöl igaz tisztelőd

E. Illés Aladár tigris.

10. *Körösfő, 1903. augusztus 15.*

Megkaptad-e Springholz Mariska[65] levelét, amit a múltkor utánad küldtem?

Kedves Elek!

Jaj be jó napom vala a minap! A hunyadi postáról két kedves levelet hozott János: egyet Tőled, s egyet a druszától. Mintha összebeszéltetek volna, hogy olyan egyszerre írtatok! Olyan jól esett, mintha itt lehettek volna, s beszélgettünk volna egy kicsit, azon a kedves mókás hangon, amin olyan jól tudtok mind a ketten!

Aztán kellő hangulatban is találtak a levelek. Világos jó kedvem volt aminthogy vagyon most mindég mióta újra itt vagyok. Búsuljon a ló! a gondok eszembe se jutnak. A kis Erzsóknak *(Albert Erzsók)* rögtön átadtam a képét. Láttad volna azt az örömöt! Üveg alá teszik a képet, s nagy becsben fogják tartani. *Patacz Kati* – (A baloldali) s *Albert Gyuri Katinak* (a jobb oldali menyecske) más nap reggel adtam át a képedet. Nagyon szépen köszönik mind a ketten.

Pálékhoz gyakran betérek egy barátságos szóra, ha arra járok. Olyan szívesen marasztalnak mindég. Az öreg bopa „kedves barátomnak" szólít s ezt én nagy megtiszteltetésnek veszem. A Kurátorné asszony lelkemre kötötte, hogy el ne menjek valahogy búcsúzás nélkül s mindég bíztat, hogy házasodjak meg, most nem jó az embernek egyedül lenni. A Kurátor a „kultúr ember"; tanár úrnak szólít engem.

Jókat mondott minap Új-Kovács Erzsók (akinek a dalolását hallgattad a tornácon, itt a szomszédban). A tűzhelynél foglalatoskodott s egy kis gyerek ott lábatlankodott előtte. Rákiáltott: „Fuss, mer nem látod milyen forgalomban vagyok." S ráadásul másnap mikor újra előhoztam a dolgot: „Hát persze, mikor főzöm a puliszkát, s ott működik a lábamnál."

Vázlataim sokasodnak. Még soha se mentem haza olyan aratással mint az idén. Úgy látszik Kalotaszeg embert csinál belőlem. Az aratásnak már vége (valami 12 aratási aquarellem van) s most kezdődik a hordás bivalyokkal. Ezeket is festem s rajzolom erősen.

[65] UNDI Mariska.

Ma megyek ki Jegenyére s onnan Kolozsvárra filmekért. Mióta elmentél hozattam 60-at s már alig van belőle 15. Vasárnap szép templomozás lesz mert úrvacsorát vesznek, délután pedig tánc lészen. Dejha oti kirúgjuk a csür oldalát!

Lábam tobbé nem pőrék. Nagyon formás sarukat csinált a hunyadi suszter. De „pecsételni" nem voltam azóta, elég volt akkor egyszer. A fejfájást pedig beszüntettem, mert nincs kivel váltogatni. Az Isten áldjon meg jó egészséggel.

Önagysága kezeit csókolva mindnyájatokat üdvözöl szerető barátod

E. Illés Aladár tigris

11. *Bánffyhunyad, 1903. szeptember*

Kedves Elek!

Köszönöm a Kati nénivel küldött kedves levelet; még Körösfőn talált. Ma már itt vagyok Hunyadon, útra készen Segesvárra, hol 3 napi pihenőt engedek meg magamnak s aztán utazom Budapestre. Én már 7-kén reggel ott leszek.

A kis pihenést megérdemlem mert becsületesen dolgoztam. Beszéljenek a számok: 65 aquarell, 30-nál több rajz és színezett rajz, nehány deszka (még a tavaszról, de az is kalotaszegi), 150-nél több fotográfiai felvétel s egy vázlatkönyvbe rajzolt apróságok.

Van nehány jó képtémám; a körösfői temetőt azóta még kétszer festettem; a templomban menetelhez csináltam stúdiomokat. Lefestettem az egész falut is, hosszan keskeny szalagban. Jó lesz fejlécnek a körösfői cikkhez. Hogy mi mindent festettem le nem is írom meg, hadd legyen meglepetés is.

A monostori templom-piktúrák közül egyet festettem meg, csaknem valódi nagyságban; a másik kettőt megfestem az őszön, ha lejövök 2–3 napra.

A tavaszon kalotaszegi kiállítást csinálok magam.

A sírköveket . . . legépeltem.

Most is sajnálom, hogy Gyarmathyékhoz nem mentünk el. Nagyon kedves emberek, s aki Kalotaszeget ismerni akarja meg kell, hogy ismerje őket is.

De most már zárom soraim, mert pokoli fáradt vagyok.

Isten Veled! A viszontlátásig Önagysága kezeit csókolva mindnyájatokat szívből üdvözöl őszinte tisztelőd

E. Illés Aladár

12. *Budapest, 1903. szeptember 21.*

Kedves Elek!

Aladár *ma* bent van s *1/2 5-kor* délután itt lesz nálam a *Kerepesi úti lakásomon.* Nagyon örülnénk ha Te is eljönnél, hogy megnézzük a képeket, s kiválogassuk a reprodukálandókat.

A viszontlátásig szívből üdvözöl igaz tisztelőd

E. Illés Aladár

13. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*

Gödöllő, 1903. október 2.

Kedves Barátom!

Györgyi[66] újból sürgeti a rajzokat. Hacsak teheted, küldd őket fel hétfő reggelig a druszához, amikor is a lapba valókat újból összeválogatnám, s elvinném személyesen Györgyinek. Egybe kérlek, válogass össze a te felvételeid közül szintén nehányat, különösen a Hory Farkas házát s mellékeld a többihez.

Ölel igaz barátsággal

K. Aladár

14. *Edvi Illés Aladár levele K. Lippich Elekhez*

Budapest, 1903. október 4.

Kedves Elek!

Tegnap voltam Györgyinél, vittem neki 4 újabb dolgot (valkai gombfák, festések a valkai templomról, monostori utcaajtó s a körösfői gyertyatartó), Györgyi és egy fotografirozó barátom (aki szin-

[66] GYÖRGYI Kálmán.

tén látta a felvételeidet) azt mondja, hogy ezek egészen jó s éles felvételek volnának, csak meg kellene erősíteni a negatívot szublimáttal vagy kontrasztos papírra (pl. vélox) csináltatni a képeket. Jó lenne talán Kreutléhez elküldeni, illetve Kreutle útján ahhoz a fotográfushoz, aki az én képeimet szokta csinálni s megmondani neki, hogy mit csináljon a negatívokkal. Én az igazat megvallva különben sem tudom hogyan kéne ezekre a kópiákra ráfesteni, mert még sohasem csináltam ilyesmit.

Hallottad mit mondott Semayer Györgyinek? Hogy nagy baj lesz még abból, ha mi ezekről a kalotaszegi dolgokról írunk s tévtanokat hirdetünk, ha az mondjuk, hogy azok ott eredeti magyar dolgok? . . .

15. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Gödöllő, 1903. november 16.

Kedves Barátom!

Mindenek előtt fogadd mindnyájunk köszönetét az utolsó képért – mely a nap okozta pislogástól eltekintve igazán művészi dolog – lágyságánál s finom tónusainál fogva.

. . . .

A kalotaszegi füzethez a címlapot ma megrajzoltam s küldöm Györgyinek. Ez nagyon helyes idea volt, hogy így már külsőleg is dokumentáljuk a belső tartalmat. . . .

16. *Edvi Illés Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Budapest, 1904. január 20.
Kedves jó Elek!

. . .

Tegnap este voltam Springholzéknál s bármennyire eltiltotta is az orvos a beszédet: a kalotaszegi rajongó beszélt belőlem. Olyan kedvesek voltak ők is.

Gyarmathyné írt azóta válaszképp az én levelemre – egy rövid, nagyon szíves levelet. Milyen jó embereim s barátaim is vannak nekem! Hálát adhatok s adok is érte az Istennek.

A legénybíró is írt azóta kétszer. A második levelében azt írja, hogy reméli, hogy Kati menyasszonyom lesz, de itt már – duplafödelű órát kér!

. . .

17. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Bánffyhunyad, 1904. február 6 (Képeslevelezőlap)
Kedves barátom!

Ott vagyunk, lelkesedünk – most indulunk Körösfőre – A drusza otthon sír utánunk – ölel i.b. K. Aladár

18. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Gödöllő, 1904 június 18.
Kedves Barátom!

Nem tudván az előzményekről és Malonyay cikkét sem olvasván, kissé meglepetésszerűen ért tegnap az a fait accompli, mellyel szemben állottam. Meg van az a rossz természetem, hogy mindenre aludnom kell egyet, míg tisztán tájékozódom. Ez megtörtént azóta, megírom hát neked véleményemet, bár félek, hogy el foglak vele szomorítani.

Csak futólag bocsátom előre, hogy talán a szöveg megírására nem Malonyayt kellett volna választanunk. Ő a legrafináltabb dekadens, ki sokkal szerelmesebb saját – különben elég ügyes talentumába – sem hogy meg tudjon alázkodni egy nemzet elementáris, személyes kultuszt nem ismerő megnyilatkozásai előtt. Pedig erre föltétlenül szükség van . . .

De ezt haggyuk, ebben én ép oly hibás lehetek és tévedhetek . . .

Ami azonban a dolog érdemét illeti, nem tévedek. S ez pedig az, hogy mi a magyar nép művészetét csak a művészet által menthetjük meg. A szónak itt tizedrangú szerepe van. Tehát, nem egy illusztrált könyvet kell csinálni, hanem egy nagy művészi munkát, járulékos szöveggel. Nekem erre nézve egész határozott programom van. Fel kell osztanunk magunk közt az országot, mint hajdanta az apostolok az ismert világot – körülbelül 10–12 részére – ennyi lelkes és kész, kiforrott művészt talán összegyűjthetünk – mindegyik mellé aztán a szükség szerint 5–10 ifjabb segítő erőt adni – akik köny-

nyen kikerülhetnének a mintarajziskola és az iparművészeti iskola, valamint az ifjabb vidéki rajztanárok közül - z a 60–80 főnyi gárda aztán lásson rendszeresen a munkához. gyűjtsön, rajzoljon össze mindent, de oly alapossággal, hogy e rajzok bármely tájékozatlan művésznek aztán kutfőül szolgálhassanak. Az összegyűjtött anyag maga aztán maga deponáltassék pl. kellőleg rendezve, az iparműv. múzeum könyvtárában – a belőle kiválogatott legértékesebb s legfontosabb pedig közöltessék a tervezett műben, a legtökéletesebb reprodukcióban – ott ahol szükséges – mindenütt színesen. Ha ehhez aztán minél egyszerűbb világosabb és megnyerőbb szöveget írnak, ez a műnek csak előnyére lesz, lényegén azonban nem változtat – lényegét egyes-egyedül, amint mondottam, csak az teszi ki, hogy gyűjtésünk milyen lesz majd – gazdagság rendszeresség és reprodukciójának mivoltát (tehát rajzaink mivoltát) illetőleg *művészi kvalitás* és *becsületes megbízhatóság* tekintetében. Ezen a négy sarkponton fordul meg a dolog. Lehet, hogy csak véletlenségből maradt ki tegnap mindennek a megbeszélése – s akkor mindketten együtt örvendezhetünk, miután azonban csak impresszióm után ítélhetek, kötelességemnek tartom, az én, s bizonyára a te és minden lelkes művész-kollégám együttes szempontját neked még egyszer lelkedre kötnöm.

Hiszen mi most a magyar nép lelkét a maga *formai megnyilatkozásában* akarjuk megkeresni, ezt pedig szóval leírni nem, de csak plajbásszal, ecsettel ábrázolni lehet.

Ugyebár megértesz és nem veszed rossz néven ez őszinte meggyőződésből fakadó sorokat?

Ölel őszinte barátod K. Aladár

19. *Nagy Sándor levele K. Lippich Elekhez*
Veszprém, 1904. június 13.

Én fogom az egyik kezét, a másikat pedig Pici; úgy vezetjük hozzád ezt a nagyon szerény embert, aki a mi szívünkhöz legközelebb álló lélek, Juhász Árpádot. Látod, ő csinálta ezeket a szép kis meséket, s de mennyit tud ő még és tudna ő még, ha valaki megbiztatná, hogy ezek az ő dolgai kincset érő kedves dolgok. Mert ő nagy küzdelemben van, neki a szó teljes értelmében minden perc egy halál, s e harcban nem bízik önmagában sem és e bizalmatlansága okozza, hogy dolgai is csak félig megcsináltak: minek, kinek, senkit sem érdekelnek, – mintha mondaná.

Itt fekszik előttünk egy rengeteg halom rajz, tanulmány, vers, kompozició, amikből kimarkoltam Neked mutatványul e néhányat, de ha én hozzájuk fűzöm, Te elhiszed nekem; Hogyha valaki, ő igazán megérdemli, hogy pár biztató szóval írj neki, s akkor ő szárnyakat kapva, meglátod, gyönyörűséges dolgokat fog csinálni a jövőnek.

Elmondom pár szóval: Loztnál volt ő is annak idején, mikor Aladár, aztán meghasonlott, ahogy szokott minden valamire való fejlődő lélek, elvonult a pusztába és most körülbelül 96 óta Zomborban élt úgyszólván a semmiből.

. . . .

Ugye, ha nagyon szépen kérünk – látod mi igen-igen szeretjük őt - Te irsz neki pár biztató sort, s meglátod majd örömmel az eredményt.

Ilyen tájkép-vázlata egész halommal van, egyik szebb mint a másik, majd annak idején kiállítjuk.

Mondd, hogy örülsz, mert fáradságod nem lesz hiába, arról a polcról, ahonnét Te most virágokat ültetsz kopár sziklákra a jövőnek, elődeid maszlagot vetettek. mert önzés vezette a kezüket. Téged szíveikkel vesznek körül a legjobbak, mert Te is szívedet adod. Minket elhalmoztál; juttass a mi Juhászunknak is. Ha egyszer megismered, azt fogod kérdezni, hát ilyen emberek is vannak, s ezek magyarok?

. . . .

(Juhász Árpád képíró, Zombor, Bács megye)

20. *Nagy Sándor levele K. Lippich Elekhez*
Veszprém, 1904. június 27.

Száz örömmel örülünk mind annak. amit írtál és szépen köszönjük úgy a kis rajztanárhøz való jóságodat mint Juhászunk iránt való érdeklődésedet. Meg fogod látni, hogy Juhász a rímekkel és a kötött beszéd mathematikájával is el tud bánni, mert hiszen beküldött dolgai csiszolatlan, egyenesen papírra vetett vázlatok. Különben pedig el tudja viselni még a zarathustrai őszinteséget is annál is inkább, mivel nekünk az őszinteség egészen már fogalom: nem a másoké nehéz, önmagunkkal szemben volt nehéz a teljes őszinteség.

. . . .

Ismételten köszönjük nagy szívességedet. A viszontlátásig szeretettel üdvözlünk, Sándorék.

21. *Huszka József levele K. Lippich Elekhez*
Budapest, 1904. július 1.
Édes Elek!

Malonyay oly nevetséges honoráriumot ajánlott, hogy több mint az összeköttetés felmondása. A levele nagyon előkelően udvarias, és ajánlata arrogáns.

Az egész vállalkozásról fogalma sincs. Én azt hiszem csak az útszélről tud szedni, mert az arrogantia szájat, ládát bezár előtte ha a nép közé megy. Még fel is ültetik, mert a magyart büntetlenül egy „jöttment" nem nézheti le.

Drága Elekem, ellenőrző tisztedben, ha parancsolsz velem mindig a legnagyobb örömmel állok rendelkezésedre.

Most Alsó-Szombatfalvára megyek (Fogaras m.) s onnan talán Vizaknára. Az is meglehet, hogy pár hét múlva Pesten leszek, s akkor felkereslek, ha itt lész.
Ölel régi barátod Huszka József.

22. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Gödöllő, 1904. július 21.
Kedves Barátom!

. . .

Mindenek előtt azonban arra kérlek, írd meg nekem, ha tudod, a *drusza címét* (a nyomorult hallgat, vajjon bölcsességből-e) no azután meg a *Malonyay bpesti címét* – s esetleg legközelebbi tartózkodási helyüket Erdélyben, hogy velük is összeköttetésbe léphessek.

Ördöngős ember ez a M.! Még a szabadjegyet is kijárta! Tőle talán még a miniszterek is félnek! Minden esetre én majd jó hasznát akarom látni – talán még e hónapban felmegyek egy pár napra a matyók közé.

Minapában Turán, Boldogon voltunk. Elég érdekes viselet, meg építkezési részletek is. Két costume-tanulmányt csináltam.

Aug. 15. táján indulnánk Diódra. Én onnan aug. végén Torockóra. Ezt szeretném tudatni Malonyayékkal.

. . .

Jó nyaralást, üdülést, pihenést kíván igaz barátod Aladár

23. *Edvi Illés Aladár levelei K. Lippich Elekhez*
Bánffyhunyad, 1904. július 2.

Tegnap este szerencsésen megérkeztem Hunyadra. Kőnig már itt volt, tegnap reggel jött meg. Ma kimegyünk együtt Bikalra s ott azonnal megkezdem a munkát.

Mennyivel szebb világ van itt, mint Pesten!

Ma már tettem néhány látogatást paraszt-ismerőseimnél s mozgósítottam őket minden irányban.

Kérlek szépen még egyszer, ha Telegdy Árpád bánfihunyadi rajztanár ügye hozzád kerül, Kolozsvárra való áthelyezését, ha lehetséges légy oly jó kieszközölni. Ő is használható ember lesz ezen a területen ennél a munkánál.

Ma már vettem 10 frt áru varrattast, szebbnél szebb párnahajakat. A lepedőhajtások ára már mindenütt 10 frt.

Legközelebb többet.

Őnagysága kezeit csókolva szívből üdvözöl

őszinte tisztelőd Edvi Illés Aladár

24. *Bánffyhunyad, 1904. július 22.*
Kedves Elek!

Szíves soraid tegnap kaptam meg, de a Körösfőre küldött levél úgy látszik elveszett, mert máig sem kaptam meg. Nem is gondoltam arra, hogy máshová fogod címezni leveleid, mint *B. hunyadra*, a főhadiszállásra – azért nem írtam címet. Bárhová megyek Kalotaszegen ez lesz a címem: *B. Hunyad* Tigris szálloda. Bikalon elkészültem – ha lehet ezt mondani egy kalotaszegi faluról, ahol az ember 3 hetet töltött. A mennyezetből annyi kész, hogy ez után az összes Pesten befejezhetem; a többivel kár most tölteni az időt. A fejfákat gyüjtöm, roppant érdekes és változatos dolgokat fogsz látni.

Reggeltől estig dolgozom, csak este tájképezek egy kicsit s így is lassan megy a munka. A vakáció rövid, jó lenne meghosszabbítani az ügy érdekében. Legközelebb részletesebben írok, addig csak annyit, hogy ma megyek vissza Magyarókerekére, ahol most gyűjtünk Telegdyvel a rajztanárral.

Malonyayék tegnap jöttek meg, s mindjárt munkához fogtak; nagyon jól kezdi a dolgot. Telegdy is be lesz véve a munkatársak közé; nagyon jó festett bútorokat csinál.

Őnagysága kezeit csókolva mindnyájatokat szívből üdvözöl őszinte tisztelőd

E. Illés Aladár

25. *Bánffyhunyad, 1904. július 25.*

Kedves Elek!

Ne haragudj, hogy csak ilyen röviden írok mindég, de ilyen melegben nem megy a levélírás.

Malonyay nagyon lelkesedik, s ő is látja, hogy itt nem lehet hamar végezni. Én reggeltől estig csaknem kizárólag etnográfiai dolgokat csinálok. Most egy mejjre való lapot kezdtem el, ami nagyon színes szép dolog lesz. A fejfák is készülnek, Bikalon csináltattam egy kis fejfát. Damoson egy nagyon szép faragott és festett jármot kaptam, meg is vettem. Az utcaajtókat még el sem kezdhettem, pedig milyeneket láttam Zsobokon is!

Magyarókerekén egy 180 éves áttört (vagdalásos) varrást (egy köténYt) kaptam. Egyéb írás után s szálon varrott dolgot is vettem, meg szép győri korsókat.

Ha ősszel egy hónapi szabadságot kapnék, rengeteg sokat lehetne dolgozni. Telegdy szépen festi a bútorokat. Juhász pedig nagyon ügyes ceruzaskicceket csinál. Undi Mariska is etnografál – úgy hallom – Valkón. Holnap bejön a vásárra.

Isten veled! Őnagysága kezeit csókolva üdvözöl igaz barátod

Aladár

26. *Malonyay Dezső levelei K. Lippich Elekhez*

Bánffyhunyad, Kossuth utca 355., 1904. július 25.

Édes Elekem,

hálával, szeretettel gondolok rád lépten-nyomon, valósággal boldog vagyok itt. Csak innét 10 kötet kitelnék. Légy nyugodt, olyan könyvet csinálunk, amilyen nincs. Mintha ide szorult volna az egész ország forma és színérzéke, nobilitása, becsületessége, fajunk kedvessége.

Munkatársaim kitűnőek. Egy fél notesz már nálam is tele van, s így nyersen se vallanánk szégyent vele.

Ma itt országos vásár, minden perc drága, s így csak futtában írok.

Illés nevében kérlek, hogy *neki* és *Telegdy Árpád* itteni rajztanárnak eszközöljél ki az ügy érdekében január 1-ig szabadságot. Ez okvetlen kell nekik – ők mondják – s a miniszter tudom, hálás lesz a munkáért, amit mi itt végzünk.

Tegnap Kelemenéknél táncot rendeztünk, itt volt Hunyad népe.

Nem is tudom, mit írjak! Most hát semmit, majd jegyzetben, rajzban, képben küldöm a dús aratást.

Illés 28-án utazik, de siet vissza. Várom Groot és Kriescht.

Isten Veled, a tied Dezső

Hónapos lakásunk van, a házban is tanulunk bőven a háziaktól, aki „bújbelé" szabó. Itt a közös tanya, gyűjteményünk, képeink, rajzaink itt vannak.

Kolozsvárt is jól végeztem.

27. *Bánffyhunyad, Kossuth utca 355., 1904. augusztus 2.*

Kedves Elekem!

Bikalról érkezve kaptam soraidat. De mennyire nyugtalanít a dolog. Abszurdum. Hisz a Miniszter azt mondta: „Belátom erre szükség van." Bizonyosan Boncz okvetetlenkedik. Az első pillanatban azt gondoltam, írok Berzeviczynek, – addig nem teszem, míg azt nem írod, hogy megtegyem. Kérlek, ugye ez a határozat okvetlenül vissza lesz szíva? Hogy az ördög vinné el a dolgokat.

Remekül benne vagyok a házalásban. Anyag tenger, tíz kötetet tudnék innen megtölteni. Végeztünk, – számot vetvén a munka kereteivel, – 6 faluban. Expediáltam 96 – azaz kilencvenhat fotográfiát s ebben még nincsenek számítva Illés, Telegdy, Juhász, Halácsy rajzai. Dúskálhatunk az anyagban. Minden nap reggel hatkor indulunk falura, s este térünk vissza. Naplót vezetek a télen végzendőkről, kiosztottam, a templomokat, s a kolozsvári múzemot. Most várom Krieschet és Groot.

Juhász . . . kínlódom vele. Lelkiismeretes, de nem egészséges kedélyű ember. Ha jól meggondolom, szinte fölösleges. Nem tudom nem válok-e meg tőle. Poéta lélek, de nem ilyen munkára való. Lassan, módszeresen eltipegne ő itt tíz évig, én pedig irgalmatlanul hajtom őket.

Rájöttem, hogy amit nem magam keresek meg, az nincs megtalálva. Már kezd előttem ki-kiválni a típus, s mind jobban szerelmes leszek ebbe a népbe.

Hogy megörültem a minap! A sárvásári országúton szólított meg egy asszony (Katiné, Körösfőről), hogy tőled Fonyódról hoz üzenetet. Megöleltem, s annak kétharmada neked szólt. Hunyadról, illetve Fonyódról ballagott a néni hazafelé a batyujával. Azóta már jártam nála Körösfőn. Mintha minden házba hazaérkezném...

Képzeld kénytelen voltam egy Göertz lencsés gépet hozatni, hogy biztosabb legyen a dolgunk. Novella is van bőven.

Esténként olvasok és olvastatok az embereimmel. Most Jankó alapos, hasznos, de minden művészi érzék nélkül készült könyvét olvassuk. Mennyi kincs mellett haladt el közönyösen! . . . És mennyi neheztelést hagyogatott el. Erről majd mesélek neked. Valósággal úr ellen uszította ezt az áldott, szerető népet.

Blanka szombaton jön a gyerekekkel. A ketesdi országúton láttam meg a jajgó fölött, erdők közt, a szőlőhegyen a vincellérházat, negyed órányira Hunyadtól. Kibéreltem. Ideális hely.

Írnám tovább, de bizony rám fér, hogy lefeküdjem. Isten velünk. Könyörgöm, szoritsd prèsbe a Minisztert. Abban a biztos hiszemben, hogy nálad legjobb helyt a dolgom, nyugton dolgozom, nyugton dolgozok tovább.

Szeretettel a tied

Dezső.

28. *Bánffyhunyad, Kossuth utca 355., 1904. augusztus 22.*

Kedves Barátom!

Itthon rekesztett bennünket a várva-várt eső – ma tehát jegyzetrendezgetés lészen, s majd átmegyünk Nagy János Topóhoz, a fazekashoz, tálakat „irni". A múlt héten magát a fazékteremtést tanultuk meg, – mezitláb ültem a korong mellé, Juhász gyorsírással jegyezte mit beszélt, hogy oktatott gazdurunk Topó ... Hasonlóan tapasztaltuk ki a szőcs mívészetét, a nyers berbécsbőr kihúsolásától a megírásig, összeszedve görgincéit, körmös bimbóit, paradicsom madarait stb. Mindenben a régi módit nyomozzuk s már nem titok előttem, hogy készült 48 előtt az irha, a szirony, hogy juhászoltak, hogy fácskoltak.

Két napig házat építettünk (az ős típust) Magyarókerekén, Szőcs András öreggel, aki 48 előtt jobbágy építő volt, – kincset ér minden szava, s föl is jegyeztem összes igéit. Ismerjük az ős paraszt gunyhó minden porcikáját, – a lelked hízik ha majd leírom.

Varrottasunk van vagy 300 drb, a valkói temetőből a pap segítségével szereztünk 3 gombfát, egyet 1700-ból, – van eddig 265 drb fotográfiánk, ugyanennyi rajzunk, – vagy 300 drb egyéb holmink, olyan is sok, aminek semmi nyoma se Pesten, se Kolozsvárt a múzeumban, – a második notesz végén járok . . . szóval, helyesen megy a munka. Hétfőn benéztünk Kolozsvárra a múzeumba, – egész nap velünk volt Posta, nagyon nagyon megszerettem, nem hiába ez is a te embered. Fölajánlotta a segítségét, remek csemege gyűjteményét novemberben készülök feldolgozni. Téged erősen vár, lejöveteledig elhalasztja a Szt. Gy. szobor leleplezését s egyéb fontos közlendői is vannak (az EKE néprajzi gyűjteménye valóságos humbug, nehogy megvásárlását megengedd, mielőtt Posta nem informál) – én a hó végére igértelek meg neki.

Barátom! most kezdek világosan látni, s minden nap bizonyosabb a hitem, hogy nem országos, európai feltűnést költ a könyvünk. Bár 5 helyett 15 kötetet adhatnánk! Hogy raktározzuk el ezt a sok kincset? És hidd el, amit el nem viszek ma, amit ma meg nem örökítünk, azt már holnap meg nem találjuk.

De hát ez csak bevezetés, – levelem lényege, hogy ég talpam alatt a föld. Ha szabadságot nem kapok, szombaton haza kell mennem . . . Pedig itt is van még kilenc falum és szeptemberre vár bennünket Torda, Aranyos, – októberre, már csak a helyesen látás végett szükséges összehasonlítás céljából is a Székelyföldön körül kell tekintenünk . . . A női munkakör kitapasztalásának ideje a tél, amikor az osztováta megindul! . . .

Képtelenség, hogy Berzeviczy ne eresszen.

19-én olvasva, hogy Pesten van, sürgönyözni akartam neki, de meggondolván, levelet írtam. Mellékelem a megkezdett sürgöny és az elküldött levél fogalmazványát. (Kérlek, ne hányd el, legyen

meg a papírosaim közt ennek a nyoma is.) Ha megmutatnánk neki az eddigi eredményt, tudom, nem haboznék. Attól nem is félek, hogy a jövő esztendőre szabadságra ne bocsásson, – de most!?

Különben azon a ponton vagyok, hogy . . . A lemondás szándéka rotyog bennek. De a familia! . . . Írtam Kőnignek is.

Persze, én látom s tudom, hogy milyen becsületes, nagy munkát végzünk, de őket majdcsak az eredmény bírhatja elhatározásra.

Már most arra kérlek, kedves Elekem, csinálj valamit, de hamar. Mert egy programot sem tudok szombatnál tovább megállapítani.

És kérlek, értesíts táviratilag, mit tegyek?

Ha a szabadságot megadják, jöjj kérlek, de *okvetlenül* jöjj. Küldök jegyet. Itt megtartjuk a rapportot s átmegyünk Postához Kolozsvárra.

E. Illés és Telegdy is szorongva várják a szabadság hírét. Különben nem képesek elvégezni azt, amit tőlük kértem, amin nyakra-főre dolgoznak (most Zsobokon), s ami a könyvből ki nem maradhat.

Ez a bizonytalanság iszonyú.

Groht szombatra várom s Kriesch is e hó végére igérkezett. Az ördög elviszi az egészet így!

Ha az urakat, akik okvetetlenkednek, ide tudnám hozni s orrukat verhetném az úton-útfélen hentergő kincsek közé! . . .

Eh! a vége mégis csak az, hogy ha törik, ha szakad, azt abba nem hagyjuk. Ha szépszerével nem megy, viszem erőszakkal. Egyelőre kérem, s várom a te értesítésedet.

Nem tudom, otthon talál-e már ez a levél, küldöm express, küldöm ajánlva, mindenféleképp küldöm, szeretném, ha már a kezedben volna, szeretném ha itt olvasnád mialatt írom . . .

Szeretettel

Dezső

Végezve: Hunyad. Sárvásár, Nyárszó, Magyarókereke, Magyarbikal, Ketesd, Körösfő, Damos, Jákótelke, Zsobok, Daróc, Bogártelke, Magyarvalkó, Sztána, Kispetri, Magyargyerőmonostor, Nagyalmás, Bábony, Egeres, Zentelke, Szentkirály, Jegenye

Melléklet: Említett sürgöny

K.M.

Másfél hónap óta hét festő, rajzoló, fényképező munkatárssal dolgozom Erdélyben és igazán kincseket kutatunk föl a népművészet terén; körülbelül 20 faluval végeztünk, s van még elvégezni valónk vagy tízszer ennyi, hogy a munka I. kötete teljes legyen.

A Népművészet kutatása és feldolgozása ügyében a szabads . . .

Levél

Bízva már tapasztalt jó ind., engedje meg, hogy ismételten ahhoz föllebbezzek. Hála Exellenciád kegyes elhatározásának, másfél hónap előtt, hét festő – rajzoló – és fényképező munkatárssal megkezdtem Erdélyben a magyar népművészet kutatását és feldolgozását; végeztünk vagy húsz faluval, templommal, temetővel s mondhatom, igazán kincseket kotortunk föl; de az eddigi eredmény is fölpogosít, hogy Exelenciád megelégedésére bízvást számíthassak. Van eddig 250 drb fényképünk, körülbelül ennyi rajzunk és festményünk, de át kell még néznünk vagy 80 falut, hogy az első kötet anyaga együtt legyen.

Tárgyi gyűjteményünket a télen be fogom mutatni . . .

A jövő hónapban indulnánk Torockó vidékére, onnan meg az ősszel a Székelyföldre. Jelenleg Kalotaszeget járjuk s most kaptam az értesítést, hogy a múlt tanév végén kért szabadságoltatásom ügye még elintézve nincsen és nékem a jövő héten haza kell mennem, hogy a kezdődő iskolaév munkájába álljak.

Kérve kérem Exell. kegyeskedjék a nékem oly kedves, nemzeti kultúránk szempontjából pedig valóban sürgős munka tisztességes, lelkiismeretes elvégezhetéséhez a módot megadni – kérem legyen kegyes a következő tanévre engem kötelességeim alól fölmenteni. Dolgozom háromszor annyit, mint amennyit mint tanár végezhetnék, s nyugodt lelkiismerettel írhatom, hogy munkánknak a magyar ügy se látja majd kevesebb hasznát.

Kérésemet magas jóindulatába ajánlva, kegyes hódolattal kösz.

aláz. szolg.

Hunyad, aug. 19. 1904.

Dr. M. D.

29. *Bánffyhunyad, 1904. augusztus 26.*
Kedves Elekem!

Ketesdre hozták utánam a leveledet. Oh, hogy lestem!

Illés, Telegdyvel az este jött meg Zsobokról, ahol öt napig dolgoztak, – ma reggel Mérára mentek négy napra. Anyag annyi van, hogy 2000 képen alul nem eresztem az I. kötetet, s úgy is csak ha fele benne lesz annak, amit gyüjtünk; ezt majd Franklinnal kialkuszom.

Csoda, ismételten csoda, ami itt van! Bámul az ország, ha tárgyi gyüjteményünket, s rajzainkat meglátja.

De most, barátom, itt az utolsó terminus. Nékem, ha hírt nem kapok szombaton indulnom kell, mert vasárnap már gyűlés van az iskolában. Mit tegyek? . . . Könyörgöm, tégy valamit és értesíts, dróton, hogy mit cselekedjem? Menjek, maradjak? Holott minden egyes nap drága, de inkább megyek. Vagy talán sürgönyözzek a Minisztériumba? De kinek? . . . Szombat délig várom sürgönyödet, nehogy valami bolondot cselekedjem. Most sietve postára!

Illésnek értesítést küldök Mérára.

Kedves tiéidet üdvözlöm – szeretettel

Dezső

30. Budapest, 1904. augusztus 30.
Kedves Barátom!

Örömmel értesítelek, hogy egy fél évet (hála a III. ügyosztálynak!) kaptam. Habet tempus? . . .

Most a dolgaimat hozom itt rendbe. A Fr. (Franklin – J. L.) láttam, megvan lepődve az eddigi eredménytől; ma alkuszom fölfelé az elhelyezendő képeket. Kriesch nagyon oda van s nincs emberünk a helyébe. Én 5-én indulok vissza. Addig, ugye látlak? Kérlek értesíts mikor jössz haza, aszerint igazítom végeznivalóimat.

Juhászt Hódmezővásárhelyre küldtem. Majd megmutatom, mit referált.

A viszontlátásra, ölel

Dezső

31. *Budapest, 1904.* (K. LIPPICH Elek által felírt évszám a levélpapíron)
Édes Elekem!

A Fr. igazgatójával tanácskozván megállapodtunk, ha te is helyesled a következőkben:

Csütörtökön, 7-én délben (én B. igazgatóval) felvisszük a Fr. folyamodását Bartókyhoz, akinek holnap ír a Fr., kérve őt, hogy csütörtökön 11-kor fogadjon bennünket s vezessen a miniszterhez.

Kérünk téged: légyszíves beszélj szerdán az ügyben Bartókyval.

Ugyancsak 7-én délben kopogtatunk a belügyi államtitkárnál, akihez a Franklin holnap ír ilyen értelemben.

Kérünk téged: légyszíves, beszélj, ugyancsak *szerdán*, vele is.

Nagyon kérünk, továbbá, hogy a kereskedelminél Te egyengesd az útunkat. Oda akkor visszük a folyamodást, amikor erre tőled utasítást kapunk.

Szíves válaszod kéri, híved

Dezső

32. *Bánffyhunyad, 1904. szeptember 16.*
Édes Elekem!

Megy a munka mint a karikacsapás. Itt a nyári munkával végzünk vasárnapig (ma érkezett Groo, a cserépügyekre), azután Kolozsvárra megyünk, s a 2 múzeumot osztom ki munkatársaim közt.

Én okt. 1-én otthon leszek.

Aladár, miután helyettesítést fizetnie kell, ismét alternatíva elé állít, s 1200 Fr-tot kér. Már mindegy, kénytelen vagyok ezt is megadni, bár aránytalannak találom. Majd a Franklinnál beszélem meg a dolgot.

Kérlek, értesíts, menjek-e Szolnokra? Bizony jó volna ha kissé közvetlenebb módon beszélhetnék a miniszterrel. Ugye, sürgönyzöl, e dologban?

Típusnak a körösfői templomot dolgoztuk föl a héten. Elámulsz, milyen gyönyörű a templom részleteiben is. Milyen érzéssel találta meg primitív építője mindazt, amit pld. Wagner Ottó annyi tudományos apparátussal kutat!

Itt még holnap eligazítom téli látogatásaink módját.

Szegény Lotz!

Szeretettel, hűséges

Dezsőd

33. *Edvi Illés Aladár levelei K. Lippich Elekhez*
Bécs, 1904. július 30.

Kedves Elek!

Útban Bern felé itt tartom első stációmat. . . .

Tegnap voltam Malonyaynál s letéteményeztem nála 26 lapot, reprodukálás végett; ezek közt 15 új lap van: 11 fejfalap, egy dulandlé (színes), egy festett szék (színes), egy székhátak és egy köténysarkak (színes). Ezen kívül több elkezdett lapom van.

. .

. . . nagyon szépen kérlek írjál 5–6 nap múlva *Bánffyhunyadra* (poste restante), címemre pár sort, hogy mi volt abban a Körösfőre címzett levélben. . . .

szívből üdvözöl örök tisztelőd

E. Illés Aladár

34. *Bánffyhunyad, 1904. augusztus 24.*

Kedves Elek!

Egy kirándulásról hazajövet s egy másikra készülőben, este későn csak röviden írok. Úgy hiszem már hazaérkeztél külföldi utadról, s e soraim már Fonyódon találnak.

Bernből visszajövet nekifeküdtem a munkának és reggeltől estig dolgozom. A múlt héten voltam Mákón – Hunyad után a legnépesebb Kalotaszegi faluban.

Mesés hely, egy új világ! Ott van a legdíszesebb kalotaszegi viselet, tombolás a színekben. Gyönyörű faj, s micsoda tűzzel táncolják az „ötöst"! Ott volt ugyanakkor Springholz (Undi) Mariska is s ő is rajongott. Ugyanott vannak házak festett tornáccal (kék alapon tulipánok). Ott még a férfi viselet is pazar színes; ott festettem egy legényt farmatringgal, roppant érdekes!

Szóval mindég több és több lesz az anyag, valóságos embarras de richesse. Pedig mindennek bele kellene kerülnie a munkába.

Ma Zsobokról jöttünk 4 napi ott időzés után; ott is kaptunk sok érdekeset. Többnyire Telegdyvel járok, az öreg jó dolgokat csinál.

Hogy vagy, s mikor jössz le hozzánk?

. . .

Isten veled! A viszontlátásig . . .

E. Illés Aladár

35. *Malonyay Dezső levelei K. Lippich Elekhez*
Budapest, é. n. (A levélpapíron LIPPICH dátuma: 1905.)

Kedves Elek!

Egy mázsa rajzot akarok holnap beküldeni a Franklinnak, nem fáradnál át megtekinteni őket.

Ölel Dezső

36. *Budapest, é. n.* (A levélpapíron LIPPICH egészen biztosan téves dátuma: 1904.)

Kedves Elekem! Nagypéntek

Mellékelve küldöm a teljesen kész és rendezett első kötetet. Amilyen élvezetes volt a megírás, olyan kutya cselédmunka volt a rendezés; a képek beosztásával, szignálásával és szövegutalásokkal jó másfél hónapot kinlódtam.

De hát meg van, s ha nem csalódom megelégedésedre. Kérlek, tekintsd át nagyjából, a tüzetesebb átnézést kényelmesebben elvégezheted majd a képekkel betördelt levonatokon.

Szeretném holnap (hogy pontos legyek) benyújtani a Franklinnak.

Az imént fejeztem be.

Szeretettel hűséges híved

Dezső

37. *Kriesch Aladár levele K. Lippich Elekhez*
Gödöllő, 1906. október 17.
Kedves Barátom!

...

A Franklin-kötési táblája ügyét a következőképen gondolom rendezni: Én tulajdonképpen három kötési táblát rajzoltam (egyet szövésre, kettőt nyomásra) – kérek e háromért 200 koronát.

Én tartozom a Franklinnak még a Ruskin könyvért 175 kor-val – kapnék 25 kor-t.

Sándor a bélés-papírért 60–70 koronát kér.

...

Ölel szeretettel

Aladár

38. *Telegdy Árpád levele K. Lippich Elekhez*
Bánffyhunyad, 1909. február 6.
Méltóságos Uram!

A mi benszülött földmíves népünkből pár év előtt egy „Ifjúsági Egyesületet" alakítottunk, amelynek célja ismeretterjesztő előadások által pótolni azt, amit annak idejében az iskola szűk keretében nem nyújthatott nekik.

Én ez alkalmat felhasználva néha egy-egy előadásban igyekszem felvilágosítani a népművészet nagy jelentőségéről s így próbálgatom buzdítani őket arra, hogy ezután is nem csak a jót, hanem a szépet is kultiválják környezetükben.

Ennek kapcsán most azon kéréssel alkalmatlankodom; méltóztatik-e megengedni, hogy egy ilyen felolvasásom tárgyául válasszam azokat a szép sorokat, melyek „Beszélgetés a művészetről és Kalotaszeg" cím alatt a „Magyar Iparművészet" 1903. évi 6. füzetében Méltóságodtól megjelentek?

Azt hiszem ugyanis, hogy azok a szép gondolatok, s az a körülmény, hogy ilyen magas helyről is annyi szeretettel, elismeréssel beszélnek róluk, s annyira megbecsülik az ő művészi tevékenységüket; feltétlen buzdító hatással volna reájuk.

Ezúttal kérem szépen, méltóztassék egyidejűleg tudatni, hogy küldhetek-e még faragványokat? Egy régebbi levele értelmében ugyanis gyűjtögetek Méltóságod részére fakarikókat, kapatisztítókat, beretva-, só-, gyufatartókat, ostornyelet, orsófogót stb. Egy kisebb kollekcióm készenlétben van már, de mivel nem tudom, szívesen veszi-e Méltóságod, nem merem addig elküldeni, míg erre felhatalmazást nem kapok, nehogy alkalmatlankodjam vele. Sokszor tapasztalt szíves jóindulatát ezúttal is megköszönve s a jövőre is kérve maradok Méltóságodnak őszinte tisztelője

Telegdy Árpád

39. *Benkó István levelei K. Lippich Elekhez*
Budapest, 1905. december 5.
Mélyen Tisztelt Tanácsos Úr!

Arról értesültem a minisztériumban, hogy gyengélkedik. Kívánom és remélem, hogy szerény soraim már egészségben találják.

Nem óhajtottam látogatásommal újból zavarni és engedje meg, hogy ily módon kérjem ki jóindulatú pártfogását.

A multkor felemlített ügyet igen megfontoltam, s folyamodványomat az első elhatározásommal nyújtottam be úgy gondolva, hogy természetesebb és jogosabb egy vérszerint öröklött nevet felvenni, mint elváltoztatás révén egy idegen családét, annál is inkább, mert a Medgyasszay család rokon ága negyediziglen kihalt, a többi ága tönkrement (s nem fordult elő a földbirtokosok és bérlők jegyzékében sem).

További okom az, hogy a rokonság is óhajtja, hogy e név a nemzet szellemi életében felszínen maradjon és ezt a sajtó első képviselői is helyesnek tartják.

Végül úgy érzem, hogy tulajdonképpeni pályámat csak most kezdem meg, amikor jó tíz évi tanulmány és komoly munkálkodás után nagyobb súlyú, gondosabban megmunkált köveket rakhatok le én is a tisztán nemzeti művészet oltárához, hogy majdan sokak munkájából felépítve azon a nemzet örömtüzének lángja fellobbanjon.

Nem szerettem kérni soha, igen nagy okok kényszerítettek csak arra: és most mégis alázattal kérem Tanácsos Urat, méltóztassék pártfogásába venni kérelmemet. Érzem, hogy ez nagy erkölcsi erőt

adna további működésemhez és úgy Önt, mint magasztos nemzeti ideáljait feltétlen odaadással és komoly munkássággal tudnám követni és szolgálni.

Erős bizalommal és reménnyel kérem ismételve Tanácsos urat, mint ügyem legilletékesebb pártfogóját, a jóindulatú támogatásra és maradok

Tanácsos Urnak hálás, lekötelezett híve és alázatos tisztelője

Benkó István

40. *Medgyaszay István levele K. Lippich Elekhez*
Budapest, 1908. március 23.

Méltóságos Uram!

A népművészetről való beszélgetésünk elterelődött a kérdés súlypontjától.

Engedje meg Méltóságod, hogy arra pár szóval visszatérjek.

Nem az anyagi okok fojtották el bennem a lelkesedést, hanem az erkölcsiek. Hiszen kalotaszegi utunkban szóba se kerültek az anyagiak. Hogy befejeztük a felvételeket, utolsó filléreimből újra leutaztam, nehogy a pusztuló kincsekből egy is elmaradjon.

De igazságérzetemet felháborítja az, hogy az általános cél el van fojtva, hogy a könyvbeli szövegemmel és rajzaimmal összefüggésben levő cikkeimet más művekben, mint például a „Művészetben" évek óta és évekre visszatartják: személyes érdekből és azért, hogy a szerzőség ki ne derüljön.

Itt nem az én dolgozataimról van szó, hanem a népművészet tolmácsolásának meghiusítása által annak általános, égetően sürgős éltető és életre keltő hatásának elfojtásáról.

Mindezeket leírom anélkül, hogy Méltóságodat bárminemű kéréssel is terhelném, de bízom abban, hogy ösmert igazságérzetét nem hagyja érintetlenül.

Méltóságodnak örökké hálás híve

Medgyaszay István

41. *Telegdy Árpád, Maróti Géza és Lázár Béla levele K. Lippich Elekhez*
Magyarókereke, 1906. június 3.
Mottó!!!

Telegdyék portáján
Magyaró-Kerekén
Hárman ülünk együtt
A székünk fenekén
. . .
A nép művészetének
Itt se szeri se száma
Lippich fedezte fel
Néki örök hála

Szívből üdvözöl Maróti Géza
Telegdy Árpád

Jó poétának hogy verset ír, képet fest, pedig szobrász, szegény Magyarország! Ölel

L. Béla

42. *Kriesch Aladár levelei K. Lippich Elekhez*
Körösfő, 1907. március 19.

Kedves jó barátom!

Igen érdekes és kedves napokat töltünk. Ma a többiek Kolozsvárt vannak; én itt maradtam, hogy a freskómhoz egy-két vázlatot készítsek.

Kalella iránti lelkesedésedben osztozom. Olyan nagy és szép regiszterű ember, amilyet még nem igen találtam.

Néha már szinte úgy érzem, hogy politikát csinálok (bocsáss meg ez ominózus szóért) – azaz, hogy népek sorsát intézzük, mikor együtt beszélünk.

Nagyon örvendek, hogy együtt lehettünk, s lelkét közelebbről láthattam.

Holnap, holnapután együtt maradunk itt ketten Körösfőn. Csütörtök estére aztán megint . . . leszünk. Azaz ő Budapesten, én Gödöllőn, Majovszky Pali majd közelebbről referál.

Igaz szeretettel ölel

Aladár

Bolondnak és elbizakodottnak látszik, amiket itt firkálok – de te megérted, hogy hova húzok szívem minden szálával – s ezért ki veszed szavaimból az igazat is.

43. *Gödöllő, 1910. április 2.*

Kedves barátom!

. . .

Kövesdre nagyon vártunk. Nem engedhetem meg, hogy jövőre ezt a felemelő impressziót elmulaszd – hiszen az ilyenre nékünk nagyobb szükségünk van, mint a mindennapi kenyérre. Jövőre, ha törik, ha szakad érted jövök és viszlek – tudom – nem bánod meg.

Olyan lenne az rád nézve, mint a Bánffyhunyadi vásár, csakhogy visszájáról. A franciánk nem győzött eléggé álmélkodni.

44. *Mákó, 1912. március 16.*

Kedves barátom!

. . Igazán nagyon szeretném, ha egy kissé itt lehetnél velem.

Azt hiszem, minden szentimentalizmus nélkül járok-kelek itten, mert hiszen számot tudok magamnak adni sok minden féléről.

Csak ez a nagy, tendencia nélkül való, ősi életnek a megnyilatkozása földben, fűben, fában, állatban, emberben egyaránt – ez az ami előtt csendes áhitattal leborulok, s amit büszke fővel üdvözlök.

A mező feltámadása – a szántás-vetés, az ősi beszéd ember s jószág között – a dal – ember s madár szívéből fakadó ima – a fejsze villogása és csattogása a távoli berekben – s Ábel áldozatjaként a felgyújtott rőzsének keskeny, kéklő füstje.

Csak álldogálok, járdogálok csendesen és minden jól, gyönyörűen van.

De amint dolgozni kezdenék, valóságos fizikai fájdalom fog el. Soha nem éreztem ezt az ellentétet ilyen mélyen sértően. Mit jelent ez? Hogy nagyobb művész lettem, vagy hogy immár végem van?

Kedves barátom, ölellek igaz és nagy szeretettel

Aladár

45. *Mezőkövesd, 1916. április 26.*

. . .

Újra látva és élvezve az itteni nép őserejét, és fékezhetetlen gyönyörűségét abban, hogy önmagát úgy, amint a jó Isten teremtette, valami klasszikusan gazdag szín- és formaharmóniában adja, reád kell gondolnom, aki ezen értékeknek felismerésében és megbecsülésében – mindig, mindenütt ott voltál – s akit ezért magát aztán sehogy sem értettek meg! Pedig ez az erő ebben a formájában is, minden további kultúra fejlődésének is a gyökere.

. . Szívből ölel barátod

Aladár

46. *Kolozsvár, 1918. október 19.*

Kedves jó barátom!

. . .

Meglátogattam itt az én régi jó barátaimat a falvakban, a kalotaszegi népet, amely, megengedem, paraszti módra ő is a maga hasznát keresi, s a háborúból már ő is csak a maga kis faluját és földjét félti – de mégis, mégis sokkal emberségesebb, mint az az elem, amely úr fölötte s amely az értelmetlenségnek és tehetetlenségnek bélyegét viseli magán . . .

Ölellek, igaz szeretettel

Aladár

IRODALOM

BALASSA Iván
1975 *Jankó János.* Budapest

BÁTKY Zsigmond
1900 *Tamás Kata, a bánffyhunyadi nótafa.* Néprajzi Értesítő I. 26–28.
1906 *Útmutató néprajzi múzeumok szervezéséhez.* Budapest

BELLÁK Gábor
1986 *A historizmus és a szecesszió népművészetfelfogása* In: Lélek és forma. (Kiállításkatalógus.) 21–26. Budapest

BENKÓ István *(MEDGYASZAY)*
1905a *Korosfő.* Muvészet 4. szám 249–254.
1905b *Egy-egy székely házról, faluról.* Művészet 5. szám 324–330.
1906 *Népünk művészetéről* Népmívelés 3. 321–326

BODOR Ferenc (szerk.)
é. n. *A Malonyay-hagyaték* In: Népművészet – közösségi művészet. I. Gödöllő

CZAKO Elemér
1902 *Magyar temetői fejfák.* Magyar Iparművészet 11. szám 17–21.

FÜLEP Lajos
1907 *A magyar nép művészete (ismertetés).* A Hét május 5. (= FÜLEP Lajos 1974. I. 193. 197.)
1974 *A művészet forradalmától a nagy forradalomig.* I–II. Budapest

(-f.)
1902 *Temetőfejfa, kopjafa.* Néprajzi Értesítő III. 61–63.

GELLÉR Katalin
1982 *Az Undi testvérek Gödöllőn.* Studia Comitatensia (Tanulmányok Pest megye múzeumaiból.) 10. 35–40.

GELLÉR Katalin–KESERŰ Katalin
1987 *A godollői művésztelep.* Budapest

GROH István
1899a *Jövő stílusunk.* Magyar Iparművészet 5. szám 197–203.
1899b *Gömör megyei népies agyagművesség.* Magyar Iparművészet 6. szám 256–262.
1901 *Magyar fali rajzminták.* Budapest
1901 *Ungvár és Sárospatak fazekassága.* Magyar Iparművészet 3. szám 221–225.
1904 *Magyar stílusú rajzminták.* Budapest
1905 *Gömöri csipkék és hímzések.* Magyar Iparművészet 1. szám 53–58.
1907a *Népies díszítőművészet I–II.* Budapest
1907b *A sajóvidéki népies építészet.* Magyar Iparművészet 1. szám 35–36.

GYARMATHY Zsigáné
1896 *Tarka képek a kalotaszegi varrottas világából.* Budapest
1899 *A kalotaszegi varrottas.* Különlenyomat a Nemzeti Nőnevelés III. füzetéből.

HOFER Tamás–FÉL Edit
197[illegible] *Magyar népmuvészet.* Budapest

HOFER Tamás
1977 *XIX. századi stílusváltozások: az értelmezés néhány lehetősége.* Ethnographia LXXX.
1988 *A népi kultúra jelentésváltozásai a századfordulón.* A MTA II. Osztályának 1988. május 31-i ülésén elhangzott előadás

HOFMAN, Werner
1960 *Volkskunst.* In: Fischer Lexikon. Bildende Kunst II. 268–271. Frankfurt a. M.

HUSZKA József
1885 *Magyar díszítő styl.* Budapest
1890 *Teremtsünk igazán magyar műipart!* Sepsi-Szentgyörgy

JANKÓ János
1892 *Kalotaszeg magyar népe.* Budapest
1896 *A néprajzi falu.* Budapest

1900 *A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának Gyűjteményei 1870-től 1899-ig.* Néprajzi Értesítő I. 33–48.

JURECSKÓ László

1982 *K. Lippich Elek – a hivatalos művészetpolitika irányítója – és a gödöllőiek.* Studia Comitatensia (Tanulmányok Pest megye múzeumaiból.) 10. 9–33.

1986 *A magyaros szecesszió szerveződése és kibontakozása K. Lippich Elek vezetésével.* (Kézirat)

KATHY Imre

1979 *Medgyaszay István.* Budapest

KESERŰ Katalin

1977 *A népművészeti motívumok metamorfózisához a képzőművészetben.* Ethnographia LXXXVIII.

1982 *Juhász Árpád és a gödöllői művésztelep.* Studia Comitatensia (Tanulmányok Pest megye múzeumaiból.) 10. 41–50.

KÓSA László

1984 *Malonyay Dezső és „A magyar nép művészete".* (Melléklet a reprint kiadás I. kötetéhez.) Budapest

KRESZ Mária

1956 *A magyar parasztviselet 1825–1867.* Budapest

1968 *A magyar népművészet felfedezése.* Ethnographia LXXIX.

KRIESCH Aladár

1903 *Mit jelent hát a kalotaszegi művészet?* Magyar Iparművészet 6. szám 250–256.

1904 *Ruskinról és az angol prearafaelitákról.* Budapest

Lélek és forma

1986 *Magyar művészet 1896–1914.* (Kiállításkatalógus) Budapest

K. LIPPICH Elek

1901 *La formation de l'esprint artistique en Hongrie.* Budapest

1903 *Beszélgetés a művészetről és Kalotaszeg.* Magyar Iparművészet 6. szám 245–250.

é. n. *A magyar nép művészete.* (Kézirat) Fond. 5/37. OSzK Kézirattár.

MALONYAY Dezső

1902 *A tartódi medvehajtás.* Budapest

1904 *A magyar nép művészete.* Budapesti Hírlap 159. 9–10.

1906 *A fiatalok (Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Katona Nándor, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Rippl-Rónai József).* Budapest

1907 *A magyar nép művészete. I. kötet. Kalotaszeg.* Budapest

1909 *A magyar nép művészete. II. kötet. Torockó.* Budapest

MARGITAY Ernő

1907 *A magyar nép művészete (ismertetés).* Magyar Iparművészet 3. szám 218–219.

NÉMETH Lajos (szerk.)

1981 *Magyar művészet 1890–1919.* Budapest

SÁRMÁNY Ilona

1977 *A népművészet értelmezése a századforduló művészeti közgondolkodásában.* Ethnographia LXXXVIII.

SEMAYER Vilibald

1901 *Bánffy-Hunyad (Kolozs m.) magyar lakosságának somatológiai vázlata.* Néprajzi Értesítő II. 33–50., 67–78., 101–114.

1902 *Az Erdélyi Kárpát Egyesület kolozsvári Táj- és Néprajzi Múzeuma.* Néprajzi Értesítő III. 146–149.

SYDNEY CARTON (Rozsnyay Kálmán)

1904 *Emlékek.* Budapest

SZABÓ K. János

1907 *Malonyay Dezső: A magyar nép művészete.* Ethnographia XVIII. 361–366.

UNDI Mariska

1904 *Kalotaszegi kályhacsempék és utcaajtók.* Magyar Iparművészet 4. szám 215–226.

VÁMOS Ferenc

1970 *Lajta Béla.* Budapest

László Jurecskó

THE PREPARATION OF DEZSŐ MALONYAY'S BOOK ON KALOTASZEG FOLK ART

(Abstract)

The series *The Art of the Hungarian People* was published in five richly illustrated volumes between 1907 and 1922, and the writer and art critic, Dezső MALONYAY was its editor. This highly successful publication had made the Hungarian public aware of the concept of folk art. The first volume presented the art (buildings, churches, painted furniture, woodcarvings, embroidery, patterns of homespun linen, etc.) of the region of Kalotaszeg west of Kolozsvár (today Cluj-Napoca in Rumania). The authors did not intend to write a scholarly work, they described their experiences and characterized rural life in a light, literary style, interpolating smaller or longer stories and anecdotes.

The paper presents the preparation of the volume mainly on the basis of the correspondence of the contributors. Elek K. LIPPICH was in charge of artistic affairs in the Ministry of Culture. The idea of the work matured in 1903, when he travelled around Kalotaszeg together with the painters Aladár KRIESCH and Aladár EDVI ILLÉS. The painters and K. LIPPICH expounded the programme in the periodical Magyar Iparművészet (Hungarian Decorative Arts) in 1903. Finally K. LIPPICH commissioned Dezső MALONYAY to guide the team of artists and to write the volumes. MALONYAY had not dealt with folk art earlier; we might assume, that this fact facilitated his appointment to the task. K. LIPPICH wanted to promote the evolution of a national art style on the basis of Hungarian folk art and crafts along RUSKIN's and MORRIS's principles. The text and illustrations (photos, drawings and water-colours) of the series were supposed to offer a basis and inspiration to this end. The authors thought to find that unity of life and art in the life of the peasants what they wanted to realize in the modern world.

The material of the volume on *Kalotaszeg* was mostly collected in 1904. MALONYAY's and the painters' letters from the villages studied reflect their enthusiasm and joy in experiencing and documenting the yet flourishing folk art. There were some minor personal conflicts among teammembers, too. Finally, the volume was restricted to the presentation of personal experiences and to the presentation of ornamental objects, and it did not at all deal with a comparative or historic interpretation of techniques and motifs.

The publication of the volume was a great success, it was particularly celebrated by artists, the ethnographers, however, pointed out its impressionistic nature and scientific shortcomings. The series remains to be an important source and it is a popular one even today.

Wellmann Imre

Földközösségtől faluközösségig – kutatások és felfogások Tagányi Károlytól Imreh Istvánig

Méltán tekinthetjük agrártörténetírásunk fejlődésében mérföldkőnek az 1894. esztendőt, midőn, nemzetközi síkon is a legelsők között, gazdaságtörténelmi folyóirat jött létre Magyarországon, mindenekelőtt agráréletünk múltjának feltárására mozgósítva kutatóinkat. Nem csupán értékes forrásanyag közkinccsé tételére nyílt így bő lehetőség: átfogó szemlélet új távlatai is feltárultak, amikor, mindjárt a folyóirat első évfolyamában, olyan tanulmány jelent meg, mely addig teljesen járatlan, mégis nagy fontosságú utat nyitott agrárnépünk hajdani életének kutatásában, a szerkesztőé, TAGÁNYI Károly: *A földközösség története Magyarországon.*

A tárgykörben való elmélyedésre különösen hivatottá tették egyfelől egyedülállóan alapos és sokoldalú ismeretei Magyarország történeti kútfőanyagában, többek között éppen a paraszti gazdálkodást, az általa követett szokásrendet illetően, másfelől kitűnő tájékozottsága az idevágó nemzetközi tudományos irodalomban. Ennek igen jelentős képviselői, miután olyan eredményekre jutottak, hogy a szlávok és a germánok eredetileg földközösségben éltek, Európán kívüli területeket is összehasonlító vizsgálataik körébe vontak. Ezek tükrében úgy jelent meg előttük a földközösség, mint „az emberiség egyik legprimitívebb intézménye"[1] (itt a „primitív" kifejezésben nem kezdetleges, hanem ősi, eredeti voltára esett a hangsúly). S kialakulásától kezdve nyomról nyomra tovább kutatva: hogyan vált ki az ősi közös birtoklásból külön paraszti s főképp nemesi földtulajdon, az evolúció elméletét a társadalmi fejlődésre is alkalmazták, egyetemes törvényszerűséget ismerve föl abban, hogy az eredeti közös földbirtokból lassú, folytonos átalakulás vezetett végül fejlettebb társadalmak kívánalmainak megfelelőbb magántulajdon kibontakozásáig. Mások viszont az egyéni tulajdon ősisége mellett törtek lándzsát, olyan adatokat sorakoztatva föl, melyek a közös földbirtoklás utólagos keletkezéséről tanúskodtak. Fölismerve a kérdés nagy jelentőségét, TAGÁNYI sajnálattal kénytelen megállapítani, hogy magyar részről eddig egyetlen konkrét adattal sem járultunk tisztázásához, úgyhogy LAVELEYE munkájában, mely a világ igen különböző tájain tudott kimutatni a földközösség meglétét bizonyító adatokat, Magyarország – a délszláv házközösség kivételével – fehér folt maradt. S ami külön bántó dolog, jó egy évtizeddel ezelőtt TEUTSCH, hitelesen megállapítva, hogy az erdélyi Királyföldön egykor földközösségben éltek, „mindjárt elfogultságból speciális szász intézménynek"[2] tüntette föl azt.

Nem késik tehát Magyarországra vonatkozólag maga látni a kérdés megválaszolásához, saját forrásanyagfeltárására építve azt, s annak megszólaltatására igen tanulságos, az ő néprajztudományban való elmélyedésére jellemző módszert vetve latba. Amint beveze-

[1] TAGÁNYI 1950. 13.
[2] TAGÁNYI 1950. 14.

ISSN 0865-6053

A NÉPI KULTÚRA A NEMZETTUDATBAN
The Peasant Culture in the National Consciousnes

„Magyarságkutatás"
(vezeti Juhász Gyula akadémikus)
„A népi kultúra a nemzettudatban" kutatóprogram
(vezeti és a sorozatot szerkeszti Hofer Tamás)
MTA Néprajzi Kutató Csoport
Budapest, Pf. 29, H-1250

---

1. SÁNDOR ISTVÁN: A nép, nemzet és kultúra fogalma XVIII. századi magyar gondolkodóknál
2. PALÁDI-KOVÁCS ATTILA: Néprajzi törekvések a reformkori Magyarországon
3. SINKÓ KATALIN: Az Alföld és az alföldi pásztorok felfedezése a külföldi és a hazai képzőművészetben
4. FRIED ISTVÁN: Magyarország nemzetiségei a korai magyar folklórgondolkodásban
5. KÓS KÁROLY: Herrmann Antal jelentősége a századforduló körüli néprajzi mozgalomban
6. Romulus Vuia levelei Herrmann Antalhoz (közli Kósa László)
7. ZSIGMOND GÁBOR: A Magyarországi Néprajzi Társaság megalakulása és Katona Lajos
8. TŐKÉS IRÉN: Gyarmathy Zsigáné és a kalotaszegi háziipar története. Személyes visszaemlékezés
9. BARANYAI ZSOLT: Kalotaszegi paraszti életképek. Gyarmathy Zsigáné irodalmi működése
10. JURECSKÓ LÁSZLÓ: Malonyay Dezső Kalotaszeg-kötetének létrejötte
11. WELLMANN IMRE: Földközösségtől faluközösségig — kutatások és felfogások Tagányi Károlytól Imreh Istvánig
12. HALASY MÁRTA: Népviseletek úri, polgári használatban
13. FÜGEDI MÁRTA: A matyó lakodalom néprajzi látványossággá válása
14. F. DÓZSA KATALIN: A Muskátli c. kézimunka-újság és magyaros öltözködési mozgalom az 1930-as években
15. KÓSA LÁSZLÓ: A magyar néprajz a két világháború között — új tudományos célok és gyakorlati feladatok
16. SZILÁGYI MIKLÓS: Szándékok és eredmények a vidéki múzeumok néprajzi gyűjteményeinek megalapozásában (1920 előtt)
17. KRUPA ANDRÁS: Ipolyi Arnold Magyar Mythologiájának szlovák vonatkozásai
18. CSOBAI LÁSZLÓNÉ: A Magyarországi Néprajzi Társaság Román Szakosztálya. Életrajzi vázlatok
19. NIEDERMÜLLER PÉTER: Adatok a magyar folklór szövegbázisának megkonstruálásához a XIX. században
20. FLÓRIÁN MÁRIA: A „sárközi szőttes" története

MALONYAY Dezső

JURECSKÓ László: A Malonyay-vállakozás kalotaszegi kötetének létrejötte. = Etnographia, 100. évf. 1/4. sz. 1989 243 - 277. p. ill.

MALONYAY Dezső

Művészet 1971/3

BOR

s az a néhány év, amikor együtt tanítottunk,
s emlék marad. Fiatalos hévvel beszélget-
öl és festeni is együtt kezdtünk. Rövidesen
eremmé változott. Ma is nagy szeretettel
jegyzéseire, elméleti és technikai tanácsaira,
neti tanulmányaimban is értékesíthettem.
or a nagyméretű ecsettel zsákvászonra való
az intézet ugyancsak ifjú testnevelő tanára,
legtovább a gondos tanulmányozást, majd
lefestetésre. A szoba ablakából kilátás nyílt
és bástyás környezetére, s a kollégiumba
Róluk készültek első városképeink. A termé-
rtékesítettük egy nyáron a Nagyszebenben
A város ódon utcáiról, műemlékeiről lázas
. Engem főleg a Bruckenthal Képtár gazdag
ént a múzeumban látottakat értékeltük. E
sen ő is nagy hasznát vette az akkori idők
az ún. „capacitate"-n. Felkészültségére jel-
el tette le, nagy előnyt szerezve az iskolának,
endes" tanárt kellett alkalmaznia.
idő tájt. Első önálló kiállításának rendezésé-
t tanteremben mutattuk be addigi termését.
, Kaszafenők, Fiákkeresek, Iskolás tanulók,
ly asszonyok szerepeltek képein, színgazdag
társaságában. Az együtt látott műveken érté-
i munkásságát. Feljegyeztem annakidején a
ző véleményét: „Elhisszük, amit láttunk."
séret volt számára ez a megjegyzés. Minden
ényből fakadt. A formákkal való játék önma-
kkal inkább a dolog legbensőbb lényege. A
sában témái ugyan szokatlanok voltak, meg-
ert képein egyre inkább a geometriai leegy-
t hangsúlyozó kontur uralkodik. Gyakori a
nfoltok alkalmazása is. Komoly, becsületes
bésre haladva alakította műveit. Vázlatok,
ányok egész sorát készítette. Ez az igényesség
ján.
brú után az újonnan alakult marosvásárhelyi
1951–57-ig a városi képtár muzeológusaként
a művészeti iskolában tanít. Egy pillanatra
t festői tevékenységét. Sem szeretett családja,
m akadályozta egyre elmélyültebb művek al-

állapítja meg Babits. Bármilyen emelkedőn
vészpályát, abban a pillanatban többnyire

MALONYAY DEZSŐ
A MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ ÉS NÉPRAJZÍRÓ

Olykor felvillan a név, Malonyay Dezső. Haladó szellemű, bátor hangú kolozsvári szerkesztőként kezdett. Fiatal néprajzosok megcsodálják hatalmas művét, az öt óriáskötetes A magyar nép művészete című munkáját. Munkácsy Mihálynak barátja, titkára, ő írja az első könyvet a világhírű Párizsban élő magyar képíróról. Mindez azonban csak villanás napjainkban, illő, hogy életművét összefoglaljuk.

1866 és 1916 közé eső életét Kolozsváron kezdi, mint Petelei napilapjának munkatársa. Kitűnő, haladó szellemű gárda dolgozik Petelei keze alatt, aki az élet valóságaira irányítja ifjú dolgozótársai szemét. Malonyay ismeri a lét s társadalom nehézségeit, megpróbáltatások és kínok révén végzi el az egyetemet, szerzi meg tanári diplomáját. Merész, gúnyos, bátor hangú, javító célzatú újságcikkei feltűnést keltenek a mágnás vezetés alatti városban. Párizsba megy, ahol Munkácsy titkára, barátja lesz, számtalan cikkben népszerűsíti a nagy mestert a francia lapokban, segíti a külső dolgok rendezésében, amihez a mester nem ért, megírja Munkácsy Mihály élete és munkái című művét, ami mai napig is a legjobb forrásmunka, hiszen fáradságos munkával ő szedte össze a mester eldobált, eladott, világgá ment képeinek jegyzékét. Párizsból Budapestre hívják, tanári kinevezést kap. Novellák, tanulmányok jelzik munkásságát; Mednyánszky, Szinyei Merse Pál a magyar művészettörténetírás úttörő könyvei közé tartoznak. Élete főműve A magyar nép művészete című hatalmas munka. Erre élete jórésze elment, nagy akarással fekszik neki a gyűjtésnek, felkeresi a magyar paraszti élet minden területét, népszokás, népdal, népviselet, mind belekerül képanyagok gazdagságával művébe. Éppen akkor gyűjti egybe a még összegyűjthetőt, amikor a parasztság város felé való tapogatózása megindul s a népi szokások, viseletek fellazulnak. Tizenhatban hal meg, temetésén őszinte részvét kíséri, a teljes elismerés, ami ki is jár a mindvégig szerény, emberséges szellemben élő írónak.

Kolozsvári jóembereihez, barátaihoz sok levelet küld, ezekből érdekes egyéniség bontakozik ki. Egyik levelében arról ír, hogy Munkácsyt nem lehet vádolni, amiért Párizsban él s dolgozik, majd ha lesz magyar műpártoló közönség . . . addig be kell érnünk azzal, hogy külföldön szerez fajtánknak dicsőséget . . . Ír készülő Munkácsy-monográfiájáról is: „Könyvem nem csupán hálás hódolat lesz az édes jó Mester iránt, aki apaként szeretett, de szolgálni akarom benne a magyar művészetet! Addig szalad magasan Munkácsy, amíg zsenijének magyarsága nem sorvadt, akkor a kozmopolitizmus Herkulese megfojtja a mi daliás Anteuszunkat. Szeptemberre készen kell lennem, ha kispapokat is izzadok ebben a párizsi kánikulában. 8–10 órát gubbasztok naponta asztalnál" . . . Kolozsvárra írja egyik barátjának kelet nélküli levelében, hogy bizonyára olvasta a megjelent felhívását . . . július elején indul, s be akarja járni Erdély minden porcikáját, ahol magyar paraszt családnál lakik . . . ezzel indul a népgyűjtési munka . . .

Kis sárga füzetecske van kezemben, magyar kir. zálogházak árverési csarnoka, jelzi felül szöveg, alul katalógus következik, néhai Malonyay Dezső kép s más gyűjteményeiről s műtárgyairól, amiket elárvereznek . . . a füzet arra utal, hogy Malonyay igen gondos műgyűjtő is volt. Ritka bútordarab, antik szekreter, tizenhatodik Lajos-korabeli candelaber, vázák, ötvösmunkák, ritka tárgyak sorakoznak az oldalakon, csomó márkás festmény: Iványi Grünwald, Szinyei Merse Pál, Vaszary, Csók István, Pálya Celesztin, Lotz, Mednyánszky, Munkácsy, Rippl-Rónai stb. munkák, Fadrusz Ülő férfi című ritka aktszobrocskája . . . Ezzel az árveréssel zárult a Malonyay-élet, tizenhatban.

A francia akadémia kulturális rendjellel jutalmazta a francia sajtóban közölt írásaiért. Amikor a magyar kormány A magyarok bejövetele című vásznat óhajtotta Munkácsyval megfestetni, a mester kíséretében Budapestre jött, Jókaival együtt hatottak oda, hogy a szűkkeblű ajánlat s viselkedés nem riasztotta vissza a szabad szívű, független szellemű mestert . . . Író, szerkesztő, művészettörténész, néprajzos . . . Malonyay hatékony munkása volt a közművelődésünknek, úgy hogy megérdemli, hogy lefújjuk róla az évtizedek alatt rárakódott port és tisztábban tekintsük meg s közelebbről sokoldalú munkásságát!

Sztojka László

DÓSA GÉZA (1846—1871)

Száz esztendővel ezelőtt, 1871. április 12-én – mint a „Vasárnapi Újság" hírül adta – „Dósa Géza – a jeles tehetségű fiatal festész – Marosvásárhelyt ismeretlen okból véget vetett életének." A múlt

1870. december 7-én kelt – levelében sajnálkozását fejezte ki, hogy nem Dósa képe kapta az első díjat, – Eötvös kultuszminiszter 500 koronás ösztöndíja azonban némi kárpótlást jelentett a fiatal művész

Malonyay Dezső művészeti iró

Szabad Művészet. 1950 IV. 12. 490-495

Oltványi Imre: Az „Emlékeim"
Kiadásai

MALONYAY Dezső

Igen tisztelt Bárdoli Úr!

Amint már telefonon beszéltünk róla, szeretném kérni arra, hogy néhány fontosabb oldalt fotókópiázzon ki a különböző lexikonokból Malonyai Dezsőről (a híres művészettörténészről – remélem jól emlékszem a keresztnevére) és legyen szíves, küldje el nekem postán a túloldali címre. Később fog majd Önnel jelentkezni Malonyay unokája, aki nekem személyes ismerősöm, de sajnos nem tud magyarul.

Előre is nagyon köszönöm fáradozását:

Absender

Paska, Gabor

München macht Märkte für die Welt

Messe München GmbH

Kaulbach Str. 69

(Straße und Hausnummer oder Postfach)

D-8000 München 22

(Postleitzahl) (Ort)

Postkarte

Bárdoli István Úrnak

MTA Művészettörténeti Intézet

Úri utca 49

(Straße und Hausnummer oder Postfach)

H-1014 Budapest

(Postleitzahl) (Bestimmungsort)

MALONYAY Dezső
92, 136, 210, 212

Oltványi 1991

rique de politikque étrangére.

ugárzás ellen. Bp, 1958,

itik der Capitalzins-Theorien.

au. Wien, 1928, Springer.

Károlyä Az igazoló eljárás
dmann.

Das Verischerungswesen.

XXVII. évfolyam. 4—5. füzet. (Új folyam XII.) 1916.

ETHNOGRAPHIA

A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG ÉRTESÍTŐJE.

SZERKESZTI

DR. SEBESTYÉN GYULA.

MELLÉKLETE:

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM NÉPRAJZI OSZTÁLYÁNAK

ÉRTESÍTŐJE.

A társaságot illető pénzek egyszerűen a MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁGNAK, a fölszólalások és lakczím-bejelentések pedig Kövecsesi DANCS ÁRPÁD pénztárnokhoz (Budapest, II., Margit-körút 64b.) küldendők.

Előfizetési ára 10 kor. Bolti ára 15 kor.

A folyóiratot illető küldemények Dr. SEBESTYÉN GYULÁ-hoz (M. Nemzeti Múzeum), a társaság ügyviteléhez tartozó iratok pedig Dr. BÁN ALADÁR főtitkárhoz (Bpest, I. ker., Bercsényi-u. 5.) küldendők.

A tagoknak tagdíjuk fejében jár.

Megjelenik január, márczius, április, június, október és deczember hónapokban.

BUDAPEST.
A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG KIADÁSA.
1916.

gyakorlat nélkül, amúgy huszárosan nekivágott szándéka megvalósításának: keresni a magyaros művészet jegyeit „a magyar paraszt építkezésében, házának berendezésében, templomának díszítésében, viseletének színösszetételeiben, faragcsálásában, szövésében, fonásában, varrogatásaiban, üde, dévaj, mindig arányos és anyaghoz alkalmazkodó díszítőkedvének, szín- és formaérzékének megnyilvánulásaiban . . . ezerféle művészi kezemunkájában". Malonyayban volt annyi ízléssel párosult belátás, hogy nem csinált titkot néprajzi iskolázatlanságából; jóindulatú műkedvelőnek tekintette magát, a kinek czélja „fölkutatni a magyar művészi alkotókedv ösztönszerű érvényesülésének kezdetleges próbálkozásaitól kezdve, el a már fejlettebb motívumokig lehetőleg mennél többet; menteni az elkallódástól azt, a mink van", a kinek törekvése, hogy „e munkát túlságos elmélet ne terhelje, de minden részben személyesen megkeresett és ellenőrzött, szigorúan hű, pontos, a tudós számára is föltétlenül megbízható, becsületes adatok felhasználásával készüljön az egész". Nem óhajtott a fajok keveredésének szövevényes kérdéseibe, az idegen szomszédság és egyéb kölcsönhatás folytán támadható vitákba avatkozni, sőt óvakodott akármiféle tudományos rendszer fölállításától is. „Ha úgy tetszik — úgymond —, csak egyszerű képeskönyv ez, a magyar nép művészkedéséről beszámoló képeskönyv." Még azt a fölfogását is mentegetni igyekezett, hogy a mű során a népművészetet kikérje az ethnographiától! Ez a belátás, szerénység megmentette Malonyayt sok csalódástól és attól, hogy vállalatát esetleg a szakszerű bírálat lekicsinyelje, talán agyonüsse és fölboncolja, a mit pedig a vállalatba fektetett sok jóindulat, fáradozás és elért tudományos, valamint művészeti eredmény a maga egészében nem, legföljebb csak egyes részleteiben érdemelt volna meg. Mert azt nyugodt lélekkel elismerhetjük ma már, hogy Malonyay néprajzi vállalkozása nem esett egészen hiába! A vállalat, ha ítéleteiben ingadozó is, ha fölépítésében nélkülözi is az egyöntetűséget, ha bőbeszédűségével itt-ott untat is, az élesszemű, élénk fölfogású író meglátásai révén mégis többet nyujt, mint egyszerű néprajzi kirándulást. Sok néptörténeti mozzanat maradt volna meglátatlanul, sok népéleti tárgynak mosódott volna el emléke, veszett volna el formája, rajza, színe, ha Malonyay bele nem írja jegyzőkönyveibe, össze nem rajzoltatja vázlatkönyveibe s főképen lelket nem önt a gyüjtött anyagba gyakorlott és ragyogó írói tudásával. „A magyar nép művészete" nagy vállalatnak érdeme, értéke így a szövegben, a megírásban keresendő, mely elejétől végig a Malonyay munkája s melynek forrásértéke a tudomány számára az idők folyamán csak növekedhet. A legnagyobb panasz, mely a vállalat ellen mindjárt az I. kötetnél fölmerült s a következő köteteknél még kiáltóbb lett, t. i. a szövegképek, műmellékletek zsúfoltsága, hiányos technikai kivitele csak félig-meddig írható Malonyay rovására; — hiszen öt az utóbbi tekintetben a kiadói szempontok erősen befolyásolhatták, a mi pedig a képek zsúfoltságát illeti, az idő ebben is Malonyayt igazolta, éppen napjainkban és éppen a Székelyföldet érdeklő kötettel; igazolta azt a törekvését, hogy „lehetőleg gyorsan és mindent összeszedjen, a mi jellemző lehet a magyar stílus kialakulására, és pedig *mennél exponáltabb az illető vidék, annál tüzetesebben*". És, minden egyéb érdemétől eltekintve, már csak ezért is kegyelettel őrizzük Malonyay Dezső emlékét!

dr. m. l.

Madarassy László

XXVII. évfolyam. 1—3. füzet. (Új folyam XII.) 1916

ETHNOGRAPHIA

A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG ÉRTESÍTŐJE.

SZERKESZTI

DR. SEBESTYÉN GYULA.

MELLÉKLETE:

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM NÉPRAJZI OSZTÁLYÁNAK

ÉRTESÍTŐJE.

A társaságot illető pénzek egyszerűen a MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁGNAK, a felszólalások és lakcímbejelentések pedig Kövecsesi DÁNCS ÁRPÁD pénztárnokhoz (Budapest, II., Margit-körút 64b.) küldendők.

Előfizetési ára 10 kor. Bolti ára 15 kor.

A folyóiratot illető küldemények Dr. SEBESTYÉN GYULÁ-hoz (M. Nemzeti Múzeum), a társaság ügyviteléhez tartozó iratok pedig Dr. BÁN ALADÁR főtitkárhoz (Bpest, VIII. ker., Koszorú-u. 25. sz.) küldendők.

A tagoknak tagdíjuk fejében jár.

Megjelenik január, március, április, június, október és deczember hónapokban.

BUDAPEST.

A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG KIADÁSA.

1916.

kezdve 100 nál több néprajzi dolgozata jelent meg az Ethnographiában, a Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztálya Értesítőjében, az Uránia tudományos folyóiratban, a Vasárnapi Újságban, az Új Időkben, a Turisták Lapjában, a Bács-Bodrogvármegyei Történelmi Társulat Értesítőjében s az Am Urquell és Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn című németnyelvű szakfolyóiratokban. Ezirányú munkássága alapján kapott megbízást arra, hogy *Rudolf trónörökös* nagy honismertető művében, az *Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben* dunántúli kötetében (Magyarország IV. kötet) a *zala- és vasvármegyei vendeket* ismertesse. A hazai szlovénekről e helyütt és egyebütt közzétett dolgozatai mindmáig majdnem egyedüli ismertetői e népelemnek. *A zalai Hetés népies építkezéséről* szóló czikkét (Ethnographia VIII. évf.) a szakkörök a legjobb enemű dolgozatok egyikének tartják, s a ház- és határbúvárlók gyakran hivatkoznak reá. Bácsmegyei, részben pest- és baranyavármegyei néprajzi kutatásai e vármegyék magyar, sokácz és bunyevácz népelemeinek ethnographiájára, betelepedésük, helyfoglalásuk történetére vonatkoznak. E körből került czikkei közül különös elismerést vivott ki *A nyári napforduló magyarországi hagyományairól* (Ethnographia, 1902), Bács-Bodrog vármegye magyarságának, bunyevácz népének a vármegye monografiája részére irt czikkeivel (Magyarország városai és vármegyéi bácsbodrogvármegyei köteteiben). Múzeumaink megbízásából több ízben végzett a nyári szünetekben Bács-Bodrog vármegye területén tárgyi néprajzi gyüjtést. A bácsbodrogvármegyei néprajzi és történelmi kutatás szerezte meg számára a B.-Bodrog vmegy. Történelmi Társulat választmányi (1906) és a Bács-Bodrogvármegyei Irodalmi Társaság rendes tagságát (1906). A Történelmi Társulat, néprajzi osztálya gyüjtése érdekében, 1907-ben Útmutatót iratott Bellosicscsal, a mely sok száz példánynyal tájékoztatja a falvakban élő intelligenciát, elsősorban a tanitóságot az ergologiai gyüjtögetés módját illetőleg." A megemlékezés előtt találjuk, műmellékletben, az elhunyt arczképét, utána pedig, az elhunyt saját összeállítása alapján készült, nem egészen teljes felsorolásban, műveinek hosszú jegyzékét.

*

Malonyay Dezső dr. (1866—1916). Hogyan lett Malonyay Dezső, a franczia „nyugat" raffinált műveltségének neveltje és munkása, sok könnyed, maupassanti novella, komoly társadalmi regény, hatásos színdarab szerzője és avatott tollú műtörténész a magyar népélet rajongója, hivatott tolmácsolója, azt gyönyörűen elmondja „A magyar nép művészete" cz. nagyszabású képes irodalmi vállalatának III. kötetében, a „Bagol András a művész" cz. fejezetben. A somogyi pásztorbot, a mit a kivadári juhászgazda faragott remekbe, elkerül valahogyan, a mesék országútján Finistèrebe, az Óczeán partjára s ott mesélni kezd az idegenben „kuncsorgó" magyar írónak egy sajátságosan eredeti, színes, vonzó világról, a magyar népdalról, a magyar népzenéről, a magyar népművészetről, az egész magyar népéletről. Az a remekbe faragott pásztorbot kezdi hívni-hivogatni Malonyayt. „Akkor kezdtem — úgymond — hazavágyakozni külföldi barangolásaimból s akkor határoztam el, hogy majdan hazakerülvén, nekiindulok és mint Kriza János a vadrózsákat, keresem majd, böngészem én is a mi népünk művészkedésének vadvirágait" . . . És hazajött és minden nagyobb néprajzi előtanfolyam, kutatásbeli

Malonyay Dezső

Malonyay Dezső

"Monumentális egyszerüségre redukált rajz, döntő fontosságu vonal kiválasztása van a müvész portréján, ahol a szoba világitás hatását analizálja a ruha hideg kékjén és a szürke levegőn áttetsző meleg arcszineken,"
- mondja Marco: „Téli tárlat" c. kritikájában a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1904. nov. 20. XV. évf.
47.sz. 753-754. lap.

(Madonyai D. nyomán)

Művészet, 1974. 3. 23 old.

16 Magyar István háza Pilisen, Pest m., (Malonyay D. nyomán) – a függőleges tengely körül szimmetrikusan elrendeződött áttört díszek, a hozzájuk vezető merevítő lécekkel együtt egyetlen nagy „életfává" állnak össze, amelynek egy-egy ágvégi „gyertyája" a nyílásában előre kiszámítható időpontokban feltűnő csillagok fényétől „gyullad ki", a két homlokzati ablak ebben az összefüggésrendszerben a sámán-világfák „Nap- ill., Hold-házának" megfelelője (vö.: Molnár V. József cikkének I. ábrájával, e számunk 31. oldalán, Szerk.)

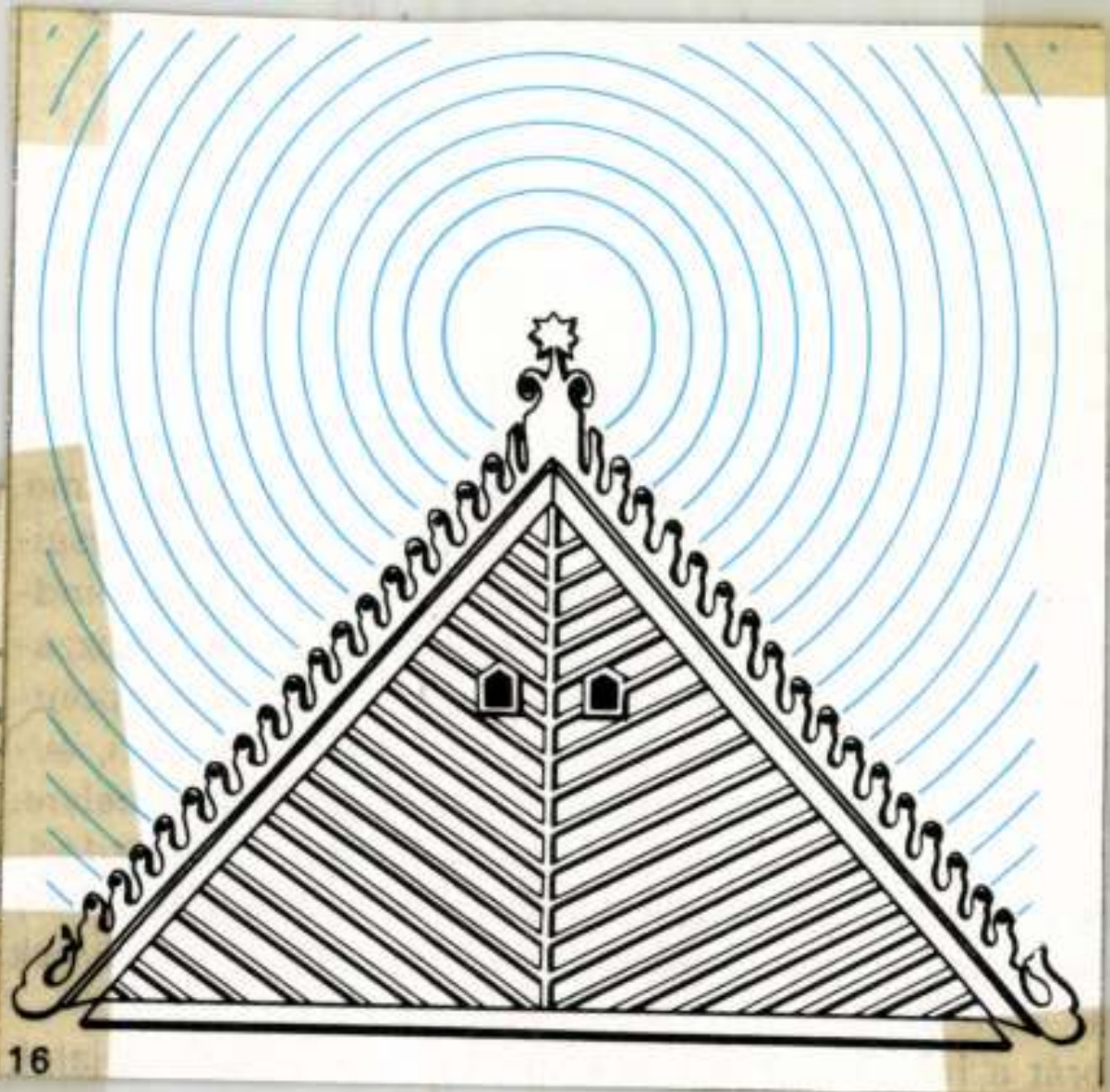

eni? Mit érne egy ilyen pillanatkép – a következő pil-
na egy, két, tíz, esetleg többezer év múlva? És ugyan
-egy ilyen pillanatképet szembesíteni annak „modell-
ünnepi pillanatokban? Míg ellenben a szóbanforgó
adalom egésze számára fontos – folyamat valamennyi
somópontját egyetlen összetett jelhalmazba egyesíteni
8–19. o.) – ennek nagyonis meglenne a maga értelme.
den egyes ünnepi alkalomkor az egész rendszer visel-
hetne alapvető információkat szerezni, s ehhez mind-
nék, hogy a vizsgált jelenségsor éppen aktuális mozza-
tt pillanatban szembesítsük önmaga helyzetjelző pont-
mely a komplex jelhalmazban sok évi (évtizednyi, év-
at összegezése nyomán került a neki megfelelő helyre.
oknak" az összegezéséből azután természetesen adód-
napi tapasztalásainkból is ismerősnek tűnő kép, amely
lesz arra a tágabb léptékű jelenségsorra is, amelynek
a.
brát a hozzá alakilag legközelebb álló, hétköznapjaink

kap vagy nem kap fényt az adott
an, hogy a keret erre módot ad
n
beki menyasszony", ún. hunsir,
irg, ÉNY-Németország, újkőkor
kőallé végén felállított négy nagy
ny és a lemenő Hold pályaive lát-
nyári napfordulón (R. Müller nyo-
a „bálványkő" és a várt fénytüne-
apcsolata itt direkt, szembetűnő, a
atosságú időpontokra jellemző
isok jelzését bármiféle, a kőtömbre

kók
stb.
24 Piet
(Ma
ábra

DR. MALONYAI Dezső/

Műv. Int. Színházi főig.

Résztvett az Építésügyi Minisztérium Építészeti és Építéstervezési Tanácsa, valamint a Művelődésügyi Minisztérium Műszaki Bizottsága együttes ülésein, melyek határozatai elősegitették a Nemzeti Szinház tervezését.

A Budapesti Nemzeti Szinház terve 1966. kidolg.: Hofer Miklós, Halmágyi Ildikó, stb. Bp. 1966.

Malonyai Dezső

MDK

KelGer. 115 l.

Malonyay Dezső MDK

Malonyay Dezsp

Jegyzetek Benczur Gyula rajzaihoz.
Balonyay Dezső

Müvészet VI. évf. 19o7. 355-371.

Malonyay II.

segítőtársa volt-többek között-
Juhász Árpád is, aki az akkori
fényképezési lehetőségeket rej-
zával és szép akvarelljeivel egé-
szítette ki.

Takács Imre: Három székesfe-
hérvári kiállítás. Pásztorok művészete,
Jelenkor XII. évf., 2. sz. 1969. febr., 147. l.

I.

Malonyay Derső

adta ki elsőnek A magyar nép művészete cimű nagy összefoglalóját. Ezt hiszák a Nagy Malonyaynak azóta. A Nagy Malonyay a mai tudományos igényekhez és lehetőségekhez mérve korszerűtlen, de a közben elpusztult értékek rögzítése révén elévülhetetlen kincse a magyar kultúrának.

Takács Imre: Három békesfehérvári kiállítás. Pásztorok művészete, Jelenkor XII. évf. 2. sz. 1969. febr., 147. l.

MDK

Malonyai .

Gyermekfej.

Városi Muzeum. Baja. -Telcs Ede kiáll.
1948.aug.2o. Kat.

MDK

Malonyay Dezsö,

Az elmult korszak népművészetének egyik fülgyüjtője egyben Kréja.

(művészet történész).

Vicky Károly: A magyar népművészet irodalma.
A Műgyüjtő. 1928 l.sz. 18-19.l.

MDK

Malonyai Dezső

Malonyai Dezső: "A magyar nép művészete!" című műve, melyet számos művészember közreműködésével állitott össze s egy gyüjtemény sorozat első köteteként hozott a magyar könyvpiacra.

L.-R.: A magyar paraszthaz.

A Kor, 1907. 14.sz. 489.l.

MDK

Malonyay Dezső

Székely Bertalan képei a Nemzeti Szalonban. Vas. Ujs. 1900. 11. sz. 171-172.l.

MDKK

Malonyai Dezsö.

Olajfestményt készitett M.D.-röl Ferenczy Károly.

Árverési közlöny, 1929.évf. 3.rk.sz. 27.l.

MDK

Malonyay Dezső

Malonyay D.: A Nemzeti Szalon házavatása. Budapesti Hirlap 1907. 59. sz.

MDK

Malonyay Dezső

"A magyar képirás úttörői" cimű nagyszabású könyvet egybeállitotta és szövegét megirta Malonyay Dezső.

Cikk: A Magyar Képirás Úttörői.

Vasárnapi Ujság, 1904. 51.évf. 878.l.

MDK

Malonyay Dezső

Művészet 1918. 13.1.

MDK

Malonyay Dezső

Petrovics E.: Wolfner Gyula képgyűjteménye. Magyar Művészet 1925. 6. sz. 301-308.l.

MDK

Malonyay Dezső

267. l. Régi festmények
Magyar Iparművészet, 19ol. és ötvösmunkák kiáll.

MALONYAY Dezső

SÁRMÁNY Ilona: Villa és családi ház : A polgári lakáskultura változásai a századfordulón. Pavilon, 4. 1990 47.p.skk.

Malonyay Dezső, író, művészeti író

A XIX. sz. végén kibontakozó néprajzi érdeklődés, elsősorban az ország szélső területeire, a peremvidékek még élő, gazdag népművészetére figyelt s elhanyagolta az ország középső részét, az Alföldet. Jellemző, hogy Malonyay Dezső „A magyar népművészete" c., századunk elején megjelent ötkötetes monumentális munkájából éppen az Alföldet tárgyaló rész kiadása maradt el.

Gulyás Éva: Élő népművészet, virágzó hagyományok. Jászkunság, Szolnok, 1978. 2. 42. old.

MALONYAY Dezső

JURECSKÓ László: A Malonyay-vállakozás kalotaszegi kötetének létrejötte. = Etnographia, 100. évf. 1/4. sz. 1989

243 - 277.p. ill. E.

MALONYAY Dezső

EMBER Mária: A nagy népszerüsítő : 125 éve született Malonyay Dezső. = Magyar Nemzet, LIV. évf. 102.sz. 1991. május 3. 11.p.

A nagy népszerűsítő

125 éve született Malonyay Dezső

Új szellemi áramlat részesei, új látásmód kialakítói, új hullám lovasai voltak ők mind, akik a századfordulón rácsodálkoztak a paraszti művészet értékeire és fel akarták mutatni ezeket az értékeket a „magas"-nak, „nagy"-nak, „szent"-nek nevezett, azaz már elfogadott művészetek mellett, sőt, össze akarták kapcsolni a kettőt. *Lechner* Ödön és barátai az építészetben, *Orbán* Balázs és *Kelemen* Lajos a néprajz és a művészettörténet összefüggéseinek felismerésében, a *gödöllői művésztelep* tagjai szintetizáló szemléletű törekvéseikben, és természetesen, akiket elsőnek kellett volna említenem: *Bartók* és *Kodály* a zenében — ők mind megérezték, s a maguk tehetségét, egyéniségét hozzáadva, továbbformálták azt a szellemiséget, amely Európa más tájain is (Finnországban, Svédországban, Németországban, Angliában) vissza próbált térni a néphez, menteni akarta, ami népművészeti értékekben még menthető — és szembe akarta állítani a hideg klaszszicizmussal, kihűlt romanticizmussal.

A hazai szellemi szféra e *modern gondolat* igézetében élő — és érte nemegyszer csatákat is vívó — művészei, értelmiségijei fegyvertársra leltek *Munkácsy* Mihály volt titkárában, a Párizsból hazatérő *Malonyay* Dezsőben. Kétkötetes monográfiája a Mesterről (1907) olyan művészeti íróval ismertet meg, aki még úgy tudja, hogy „mindent szabad, csak untatni nem" (már tudniillik az olvasót), s könnyed franciás csevegés közben, önnön érzéseit sem titkolva, mai ízlésünknek nyilván egy kissé terjengősen, sőt, olykor túl patetikus modorban mutatja be — horribile dictu: *népszerűsíti!* — a művészt és alkotásait. Nálunk az ilyesmit nem szeretik, sohasem szerették, itt csak a nagyképű szakzsargonban megírt műveknek van szakmai becsülete, ennél fogva Malonyay Dezső monográfiájára a Munkácsy-irodalomban a legritkább esetben szokás hivatkozni, pedig érdemes és élvezetes két könyv ma is.

Ismertebbé, sőt, amíg a *Helikon* az utóbbi években utánnyomásban nem adta ki, csillagászati árakon is keresetté az *ötkötetes Malonyay* vált. *A magyar nép művészete*, amelynek első kötete kalotaszegi gyűjtőmunkájának eredményeként 1909-ben, az ötödik pedig már halála után, 1922-ben jelent meg, a Palócföld népművészetének leírásával. Ez a hatalmas mű, amelyet „székelyföldi expedíciók" szervezése révén állított össze, (pedig nem volt néprajztudós) másoknak is hozzásegítet), — építészeket, festőket, grafikusokat, fényképészeket és mindenkelőtt az érdeklődő közönséget —, hogy közel hajolhassanak — akár a Dunántúlon és az Alföldön is — az addig figyelemre sem méltatott vagy elutasított paraszti díszítő művészet eredményeihez, eredetijeihez és eredetéhez. E könyvsorozat feltámadása és hallatlan népszerűsége már mintegy tizenöt évvel ezelőtt jelezhette számunkra, hogy megint változóban van valami körülöttünk, új nemzedékek nevelődnek a *Nagy-Malonyayn*.

Ember Mária

MALONYAY Dezső
Magyar Nemzet, 1991. 102. 11. p.

lakon, valamint Mosonmagyaróvaron, Győrött, Komáromban és Esztergomban kell számítani.

A május 4-i temetés miatti forgalmi változásról külön közleményt adnak ki.

— Az Ötödik Berzsenyi Hellikon napok Keszthelyen, a Festetics-kastélyban május 3-án kezdődik. Témája a kisebbségi magyar sajtó és tömegtájékoztatás Európában, valamint a nemzetiségi sajtó és tömegtájékoztatás Magyarországon. A tanácskozást Takáts Gyula, a Berzsenyi Társaság elnöke és Czoma László, a Festetics-kastély igazgatója nyitja meg; május 5-én befejeződő tanácskozáson több külföldi magyar vendég is részt vesz.

A színházak pénteki műsora

Operaház: Titus kegyelme (Klemperer bérl. 6. ea. 7) — **Erkel Színház:** Nabucco (Gyurkovics bérl. 5. ea. 7) — **Várszínház:** Godspell (du. fél 3) — **Katona József Színház:** Don Juan (a pármai Teatro Due vendégjátéka 7) — **Madách Színház:** Mária evangéliuma (7) — **Madách Kamara:** Roncsderby (7) — **Vígszínház:** III. Richárd (7) — **Pesti Színház:** A segéd (7) — **Fővárosi Operettszínház:** A mosoly országa (7) — **Thália—Rock Színház:** MIKOr lesz a fantom? (7) — **Thália Stúdió:** Az aranyműves boltja (fél 8) — **Játékszín:** Utazás a koponyám körül (8) — **József Attila Színház:** A waterlói csata (nyilvános főpróba 7) — **Radnóti Színház:** Árvák (7) — **Mikroszkóp Színpad:** Kiló a lóláb (fél 8) — **Budapesti Kamaraszínház — a Józsefvárosban:** Vedd a kalapod... (7) — **a Tanács körúton:** A fehér méreg (7) — **Vidám Színpad:** Minden kegy elkelt? (7) — **Pinceszínház:** Egy szerelem három éjszakája (7) — **Állami Bábszínház — a Jókai téren:** A három kismalac (de. 10) — **az Andrássy úton:** Háry János (du. 3) — **Arany János Színház:** Vitai Ildikó műsora (de. 10), A kőszívű ember fiai (du. 3) — **Mátyás-templom:** Almásy László Attila orgonaestje (8) — **Zeneakadémia-kisterem:** Hangverseny Szendrey-Karper László emlékére (fél 8) — **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkuszparádé (de. 10 és du 3)

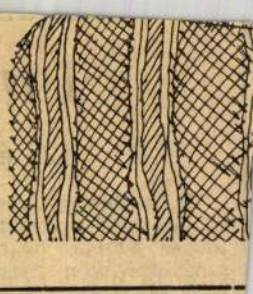

— **A Nemzeti Színház** igazgatósága ezúton értesíti a kedves közönséget hogy A vihar című előadását a műsorról leveszi. Ezért a május 3-i és 12-i előadás elmarad. A megváltott jegyek május 20-áig a váltás helyén visszaválthatók. Ugyanakkor értesíti a közönséget, hogy a Várszínházban május 3-án, pénteken délután fél 3-kor a Tartuffe előadás helyett a Godspell kerül színre. A jegyek érvényesek, vagy a váltás helyén visszaválthatók.

— **A Vígszínház** igazgatósága értesíti a közönséget, hogy — a szolnoki Szigligeti Színház műsorváltozása miatt — május 5-én, vasárnap este 7 órakor a Pesti Színházban a Rózsakiállítás helyett a Love-letters kerül színre a XV. bérlet 4. előadásaként.

— **A Vígszínház** szervezési osztálya értesíti a közönséget a bérletváltás időpontjának rendjéről: a régi bérlő május 6-tól május 17-ig újíthatják meg bérleteiket a Vígszínház előcsarnokában. Új bérletek május 20-tól 24-ig a Vígszínház előcsarnokában é május 27-től július 12-ig a Vígszínhá szervezési osztályán, naponta 10-tő 17 óráig, pénteken 15 óráig válthatók

— **A Magyar Honvédség szerepe II. világháborúban** címmel Dombrád Loránd, a Hadtörténeti Intézet igazga tója tart előadást a Hadtörténeti Mú zeumban (Bp. I. ker., Kapisztrán té 2-4.) május 4-én 10 órakor. Minden kit szeretettel vár a Történelemtaná rok Egylete.

— **Széchenyi-emlékkiállítás** nyílik „... hazát nem alkot holt föld, ha nem élő ember..." címmel május 8-án, szerdán déli 12 órakor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban (VIII. Szabó Ervin tér 1.). Megnyitja Kis Jenő, a könyvtár főigazgatója. Közre működik: Csernák János színművész Megtekinthető a könyvtár nyitva tartási idejében.

A televízió és a rádió műsora

TV1

mények, kommentárok 22.50 Nyom

Malonyay Dezső (1

Mostani számunk már nyomdai előállítás alatt állt, amikor vettük a váratlan és gyászos hírt, hogy Malonyay Dezső meghalt. A «Művészet»-et közelről érinti, amit Malonyay Dezső gyors s viruló képességeit tekintve még nagyon is korai elmulása, jelent a szellemi produkció világában. Mert nemcsak választékos stilü költő, a toll hivatott embere volt Malonyay Dezső: speciális minőségben a magyar művészeti propaganda törhetetlen hitű, lelkes és fáradhatatlan munkása. A «Művészet» olvasói előtt ezt ép úgy nem kell bizonyítani, mint a legtágabb körű közönség előtt, amely egy — folyóiratunknál természeténél fogva nagyobb publicitású — napi-

lap, a «Budapesti Hirlap» hasábjairól ismeri nevét évtizedek óta.

A «Művészet»-nek régtől fogva munkatársa volt. Modern magyar művészekről írt méltatásokat, azzal a könnyed, elegáns készséggel s tárgyának azzal a szeretetével, ami a kulturjelenségek közül őt elsősorban a képzőművészet felé hajtotta. Nem szólva ugyanis most a belletrisztikát öncél gyanánt művelő íróról, aki a magyar irodalmat elbeszélésekkel, regényekkel és szinművekkel gazdagította: Malonyay itt volt jelen teljes tempramentumával. Mint ujságíró, egyéb

Római Rótáborok V. 254.

kérdésekkel is foglalkozott és kellett foglalkoznia, de ha képek és szobrok sorsa jött szóba, ez a maga ügye is volt, itt egy bajvívó teljes fegyverzetével szállt síkra a művészetért és — sok művész tudja ezt — a művészekért, minden rendű boldogulásukért. Azt mondhatnánk, hogy valósággal megtisztelve érezte magát, amiért megadatott számára az a lehetőség, hogy mesteri alkotások fölött érzett örömét másokkal közölhesse, hogy figyelmeztethetett rejtőző művészi értékekre, hogy fiatal talentumokra, akik névtelenül és küzködve álltak pályájuk mesgyéjén, ráirányíthatta a nyilvánosság reflektorát. Ez a hajlam, a képzőművészet felé vonzódó, sőt azért lángoló, egyidejű írói munkásságának megindulásával. Egészen fiatal korában kezdődik Párisban, a magyar zseni, Munkácsy oldala mellett, akinek titkára volt, s később emlékének, emberi és művészi nagyságának áhitatos hirdetője. Idővel képzettsége egyre jobban gyarapodott, műtörténeti tanulmányok, magyar és külföldi mesterekkel való érintkezés révén, s Malonyay maga is szenvedélyes műgyüjtő lett. Otthonában igazi amatőr életet élt.

A magyar művészi élet krónikása és kritikusa volt Malonyay Dezső s ebbeli hivatásának gyakorlása közben vezércsillagként fénylett előtte mindig a művészet magyarsága. Az eredeti, az önálló értékek aranyát kereste s a faji életerő szemernyi jelentkezését is ünnepelni tudta. Ez vitte annak idején vidéki vándorútra, s munkatársaival hatalmas kötetekben publikálta bejárt magyar falvak kincsét, a nép művészke-

1903 VIII. 7.

~~Szegzárd.~~

Wosinszky Mórnak. ~~A~~ Lehoczky-féle régiséggyűjtemény ~~megszerzése~~ ~~személyesen eszközöltessék.~~ (226/903)

ws. feltüzpilótni. Felhivás a megtekintése tárgyában.

II.

Malonyay Dezső 3

désének kallódó, tradicionális szépségeit. Művészeink közül pedig két mester megismeréséhez adott döntő jelentőségű adatokat, két mester emberi portraitjához ő szolgáltatott legtöbb vonást: Munkácsyhoz és báró Mednyánszky Lászlóhoz.

Malonyay Dezső a háború eleje óta katonai szolgálatot teljesített. Uniformist viselt, amikor a halál érte, de belülről már ő azelőtt is katona volt a magyar kulturáért folyó vértelen küzdelemben.

Művészet 1916.

33, 34. l

Római földtáborok V. 284.

Malonyay Dezső

Munkácsy Mihály
élete és művei
1 K.

Ugyanaz 2 K.

A művei életrajzával egyidejűleg dolg.
fd.

MALONYAY *Dezső*, művészeti író és gyüjtő, * Pest 1866 máj. 3, † 1916. Tanár volt, nagyarányú szépirodalmi működést fejtett ki. A művészeten kívül a népművészettel is foglalkozott. Művészeti tárgyú munkái: Munkácsy Mihály élete és munkái (1898 és 1907); A magyar képírás úttörői (1905); a Művészeti Könyvtárban: Munkácsy 1905; A fiatalok 1906; Munkácsy 1907; Szinyei Merse Pál 1908. A hét kötetre tervezett A magyar nép művészete c. műveből 1907 óta négy, halála után Gróh István szerkesztésében egy kötet jelent meg.

Ee. 9 II. 77 l

Hadsereg.

Vadász.

A teljes felszerelést
sásban futó lépésben halad ba
káját, baljában pedig kardját
szürkés kék kabát és nadrág z
pő. A háttért futó és beszélge
a kép fölött: Die K.k. c
és az alatt: Jäger.

Szines kny., mér. a v

Szn. 176-904-
634-904-77

Malonyay Dezső, ~~[illegible]~~ író, szül. 1866 Pesten, megh. 1916. Tanári oklevélet szerzett, azután sokoldalu irodalmi munkásságot fejlett ki. Művészeti munkái: Munkácsy Mihály élete és munkái (1898, 1907) A magyar képírás utlövés (1905), Mednyánszky (1905), ~~Munkácsy (1907)~~, A fiacalok (1906), Szinyei Merse Pál (1908), A magyar nép művészete. Számos regényt és el~~novellás kot~~ beszélést ~~is ist~~ stöbb szindarabot is ist.

Malonyai Dezső (Pest, 1866. máj. 3. -- Bp., 1916. ápr. 22.): iró, müvészettörténész. Kolozsvárt filozófiai doktori és m.-francia szakos tanári oklevelet szerzett, 1892-től itt tanitott. 1893-tól Párizsban élt, müvészettörténeti tanulmányokat folytatott. 1897-től pár évig tanár Bp.-en. A Petőfi Társ. tagja volt. Szépirodalmi, kritikai irásainál jelentősebb a m. népmüvészet körében munkatársakkal végzett nagyarányu gyüjtése. -- F.m. Az utolsó (r., Bp., 1895); Munkácsy Mihály élete és munkái (Bp., 1898); A tartódi medvehajtás (r., Bp., 1902); A magyar képirás uttörői (Bp., 1905); Elnémult harangok (Bp. 1905, Rákosi Viktor regényéből szinmü); A fiatalok (Bp., 1906); Szinnyei Merse Pál (Bp., 1908); A magyar nép müvészete (I-V. Bp., 1907--1922). -- Irod. Lázár Béla: A tegnap, a ma és a holnap (1900); Kuncz Aladár: Két novellaskönyv (Nyugat, 1911).

KSné

Malonyai Dezső író, művészettörténész.

Ma yar Életrajzi Lexikon

— Mondja csak, szerkesztő úr, tulajdonképpen milyen szaguk van ezeknek az ibolyáknak?

S a csokrot a férfi orra alá tartotta.

— Alighanem most beretválkoztak, szegénykék és még érzik rajtuk a kölni . . .

Irvin kisasszony bátorítóan nevetett.

— Kérem: bocsásson meg nekem, amiért másnak gondoltam önt, mint aki. Az ilyesmi megeshet. Nem?

— Meg. De ami a Mucus-t illeti . . .

— Nem sértés! Ha nem is volt éppen helyénvaló, de megszólításnak inkább hízelgő és édes, mint sértő. Higyje el. Legyünk megint jóba.

— Egy feltétel alatt.

— Teljesítem.

— Mindig annyi a dolga, mint ma?

— Ó, dehogy.

— Megajándékozna drága idejéből két órával?

— Boldogan.

— Apára nem számíthatunk. Ő egész nap az írógépasztala mellett ül, mintha csak otthon lenne, a tervezőműteremben. Egy újfajta, olcsó nyolchengeresen töri ugyanis a fejét. Ezért nem tűri, hogy zavarják és ezért nem fogad ujságírókat.

Steindecker vette a kalapját s a fényképezőgépét és jókedvűen így szólt:

— Ami, más szóval azt jelenti, hogy ön, Jesszi kisasszony, velem akarna kikocsizni Potsdamba.

A leány nagyott nézett.

— Hogyan találta ki?

— Aki idegen Berlinbe jön, először mind Potsdamra kíváncsi.

— Hát igen. Magam is. Hajlandó elkísérni?

— Megtiszteltetésnek tekintem, ha megengedi.

Átnyujtotta a névjegyét:

— Telefonhívásra házhoz jövök. A viszontlátásra, Jesszi kisasszony. Folytatjuk

Elfelejtett írók, elfelejtett írások

Malonyay Dezső.

Malonyay Dezső azok közé a magyar urak közé tartozott, akik szerették mindazt, ami jó, szép és drága.

Malonyay Dezső szerette az életet, szerette a művészetet, szerette a pompát, a nagy és fényes kereteket, a mondaine életformát.

Kolozsvárról származott, ebből a történelmi multú, gyönyörű városból, ahol a sötét tölgyfakapukban, a bástyákon s az öreg házak virágos ablakkönyöklőin a felejthetetlenül nagy századok emléke kísért, abból a Kolozsvárból, amely megőrizte a hatalmas mult kultúráját, de mindenkor be tudott kapcsolódni a fejlődő, eleven törekvésekbe.

Malonyay hamarosan feltűnt stílusának jóízű magyarságával és rendkívüli műveltségével s a nyolcvanas években már Pesten volt, hogy aztán — mint a Budapesti Napló párizsi levelezője — külföldre kerüljön.

Párizsban járta ki az élet magas iskoláját.

Tíz évig élt ott. Munkácsy Mihály közvetlen környezetébe jutott, ahol akkor a születés és a szellem minden arisztokratája megfordult.

Akkor, még sokkal inkább, mint ma, Párizs volt a világ fővárosa. Minden ott forrt, erjedt, készült és tündöklött, amit a tehetség teremteni tud.

A Budapesti Napló abban az időben a nagy párizsi lapokkal egyidejűleg közölte a francia szépirodalom beérkezettjeinek irásait. Malonyay Dezső ezeket a novellákat kéziratból fordította le és juttatta el Pestre. Személyesen ismerte a századvégi nagy francia írókat és az akkori nagy francia piktorokat, szobrászokat, színészeket, milliomosokat, műgyüjtőket, híres modelleket és híres szépasszonyokat, szóval mindenkit, aki a „fény fővárosának" akkori életét mozgatta és színesebbé tette.

Kitünő megjelenésű, síma modorú, érdekes tatárarcú ember volt, aki a legjobb társaságba — s itt nem egy nagy város, hanem a világ szellemi arisztokráciájának legjobb társaságáról van szó — könnyen bejutott. Külsejében kiválasztottan elütő az európai átlagtípustól, kultúrájában teljesen európai, lelkileg pedig mélységesen magyar.

A tíz év alatt, amit Párizsban töltött, kíváló szakemberré képezte magát művészeti kérdésekben. Ijesztően sokat tudott.

Mikor párizsi tartózkodása után hazajött, egy ideig a Budapesti Naplóban, majd élete végéig a Budapesti Hírlapban írta képzőművészeti és színházi kritikáit.

Annak ellenére, hogy ifjúságát — azt az időt, mikor a lélek legfogékonyabb minden idegen benyomásra — külföldön töltötte, cselekedeteiben és gondolkozásában megmaradt tüzesen és elszántan magyarnak.

Kritikai irásaiban mindig a magyar művészet érdekeit védte, mindig a magyar művészet értékeiért harcolt, mindig magyar tehetséget akart érvényesüléshez segíteni.

Erős akaratú, törhetetlen kedvű, harcos egyéniség volt. Amit akart, azt végrehajtotta, amit egyszer megragadott, azt többé nem engedte el.

Rengeteget dolgozott.

Nem volt vagyonos ember, viszont az életet csak fényes és művészi keretek között tudta a maga számára elképzelni és úgyszólván éjjel-nappal irnia kelletett, hogy életmódjának magaszabta magas színvonalát megtarthassa.

Gyönyörű otthona volt, értékes képekkel, híres mesterek vázlataival, régi remek szőnyegekkel és bútorokkal és egzotikus néprajzi holmikkal. Műgyüjtő volt a legnemesebb és legáldozatosabb értelemben.

Képzőművészeti és szépművészeti könyvei nagyértékű munkák. Megírta Munkácsy Mihály és Szinyei-Merse Pál monografiáját.

Mednyánszky Lászlónak, a magyar piktúra e legnagyobb lírikusának jó barátja volt és egyik legszebb könyvét Mednyánszky művészetének szentelte.

Több regényt és elbeszélést is írt. A régi Uj Időknek munkatársa volt, nemes magyar ízű, színes meseszövésű irásai leginkább ezeken a hasábokon láttak napvilágot. A „Virtus" című utolsó regényét is az Uj Idők közölte. A „Virtus" tehetségének teljében mutatja az elbeszélő Malonyayt. Ennek az élettel teli, pompás regénynek ugyanaz a hangulata, mint egy legényesen duhaj csárdásnak, amit éjszaka járnak el, valahol a Nyírségban vagy Hortobágyon, szabadban a csillagos ég alatt.

Ezerkilencszáztizenhatban halt meg ötvenéves korában, váratlanul, sok munkakedvvel a szívében és sok színes, magyar figurával a fantáziájában, amelyek, fájdalom, mind velehaltak.

Uj Idők 1930. XXXVI. 30. 7.

Katóka kegyelmes asszony

— Elbeszélés —

Irta: **Malonyay Dezső**

I.

Andalító júniusi éjszaka volt.

A kegyelmes asszony, — tavaly még: Dobrótzy Sándorné, született Osorhejy Katinka; az idén ismét csak: a szép Katóka, — megint a Margitszigeten korhelykedett a gavallérjaival. Mind az öttel.

Muzsikáltatta magát.

Ma este két nótája volt. Az egyik, — éppen ezt húzza a cigány:

„Ütött, kopott a hegedűm, törött a vonója,
Bomladozik, foszladozik mind a négy húr róla.
Hej, panaszos a nótája, de kevesen értik,
Csak akinek lelke beteg, vagy a szíve vérzik."

— No még egyszer! . . .

Aztán megint, meg újra, meg még egyszer, — a kegyelmes asszony nem győzött betelni vele, a nótájával. A cigányt se szánta volna megcsókolni érte. Szeretett volna garázdálkodni is egy kicsit. De még sokan voltak a vendéglő teraszán, illedelmes civil népség és Takáts bácsi is megharagudott volna.

Mellette ült legfiatalabb gavallérja: Bezdédy Pistuka.

Éppen olyan fiatal, mint a szép asszony — majdnem huszonnégy esztendős. Pistuka az idén tanul kurizálni, meg monoklit hordani. Egyéb dolga is van a kegyelmes asszony mellett.

— Nos most! — int neki Katóka kegyelmes asszony s Pistuka rögtön földhöz csap egy pezsgőspoharat.

Ez az ő dolga.

Roppant komolyan csapkodja földhöz a poharakat és diszkréten. Ami fő, Pistuka szeméről még egyszer se pottyant le ma este a monokli.

Másik oldalt ült Dobrótzy Sándor, — kamarás, tetszik tudni! — éppen az a Dobrótzy, akinek tavaly ilyenkor még a felesége volt a szép Katóka. Ő most inkább búsul és sóhajtozik is, mert mindegyre szerelmesebb az ő volt feleségébe, s nagyon megbánta már, hogy a multkor beleegyezett a válásba.

Conan Doyle és felesége. Az elmult héten halt meg a világhirű regényiró, akit detektivregényei tettek népszerűvé, bár értékes történelmi regényeket is irt. Fia halála óta a spiritisztamozgalom lelkes harcosa volt és hatalmas vagyonának egy részét spiritiszta célokra hagyta

— Lássa, Sándor, — biztatja őt Katóka kegyelmes asszony, — milyen csacsiságot csinált maga! Annyi szent, egy csöppet se ért az asszonyokhoz. Én, tudja, ha magának vagyok, én el nem váltam volna! . . . Nem én! Ha megköti magát, ma is a felesége vagyok még.

— Katókám! édes Katókám! — könyörög neki a kamarás. Csak még egyszer!

— Szó sincs róla!

— Milyen szamár voltam én!

— De milyen!

Gaál Pali, a harmadik gavallér, ezúttal is becsületszavát adta már, hogy olyan szép asszony, mint a kegyelmes, nem járt a földön a keresztény időszámítás óta.

— Katóka, hallja, magát csak Bernardino Luini tudta volna lefösteni. Az ő Colombinája hasonlít egy kicsit magához. Majdnem olyan hercig, mint maga, profilban.

Gaál Palit, ugyanis, annak idején, igen jól nevelte az édes papája, Gaál Barnabás, a volt nógrádi főispán. Utazni is elküldte. A Pali, hazafelé jövet, hogy komoly tapasztalatait dokumentálja az öregnek, Velencében összevásárolt egy rakás ócska könyvet, meg fotográfiát; az antikvárius a fotográfiák közé pakolta, legfölül, a pétervári műkincs képét, Colombinát is.

Ejnye, de fess talián! — gondolta a Pali s annyira megtetszett neki a gömbölyű vállú, dekoltált menyecske, hogy azért bizony akár ma is visszautaznék Itáliába, ahol csak az a mizéria, hogy az emberek nem tudnak magyarul. Azóta, — van már tíz-tizenkét esztendeje, — a Pali szorgalmasan keresi hát itthon Colombinát.

A negyedik, Bolsa Dani, ő legnyugodtabb az öt között. Csak győzni kell, biztos, mint a kártyában. Aki győzi, annak megjön a maga fertályórája. A fehérnép éppen olyan, mint a kártyaszerencse. Ő nevezte el kegyelmes asszonynak Katókát.

— Miért? — akarta tudni Katóka.

— Hát mert annyira jó volna, ha kegyelmes volna.

— Az attól függ! — mondta jelentőségteljesen a gonosz Katóka.

Az ötödik: Ladók Ferdi.

Hallgat egész este. Neheztel. Ő nem járja tovább a bolondját! Vele ne komédiázzanak tovább! Aki játszik, az fizessen! Látszik rajta, hogy ő nagy dologra készül. A kegyelmes asszony hagyja, hogy készüjön.

Volna ugyan egy hatodik gavallér is, de ő nem is annyira gavallér, ő csak Takáts Mihály dr.

A Takáts bácsi!

Vannak emberek, akik már húszesztendős korukban bácsik: ő ilyen, pedig alig több harminc évesnél. Ő ül a kegyelmes asszony mögött, nála a mantil, ő vigyáz, hogy a kegyelmes asszony meg ne hüljön s egyéb bolondot se cselekedjék. Nála áll ilyenkor a kegyelmes asszony tárcája; a minap is ő váltotta vissza a cigánytól azt a karperecet, amit a kegyelmes asszony a prímás hegedűjére akasztott. Ezért a nótáért:

„Hegedülnek, szépen muzsikálnak.
Jó kedve van az egész világnak.
Ugrándoznak, járják a bolondját . . .
Én nem tudom . . . nekem csak úgy mondják."

MALOVECZ ILDIKÓ

BAK PÉTER RÓBERT
festőművész
BODNÁR IMRE
grafikusművész
BURKUS JÓZSEF
festőművész
KATONA GYÖRGY
festőművész
KELEMEN FERENC
festőművész

MALOVECZ ILDIKÓ
szobrászművész
MERTZ ÉVA
festőművész
MÉSZÁROS IMRE
grafikusművész
SZABADI KATALIN
festőművész
SZABÓ SÁNDOR
szobrászművész

ZAJÁCZ ANDRÁS
festőművész

az Újpest Galéria tisztelettel meghívja Önt,

az

„Ember"

c. kiállításának megnyitójára
1999. július 16-án 17 órára az

Újpest Galériába 1046 Budapest, Árpád út 66.

a kiállítást megnyitja:
Feledy Balázs
művészeti író

megtekinthető: 1999. július 16-tól augusztus 1-ig
hétfő kivételével naponta 11-18 óráig
szombaton 9 - 18 óráig

Meghívó

Malonyay Tamás

festő
stúl. Bpest.
expose aux Indé-
pendants.

Ed Dict. II. 429 l.

Malosik Márton

F-y: "Az "Amatőr" fénykép kiállitása" cimmel ir a Margit-szigeti főhercegi kastély termeiben rendezett kiállitásról, az "Amatőr" szerkesztője és a Magyar Fotoipar Rt. igazgatója Kadisch Károly állitott össze, a "Sorompó Országos Iparvédő Liga ünnepélye alkalmából. A kritika igen komoly elismeréssel fogadta a müvészi felvételeket bemutató tárlatot. A résztvevő müvészek közül külön méltatja Feledi Dezső, Malosik Márton, Faix, Murányi Ödön és Gyürk Ilona müvészi munkáját. Malosik Márton "Nyirfák" c. képének tökéletes müvészi beállitását dicséri a kritika.

ÉLET.Bp. 1909. május 30. I. évf. 22. sz. 719-720 lap.

melyet Kohlman,

MALOTTA, Anton, litograf us Pozsonyban

† 32 éves korában Pozsonyban, 1844 január 30.
(1844, 127.l)

(Gervai nem ismeri)

Preßburger Zeitung 1844
(Jutkon)

Máltás Hugó

építész, tervezte

Bpest I. Uri utca 38. sz.

bárat.

Háborn elötti és

utam fenfrépe

kiállítva

a Műszaki Egyetem

Építéstört. Tanszékének

kiállításan

1950. nov.

M.

MAGYAR F

CZVEK

Telefon: 45-5-10 BUDAPEST, VIII,

Műterem és laboratórium. Műtermi, műszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyítások. Diapozitívek. Filmdiapozitívek. Amatőrmunkák kidolgozása

Rendelés száma.....

Szá

T.

Müemlékek Or

Van szerencsénk Méltóságos Dr. Gere

az alanti felállítás szerinti számlával szolgálni.

.....*melléklet*

Munkalap száma 453

Máltás Hugó

A Bp.V.Reáltanoda u. 17.sz. ház tervét 1859-ben Gottgeb Antal készi tette klasszicista homlokzattal? e helyett azonban romantikus architektura készült. "A rokokó romantikáju kvalitásos homlokzat kialakitása távol áll Gottgeb formaképzésétől, és a homlokzat eszmei tervezőjét más épitész személyében kell keresnünk. Pan, Wieser, Máltás jöhet számitásba, legvalószinübb Máltás személye."

Pereházy Károly: Müemlék lakóépületek restaurálása a pesti Belváros rekonstrukciójában. - Müvtört.Ért. 1969.4.sz. 291. l.

Máltás Hugó, építész

1864-ben ~~Schmerling~~ Schmerling osztrák államminiszter magyar építészeket is kért a bécsi parlament tervezéséhez. A Helytartótanács őt is ajánlotta. 237.old

Török László: A historizmusok korának építészete Sopronban 230.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. ~~1968~~ Évf. 1968. Sopron

Málkai Hugó

VITÉZS Zsófia: Müvészek a vizhajtó házban. = Magyar Hirlap, 1993. okt.1. 17. ill.

Bp.,I. Fő u. 3.

Császár Gábor

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Müemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

Máltás Hugó

Máltás Hugó készitette a ma is álló Hunyadi János út 18.sz. ház terveit Reitter Ferenc számára, 1855-56-ban. Az épület helyreállitásának terveit T.Papp Melinda készitette 1969-ben.
Máltás készitette a Jégverem u. 2.sz. ház terveit 1860/61-ben. Az épület heéyreállitásának tervét Kovács Ernő készitette 1969-ben.

Komárik Dénes: Rövid hirek budapesti müemléképületekről. - Müemlékvédelem, 1970. 1.sz. 55.1.

Máltás Hugó

terverte a Bp. I. Fő utca 3. n. házat

Komárik Dénes: Rövid hírek budapesti épületekről.
Műemlékvédelem, 1970.2.sz. 121-122.l.

121. l.

Máltás Hugó

A Bp.V.Bajcsy Zsilinszky út 22. sz. ház 1856/57-ben épült Máltás Hugó tervei szerint Zitterbarth Mátyás számára. Az udvari részt Heinrich Károly terve szerint építették ki 1869-ben . Negyedik emeletét Komor Marcell és Jakab Dezső terve szerint építették r

Komárik Dénes: Rövid hírek budapesti műemlék-bíznak
Műemlékvédelem, 1970.4.sz. 251-252. l.

Máltás Hugó
építén

(1829 - 1922)

Bp. Bérház (Tőn. 3) 1862. Repr.
József tér 5.

Rados: Magyar építészettört. 283.
Műszaki Kiadó 1971.

Máltás Hugó

tervei alapján épült fel a V. József nádor tér 5.-6. sz. ház romantikus stílusban.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2638

MÁLTÁS HUGÓ, épitész

Ybl állandóan kapcsolatban állt az európai épitészet egészének kérdéseivel, de ő és számos társa a nemzet művészeti hangulatának engedve, ragaszkodtak a romantika elsődleges formáihoz a polgári lakóházak épitésénél. 240.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

Mátás Hugó

életét és munkásságát ismerteti a méltatója, új adatokkal:

Komárik Dénes: Mátás Hugó. - Műemlékvédelem. 1970. 4.sz. 221-226. l.

Móltás Hugó

Diescher Józseffel együtt épitette 1859-ben a József nádor tér 5-6 sz. épületet.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1241

M. D. V.

MALTAS Hugo építész

Szül. 1829. máj. 6.

Építiszioforduló

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 64. l

Máltás Hugo építész

Török házló: A historizmusok korának
építészete Sopronban

Borsodi szemle 1968 3 sz. 230 old.

Máltás Hugó
építén

Romantikus. Műve: Kovács Sebestyén há-
za, fázset tér 5. 1862.

A magyarországi műv. tört. I. 393.
Corvina 1970.

MDK

Máltás Hugó **építész**

tervezte 1852-ben a József nádor tér 5-6 sz. házat.

238.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959

Máltás Hugó

MDK

lakóházain a neogótika stilusjegyeit figyelhetjük meg.

96.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Máltás Hugo építén M.D.K.

romantikus. József nádor tér 5 n. hár

Kampis, Magy. műv. Bp. 1960 473

MDK

Máltás Hugó, építész

Az 1829-ben született mester a magyar romantikus építészet igen jelentős képviselője volt — mondotta Komárik Dénes, aki tanulmányt is készített a rejtélyes építészről.

Veres Sándor: Máltás mester rejtélye

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. júl. 22.

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Bp. V. József-tér 5-6. Négyemeletes bérház, 1852.

Magyar építészet. Bp. 1954. 103. l.

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Bp. Fő-u 3.

" József. tér 6

Magyar építészet, Bp. 1954. 29. e.

Máltás Hugó épitész

MDK

Fő-u.3,7.

Borsos László:Műemlékhelyreállitások a fővárosi közületi tatarozások keretében Magyar Epitőművészet 1955.IV.évf.9-10.sz. 279.l.

M. I. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Bsk. I. Fő u. 3. Kétemeletes hivatali épület, 1862.

Magyar építészet. Bp. 1954. 103. l.

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Budavári Koronázó-templom romantikus tornyainak terve 50-es évek

Ybl Ervin: Ybl Miklós 27., 124.,

Máltás Hugó

M.D.K.

A Feretti-féle emlékművet a mult század hatvanas éveiben romantikus istéssel átrenoválta.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei, Bp. 1924.
Kertész K. Róbert: A barok stiluskorszak műemlékei 130 l.

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Ybl Ervin: Ybl Miklós 183.,

Máltás Hugó
épitész

M.D.K.

A 60-as évek architektúrájának teglehetségesebb
képviselőinek egyike

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei
Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei József nádor korától
a Főváros egyesítéséig. 1952.

Bps. 1924.

Magyar Müvészet 1925.353.o. Kerényiné

Máltás Hugó:Kovács Sebestyén András
Háza.József tér.5.1862.

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Ybl kroin: Ybl liklós 133., 138.,

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Bp. Bajcsy-Zsilinszky u 22. sz. és
" Reáltanoda u. 17. sz. ház
Budavári Koronázó t. toronyszisak
terve

Ybl Ervin: Ybl Miklós 124.

Máltai Hugó

épület

Gentmünd

13. 28. 36. 45. 50. l.

[illegible]ottsága pénztárából
[illegible]lvettem.

[illegible]annár 26.

[illegible]akovits Margit.

Máltás Hugó
épitész

Genzak Bpest
47. l.

Bajcsy Zsilinszky-ut 22. Ház, romantikus, félemelet + 4 emeletes. 2-3-2 ablakos. I.emeleten középerkély, kapu felett öntöttvas béllet, M.Z. monogrammal és 1852-es évszámmal, szép, részben árkádos udvar. Az egész épület rendkívül gazdag diszitésü. Épitette Máltás Hugó 1852-ben.

e befizetett munkabér
203·39, valamint Kéres.
l 6 részletben kiutalt
önesen 43.574 P. 82 f.
i lenámolásomat (át van Werencsen) felter-
ezt átvizsgáltatni s
nyt megadni méltóztassék.

n. 20

Mély tisztelettel

[illegible]

a M. O. B. mün. tanácsos.

Máltás Hugó

Bpest. I Főutca 3. sz.
ház (Eloljárosság)
romantikus,
fenti terve
szerint épult.

Gerő László: Meg-
előző műemlékvé-
delem. Bp. 1950.
21. l.
Keppel

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
7-1909
ék. 1/7.

Műemlékek

Országos Bizottságának

Budapesten

Szilágymegyei Ardó község
képviselőtestületének kérelme

Máltás Hugó

építész

V. József-tér 5–6 sz.

romantikus

bérház

Gerőpesti 262. l.

képpel.

Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság
Budapest, VIII., Mária Terézia-tér 8.

Szám: 1506

Név: Dr Kentiváni Gyulánné

Lakhely: Horthy Miklós út 13

635

Melléklet.

Ajánlva.

Az engedményezett összeg az engedménye
tulajdonát képezi és az jogérvényesen cs

nyel reánk engedményezett
ar.P 585.-t
a mellékelt befizetési la
hozzánk átutalni szíveskedj

MÁLTÁS HUGÓ

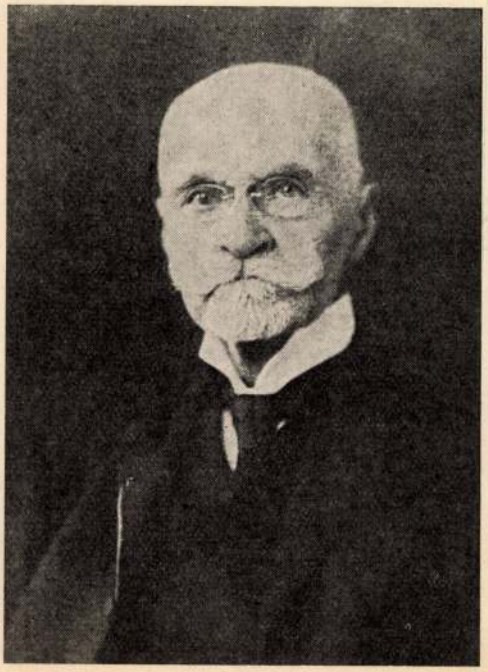

1. Máltás Hugó képmása 1910 körül

Máltás Hugó neve nem ismeretlen a XIX. század második felével foglalkozó magyar építéstörténet számára. Bár mindig nagyon keveset tudott róla és műveiről, számon tartotta a romantikus építészet képviselői közt. Az utóbbi évtizedekben azonban ez a kevés kezdett bizonytalanná válni, s Máltás képe egyre fakóbb jellegtelenebb lett. Egyre inkább úgy látszott, hogy személyében egy kitűnő kezű rajztanárról van szó, akit talán csak díszítmények rajzolásához alkalmaztak az építőmesterek, s később így ragadt rá egyes házak szerzősége. Mindez annál meglepőbb, ha meggondoljuk, hogy a pátriárka kort megélő, most lassan az ismeretlenségbe tűnő mester ötven évvel ezelőtt még élt, és halála után még huszonöt évnek sem kellett eltelnie, hogy készüljön olyan tudományos munka, mely kétsébe vonja főművének szerzőségét[1]. A mai helyzetjellemzésére elég elmondanunk, hogy a kézikönyvként használt ún. kistopográfia[2] teljesen ebben a szellemben tárgyalja Máltás műveit, s a hivatalos műemlékjegyzék mindkét kiadása (1960, 1967) csak egyetlen művet tulajdonít neki, azt is feltételesen kérdőjellel. Pedig a főváros romantikus építészetét legtöbb művei ő képviseli a műemlékjegyzékben nyilvántartott alkotások között. Mind Feszl, mind Ybl (természetesen csak romantikus műveit véve számításba) elmarad mögötte e tekintetben.

A legújabb kutatás azonban sorra igazolta a hagyomány által neki tulajdonított művek hitelességét, s feltárt anyagával lehetővé tette, hogy e jelentős romantikus mesterről immár megbízható képet alkossunk magunknak. Ennek alapján ismertetjük röviden életének és munkásságának főbb mozzanatait[3].

Máltás Hugó 1829. május 6-án született Rozsnyón, szüleinek kilenc gyermeke közül a hatodiknak. Iskoláit szülővárosában kezdte el, s az esztergomi, ill. pozsonyi bencés gimnáziumban fejezte be. Gimnáziumi tanulmányainak végzése mellett az utolsó három évben Feigl János prímási építőmesternél „inaskodott", ami nyáron építési gyakorlatot, télen rajzolást jelentett.

1844 őszén Bécsbe ment. Egy évig a Polytechnikum növendéke volt, majd három évig a Képzőművészeti Akadémia építészeti osztályának hallgatója. Itt az első két évben August von Sicardsburg és Eduard van der Nüll — a bécsi operaház későbbi építői — voltak vezető tanárai, a harmadik évben pedig Carl Roesner.

Az Akadémia három éves kurzusának elvégzése után, 1848 őszén hazajött és Zitterbarth Mátyásnak, a régi Nemzeti Színház és a pesti Vármegyeháza építőjének irodájában helyezkedett el. Itt 1851 augusztusáig dolgozott, majd a budai Országos Építési Igazgatóság szolgálatába lépett. Az Építési Igazgatóság alkalmazottjaként rövidesen a budai királyi palota helyreállítási és építési munkáihoz osztották be, ahol 1853 augusztusáig működött. Ekkor elfoglalta a budai városi rajziskola elhalálozás következtében megürült rajztanári állását.

A rajztanári állás elfoglalását Máltás életében hosszú, nyugodt időszak követte. Csaknem ötven éven keresztül mindössze egyszer változtatott állást: húsz évig működött városi rajztanárként, majd közel harminc évig a három város egyesüléséből alakult főváros szolgálatában. Rajztanári állása nagyon szerény de biztos megélhetést nyújtott számára, és lehetővé tette önálló építészeti gyakorlat folytatását, amiről addig nemigen lehetett szó. Életművében e romantikus alkotókorszakának munkássága a legjelentősebb, ez biztosítja számára a helyet és rangot a XIX. század magyar építéstörténetében.

2. Budapest, I., Úri utca 38.

3. I., Hunyadi János út 18.

E korszakának első nagyszabású megbízása a *budavári Nagyboldogasszony templom főhomlokzatának kiépítése* volt, egyike számos megbízásának, melyet a budai városi tanáccsal való közvetlen kapcsolatának köszönhetett. Az építkezésből — alighanem pénzhiány miatt — nem lett semmi, terve sajnos elveszett vagy lappang. Iratokból és egykorú sajtómegnyilatkozásból azonban tudjuk, hogy Máltás nagyvonalúan nyúlt feladatához. Az 1854 elején készült kéttornyos terv a homlokzatot — a korszellemnek megfelelően — radikális kézzel alakította át, hogy a meglevőnél — elgondolása szerint — igazibb, tökéletesebb, fenségesebb középkori architektúrát teremtsen. A templom huszonöt öl magasra tervezett tornyait tizenöt öles áttört öntöttvas sisak zárta volna le.

Ugyanebben az évben tervezte a *budai városháza (I. Szentháromság utca 2.) emeletráépítését*, ami szintén nem valósult meg. Terve ez ideig nem került elő, leírás nem ismeretes róla. Ezzel közel egyidőben, 1855-ben tervezte a *budai jótékonyság nőegylet Úri utcai házának (I., Úri utca 38.) emeletráépítését* és belső átalakítását. Új homlokzatával egyike volt a Várnegyed kevés számú romantikus épületeinek, s ma már egyetlen képviselője itt e rövid életű irányzatnak. Ugyanekkor épült az egyemeletes kis *Reitter-ház* (I., Hunyadi János út 18.) Reitter Ferencnek, a budai Országos Építési Igazgatóság főmérnökének részére. Az épület oromzatos középrizalitjával, az oromzatban hármas kapcsolt ablakaival és egyes részleteivel bizonyos mértékig elüt Máltás egyéb műveitől. Elképzelhető, hogy az építészetben járatos, idősebb és tekintélyes Reitter Ferenc, ki elsősorban mint kiváló mérnök: geodéta, vízépítő, műszaki igazgatási szakember és szervező ismeretes, saját háza esetében befolyással volt az építészeti kialakításra.

A következő évben ismét két városi munkájáról kell megemlékeznünk, a *Zsigmond-téri Szentháromság szobor* talapzatáról és a budai reáliskola kivitelre nem került tervéről. Az 1700-as évek körül készült barokk Szentháromság szobor eredetileg a budavári Szentháromság téren állt, a mai gazdagabb kialakítású Szentháromság szobor helyén. Mikor néhány évvel később ez utóbbinak készítését elhatározták, a régi emlékművet Újlaknak ajándékozták. A múlt század ötvenes éveiben az öreg szobrokat restaurálták, a régi talapzatot azonban oly rossznak találták, hogy Máltással újra tervezgették. Máltás a mű építészeti részét teljesen újra fogalmazta, s ebben a koncepcióban helyezte el a meglevő szobrokat. A posztamens homlokzati fülkéjébe a barokk szobroknál kisebb léptékű új Immaculata szobor került. — *A budai reáliskola terve* eddig nem került elő, csak annyit tudunk, hogy kétemeletes, hosszú épületről volt szó, melyet

Máltás állítólag a wiedeni új reáliskola tervvázlatainak felhasználásával tervezett. Noha a terv a városi testületnek tetszett s Máltás a helytartóság észrevételeinek megfelelően átdolgozta, még sem ez valósult meg. Az újból összeülő városi bizottság nem az ő módosított tervét, hanem az időközben párhuzamosan megbízott Petsching János osztrák építész, ezidőben pesti reáliskolai tanár tervét ítélte jobbnak, s a Toldy Ferenc utcában ma is álló iskola e terv szerint épült meg.

Miként Feszl és Ybl, Máltás is készített alkalmi díszépítményeket. Igy különösen *az 1857-es királylátogatási, és az 1867-es koronázási díszépítmények* említendők. Közülük csak az egyik 1857-es építményről van képünk: két nagyméretű obeliszkről a Lánchíd budai hídfőjében, melyeknek posztamense a Szentháromság emlék talpazatával rokon. Itt említjük meg, hogy Máltás nem ritkán olyan munkákat is végzett, melyek a belső építészet, iparművészet, grafika körébe tartoznak. Így például a budai magistratus részére *tanácskozó asztalt* (1856 körül), a *budavári Nagyboldogasszony-templom királyi oratóriumát és díszvilágítását* (1859) vagy a *budai polgárlevél grafikáját* (1859).

Romantikus korszakának első felét az eredetileg háromemeletes, gazdag kialakítású *Zitterbarth-ház* (V., Bajcsy-Zsilinszky út 22.) zárja le. Noha az építkezést a pesti Szépítő bizottmány 1854 novemberében már engedélyezte, a munka valószínűleg csak 1856-ban kezdődött el, éspedig módosított, de újabb engedélyezési eljárás alá nem bocsátott terv szerint. Az épület 1857-ben készült el, értve ez alatt a mai körülépített udvaros lakóház utca felőli, U-alakú részét. A többi udvari rész — a meglevő architektúrát folytatva — 1869-ben épült meg Heinrich Károly terve szerint. — A homlokzat barokkos-rakokós architektúrája, díszítményeinek vibráló sokfélesége — későbbi épületeinek leszűrt fegyelmezettségével szemben — a nőegylet Úri utcai házával hozza kapcsolatba. Földszinti homlokzata azonban, különösen a hármas kapunyílás nagyszabású architektúrája, már a Masjon-ház, s főleg a Kovács—Sebestyén-ház érett harmóniáját, sőt részletmegoldásait vetíti előre. Téralakítás szempontjából figyelemre méltó egykori nagy belmagasságú, három hajós, csarnokszerű kapualja, mely árkádos folyosó közvetítésével kapcsolódott az udvarhoz, s az oldalszárnyakban levő nagyszabású lépcsőházakhoz.

Az 1860-as éveket érett művei jellemzik. Közülük elsőnek a Duna-partra, Jégverem utcára és Fő utcára néző három homlokzatos, finom arányú, előkelően tartózkodó *Masjon-ház* (I., Jégverem utca 2.) épült 1860/61-ben, Masjon J. A.- özvegye[4] számára. Az épület legjelentősebb alaprajzi sajátossága, hogy egységes külső homlokzatai eredetileg két önálló bérházat takartak. Mai, kissé átalakított formájában ez nem közvetlenül szembeötlő, de két egyenrangú „főlépcsőháza" és két bejárata határozottan őrzi a nyomát.

A Masjon-házzal egyidejűleg épült Máltás legsajátosabb műve, a József téri *Kovács—Sebestény-ház*[5], melyet mind eredetisége mind művészi kvalitásai következtében főművének tekinthetünk. Felhasznál barokk, román és (legkevésbé) gótikus elemeket, párosítva azzal a gazdag növényi ornamentikával, mely románo s is, barokkos is, de egészen sajátos, és a kortársat arra indították, hogy épületünk stílusát „úgyszólván naturalisticus styl"-nek[6] nevezze. Leszűrt, nemes arányai következtében a homlokzat — elemeinek gazdag motivációja ellenére is — nyugodt, kiegyensúlyozott, monumentális hatást kelt, s egyike romantikus építészetünk legkiválóbb alkotásainak.

E korszak utolsó ismert műve a *budai vízhajtó gép- és bérház* (I., Fő utca 3.), mely 1861—1866-ig épült. Szivattyú-, ill. kazánház és bérház egyesítése viszonylag kis telken, nem volt szerencsés, a szűk udvar közepén hatalmas ipari kéménnyel. Így a belsőben nem volt Máltásnak különösebb építészeti lehetősége. Homlokzata azonban figyelemre méltó. A rizalit megoldása,

4. II., Zsigmond téri Szentháromság szobor

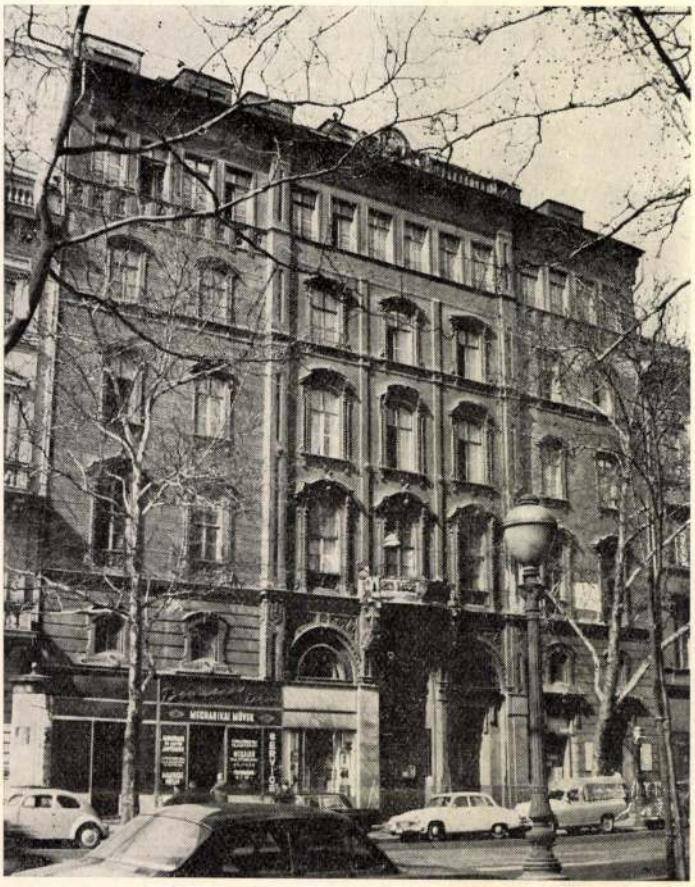

5. V. Bajcsy-Zsilinszky út 22.

6. I. Jégverem utca 2.

7. I. Fő utca 3.

8. V. József nádor tér 5—6.

azon nagyléptékű elemek alkalmazása, valami
való törekvés növekedését mutatják. Bár azt
el, mint előző munkája, a különbség nem jelent
világának továbbfejlődését, új gondolatok m
József téri ház színvonalát is felülmúló alkotások
irányban tovább dolgozhat.

Ez azonban nem történt meg. A romantika r
látszik mind emberi mind művészi alkata a romanti
massá, eklektikus műveiben a kor jó átlagánál töl
említésre méltó *a budai (krisztinavárosi) tanítóképző*
a *Medve utcai iskola* (1873) és a *Kerepesi temető ravatal*

Részben az építészeti ízlésnek ez a változása,
késztethették arra, hogy alkotóereje teljében, 45 é
munkakört vállalva köztisztviselői pályára lépjen, s
léséből alakult új főváros műszaki osztályának „épí
vezető mérnöke" legyen. E munkakörében nyugalo
a műszaki igazgatás feladatait, irányította és részt v
ben (iskolák, tűzoltó laktanyák stb.). Magánmegbízás
fogadott el.

Nyugalomba vonulása után még két évtizedet élt
ségben. Kilencvenharmadik évének betöltése után eg
halt meg Gyöngytyúk utcai lakásában. Obeliszkkel megjelölt, feleségével közös sírja
a Kerepesi temetőben őrzi hamvait a székesfőváros által adományozott díszsírhelyen.

Munkásságán végigtekintve megállapíthatjuk, hogy Máltás Hugó romantikus építészetünknek valóban egyik jelentős képviselője. Művészileg finom arányérzék, fegyelmezett komponálás, leszűrt harmónia jellemzi, ízlés és fejlett dekoratív készség mellett. Architektúrájával a romantika sajátos változatát képviseli: a gotizáló elemek csaknem teljesen hiányoznak nála, némi romanizáló ízzel a barokkos-rokokós romantika művelője. Mint romantikust nem a szenvedélyes pátosz vagy a kötetlen szabadságvágy jellemzi, hanem erős díszítőkészség és abban a növényszerűnek szeretete. Irányzatával Wieser Ferenc és Pan József művészete rokon.

Komárik Dénes

MŰEMLÉKVÉDELEM
Budapest
1970
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Ulloi út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-124

JEGYZETEK:

[1] Molnár József: Budapest romantikus építőművészete. Bp. é. n. 1946-ban elfogadott kéziratos doktori disszertáció. p. 77. [2] Zakariás G. Sándor: Budapest. Magyarország művészeti emlékei. 3. kötet. Bp. 1961. [3] Komárik Dénes: Máltás Hugó, 1829—1922. „Építés-Építészettudomány" II. 1. Bp. 1970. — Jelen ismertető cikkünk minden állításának részletes igazolása megtalálható ebben a tanulmányban. [4] Masjon J. A. holland származású hajóskapitány és hajóépítő volt, aki Széchenyi ösztönzésére jött Magyarországra. Először a Dunagőzhajózási Társaság szolgálatában működött, majd az Óbudai Hajógyár vezetését vette át. 1857-ben megvált a hajógyártól, és a kormányzat megbízásából a Tisza-szabályozás munkálatainak vezetését látta el. 1858-ban halt meg. [5] Építtetője Kovács Sebestény Endre, a Rókus kórház nagyhírű sebész-főorvosa volt. [6] Dr. Országh Sándor: Budapest középítkezései 1868—1882. Bp. 1884. p. 207.

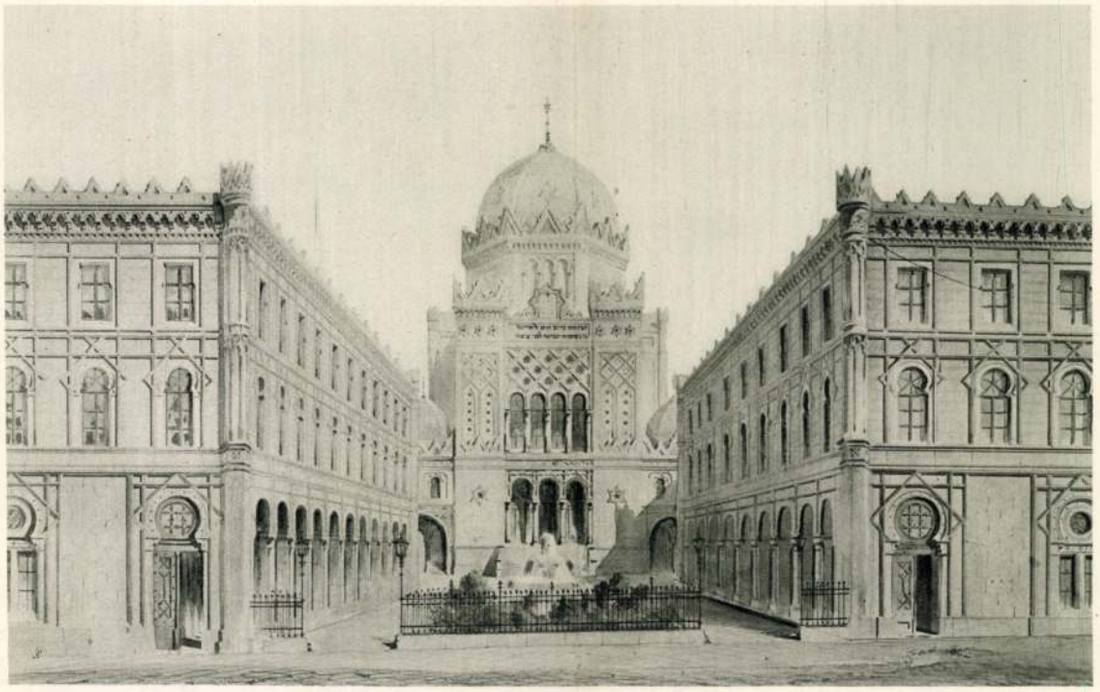

FESZL FRIGYES: A DOHÁNYUTCAI IZR. TEMPLOM TERVE. 1854.

MÁLTÁS HUGÓ: KOVÁCS SEBESTYÉN ANDRÁS HÁZA. József-tér 5. 1862.

Magyar Művészet
1925.

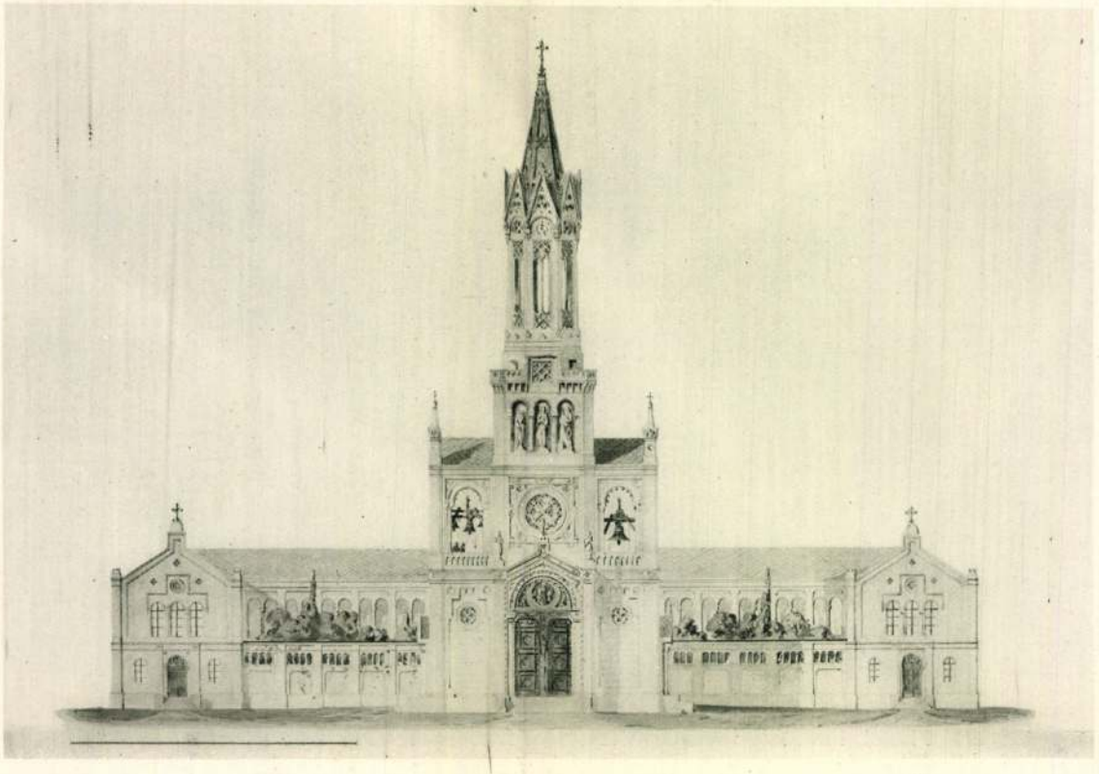

FESZL FRIGYES: A KAPUCZINUSOK RENDHÁZÁNAK ÉS TEMPLOMÁNAK TERVE. 1851—2.

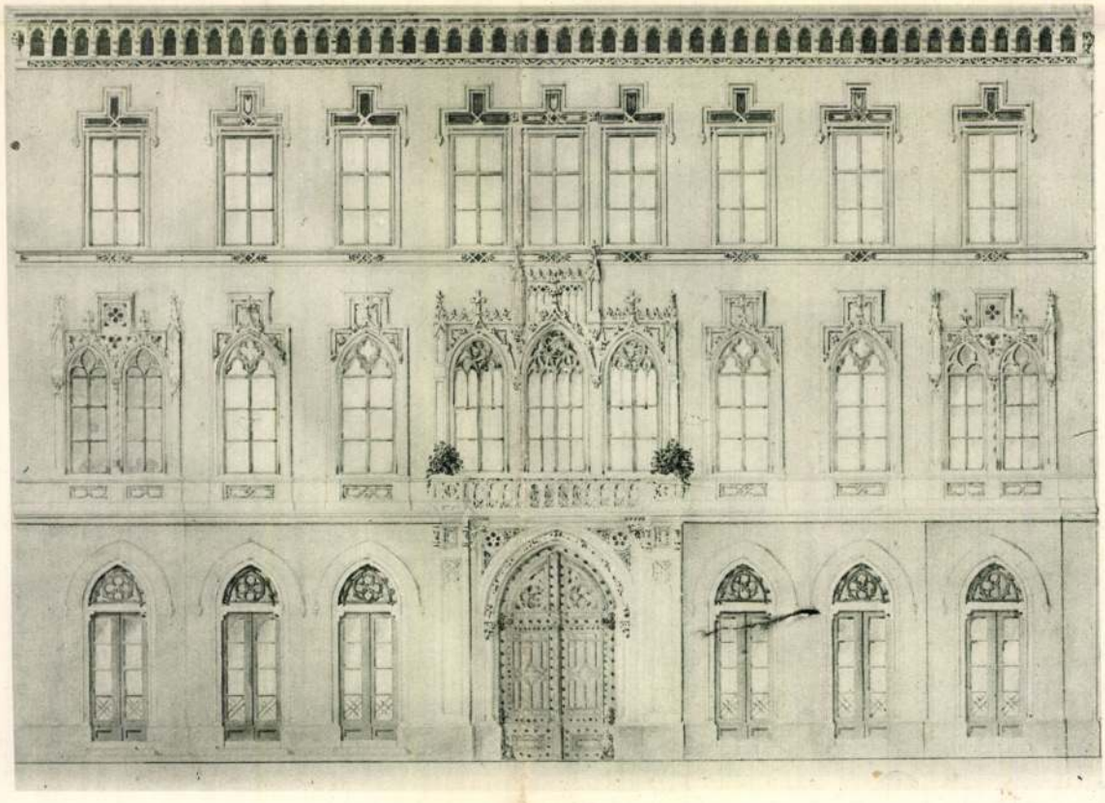

FESZL FRIGYES: RÁKÓCZI-ÚT 16. SZ. HÁZ. 1853.

ben a szakférfiaknak ez ügyben adott véleményéről említés nem tétetik. Fölolvastatott a reáliskolai bizottság azon jelentése: »hogy bár czélszerűnek ismerte folyamodókat ügyességük kétségen kivüli napfényre deríthetése végett gyakorlati pályázatra, illetőleg próba vizsgára is meghivni, ezen próbavizsgát csupán a szabadkézrajzi tanszékre folyamodókra korlátolá«.

A megválasztott tanárok

»A közgyülés ezután mindenekelőtt abban állapodott meg, hogy az üresedésbe jött tanári állomásokat egyenkint, az egyes tanszékre pályázók közül szabad választás által fogja betölteni; mely megállapodás folytán kineveztetvén Királyi István képviselő úr elnöklete alatt Lukáts Mór, Déry Mihály, Staffenberger István, Walthier Antal, Szilágyi István és Stupa György képviselő urakból álló szavazatszedő választmány, az egyes szakokra pályázók névjegyzékének fölolvasása után az üresedésbe jött tanári állomásokra egyenkint a szavazás megnyittatott, melynek eredménye lőn, hogy *a)* a történelmi és földrajzi tanszékre 171 szavazat közül Kudelka István 130 szavazattal; *b)* a német nyelvi tanszékre 159 szavazatból Barsi Neumann József 122 szavazattal; *c)* a latin nyelv tanításával egybekapcsolt természetrajzi tanszékre 141 szavazatból Tóth Sándor 79 szavazattal; *d)* a természettani tanszékre 120 szavazatból Hamar Leó 64 szavazattal; *e)* a mértani rajz tanári állomásra 114 szavazatból Eiber Ferencz 112 szavazattal és *f)* a szabadkézrajzi tanszékre 114 szavazatból Szemlér Mihály 59 szavazattal tanárokul megválasztattak azon megjegyzéssel, hogy a megválasztott tanárok alkalmaztatása ideiglenes s csak egy évi sikeres működésük után fog véglegessé válni.

Egynehány folyamodónak nevét, kik a megválasztottakon kivül szavazatokat nyertek, megőrizte a közgyülési jegyzőkönyv. Érdemesnek tartom megemlíteni, hogy a történelmi tanszékre Szilágyi Sándor 6 szavazatot, a németnyelvi tanszékre Ballagi Károly 26 szavazatot, a természettani tanszékre Hültl József 43 és Abt Antal 1 szavazatot, Máltás Hugó a szabadkézi rajz tanszékére 6 szavazatot nyert. Mind az öten később ma-

gasabb állásokba jutottak, mint azok, kik megválasztva tehetségüket és munkakedvüket a mi iskolánk érdekeinek szentelék.*

Az állandó igazgató megválasztása

Az augusztus 3-iki közgyülés a tiz rendes tanárból álló testület köréből állandó igazgatót is választott. Erre vonatkozólag a jegyzőkönyvi kivonat igy szól: »Minthogy pedig a tanári kar ekkép kiegészítve vagyon és a felállított elv nyomán a tanári karból választandó az igazgató-tanár annálfogva: tekintve, hogy a reáliskolától eltávozott német tanároktól átvett tanszerek leltározva vannak, melynek átadása, de maga az intézet vezénylete is az igazgatói állomás haladék nélküli betöltését sürgetőleg szükségessé teszi, tekintve továbbá, hogy az igazgatói állomásra Ney Ferenczen kivül a tanárok egyike sem pályázott, tekintve végre, hogy most nevezett tanár úr a legközelebb lefolyt iskolai év alatt kitünő szakavatottsággal közmegelégedésre vezényelte ezen intézetet, a közgyűlés egyhangúlag Ney Ferencz urat a reáliskolai igazgatói állomásra választja meg s utasítja a tanácsot, hogy úgy az igazgató, mint a megválasztott tanárok rendszeresített fizetésüket a jövő tanév kezdetétől folyóvá tegye.«

Meg volt tehát állapítva a tanterv, meg voltak választva a tanárok s az iskola új igazgatót is nyert. Reáliskolánk a magyar közművelődés érdekében megkezdhette működését.

Ezzel lezáródik az átmeneti korszak története. Nehogy azonban a magyar reáliskola történetének fonalát megszakítani legyek kénytelen, itt mondom el, mi idő szerint már a magyar korszakba esik, de szoros összefüggésben áll azon változással, mely az átmeneti időszakban ment végbe.

* * *

Az 1861. évi február 8-án tartott közgyülés, mint már említettük, elhatározta, hogy a város közönsége a

* Szilágyi Sándor és Ballagi Károly működése mindenki előtt ismeretes; Hültl József ministeri tanácsosi minőségben a selmeczi bányakerületi hivatal főnöke lett. Abt Antal ma is a physika tanára a kolozsvári egyetemen, Máltás Hugó pedig mint műszaki tanácsos a főváros szolgálatában áll.

Máltás Hugó

Az 1860-as években romantikus izléssel gyökeresen átrenovitta a Feretti féle jelenleg a Zsigmond utca végén álló szentháromság emlékét.

Lbp 1301.

Érmihályfalva h. n. V. 171.

MÁLTÁS *Hugó*, építész, • Pest 1829, † u. o. 1922. Berlinben Van der Nül és Sicardsburg tanítványa volt s az 1850-es évektől Pesten romantikus stílusban dolgozott. M. tervezte az V., József-tér 5. sz., a Váci-körút 22. sz. házakat, a kerepesiúti temető halottas házát stb.

E-G. II. 78 l

8628.

ellérthegyről felvett látké-
é vezető utat négy férfi és
pedig Óbuda látszik és a
hajóhid alatt több gőzhajó

TH STROMAUFWÄRTS.
TLEBEN C.A. TULAJDONA
C.A. HARTLEBEN IN PESTH.

melynek mér. 19.5:29.4 cm.

905
5-6

Máltás Hugó

Multas [Maltás] Hugó, gimn.-t végzett építész, Rozsnyóról, 1845—46 az építészeti szakosztály r. hallgatója volt. Lapszéli megjegyzés: „nagyon szorgalmas".

Fleischer Bécs 70.l.

művésznövendékek összegyüjtésének gondolatát kaptam, s aki kitűnő tájékozottságával és nagyértékű tanácsaival mindvégig lankadatlanul segítségemre volt. Hogy adatgyüjtésem napvilágot lát, mindenekelőtt az ő érdeme.

Bécs, 1934 őszén.

Fleischer Gyula

MÁLTÁS HUGÓ

Komárik Dénes

A ROMANTIKA ÉPÍTÉSZETÉNEK PROBLÉMÁJA MAGYARORSZÁGON

Az építészeti romantika helye és problémája a 19. századi magyar művészet történetében még messze nem olyan tisztázott, hogy ne kellene kérdésként újra meg újra feltennünk. Mivel a 19. század még közel van hozzánk, túl részletesen látjuk, így az átfogó vonulatokat nem könnyen vesszük észre, nem könnyen vonatkoztatjuk el a jelenségek sokaságától. Ugyanakkor az egész korszak még távolról sem eléggé feltárt, ezért nem elég megbízhatóan és nem eléggé árnyaltan áll vizsgálódó tekintetünk előtt. A heterogén jelenségek gyökerét – vagy gyökereit – is megragadó átfogó szemlélet munkálásához, valamint az empirikus történeti kép árnyalt megrajzolásához szeretnék ezért a következőkben néhány gondolattal hozzájárulni.

1. A historizmus problémája

A hazánkban mintegy 1840–1870-ig számítható építészeti romantika tulajdonképpen való problémája az, mennyiben romantika, mennyiben historizmus, ill. miben áll a különbség ezen időszak s a rá következő historizmus építészete között. Annak puszta megállapításával ugyanis, hogy a romantika építészetében szabadabban, inkább a középkorias összbenyomásra, hangulatosságra, mint részletes hűségre törekedve alkottak, szemben a későbbi historizálás régészeti pontosságra való törekvésével – úgy tűnik, távolról sem mondtunk el mindent, még csak teljesen helytállót sem.

Az európai *romantika* 18. században kezdődő korának három nagy építészeti áramlata, a *forradalmi építészet*, a *gótizálás* és a *klasszicizmus* közül az utóbbi kettő régi stílusok felhasználásával fejezte ki mondanivalóját. Hogy a régi stílusok külsőségei, alaktani elemei még nem jelentenek mindent, közülük a klasszicizmuson demonstrálható legkönnyebben. Az általa felhasznált oszloprendes antik formák a reneszánsz óta megszakítatlan folyamatossággal jelen vannak az építészetben, s elegendő pusztán egy pillantást vetni az építészettörténet e fél évezredére, hogy lássuk, mi mindent jelenthet, hányféle arcot ölthet az antik forma. Ha meggondoljuk, hogy oly különböző világnézeteket kifejező építészetek, mint a görög, a római, a renszánsz, a manierizmus, a barokk, a klasszicizmus, majd utána a historizmus – többé-kevésbé módosítva és válogatva ugyan, de – ugyanazzal a formakinccsel éltek, kézzelfoghatóvá válik, pusztán formaelemek jelenléte még távolról sem árul el mindent az őket magába fogadó aktuális építészet világáról. Ezért csak közelebbi formai analízistől várhatunk felvilágosítást az egyes korszakok építészetének mibenlétéről, így esetünkben az említett három nagy építészeti áramlat gyökereinek azonosságáról.[1]

De hasonlót láthatunk, ha tovább megyünk. A gótizáláshoz és a klasszicizmushoz viszonylag korán csatlakozott – eleinte szórványosan s olykor a klasszicizmushoz hasonulva – a reneszánsz, illetve elemeinek felújítása. A reneszánsz köntös mögött azonban ugyanazokat a tendenciákat fedezhetjük fel, mint a fő áramlatoknál, ahogyan ezt legelőször Giedion kitűnő elemzései[2] kimutatták. Ugyanezt mondhatjuk az 1850-es évek előtt megjelenő ókeresztény, bizánci, iszlám formákkal kapcsolatban is. A régi stílusok felújítása a század második felében megszakítatlanul tovább folyt, sőt egyre változatosabb képet mutatott, s kialakult az az irányzat, melyet historizmusnak nevezünk, s melynek nálunk kialakult, megszokott, ez idő szerint is inkább ismert neve az eklektika lett.

A romantika és a historizmus említett kapcsolata e kevésből láthatóan is szoros, mind belső, mind külső jegyeit tekintve. Már a romantika idején egyre erősebben tért hódít az építészeti historizálás, melynek gyökerénél ott van az a reneszánsz óta szinte megszakítatlanul ható szemlélet, mely változó módon ugyan, de mindig a réginek mintaképszerűségét vallotta (vitruvianizmus stb.) Ugyanakkor viszont a romantika elmúltával is e nagy szellemi áramlat számos vonása tovább él, hatása tovább gyűrűzik, nemcsak az építészetben, hanem a művészet, a szellem, az élet egész területén. Ennek az összefonódottságnak, ill. a romantika és a historizmus 19. századi alapvető fontosságának kifejeződését láthatjuk újabban olyan építéstörténeti fogalmak megjelenésében ill. elterjedésében, mint a klasszicizmus helyett a „romantikus klasszicizmus"[3] vagy a századközép építészetét jelölő „romantikus historizmus".[4]

A romantika és a historizmus kapcsolatának e vázlatos felvillantása után most folytatnunk kellene a historizmus mibenlétének tüzetes vizsgálatával – éspedig nemcsak a múlt század 70-es éveitől kezdve, hanem az egész 19. századra érvényesen – hiszen ennek eredményétől függ az építészeti romantika imént felvetett problémájának megoldása.

Ennek megfelelő tárgyalása azonban jóval több időt venne igénybe, mint amennyi most rendelkezésünkre áll. Ugyanakkor tudvalevő: ez a probléma nem speciálisan magyar, hanem egyetemes európai (*csak* magyar anyag alapján nem is vizsgálható). Így egy olyan tanácskozáson, mely a *magyar* romantika szellemi arcát kutatja, nem lenne helyes teljes egészében egy nem elsődlegesen hazai szellemi-művészi jelenséggel foglalkozni. Még akkor sem, ha az a magyar művészettörténetben is lecsapódik, s eredményei nem nélkülözhetők.

E témakörrel kapcsolatban még csak annyit, hogy a jelenlegi stádiumban is megfontolandó, ne alkalmazzuk-e a „romantikus építészet" korszak-megjelölés helyett a nemzetközi szakirodalomban is erősen teret hódító „romantikus historizmus" elnevezést. Egy ilyen változtatásnak konzekvenciáit természetesen végig kell gondolni a teljes 19. századi periodizációját illetően.

2. Az európaitól eltérő sajátosságok

A romantika gótizálásának 18. században kezdődő európai kialakulásával kapcsolatban megállapítható, hogy először az izgalmasat, kiszámíthatatlant, nem szabályosat stb. kedvelték a a gótikában, majd a nemzeti sajátosságok megtestesítője lett – mind az angolok, mind a németek, mind a franciák hosszú ideig meg voltak győződve, hogy az ő földjükön született s így nemzeti építészetüket látták benne – s csak utoljára tekintették vallásos tartalmak hordozójának is. Nálunk mindez némileg másképpen, ugyanakkor – mint átvétel – *külsőségesebben* zajlott le. A fázisok, áramlatok a késedelem miatt mintegy *egymásra csúsztak*, ráadásul a szabadságharc bukása egy ideig elapasztotta a nyugati forrásokat, azok termékenyítő, ösztönző áramlását; a szellemi élet bénultsága, beszűkülése pedig nem kedvezett a már meglevő szerves és önálló továbbfejlesztésének. Ugyanakkor a gótizálás *nemzeti színezetet* – sajátos körülményeink következtében – *nemigen öltött*. Korai gótizálásunk még viszonylag közel állt az európai felfogáshoz. Az „ónémet stílus" – mint a gótizálást nevezték – nemzeti jellegéről viszont nem lehetett szó, csak a megunt klasszika ellenpólusaként fogadhatták lelkesedéssel. Nemzetinek legföljebb asszociatív értelemben volt kezelhető: mint az a stílus, mely történelmünk fénykorában volt hazánkban uralkodó.[5] Vallásos-keresztény jellege felismerésének természetesen nem volt akadálya, s hosszú utóélete is főként ennek jegyében zajlott le.

Ha a romantika építészetének *egyetemes problémáját* historizmusának problémájában láttuk, *sajátos hazai problémáját* a most említett sajátságokban láthatjuk: bizonyos mértékű

külsőségességében, a rétegek „egymásra csúszásában" és abban, hogy a középkori stílusok felújítása nemzeti jelleg demonstrálására nem volt alkalmas.

3. A kibontakozás fázisai

Miként a korábbi és egyéb szellemi áramlatok, az építészeti romantika is késve érkezett hazánkba. Kibontakozásának útja azonban sok tekintetben azonos volt a nyugat-európaiéval. Az építészet általános természetének megfelelően nálunk is megelőzte a költészet és irodalom romantikus átalakulása, ugyanakkor nálunk is igen korán, jóval a romantika tulajdonképpeni kibontakozása előtt megjelentek a képzőművészetben a romantikának azok a szórványos, de nem jelentéktelen megnyilatkozásai, melyeknek egészét *korai gótizálás* néven tartjuk számon. E szórványos jelenségek idővel szaporodtak, érthetően először inkább az asztalosmunka és a vasművesség területén. Aztán egyre gyakrabban ütötték fel a fejüket az architektúrában is, még a klasszicizmus háborítatlan virágzása, úgyszólván homogén uralma idején. (A pécsi székesegyház Pollack-féle átépítése 1805-től, a pétervásári rk. templom 1812–1817-ig). A negyvenes évek idején ez a folyamat meggyorsult, s bár a romantika a klasszicizmust soha nem szorította ki teljesen, rövidesen a domináló építészeti irányzat lett.

A korai gótizálás és a gótika-felújítás jegyében meginduló *tulajdonképpeni romantika* közé beékelődik, s aztán természetesen tovább él egy sajátos áramlat, az ún. *kubusos stílus.*[6] A kubusos „stílus"-on nem értek egyebet, mint a romantika korában folyamatosan hatékony kubusos jelleg számos megnyilatkozásainak egyikét, azt, amely a Rundbogenstil változathoz kapcsolódva mutatkozott meg, s a neoreneszánsz vonások korai, sajátos hordozója is volt. (Pollack Mihály Országháza terve, 1840; Hild Harmincad-hivatal terve, 1836; a kolozsvári városháza, 1842–45; a pápai zsinagóga, 1841. stb.)

Az is tény, hogy a korai gótizálás és a kubusos stílus emlékcsoportjának artikuláltabb kirajzolódása az utóbbi időszaknak – az európai kutatásra is támaszkodó – kutatási eredménye, jelzi, hogy *a kibontakozás fázisainak vizsgálata* szükséges és folyamatosan előttünk álló feladat. Ugyanakkor e világosabban kirajzolódó fázisok kérdéseket vetnek fel: így például azt, vajon nem a korai gótizálás időszakát kellene-e a valóban romantikus ihletésű periódusnak tekintenünk, a századközépnek inkább a historizmushoz közelálló szakaszával szemben; vagy azt, hogy a kubusos stílus korán mutatkozó historizmusa miként illeszkedik a teljes folyamatba.

4. Stiláris áramlatok

Az európaihoz hasonlóan, hazánk rövid életű romantikus építészetében is, többféle áramlatot figyelhetünk meg, éspedig úgyszólván egyidejűleg, aszerint, hogy mikor melyik történeti stílusból merítette inspirációját és formáit, s mindvégig megosztotta uralmát a klasszika különböző formáival. A romantika áramlatai közül legkorábban, legjellegzetesebben a *gótizálás* jelentkezett.[7] Ezt követte a romanizálás, illetve az a sajátos, Dél-Németországban kialakult irányzat, amelyet „félköríves stílusnak" (Rungbogenstil) neveztek, mely a román stílus követésén kívül egyebet is jelentett, s nálunk meglehetősen visszhangra talál.[8] – A romantikának a távoli, az egzotikus iránti vonzódása – egyéb mozzanatokkal karöltve – kedvezett az *iszlám* építészeti elemek felhasználásának, elsősorban európai, azaz mór emlékek mintául vétele alapján. Így – bizonyos mértékig a „félköríves stílus"-hoz kapcsolódva – ez a változat is hamar éreztette hatását, s jelentős szerepet játszott romantikus építészetünk legeredetibb alkotójának, Feszl Frigyesnek művészetében. A romantika utolsó áramlata

a *barokkos-rokokós* romantika volt, különösen Pan József, Máltás Hugó s bizonyos mértékig Wieser Ferenc voltak művelői.[9] Jellemző sajátság, hogy ezek az irányzatok nemcsak egyidejűleg egzisztáltak vagy egymást váltva jelentkeztek egy-egy mester munkásságában, hanem gyakran keveredtek és ötvöződtek egy-egy műben magában is. De ha csak az egyik formavilág nyelvén szólt is az épület, szinte általánosnak tekinthetjük, hogy kölcsönzött – ha csak alárendelt díszítőelemként is – valamelyik másikból.

Mindez mutatja, hogy a romantika építészetének megrajzolásához a stiláris áramlatok, azok kapcsolatainak tüzetes és árnyalt ismerete szükséges, minél gazdagabb – nem utolsósorban még feltárandó – emlékanyag alapján. E feladat- ill. problémakörből kiemelem a *Rundbogenstil* eddiginél mélyebb analízisének szükségességét, mert ennek jelentősége (az egyetemes irodalomban is) eddig háttérbe szorult, noha – bizonyos szempontból – a gótizálásnál jelentősebb, több eredeti, a korszakra jellemző építészi gondolatot tartalmaz. Bár a súlya nem ekkora, de kidolgozatlansága sürgeti a *barokkos romantika* problémájával való foglalkozást, arculatának gazdagabb és hívebb megrajzolását.

5. A nemzeti problémája az építészetben

A művészet többi ágához hasonlóan az építészetben is jelentkezik a romantikának a nemzetire való törekvése. Ez azonban – röviden jellemezve – *általánosságban mozog, külsőségekben* válik megvalósíthatónak, és *inkább a publicisztikában* találkozunk vele, mint az építészeti gyakorlatban.[10] Igen gyakran nem jelentett többet annál a követelésnél, hogy a hazai feladatokat hazai építészek végezzék. A polémiákban felmerült változatok áttekintésére most nincs lehetőségünk, csak kiemelem a gótikának e célra való – már említett – közvetett, másodlagos, asszociatív ajánlását, vagy a bizánci ill. az iszlám építészet szóba hozását a magyarság keleti eredetére hivatkozva.

Ami a nemzeti építőstílusra való törekvést illeti, az – némi publicisztikát leszámítva – nem volt építészeti közügy, alkotóan csak Feszl Frigyes tette magáévá, s az ő elképzelésében is jórészt megmaradt szervetlen külsőségeknél. Szemléletével azonban két szempontból kiemelkedik kortársai közül. *Az „ámbitusos" magyar lakóházhoz*, tehát az ősi kúria mintájához visszanyúló törekvése külsőségek helyett valami művészire, építészire irányult. *A paraszti világra utaló elemek* – bár művészileg külsőséges – alkalmazása pedig mutatja, hogy az építészetben is megtörtént a szemléletnek a rendi-nemzetitől a nép-nemzetihez való fordulása.[11]

A nemzeti törekvésnek az építészetben való jelentkezése, annak mikéntje, az egyetemes európaival való kapcsolatának kutatása, a mondottakból láthatóan tehát bőséges feladatot jelent.

6. A stílusválasztás szempontjai

Szigorúan vett művészi szempontból a stílusrecepció, ezen túlmenően a stíluspluralizmus ténye releváns, főként pedig az, ami a stílus-köntös mögött meghúzódik, annak médiumán keresztül művészi módon megnyilatkozik. A teljes kép megrajzolásához azonban hozzátartozik azoknak a művészeten kívüli szempontoknak nyomon követése is, amelyek a stílusválasztást, stílusirányulást az egyes esetekben befolyásolták. A rendeltetéshez illő és – ha szabad azt mondani – a megrendelőhöz illő stílus problémájáról van szó. *A rendeltetéshez illő stílus* szempontja már az eddigiekben is helyet kapott, bár talán nem elég árnyaltan és néha jelentőségét eltúlozva. Ezt a stílusszimbolikát ugyanis nem túl szigorúan alkalmazták, s az irodalmi-asszociatív szempontot nem ritkán megelőzte művészi vagy egyéb meggondo-

lás. *A „megrendelőhöz illő" stílus*választás problémája azonban, vagyis az ideológiainak nevezhető szövevényes irányulás vizsgálata, ill. annak ábrázolása szinte egyáltalán nem szerepelt. Ami akadt, az durván sommás jellegénél fogva épp azt nem juttatta érvényre, amiről itt igazán szó van, s ugyanakkor a jelenség másodlagos, művelődéstörténeti-szociológiai jellegét emelte elsődleges művészi jelentőségűvé.

Itt tehát egy nem kis munkát, ugyanakkor finom megkülönböztetéseket kívánó feladattal állunk szemben. Megoldásánál az is figyelembe veendő, hogy hazánkban az építészeti romantika másodlagos jelenség, nem kevés külsőleges, divatszerű elemmel, s ezeket nem lehet úgy névértéken elfogadni, mint keletkezésük forrásánál.

7. Romantikus építészetünk európai helyzete és lokális színezete

A romantika-kutatás Európa-szerte viszonylag rövid múltja következtében e kérdés megválaszolása, az összehasonlító kép megrajzolása az építészeti romantika történetének egyik előttünk álló, nem kevés munkát igénylő feladata.

Több, már most is mutatkozó mozzanat közül, mint *lokális színezet* hordozója, kiemelkedik a „Rundbogenstil" említett általános kedveltsége, mely három tényezővel magyarázható. Ez a stílus Európa-szerte akkor volt a legerősebb, amikor a romantikus építészet hulláma hazánkat komolyabb formában elérte. Domináló formája volt a ránk legközvetlenebbül ható közép-európai, különösen a dél-német romantikának. Végül, de nem utolsósorban, valószínűleg közelebb állt a hazai ízléshez a romantikus építészetnek ez a harmonikusabb, derűsebb változata, amit a klasszicizmus korábbi kedvelése ill. jellegzetes magyarországi arculata is valószínűsít. Ez utóbbi mindenesetre a magyarországi romantikus építészet hazai sajátságának tekinthető. Ennél és ehhez hasonlóknál többet azonban a kutatás és feldolgozottság jelenlegi stádiumában bizonyítottan nem állíthatunk. Ugyanakkor vizsgálandó, hogy a „Rundbogenstil" kedvelése a spontán hazai vonzódáson és az említett egyéb tényezőkön kívül mennyiben kapcsolódott – különösen orientalizáló árnyalatával az osztrák birodalomban megfigyelhető ugyanilyen tendenciákhoz.

Ami a romantikus építészetünk *európai helyzetét* illeti, természetesen valószínűnek látszik, hogy a későbbiek során is csak az európai romantika szerényebb változatának fog mutatkozni, itt-ott lokális színekkel és sok olyan épülettel, melyek Európában, főleg Közép-Európában bárhol épülhettek volna. Ez utóbbi felismerés talán egyengetheti az utat egy közép-európai építéstörténet felé is, melynek gondolatát bő két évtizeddel ezelőtt Dercsényi Dezső elsősorban a korábbi stíluskorszakokkal kapcsolatban vetette fel, s melynek hordozója egy olyan Közép-Európa, mely „állandóan változó földrajzi, de mindig állandó, pontosabban minden korszakban azonos ízlés állandóságában egységes szellemi fogalom". Azoknak a területeknek egysége, „melyeket a nagy nemzetközi stílusáramlatok áthatottak ugyan, de inkább felvevői, mint autochton kitermelői voltak a nagy korstílusoknak".[12]

JEGYZETEK

1. E három áramlat közös gyökereire, belső kapcsolatára már számos utalás történt az irodalomban. Részletesebb kidolgozását kíséreli meg KOMÁRIK D.: A korai gótizálás Magyarországon. In: Zádor Anna–Szabolcsi Hedvig (szerk.): Művészet és felvilágosodás. Bp., 1978. 209–300.
2. GIEDION, S.: Spätbarocker und romantischer Klassizismus. München, 1922.
3. GIEDION előző jegyzetben i. m. alapján.
4. WAGNER-RIEGER, R.: Wiens Architektur im 19. Jahrhundert. Wien, 1970.
5. HENSZLMANN I.: A magyar Akadémia épülete. Budapesti Szemle 1861. 370–371, 375.
6. KOMÁRIK D.: Egy sajátos tendencia a romentika korának építészetében. (Az ún. kubusos stílus kérdése.) In: Művészet Magyarországon 1830–1870. Katalógus. Bp., 1981. 24–30.
7. KOMÁRIK D.: A gótizáló romantika épité-

szete Magyarországon. „Építés- Építészettudomány" XIV. (1982) 3–4. sz. 275–319.

8. KOMÁRIK D.: A „félköríves" romantika építészete Magyarországon. „Építés- Építészettudomány" XVI. (1984) 1–2. sz. 139–193.

9. Előző jegyzetben i. m. 183–185.

10. HAJNÓCZI G.: Nemzeti építészetünk stíluskérdései az Akadémia székházára kiírt pályázat körüli vitában. „Építés- Építészettudomány" XVII. (1985) 1–2. sz. 81–98.; KOMÁRIK D.: A nemzeti építőstílus keresése. Feszl és a pesti Vigadó. Uo. 127-136.

11. KOMÁRIK D. előző jegyzetben i. m.; DR. KOMÁRIK D.: Feszl Frigyes 1821–1884. Kiállítási katalógus bevezető tanulmánnyal. Bp., 1984. 13–15, 100–106.

12. DR. DERCSÉNYI D.: Közép-európai építészettörténet felé. „Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények" 1964. 226.

Dénes Komárik: **Probleme der romantischen Architektur in Ungarn**

Untersucht werden der Stellenwert und die Problematik der romantischen Architektur in der Geschichte der ungarischen Kunst des 19. Jahrhunderts. Die zu klärenden Probleme und die bevorstehenden Aufgaben sind um sieben Kernpunkte gruppiert. 1) Problematik des Historismus: es wäre zu klären, inwieweit die etwa zwischen 1840 und 1870 anzusetzende romantische Architektur in Ungarn der Romantik oder dem Historismus zuzurechnen ist. 2) Unter den Merkmalen, die von der europäischen Romantik abweichen, werden folgende hervorgehoben: die Übernahme erfolgte in Äusserlichkeiten, die Phasen und Strömungen überschneiden sich, die Gotisierung konnte als „altdeuscher Stil" kaum eine nationale Färbung annehmen. 3) Die Phasen der Entwicklung beginnen im Licht der neueren Forschung Konturen anzunehmen, bedürfen aber noch weiterer eingehenderer Untersuchungen. 4) Unter den stilistischen Strömungen sollte der Rundbogenstil tiefer analysiert werden, ausserdem wird vorgeschlagen, das verschwommene Antlitz der barockhaften Romantik deutlicher zu umreissen. 5) Das nationale Problem tritt auch in der Architektur in Erscheinung. Das nationale Bestreben erhebt sich aber in der Architektur nicht über Allgemeinheiten, man glaubte es nur in Äusserlichkeiten verwirklichen zu können; seine Spuren lassen sich eher in der Publizistik als in der Architekturpraxis nachweisen. 6) Die Wahl des Stils erfolgte in den Einzelfällen nach zweitrangigen Gesichtspunkten, ausschlaggebend ist die Tatsache des Stilpluralizmus. Im Interesse eines vollständigen Bildes müssen aber auch diese ausserhalb der Kunst liegenden Gesichtspunkte aufgespürt werden: die Wahl des Stils nach dem Motto „das passt zum Auftraggeber" oder „so wird der Bau seiner Bestimmung gerecht". 7) Europäische Einbettung und lokale Färbung der romantischen Architektur Ungarns. Die Erforschung der Romantik in der Architektur blickt auch in Europa nur auf eine kurze Vergangenheit zurück, deshalb steht uns bei der Ausarbeitung eines vergleichendes Bildes eine komplexe Aufgabe bevor, die viel Arbeitsaufwand erfordert.

MÁLTÁS HUGÓ

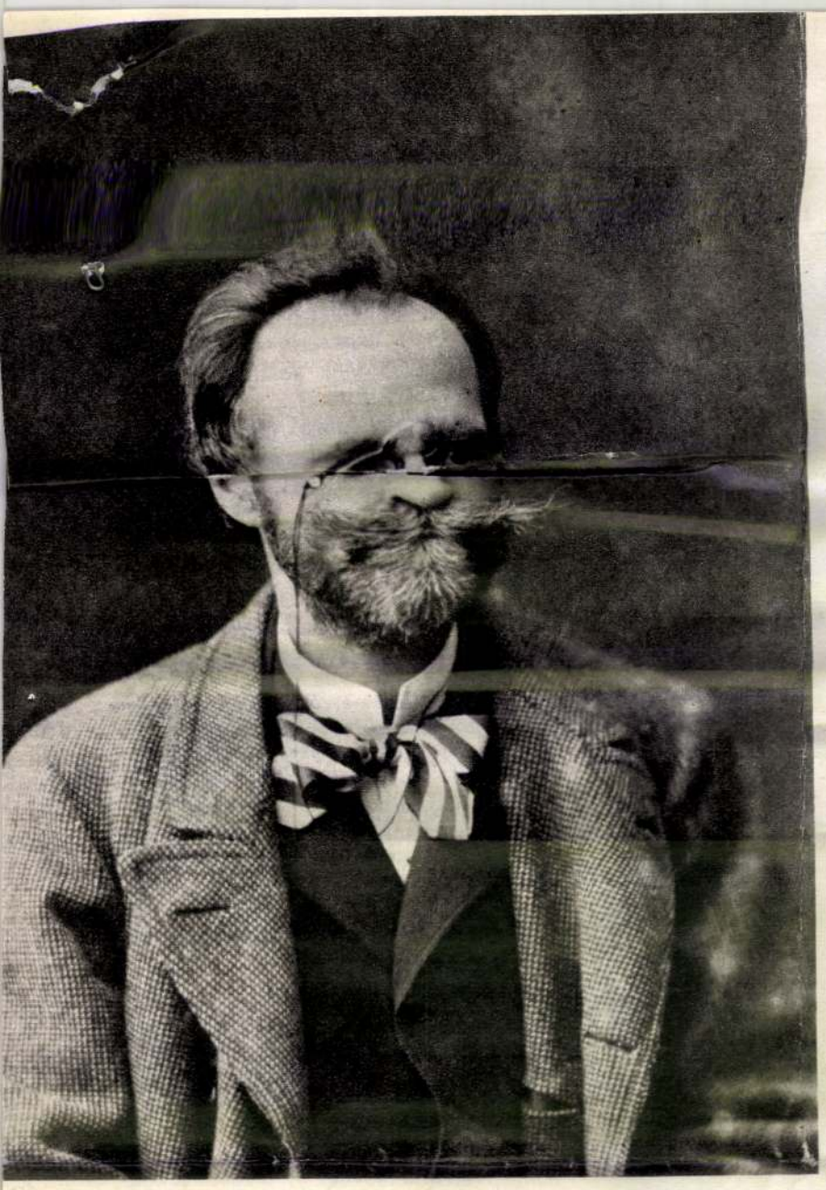

Máltás Hugó arcképe az 1880-as évekből

KOMÁRIK DÉNES

Egy elfelejtett építész

Százötven évvel ezelőtt született Máltás Hugó, fővárosunk egyik méltatlanul elfelejtett, csak a szakemberek szűkebb köre által számon tartott építésze, a romantika korának országos viszonylatban is jelentős alkotója. Talán egyetlen olyan építészünk volt, aki a főváros területén kívül nem működött, s akinek fontosabb alkotásai szinte kivétel nélkül fennmaradtak.

Máltás Hugó 1829. május 6-án látta meg a napvilágot Rozsnyón, szüleinek kilenc gyermeke közül hatodiknak. Apja ekkor gróf Andrássy György komornyikja volt, később ugyanilyen minőségben az esztergomi érsek szolgálatába szegődött.

Középiskolai tanulmányait a rozsnyói premontrei gimnáziumban kezdte el, majd az esztergomi és a pozsonyi bencéseknél folytatta illetőleg fejezte be. Esztergomban Feigler János primási építőmesternél „inaskodott" három évig. Ez nyáron építési gyakorlatot, télen — a gimnáziumi tanulás mellett — rajzolást jelentett. 1844 őszén iratkozott be a bécsi Cs. Kir. Polytechnikai Intézet (Műegyetem) előadásaira, majd egy évvel később a bécsi Képzőművészeti Akadémia építészeti osztályának lett növendéke. Az itt eltöltött három év alatt olyan kiváló professzorai voltak, mint a pesti születésű August von Sicardsburg és Eduard van der Nüll, a bécsi Operaház (1861—69) későbbi tervezői, valamint Carl Roesner, az osztrák romantikus építészetnek architektúrafestőként is működő, jelentős képviselője.

1848 őszén végleg hazajött. Először Zitterbarth Mátyásnak (1803—1867), a régi Nemzeti Színház és a vármegyeháza építőjének irodájában helyezkedett el, s három évig dolgozott nála. Zitterbarth ebben az időben már szinte kizárólag építési vállalkozóként dolgozott; ezzel magyarázható, hogy Máltás önálló tervezőként is működhetett mellette. Ennek az időszakának legjelentősebb alkotása, egyben első nagy sikere az 1850—52-ben épült négyemeletes *Nádor utcai Zitterbarth-ház* (V., Münnich Ferenc utca 20.). Földszint feletti, alacsonyabb

V., Münnich Ferenc utca 20. (1850—52)

Budapest 1979/9

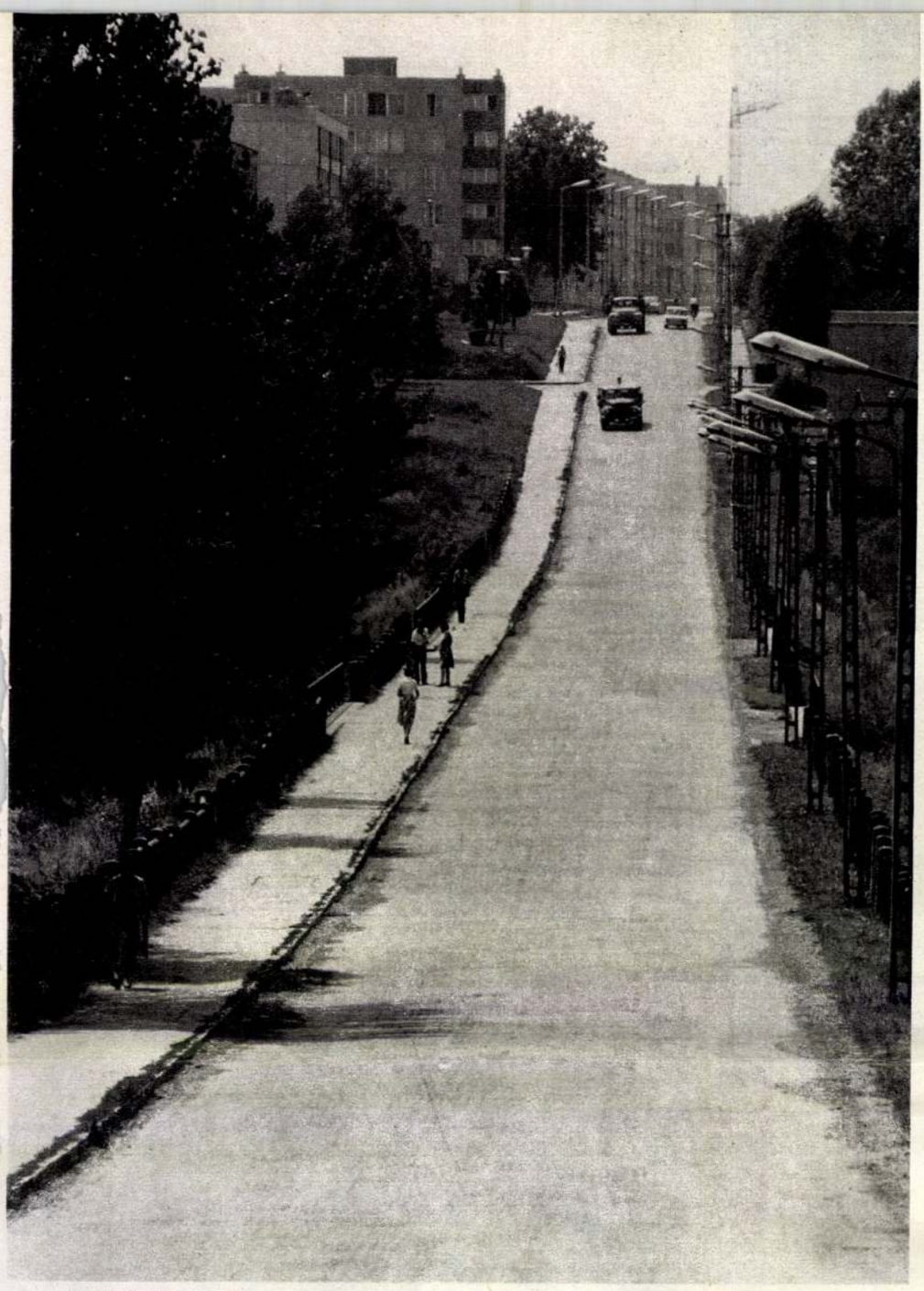

A Népköztársaság útja

formálódnak, köszönnek egymásnak s a városnak — nem mindegy! Sok múlik azon, hogy a 20 ezres lélekszámú Dombóvár fölül tud-e kerekedni gondjain, a városlakók képesek-e átérezni, hogy — saját érdekükben — ki kell szolgálniuk a vonzáskörzetet, a környéket is.

Mit lát az itt járó-kelő idegen? Az ipar nem nyomja agyon a települést. Jórészt gyáregységek vannak itt, kivéve az Unió Ipari Szövetkezetet, amelyik országszerte híres neonreklámgyártásáról. Tágas ligetek, parkok övezik emberléptékű lakótelepeit. Ám a városközpont elavult. Győzött az a koncepció, miszerint a Dombóvárott népszerű szalagtelkek hátsó traktusán, a belkerteken építik fel az új negyedeket, és majd később, ha az adottságok lehetővé teszik, bontják le az előttük térdeplő öregedő házakat. A pénz kevés, lakásra viszont sokan várnak — a cél tehát a kevés szanálás és a lakótelepek mielőbbi kiépítése volt. Az emeletes épületek előtt ott vannak a régi parasztházak; csak az öreg Dombóvár mögött látni az újat. Nézhetjük úgy is: Dombóvár nem hivalkodó település. A koncepció ellenzői viszont állítják: városuk emiatt nem kap rangjának megfelelő karaktert. Hiába épülnek korszerű, szép otthonok, ha a látvány falusias. Igaz ami igaz: a hajdani sűrűn beépített centrum a legszegényebbek lakhelye. Újdombóvárott — itt zömmel vasutasok élnek — önálló, a várostól valamelyest független kis közösségek alakultak ki, testes családi házakkal, kertekkel. Az urbanizálódás folyamata tehát leginkább azokat a lakótelepeket érinti, ahol a fiatalok laknak. Ők alakítják a kisváros új arculatát: munkájukkal, szokásaikkal és — igényeikkel.

*

A gimnázium honismereti szakköre 4—5 éve fölmérést végzett, s kimutatta, hogy a városlakók fele nem itt született, hanem ideköltözött. A szakkör vezetője, *dr. Szőke Sándor* (az említett monográfia írója) az Alföldről települt a lankás Dombóvárra. De jöttek Zágrábból, Brassóból, Pozsonyból is — a vasútnak kellett a munkaerő.

Aki nem szerette meg a falut, 1—2 év után továbbállt, aki itt maradt, abból „tősgyökeres" dombóvári lett. Mint minden vasutas-településnek, Dombóvárnak is jó az asszimilációs képessége. Ennek köszönhető, hogy nincs annyi gondja az értelmiség letelepítésével, mint a többi fiatal városnak. Pedig a viszonyok nem éppen csábítók: lakásra várni kell, s mivel a kórházban, az üzemekben, a különböző létesítményekben sok a fiatal vezető, nehezebb előrejutni. Ezért nagy a mozgás például a kórházban: az orvosok jönnek-mennek.

Az iparosítást valószínűleg a vasutasszemlélet segítette át a holtponton. *Dr. Kuczik István*, a Csavaripari Vállalat új gyárának igazgatója megjegyzi: „*Ez bizony nem a XIII. kerület.*" Akadt, aki a gyerekét magával akarta vinni a műhelybe, voltak, akik szemrebbenés nélkül elkérték a hegesztőapparátust, az ilyen-olyan szerszámokat, kölcsönbe, hogy majd hétfőn visszahozzák. „*Széthordták volna a gyárat*", mondja a fiatal igazgató. De nyomban hozzáteszi: persze, az első időben nem fegyelmezni, hanem nevelni kell az iparhoz még nem szokott embereket. Ma már nincsenek ilyen természetű gondjai; ebben az évben 116 millió forintért készít az üzem facsavarokat, szegecseket.

A kórház mintegy 600 dolgozót foglalkoztat; fejlődik az ipar, jelentős rekonstrukció folyik a Láng Gépgyár helyi üzemében és a Pátria Nyomda telepén. Sok az iskola, s a szellemi gyarapodás záloga az a korszerű művelődési központ is, melyet alig néhány hónapja avattak fel. Igazgatója, *Balipap Ferenc* a művelődési bizottságok fórumán így beszélt: „*Gyakran tapasztalom, amikor egy-egy programot szervezünk, hogy az emberek az ajtó előtt úgy érzik, mintha a mennyezetig érne a küszöb. Miért van ez? Mert még kevés közük van ahhoz, ami bent történik. Sokkal könnyebb író-olvasó találkozót szervezni, esetleg rábírni valakit, hogy váltson jegyet egy előadásra, mint közelebb férkőzni személyes gondjaihoz, vágyaihoz, amelyekben ott rejtőzik a kulturális szükséglete is.*" Bizonyára könnyű lenne Balipap Ferencnek „kirakatot" csinálnia, hiszen adva vannak a hozzávalók: ragyogó palotája a közművelődésnek, s a híres-nevezetes Kapos táncegyüttes, amelyik zenekarral s kórussal bővült. A babérokhoz talán elég lenne néhány öntevékeny szakkör meg a pénztárkönyvben pár sikeres ORI-rendezvény. A kezdeményező kedvű igazgató nem választotta a kényelmesebb utat. Többet akar.

— *Lesznek szakkörök s lesznek szokványrendezvények* — mondja. — *De a kulturális életet nem lehet ezekkel felrázni! Nem szabad kettészakítani a munkát és a szabad időt, hiszen az egyik hat a másikra. A klubokat, a közösséget ennek figyelembevételével szervezzük meg. Próbálkozásképpen minden hónapban „albérletbe" adjuk a kultúrházat. Először a csavargyár mutatkozik be kiállítással, előadásokkal, s a dolgozói által összeállított kívánságlistát teljesítjük, azaz olyan programokat rendezünk, amelyek valóban közérdeklődésre tarthatnak számot. Remélem, a dombóváriak otthonuknak érzik majd a művelődési házat. Ha igen, előbb-utóbb magukénak érzik az előtte álló szobrot is...*

mezzanin-emeletes elrendezésével, a rá jellemző növényi ornamentikával, homlokzatának egész jellegével már az új irányzat képviselője, és Zitterbarth nemes veretű klasszicista épületeivel semmilyen közösséget nem mutat.

1851. augusztus 1-én Máltás megvált Zitterbarth irodájától s a budai Országos Építési Igazgatóság szolgálatába lépett, ahol két esztendőt töltött el. Több mint másfél éven át a királyi palotaegyüttes helyreállítása, ill. kiépítése körüli munkával foglalkozott.

1853. augusztus 1-én pályázat útján elnyerte a budai városi rajziskola rajztanári állását. Ezzel Máltás Hugó életében hosszú, nyugodt időszak következett. Csaknem ötven éven keresztül mindössze egyszer változtatott állást: húsz évig működött városi rajztanárként, majd közel harminc éven át vezető mérnök a három város egyesüléséből alakult főváros szolgálatában. Rajztanári állása nagyon szerény, de biztos megélhetést nyújtott, és lehetővé tette, hogy mellette önálló építészeti gyakorlatot folytasson.

Kialakulásának és érett művei megalkotásának ez a mintegy húszesztendős korszaka a romantika jegyeit viseli magán. Életművében e romantikus alkotókorszak a legjelentősebb, a legérettebb, ez biztosítja számára a helyet és a rangot a XIX. század magyar építéstörténetében.

1854-ben kapta első nagyszabású megbízását: *a budavári Nagyboldogasszony templom főhomlokzatának kiépítésére* kellett tervet készítenie. Egyike volt ez számos megbízásainak, melyeket a budai városi tanáccsal való közvetlen kapcsolatának köszönhetett. A vállalkozásból nem lett semmi, a tervről azonban fogalmat alkothatunk korabeli leírás alapján. A nagystílű, kéttornyos terv a homlokzatnak szinte egyetlen részét sem hagyta érintetlenül, a korszellemnek megfelelően radikális kézzel nyúlt az épülethez, hogy a meglevőnél „igazibb", tökéletesebb, fönségesebb középkori homlokzatot teremtsen. Említést érdemelnek az öntöttvas alkalmazásának ritka s korai példájaként tervezett, 15 öl magas toronysisakok. Ugyancsak papíron maradt a budai városháza barokk épületének (I., Szentháromság u. 2.) ezidőben készített *emeletráépítési terve.*

Megvalósult viszont *a budai jótékony nőegylet Úri utcai házának* (I., Úri u. 38.) nagymértékű átalakítása, második emeletének megépítése és romantikus homlokzattal való kiképzése, 1855—56-ban. A kivitelezést Brein Ferenc (1817—79) pesti építőmester végezte. Ugyanakkor épült a kis *Reitter-ház.* (I., Hunyadi János u. 18.), az akkor létesített, a Várba felvezető új út: az Albrecht út mentén. Az erősen átalakított épületből — a főhomlokzaton kívül — alig maradt meg eredeti rész. Ez a homlokzat oromzatos középrizalitjával, az oromzatban levő hármas kapcsolt ablakával és egyéb részleteivel a leginkább középkorias (persze a romantika szellemében középkorias) hangulatú Máltás oeuvre-jében. Jelentős munkája volt a *budai reáliskola* kétemeletes *terve*, 1856-ban. De az iskola végül is az akkoriban Pesten működő Hans Petsching osztrák építész terve szerint épült meg, gótizáló nyerstégla modorban, 1857—59-ben (I., Toldy Ferenc u. 9.).

Máltás kisebb és alkalmi építményekre szóló megbízásoknak is eleget tett. Ilyen volt az 1856-ban készült *Zsigmond téri Szentháromság-oszlop talapzata*, és az 1857-es *királylátogatási díszépítmények*, különféle *díszkivilágítások* tervezése. Ugyanekkor *tanácskozó asztalt* is tervezett a budai tanács részére.

E korszakának legjelentősebb épületei közül időrendben az első az *egykori Váci úton álló Zitterbarth-ház* (V., Bajcsy Zsilinszky út 22.). Noha az építési engedély már 1854-ben megvolt, csak 1856—57-ben épült fel a ház, erősen megváltozott terv szerint. Kapujának öntöttvas díszrácsa pedig csak 1859-ben készült el. A háromemeletes épület ekkor a teleknek csupán utcai részét foglalta el U alakban; teljes udvari kiépítése a meglevő architektúra folytatásával, 1869—70-ben történt meg. 1921—22-ben negyedik

Úri utca 28. (1855—56)

Az I., Fő utca 3. számú épület (1861—66) Duna-parti homlokzata

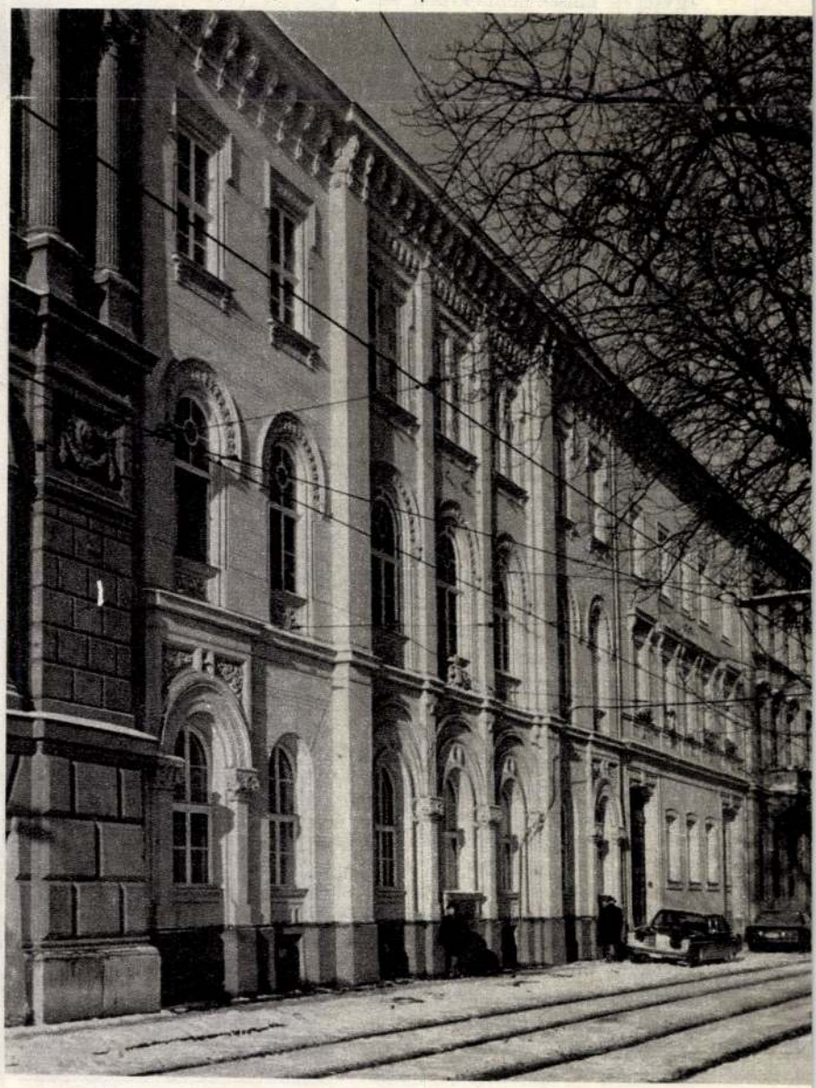

emelet ráépítésével bontották meg az eredeti arányokat. Egyedül ennél az épületnél — mely Máltás oeuvre-jében a barokk-rokokós romantika legtisztább képviselője — találkozunk nagyobb méretű téralakítással. Nagy belmagasságú, háromhajós, csarnokszerű kapualja árkádos folyosó közvetítésével kapcsolódik az udvarhoz, mely kétoldalt elvezet a reprezentatív lépcsőházakhoz. Lakóház földszintjének ilyen nagymértékű áttörése, utca és udvar ilyen jellegű összekapcsolása a romantika korában kezdődött, ez annak egyik ritka hazai példája. (A két oldalhajót még a múlt században üzletek céljára leválasztották ugyan, visszaállításának azonban semmilyen műszaki akadálya nincsen.)

A Duna-partra, a Jégverem utcára és a Fő utcára néző, háromhomlokzatos, finom arányú, előkelően tartózkodó *Masjon-ház* (főcíme: I., Jégverem utca 2.) 1860—61-ben épült, Masjon J. A. holland származású hajóskapitány és hajóépítő, egy ideig az óbudai Hajógyár igazgatójának angol születésű özvegye részére. A kétemeletes épület legjellegzetesebb alaprajzi sajátsága, hogy egységes külső homlokzatai két önálló bérházat takarnak. Mai, átalakított formájában ez nem közvetlenül szembeötlő, de két egyenrangú „főlépcsőháza" és két bejárata határozottan utal az eredeti alaprajzra. Több bérháznak közös homlokzat mögé való rejtése, s így monumentálisabb, nagyobb léptékű városképi elemek alkotása a XIX. század közepének leleménye; Máltás épülete ennek szerényebb, de igen ritka példája.

Ugyancsak 1860—61-ben épült a Rókus-kórház nagyhírű sebész főorvosának, *Kovács-Sebestyén Endrének József nádor téri háza* (V., József nádor tér 5—6.). Az eredetileg háromemeletes házra 1922-ben Barát Béla és Novák Ede ízléssel, tartózkodóan negyedik emeletet épített. Nemes arányai révén a homlokzat, elemeinek gazdag változatossága ellenére is, nyugodt, kiegyensúlyozott hatást tesz. A finoman mérlegelt arányviszonylatok által egésszé rendeződő formavilága felhasznál barokk, román, gótikus (ezt legkevésbé) elemeket, párosítva azzal a gazdag növényi ornamentikával, mely románós is, barokkos is, és ami annyira jellemző Máltás műveire.

Ugyanezekkel az elemekkel találkozunk Máltásnak talán legérettebb művén: a nagystílűbb, monumentálisabb hatású *budai vízhajtó gép- és bérház* (I., Fő u. 3.) kétemeletes épületének homlokzatain. Az építkezés 1861 őszétől 1866 tavaszáig tartott, ugyanolyan vontatottan és akadozva, mint a Duna túlsó partján a vele egyidejűleg folyó másik, bár lényegesen nagyobb és jelentősebb romantikus középítkezés: a Vigadó építése. Az épület eredetileg egy Fő utcai és egy dunai szárnyból állott, melyeket az északi telekhatár mentén keskeny épületszárny kötött össze. Az udvarnak közel a felét kazánház foglalta el, a tetőgerinc fölé két öllel emelkedő önálló nagy kéménnyel. Buda város tanácsa ugyanis bérház és vízmű-szivattyúház egyesítését valósította meg itt, de az utóbbit 20 év múlva megszüntette; az átalakítás ismét Máltás terve szerint történt, 1885-ben.

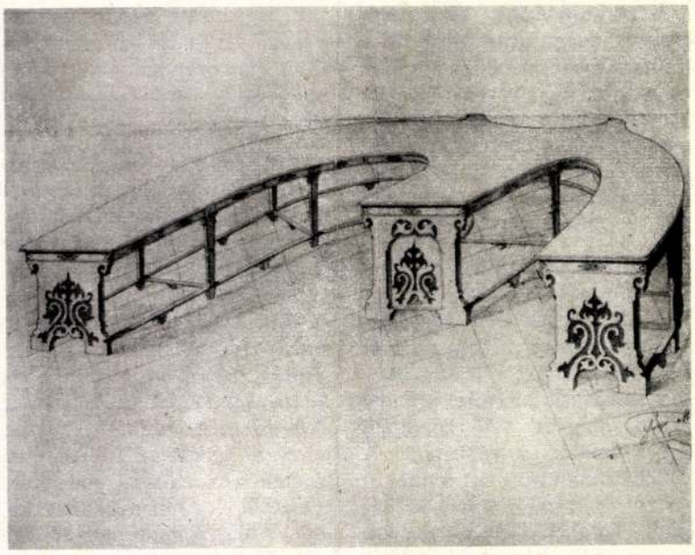

Tanácskozóasztal terve a budai tanács részére (1856 körül)

(Szilágyi Edit felvételei és reprodukciói)

Kisebb munkáinak felsorolását mellőzve, eklektikus korszakából kiemeljük *a budai (krisztinavárosi) tanítóképző* kivitelre nem került tervét (1869), *Serény József Márvány utcai családi házát* (1871—72; lebontva), a kétemeletes *Medve utcai iskolát* (1873—75) és a *Kerepesi temető ravatalozóját* (1878).

Mint említettük, Máltás Hugó a három város egyesítésekor a főváros új műszaki szervezetének szolgálatába lépett. 1874. február 28-án nevezték ki az „építési és építésrendőri szakosztály" vezető mérnökének. Műszaki igazgatási tevékenységét általában a gondos, lelkiismeretes munka s a műszaki szempontok figyelembevétele jellemezte. 1901-ben, 72 éves korában innen vonult nyugalomba.

Hosszú életet élt. Nyugalomba vonulása után több mint húsz esztendővel, 1922. június 4-én halt meg, kilencvenhárom éves korában. A Kerepesi temetőben, nyugszik, obeliszkkel megjelölt, a székesfőváros által adományozott díszsírhelyen.

Királylátogatási díszépítmények a Lánchíd budai hídfőjénél (1857)

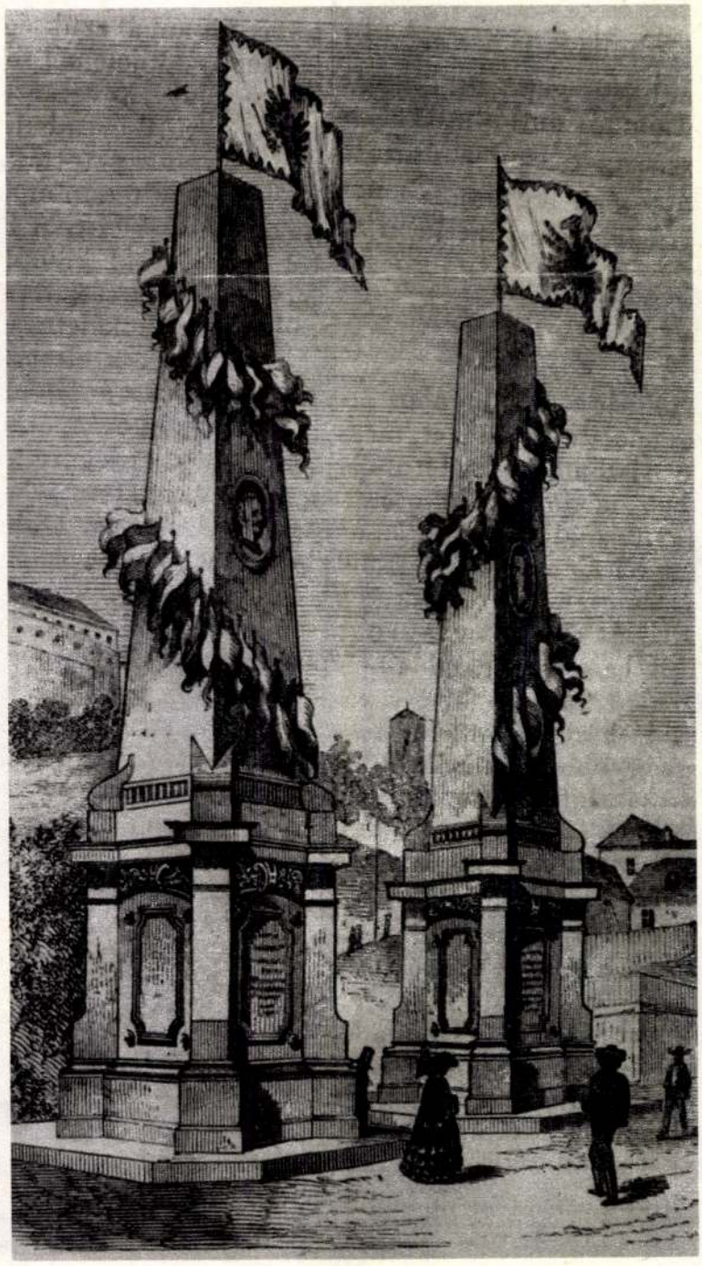

Munkásságának viszonylag szerény terjedelme ellenére is, Máltás Hugó számottevő képviselője volt romantikus építészetünknek. Azok közé tartozott, akik a két legjelentősebb mester, Feszl Frigyes és Ybl Miklós mögött a második sorba helyezhetők, Wieser Ferenccel, Pan Józseffel, Gerster Károllyal, Skalnitzky Antallal együtt. Finom arányérzék, fegyelmezett komponálás, leszűrt harmónia, ízlés és fejlett dekoratív készség jellemzi. Architektúrájával a romantika sajátos változatát képviseli: a barokk-rokokós romantika művelője volt, a gótizáló elemek csaknem teljes mellőzésével, némi romanizáló reminiszcenciával. Mint romantikust nem a szenvedélyes pátosz vagy a kötetlen szabadságvágy jellemezte, hanem az erőteljes díszítőkészség, főként a növényszerű ornamentika szeretete.

Máltás (Multas) Hugó

építész

Rozsnyóról, 1845–46.

építészeti osztály.

lásd

Fleischer Béla 70. l

NICOLA TANEFF

Máltas Hugó

l.

Vámos 144 l.

145. l.

146 l.

Máltás Hugó

rajztanár

vod

Némethy Lajos: Szár ev a budvári főtemplom történelméből. Uj Magyar Sion 1876. 1. köt. 281. l.

Der katholische Christ.

1854. 136. l.

Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest

IX. Rákos-utca 10. szám.

Máttás Hugó

l.

Liber Bpest nobrai

135. l

leszállitást!

Lágymányosi polgárok emlékezzetek

Hogy még ma sincsen elintézve a helyiérdek

és igazságtalan tarifát kell fizetni, annak éppe

Hol vannak a nagy eredmények, az Károlyi vagy a Wenkcheim paloták megvásár hogy van még egy keresztény párt, mely fej

A harc egyenlőtlen, de folytatjuk, m szégyenletes választási törvény dacára, melyet ségére Ők készitettek és szavaztak meg, a **a XI.** (lágymányosi) **kerületben indul**

és a szavazól

számú utolsó

Ha bizik bennünk és egyetért cé befolyásolni magát és **tegye a keresztet a Friedrich István vezeti. Mindkét szav** tegyen az 5-ös, utolsó kockába egy keres **érvénytelen a szavazat.**

Ne engedjen semmiféle pressio

Az ajánlás (boletta) leadása ne

A szavazás titkos senki sem tu

Csak az utolsó 5 [+] k

A

Neszt-nyomda, Budapest.

Máltás Hugó

építész

Arad

Staud Géza:

Az orientalizmus a magyar romantikában.

Budapest 1931. 19. l.

Máltás Hugó

lásd

Liber Bpestszobrai

72. l.

Ujlaki Szentháromság
szobor 1856-ban fentitől
restaurált talaprata.

LÓR

GYÜJ

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt.

Máltás

épitez

a dr Kovács féle házat
perverte Budapesten
„ügynölvan naturalisticus
stylben 1850-es években

vód

Orszaj. 207 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Máltás Hugó

Arad

Az építési ipar

1878. 211. l. (Halottas ház a Kerepesi út mellett Röztemetőben).

fenti Verve

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Máltás Hugó

romantikus stilben
dolgozó epitesz
Pesten

Lbp 195. l

a XVII. századból,

Ezüstpohár, fedeles aranyozott, a sátoraljaújhelyi ref. egyház tulajd. V. 11.

Máltás Hugó

N. 4233. 27 l.

[illegible]

Üvegedény, római VIII.186.

Máltás Hugó

epitett

Hulcsett 1829-ben Pesten

1922-ben

Budapesten

Feszl Eostárra s vele

jó barátságban

volt!

francia román

stilusban

dolgozott

Vainos főmérnök

ír Eszlésc.

Jirsch-tér Szám perlolt cz.

innvé - Van der Hül és Sichardsburg

Amtvagyvolt -

Esterházy Farkas, Kis. személynök, arckk.

III. 35.

Máltás Hugó

Magyar Művészet
1925. 347, 353, 356.

ert megnézni!

Karkötő, brouzból, kigyós, kelta

VI. 128

Máltás Hugó

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 347, 353, 356.

ai aeol szár-
és törzédéket

Amphitryon

lában a szén-
zékait. Az A-
portot tartal-
mnetán (l. o.)
ámé az etil-
szervezetet

néven rend-
rt (spirituszt)
edésének ter-
ékony folya-
italmak.
alok alkohol-
lmenyiségét
nérés minéig
matkozik.
szus.

zó, általában

Általában az
használják.

főherceg fia. Jogi tanulmányokat folytatott, végén a pap
majd a magyaróvári gazdasági akadémiát vé- jelenlevőket.
gezte és nagyobb külföldi tanulmányutakat Jó 1er szám
tett. A világháborúban az olasz fronton har- Alkész. Ar

g- | jellegzetes alakú fehérjekristályokat és gömb-
bölyded globoidokat tartalmaznak.

tii Assemblée Nationale, a bolgár nagy nem- Assemblée Nationale, a bolgár nagy nem-
zetgyűlés, az Északamerikai Egyesült Álla- zetgyűlés, az Északamerikai Egyesült Álla-
mok alkotmányozó konventje stb. A nagy- mok alkotmányozó konventje stb. A nagy-
alkotmányozó konventje stb. A nagy- alkotmányozó konventje stb. A nagy-
alkotmány az alkotmányozásra hivatott kü- alkotmány az alkotmányozásra hivatott kü-
lönleges A. intézményét nem ismeri s a nagy- lönleges A. intézményét nem ismeri s a nagy-
alkotmány kérdéseiben a törvényjellegű hatá- alkotmány kérdéseiben a törvényjellegű hatá-
rozathozatal a nagy. országgyűlésből és a rozathozatal a nagy. országgyűlésből és a
nagy. koronás királyból álló törvényhozónak nagy. koronás királyból álló törvényhozónak
pusztán tartalmi és époly kizárólagosan tartozik hatás- pusztán tartalmi és époly kizárólagosan tartozik hatás-
körébe, mint az egyéb tárgyú törvényalko- körébe, mint az egyéb tárgyú törvényalko-
tás. — L. még *Constituante*. tás. — L. még *Constituante*.

Alkotmánypárt. A szabadelvű párt jelentős **Alkotmánypárt.** A szabadelvű párt jelentős
részének töredékéből alakult Andrássy Gyula gr. veze- részének töredékéből alakult Andrássy Gyula gr. veze-
tése alatt 1905-ben. A koalíció alatt mintegy tése alatt 1905-ben. A koalíció alatt mintegy
száz képviselő tagja volt. 1910-ben Andrássy száz képviselő tagja volt. 1910-ben Andrássy
sikertelen katonai politikája miatt feloszlott, sikertelen katonai politikája miatt feloszlott,
de 1913-ban a Nemzeti Munkapárt ellen újra de 1913-ban a Nemzeti Munkapárt ellen újra
zászlót bontott. zászlót bontott.

Alkov, benyiló, fülke. Nagyobb szobával **Alkov**, benyiló, fülke. Nagyobb szobával
áll összeköttetésben, rendesen hálóhelynek áll összeköttetésben, rendesen hálóhelynek
használják. használják.

Alkörmös (Phytolacca decandra). É.-Ame- **Alkörmös** (Phytolacca decandra). É.-Ame-
rikából származó cserje, fekete bogyójának rikából származó cserje, fekete bogyójának
piros levét italok és sütemények festésére piros levét italok és sütemények festésére
használják. használják.

Alkuin (735—804.). Nagy Károly frank kir. **Alkuin** (735—804.). Nagy Károly frank kir.
az állampol- skót származású tanítója, barátja és vallásos

Máltai Hugó

2.

[Lykanomzromantika

92, 130, 221, 229.

Máltás Hugó
rajztanító

l.

Schoen Kenthárom I.

7. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Máltás Hugó

1829 – 1922

Wód

z

Kisnlechn

20.1.

Mättás Hugó

ivod

Hekler Budapest

95. l.

44. HÉT

OKTÓBER

31 NAP

VASÁRNAP

27

Kat. Kriszt. kir.
Prot. Szabina

HÉTFŐ

28

Kat. Sim. és Jud.
Prot. Simon

KEDD

29

Kat. Nárcisz pk.
Prot. Zenó

SZERDA

Máltás Hugó

rajztanár

1854-ben tervet készített az alábbi templom toronysisakjának és homlokzatának gótikus stílusban való átalakításához, amely nem került kivitelre.

Némethynagybold

198. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Máltás Hugó

tőv. mérnök

l.

Közlezskiáll

189 l

Máltás Hugó

városi rajztanár készítette az alábbi iskola épületének tervét. Terve a wiedeni új reáliskola tervvázlatainak felhasználásával készült, mefet az 1856. ~~[illegible]~~ juniusában tartott tanácsülésen egyhangulag elfogadtak. A helytartóságnál azonban a terv ellen kifogások merültek fel s új terv készítésével Petschnig János rajztanárt bízták meg.

Jánosi II. ker reálist.

32. l.

1906. OT. 20.

Ministerhez felterjesztés: Hódmezővásárhely város tanácsának egy néprajzi museum létesítése tárgyában államsegély iránti kérelme ügyében a f. évi javadalom zétosztása tárgyában benyujtandó javaslat kapcsán fog a ffség részletes előterjesztést tenni (248/906)

Máltás Hugó

A rajz tanítására a Várbeli Fortuna utcában a fenti vezetése alatt az 1850-es években külön községi rajziskola állott fenn.

Jánosi II. ker. réalisk.

21. l.

Csokaji lelet VI. 156.

Máltás Hugó

Lechner 1940

193. P.

Máltás Hugó

l.

Medvey

27-C.

†

Máltás Irén férjezett **Glósz Imréné** ugy a maga, mint az alulirottak és az egész rokonság nevében mély fájdalommal tudatja, hogy a legjobb apa, nagyapa, dédapa, após

MÁLTÁS HUGÓ

nyug. székesfőv. műszaki tanácsos,
a Városi Mérnökök Országos Szövetségének disztagja

önzetlen életének 94-ik évében, hosszas betegség után folyó hó 4-én hajnalban csendesen elhúnyt.

Drága halottunk hült teteme folyó hó 6-án, kedden délután 4 órakor fog a **kerepesi uti temető halottasházában** a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint beszenteltetni és ugyanazon temetőben a székesfőváros által adományozott diszsirhelyen örök nyugalomra helyeztetni.

A megboldogult lelki üdveért az engesztelő szent miseáldozatot a ferenczrendiek templomában folyó hó 7-én, szerdán délelőtt 11 órakor fogjuk a Mindenhatónak bemutatni.

Budapest, 1922. junius hó 4-én.

Áldás és béke hamvaira!

vecseklői Vecseklőy Józsefné szül. **Máltás Angéla, Máltás Olga, Máltás Béla, Máltás Jenő, Dr. parasznyai Rácz Kálmán, Dr. nemes Glósz Ödön, Szabó Gusztávné** szül. **nemes Glósz Ilona** unokái.

vecseklői Vecseklőy Blanka, vecseklői Vecseklőy Józsi, Máltás Gyuri, Máltás Zsuzsi, parasznyai Rácz Ilma, parasznyai Rácz Gizi dédunokái.

Dr. vecseklői Vecseklőy József, Máltás Béláné szül. **Rácz Gizella, Máltás Jenőné** szül. **Papp Jolán, parasznyai Rácz Kálmánné** szül. **krassai Kerpely Erzsébet, nemes Glósz Ödönné** szül. **Pozsonyi Magda, Dr. Szabó Gusztáv** unokamenyei, ill. vői.

özv. Máltás Hugóné szül. **Ribiánszky Gizella** menye.

özv. Wallon Dezsőné szül. **Együd Mária, özv. topai Hódy Gyuláné** szül. **Együd Ilona** nevelt leányai.

Nyomt. Buschmann F. utódai
IV. Ferencz József-rakpart 6-7.

Máltás Hugó
épitész

Dr Kismarty Lechner Jenő
Wüstére

KESZPÉNZZEL BERMENTESÍTVE
922 JUN.-5.
BUDAPEST 72

Nagy.
Dr Lechner Jenő úrnak
H.
T. Mészölyi-ut 4.

Máltés Hugó épitész

Magyar Müvészet 1925.340-357.o.
Vámos Ferenc:Feszl Frigyes és kora.

M.D.K.

Máltás Húgó, építész

Fesl Frigyes környezetéhez tartozott. Bajcsy-Zsilinszky ut 22. sz. házának szép homlokzatát, mely 1859-ben épült, Komor Marcel és Jakab Dezső építették át 1924-ben. Az 1862-ben, a József-tér 5. sz. alatt épült házát pedig Barát Béla és Novák Ede építették át 1924-ben.

Vámos Ferenc: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1926. 60. kót. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz. 144. old. 15-16. á

Máldás Hugó, építész M.D.K.

nevét a XIX. sz. második felében tért hódító romantikus irányzat képviselői körében említik:

Lechner Jenő dr.: Kauser ~~Gyula~~ József emlékezete

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1921. 55. köt. 123. old.

Mr. Allen Hoge, Esquire
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Budapest müemlékei II. 2.

M. Ф. K.

MÁLTÁS Hugó ésitén

A Zsigmond téri kentháromság – szobor új talapzatának terve

Kivitelező: Pozsányi Antal szobrász

(1856.)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 273. e.

M. D. K.

MÁLTÁS Lajos épületei
(1829-1922)

Kovács Sebestyén háza (Bp. József tér 5.) 1862.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 153. l.

M A L T Á S Hugó

korábban Zitterbarth irodavezetője. Budapesti lakóházai: I. Fő u. 3, V. Jozsef tér 6./1856/, Jégverem utca 2./1862/

Gerő László: Magyar építészet a 19. század második elében, Bp. 1955. 40. l. TIT Útmutató 37.

M.D.K.

Máltás Hugó,épitész

József náder tér 5.sz ház egy szép alkotása a romantikus épitészképzeletnek.473.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.- képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Budapest

Genthon-Németh-Vég

M. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

(1829 - 1922)

Kovács Sebestyén háza (József tér 5.)

1862.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945

Bu. 1962, 151.

MDK

Máltás Hugó

Zsigmond tér, Szentháromság szobor, gyökeresen javitotta 1856-ban

Genthon-Zakriás Bpest. Bp.müeml.jell. épitm.jegyzé
Kézirat, 1943. 34. l.

M. D. K

MÁLTÁS H. építész

Bp. I. Fő u. 7.

Gerő Lánló: Építészeti stilusok

Bp. 1857. 115. l.

M.D.K.

MÁLTÁS II építész

Bp. József tér 5-6.

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 115. l.

M.

le. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Bérházak a Fő utcában

Preisich Gábor: Bp. városépítészének tör-
ténete .... Bp. 1960. 78. l.

R. D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

Bp. Fő u. 3. Kétemeletes hivatali épület (1862)

Bp. József tér 5-6. Négyemeletes bérház (1852)

Gerő László: Magyar építészet haladó hagyományai Bp. 1951. 59. l.

Máltás Hugó

MDK

Uri utca 38. sz.

A XIX. sz. közepén a Budai Jótékony Nőegylet tulajdonában épült ki kétemeletesre Máltás Hugó tervei szerint.

Helyre állitása Dragonits Tamás és Jánossy György tervei alapján folyamatban.

Repr. 115. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

60.1.

Máltás Hugé MDK

Szentháromság-szobor /Zsigmond tér/
Az épitészeti rész eredetileg Venerio Cere-
solától.
A szobrok Bernardo Feretti művei 1700-1706.
Vogl Konrád is dolgozott rajta.
A 1691-es pestis emlékére 1706-ban a várbeli
Szentháromság térea lelepleztek. 1712 éta
a mai helyén.
1856-ban Máltás Hugó teljesen átépitette.

Szentháromság, Szt István és Imre barokk.
Immaculata és Szt József ujabb.

Repr. 146. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp 1961. 77.1.

Máltás Hugó MNK

Tervezte (?) a Jégverem u. 2. sz. /Majsonn/-házat 1862-ben.

Repr.: 47. kép.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.
32.

Máltás Hu ó MDK

Repr:

Fő utca 3.

38. kép.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.

Máltás Hugó MDK
budai rajztanár

tervei alapján épült a Fő utca 3. sz. ház.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: BUDAPEST. Bp. 1961.

24.1.

MÁLTÁS Hugó

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991 22,234.

MDK

Máltás Hugó

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉEKözl.Havi Füzetei 1926.III.évf. 9-12. sz. 127-150.l.

Máltás Hugó

József nádor tér 5-6.

Építette Diescher ~~Ferenc~~ József, talán Máltás Hugó közreműködésével 1859-ben Kovács- Sebestyén Endre orvosprofesszor részére.

Eredetileg háromemeletes volt, a negyediket Barát Béla és Novák Endre építette rá 1922-ben. Helyreállitva 1951-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

106.1.

M.

M. D. K.

MALTÁS (Multás, Müller) Hugo évtén

A bécsi képzőművészeti akadémi-
án tanult.

Budán dolgozott a 40-es évektől

Zolnyiás G. Sándor: Adatok Buda
építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Br. multjából XII.

Br. 1957. 300. l.

by D. K.

MÁLTÁS Hugó építész

korábban Zitterbarth irodavezetője.

Bp. Cakóházak: T. Fő u. 3, v. József tér 6 (1856.) Jegyerem u. u. 2. (1862)

Gerő László: Magyar építészett a XIX. sz. 2. felében

Bp. 1955. 15. l.

Máltás Hugó

Képítette az 1856-ban átépített, Feretti, Bernardo Szentháromság sobor uj talapzat tervét.

Gádor E.: Budapest sobrai, Budapest, 1955. 291.

mdk.

Máltás Hugó

Árpád-emblemás háza (fő utca 7, 1862,)
Kovács-ház 1852. József nádor tér 5/6 sz.
29. kép.

Kovács Éva: Magyar Művészet Az Elnyomatás
Bp. 1962 36, 40. l. Korában

Miollás Hugó

nevét a romantikus épitészet jeles pesti müvelői között emliti

Török László: Magyar épitészet a historizmus korában. Épités- Épitészettudomány, 1969.1-2.sz.131-180.l.

153.l.

Máltás Hugó

A Bp.I.Uri u.38.sz. házat Máltás Hugó terve szerint építették át romantikus stilusban 1855-56-ban. Kivitelező /és a terv aláírója/: Brein Ferenc, kőfaragó: Hofhauser Lajos, képfaragó: Dötsch I. - Az 1945-ben elpusztult Bástyasétányi szárny helyére új épület került Jánossy György terve szerint.

Czagány István: A budavári volt nőegylet helyreállítása. - Építés-Építészettudo 3-4.sz.341-369.l.

343.346.

Máltás Hugó.

Az V. Bajcsy-Zsilinszky út 32. sz. műemlék jellegű lakóház utca felőli V alakú része Zitterbach Mátyás részére épült, Máltás Hugó tervei szerint. Az építkezés 1856/57-ben zajlott le.

Komárik Dénes: Budapest.

Műemlékvédelem, Bpest, 1970. 4. 251. old.

Máltás Hugó

1859-ben építette az V. József nádor tér 5-6. sz. épületet.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

1335 l

506 l

Berza László, [illegible]

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

498 l

Máltás Hugó

Servei alapján épült az I-II. Fő u. 3.
sz. a. lakóépület. (1861-66)

Reizo László, Bernát György, Erdei Ferenc
stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.
1335 l

350 l

Máltás Hugó

1

A Bp. I. Fő u. 3. sz. ház
tervezőjeként neve említve a
71. oldalon

Műemlékvédelem 1973/2
~~73. old.~~

2

Máltás Hugó

A Bp. I. Fő u. 3. sz ház – amelyet ő tervezett – építése 1861–1866-ig tartott

Műemlékvédelem 1973/2

73. old.

Máltás Hugó

3

A Bp. I. Hunyadi J. út 18. sz.
épület építéséről neve emlékre.
Az épület 1855/56-ban épült

Műemlékvédelem 1973/2
73. old.

Mátyás Hugó

4

A Bp. I. ker. u. 38. sz. épület
tervezője (1855-56-ban átalakítás)

Műemlékvédelem 1973/2
73.old.

Máltás Hugó

A Bp. V. Bajcsy Zs. út 22. 7.
ház építéséhez emlékül

Műemlékvédelem 1973/2
73. old.

Máltás Hugó

Terveste a II. Fő u. 90 sz.

Gt. Flórián Zápolna barokk vonalu
torony sisakját (1855 tavaszán)

Műemlékvédelem 1974/1
55. old.

Máltás Hugó

Életének és munkásságának monográfikus feldolgozása

Komárik Dénes: Máltás Hugó.
Építés- Építészettudomány,
197o. /2.köt./ 112-171.l.

Máltás Hugó

(rövid önapplai)

Életének és munkásságának időrendi adattára ~~mesterfel-~~
~~vételi ügyével kezdőleg.~~

Komárik Dé nes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX.században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Építés- Építészettudomá ny. III.köt.4.sz.379-418.1.

406-7.1.

Máltás Hugó

Brein Ferenc- mig céhmesteri jogot nem szerzett - terveit más céhmesterek aláírásával hagyatta jóvá; ezért tulajdonitották pl. a Pekáry-házat /Bp.VII.Majakovszki u.47./ Pollack Ágostonnak. - Később, céhmesterként Brein irta alá a mesterjoggal nem rendelkező Máltás Hugó tervét az I.Uri u.38.sz. házhoz.

Komárik Dénes: Pesal Frigyes ismeretlen műve
Művtört.Írt. 1972.3.sz.245-248.l.

Máltás Hugó

A Bp.I.Hunyadi János ut 18.sz. ház tervezőjét a topográfia Reitter Ferencben, a tulajdonosban látja. Komá: Komárik Dénes Máltást tartja a tervezőnek. - Az épület 1969-7o-ben lefolyt helyreállitását T.Papp Melinda tervezte.

Peroházy Károly:A városrész-rekonstrukciók műemléki-leg védett lakóépületeinek helyreállitása.
Müvtört.Ért.1972.3.sz. 213-223.l.

216.l.

MDK

Máltás Hugó rajztanitó

1856. tervrajza alapján rest. átalakitják az eml. müvet

Ebben: A Zsigmond téri Szentháromság szobor. Tanulmányok Budapest Multjából. Bp. 1936. IV.k. 2-13. l.

M.D.K.

MÁLTÁS Hugó építész
(1829-1922)

Bp. József tér 5. sz. lakóház
Fő u. 3. sz. • (1862) Repr.

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 271, 272.

M.D.K.

Rados Jenő:

Má ltás Hugó éptész M.D.K.

rajztanár

Buda, Duna-parti lakóházak / Fő u. 3.5,7/

Pest, József nádor tér 5-6 sz bérház

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

123.1.

Máltás Hugó épitész M.D.K..

Bécsi megkeresésre a helytartótanácsi elnökség a Bécsben megépitendő parlament tervének kidolgozására számitásba jöhető mesterek között emliti.

Petheházy Károly: Egy 100 éves épitészeti tervpályázat / a régi pesti képviselőház 1861. évi pályázata

Magyar Épitőművészet 1962 / 1. 64.1.

Máltás Hugó épitész M.D.K.

Feltünő, hogy int a kor jelentős épitésze nem vett részt a pályázaton

Ipariskolai tanitó is.

Peteházy Károly: Egy 100 éves épitészeti tervpályázat / a régi pesti kép iselőház 1861.évi pályázata

Magyar Épitőművészet 1962 /1. 64.1.

M.D.K.

Máltás Hugó épitész

Rajztanár, tanulmá yait Bécsben végezte.

József-nádor tér, Kovács-Sebestyén-ház
20-as évek végén III. emelet ráépités Barát
és Novák müve

Vámos Ferenc: A magyar romantika épitészetéről

Müemlékvédelem, 1965/. 1. 37-39. 1.

Máltás Hugó

építész, 1850-től Pesten működött.
Ismeros mű alkotója.

Merza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973. 13351

7181

Máltás Hugó

Kéttornyos homlokzatot tervezett az I. Szentháromság téri Nagyboldogasszony templom számára.

Bierza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

8181

Máltás Hugó

Ő építette a Bajcsy-Zsilinszky út. 22 sz. alatti (ma) ötemeletes ún. Zitterbarth házat is 1856-57 között.

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor 160 p.

Máltás Hugó

1829 - 1922 - ig élt. Bécsben Sámuel Siccardsburg
és Van der Nüll építőmestert

Máltás Hugó

Korálban x Zitterbarth irodavezetője, majd az Országos Építési Igazgatóság szolgálatába lép.

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor 160 p.

Máltás Hugó

Több bérház építője, köztük a Bp., V., József nádor tér 6 sz. Korács-Sebestyén háza is (1856.)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 160 p.

Mátyás király

Bp. I., Fő utca 3. Budai vízhajtóház romantikus homlokzata, építette 1861-66 között. (rajz)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor 123p.

Máltás Hugó

Bp. V., Alpári Gy. u. 13 sz. ház földszinti alaprajza és homlokzata. (rajz.)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 174 p.

Matthias Hugo

A Zitterbarth ház (V., Bajcsy-Zsilinszky u. 22.) homlokzata és földszinti alaprajza. (rajz).

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítésig. 175 p.

Máltás Hugó

Romantikus lakóház alaprajza, V., József nádor tér 5-6. Építette 1860-61 között. (rajz.)

Gerdő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 167.

Molitor Hugó

A Kondor - Sebestyén ház homlokzata, V., József nádor tér 6. Tervezte 1860 - 61 körül. (rajz)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéstől 1966.

Máltás Hugó

Fő u. 3. Romantikus épület. Építette 1862-ben. (fotó)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 149 p.

Máltás Hugó

Tervezője a Fő út. 3 sz. alatti budai víz-
hajtó gép és bérháznak (1860-61)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 152 p.

Máltás Hugó

A Toldy Ferenc utcai reáliskola számára is készített terveket (de mégis Petschnig János tervei alapján épült fel a mai Toldy F. gimnázium.)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 152 p.

Máltás Hugó

Az ő tervei szerint épült a Lánchídtól északra az ún. Masjon-ház 1860-61 között.

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 152 p.

Máltás Hugó

Úri u. 38 sz. alatti Budai Jótékonysági Egylet számára tervezett emeletráépítés és homlokzat.

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 145p.

Máltás Hugó

Hungadi Mj. út. 18 sz. alatt egy emeletes lakóházat épített Reiter Ferencnek.

Gerle Károly: Pest-Buda építészete az ezredfordulón. 145p.

Máltás Hugó

Képezte ki romantikus stílusban az V.-VI. ker. Bajcsy Zsilinszky u. 22. sz. a. házat.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973

13351

Máltás Hugó, építész

L.: Ybl Miklós

—: Régi házak ..... 6.

EST I HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 12.

MA'LTÁS Hugó

M. Ét. 1994/3-4. 311-312

IX. Mesztegnyő, volt ferences templom. Rész
tató refektóriumi képről (ma a sekrestyében)

Máltás Hugó (1829-1922)

a Bp. I. Úri u. 38. sz. ház Tiboldi-tásának és romantikus átalakításának tervezője (1855-56)

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő:
Műszaki Kiadó Bp. 1976. Pereházy Károly 50. old.

Máltás Hugó (1829-1922) 1

Romantikus építészetünk bécsi Akadémiát végzett Zivaló építésze, ő tervezte Reitter Ferenc számára a Bp. I. Hunyadi J. út 18. sz. épületet. -Máltás 1851-53-ig az Országos Építési Igazgatóság szolgálatában állott.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly Müszaki Kiadó Bp. 1976.

59. old.

2

Máltás Hugó

az épület homlokzata eltér Máltás ismert épületeitől, oromzatos középrizalitjával, az oromzatban levő hármas kapcsolt ablakával és egyéb részleteivel legintább középkorias hangulatú épülete Malnásnak, akinek oeuvre-jére a homlokzati rendszert illetően a ./.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Műszaki Kiadó Bp. 1976.

Klasszicizmushoz való bizonyos közelség,
dísztárgyaiban pedig a barokkos jellegtől
való eltávolodás jellemző.

1

Máltás Hugó (1829-1922)

romantikus építészetünk egyik kiváló mestere kérzítette az V. Münnich F. u. 20.sz. épület tervét, - Zitterbarth Mátyás ifj. az épület tulajdonosa -. Zitterbarth másik nagy pesti házát, a mai napig fennálló V. Bajcsy Zs. út 22.sz épületet is ő terveste.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly Müszaki Kiadó Bp. 1976.

69. old.

Malfatti Hugó 2

1848-ban tért haza a Bécsi Képzőművészeti Akadémiáról, ahol Carl Roesnernek és a Bécsi Opera későbbi építőinek, van der Nüllnek és Sicardsburgnek volt tanítványa.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Műszaki Kiadó Bp. 1976. 69. old

3

Máltás Hugó

1848-tól - 1851-ig Zitterbarth Irodájában dolgozott, ki ekkor más teljesen a Lívitekző-vállalkozói munkával szentelte magát, s tervezést nem, vagy csak alig végzett.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Müszaki Kiadó Bp. 1976.

69. old.

Máltás Hugó

Máltásról irt Komárik D. Épités-

Épitészettudományi II.197o.1-2.sz.111-171

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Bibó István: A magyar épitészeti szakirodalom

kezdetei 27.o.

Máltás Hugó, építész (1829–1922).

Szendrey Árpád: Egy felvidéki építész emlékére.

Fesztly Gyula tehetségével, iskolái sikeres befejezésével és bámulatos szorgalmával utat tört magának az építészek között, ami nem volt könnyű a fővárosban, a híres építészek, Ybl, Lechner, Máltás, Feszl között, az elsőrendű irodák, vállalkozások konjunktúrája közepette.

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2 szám, 120–ld.

MÁLTÁS Hugó

Bp. V. Náda u. 20

- homlokzati rajza a Nádasdy-levéltárban

Egri Nyári Egyetem 1994

Bp [1995] 35

XX. SZÁZAD 1945 UTÁN

Összefoglaló művek (1201-1292)
Építészet (1293-1330)
Várostervezés, urbanisztika (1331-1334)
Szobrászat (1335-1353)
Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, köny
Fotóművészet és új médiák (1407-1413)
Iparművészet (1414-1442)
Fémművesség (1443)
Érem (1444-1447)
Kerámia, üveg (1448-1452)
Textil és viselet (1453-1463)
Művészeti oktatás, művészeti szervezetek és intézm
Színház és látványosság (1489-1492)
Mesterek (1493-2303)

L1

L

RÖVID

>
besz.
bev.
h.n.
ism.
k.n.
kiáll.

MÁLTÁS Hugó

Kovács-Sebestyén-kai 1859

Egri Nyári Egyetem 1994
Bp. [1995] 9 l.

Irodalomtörténeti Közlemények (Budapest) 90 198
Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wi
Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich (W
Janus (Pécs) 1986 ősz
Jászkunság (Szolnok) 32 1986
Jel-Kép (Budapest) 7 1986
Jelenkor (Pécs) 29 1986
Journal of the Society of Architektural Historians (
Katolikus Szemle (Róma) 1986
Keresztény Magvető (Kolozsvár) 92 1986
Kertészet és Szőlészet (Budapest) 36 1986
Kisgrafika (Budapest) 15 1986
Komárom Megyei Múzeumok Közleményei (Tata)
Kortárs (Budapest) 30 1986
Korunk (Kolozsvár) 45 1986
Könyvtáros (Budapest) 36 1986
Könyvvilág (Budapest) 31 1986
Közekedéstudományi Szemle (Budapest) 36 1986
Kritika (Budapest) 1986
Kritische Berichte (Marburg) 14 1986
Kultúra és Közösség (Budapest) 1986
Kunst und Kirche (Linz) 49 1986
Kunstchronik (München) 86 1986
Kunsthistoriker (Wien) 3 1986
Lakáskultúra (Budapest) 21 1986
Létünk (Újvidék) 16 1986
Kunsthistorisches Jahrbuch Graz (Graz) 27 1986
Levéltári Közlemények (Budapest) 57 1986
Levéltári Szemle (Budapest) 36 1986
Literatura (Budapest) 1986

MÁLTÁS Hugó

Komárik Dénes: A budavári Nagyboldogasszony-templom..., M. Ért, 1994/1-2. 119. skk. ill.

hoz. E frigy révén ju-
páthi.[67]

a zálogból a Heves me-
pusztában lévő birtoko-
va edesanyjának szülei,
osította el, még 1676-
essze esett lakóhelyé-
árendába adta ki.[70]

az Ebecky család fiú-
en kérelemmel fordult
a Nógrád megyében lévő
lykeszi rea irattassa-
iérta. Valószínű, hog

Máltás Hugó

Gyönyörű Pest

49.l.

József-tér 5-6. Ház, romantikus, négy emeletes, 4-9-4 ablakos, majd sarkon tul 2-4-2 ablakos. Az I. emeleten 3 erkély, majd 2 erkély, kőkorláttal. Épitette Máltás Hugó, Kovács Sebestyén részére 1852-ben.

2·38
− 48
15·28 ✓

MÁLTÁS Hugó

M. Tudós lexikon A-tól Z-ig.

Bp. 1997 557-559.

Máltás Hugó, épitész

Igen tekintélyes magyar, ~~xmánxtiixusbanxdolgozó~~xx romantikus stilusban dolgozó épitész. 235.old

Török László: A ~~X~~ historizmus[ok] korának épitészete Sopronban 230.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Mált ás Hugó,épitész

Malovecz Pál

festő

1926 – 29

Éimisk 1930, 86-l.

Málovits Lajos tanuló

Hatos Gaba pedagógus festőművésznő a népi általános iskola rajztanára. Tanítványai közül Horváth Katalin, Fodor Piroska, Tóth Tibor, Málovits Lajos már többször nyertek pályázati díjakat.

Lentai Pál: Bemutatjuk Hatos Gabát.
Vas Népe, 1975. máj. 29.

Malsch Antal

ötvös inas.

Budán született.
Kassán Rumpler Jó-
zsefnél tanult. Fel-
szab. 1838. aug 5.

Mihalik József. Kassaváros
ötvösségének története. Bpest.
1900. 329. l.

Blandius

miniatur festő

XV. század.

Malraux André: francia író, művészeti író | 1901- |

P. Szabó Ernő: „Érzi a kő természetét..."

A Műemlékvédelmi Európa-díjat 1973-ban hozták létre a hamburgi F.V.S. alapítványból és 1974-ben adták át elő-ször André Malraux, az író-miniszter, a lengyel Jan Zachatowicz professzor, Colmar és Svaneke városa kapta meg.

A következő évben Sopron vehette át az elismerést.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 41-old.

Malton L., mülakatos

Ipermüvèret 1896-ban 36.

Maluhovszky Nándor

illusztrácioja

Pór Antal

Keszei Miklós
M. Tört. Életr.
Bp. 1904.

MUEMLEKEK
ORSZAGOS BIZOTTSAGA
ELNOK

Ez Malachovszky!

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

ELNÖK

MALUSICS LÁSZLÓ

HAJDU István: Szemérmetlen magyarázatpróba. =
Uj Müvészet, I. évf. 1.sz. 1990 '0:P:

MALUSICS László

Szegő György: Szabad Zóna: Magyar Nemzet, 1991. julius 5. 11.p.

Bp., Műcsarnok, Szabad zóna c. kiáll.

MDK

Malvieaux

Női tanulmányfő, Mayer Emilia, másolat
Malvieaux után

Müvészet. Divatcsarnok,1855. szept.lo. 5o.looo.

Malvieux József

lóid

Viszota Lánchid

25, 26. l. 42. l.

Másod példány

...l

Négyszázöt ven koronáról,
...nátravezebélyi rom. kath.
...lási munkálatoknál előfor-
...lezésére, Szamkó Alajostól
...nélkül bevételeztem.

...augusztus 7-én

Templom helyreállítás
vezetősége

Malvolay Ferenc

órás 1802. Károlyváros

A soproni órásczéh

tagja.

lásd

Csatórásczéh

45. l.

				59.363	90

cember hó 31-én.

János s. k. — *Csák István* s. k.
tő alelnök — ellenőr

zgyűlés által kiküldött számvizsgálók:
in s. k. *Houba Károly* s. k. *Jakab Gyula* s. k.
. május hó.

YZAT AZ 1938. ÉVRE. BEVÉTEL

		Egyenként		Összesen	
		pengő	fill.	pengő	fill.
	I. RENDES BEVÉTELEK:				
1	Tagdíjak			22.000	—
2	Kamatok			100	—
3	Kiállítások			25.000	—
4	Kiadványok, hirdetések			4.500	—
5	Vegyes bevételek:				
	a) zárolt pengő jutalékból	42.200			
	b) külker. hiv. 4‰ z. p. jut.	10.000	—		
	c) egyéb bevételek	1.833	54	54.033	54
6	Államsegélyek:				
	a) Iparügyi min. segélyei	28.800	—		
	b) Vallás és közokt. min. segélye	1.500	—	30.300	—
7	Fővárosi segélyek			1.500	—
8	Adományok			500	—
9	Nemzetközi vásárokból			3.000	—
10	1937. évi áthozat			1.266	46
				142.200	—